Digitized by Google

10
5-C
27

10-5 C. 27

ANNALES MUNDI,

SEU

CHRONICON UNIVERSALE.

TOMUS SECUNDUS

A CHRISTO NATO
ad annum ejusdem 1663. exeuntem.

AUTORE

PHILIPPO BRIETIO
ABBAVILLÆO

Societatis JESU *Sacerdote.*

Cum supplemento usque ad annum 1692.

VENETIIS;

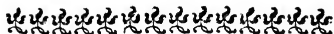
Apud Io: Iacobum Hertz sub Signo Navis.

M. DC. XCII.

Superiorum Licentia, & Privilegio.

[illegible]

TOMI SECUNDI

ΠΡΟΟΘΕΩΡΙΑ.

Vanquam longè pauciores anni decurrant à Natalibus Christi ad hac nostra tempora, quàm qui ab Orbe condito ad hanc nobilem Epocham, & utriusque historiæ ὁρίζοντα *defluxere: nihilominus coacti sumus Tomum istum alterum & spissiorem edere, & ut membra ejus singula essent* εὐμεταχείριστα, ἢ ὑπερπληθῆ *illum in plures partes, & corpora separare. Fecit id ubertas materiæ, & rerum, quæ nos propiùs attingunt cognitio longè distinctior & accuratior: quam qui revocare vellet ad antiquam notitiam, eamque contrahere ad ejus formam, quæ nobis à veteribus scriptoribus tradita est, ignoraret profectò perfici sæcula, & ut imminuuntur lapsu temporis corpora, sic & ingenia magis corroborari.*

Porro in quatuor partes Tomus iste secundus distribuetur, quibus dabunt initia, celeberrimæ quatuor Epochæ, Christus nascens, Francus regnans, Christianus prævalens, Constantinopolis Mahumetana.

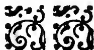
PRIMA ab exorto Christo, vel potius Circumciso ad nascentem Francorum Monarchiam, & Pharamundum his imperantem (hoc est à viven-

vivente primùm Christo ad annum ejus 420.) *progredietur*.

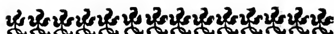
SECVNDA ab his Francici Regni cunabulis , ad primam , & celeberrimam eorundem Francorum , Godefrido Bullionio Duce , in Palæstinam expeditionem , seu ab anno 420. *ad* 1095. *procedet*.

TERTIA à felici hac ἀναβάσει Christianorum inchoata , ad infortunatam sub Mahumete II. & Turcis cladem , capta Constantinopoli , hoc est ab anno 1095. *ad* 1453. *deducetur*.

QVARTA denique , & quæ verè nostra dici potest , cujus aliqua vidimus , & testes αὐτόπται sumus , ab Imperii Orientalis hoc funesto interitu (hoc est ab anno salutis 1453. *ad* 1663. *præsentem , ac propè labentem) promovebitur ; verùm ea ubique fide , & facilitate , ut in hoc opere neque veritas , neque perspicuitas , quæ duæ sunt præcipuæ virtutes historiæ , uspiam à nobis desideretur*.

S Y-

SYNOPSIS ILLUSTRIUM HOMINUM DE QUIBUS SÆPIUS AGETUR IN HOC TOMO.

ROMANI PONTIFICES.

SÆCUL. I.

S. Petrus. | S. Linus. | S. Cletus. | S. Clemens.

SÆCUL. II.

S. Anacletus.
S. Evariſtus.
S. Alexander I.
S. Sixtus I.

S. Teleſphorus.
S. Higinus.
S. Pius I.
S. Anicetus.

S. Soter.
S. Eleutherius.
S. Victor I.

SÆCUL. III.

S. Zephyrinus.
S. Calliſtus I.
S. Urbanus I.
S. Pontianus.
S. Anterus.

S. Fabianus.
S. Cornelius.
S. Lucius.
S. Stephanus I.
S. Sixtus II.

S. Dionyſius.
S. Felix I.
S. Eutychianus.
S. Cajus.
S. Marcellinus.

SÆCUL. IV.

S. Marcellus I.
S. Euſebius.
S. Melchiades.
S. Sylveſter I.

S. Marcus.
S. Julius I.
Liberius.
S. Felix II.

S. Damaſus.
Siricius.
S. Anaſtaſius I.

SÆCUL. V.

S.Innocentius I.	S Sixtus III.	S.Felix III.
S.Zozimus.	S.Leo I.	S.Gelasius I.
S.Bonifacius I.	S. Hilarus.	Anastasius II.
S.Cœlestinus I.	S. Simplicius.	S.Symmachus.

SÆCUL. VI.

S.Hormisdas.	S. Agapetus.	Benedictus I.
S. Joannes I.	S. Silverius.	Pelagius II.
S.Felix IV.	Vigilius.	S. Gregorius I. seu Magnus.
Bonifacius II.	Pelagius I.	Sabinianus.
Joannes II.	Joannes III.	

SÆCUL. VII.

Bonifacius III.	Theodorus.	S.Leo II.
Bonifacius IV.	S.Martinus.	S.Benedictus II.
S.Deusdedit.	S EugeniusI.	Joannes V.
Bonifacius V.	S.Vitalianus.	Conon.
Honorius I.	Adeodatus.	S. Sergius I.
Severinus.	Domnus I.	
Joannes IV.	S. Agatho.	

SÆCUL. VIII.

Joannes VI.	Gregorius III.	Stephanus IV.
Joannes VII.	S. Zacharias.	Hadrianus I.
Sisinnius.	Stephanus II.	Leo III.
Constantinus.	Stephanus III.	
S. Gregorius II.	S.Paulus I.	

SÆCUL. IX.

Stephanus V.	Leo IV.	Hadrianus III.
S.Paschalis.	Benedictus III.	Stephanus VI.
Eugenius II.	Nicolaus I.	Formosus.
Valentinus.	Hadrianus II.	Stephanus VII.
Gregorius IV.	Joannes VIII.	
Sergius II.	Marinus I.	

Roma.

Digitized by Google

S Æ C U L. X.

Romanus.	Leo VI.	Domnus II.
Theodorus II.	Stephanus VIII.	Benedictus VI.
Joannes IX.	Joannes XI.	Benedictus VII.
Benedictus IV.	Leo VII.	Joannes XIV.
Leo V.	Stephanus IX.	Joannes XV.
Christophorus.	Marinus II.	Joannes XVI.
Sergius III.	Agapetus II.	Gregorius V.
Anastasius III.	Joannes XII.	Sylvester II.
Lando.	Benedictus V.	
Joannes X.	Joannes XIII.	

S Æ C U L. XI.

Joannes XVII.	Gregorius VI.	Nicolaus II.
Joannes XVIII.	Clemens II.	Alexander II.
Sergius IV.	Damasus II.	S. Gregorius VII.
Benedictus VIII.	S. Leo IX.	Victor III.
Joannes XIX.	Victor II.	Urbanus II.
Benedictus IX.	Stephanus X.	Paschalis II.

S Æ C U L. XII.

Gelasius II.	Eugenius III.	Gregorius VIII.
Callistus II.	Anastasius IV.	Clemens III.
Honorius II.	Hadrianus IV.	Cœlestinus III.
Innocentius II.	Alexander III.	Innocentius III.
Cœlestinus II.	Lucius III.	
Lucius II.	Urbanus III.	

S Æ C U L. XIII.

Honorius III.	Clemens IV.	Martinus II. seu IV.
Gregorius IX.	Gregorius X.	Honorius IV.
Cœlestinus IV.	Innocentius V.	S. Cœlestinus V.
Innocentius IV.	Hadrianus V.	Bonifacius VIII.
Alexander IV.	Joannes XX.	
Urbanus IV.	Nicolaus III.	

Digitized by Google

SÆCUL. XIV.

Benedictus XI.	Clemens VI.	Urbanus VI.
Clemens V	Innocentius VI.	Bonifacius IX.
Joannes XXI.	Urbanus V.	
Benedictus XII.	Gregorius XI.	

SÆCUL. XV.

Innocentius VII.	Martinus III.	Pius II.
Gregorius XII.	seu V.	Paulus II.
Alexander V.	Eugenius IV.	Sixtus IV.
Joannes XXII.	Nicolaus V.	Innocentius VIII.
	Callistus III.	Alexander VI.

SÆCUL. XVI.

Pius III.	Julius III.	Sixtus V.
Julius II.	Marcellus II.	Urbanus VII.
Leo X.	Paulus IV.	Gregorius XIV.
Hadrianus VI.	Pius IV.	Innocentius IX.
Clemens VII.	Pius V.	Clemens VIII.
Paulus III.	Gregorius XIII.	

SÆCUL. XVII.

Leo XI.	Innocentius X.	Innocentius XI.
Paulus V.	Alexander VII.	Alexander VIII.
Gregorius XV.	Clemens IX.	Innocentius XII.
Urbanus VIII.	Clemens X.	

IM-

IMPERATORES ROMANI.

SÆCUL. I.

Julius Cæſar.
Auguſtus.
Tiberius.
Cajus Caligula.
Claudius.
Nero.
Galba.
Otho.
Vitellius.
Veſpaſianus.
Titus.
Domitianus.
Nerva.

SÆCUL. II.

Trajanus.
Hadrianus.
Antoninus Pius.
M. Aurel. Philoſophus.
Lucius Verus.
Commodus.
Pertinax.
Didius Julianus.
Severus.

SÆCUL. III.

Caracalla.
Macrinus.
Alexander Severus.
Maximinus.
Pupienus, & Balbinus.
Gordianus.
Philippus.
Decius.
Gallus, & Voluſianus,
Valerianus.
Galienus.
Claudius II.
Quintillus.
Aurelianus,
Tacitus.
Florianus.
Probus.
Carinus.
Carus, & Numerianus.
Diocletianus.
Maximianus Herculius.

SÆCUL. IV.

Conſtantius Chlorus.
Galerius Maximianus.
Conſtantinus Magnus.
Maximinus in Oriente.
Maxentius in Occidente.
Licinius.
Conſtantinus Junior.
Conſtans.
Conſtantius.
Julianus Apoſtata.
Jovianus.
Valentinianus, & Valens.
Gratianus.
Maximus Tyrannus.
Valentinianus Junior.
Theodoſius Magnus.
Arcadius, & Honorius.

IMPERATORES Occidentis.

Honorius.

SÆCUL. V.

Valentinianus III.
Avitus.
Majorianus.
Severus.
Anthemius.

Olybrius.
Glycerius.
Julius Nepos.
Momylus, seu Augustulus, in quo defecit Imperium Romanum in Occidente.

IMPERATORES Orientis.

Theodosius Junior.
Martianus.
Leo Magnus.
Zeno.
Basiliscus.
Anastasius.

SÆCUL. VI.

Justinus Senior.
Justinianus Magnus.
Justinus II.
Tiberius.
Mauritius.

SÆCUL. VII.

Phocas.
Heraclius.
Constantinus Heraclius.
Heracleonas.
Constans Junior.
Constantinus Pogonatus.
Justinianus Junior.
Leontius.
Tiberius Absimarus.

SÆCUL. VIII.

Artemius Anastasius.
Theodosius Adramitenus.
Leo III. Isauricus.
Constantinus Copronymus.
Leo IV.
Constantinus Porphyrogenetus.
Irene.

SÆCUL. IX.

Nicephorus Logotheta,
Stauracius.
Michaël Curopalates.
Leo Armenus.
Michaël Balbus, seu II
Theophilus.
Michaël III.
Basilius Macedo.
Leo Philosophus, seu VI.

SÆCUL. X.

Alexander II.
Constantinus Porphyrogenetus.
Romanus Leucapenus.
Romanus II.
Nicephorus Phocas.
Joannes Zemisces.
Basilius.
Constantinus V.

SÆCUL. XI.

Romanus Argyropitus.
Michaël Paphlago, seu IV.
Michaël Calephates, seu V.
Constantinus Monomachus, seu VI.
Theodora, & Zoë.
Michaël Stratonicus, seu VI.
Isacius Comnenus.
Constantinus Ducas.
Romanus Diogenes, seu III.
Michaël Ducas, seu Parapinaceus, & VII.
Nicephorus Botoniates.
Alexius Comnenus I.

SÆCUL. XII.

Joan. Comnenus, seu Calo Joannes.
Manuël Comnenus.
Alexius Comnenus II.
Andro-

Andronicus Tyrannus.
Isaacius Angelus, seu III.

SÆCUL. XIII.

Alexius Angelus, seu IV
Alexius V. Ducas, qui & Murzuphlus.

IMPERATORES
Orientis Franci.

Balduinus I.
Henricus.
Petrus Antissiodorensis.
Robertus.
Balduinus II.

IMPERATORES
Orientis Græci.

Michaël Paleologus.
Andronicus Senior.

SÆCUL. XIV.

Andronicus Junior
Joannes Cantacuzenus.
Joannes Palæologus.

SÆCUL. XV.

Manuël Palæologus.
Joannes Palæologus.
Constantinus VIII. sub quo capta Constantinopolis à Mahomete anno Christi 1453.

ITALIÆ REGES
Gothi.

Odoacer.
Theodoricus.
Athalaricus.
Theodathus.
Vitiges.
Eldibaldus.
Eraricus.
Totilas.
Tejus.

IMPERATORES OCCIDENTIS.

SÆCUL. IX.

Carolus Magnus.
Ludovicus Pius.
Lotharius.
Ludovicus Junior, seu II.
Carolus Calvus, seu II.
Carolus Crassus, seu III.
Arnulphus.
Guido, seu Vido.
Lambertus.

SÆCUL. X.

Ludovicus Bozonis, seu IV.
Conradus.
Berengarius.
Henricus Auceps.
Otho Magnus.
Otho II.
Otho III.

SÆCUL. XI.

Henricus Claudus, sponsus S. Kunegundis.
Conradus
Henricus Niger, seu II.
Henricus Senior, seu III.

SÆCUL. XII.

Henricus Junior, seu IV.

Lotharius II.
Conradus III.
Fridericus Ænobarbus.
Henricus V.
Philippus.
Otho IV.

SÆCUL. XIII.

Fridericus II.
Henricus Raſpen. ſeu VI.
Guilielmus Hollandus.
Conradus.
Ricardus Anglus.
Alphonſus Hiſpanus.
Rodolphus Habſpurgenſis.
Adolphus Naſſovius.
Albertus.

SÆCUL. XIV.

Henricus Lutzemburgenſis.
Fridericus Auſtrius.
Lud. Bavarus, ſeu IV.
Guntherus Schuvartburg.
Carolus Bohemus, ſeu IV.
Venceslaüs.

SÆCUL. XV.

Rupertus Parvus.
Sigiſmundus.
Albertus II.
Fridericus Auſtrius.
Maximilianus.

SÆCUL. XVI.

Carolus V.
Ferdinandus.
Maximilianus II.
Rudolphus II.
Matthias.

SÆCUL. XVII.

Ferdinandus II.
Ferdinandus III.
Leopoldus Ignatius.

FRANCORUM REGES.

MEROVINGI.

SÆCUL. V.

Pharamundus.
Clodio.
Merovæus.
Childericus I.
Merovæus.

SÆCUL. VI.

Childebertus I.
Clotarius I.
Charibertus.
Chilpericus I.
Clotarius II.

SÆCUL. VII.

Dagobertus I.
Clodovæus II.
Clotarius III.
Childericus II.
Chilpericus II.
Theodoricus I.
Clodovæus III.
Childebertus II.

SÆCUL. VIII.

Dagobertus II.
Chilpericus III.

Theo-

Theodoricus II.
Childericus III.

CAROLOVINGI.

Pippinus Brevis.
Carolus Magnus.

SÆCUL. IX.

Ludovicus Pius.
Carolus Calvus, seu II.
Lud. Balbus, seu II.
Ludovicus III.
Carolomannus.
Carolus Crassus, seu III.
Carolus Simplex, seu IV.

SÆCUL. X.

Lud. Transmarinus, seu IV.
Lotharius.
Lud. V. ultimus Rex Carolovingorum.

CAPETII.

Hugo Capetius.
Robertus.

SÆCUL. XI.

Hugo II.
Henricus I.
Philippus I.

SÆCUL. XII.

Lud. Crassus, seu VI.
Philippus.
Lud. Junior, seu VII.
Philippus Augustus, seu II.

SÆCUL. XIII.

Lud. VIII. seu Leo.
S. Ludovicus.
Philippus Audax, seu III.
Philippus Bellus, seu IV.

SÆCUL. XIV.

Lud. Hutinus, seu X.
Joannes I.
Philippus V. seu Longus.
Carolus Pulcher, seu IV.
Philippus Valesius, seu VI.
Joannes II.
Carolus Sapiens, seu V.
Carolus Beneamatus, seu VI.

SÆCVL. XV.

Carolus Victor, seu VII.
Ludovicus XI.
Carolus VIII.
Ludovicus XII. seu pop. Pater.

SÆCVL. XVI.

Franciscus I.
Henricus II.
Franciscus II.
Carolus IX.
Henricus III.
Henricus Magnus, seu IV.

SÆCUL. XVII.

Ludovicus XIII.
Ludovicus XIV. seu Adeodatus.

TVRCICI PRINCIPES.

SÆCVL. XIV.

Ottomanus, seu Osmanes.
Orchanes.
Amurathes Gazis.
Bajazethes Gilderun.
Maho-

SÆCUL. XV.

Mahometes I.
Amurathes II.
Mahometes II. à quo capta Conſtantinopolis.
Bajazethes II.

SÆCUL. XVI.

Selimus I.
Solimanus II.
Selimus II.
Amurathes III.
Mahomethes III.

SÆCUL. XVII.

Acſimetes I.
Muſtapha.
Oſmanes.
Muſtapha, iterum.
Amurathes IV.
Ibraimus frater, ſeu I.
Mahometes IV.
Solimanus III.

CONCILIA GENERALIA.

ORIENTIS.

1. Nicænum I. anno Chriſti 325. de Arianis, & Paſch.
2. Conſtantinopolitanum I. 390. de Macedonianis.
3. Epheſinum 431. de Neſtorio.
4. Chalcedonenſe 451. de Eutychete.
5. Conſtantinopolitanum II. ſeu V. Synodus, de 3. Capitulis.
6. Conſtantinopolitanum III ſeu ut Synodus 580. de Monothelitis.
7. Nicænum II. 787. de Imaginibus.
8. Conſtantinopolitanum IV ſeu VIII. Synodus, contra Photium.

OCCIDENTIS.

9. Lateranenſe I. 1122. de Palæſtinæ recuperatione.
10. Lateranenſe II. 1139. contra Schiſmata.
11. Lateranenſe III. 1179. contra Valdenſes.
12. Lateranenſe IV. 1215. contra Albigenſes.
13. Lugdunenſe I. 1245. contra Fridericum, & de Palæſtina.
14. Lugdunenſe II. 1274. de conjunctione Græcorum, & Latinorum.
15. Viennenſe 1311. de Templariis extinguendis &c.
16. Florentinum 1449. de concordiâ Eccleſiæ Orient. & Occident.
17. Lateranenſe V. à 1512. ad 1517. ad extinguendum Schiſma.
18. Tridentinum à 1545. ad 1563. contra hæreſes Lutheri, Calvini &c.

PA-

PATRES ET SCRIPTORES GRÆCI.

SÆCUL. I.

Philo.
Josephus.
Hermes.
Clemens Papa.

SÆCUL. II.

S. Ignatius.
S. Polycarpus.
S. Dionysius.
S. Justinus.
S. Melito.
Athenagoras.
S. Theophilus Alex.
Tatianus.
Egesippus.
S. Irenæus.

SÆCUL. III

Clemens Alexandrinus.
Julius Africanus.
S. Hippolytus.
Origenes.
Ammonius Alex.
S. Greg. Neocæs Thaumaturgus.
S. Dionysius Alex.
S. Methodius Tyrensis.
S. Dorotheus Tyrensis.

SÆCUL. IV.

S. Antonius Magnus.
S. Pachomius,
S, Oresiesis.
S. Macarius Senior.
S. Athanasius.
Titus Bostrensis.
Dydimus Alex.
S. Cyrillus Hieros.
Apollinarius.
S. Ephrem.
S. Basilius.
S. Greg. Nazianzenus.
S. Andreas Cæsariensis.
S, Epiphanius.
Philo Carpathius.
S. Gregorius Nyssenus.
Amphilochius.
Theophilus
S. Joan. Chrysostomus.

SÆCUL, V.

Synesius.
S. Cyrillus Alex.
Theodoretus.
Proclus.
Socrates.
Sozomenus
Isidorus Pelusiota.
S. Nilus.
S. Simeon Stylites.
Theodorus Presbyter.
Æneas Gazæus.
Gelasius Cyzicenus.
Theodulus Presbyter.

SÆCUL. VI.

Joannes Maxentius.
Leontius Byzantinus.
Anastasius Sinaita.
Procopius Gazæus.
Joannes Climacus.
Evagrius Scholasticus.

SÆCUL. VII.

Hesychius Hieros.
S Sophronius.

Jo.

Jo: Moschus, seu Eviratus.
Leontius.
Antiochus Monachus.
S.Maximus Martyr.
Anastasius Nicænus.

SÆCUL. VIII.

S. Germanus Constantinop.
S. Joan. Damascenus.
Antonius Melissa.

SÆCUL. IX.

S.Nicæphorus Constantin.
Simeon Metaphrastes.
Photius Constantinop.

SÆCUL. X.

Leo Sapiens.
Marcus Eremita.
Moses Bar-Cephas.

SÆCUL. XI.

Georgius Cedrenus.

Joannes Curopalates.
Theophylactus.
Oecumenius.
Olympiodorus.

SÆCUL. XII.

Euthymius Zigabenus.
Joannes Zonaras.

SÆCUL. XIII.

Nicetas Choniates.

SÆCUL. XIV.

Balahamus Hieracensis.
Nicephorus Callistus.
Nicephorus Gregoras.
Jo. Cabasilas.

SÆCUL. XV.

Laonycus Chalcondylas.
Georgius Scholarius.
Josephus Methoneasis.
Georgius Protosyncellus.

PATRES ET SCRIPTORES LATINI.

SÆCUL. III.

Tertullianus.
Minucius Felix.
S. Cornelius Papa.
S. Cyprianus.
Pontius Diaconus.
S. Zeno Veronensis.
S. Victorinus.
Arnobius.
Lactantius Firmianus.

SÆCUL. IV.

Juvencus Presbyter,

Julius Maternus.
Lucifer Calaritanus.
C. Marius Victorinus.
S. Hilarius.
Gregorius Bæticus.
Sebadius.
Pacianus.
S.Damasus.
Faustinus Diaconus.
S. Ambrosius.
S. Philastrius.
Idacius Clarus.
S. Hieronymus.
Ruffinus.
Palladius Galata.

S. Gau-

S. Gaudentius Brixianus.
Aurel. Prudentius.
S. Chromatius.
Severianus.

SÆCUL. V.

S. Augustinus.
S. Maximus Taurinensis.
Ausonius poëta.
S. Paulinus Nolanus.
Sulpitius Severus.
Paulus Orosius.
C. Sedulius.
Eusebius Emesenus.
S. Eucherius.
Claudianus Mamertus.
Sidonius Apollinaris.
Joannes Cassianus.
Vincentius Lerinensis.
S. Petrus Chrysologus.
S. Leo Magnus.
S Hilarius Arelatensis.
S. Prosper.
Arnobius Junior.
Salvianus.
Salonius.
Faustus Regiensis.
Cerealis.
Victor Vticensis.
Gennadius Massiliensis.
Julianus Pomerius.
S. Gelasius Papa.
Gildas Sapiens.
Vigilius Papa.
Paschasius Diac. Card.
S. Cæsarius Arel.

SÆCUL. VI.

S. Fulgentius.
Ennodius Ticinensis.
Petrus Diaconus.
Ferrandus.
Eugippius Abbas.
Marcellinus Comes.
Alcimus Avitus.
Boetius Severinus.
Dionysius Exiguus.
Victor Africanus.
Aurelius Cassiodorus.
S. Victor Capuanus.
S. Justus Vrgelitanus.
Arator.
Junilius.
Martinus Dumiensis.
S. Dacius Mediol.
Liberatus Diaconus.
Venantius Fortunatus.
Gregorius Turonensis.
S. Gregorius Magnus Papa.

SÆCUL. VII.

Jonas Anglus.
S. Isidorus Hispalensis.
S. Eligius Noviomensis.
S. Ildephonsus Toletanus.
S. Julianus Episc. Tolet.

SÆCUL. VIII.

S. Anthelmus.
Beda.
S. Bonifacius Mogunt.
Hadrianus Papa.
Paulus Diaconus.
Paulus Aquilejensis.
Eginhardus.
Albinus, seu Alcvinus.

SÆCUL. IX.

Vsuardus.
Aponius.
Paschasius Ratbertus.
Claudius Scotus.
Jonas Aurelianensis Episc.
Amalarius Fortunatus.
Nithardus.
Freculphus Lexoviensis.
Hilduinus Abbas.
Theodulphus Aurel.
Rabanus Maurus.
Strabus Fuldensis.
S. Eulogius Tolet.
Haymo.
Angelomus.
Valafridus Strabo.

Nico-

Nicolaus I. Papa.
Anastasius Bibliothecarius.
Hincmarus.
Joannes Diaconus.
Aimoinus.
Ado Viennensis.
Remigius Antisiod.
Ambros. Ansbertus.

SÆCUL. X.

Idiota.
Rhegino Abbas.
Radulphus.
Luitprandus.
Vvitichindus.
Stephanus Æduensis.
Frodoardus.

SÆCUL. XI.

Fulbertus Carnotensis.
S. Burchardus Vormat.
Berno Abbas.
Glaber Rodulphus.
Hermannus Contractus,
S. Leo IX. Papa.
Humbertus Card.
Petrus Damiani.
Lanfrancus Cantuar. Arch.
Adelmanus Brixiensis.
Guitmundus Auersonus.
S. Anselmus Lucensis.
S. Anselmus Cant. Arch.
Anselmus Laudunensis.
Bertoldus.
Micrologus
Marianus Scotus.
S, Bruno Carthus. Pater.
Yvo Carnotensis.

SÆCUL. XII.

Leo Ostiensis.
Sigebertus.
Gaufridus Vindocinensis.
Rupertus Abbas Tuitiensis.
Algerus.
S. Bernardus.
Petrus venerabilis,
Hugo à S. Victore.
Ricardus à S. Victore.
Gratianus.
Petrus Lombardus.
Otho Frisingensis.
Petrus Comestor.
Theorianus.
Hugo Etherianus.
Arnoldus Carnotensis.
Joannes Sarisberiensis.
Petrus Blesensis.
Guillelmus Tyrius.

SÆCUL. XIII.

Innocentius III.
Helinandus Monachus.
S. Antonius Patauinus.
S. Raymundus de Pennaforti.
Jacobus à Vitriaco.
Alexander Alensis.
Hugo de S. Caro.
Matthæus Parisiensis.
Martinus Polonus.
Vincentiensis Bellouacensis,
Henricus Card. Ostiensis.
Albertus Magnus.
Thomas Cantipratensis.
S Bonauentura.
S. Thomas Aquinas.
Petrus Tarentasiensis.
Guilelmus Durantes.
Ægidius Romanus.
Raymundus Lullus.
Henricus Gandavensis.

SÆCUL. XIV.

Joannes Duns Scotus.
Augustinus Triumphus.
Petrus Aureolus.
Durandus à S. Portiano.
Guill. Ochamus.

Ni-

Nicolaus Liranus.
Pelagius Aluarus.
Petrus Paludanus.
Guido Carmelita.
Ludolphus Cartusianus.
Joannes de Baccone.
Simon de Cassia.
Henricus Suso.
Franciscus Petrarcha.
Gregorius Ariminensis.

SÆCVL. XV.

Joannes Capreolus.
S. Vincentius Ferrerius.
Petrus de Alliaco.
Joannes Gerson.
Thomas Valdensis.
Augustinus de Roma.
Paulus Burgensis.
S. Bernardinus Senensis.
Æneas Syluius.
B. Laurentius Iustinianus.
Nicolaus de Cusa.
Dionysius Carthusianus.
Thomas à Kempis.
Henricus Harphius.
Gabriel Biel.

SÆCUL. XVI.

Robertus Gaguinus.
Sabellicus.
Joannes Trithemius.
Jo. Bapt. Mantuanus.
Jacobus Sannazarius.
Jo. Francisc. Picus.
Joannes Major.
Jo. Fischerus Roffensis Ep.
Thomas Morus.
Martinus Alpilcueta Nauarrus.

SÆCUL. XVII.

Baronius Cardinalis.
Bellarminus Card.
Franciscus Suares.
B. Salesius.
Richæleus Card.
Dionysius Petauius, & innumeri alij.

HÆRETICI PRÆCIPVI

SÆCUL. I.

Simon Magus.
Nicolaitæ.
Menander.
Saturninus.
Basilides.
Cherinthus.
Ebion.

SÆCUL. II.

Chiliastæ.
Gnostici.
Carpocratiani.
Cajani.

SÆCUL. III.

Valentinus.
Marcion.
Hermogenes.
Montanus, seu Cataphryges.
Origenes.
Rebaptizantes.
Nouatiani.
Sabelliani.
Paulus Samosatenus.
Manes.

SÆCUL. IV.

Donatus.

Arius

Arius.
Photinus.
Macedonius.
Eunomius.
Aërius.
Aëtius.
Apollinarius.
Anthropomorphitæ.
Helvidius.

SÆCUL. V.

Priſcillianus.
Jovinianus.
Vigilantius.
Pelagius.
Neſtorius.
Eutyches.
Petrus Gnapheus, ſeu Fullo.

SÆCUL. VI.

Julius Halicarnaſſeus.
Agnoitæ.
Jacobus Syrus.

SÆCUL. VII.

Armeni.
Monothelitæ, quorum parentes, Cyrus, & Sergius.

SÆCUL. VIII.

Iconomachi.
Felix Vrgelitanus.
Elipandus.

SÆCUL. IX.

Claudius Taurinenſis.
Michaël Balbus.

SÆCUL. X.

Hæreſibus Caruit.

SÆCUL. XI.

Græci.
Berengarius.
Bogomiles.

SÆCUL. XII.

Petrus Bruiſius.
Henricus.
Petrus Abaïlardus.
Arnoldus Brixienſis.
Cathari, ſeu Patareni.
Valdus, & Valdenſes.
Petrus Joannis.
Almaricus.

SÆCUL. XIII.

Albigenſes.
Guill. de Sancto Amore.
Fratricelli.

SÆCUL. XIV.

Beguardi, & Beguinæ.
Lollardus Gualterus.
Marſilius de Paduâ.
Joan. de Janduno.
Flagellantes.
Joannes Vvicleffus.

SÆCVL. XV.

Joannes Huz.
Hieronymus Pragenſis.
Pikardi.
Adamitæ.
Orebitæ.
Calixtini.

SÆCUL. XVI.

Martinus Lutherus.
Andreas Carloſtadius.
Vlricus Zuinglius.
Oecolampadius.

Bal.

Baltazar Pacimontanus.
Philippus Melanchthon.
Joannes Calvinus.
Michaël Servetus.
David Georgius.
Andreas Osiander.
Joannes Brentius.
Matthias Flaccius Illyricus.
Valentinus Gentilis.

SÆCUL. XVII.

Arminiani.
Gomariani.
Vorstiani.
Jansenìani.

PERSECVTIONES.

SÆCUL. I.

1. sub Nerone.
2. sub Domitiano.

SÆCUL. II.

3. sub Trajano.
4. sub Antonino Pio.

SÆCUL. III.

5. sub Severo.
6. sub Maximino.
7. sub Decio.
8. sub Valeriano.
9. sub Aureliano.
10. sub Diocletiano, & Maximiano.

SÆCUL. IV.

11. sub Constantio Ariano.
12. sub Juliano Apostata.

SÆCUL. V.

13. Persecutio Vandalica.

SÆCUL. VI.

Caruit.

SÆCUL. VII.

14. sub Monothelitis.

SÆCUL. VIII.

15. sub Iconoclastis.

SCHIS

SCHISMATA, ET ANTIPAPÆ.

SÆCUL. III.
1. Novatianus in Cornelium.

SÆCUL. IV.
Felix in Liberium.
3. Vrſicinus in Damaſum.

SÆCUL. V.
4. Eulalius in Bonifacium I.
5. Laurentius in Symmachũ.

SÆCUL. VI.
6. Dioſcorus in Bonifaciũ II.
7. Vigilius in S. Sylverium.

SÆCUL. VII.
8. Theodorus, ſeu Theodoretus in Joannem V.

SÆCUL. VIII.
9. Theophilactus in Stephanum II.
10. Conſtantinus, Philippus in S. Paulum I.

SÆCUL. IX.
11. Zizinnius in Paſchalem I.
12. Anaſtaſius III. in Hadr. III.
13. Bonifac. VI. in Formoſum

SÆCUL. X.
14. Leo VIII. in Benedictum V.
15. Bonifacius VII. in Benedictum VI.
16. Joannes in Gregor. V.

SÆCUL. XI.
17. Gregorius in Benedictum VIII.
18. Stephanus II. in Greg. VI.
19 Benedictus X. in Stephanum IV.
20. Cadalous, ſeu Honorius II. in Alexandrum II.
21. Guibertus de Corrigia, ſeu Clemens III. in Greg. VII.

SÆCUL. XII.
22. Sylveſter III in Paſch II.
23. Gregor. VIII. in Gelaſium II.
24. Cœleſtinus II. in Honorium II.
25. Petrus Leo, ſeu Anacletus II. in Innocentium II.; Victor III. in Innocent. II.
26. Victor IV. in Alex. III.; Paſchalis III. in Alex. III.; Calliſtus III. in Alex. III.; Innocentius III. in Alex. III.

SÆCUL. XIII.
Caruit Schiſmate.

SÆCUL. XIV.
27. Nicol. V. in Ioannem. XXII.
28. Clemens VII. in Vrbanum VI.
29. Benedictus XIII. ſeu Petrus de Luna in multos.

SÆCUL. XV.
30. Clemens VIII. in Bonifacium IX.
31. Felix V. in Martinum V.

O R.

ORDINES RELIGIOSI.

SÆCUL. IV.
Clerici Regulares.

SÆCUL. V.
S. Equitij & aliorum.

SÆCUL. VI.
S. Benedicti.

SÆCUL. X.
Cluniacensis.

SÆCUL. XI.
Camaldulensis.
Vallis Vmbrosæ.

SÆCUL. XII.
Cistercienfis.
Canonici Regulares.
Præmonstratensis.
Carmelitarum.

SÆCUL. XIII.
Minorum.
Redemptionis Captivorum.
Prædicatorum.
S. Claræ.
Eremitarum S. Augustini.
Sylvestrinorum.
Cælestinorum.
Servitarum.

SÆCUL. XIV.
Jesuatarum.
Montis Oliueti.

SÆCUL. XV.
S. Hieronymi.
S. Giorgij in Algâ.
Minimorum.

SÆCUL. XVI.
Clericorum Regularium.
Capucinorum.
Clericorum S. Pauli.
Societatis Jesu.
Carmelitarum Discalceatorũ
Oratorij Jesu.
Clericorum Minorum.
Ministrantium infirmis.

SÆCUL. XVII.
Præsbyterorum Oratorij in Francia.
Missionariorum.
Vrsulinarum.
Visitationis.
S. Mariæ, 2. generis.

OR-

ORDINES MILITARES.

SÆCVL. IV.

Equitum Conftantinianorum S. Georgii.
S. Sepulchri, in Hyerufalem.
S. Lazari.
S. Antonii, in Etiopiâ.

SÆCVL. V.

Ampullæ S. Remigii, in Galliâ.

SÆCUL. XII.

S. Jo. Hierofol.
Templariorum.
Teutonicorum.
Avifiorum.
Calatravæ.
S. Jacobi.
Alcantaræ.
Cruciferorum, feu Livonicorum.

SÆCUL. XIII.

B. Virginis de Mercede.
De Montefia.
Equitum Chrifti, in Lufit.
Stellæ, in Galliâ.
Perifcelidis, in Angliâ.
Annunciationis, in Sabaudiâ.

SÆCUL. XV.

S. Lazari, & Mauritij.
S. Michaëlis, in Franciâ.
Velleris Aurei, in Burgundiâ.
Elephantum, in Daniâ.
Muris Pontici, in Armoricâ.

SÆCUL. XVI.

S. Stephani Epifc. in Tufciâ.
S. Spiritus, in Franciâ.

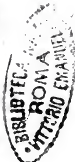
SÆCVL. XVII.

S. Mariæ de Monte Carmelo.
Sanguinis Chrifti, Mantuæ.
Conceptionis B. Virginis, & plures alii.

INDEX PRIMÆ PARTIS TOMI SECVNDI.

A

BIBLIOTECA
ROMA
VITTORIO EMANUELE

Gor-

M

N

Nicæ-

TA-

T

V

FINIS INDICIS PRIMÆ PARTIS TOMI II.

Digitized by Google

PARTIS PRIMÆ

TOMI SECVNDI

PROEMIVM.

Anta est partis huius, quæ proximè Christum attingit, copia; vt ea sæpe justam nobis injecerit desperationem. Quis enim, amabo, paucis exequatur Christi vitam, atque mortem, res gestas Apostolorum, Ecclesiam tam citò per orbem terrarum sparsam ac diffusam, aliaque eiusdemmodi, quæ longe citiùs facta sunt, quàm dici queant? Faciemus hic tamen quod Geografi solent, qui magnas vrbes punctis, grandes fluuios lineolis, longos montium æquorumque tractus paruis interuallis describunt: Intereà relinquunt animo multa cogitanda, qui ex minutiis illis assurgens ea sibi informat, quæ vix vllis terminis, ac finibus continentur. Quod si aliqua nobis exciderint, egregia licet æqui bonique consulet Lector, quandoquidem non omnia illustria suscepimus commemoranda (quis enim id sanus audeat, ac tentet) sed aliqua tantum quæ

à non illiteratis vulgò non solent ignorari. Quod si tres illæ quæ Christum sequuntur partes, minus amœnitatis habeant, quam tres aliæ quæ eundem præcesserunt, facilè, opinor, ignoscetur nobis, cùm plura in illis, quàm in his compingere conati simus; quæ autem pressa sunt, ac minus explicata, minus habent pulchritudinis, quæ in multis scitè dispositis ac suo collocatis loco consistit. Hoc spondeo ac recipio Lectorem nequaquam horum libellorum cariturum fructu, quem eruditi pluris faciunt, quàm voluptatem; cum hæc delinire, ille reficere possit; illo animi vita, hæc tantùm delectatio continetur.

LIBER

LIBER I.

A CHRISTI NATALIBVS AD EIVS ANNVM 100.

CAPVT PRIMVM.

DECAS PRIMA.

A nato Christo ad eius annum decimum.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4054.	754.	1.

Vm octauus à Christo nato dies illuxisset Kal. Ianuarij, recisum à S. Iosepho, vel B. Virgine infantulo præputium, vt se verum Abrahami filium profiteretur. Id autem verum factum sit in speluncâ, vel in aliquâ domo, credes vti libuerit, cùm vtraque sententia magnos adstipulatores habeat. Sexto exinde die ex Arabiâ desertâ, vrbique Sabæ adjacentibus locis, Balahami nepotes Dynastæ seu Reguli stellâ duce venere Hierosolymam, & recens natum quærentes Regem, addictam Tyranno vrbem mirificè perculerunt. Interrogati Scribæ, ex Michææ enarrato testimonio Betlehemum oppidum indicarunt, quo statim perrexere Magi, duce quæ Hierosolymis dis- *Circumcisio Christi.* *Et Epiphania.*

par-

paruerat stellâ, collustratique diuiniori luce in infantulo adorauerunt Deum; Myrrhâ hominem, Auro Regem, Thure conditorem suum contestati. Moniti denique per somnum vt aliâ in patriam regrederentur viâ, callidam Herodis crudelitatem eluserunt.

Præsentatio Christi, & B. Virg. Purificatio.

Elapsis aliis diebus viginti septem Maria cum Iosepho Hierosolymam venit, redemptura primogenitum suum ex lege, & subitura ipsa puerperarum legem, à quâ tamen Legislatoris ipsius verbis eximebatur. Vtrumque præstitit magnâ paupertatis, demissionis, & obsequij significatione: inter quas tamen virtutes homines duo, vir, & fæmina, Simeon & Anna, aliud quàm quod ab aliis cernebatur, deprehenderunt; & prophetico afflati ambo spiritu, matris & filij excellentiam humanâ maiorem populis attonitis cecinerunt.

Innocentes cædi iubet Herodes.

Hæc cùm Herodi denunciata essent, delusum se enimuero à Magis intellexit, infantemque, cælo terrâque testibus, magnum, exterminare decernit. Sed iam ex eius sæuitiâ subductus erat, & missus in Ægyptum, quò manus eius, quantumuis longæ, non pertingebant. Quia tamen latere putabat eum in Iudæâ, pueros omnes ante biennium natos interimi iussit, non quod tam multi exigerentur in agro Betlehemico, sed quod tutiùs ab hac parte peccaretur. Addidit etiam filium suum non ita pridem natum, si quâ Macrobio, etiam Ethnico, fides: quod cum perlatum esset ad Augustum, malle se Herodis porcum esse quàm filium scitè dixit, cùm apud Iudæos sues nequaquam cæderentur. Culti sunt deinceps ab Ecclesia pueri isti tanquam Martyres; non quòd id passi, sed quod is propter quem passi essent, abundè mereretur.

Herodis mors & impia iussa.

Neque diu tamen immanis cædes impunè Herodi cessit. Posteaquam enim Antipatrum filium impunitatem ex morte patris sperantem interfici iussisset, ipse sibi violentas afferre manus conatus

esset,

esset, vermibus arrosus, expertusque vitam acerbiorem omni morte, turpiorem animam, ex turpi corpore viuum cadauer, exhalauit. Homo corroboratæ improbitatis, & qui non tantùm in vitâ, sed & post mortem sceleratus esse voluit. Nam coactos in vnum locum Iudæorum nobilissimos quosque jugulari jusserat, statim atque obiisset, vt gaudium de morte suâ, Iudæorum temperaret necessarius in morte propinquorum suorum luctus. Verùm impiæ jussiones exitu caruerunt, non tamen Iudæis causa tristitiæ: tunc enim tumultuati sunt eorum parentes & affines, quos ob Aquilam auream perdiderat Herodes, in mortuum jacientes conuicia, & ad supplicium nonnullos Regis amicos deposcentes. Cùmque illos placare verbis Archelaüs, designatus regni successor haud posset, immisso exercitu eorum tria millia concîdit, vt Tyranni filius à crudelitate regnum auspicaretur. *Archelai initia.*

Tum Lucius exierit Româ, & ad Hispanicos exercitus proficiscebatur, cum in morbum incidit Massiliæ, ex quo nunquam conualuit. Quod cùm Tiberius Rhodi inuitus accola didicisset, impetrare reditum in Vrbem conatus est ad reuisendos amicos, quem haud obtinuit etiam acerbè rejectus, sed opera Liuiæ matris, legati duntaxat nomen vt honestiùs exulare videretur. Spem tamen, ejus jacentem erexit Aquila tum Rhodi, nunquam antea visa, quâ sibi portendi putauit imperium; nec eum malum fuisse Augurem ostendit euentus. *Lucii morbus & Tiberi Rhodi secessus.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CRISTI.
4055. 755. 2.

Rediit hoc anno Christus in Iudæam, neque diutiùs videtur in Ægypto retinendus, cùm nullus deinceps immineret metus ab Herode; successoris minus potentis furor, facilè posset declinari. *Christi reditus ex Ægypto.*

Tum ergo Coss. C. Iulio Cæsare absente, & L. Æmilio Paulo, exorta de Herodis testamento *Herodis ditio inter filios eius diuisa.*

lis

lis ita dirempta est ab Augusto, vt Herodis ditio in duas partes diuideretur, quarum vna cederet Archelao, non Regi sed Tetrarchæ; alia inter Philipphum & Antipam fratres illius distribueretur; vt sic omnibus fieret satis ab eo, qui non partiri, sed dare poterat hæreditatem. Interim cùm rursus Hierosolymis esset concitata seditio, bis mille crucibus, & quorundam incendio à Quintilio Varo ægrè restincta est, & permissâ legatione Romam, vt suis legibus vterentur Iudæi, Romanis vsque aras obsequerentur.

Lucius moritur. Moritur Lucius Massiliæ sensim contabescens, & moritur cum minus ille, suique putarent. Obiit autem inglorius, deque eo nihil scriptum, nisi quod ad magnam fortunam natus, immaturo extinctus sit fato. Sed paulò antequam interiret reuocatus in Vrbem ab Augusto redierat Tiberius, ea tamen lege, vt nullam attingeret partem Reip. priuatus tantùm viueret, faceretque Romæ ex necessitate, quod Rhodi sponte præstiterat.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4056. 756 3.

Christus Nazaræus. Ex commoratione Nazarethanâ dictus est Christus *Nazaræus*, quod nomen quoque ad primos eius fautores transiit, hæsitque tandiu donec iidem Christiani dicerentur. Tum hoc nomen relictum est iis qui simul & Christum colerent, & legalia vetera retinerent, neque Iudæi, neque Christiani.

Claudiæ statua inter ignes illæsa. Romæ, Matris Deûm ædes incensa est, quando statuis aliis dissilientibus, aut liquatis, vna Quintæ Claudiæ Vestalis illæsa perstitit, indicauitque Deus, quod jam semel & iterùm fecerat, quàm sibi chara esset, etiam in prophanis hominibus, illibata castitas.

Pseudo Alexander. Pseudo-Alexander quidam veterator, ex similitudine vultus & nominis in familiam Herodis se conabatur insinuare, coactusque ab Augusto confiteri fabulam, ad infelicia transtra ignominiosè damnatus, remum tractare meruit, qui sceptrum immerens affectarat.

Au-

Augustus de adoptando Tiberio sollicitatus à Liuiâ, seriò cogitat; verùm reclamauit adoptandus; non quod non id vehementer exoptaret, sed quod sibi à Caio, impotenti iuuene, metueret; cuius erat facilè concitare iracundiam; restinguere vel deuitare, operosum. *Tiberius reclamat suae adoptioni.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4057. 757. 4.

Caius in Orientem profectus, ad vrbem Artageram vel Artaxatam à quodam Adduo, vel Domne perfidiosè vulneratus, corpore vtcumque sanatus fuerat, non autem mente, factus deinceps ad Remp. administrandam habilis parum. Dum ergo redit in Italiam, Lymiræ in Lycia obiit, non sine suspicione veneni, operâ Liuiæ propinati, si qua Tacito fides homini in principum vitiis nimiùm credulo. *Caius moritur.*

Tiberio adoptato per Augustum tota plaudente ciuitate Tribunitia potestas in decennium communicata est. At ne is superbiret venit in communionem adoptionis postumus Agrippa, quod postulabant natales eius, licet repugnarent mores. Tum quoque mater huius Iulia illa stupris infamis, reducta in continentem mitius exilium experta est, quàm eius præterita crimina, ac turpitudines paterentur: quoniam irrogatæ liberis à parentibus, quantumuis duris, pœnæ, non solent esse diuturnæ. *Tiberius adoptatur cum Agrippa.*

Tiberius ab adoptione statim in Germaniam profectus est, vt eâ se dignum probaret; quando comitem habuit Velleium Paterculum, tum Equitum præfectum, antea Tribunum Castrorum, hominem nimis addictum Tiberio, & meliorem amicum, quàm scriptorem. *Tiberius in Germaniam pergit.*

Augustus hoc anno insidiis appetitus, quarum caput erat, & princeps Cn. Cornelius Cinna, filiâ Magni Pompeij genitus. Huic, autore Liuia, vitam condonauit Augustus, neque tantùm, sed & inter amicos adscriptum in annum sequentem designauit Consulem, eaque humanitate consecutus *Augustus Cinnæ parcit.*

cutus

tutus est, quod tot cædibus non erat, vt in eum deinceps coniuraret nemo; quia facilitas potius quam terror Principes tutos & incolumes præstat.

Dionysius Periergetes. Pertinet ad hoc tempus Dionisius Alexandrinus Periergetes, malè vulgò cognominatus Afer, ortus ex vrbe Charace Elymaidis, quæ & dicta est Alexandria: is enim, vt constat ex Plinio lib. 6. cap. 27. ab Augusto in Orientem cum eius nepote Caio præmissus est. Ex quo Plinij loco omnes de hoc Dionysio sententiæ variæ corruunt.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4358. 758. 5.

Prodigia Romæ. Coss. Cn. Cornelio Cinnâ Magno, & L. Valerio Messalâ Valæso, magni terræ motus contigerunt, Tiberisque sic intumuit, vt in diebus septem totis Vrbem nauigabilem redderet; Sol etiam lumen perdere visus est, vt Cœlum, terra, aquæ minas intentare viderentur.

Agrippa Togam virilē sumit. Tum autem Togam vrilem sumpsit Agrippa anno ætatis 17. & quo alij adolescentes pueriles mores cum prætextâ exuere solebant, tum ille asperos, & horridos auxit; nihil de patre, plurimùm de matre referens.

Vestales Libertinæ. Prouisum quoque tunc Collegio Vestalium Virginum, quibus accenseri permissæ sunt Libertinæ, quoniam nobiles ægrè hoc instituti genus sectarentur; neque prosapiam & genus, sed virtutem & castimoniam honorandam sapienter Augustus judicauit.

Tiberius Germanis metuendus. Rediit denique in Germaniam Tiberius, vbi rem prosperè gessit, solo iam nomine, quàm armis antea, ferocibus populis mage metuendus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4359. 759. 6.

Fames Romæ. Fames, quæ anno superiori Romæ sæuierat, ita recruduit, vt Gladiatores ab Vrbe submouerentur, clauderetur Curia, Senatoribus quò se cumque transferre vellent potestas fieret. Tum enim frumenti modius Romæ 27. aureis distrahebatur

Adje-

Adjecta sunt fami incendia, quæ tum Romæ tam frequentia fuerunt, vt iis curandis septem Libertini præficerentur, quibus Eques Ro. præerat. Accedebat & intestinum malum, tributorum exactio grauis, verbo vt ærarium militare conflaretur, re vt prætoriis tribus magnis latronibus, aliisque sexcentis minoribus furibus potestas fieret rapiendi atque furandi. Quibus Colophonem imposuit Marcomannicum bellum. Tum enim Marobauduus Marcomannus accitis in societatem belli Pannoniis, & Dalmatis, non tantùm vastauit Macedoniam, sed & Italiæ prædabundus imminebat; cui retundendo par non fuisset Tiberius, nisi Sentium Saturninum, & Valerium Messalam Consulares viros adjutores habuisset, à quibus victus repressusque Moroboduus ostendit tantùm se tribus Romanis ducibus parem non fuisse.

Incendia.

Tributorũ exactio.

Marcomanicum bellum.

Cornelius Cossus aliunde in Gætulos rem bene gessit, qui in Iubam rebellarant, & Romanorum plurimos huic regi ferentes opem, internecione deleuerant. Tanti autem fecit de iis victoriam Augustus, vt Cosso ornamenta triumphalia, cum Gætulici nomine, victori decerneret, vnde quàm metuendi essent hi barbari Romanis ingenuè professus est.

Cossus Getulos vincit.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4060. 760. 7.

Tiberius suspectus esse cœpit Augusto, quasi bellum de industriâ traheret, vt diutius in armis esset, quæ etiam parenti ostentaret. Missus est igitur in Pannoniam cum copiis Quæstor Germanicus, vbi Macæos gentem Dalmaticam prælio vicit, quò sibi ad liberas pabulationes viam aperuit.

Tiberius suspectus Augusto.

Interea ob feroces, stolidos, serui lesque mores relegatur Agrippa in Planasiam, Insulã Corsicæ proximam; vt hic indulgeret piscationi, cui ad dementiam vsque addictus erat, iram per otium concoqueret; Iuliæque matri, conuiciis; Augusto expro-

Agrippa Iunior relegatur.

cutus est, quod tot cædibus non erat, vt in eum deinceps coniuraret nemo; quia facilitas potius quam terror Principes tutos & incolumes præstat.

Dionysius Periergetes. Pertinet ad hoc tempus Dionisius Alexandrinus Periergetes, malè vulgò cognominatus Afer, ortus ex vrbe Charace Elymaidis, quæ & dicta est Alexandria: is enim, vt constat ex Plinio lib. 6. cap. 27. ab Augusto in Orientem cum eius nepote Caio præmissus est. Ex quo Plinij loco omnes de hoc Dionysio sententiæ variæ corruunt.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4358. 758. 5.

Prodigia Romæ. Coss. Cn. Cornelio Cinnâ Magno, & L. Valerio Messalâ Valæso, magni terræ motus contigerunt, Tiberisque sic intumuit, vt in diebus septem totis Vrbem nauigabilem redderet; Sol etiam lumen perdere visus est, vt Cœlum, terra, aquæ minas intentare viderentur.

Agrippa Togam virilē sumit. Tum autem Togam vtilem sumpsit Agrippa anno ætatis 17. & quo alij adolescentes pueriles mores cum prætextâ exuere solebant, tum ille asperos, & horridos auxit; nihil de patre, plurimùm de matre referens.

Vestales Libertinæ. Prouisum quoque tunc Collegio Vestalium Virginum, quibus accenseri permissæ sunt Libertinæ, quoniam nobiles ægrè hoc instituti genus sectarentur; neque prosapiam & genus, sed virtutem & castimoniam honorandam sapienter Augustus judicauit.

Tiberius Germanis metuendus. Rediit denique in Germaniam Tiberius, vbi rem prosperè gessit, solo iam nomine, quàm armis antea, ferocibus populis mage metuendus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4359. 759. 6.

Fames Romæ. Fames, quæ anno superiori Romæ sæuierat, ita recruduit, vt Gladiatores ab Vrbe submouerentur, clauderetur Curia, Senatoribus quò se cumque transferre vellent potestas fieret. Tum enim frumenti modius Romæ 27. aureis distrahebatur

Adje-

Adjecta sunt fami incendia, quæ tum Romæ tam frequentia fuerunt, vt iis curandis septem Libertini præficerentur, quibus Eques Ro. præesat. Accedebat & intestinum malum, tributorum exactio grauis, verbo vt ærarium militare conflaretur, re vt prætoriis tribus magnis latronibus, aliisque sexcentis minoribus furibus potestas fieret rapiendi atque furandi. Quibus Colophonem imposuit Marcomannicum bellum. Tum enim Marobauduus Marcomannus accitis in societatem belli Pannoniis, & Dalmatis, non tantùm vastauit Macedoniam, sed & Italiæ prædabundus imminebat; cui retundendo par non fuisset Tiberius, nisi Sentium Saturninum, & Valerium Messalam Consulares viros adjutores habuisset, à quibus victus repressusque Morobоduus ostendit tantùm scribus Romanis ducibus parem non fuisse.

Incendia.

Tributorũ exactio.

Marcomanicum bellum.

Cornelius Cossus aliunde in Gætulos rem bene gessit, qui in Iubam rebellarant, & Romanorum plurimos huic regi ferentes opem, internecione deleuerant. Tanti autem fecit de iis victoriam Augustus, vt Cosso ornamenta triumphalia, cum Gætulici nomine, victori decerneret, vnde quàm metuendi essent hi barbari Romanis ingenuè professus est.

Cossus Getulos vincit.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4060. 760. 7.

Tiberius suspectus esse cœpit Augusto, quasi bellum de industriâ traheret, vt diutius in armis esset, quæ etiam parenti ostentaret. Missus est igitur in Pannoniam cum copiis Quæstor Germanicus, vbi Macæos gentem Dalmaticam prælio vicit, quò sibi ad liberas pabulationes viam aperuit.

Tiberius suspectus Augusto.

Interea ob feroces, stolidos, serui lesque mores relegatur Agrippa in Planasiam, Insulã Corsicæ proximam; vt hic indulgeret piscationi, cui ad dementiam vsque addictus erat, iram per otium concoqueret; Iuliæque matri, conuiciis; Augusto expro-

Agrippa Iunior relegatur.

exprobatione molestus esse desineret. Non aliter domari posse credidit Auus sapiens bonarum artium rudem, & robore corporis stolidè ferocem adolescentem.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4061. 761. 8.

Archelaus Iud. Rex exul. Archelaüs accusatus à Iudæis,& Samaritanis, regno dejectus est ab Augusto, & missus in exilium Viennam Galliæ, ejusque ditio Syriæ per Quintilium Varum contributa. Hic pauper diuitem prouinciam ingressus, diues pauperem reliquit: ita Romanus orbis non tam magistratibus, quàm prædonibus, administrandus mandabatur.

Rom. mala administratio. Dalmatæ ac Pannonij rerum penuriâ magis quàm armis domiti pacem petiere. Interrogatus Baro Dux Dalmata quare sui rebellassent, scitè respondit quòd *lupos, non canes, ad regendos populares suos Ro. adhibuissent*; quandò veriùs dixit homo non planè barbarus, quàm ab Augusto desideraretur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4062. 762. 9.

Census alter Cyrini. Census hoc anno habitus est in Iudeâ à Quirinio, seu Cyrino,& Coponio Procuratore; cujus causa fuit Archelaüs exautoratus, ejusque ditio Syriæ contributa, pecunia omnis adjudicata fisco. Philippo tamen Tetrarchiæ Trachonitidis & Bataneæ, Herodi Antipæ Galilæa reseruatæ sunt: Sicque magni Herodis familia vtcumque rerum potita est in Palæstina: metuens tamen ne per vim Romanis reddere cogeretur, quod per adulationem, & injuriam receperat.

Vespas. nascitur. Natus hoc anno Vespasianus in vico Phalacrine, postea Augustus. & magnam in perniciem Iudæorum natus.

Clades Dalmatica. Cladem hoc anno aliquam Germanicus accepit in Dalmatiâ, vbi aliquot Romani hostium fraude ignibus absumpti sunt: hi tamen ignes postea eorum qui accenderant sanguine fortiter sunt restincti.

Varia-

Varianâ clade in Germaniâ hìc notatur annus, magis quam Coss. Sulpitio Camerino, & Poppæo Sabino. Quando Quintilius Varus negligentiùs se gerens quàm populus ferox & attritus exigeret, ab Arminio Sigimeri filio cum tribus legionibus, & totidem alis equitum oppressus est. Ipse sibi violentas intulit manus, reliqui trucidati spoliis Ro. Barbaros ditauere. Quæ cædes sic Augustum afflixit, vt muliebriter ejulans, & sibi caput ad postes allidens, identidem inclamaret, *Quintili Vare legiones redde*. Postea tamen imminutus est dolor, vt à Germanis metus, cum auditum est à L. Asprenate Vari nepote duas legiones retractas esse, majorem ignominiam, quàm damnum receptam esse. *Variana clades.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4063.	763.	10.

Seditio ingens, aut veriùs tumultus à Iudâ Galilæo, Gaulonite ex oppido Gamalâ, concitatur. Is putatur fuisse auctor sectæ Galilæorum, negabatque à Iudæis Dei filiis, esse Romanis Dei seruis tributa persoluenda. Cæsus est tandem ab iisdem Ro. Iste Iudas, immò duo eius filij in crucem acti; vt se seruos, Romanos verò dominos agnoscerent. *Iudæ Galilæi tumultus.*

Herodes Antipas Sephorin vrbem mœnibus cinxit, eamque Metropolim ditionis suæ constituit. Aliud quoque oppidum Bataramba ita communiit & exornauit, vt nomine Iuliæ vxoris Augusti dignum haberetur. Quæ enim Liuia quondam, postea Iulia dicta fuit, vt nummi veteres loquuntur; quod qui nescierunt, erroris veteres scriptores imprudenter arguerunt. *Antipas vrbe extruit.*

Tiberius militarem disciplinam Ro. in Germaniâ correxit, & magnam Barbarorum agris intulit vastitatem, si qua Velleio fides, in gratiam sui Tiberij sæpe turpiter & impudenter mentienti. *Tiberius Germanis populatur.*

CAPVT II.

SECVNDA DECAS.

Ab anno Christi 10. ad 20.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4064. 764. 11.

Salomes mors. Hoc anno mortua est Salome Herodis soror, ejusque impietate & crudelitate magis quam genere ac sanguine germana. Iuliam seu Liuiam Toparchiæ suæ Iamnianæ reliquit hæredem; hoc est, in mare paucas aquas effudit.

Tiberij periculum a quodam Brutero. Tiberius atque Germanicus latè Germaniam populati sunt, hic fortitudine magnus ille æmulatione prope par. Sed periculum ingens adiit Tiberius, ab hoste quidem, sed qui ad eum occidendum in ejus prope tentorium irrepserat. Agnitus tamen ex trepidatione Bructerus ille, atque admotus quæstioni, statim fassus est, se Duci Romano parasse necem, vt popularibus omnibus suis bene mereretur. Ita plerumque viri magni homulorum furori vel insaniæ patent.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4065. 765. 12.

Christus duodenis amittitur. Hoc anno Coss. Germanico Cæsare, & C. Fonteio Capitone, Christus Iesus à parentibus deductus Hierosolymam ad Festum Paschæ, ab iisdem amissus, & triduò cum magno animi mœrorequæsitus, inuentus est inter Doctores, eos interrogans, & ita respondens vt omnes in admirationem sui raperet. Vtrùm autem hoc tẽpore mendicarit, asseruit nescio quis, qui sub Bernardi nomine sermonem edidit, vir minime malus, & pius: negant tamen alij, quòd mendicare lege diuinâ prohibitum videretur. Hoc perfunctus casu Christus rediit Nazarethum, vbi

sub-

subditus parentibus vixit, atque ita latuit vt duodeuiginti annorum vitam ejus, tribus verbulis Euangelistæ complexi sint, exemplo mirabili profundissimæ demissionis. *Vita Christi latens.*

Natus est hoc anno Caligula in vrbe Antio, Germanico patre, matre Agrippinâ, tam improbus vt etiam Tiberium, cui successit, absoluerit. *Caligula nascitur.*

Ius datum Tiberio idem cum Augusto in omnibus Prouinciis, & exercitibus, ita postulante Senatu, vt ille assuesceret imperio, neque post mortem Augusti huic grauaretur obsequi populus, quem Augusto parem jam antè coluisset. Debuerat & de Pannoniis triumphare; sed obstitit Variana clades, cujus nuncius Romæ voluptatis omnem vmbram eliserat. *Tiberius æquatur Augusto.*

Et verò tum legem tulit Augustus de luxu exulum cohibendo, cum ipsis ad curandam cutem nihil deesset, & *diis iratis frui* viderentur. *Exulum luxus cohibitus.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4056. 766. 13.

Augustus quintùm Reip. administrationem in decennium suscepit, simulq; Tiberio in aliud decennium Tribunitiam potestatem concessit; vt tantùm à se annorum numero, atque ætate distingueretur.

Præuidens tamen imminere sibi extremum diem, testamentum fecit Coss. C. Silio nepote, & L. Munatio Planco, duobus exaratum codicibus, partim manu sua partim Libertorum, quod apud Vestales deposuerat; quia id adulterare tam grande peccatum volebat esse, quàm Vestali Virgini stuprum inferre. *Augustus Testamentum condit.*

Pensitatione vicesimæ, *du sol pour liure*, offensus populus; summam transtulit Augustus in prædia rustica & vrbana; cùm id quoque improbaret plebs, & vigesimam præoptaret, vtrumque sustulit, & amorem subditorum (quod boni Principes faciunt) pecuniis omnibus antepofuit. *Augusti facilitas.*

Coss.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4067. 867. 14.

Moritur Augustus. Coss. duobus Sextis Pompeio, & Apuleio, moritur Augustus Nolæ in Campaniâ; an naturali fato, aut ficubus veneno illitis, dubium faciunt Dio, atque Tacitus. Post ejus obitum defecit Luna, Solis autem Eclipsis ridicula est, & ab otiosis in honorem Augusti excogitata. Susceptus est magnâ pompâ, crematusque, quasi patriæ Orbisque parens. Sed & Seruilius Numerius vir prætorius, vt quondam Proculus Romulum, sic Augustum se vidisse ascendentem in cœlum jurejurando affirmauit; ideoque recepit à Liuiâ decies sestertiûm; sicque mendacium ejus non tantùm officiosum fuit, sed & pretiosum.

Caditur Agrippa. Statim autem, quasi ex Augusti voluntate, cæsus est exul Agrippa, ne quis ejus ingenio ad res nouas abuteretur. Iulia quoque relegata, primò in Pandatariam insulam, deinde Rhegium *Moritur Iulia.* inopiâ ac tabe confecta est.; quæ Tiberius procurarat; nec eam viuere passus est Imperij candidatus, quæ priuato sibi tantum dedecoris intulisset.

Imperat Tiberius. Recusabat interea Tiberius Imperium annos jam natus quinquaginta quinque, cui se parem negabat esse, cùm ejus insanâ cupiditate flagraret. Quare sapienter à quodam acclamatum: *Aut agat, aut desistat.* Tandem quasi renitens, & inuitus supposuit humeros oneri pretioso, quod annis duobus & viginti, mensibus sex, & viginti sex diebus tulit, diutiùs si cum antecessore, breuiùs si cum successore componatur.

Tumultus militaris sedatus. Pannonicas legiones tumultuantes visa Eclipsis sedauit; Germanicas metus, & defectus ducis, qui si adfuisset non deerant qui sequerentur, & nouam optarent Reip. faciem.

Legata Augusti persoluuntur. MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4068. 768. 15.

Tiberius legata persoluit Augusti, cum per jocum à nescio quo admonitus esset, in aurem demortui

mortui insusurrante, vti diceret Augusto in inferis nondum ejus testamento factum esse satis. Sed ijs jocus faceto homini vitâ stetit; jussus est enim ipse statim hunc nuncium Imperatori defuncto portare, jugulatus. Viritim ergo populo distributi sunt 75. denarii, hoc est circiter decem aurei, vel triginta libræ Turonicæ; vt hac publicâ liberalitate publicus mœror vtcumque leuaretur.

Coss. Druso Cæsare, & C. Norbano Flacco, Germanicus junctis cum Cecinna copiis Germanos terret, ac Segesti per Arminium obsesso fert auxilium, vt eodem impetu & socium Po. Ro. juuaret, & capitalem ejus hostem perderet, si expectaret impressionem. Neque expectatione suâ delusus est; fugere enim compulsus Arminius, nunquam suos reuocare potuit; obsidio soluta turpiter, recepta spolia Romanorum; & quod caput fuit, abolita Varianæ cladis ignominia, majori prope dedecore latentis Arminii atque fugientis. *Germanicus terret Germaniam.*

Fuit hoc opus fortitudinis, illud Religiosæ pietatis. Venit enim ad locum Variani certaminis, collectaque Romanorum ossa tumulo reddidit, magnâ pompâ, & quæ plus triumphi, quàm funebris cerimoniæ referebat. Pium tamen hoc officium Tiberius improbauit; vel quia Germanico inuidebat, vel quia factum hoc tacitam ejus exprobrationem continere videbatur. *Parentat Ro. Cæsis in clade Variana.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4069.	769.	16.

Statuit ergo Tiberius Germanicũ reuocare ex Germaniâ, atque in Orientem amandare, vt victoriarum eius cursum abrumperet. Quod cum huic suboluisset festinauit magis, & diligentiâ suâ præuenire voluit Imperatoris inuidiam. Construi ergo jubet mille naues, & iis impositum militem deponit in Batauiâ. Ausus confligere Armenius, profligatus est, & venisset in Romanorum manus, nisi oblitus cruore faciem, eorum *Germanici res præclare gestæ in Germanos.*

 oculos

oculos fefelliſſet. Inuentæ ſunt in ejus caſtris catenæ, quaſi ad capiendum hoſtem, non vincendum pergeret. Excitatum hic de victis Trophæũ, quod ita viros fortes pupugit, vt aut mori, aut id deijcere ſtatuerent; pugnant igitur iterùm, ſed euentu pari, cæſi ad ſatietatem, Cæſare paſſim vociferante *nihil opus eſſe captiuis, ſola gentis internecione finiri poſſe bellum.* Itaque interfecti omnes, niſi quos aut ſyluæ, aut latebræ texerunt. Cùm autem Romana claſſis naufragium paſſa eſſet, & multæ naues ſine vectoribus, aliquæ etiam cum militibus hauſtæ periiſſent; accurrere quaſi ad prædam Germani; ſed tertiùm malè mulctati, agnouere felicitatem deeſſe nonnunquam Romanis, nunquam fortitudinem.

Reuocatur Germanicus. Reuocatus ergo in vrbem Germanicus, reuerâ ex inuidiâ, in ſpeciem vt aliquid vincendum Druſo relinqueret, accingit ſe ad iter Orientale, quoniam hìc Parthi in armis erant, ſemper Romanis metuendi, ex quo profligarant Craſſum, cui ſimilem exitum Germanico Tiberius apprecabatur, etiam cum Reip. jacturâ: quia majori odio in æmulum, quàm amore in patriam ferebatur.

Libo cæditur. Scribonius Libo impulſus à Mathematicis conjurat in Tiberium; ſed patefactâ conjuratione Libo cæſus, Mathematici Vrbe pulſi demonſtrarunt ſtellas non ſemper veraces eſſe; iis adhibendam fidem non eſſe, qui in alienis atque ſuis rebus tam ſtolidè cæcutirent.

Clemens Agrippæ ſeruus tollitur. Agrippæ cæſi ſeruus quidam Clemens ſe Agrippam eſſe mentitus eſt, quòd eum vultu non malè referret. Tandem interceptus Tiberij juſſu jugulatus eſt, ne à Domini, in quo viuere cupiebat, fato diſiungeretur.

Tiberii leges. Tum Tiberius vſum ſericeæ veſtis interdixit, ſicut & aureorum vaſorum, vtrumque officere moribus bonis dictitans; quos in aliis, quàm in ſe puriores exoptabat. Miſit tum etiam in Iudæam Valerium Gratum Procuratorem, ſucceſſorem

Annij

Annij Rufi, neque miseræ regionis hujus, neque famæ suæ admodum sollicitus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4070. 770. 17.

Antequam Germanicus proficisceretur in Orientem, de Cattis, Cheruscis, & aliis populis magnificentissimè triumphauit. Et verò destinata inuidiæ victima, his honoribus, quasi floribus ornabatur. *Germanici Triumphus.*

Exinde cum amplissimâ & extraordinariâ potestate mittitur in Orientem, simul & Cn. Piso Syriæ Præses, cui cura demandata est Germanicum vexandi vel perdendi: vtrumque hic cumulatissimè præstitit; sed demum miser intellexit imperata priuatis à Principibus crimina, ferè semper obsequentium exitio terminari. *Mittitur in Orientem cum Pisone.*

Eodem tempore missus in Illyricum Drusus vt hîc imperij rudimenta poneret, & legiones faciliùs Imperator regeret, inter quas dux quondam adoleuisset. *Drusi rudimenta militiæ.*

Archelaüs, Rex Cappadocum jam annos quinquaginta, sed inuisus Tiberio quòd eum exulem Rhodi contemnere visus esset, neque ei salutem impertiisset, euocatus Romam operâ Liuiæ, in Senatu tam vehementer accusatus est, vt sibi mortem imminere præsagiret. Senex itaque & podagrâ laborans, neque satis compos mentis, adactus est ad mortem, quæ minus ei pœna, quàm grauium malorum terminus fuit. *Archelaus Cappadox tollitur.*

Tacfarinatem rebellantem in Africâ Camillus compressit: ideò consecutus ornamenta triumphalia, majori victi quàm vincentis honore. *Tacfarinas vincitur.*

Duodecim vrbes hoc anno in Asiâ conciderunt terræ motibus, inter quos visi scintillare ignes tantùm terroris, quantùm motus ipsi detrimenti intulerunt. Iis vrbibus remisit tributa Tiberius contra indolem liberalis; vsque adeò grandes calamitates à duris etiam hominibus extorquent commiserationem. *Terræ motus in Asia.*

Mortuus est hoc anno Titus Liuius historiæ

Moriuntur T. Liuius, & Ouidius. Latinæ parens, & qui ſpectatores ſui ab vſque Gadibus accerſiuerat. Obiit & Tomis in Scythia exul Ouidius, etiam à Barbaris honoratus ſepulchro, dignus tamen exuri ſaltem ignibus mortuus, qui tandiu viuus flammis impudicis arſiſſet. Hujus exilii cauſa fuit, vt ipſe innuit, quod vidiſſet aliquid, quod viſum eſſe nolebat Auguſtus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4071. 771. 18.

Germanici & Piſonis inimicitia. Germanicus ſecundùm Conſul, cum collegâ Tiberio tertiùm. Nicopoli iniit magiſtratum in Achaiâ, exceptus vbique magnificè, quia in eo natales rebus fortiſſimè geſtis reſpondebant; Quando & Athenienſes adulandi latiſſimum inuenerunt campum, & ſpargendi laudes quarum nunquam parci fuere. Germanicum ſtatim inſecutus eſt Cn. Piſo, qui ſibi legiones demereri conatus eſt largitionibus, & militari licentiâ, adeò vt à militibus vulgò Pater legionum diceretur. Tum id quidem diſſimulauit Germanicus; quia eum res Armenæ appellabant. Hic amoto Venone nec ſibi ob Piſonem, neque ſubditis ob ſordes & rapinas charo, Zenonem conſtituit Regem, vnde noua odij in Piſonem materies, hoc audaciùs repugnante, quàm Germanici virtus ac dignitas poſtulabant. Fruſtra eos amici reconciliare conati ſunt, cùm Piſo ſtolidè & ferociter ageret omnia, huic cedere Germanicus grauaretur; & Plancina Piſonis vxor etiam aggrederetur impotenter Agrippinam, quæ fuit Germanico quàm ſua grauior, & minus ferenda injuria.

Vrbs Tiberias condita. Herodes Antipas Tetrarcha in honorem Tiberii vrbem Tiberiadem condidit ad ripam lacus Genezarethi, quam ſic exornauit, tam multis priuilegiis auxit, vt Imperatoris Romani nomine digna videretur.

MVN-

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4072. 772. 19.

Iosephus Caiaphas, seu Cayphas, hoc anno à Valerio Grato Pontificatum consecutus est, quem annis septemdecim aut duodeuiginti tenuit, homo sceleratus, & impius, cujus tamen ore Spiritus Sanctus loqui non refugit; vt innueret oracula alligata esse dignitati, non sanctimoniæ. *Cayphas Pontifex.*

Arminius ille Ro. terror, & assertor Germanicæ libertatis, si sibi pares subditos inuenisset, à suis interemptus est anno ætatis suæ 37. Principatus XII felix, si aut hostem minus fortem nactus esset, aut militem magis obsequentem. *Arminius ceditur.*

Germanicus Ægyptum lustrat, inuisitque famosas illas pyramides, & statuam Memnonis ad radios Solares vocalem. Vidit & Apim bouem Deum, qui cum eius manu porrectas escas recusasset, mortem ei præcinere visus est. Multa quoque fecit in Ægypto populariter, quæ Tiberius improbauit; non quod mala essent, sed quia Germanicum reddebant populis acceptiorem. Ex Ægypto rediit in Syriam vbi vidit omnia à se constituta in vrbibus, & legionibus antiquata; vnde sic exarsit in Pisonem, vt huic immortales denunciaret inimicitias. Paulò post in grauem incidit morbum, non sine suspicione veneni sibi à Pisone dati; quare vltionem ab amicis exigens de Præside venefico Antiochiæ parum fortiter obiit, in vitâ suâ, quàm morte, longè generosior. Tum reliquerat Syriam Piso, locumque suum dederat Cn. Sentio Saturnino: Auditâ igitur morte Germanici in eam redire voluit; sed à successore suo repulsus agnouit magistratum relinqui faciliùs, quàm recuperari. Mortis hujus, quæ totum afflixit orbem, scriptores omnes Tiberium autorem faciunt, præter vnum Paterculum juratum Tiberii assentatorem; cujus vna laus est quod ingeniosè scripserit, placendi Principi suo, quam veritatis sollicitior. *Lust a Ægypt. Germanicus.* *& moritur.*

Iudæorum & Ægyptiorum sacra hoc anno

Iudæorum, & Ægyptiorum sacra Romæ exagitata.

Romæ exagitata sunt; hæc quidem ob Paulinam Matronam nobilem corruptam à Decio Mundo sub Anubis specie, operâ Lenonis Sacerdotis: illa verò ob Fuluiam item Romanam, cui veterator quidam Iudæus purpuram & aurum Hierosolymam mittendum emunxerat, quæ in suos vsus flagitiosè verterat. Deriuatum est in totam gentem vnius hominis crimen, quatuor Iudæorum millia in Sardiniam ablegata, vt aëris grauitate conficerentur, cùm hæc insula missos ad se colonos conficere; ægrè apud se natos homines tolerare crederetur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4073. 773. 20.

Accusatus Piso se interficit.

Agrippina Romam redit cum cineribus Germanici, ac renouat publicum luctum, quem edicto suo comprimerè Tiberius compulsus erat. Statim accusatus est Piso, populo alioqui parato eum discerpere: & ille cogitabat se defendere litteris Tiberij; verùm spe oblatâ veniæ à Sejano, ab hoc consilio reuocatus est. Interim ejus causa sejuncta est à causâ Plancinæ vxoris, cùm ea sibi Tiberium turpiter conciliasset, & honoris jacturâ redemisset vitam: quare res suas depositas videns Piso, ipse se jugulat, incusans fortunam suam, & quod Principi ex æquo crudeli atque turpi paruisset.

Tacfarinas victor, vincitur.

Tacfarinas bellum renouat in Africâ, & cohortem Romanam agit in fugam duce ejus trucidato. Lucius Apronius, emendare jussus hoc flagitium, atque eam relinere ignominiam, decimatione in fugitiuos ciues animaduertit, quâ Romanus miles quasi missione sanguinis factus alacrior, hostem ita deuicit, vt eum in deserta compelleret, de vitâ quàm de victoriâ sollicitiorem.

CAPVT,

CAPVT III.

TERTIA DECAS.

Ab anno Christi 20. *ad* 30.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4074.	774.	21.

CONSVLATVM hoc anno gessere Tiberius IV. & Drusus secundùm; sed huic malè ominis: cùm hactenus collegæ Tiberij semper fuissent infortunati, Piso, Germanicus, & postea Drusus atque Seianus; adeo vt Consulatus cum Tiberio jam fatalibus posset accenseri. *Consulatus cum Tiberio collegis fatalis.*

Imperator secessit in Campaniam, quasi valetudinem suam firmaturus; sed jam longiorem secessum cogitans, & vt Drusus Consul Remp. solus administraret, atque ejus imperio Pop. Romanus assuesceret. *Primus Tiberi secessus.*

Motum in Africâ renouauit Tacfarinas; sed Gallicus vti vicinior, ita majoris momenti visus est. Treuiri enim atque Ædui ob magnitudinem æris alieni, & tributorum maximorum acerbissimam exactionem rebellarunt, ducibus Floro, atque Sacrouiro. Vterque bello victus intulit sibi manus, Tiberio ignauiter trepidante, sed prudenter occultante metum, metu mali majoris. *Motus in Gallia & Africa.*

Tum obiit Sulpitius Quirinus in sordidâ ac præpotente senectâ, post repudiatam ante multos annos Æmiliam Lepidam vxorem suam; vir cui neque nummi neque dedecora defuere. *Mors Quirini.*

C. Lutatius. Ro. Eques ob funebre Carmen, Druso ægrotante compositum, capitis damnatus est, cum parem ex eo mercedem sperarat, quâ in funere Germanici donatus erat. Pœna tamen ejus multis exinde profuit; nam ex occasione *C. Lutatii carmen morte mulctatum.*

necis eius ; Tiberius jussit semper abire decem dies à prolatâ sententiâ, antequam reus damnatus neci dederetur, remedio ad compescendos potentiorum motus planè salutari.

Acta Pilati falsa. Horum quoque Consulum titulo prænotantur Acta, Pilati nomine circumlata, cùm tamen vix post quatuor annos in Iudæam Pilatus emissus sit; vt intelligas cuius notæ fuerit hoc commentum, quod in primo limine tam turpiter aberrabat.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4075. 775. 22.

In Syriâ nouus Præses legitur L. Pomponius Flaccus, vt nouâ dignitate auctus Drusus, Tribunitiâ potestate donatus, quæ quasi imperii tessera videbatur.

Tacfarinas rebellat. Incensum hoc anno Pompeij Theatrum plus tristitiæ attulit populo, quàm à Tacfarinate bellum renouatum; hoc enim non difficiliter compressit Iunius Blæsus Proconsul, copiis in multa agmina partitis; quibus innuitur Tacfarinatem prædonis potiùs more, quam Ducis depugnasse.

Liuiæ morbus. Liuia, seu Iulia, mater Augusti hoc anno, tam grauiter ægrotauit, vt ob hunc morbum rediret Tiberius in Vrbem, ne mulieri per quam omnia poterat defuisse diceretur. Tempore Tiberij floruit Cornelius Celsus Medicus excellentissimus, cuius tamen stylus atque Latinitas etiam arti eius Medicæ longè præfertur.

MVNDI *Vrb Cond.* CHRISTI.
4076. 776. 23.

Seiani potentia. Ælius Seianus natus patre Seio Strabone, sed adoptione translatus in Æliorum familiam (adeo de more Seianus dictus) factus præfectus Prætorio, tantùm potuit apud Tiberium, vt eo plùs posse putaretur. Hoc assentiēte castra prætoriana collocarat in Vrbe, verbo vt Imperator milites haberet ad manum, reuerâ vt iis ille ad opprimendum Imperatorem & Romanam libertatem vteretur. Cumque inter eum & Tiberium vnus

tantùm

tantùm Drusus interjectus esset, eum perdere destinat. Accedebat ambitioni, priuata iniuria: orto enim jurgio in eum Drusus intenderat manum, & os contra nitentis, & nihil timere visi, ignominiosè verberarat. Vt igitur dedecus dedecore repelleret, principiò Liuillam vxorem Drusi adulterio polluerat, deinde spe nuptiarum impulerat ad propinandum Druso venenum, ejectâ vxore sua Apicatâ, ex quâ jam tres liberos sustulerat. Venenum ergo lentum Druso propinatur, ex quo sensim contabescens, candidatus Imperij moritur. Laudatus est à Tiberio pro Rostris, ploratus à populo fictis lacrymis, qui eum propter libidinem, & sæuitiam oderat, ideòque acutissimos gladios, & ad vitam tollendam maximè idoneos, Drusianos appellarat. Neque ita multò post alter ex Drusi Geminis obiit. Supererat Agripina cum liberis; eam ambitionis calumniatur apud Tiberium, atque sic abjiciendam curat, vt vitæ suæ potiùs, quàm filiorum dignitati prouideret. *Drusus à Liuilla vxore veneno necatur.*

MVNDI	*Vrb.Cond.*	CHRISTI.
4077.	777.	24.

Agrippinæ fauebant Romani duo primarij viri, C. Silius, & Calpurnius Piso; hos accusandos curat Seianus, & actionem sic adornat, vt ambo præuenirent morte voluntariâ sententiam, in eorum perniciem nimis certam, atque paratam. *Agrippinæ fautores tolluntur.*

Tacfarinas à Dolabella Africæ Proconsule inclusus, in tela irruens non inultus obiit; quia non abire solerter, sed fortiter mori decreuerat. Non ita serui se in Italiâ gesserunt, quibus non voluntas, sed animus defuit: hi oppressi à Curtio Lupo Quæstore, in cruce & inter tortores mori, quàm in armis, & acie maluerunt. *Tacfarinas tollitur.*

MVNDI	*Vrb.Cond.*	CHRISTI.
4078.	778.	25.

Cremutius Cordus Historicus non ignobilis accusatus est, quod in suis Annalibus laudasset *Cremutii Cordi mors.*

Brutum, Cassium vltimum Romanorum appellasset; hæc scripsisset impunè, nisi Seianum perstringere visus esset. Egressus è Senatu vitam ineдiâ finiit, ejus libri prohibiti sunt; quos nihilominus edidit Marcia filia, sicque patrem suum in multorum animis viuere voluit.

Seianus nuptias Liuillæ prensat.

Seianus hoc anno nuptias cum Liuillâ obtinere à Tiberio conatus est; sed eas obliquè negauit ad tempus Imperator, causatus inuidiam ex imparibus nuptiis. Interim Seianus ex Vrbe Tiberium retrahit, vt hic in eâ nihil posset, ille faciliùs occuparet imperium, quod eum matrimonio Liuillæ prensabat.

Strabo Geographus.

Florebat hoc tempore Strabo Geographus patria Amesenus, oriundus tamen ex Vrbe Gnosso, Stoicus Philosophus, amicus Ælij Cornelij Galli, cum quo vidit Ægyptum superiorem, & Memnonis statuam de cujus locutione dubitat. Minimùm scribebat 4. anno Tiberij, aut etiam ante 12. quod ex priuilegiis & libertate Cyzicenorum demonstratur. Præter Geographiam, aureum opus, multa scripserat, quæ intercidisse meritò res litteraria queritur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4079. 779. 26.

Pilatus Iudææ Præses.

Valerio Grato Iudææ Præsidi successit Pontius Pilatus, vile mancipium Imperatoris, cuius vt sibi beneuolentiam conciliaret intulit in Iudæam signa; quorum clypeis imagines Cæsaris insculptæ erant. Huic obstitere fortiter Iudæi, & diuinam causati legem, se pro eâ mori paratos ostenderunt.

Motus in Iudæa.

Quare eorum vel constantiam vel desperationem metuens Pilatus, amouit imagines, neque tanto gentis sibi commissæ periculo Cæsari voluit adulari.

Traces domiti.

Popeius Sabinus rem bene gessit in Thracas rebellantes ob onera, & seruitutem viris fortibus non ferendam. Hi dum eam imprudenter emolire volunt, effecere duriorem.

Claudia Pulchra Agrippinæ consobrina adul-

terij

terij damnata, mulctata est, nequicquam deprecante eâdem Agripinâ, quæ tunc temporis aliam quoque repulsam passa est. Petebat illa sibi maritum dari; præcisè Tiberius negauit veritus ne huic nobilis mulier attolleret animos, tantisque nuptiis fretus, ad res nouas moliendas paratus esset. Vbi sensit Seianus iratam in Cæsarem Agrippinam, fuit ei vnguis in vlcere. Suspectum enim ei Tiberium reddidit, quasi venenum parasset; quod dum imprudentiùs in conuiuio deuitat illa, Cæsarem ita pupugit, vt de eâ apud Liuiam matrem grauiter quereretur, & falsum sibi crimen molestissimè ferret impingi, qui verum toties perpetrasset. *Agripina odiosa Tiberio.*

Tiberius prætexens dedicare Augusto templum, secedit Nolam, vnde nunquam rediit Romam. Libidines occultare voluisse hoc secessu quidam credunt, alij matrem vitasse imperantem filio impotentiùs. Seianus interea Germanici familiam extinguere conabatur, mox Neronem & Drusum committens, mox vtrumque reddens odiosum Tiberio, parùm sollicitus, an suo, an alieno scelere interirent. *Tiberii vltimus secessus.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4080.	780.	27.

Herodes Antipas Herodiadem ducit vxorem, quem sponte Philippum maritum, Herodis fratrem deseruit, licet ei filiam Salomen jam edidisset. Herodes igitur ab hac muliere nequam dementatus Aretæ Regis filiam vxorem suam repudiauit, vnde natum inter Hebræos & Arabas acerrimum bellum, cujus causa amor impudicus fuit, magni semper belli seminarium. *Herodiadis nuptiæ.*

Cos. M. Licinio Crasso, & L. Calpurnio Pisone. Fidenis Amphitheatrum à quodam Atilio non satis bene fundatum, & colligatum corruit, cujus casu hominum 50 millia vel obtrita vel debilitata sunt. Suetonius viginti tantùm millia periisse scribit. Nunquam in pace accepta clades major; Ideò vetitum ne quis Gladiatorum lu- *Fidenis Amphiteatrum corruit.*

dum ederet, cui minor quadringentorum millium res esset, ne populi ruinâ quisquam ambitiosiùs vsus esse videretur.

Mons Cælius incensus. Mons Cœlius tum incensus est, cujus in incolas contra morem Tiberius liberalis fuit; voluit tamen tum de Imperatoris nomine Augustum vocari, vt locus non tantùm domos, sed & nomen hoc casu amisisse censeretur.

Tiberius se Capreis nequiter abdit. Tiberius statutis Augusto templis Nolæ, & Capuæ, se Capreis suis, omnium voluptatum sede, turpiter abdidit, vbi Reip. curam omnem planè deposuit. Præsides & Præfectos deinceps non mutauit, vnde eis data est tacita licentia furandi atque prædandi. Armenia à Parthis occupata est, neglexit: Mœsiam Daci & Sarmatæ inuaserunt, dissimulauit: Galliam Germani depopulati sunt, eorum audaciam & vires crescere nihili fecit: interim in turpissimas quasque libidines volutabatur, homo ad dementiam vsque turpis, & obscœnus, quas hic referre pudor vetat, & quas taceri honestas publica jusserat, si hæc ætas satis pudicos scriptores habuisset.

Seiani in Neronem, & Drusum odia. Seianus in Neronis & Drusi perniciem tum intentus erat, duas ambitionis suæ moras; quos suspectos reddebat Tiberio, illis Tiberium, appositis è sinu delatoribus qui miserorum adolescentum consilia subodorarentur, immò in prauum deflecterent, vt in eorum capita infeliciter reciderent.

MVNDI	*Vrb. Cond*	CHRISTI.
4081.	781.	28.

S. Iosephi mors. S. Iosephus è viuis hoc anno creditur abiisse, quanquam aliqui maturiùs mortuum esse velint, & anno Christi duodecimo, vt S. Epiphanius, qui eum valdè senem, & viduum B. Virginem duxisse putat: alij etiam patientis Christi superstitem scribant, vt Ambrosius, Cyprianus, atque Chrysostomus. Sed cum eius mentio in nuptiis Cana Galilææ nulla fiat, multi sapienter conjiciunt ante hoc tempus, & hoc ferè anno in viuis esse desiisse. Ti-

Titius Sabinus Eques amicus Germanici dum viueret, & ejus familiæ addictissimus, à quatuor Prætoriis viris accusatus, quasi liberiùs locutus de Principe, in carcerem datus, ibidem cæsus est. Hinc tractus in Gemonias scalas ignominiosè, indèque in Tiberim, nunquam à cane suo disiungi potuit, qui demum se cum projecto cadauere in fluuium præcipitem dedit, auxitque in eius herum Populi Romani commiserationem. *Titii Sabini supplicium.*

Iulia Augusti neptis, quæ Paulo Æmilio nupserat, matris suæ Iuliæ imitata adulterium, relegata fuerat ab Augusto in Insulam Tremetum ad Apuliæ littora; hic rerum omnium egena sustentabatur ope Liuiæ Tiberij matris, ex commisseratione. Cum ibi 20. annos exilij acerbioris contriuisset, hoc anno non tam vitæ, quàm miseriarum finem inuenit. *Iulia neptis Augusti mors.*

Hoc item anno à Frisiis malè accepti sunt Romani, eorum enim nongenti ad Lucum Baduhenæ concisi sunt; ac rursum quadringenti mutuis se confecere vulneribus, ne venirent in hostium manus. Hanc tamen ignominiam dissimulauit Tiberius, ne copiis præficere quempiam cogeretur qui in eum insurgeret, & dum Romanorum dedecus relinit, publicam Orbis terrarum vlcisci conaretur injuriam. *Ro. clades à Frisiis.*

Agrippina Germanici filia hoc demum anno Cn. Domitio nupsit, ex quâ natus Nero postea Imperator, nuptiis tam matri, quam Orbi Romano parum faustis. *Agrippinæ nuptiæ.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4082. 982. 29.

Anno decimo Tiberij Imperatoris jam à mensibus minimùm sex, inchoato Ioannes Zachariæ filius prodit ex deserto in quo prope ab infantiâ vixerat, & mortales ad pœnitentiàm inuitat elutos aquâ Iordanis, vt paratiores essent ad recipiendum Messiam, quia puriores. Id autem contigisse notant veteres Ecclesiæ Proceres, Coss. *Ioannes Baptistes apparet.*

C.

C. Rebellio, & C. Fusio Geminis, quâ nulla est in re Chronologicâ certior, quia Dei testimonio signata est, atque stabilita.

Liuiæ mors. Anno ætatis suæ 86. obiit Romæ Liuia, seu Iulia Tiberij mater, cui jam pridem infensus erat, quoniam in eâ saltem tacitam morum suorum censuram reformidabat. Mulier sanè non tantum vtilis filio, sed & toti Reip. vtpote quæ Tiberium vtcumque continuerit, Seianum omnino, qui eam aggredi nunquam ausus est, plusque quàm Tiberium ipsum reformidaret; tantùm quidquid Augustum attingeret apud Romanos habebat cultus & venerationis.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4083.	783.	30

Primus annus. τῆς καινῆς ὑ'ξεως.

Christi Baptismus. Coss L. Cassio Longino, & M. Vinicio Quartino, cùm jam Tiberius annum Imperij decimum sextum ageret, Christus annos præter propter triginta natus ad Ioannem venit, vt ejus manu in Iordane baptizaretur. Recusauit id opus Ioannes, & Christi potiùs elui postulauit manu; acquieuit tandem ejus petitioni, vt virtutis opus exerceret vterque, hic obsequendo, ille se demittendo. Sed dum Christus quasi peccator inter publicanos & sceleratos versaretur, Spiritus S. sub columbæ specie, quis esset ostendit; & ne id satis esset, Æternus pater filium suum esse dixit, vt testimonio diuino, eoque duplici, res esset testatior.

Ieiunium Christi. Seceditexinde in solitudinem Christus, in quâ cum dies quadraginta sine potu atque cibo transegisset, adfuit tentator Caco dæmon qui eum triplici quasi machinâ labefactare conatus est, gulæ, confidentiæ, atque superbiæ; quem cum verbis, ex sacris codicibus petitis, retudisset, fugit Diabolus, accessere boni Genij cum dapibus, vt Dominum reficerent suum, eique victoriam gratularentur.

Vbi turbis indicatus est à Ioanne, vocat Apostolos

ſtolos aliquot, inter quos primàs tenuere Petrus, & Andreas. Cum iis atque Matre nuptiis interfuit in Cana Galileæ celebratis, vbi aquis in vinum conuerſis, primum oſtendit quantùm ſupra homines poſſet. Venit poſtea Hieroſolymam, ad celebrandum Paſcha, obitòque hoc opere religioſo Iudæam peragrauit, in quà miraculis, ſacriſque concionibus, animis atque corporibus prouidit.

Nuptiæ in Cana.

Ioannes interea miſſus eſt in carcerem, quoniam liberiùs reprehenderat Herodem, vir qui neque mollibus veſtibus neque verbis vtebatur: dum ergo mulieroſum Principem accuſat adulterij, effecit apud vxorium maritum Herodias, Philippi fratris vxor, vt vir ſanctus in cuſtodiam compingeretur. Luſtratâ itaque Samariâ, a eparte Iudææ, venit in vrbem Capharnaum Chriſtus, in quâ tandiu, ſicque vixit, vt eam meritò patriã appellaret ſuam; grauiùs tamen à Deo caſtigandam quòd ejus exemplis, ſermonibus, atque miraculis non eſſet facta melior, atque ex tam diuturnâ amicâque commoratione Chriſtus nihil præter opprobria, contemptuſque retuliſſet.

Ioan. Bapt. carcer.

Chriſtus Capharnai vivit.

In hanc vrbem cum veniret, dum per Samariam tranſit, incidit in mulierem Samaritanam, à quâ primùm contemptus quaſi Iudæus, poſteà vt magnus Prophetes & honoratus, & Samaritis popularibus ſuis nunciatus eſt. Sic obtinuit cœleſtem aquam mulier, dum terrenam quærit, Chriſtuſque tum ſitiens atque famelicus oſtendit ſe majori torqueri fame atque ſiti, videlicet homines patri ſuo reconciliandi, atque conjungendi.

Samaritanæ cum Chriſto colloquium.

Tum quoque ſanatus videtur Reguli filius periculosè decumbens, licet abeſſet à Medico, ejùſque pater cum vniuersâ familiâ addictus eſt Chriſto, qui hoc facto & vniuscorpori, & multorum animis profuit.

Reguli filius ſanatus.

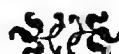
Circa hoc etiam tempus litteræ inter Chriſtũ, & Abgarum Edeſſæ dynaſtam vltrò, citròque miſ-

Algarus Chriſtum noſcit.

missæ sunt, quæ licet à Gelaso inter Apocrypha rejectæ, magnos tamen olim laudatores, & vindices habuere. Cum iis quoque ad Principem misit Christus imaginem suam impressam Sindoni, quam vultui suo frigidâ perfuso admouerat, pollicitus illi à morte suâ Apostolum, qui eum ad veram religionem erudiret: ita pius Regulus Christum vidit, & coluit, neque tamen fidei suæ præmio caruit.

Tiberij crudelitas. Tiberius Afinium Gallum ad se missum, ac primò comiter acceptum, diuturnis deinde vinculis macerauit, quo modo & in alios multos sæuiit. Neque enim statim interficiebat, quos addixerat neci; sed ita mulctabat, vt se sentirent mori. Quare cum inuitaretur ad perdendum reum, respondere solitus erat, se nondum cum eo reconciliatum esse; morte videlicet habebat aliquid crudelius; diuturnam scilicet mortis inter longa supplicia expectationem, quam super cæteros miser ille Gallus expertus est.

Seiani summa potentia. Honores in Seianum tam multi congeruntur, vt huic nihil deesset præter Tribunitiam potestatem, proximum ad Imperium gradum. Quod inuidiam in eum Tiberij mouit, quasi euigilantis ex somno. Eum itaque destinat Consulem in annum sequentem, in speciem vt attolleret, reuerà vt perderet. Sed vt eum callidiùs perduceret in insidias, appellabat suum Seianum, in publicis diplomatis ejus nomen apponi curabat cum Imperatoris nomine; in tabulis, Seiani imaginem cum Tiberiana copulari, amborum currus aureos in Theatrum vehi, quibus tamē homo vanissimus ad interitum properabat; vsque adeò honores summi, cum vltimâ ruinâ copulati sunt.

CA-

CAPVT IV.

DECAS QVARTA.

Ab anno Christi 30. *ad* 40.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4084.	784.	31.

Secundus annus τῆς κηρύξεως.

CHristus Galilæam lustrat, & in eâ multorum varias ægrotationes sanat; neque enim curationes istæ pluris huic stabant quàm vnâ voculâ, aut leui contactu; vt qui hæc præstaret tam facilè, Deus aspectabilis crederetur. Hoc quoque anno secundum celebrauit Pascha, quòd quia Ioannes appellauit tantùm *diem Festum*, inde factum vt à nonnullis ex numero Paschatum expungeretur; quasi vero Pascha, dies Festus κατ' ἐξοχὴν vocari non possit. *Christus Galilæã lustrans multos sanat.*

Circa hoc tempus Paraliticus jam annos duodequadragiuta hominem expectabat à quo conjiceretur in piscinam, in quam victimarum & ouium defluebat cruor, vnde ei nomen *Probaticæ*, cujus aquam quotannis Angelus commouebat, quam vbi ægrotus vnus attigisset, illicò sanabatur. Sed imperante Christo, nec Angelos venire, nec aquam commouere, nec immitti in hanc piscinam languenti homuncioni opus fuit statim se hic erexit in pedes expeditus, grabatumque cui tandiu affixus fuerat, in humeros impositum deportauit domum, mirante vniuerso populo, Archisynagogo Hypocritâ, duntaxat ex inuidiâ reclamante, quasi Sabbathi Dominus curare non deberet in Sabbatho; & qui mirabiliter sanatus erat, tanti miraculi fidem publicam facere die ipso Sabbathi prohiberetur. *Paralyticus annorũ 38. sanatur.*

Sed in Christi quoque discipulos Scribarum & Pha-

Apostoli spicas reuellunt in Sabbatho

& Pharisæorum exarsit inuidia. Hi esurientes die Sabbathi dum ambularent per sata, vellebant spicas, & excussis granis, manuum attritu, vescebantur; visum est id grande nefas hominibus tumentibus fastu, quem tamen Christus egregiè retudit, allatoque Dauidis exemplo discipulos excusauit, docuitque ignaros esse illos Mosaicæ legis Interpretes, plus esse in iis inuidiæ, atque maleuolentiæ, quàm doctrinæ, & eruditionis.

Sermo habitus in monte.

Igitur, iis omissis, cum Apostolis conscendit in montem, in quo mirabilem concionem illam habuit, docuitque in quo sita esset vera mortalium felicitas, neque hanc ex corpore & sensibus, sed ex animo, quém cœlestis extulisset gratia, æstimandam esse.

Leprosus curatur.

Non ita multò post Leprosum ad pedes suos accidentem sanauit, jussum offerre se Sacerdotibus, vt hi judicarent eum valetudini restitutum, sic enim lex Mosaica postulabat; sed insuper, vt eum agnoscerent qui Mose superior esset.

Seruus Centurionis sanatur.

Tum quoque expertus est eamdem vim seruulus Centurionis, digni qui Dei loquentis ore laudaretur, & qui militis haberet nihil, præter fortitudinem. Sanauit & Hæmorroissam, sed dum aliud agere videtur, & quasi fluxus ille sanguinis tot pharmacis frustra prohibitus, eo minus cogitante repressus esset Sed fidei plena mulier fimbriam ejus vestimenti religiosè contigerat, qui tactus medicamentis omnibus longè præualuit. Nec ejus beneficij pia mulier immemor fuit; simulachrum enim ex ære Christo posuit, cujus illa ad pedes accidebat. Ad Basim statuæ subnascebantur flores atque herbæ, quæ vbi fimbriam vestis Christi osculabantur, & lambebant, fiebant Panaceæ; perstititq; vis illa diuina, donec Iulianus Apostata huic statuæ reuulso Christi capite, suum imposuit; tum enim cęlestibus ignibus afflari meruit, quæ hominis impurissimi vultum momento temporis ferre potuisset.

Hæmorrhoissa.

Porrò

Porrò cum mulierem illam valetudini pristinæ restituit, pergebat in Iairi Archisynagogi domum vt hic filiam mortuam excitaret: & sanè ejecto priùs apparatu libitinario, puellam restituit vitæ, atque patri, tantâ facilitate, vt non mortua fuisse, sed de somno euigilasse videretur. *Iairi filia excitata.*

Indidem dum redit cæcos illuminauit duos; muto energumeno, vsum linguæ restituit, ac totum hoc iter multis miraculis illustratum est. *Cæci illuminati, mutus loquens.*

Id temporis Simonis Socrus magnis febribus æstuabat, in quâ sic vim omnem morbi subitò Christus extinxit, vt illa mox discumbentibus ministraret, atque hoc pietatis officio se penitùs sanam esse demonstraret. *Simonis Socrus sanatus.*

Suscitatus est deinde filius viduæ qui jam inclusus loculo à Vespillonibus ad tumulum portabatur. Turba stare jussa, reuixit adolescens ac redditus est matri, præ gaudio morituræ, nisi qui ex mortis faucibus eripuerat filium, eò matrem progredi vetuisset; pompa funebris in triumphalem versa, Christi laudes celebrauit, quæ lessum, & næniam occinebat. *Filius viduæ suscitatus.*

Missi sunt quoque tum ad prædicandum Discipuli, qui quantumuis rudes, magistro tamen suo pleni saluberrimas conciones habuerunt, eo potentiores quò etiam miraculis, & sanationibus subitis jungebantur. Aliunde Ioannes Prodromus discipulos suos ad Christum ablegauit, mortis suæ vicinæ præscius, vt eo mortuo magistrum præstantiorem nancíscerentur. *Missi ad prædicandum discipuli.*

Et verò non ita multò post Salome, filia Herodiadis ex Philippo, in natalitiis Herodis vitrici, tanta palæstra tam concinnè saltauit, vt ei Rex offerret cum juramento, quod maximè collibitum esset. Petiit illa, suadente matre, Baptistæ caput in disco, quod ab impio rege atque sacrilego obtinuit. Sæuiit in sacrum caput Herodias & acu discriminatoriâ violauit, sic muliebriter vlta conciones viri Sancti, quæ libidinosam eius vitam acerbioribus aculeis pupugerant. *Io Baptistæ mors.*

Is

Seiani supplicium. Is annus, qui Coss. habuit Tiberium Cæsarem quintum, & L. Ælium Seianum, huius exitio celeberrimus extitit. Eò conſcenderat homo superbiſſimus vt jam ſe pro Imperatore gereret, Tiberium rectorem Caprearum, inter amicos, appellaret. Eum vt ſecuriùs Imperator perderet (neque enim ſine periculo hic fortunæ filiolus potuit exterminari) quaſi pertentans, ſigna aliqua minùs beneuoli in eum animi edidit: tum præficit occultè Prætorianis militibus Næuium Sertorium Macronem hominem addictum ſibi, & Seiano priuatim inimicum. Per illum dat litteras Imperator ad Regulum Conſulem ſuffectum, ſicque diſponuntur omnia, vt Prætoriani caſtris incluſi nihil tumultuarentur. Cum veniſſet nihil ſibi metuens Seianus in Senatum, publiè Tiberij legitur Epiſtola, quâ in carcerem compingi jubebatur; ſtatim repugnante nemine conjicitur, eodemque ductu Senatus habetur in æde vicinâ Concordiæ: hìc lectâ in eum Tiberij accuſatione addicitur morti; cæditur carnificis manu, eiuſque corpus vnco in Gemonias ſcalas trahitur; ſtatuæ omnes eius euerſæ, filij ex Senatuſconſulto cæſi, filia licet deſponſata Claudio, priùs à carnifice corrupta, de more, ſtrangulata eſt. Apicata autem vxor, priùs patefacto Druſi veneno, & Liuillæ nequitiâ, ſibi ex deſperatione violentas intulit manus. Populus denique in eius amicos ſæuiit, cui ſe permiſcuere Prætoriani, vt ſe innocentes oſtenderent; quibus cædibus, de more, nocentibus innocentes permixti ſunt. Cæſus tum Fuſius Geminus amicus Seiani, necata & anus mater eius Vitia, quòd filium defleret; tanto enim mortuus odio flagrabat, vt hunc, aut huic amicitiâ conjunctos lugere eſſet tum Romæ capitale. Hic finis Seiani fuit, fortunæ alumni, quo hactenus magis extulerat neminem, neminem depreſſit magis, & exemplum eum ſtatuit Principum 'ἑταίροις vt videant quid in magnâ fortunâ debeant reformidare.

Per-

Pertinere videtur ad hoc tempus Valerius Maximus: nuncupat enim opus suum Tiberio, & post Seiani obitum scribit, quem *dignum inferis recipi* asserit. Habet aliqua quæ latinitatem iam corruptam innuant, vt *mea paruitas*; quare eum ait Erasmus *tam similē Ciceroni, quàm mulum homini*. Hinc aliqui eum ad annum Christi 254. rejiciunt, & cum Volusiano Imperatore Consulem faciunt; sed laudatur à Gellio & Plutarcho, & rectè ostendit Vossius ad hoc tempus spectare: hunc perlege, vel nobis crede. Dubitatur an sit eius integrum opus, an tantùm Epitome à Paride concinnata; & vtrimque rationes, dubium rationi consonum arguunt.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4085.	785.	32.

Tertius annus κηρύξεως *Christi.*

Secedit Christus in desertum trans mare Tiberiadis, quo proficiscens tempestatem sedat, ac se ventorum ac naturæ dominum probat: sed paulò post longè euidentiùs, cum incredibilem populi multitudinem paucis panibus, & paucioribus piscibus pascit, escis etiam redundantibus, & sepositis ad futuram famem; quod non semel præstitit; bis enim hoc edi miraculum populi in Christum beneuolentia, huiusque vicissim in illum amor flagitauit. *Christus populū pascit semel, & iterum*

Monitus ire ad tertium Pascha, negauit iturum se; iuit tamen, non publicè, sed occultè, sicque adhiberi posse ex causâ ἀμφιβολογίαν, & æquiuoca docuit, sine mendacij notâ, & suspicione. *Christi tertium Pascha.*

Postea in finibus Tyri & Sidonis Chananeæ vel Syrophanissæ filiam à dæmone obsessam liberauit, vbi matris fides atque demissio, iratum in speciem, sedauit Christum, & mulieris licet ethnicæ ab eo laudes expressit. *Chananææ filia liberatur.*

Prope Cæsaream Philippi, vbi Ior & Dan fluuioli commissi Iordanem coniunctis aquis efficiunt, Petrum diuinitatem magistri sui publice *Petri cōfessio.*

blicè professum prædicit fore caput Ecclesiæ, atque fundamentum quod frustrà inferi concutere, ac labefactare niterentur ; & id verum esse hactenus demonstrauit euentus.

Christi Transfiguratio. In monte Ataburio, seu Thabor 8. Idus Augusti Christus Petrum, Iacobum ac Ioannem Apostolos deduxit, ibique à reliquis disiunctus ostendit qu.s semper esset, nisi miraculo comprimeret vim diuinitatis. Elatus enim super terram instar Solis emicuit; qui radij vestem eius illustrantes niuis instar eam candidam effecere, vt corpus eius fulgentissimum sidus, toga instar nubis esset, quâ obuelaretur. Moses & Elias eius quoque stipabant latus, & innuebant vtramque legem naturalem atque scriptam, ei tanquam principi subditas esse; qui aspectus testes Apostolos ita perstrinxit; vt raperentur in ecstasim, atque ita loquerentur, vt quæ dicerent, non hominum ratione vtentium, sed extra se raptorum esse verba viderentur.

Mulier in adulterio deprehensa. Ex hoc monte cum descendisset Christus, oblata est ei mulier in adulterio deprehensa, rogatusque vti eius arbiter esset. Accusatores Scribæ atque Pharisæi credebant à se Christum sic implicatum esse, vt periculum adiret violatæ vel mansuetudinis suæ, vel legalis iustitiæ: sed ita se expediit Christus, vt hunc supra mortales sapere confiterentur. Suspendit enim judicium suum, & rogauit aliquem ex adstantibus in turpem muliercułam primùm lapidem jacere, qui exsors huius criminis esset; interim eorum crimina exarabat in puluere, quæ cùm legissent, & eorum essent conscij, vnus post alium dilapsi omnes, Christum cum reâ deseruerunt; quam sic admonuit, vt ostenderet neque sibi scientiam vt internosceret, neque justiam vti castigaret, neque facilitatem vt condonaret, homini simul atque Deo defuisse.

Cæcus à Natiuitate sanatur. Exinde cæco à natiuitate restituit oculos cùm eos, vti jussus erat, in natatoriâ Siloë abluisset: Hic

Hic homuncio aliunde firmioris ingenij fuit, & huius rationes Scribæ nonnisi conuicio rejicere potuerunt. Quare Christus Dominus expulsum iniuriâ à Synagogâ, etiam laude putauit dignum ostenditque homulos Dei spiritu plenos, etiam Legisperitis esse doctiores nonnumquam, & constantiores.

Designati septuaginta duo Discipuli Magistro suo venienti parant viam, atque ita populos instituunt, vt illi se eius magisterio, hi se dignos eius societate atque consortio profiterentur. Interim multa obiit Iudææ loca, vbi & animis & corporibus profuit, & his valetudinem, illis virtutem sapienter restituit. *Discipuli à Christo missi.*

Ad Encœnia cum venisset Christus nihil propius factum est, quàm vt lapidibus obrueretur; quos tamen declinauit: neque enim Prophetæ afflati diuino spiritu ei lapides, sed crucem intentarant. *Christus lapidibus appetitur.*

Consul Domitius Ænobarbus, Collegam habuit Furium Camillum Scribonianum, non ordinarium, sed suffectum; eius enim collega Aulus Vitellius fuit, quando clades Seiani amicorum nonnihil interrupta est; mox tamen recruduit; luctus tamen in morte cæsorum permissus, qui antea vetitus erat, atque capitalis. Tum autem accusatus M. Varro de amicitiâ Seiani egregiê se defendit, quasi sibi præluxi esset Tiberius, a quo impensiùs amatus erat; cuius oratio tam æqua Senatui visa est, vt ab eo hæc amicitia probaretur, etiam ipso non improbante Tiberiô; qui licet rationis inimicus, hac ratione tamen se conuictum putauit. *M. Varro amicus Seiani absoluitur.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4086. 786. 33.

Quartus annus κηρύξεως, & Passionis.

Multas hoc anno parabolas Christus disseruit quibus discipulos erudiret; Syrorum more, apud quos hæ erant in vsu, ad erudiendos homines propter facilitatem aptissimæ. *Christi parabolæ.*

Laza-

Lazarus suscitatus. Lazarus inter hæc ægrotauit Bethaniæ, atque ita ægrotauit, vt de eius salute sorores Martha, & Maria desperarent. Mittunt ergo ad eum nuncium, eumque admonent de periculo fratris, nihil addunt vltra, de Christi in eum amore certiores. Ac primùm dissimulare visus est Dominus periculum, neque se dedit in viam, nisi quando eum mortuum esse vidit. Tum verò Bethaniam venit, non quasi Lazaro vitam, sed sororibus eius solatium allaturus. Cum non procul abesset à Bethaniâ mortuum esse Lazarum didicit, quod iam nouerat; atque ad ejus tumulum se deducendum curauit. Fœtebat jam quatriduò inclusus tumulo, sed id exoptabat Christus, vt quid posset, indicaret. Verbo enim triplici eum extraxit è tumulo viuum, ac suis sororibus spirantem reddidit. Quod cum Pharisæorum multi oculis, reliqui auditione didicissent, Christum perdere decreuerunt, inepti qui non intelligerent Christum præstiturum sibi, quod in Lazaro perfecisset. Quia tamen mori nondum decreuerat, secessit in oppidum Ephrê, non tam vti vitaret mortem, quam vt iis ostenderet sibi tectum esse nihil, & jam sibi eorum consilia innotuisse. Neque verò hìc diutiùs substitit, venit enim paulò post Hierosolymam, & tanto ardore venit, vt ægrè eum discipuli sequerentur, quibus & imminentem aperuit mortem suam tã enucleatè, vt agnoscerent eam illi liberam esse; neque mori nisi quia vellet. Dum autem Hiericonte transit, incidit in Zachæum, quem visum in arbore, quia paruum, ad se venire jussit, hospes eius voluit esse, eumque ita sibi deuinxit, vt de publicano justum faceret Dei contubernio & amore dignissimum.

Christus secedit in vrbem Ephrem.

Redit Hierosolymam.

Incidit in Zachæũ.

Magdalena eius pedes illinit. Diebus sex ante Festum Paschæ in domo Simonis Leprosi cibum sumpsit, quando Magdalena peccatrix ad cœnantem accessit, pretiosissimo vnguento pedes ejus illiuit, capillis abstersit eum habere aliquid supra hominem professa, cui se

se infra fœminam subijceret. Quod cum Iudæ proditori displicuisset, & Christus eius auaritiam corripuit, & Magdalenæ factum omnibus retro sæculis probandum occinuit, præmiorum ex æquo pœnarumque iustus distributor. Vtrum autem eadem & hìc Christum, & apud Lazarum, & in sepulchro perunxerit, fueritque vna, & peccatrix, & Christo Domino acceptissima, non est huius loci statuere. Hoc tantùm dico, vti tres Magdalenas admittere cum quibusdam non indoctis mihi durius semper visum est, sic amantem Christi à peccatrice distinguere pium atque religiosum censeri.

Magdalena eius pedes illinit.

Mox Hierosolymam ingressus est triumphantis instar, insidens Asello substratis Apostolorum vestimentis, dum populus non ramos modo, sed & vestes suas, ei calcandas obijceret, atque eius aduentum verbis tantùm Deo debitis honoraret. Nihilominus inter faustas illas acclamationes Christus lacrymas profudit vberes, atque vrbis excidio sic indoluit, vt non tam id præuidere dissitum, quàm præsens spectare videretur. Neque tamen vltra voces & ostentationem, honor ille redditus Christo processit; nullus enim eum hospitio, nullus eum tecto, mensàque dignatus est: quare Bethaniam redire compulsus est, vbi exceptus de more à religiosis sororibus, atque Lazaro ostendit, verum Dei cultum paucorum esse, & magnificos illos conuentus plus nonnunquam habere pompæ, quàm veræ, synceræque religionis.

Christi triumphus.

Feria quarta Majoris, & Sanctioris Hebdomadæ, venit ad Pharisæos Iudas, eisque se proditurum Magistrum spondet, si pecuniæ nonnihil sibi numeraretur. Argentei triginta promissi sunt, summa non exigua, vt quæ ad emendum agrum Figuli, in peregrinorum sepulturam satis esset. Plus igitur obtinuit, quàm petebat; erant enim venditor & emptores excœcati, hi inuidiâ, ille auaritiâ, quibus animi prauis motibus homines

Iudas Christum vendit.

mines concitati nihil vnquam sapienter facere solent.

Agnum Pascha lem edit. *Feria quinta* discipulos emisit duos qui pararent Pascha, & Cœnam illam Mosaicam in quâ religiosè comedebatur Agnus; oblatum est à rogato Patrefamilias, viro bono, grande cœnaculum, & dignum præstantiori sacrificio, quàm quod eo die Lunâ decimâ quartâ primo Ayzmorum die à Iudæis celebrabatur. Nam post

Lauat pedes Apostolorum. Agni mystici comestionem legalem, Christus vestem cœnatoriam deposuit, lauit Apostolorum pedes, auspicatus à Petro tergiuersante primùm sed deinde ob minas acquiescente; per unctusque hoc magnæ demissionis opere, omni æsti-

Eucharistiam instituit. matione maius, atque excellentius perfecit. Corpus enim suum & sanguinem sub speciebus panis atque vini mirabiliter occultauit, adeò vt deperditam panis & vini naturam Christi Corpus & Sanguis explerent, quibus adhærerent duntaxat accidentia panis & vini, non inhærerent, diuinâ carne, atque sanguine, admirabili quodam modo, sustentata. Quod amoris sui ardentissimi in homines monimentum singulare, non tantùm huius diei voluit esse, sed quandiu deinceps stabit orbis terrarum, Sacerdotibus subinde creatis, qui operantis Dei instrumenta forent, diuinamque potentiam quotiescumque ipsi vellent ad hoc miraculum quodammodo adigerent.

Post habitam ad Apostolos suos admirabilem Deoque dignam concionem, fusasque de more ad parentem suum religiosas preces, in hortum

Christi in horto agonia. Oliuetanum processit, adhibitisque tribus duntaxat arbitris, lapidis tamen jactu reuulsus ab illis, tristitiæ, aliisque perturbationibus, animi mœrentis habenas laxauit. Terribiles fuisse & inusitatas liquet, quòd ab eius corpore sanguinis sudorem, cruorisque riuos expresserint, quibus circumposita madebat humus, inusitato planè portento, & cui simile nulla vnquam ætas vidit. Inter hæc prostratus humi Christus, ac toto cor-

pore

pore in terram religiosè prouolutus rogabat patrem ; neque enim ab Apostolis sperabat auxilium, quos grauis sopor oppresserat, neque jam tertium excitati am cis eius adhortationibus, euigilarant. Peractâ demum oratione amoris, fiduciæ, demissionisque plenissimâ, eâque tertiùm repetitâ, Iudam cum Pontificis satellitibus adesse videt: his fortiter occurrit, acceptoque proditoris osculo, verbulo cohortem vniuersam affligit humi, vt quid in eam posset, ostenderet. Cæteris Apostolis animosior Petrus gladium eduxit, Malchoque resciddisset caput nisi manus aberrasset, auriculam tantùm infelix homuncio perdidit, quam tamen illicò diuino contactu sanauit Christus, etiam in hostes suos misericors. Increpitæ demum huic multitudini potestatem sui capiendi facit, quâ tamen crudeliter abusi sunt homines isti, jam dæmonis instrumenta, atque Pontificum, à quibus ad torquendum Christum suggestione, verbis, atque pecuniis incitabantur. Posteaquam igitur eum afflictum humi calcibus ac fustuario malè mulctarunt vinctis post terga manibus cum magna vociferatione, etiam per occurrentes Cedronis aquas in vrbem raptant ad Annam Principem magni Concilij septuaginta duorum, quod *Synedrim* vulgò vocitabant. Hic interrogatus de doctrinâ suâ discipulisque Christus, de his quia fugitiui erant, atque desertores, tacuit; de doctrinâ suâ tam sapienter respondit, vt interroganti pudorem injiceret; quæ tamen responsio diuina, huic alapâ, atque dedecore stetit, Annâ crudele injustumque factum, suâ taciturnitate saltem approbante.

Captura.

Deductio ad Annam.

Inde pertrahitur ad Cayphæ Pontificis domum, in quam Scribæ Pharisæique conuenerant, omnes Christi denunciati inimici, & qui eius sanguinem sitiebant. Testibus aliquot interrogatis, cùm ij non satis sibi, accusationique constarent, Cayphas ab eo quærit, interposito Dei

Inde ad Cayphano.

nomine, vtrum Dei filius esset, quod cum ingenuè fassus esset, vestem ille discidit suam, contra diuinam legem, flagitiosus Pontifex, vt odio in Christum indulgeret suo, quâ tamen laceratione ostendit Pontificatum genti suæ mox eripiendum esse, non verbo tantùm, sed & factis fatidicus vates. Hic cum ab omnibus pronunciatus esset reus Christus, & nondum aurora luceret, dant se quieti nequissimi judices operientes diem, Christum in seruorum suorum manibus relinquunt, à quibus reliquâ passus est nocte, quidquid à scruulis afflatis malo genio vir sanctus & honestus tolerare potest.

Negatio Petri. Sed in hac domo aliquid accidit Christo omnibus illis opprobriis grauius. Negatus est enim à Petro licet admonito, & ter negatus antequam bis cantasset Gallus. Cuius cantu monitus Petrus ad lacrymas secessit, tam vberes, vt his elui triplex crimen mereretur.

Hinc ad Pilatum, & Herodem ducitur. Vbi primùm illuxit dies à Pontificibus atque Scribis ad Pilati præsidis tribunal, magnâ ambitione perductus est, die ipso Parasceues. Cùm Pilatus accusationem ex odio factam statim subodoratus esset, causam à se reijcere conatus est, & quia reus Galilæus dicebatur, ad Herodem remittere. Ad regem ergo pertrahitur Christus; sed cum huic nullum respondisset verbum, Ioannis viri Sancti percussorem impium nullo dignatus alloquio, quasi fanaticus aut insanus ad Pilatum remissus est in veste candidâ, quâ tamen eius innocentiâ ab imprudenti judice significabatur.

Reducitur ad Pilatum. Ad Romanum igitur tribunal actio omnis reuocata est: quam cùm ex odio vel inuidiâ conflatam Pilatus videret, consilium suscepit ex pietate, plenum acerbissimæ crudelitatis. Christum tam malè mulctare parat, vt eius accusatores ipsos mulctati misericordia caperet. Verberibus itaque eum addicit, sed tam sæuis & atrocibus, vt ex iis nihil integrum in corpore, solam ex pretorio referret vitam: imperatis verberibus etiam

satelli-

sat milites addidere crudeliorem ignominiam, spineam enim coronam eius imposuerunt capiti, decussatisque pillis prope ad cerebrum vi adegerunt; ad hæc pro veste vilem detritamque adhibuere purpuram, cum arundine in manu, vt theatralem regem apparatu illo scenico exhiberet. In hoc cultu proponitur populo à Præside ex vmbone; verùm multitudo per Pontifices huc illucque discurrentes incitata crucem his suppliciis adijci postulauit, atque à Pilato inuito licet, & ab vxore, & conscientiâ prohibito sententiam iniquissimam extorsit. Frustra iudex abluit manus suas, quasi ex aquali guttæ aliquot crimen obliterarent, quod mare totum non posset eluere.

Laceratur flagris, & spinea corona ac purpura exornatur.

Damnatur à Pilato.

Ducitur ergo in Caluariæ locum cruci suffigendus Christus medius inter latrones, & sicarios duos, vt eorum sceleratissimus haberetur; sed cum crucem ferre non posset, de more, ad eam portandam compulsus est villicus quidam Simon Cyrenæus, bajulus felix, dignusque cuius prosapia à Scriptoribus sacris appelletur.

Ducitur in Caluariam.

Horâ diei sextâ trabalibus clauis affixus cruci elatus est; cuius ad aspectum Sol lucere desiit, terra motibus insolitis concussa, natura ad pristinum chaos redire visa, vt conditoris sui vlciscerentur iniuriam: tandem sub horam nonam post septem prolatas in cruce sententias, pietatis plenissimas, aceto potatus & felle spiritum emisit, & morte sua crudelissimam Dæmonis seruitutem extinxit in ligno, quæ ex ligno, esu fatali pomi, contracta fuerat.

Affigitur cruci.

Moritur.

Cum igitur magni Sabbathi dies immineret, hoc est Pascha cum die Sabbathi concurrens, ne reorum corpora remanerent in cruce, latronibus comitibus Christi crura confracta sunt, vti citiùs morerentur, Christi iam mortui haustum lanceâ latus, ne quid in eo spiritus resideret. Exinde permittente Pilato per Nicodemum vnguentis delibutum eius corpus in tumulo nouo conditum est, cui adhibiti sunt custodes Præsidis, ita postulan-

Sepelitur.

ſtulantibus Scribis, nõ vt Apoſtolorum eius prohiberetur furtum, ſed vt eius ſurgentis è tumulo vita eſſet omnibus deinceps populis teſtatior.

Reſurgit. Poſt alterum enim integrum diem, ſub auroram diei huius qui nobis Dominicus eſt, & apud Chriſtianos in Sabbathi ſucceſſit locum, rediuiuus ex inferis Chriſtus, ſtipatuſque Patriarcharum choro, quem ex Dæmonis vnguibus eripuerat, proceſſit ex tumulo, ita turbatis cuſtodibus vt vitæ ſuæ, quàm ſepulchri ſeruãdi ſollicitiores eſſent. Ab hoc tempore per dies quadraginta cum matre, atque ſuis verſatus eſt, ita tamen, vt jam mortalitatem ſuam exuiſſe videretur. Quibus euolutis, ſpectantibus multis ex Oliuetano monte vi propriâ conſcendit in cœlum, per duos Genios ſuis admonitis, rediturum ſe Iudicem in terras, quas ad tempus duntaxat relinquebat, vt vltimorum Comitiorum recordatione Chriſtiani omnes in officio continerentur. Hìc autem dum recedit, pedum ſuorum veſtigia reliquit, nullo tempore, nullis peregrinorum oſculis, nullâ ſcalpturâ eradenda; ſicut & nunquam obtegi potuit aëris locus, per quem euolarat in cœlum, templi, quod ibidem à Chriſtianis conditum eſt, fornice dehiſcente ſemper, & nunquam lapides, quibus hiatus ille clauderetur, admittente. *Aſcendit in cœlum.*

Iudæ loco eligitur Matthias. Regreſſi Hieroſolymam Apoſtoli de alio in locum proditoris Iudæ ſubſtituendo deliberarunt. Hic enim impiè facti ſui impiè pœnitens, relatis argenteis triginta, exploſuſque à ſuis emptoribus contumeliosè, ſibi fregerat laqueo gulam, & ſuſpenſus ex arbore ſua viſcera voranda coruis egeſſerat. Propoſiti ergo duo ex diſcipulis Ioſephus Barſabas, & Matthias, permiſſi ſunt ſorti, ſed quam regebat Deus; Electus Matthias, rejectus Ioſephus, quamuis huic Iuſti nomen homines indidiſſent; quia aliter plerumque Deus, aliter homines dijudicant.

Die ſacro Pentecoſtes, quo in monte Sinai lex data fuerat Iſraëlitis, alia longè mitior atque facilior

cilior hominibus concessa est. Spiritum enim Sanctum, atque suum effudit Christus in suos, quo animati dignam Christi asseclis vitam instituerunt. Hoc pleni, linguis variis locuti sunt Apostoli, atque vi miraculorum præpotentes multos adiunxerunt sibi. Claudum enim mendicare solitum ad portam templi, ideoque notum omnibus, Christi interposito nomine, rectum effecere; cuius dum firmant vestigia, plurimos Christianam viam, ipsis præeunte lor. pede illo, decurrere compulerunt. Frustra Pontifices eos ab officio suo minis priùs, deinde etiam verberibus deterrere voluerunt; contempsere minas, etiam risere(unt) inter plagas, & aliquid pati pro Magistro laudibus omnibus & voluptatibus antepofuerunt. *Mittit Spiritum sanctum.* *Sanatur Claudus.* *Apostoli Christum prædicãt.*

Sic autem tum viuebant qui Christi profitebantur fidem, vt eodem omnes animati spiritu viderentur, vellent idem, idem nollent, ab iis verba illa *meum* atque *tuum*, rixarum omnium seminaria, tollerentur. Vendebant ergo patrimonia sua, depositoque ad pedes Apostolorum pretio, accipiebant in dies singulos vnde viuerent, nullius rei præterquam sanctioris vitæ sollicitί. Cum tamen Ananias & Saphira, pretij partem sepofuissent, & coram Petro mentiti essent non homini sed Deo; continuò expirantes didicerunt in eos numen animaduertere duriùs, & acerbiùs qui vota liberè concepissent, eademque seruare malitiosè neglexissent. *Primorum Christianorum vita.* *Ananiæ & Saphiræ mors.*

Intereà tamen inter credentes turbarum aliquid exortum est, ob Græcorum viduas, quibus Hebræi non vt suis prouidere dicebantur. Cum ea curantia dedeceret Apostolos, electi sunt Diaconi septem qui rebus externis inuigilarent. Inter eos eminebat S. Stephanus, qui plenus diuino Spiritu cum obsistentes Iudæos confunderet, & huic compositi hiscere non auderent, ei calumniam conflauere, & damnatum iniquissimo judicio, quasi sacrilegum lapidibus obruere. Sed huius sanguis Christianorum semen fuit, ex quo *Stephanus lapidatur.*

exortus videtur esse Paulus, qui lapidantium vestimenta seruans, vnus ipse in multis sæuiebat. Ex septem quoque Diaconis vnus fuit Nicolaüs, vnde Nicolaitæ ob hæresim suam infames, quâ nonnulli Nicolaüm infectum volunt; alij virum bonum fuisse contendunt, & tantùm ob discipulos suos infamatum. Tum dispersi sunt discipuli, Apostolis tantùm Hierosolymæ remanentibus à quibus vrbis Episcopus creatus est Iacobus Domini frater, siue consobrinus, vir Sanctissimus, & ab inimicis suis atque Christi, etiam cum veneratione cultuque susceptus.

Nicolaitæ.

Tum ferunt Lazarum, Mariam, atque Martham aliosque veteri nauigio à Iudæis impositos, appulisse ad Massiliensium littus, ibique disseminasse fidem. Quod cum inter eruditos sit controuersum, & negantem partem pauci quidam eruditione ac scriptis, aientem multi etiam diplomatis, atque iudiciis tueantur; tacetur in hoc negotio tutiùs, neque cum tanto periculo viris prudentibus, eruditis esse licet. Quod autem aliqui Græculi confinxere Magdalenam venisse Romam vt Pilatum de Christi nece accusaret, tam absurdum est, vt mirum sit inueniri potuisse homines qui tam stolidè insanirent in gente olim tam ingeniosâ.

Lazarus Magdalena & Martha exules.

Romæ Coss. Seruio Sulpitio Galbâ, & L. Cornelio Syllâ multa per Senatum adulatorem in honorem Tiberij decernuntur; Sed in iis immodicus Iunius Gallio damnatus exilio didicit, concessas principibus falsas laudes semper in accipientium dedecus, in concedentium nonnunquam damnum redundare.

Gallio exul.

Crudelitas hoc anno Tiberij publica priuataque fuit; hâc sustulit Drusum, eiusque matrem Agrippinam, acerbissimâ fame; illâ mille hominès in foro jugulati sunt vnâ nocte, reliquis Romanis exanimatis metu, ne idem sibi contingeret. Tiberius tamen ne in omnes sæuus appareret, neque se exterminatorem Germanici familiæ

Crudelitas Tiberii.

miliæ profiteretur, ejus filiabus duos sponsos destinauit, Drusillæ L. Cassium, Iuliæ M. Vinicium, cum ab iis nihil sibi metueret, earumque contemptu boni principis nomen aucuparetur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4087. 787. 34.

Saulus Hierosolymis furens, etiam extendere rabiem foràs in Christianos voluit, extortisque à Pontifice litteris Damascum perrexit, vt Christi fautores in vincula datos pertraheret Hierosolymam, 72. seniorum iudicio condemnandos. Eò cùm festinaret probè stipatus, circumfusus diuinâ luce, ex equo deiectus lumen amisit, didicitque hac expeditione non homines, sed Deum ipsum peti. Submisit illico se loquenti Numini, & eosdeinceps sequi & amare decreuit, quorum iniurias illatas sibi Deus existimaret. Monitus intereà à Deo Ananias, ei ferre iubetur opem, eiusque animo, ac corpori prouidere; restitit ille primùm audito Sauli nomine; sed vbi destinatum nouit à Christo ad multa agenda, atque perferenda, religionis causâ, ad eum accessit, sacrâ intinxit aquâ, eùmquè Christi discipulis accensuit. Recepit illico visum Saulus, epulisque refectus docuit crimina ex errore suscepta nihil nocere viris magnis, propter quæ dum se demittunt & abjiciunt, redduntur ad magna subeunda pericula paratiores. *Conuersio S. Pauli.*

Eodem tempore Philippus Samariæ tam multos adducebat in Christi ouile, vt huic auxiliatores mittendi fuerint Petrus & Ioannes, qui Christianis insuper Spiritum S. pæne aspectabilem procurarent. Apostolis ergo in hac vrbe subsistentibus idem Philippus à Deo jussus est adire Eunuchum Candacis Reginæ Æthiopum, eumque salutari lauacro eluere. Statim ergo in eum incidit redeuntem Hierosolymis, & legentem in curru Isaiæ dictum de Christo; quò ascendere inuitatus, cum enarrasset locum, virum tam paratum vidit ad veram, synceramque *Philippus Eunuchum baptizat.*

religionem capessendam, vt in fonte occurrenti baptizari meruerit, factus deinceps apud Æthiopas præco Christianitatis, immò in Arabia Felice, atque Taprobanâ: tandemque martyrio coronatus, miraculis viuus ac mortuus claruit.

S. Petrus Simoni Mago resistit. Tum quoque Samariæ primùm pugnare cœpit Petrus cum Simone Mago homine Dæmonibus addicto, à quo Simoniæ abominandum nomen deductum est. Gratiam enim Spiritus Sancti emere pecuniâ voluerat, ac Dei dono rem augere suam. Quare increpitus à Petro, & valere cum suis pecuniis jussus, huic tanquam aduersario bellum indixit, quem amicum habere non potuerat. Sed eum sic exagitauit Petrus, vt solum vertere compelleret, & Romam pergere, vbi viuendi atque insaniendi finem fecit.

Phœnix in Ægypto videtur. Coss. Paulo Fabio Prisco, & Lucio Vitello Nepote, Phœnix volucris in Ægyptum venit, multamque mentiendi materiam otiosis scriptoribus præbuit.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4088. 788. 35

Moritur Philippus Tetrarcha. Philippus Tetrarcha, Herodis magni filius, mortuus est hoc anno, regni sui duodequadragesimo, Imperij sui diuturnitate, & malis nuptiis, quam rebus gestis illustrior.

Teridates datur Rex Parthis. Parthi Regis sui Artabani pertesi veniunt Romam Phraatem Principem petituri: obtinuerunt eum facilè, quasi motuum in Perside seminarium. Sed is obiit in itinere; quare ei suffectus à Romanis Teridates, ejusque deducendi cura Vitellio commissa, qui tum Præses in Syriam mittebatur; Tiberio aliquid de ignauiâ suâ remittente, quia hoc facto deinceps securiùs ignauus, & deses poterat esse.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4089. 789. 36.

Paulus adit Petrum. Paulus post annos à sua conuersione tres emissus Damasco in sportâ, quia Vrbis portæ à Judæis, consentiente Areta, seruabantur, Hierosoly-

lymam venit visurus Petrum; neque diu hic moratus est: post dies enim vndecim Cæsaream abiit, indeque Tarsum patriam suam, vbique disseminans Christi fidem tantâ alacritate, vt Apostolorum vltimus tempore, labore primus esse videretur.

Vitellius Syriæ Præses Marcellum Iudææ Procuratorem mittit in Pilati locum, quem à Iudæis grauiter accusatum Romam nauigare iubet. Amouetur tum quoque Pontificatu Cayphas, eique Ionathas Anani filius subrogatur; cui occupasse locum tam mali Pontificis summa esset infamia, nisi tum venalis fuisset sacer ille magistratus; ad quem capessendum non scientia, vel virtus; sed pecunia nummique flagitabantur. *Cayphas exauctoratus.*

Teridati Parthorum Regi primùm ridere visa est fortuna, paulò post tamen ab Artabano expulsus est regno: agnouitque seriùs, Principes nouos à populis semper expeti; veteres ejici difficiliùs, & corroborata tempore regna nonnisi magnis viribus labe actari. *Teridates expellitur ab Artabano.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4090. 790. 37.

Petrus varias prouincias peragrat, vbique verbo ac miraculis potens. Celebratur Liddæ seu Diospoli Æneas paralyticus sanatus, cujus aspectu Liddæ vrbis, & Saronæ regionis incolæ adjuncti sunt Christo. Inde vocatus est Ioppen, vbi sanctissimam fœminam Tabitham reuocatam ex morte, pauperibus, viduisque restituit, quorum mater habebatur. In hac vrbe cum diutius commoratus esset apud Simonem Coriarium, visione primùm diuinâ admonitus vt gentiles quoque adjungeret Christo, vocatus est Cæsaream vt Cornelium Centurionem cohortis Italicæ Ferratæ, seu sextæ legionis, sacris aquis elueret. Quod & præstitit; vtrum autem is postea Cæsareæ creatus sit Episcopus, aut Ilij; non audemus asserere, sicut nec proponere volumus fabulas quæ huc ex apocryphis congeruntur. Hoc *Æneas sanatus.* *Tabitha suscitata.* *Cornelius Centurio baptizatus.*

certiùs, domum vbi hæc facta sunt, postmodum in Ecclesiam esse conuersam, vt hic haberentur Deo gratiæ, vbi primùm Ethnicis ad Christum accedendi via patuisset.

Sedes Antiochena à S. Petro condita. Petrus cùm facti hujus rationem Hæbræis tumultuantibus reddidisset (cujus seditionis causâ, & author Cherinthus fuit, postea hæresæos alter à Simone parens) Antiochiam perrexit, vbi Ecclesiam condidit, quæ post Alexandrinam prima olim Orientis sedes fuit. Certè hujus sedis institutæ memoria recolitur ab Ecclesiâ 8. Kal. Martij, & quæ à Nouatoribus hic proferuntur non est operosum conuellere. Selecta autem ab Apostolorum Principe sedes hæc fuit, quæ tum erat Orientis caput, & cui tot Prouinciæ subjacebant, adeòque ipsa Palæstina; vt ciuilem potentiam Ecclesiastica sequeretur.

Mors Tiberii. Thrasyllus Mathematicus Tiberio decem vitæ pollicitus annos multos exemit morte, quos Tyrannus sublaturus erat, etiam nepotes suos, quos jam æger destinabat neci. Tandem 17. Kal. Aprilis obiit, cùm imperasset annis 22. mensibus 6. diebus 26. vt creditur veneno potatus, atque etiam suffocatus à Caligulâ. Huic mortuo populus & Tiberim, & Gemonias scalas imprecatus est, quas toties innoxio sanguine funestarat, & maiori etiam flagrasset apud posteros odio, nisi Natricem, vt præsagiebat ipse, fouisset sinu; nec successorem dedisset *in quo ostendit natura quid vitia possent, cum summa autoritate coniuncta.*

Caius Caligula Imperat. Successit ergo Tiberio, Germanici & Agrippinæ filius, frater Neronis & Drusi, Caius Caligula, ita Tiberio, quoad nocere potuit, subditus, vt de eo ritè pronunciatum sit, *eo nec meliorem seruum, nec deteriorem dominum extitisse.* Nomen autem Caligulæ traxit, quòd inter legiones enutritus, Caligâ militari puer vsus esset. Susceptus est porrò nouus Imperator tantâ beneuolentiæ significatione, vt delapsus è cœlo genius

nius videretur; & verò in eo viuebat suauissima Germanici patris memoria, quem moribus repræsentare videbatur; adeo vt si eius Imperij spectes initia, meliorem Imperatorem Roma non viderit; si exitum, nullum Principem senserit deteriorem.

Statim autem atque rerum potitus est Caius, Agrippa Iudæus, filius Aristobuli, nepos Herodis, versatus primò in officiis Drusi, postea verò Caij, delatione Eutychi sui liberti, quasi Tiberio mortem, Caio Imperium appreeatus esset, in vincula datus sex mensibus ante Imperatoris obitum, vinculis exsolutus est, repositâ huic catenâ aurea pro ferreâ, assignatisque Tetrarchiis Philippi atque Lysaniæ funere nuper elatorum, vt eum carceris, & vinculorum non puderet, quæ sic Imperator deaurasset, atque exornasset. *Agrippa Iudæus liberatur à Caio.*

Hoc anno abdicatis Consulatu C. Acceronio Proculo, & C. Pontiò Nigrono, suffectus est cum Claudio patruo suo Caius, quando hic in periculosum incidit morbum. In eo quàm Populo charus esset intellectum est; nam cuncti circa palatium pernoctarunt, & pro ejus salute quidam se deuouerunt, armis depugnaturi si conualesceret. Verùm statim atque respirare cœpit, Tiberium Drusi filium, prætextatum, cohæredem sibi à Tiberio datum testamento, tolli jussit, vt se viuere, & securiùs imperare omnes intelligerent. *Morbus Caii.* *Tiberii Drusi mors.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4091. 791. 38.

Herodes Agrippa Caligulæ charissimus, veniens in Iudæam, Alexandriam appulit, vbi magno est exceptus conuicio, & per Ludionem honores ejus ad ludibrium traducti. *Agrippa Alexandriæ irrisus.*

Tum mortuus putatur Cayphas exautoratus Pontificatu, eodèmque in se odio flagrans, quo in Christum exarserat. Sibi enim consciuit necem propriâ manu, quia mori non poterat deteriore. *Cayphæ mors.*

Hoc

Sæuire incipit Caius. Hoc anno quis esset Caius, ostendit; hactenus enim vitia sua subdolè texerat: exinde autem in omnem libidinem, & petulantiam effusus occasionem credendi dedit eum amatorio poculo à Cæsonia vxore dementatum esse. Inter magnos viros quos sustulit, eminebat Macro præfectus prætorio, cujus operâ ad Imperium euectus erat, qui tum meritas pœnas dedit, sicut & eius vxor Ennia violatæ in Tiberium fidei, hæc etiam pudicitiæ prostitutæ.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4092.	792.	39.

Marcellus Iudææ procurator. Hoc anno post Marcellum Iudææ præfuit Cuspius Fadus successore suo deterior, quia sic declinantes Romanorum mores exigebant.

Tum Caius exhaustis per summam insaniam opibus, totoque illo Tiberii vicies ac septies millies sestertium, ad rapinas per cædes, & proscriptiones conuersus est. Socios etiam & vectigales Po. Ro. tributis, atque exactionibus sic atteriuit, vt ab perdendum Orbem Romanum natus videretur. Opera moliebatur difficilia semper, & quæ *a' Nurra* videbantur; dejiciebat montes, adæquabat valles, rupes exscindebat, in id intentus vt naturam ipsam quodammodo vinceret.

Moles, seu Pons Caij. Sed inter hæc opera nullum illustrius quàm pons seu moles trium millium & sexcentorum passuum, quâ medium interuallum inter Baias, & Puteolos conjunxit, sine vt superaret Xersem, qui aliàs Hellespontum junxerat ponte, siue vt fatidicum faceret Tiberium, aliàs asserentem, Caium prius hoc interuallum decursurum in equis quàm imperaturum: tuncque judicium Tiberij magno Romanis stetit.

Domicij Africani lidisa.. Caius ipse Domitium Afrum Oratorem celeberrimum accusauit; at hic viuere quàm bonus orator esse maluit. Simulans enim se actori eloquentiâ inferiorem esse, non modo veniam, sed & in annum sequentem, Consulatum meruit. Ita pretium simulatæ ignorantiæ, vel potiùs calliditatis,

tatis, tantus magistratus fuit.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4093. 793 40.

Vitellio successit P. Petronius, cui accuratè mandarat Caius, vt imaginem suam in templo Hierosolymitano collocaret; sed Iudæis ad mortem vsque resistere paratis, dum tergiuersatur Petronius, statua locata non est, & consilium insani Principis in irâ discussum est. *Statua Caij in Iudæa.*

Pontius Pilatus Viennam Galliæ, vti creditur, relegatus, variasque expertus calamitates αὐτόχειρ ἑαυτοῦ γ[illegible], ac morte voluntariâ, æternæ prælusit, qui autorē vitæ Deū addixerat neci. *Pilati mors.*

Flaccus Auillius, quo dissimulante Herodes Agrippa contumeliosè ab Alexandrinis exceptus erat, in Iudæos omnes crudelites desæuiit; ideò Philo missus ad Caium, vt de Alexandrinorum furore, Flaccique dissimulatione quereretur: Sed quid erat expectandum ab eo, cui furere ac cædere iocus erat. *Philonis Legatio.*

Horedes Antipas sollicitatus ab vxore Herodiade vt Regis nomen impetrare conaretur, cum eâdem Romam nauigat; sed Agrippæ litteris accusatus proditionis apud Caium, etiam in exilium missus est Lugdunum cum vxore: cui licet in gratiam Agrippæ fratris Cæsar remitteret exilium, maritum illa fortiter sequi maluit, negans eos, qui felices coniunctissimi fuerant, in calamitate disiungendos. Fugisse hic Herodes in Hispanias creditur, atque ex mœrore hic cōtabuisse; quis fuerit Herodiadis exitus ignoratur: eius autem filia Salome, dum hyeme rigentem transit fluuium, glacie sub pedibus subsidente, tandiu saltauit sub aquis donec ei caput glacies acuta resscinderet, præmio vtique digno crudelissimæ saltatricis. Is nimirùm casus manebat principem qui Ioannem prodromum perdiderat, illuserat Christo, vt saltem priuatus in exilio moreretur. *Herodis Antipæ exilium.* *Mors filiæ Herodiadis.*

Matthæus hoc anno 4. Olymp. 204. scripsisse Hierosolymis perhibetur Euangelium, Iudæis fide- *Matthæi Euangelium.*

fide-

fidelibus exposcentibus, injungentibus reliquis Apostolis; idemque, vti putatur vulgò, hebraico sermone, quod SS. Bartholomæus & Barnabas tanti fecere, vt hic manu sua descriptum ἐπὶ σ'ἔρνα sepeliri voluerit, ille secum ad Indos, Armenosque deportarit.

Christiani primum dicti. Barnabas Antiochiam missus ab Apostolis, inde profectus est Tarsum ad quærendum Paulum; qui cum Antiochiam regressus, ibidem annum totum commoratus est. Hic autem Christi fides sic excreuit, vt ejus fautores non jam Nazaræi, sed *Christiani* dicerentur; vsque adeo bonus hic religionis, & Christi odor omnes afflauit.

Caii ad mare ridicula expeditio. Cajus insaniens de more occasiones triumphi quæsiit de Batauis, de Germanis, de Britannis; sed superat alia ridicula, quæ in Galliis gessit. Cum enim ad Oceanum peruenisset, ad ejus littus disponi machinas jussit, quasi pugnaturus, omnibuque suspensis quid agendum esset, statim edixit vt milites conchylia, atque ejusmodi maris purgamenta legerent, quibus se, & Capitolium ditarent. Excitauit hic tamen Pharum, ad regendas naues, quasi victoriæ monimentum; atque in hoc tantum ejus insania profuit.

CAPVT V.

DECAS QVINTA.

Ab anno Christi 40. ad 50.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4094.	794.	41.

S. Iabi Maioris mors. AGrippæ regnum hoc anno amplificauit Caius, adjectis Iudæâ atque Samariâ; quibus jam sibi, Iudæisque magnus Hierosolymam venit, timidus tamen, vt omnes ambitiosi solent, ideoque Iudæorum beneuolentiam amorem-

remque captans. Cum videret igitur hos capitaliter odisse Christianos, eos exagitandos exterminandosque suscepit. Quare comprehensum Iacobum, Zebedæi filium capite minuit, cum eo à quo fuerat accusatus. Illius corpus primùm Iriam Flauiam, deinde cum hic diu latuisset Cõpostellam translatum, ibidem etiamnum magnâ religione colitur. Petri quoque necem gratissimam fore Iudæis intelligebat: eum itaque carceri mancipat, post Pascha immolaturus inimicorũ furori. Sed ad eum missus Angelus, & catenas exoluit & aperuit carcerem, & liberum suique juris óranti reddidit Ecclesiæ; atque ostendit regum ministros compositos Dei famulis nullius esse virtutis & industriæ. *Petrus e carcere liberatur.*

Cum igitur jam Hierosolymis tuti non essent Apostoli, ediderunt inter se Fidei Symbolũ (vnde deinceps Apostolicum dictum est) primam regulam Christianitatis, nostræque Religionis fũdamentum. Inde per orbem vniuersum distributi viles homuli; sed Deo ejusque virtute pleni, antiquam superstitionem, amicam sensibus Principibus inuitis totoq; furore repugnantibus euerterunt, vt hominem Deum affixum cruci, autoremque religionis naturæ corruptæ aduersantis adorandum proponerent; quod ab iis & tam citò factum esse, videtur omni miraculo mirabilius. *Symbolum Apostolicũ*

Circa hoc tempus, Christi Abgaro promissiones factæ exhaustæ sunt, quando ad eum Thadæus non Apostulus, sed discipulus venit; à quo non tantùm corpore sanus factus est, sed & animo, subditis omnibus suis Edessenis ad Christi jugum accipiendum præluxit. *Abgari conuersio*

Tum nihilominus Saulus comite Barnaba Antiochiâ Hierosolymam venit, vt collatitiam pecuniam deferret, qua juuari possent Hirosolymitani Christiani; tum valdè inopes, sæuientibus in eos Iudæis autoritate Regis armatis, atque potentibus. *Paulus seũ Baraba Hierosolymam it.*

Obtinuit à Caio Rex Agrippa, ne quæ

fiebat

fiebat Sidone Imperatoris Colossea statua dedicaretur in templo Hierosolymitano. Venit tum Legatus ad Cæsarem Philo pro Iudæis, cui oppositus ab Alexandrinis Apion Grammaticus ille dictus à Tiberio *Cymbalum mundi*, propter superbiam, qui contra Iudæos multa excogitauit, à Iosepho refutata; quale est asini caput inuentum in templo, dignum asinino capite commentum. Is cum circumcisionem sæpe Iudæorum irrisisset, genitalibus turpiter putrefactis, ex necessitate, non religione, miserè mutilatus, & circumcisus interiit.

Caligulæ mors. Caligulam furentem vsque ad insaniam, omnibusque metuendum Chereas vir fortis, & amans patriæ interficiendum suscipit, cum Cornelio Sabino & aliis conjuratoribus. Nono Kal. Februarij cum imperasset annis tribus, mensibus decem diebus octo, anno vitæ suæ vndetrigesimo, triginta vulneribus confossus est. Cæsa tum quoque Cæsonia ejus vxor filia ad parietem allisa, ipse semiustulatus leui cespite obrutus est, dignus ob flagitia, qui à canibus saltem mortuus voraretur. Ita sola morte hæc furia, ac generis humani portentum, furere desiit.

Succedit Caio Claudius. Locum ejus dum minùs putaret, ac potiùs expectaret mortem, occupauit Tiberius Claudius Drusus Cæsar, Caligulæ patruus. Is Drusi Neronis filius erat, quem Liuia tertio à nuptiis mense Augusto dederat vt ostenderet τοῖς εὐτυχοῦσι τὰ τρίμηνα παιδία. In quo eligendo generis tantùm ratio habita est; cum rector orbis Romani se mulierculis, ac libertis regendum permiserit, capistro quàm solio dignior.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4095.	795.	42.

Fames ingens. Ingenti fame laborauit Romanus Orbis, quam Agabus Prophetes, Christi discipulus, præcinuerat, quo malo domitæ gentes ad recipiendam fidem paratiores extitere.

Hoc fortè anno raptus est ad tertium cælum

Sau-

Saulus, quod quomodo factum sit, cum ipse se nescire profiteatur, quid opus est cum otiosis interpretibus inuestigare modum, & docere velle quod vir tantus aut ignorarit, & ignorari voluerit *Pauli raptus.*

Saulus & Barnabas Antiochiam Hierosolymis redeünt, vnde Spiritu Sancto jubente Seleuciam, hinc in Cyprum sunt profecti. In hac insula Saulus Sergium Paulum Proconsulem asseruit Christo, Elymâ Mago priùs excæcato. A Sergio Paulo quasi deuicto nomen deinceps accepit, non Saulus deinceps Apostolus, sed Paulus appellandus. Hinc transmisso mari Pergem venere, inde Iconium, Derbem, Attaliam. Lystra, vbi primùm vt Dij habiti, postea lapidibus appetiti pro mortuis relicti sunt; ac tandem inde digressi Antiochiam fracti laboribus, sed pleni meritis redierunt. *Pauli & Barnabæ peregrinationes.*

Iconij porrò Paulus asseruit Theclam Christo, quæ prima inter Martyres fœminas colitur. Hæc postea accusata per sponsum suum, quem posthabebat Christo, leonibus ac feris exposita, atque in ignem conjecta, incolumis ex Amphitheatro bustoque prodiit. Vtrùm autem tum perierit Martyr, an in solitudine octuagenaria mortua sit, dubitare sapienter potes.

Cum accepisset Petrus Simonem Magum venisse Romam, vt hic populum dementaret, eò quoque proficiscitur, relictâ Euodio, Antiochiâ. Neque enim æquum putabat esse Imperij tunc sedem, & postea suam, malis artibus hominis nequissimi labefactari. *Petrus Romam venit.*

Claudius ad Ostia Tiberina portum extruxit cum pharo, tantâ magnificentiâ, vt tantæ vrbis portus & alumnus deinceps meruerit appellari. *Ostiæ portus exornatus.*

Tum Claudius à conjuge suâ Messelianâ impudentissimâ, crudelissimâque fœmina, atque à Narcisso & Pallante, aliisq; Libertis assuefactus ad cædes, multos intercmit, adeò plerumque stolidè, vt satis huic esset admoneri, visum esse ali- *Sub Claudio cædes.*

aliquem per somnium, qui eum interficeret. Sic Appius Silanus interfectus est, consentientibus Messalinâ, & Narcisso. Vsque adeò miserum est sortiri principem qui neque se, neque suos regere queat.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4096. 796. 43.

Romæ sedes à Petro constituta.

Coss. Claudio Cæsare tertium, & L. Vitellio secundum, relictâ Antiochiâ Petrus sedem Episcopalem constituit Romæ xv. Kal. Febr. vbi & sedit annos circiter 24. atque inde dedit primam Epistolam suam, quæ data scribitur Babylone, propter magnæ Vrbis huius magnificentiam, cũ multis vitiis conjunctam, & in eâ tum diuini humanique juris perturbationem. Quàm vocem dum Nouatores in Romam, vti nunc est, contumeliosè deriuant, nihil aliud efficiunt quàm vt contumeliosi, & furentes esse videantur.

Sedes Alexandrina à Marco. Lycii mul ctati.

S. Marcus tum Euangelium vulgauit suum, Latinè, & venit Alexandriam, jussu Sancti Petri cui comes hactenus adhæserat. Cur autem constituerit primam Orientis Patriarchalem sedem & Antiochena cui præfuerat Petrus secundum duntaxat obtinuerit locum, nulla ratio afferri potest, quàm quia sic voluerit magnus arbiter Ecclesiæ Petrus, qui sic Discipulũ suum, vrbemque tum à Româ maximam voluit honorare.

Claudius hoc anno multos abstulit Festos dies, & Ferias quibus totus absumebatur annus à Romanis, naturâ suâ satis otiosis, & quibus panis & Circenses satis erant. Tum quoque, idem Imperator Lycios in seruitutem redegit, atque præfecturæ Pamphyliæ contribuit, ob ciues Romanos: in quodam tumultu necatos; paucorumque culpa in omnium pœnam redundauit.

Messalina libido. Claudij stupra.

Intereà Messalina, conjux Augusti, stupris omnia cædibusque miscebat, noctu instar scortuli discurrens, matronisque Romanis ad omnem lasciuiam atque turpitudinem prælucens, cum maritus ejus stolidè stérteret, atque ipse nesciret

vnus,

vnus, quod in omnium ore, & oculis erat. Immò eò impudentiæ deuenit impudica mulier, vt mariti imperio ad suas libidines vteretur; Sic Mnester Pantomimus iussus ab Imperatore ei in omnibus parere, jussionem hanc vsque ad concubitum putauit extendi; Sic multos alios in lectum suum pertraxit, quasi volente & jubente marito, quo nullus vnquam sibi ab vxore turpiùs illudi passus est.

Interea Aulus Plautius bellum fortiter gerebat in Britanniâ: hìc cum barbaros egregiè retudisset, vbi iisdem vidit neque animos deesse, nec copias, Claudium in auxilium suum euocauit. Eò venit cum ingentibus copiis, adjunctis etiam elephantis: quare intra dies 16. Barbaros omnes domuit, indeque Britannici nomen sibi atque suis, cum triumpho reportauit. Ea erat Imperatoris majestas, vt etiam in homine stolidissimo tantùm posset. *Claudius Britannos vincit.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4097. 797. 44.

Hoc anno ineunte, Herodes Agrippa cum regnasset annis septem, Iudææ tantùm tribus, Cæsareæ dum in veste splendidâ orationem habet, & se tanquam Deum honorari sinit, ab Angelo percussus est; ex quo corpus ejus ita computruit, vt totum in vermes abiret, indignus jam hominibus ac viuentibus annumerari qui Deus esse voluisset. Regno ejus Procurator Cuspius Fadus assignatus est, cum solitâ Romanis facultate furandi, atque rapiendi. *Mors Regis Agrippa.*

Marcus Euangelistes Alexandriæ tam sanctam Ecclesiam condidit, vt in Christianorum laudem sub Essenorum nomine librum scripserit Philo. Qui autem hunc Marcum cum alio Marco Eremita sibi pollicem abscindente confuderunt, digni sunt potiùs qui rideantur, quàm refutentur. *Ecclesia Alexandrina.*

Claudius cum tantùm sex mensibus abfuisset ab Vrbe, in eam de Britannis triumphaturus rediit. Et verò non tantùm ipse, sed cum eo duces *Claudii triūphus.*

ejus

ejus quodammodo visi sunt triumphare; ipse genibus per gradus Capitolij conscendit, generis vtrimq; subnixus, vt in gremio Iouis, de more, laurũ deponeret, pecudibus lõgè stolidior, quæ cum Tauro in hoc templo affatim mactatæ sunt.

MVNDI Vrb. Cond. CHRISTI.
4098. 798. 45.

Quoniam Vrbs imaginibus replebatur, plerasque submouit Claudius, vetuitque ne quis priuatus statuam deinceps suam collocaret sine potestate Senatus: infelix qui non videret Mnesteri adultero suo à Messalinâ ex ære etiam publico conflari.

Idem Claudius natali suo Kal. Augusti cum Sol Ecclipsin passurus esset, ne ea turbaret Romam jussit antea edicto denunciari, ejusque causas rudi plebeculæ explicari: quoniam tam vera quam falsa, minùs prouisa, populum terrere solent.

MVNDI Vrb. Cond. CHRISTI.
4099. 799. 46.

Messalina potens. Sabinus sub Caio Galliæ præpositus, à populo in gladiatorijs ludis petitus ad necem, ereptus est à Messalinâ, cujus adulter erat, fremente populo, & Principis sui socordiam admirante. Quæ etiam in Mnestere magis apparuit, quem eadem lupa ex orchestrâ traxit in letum suum, ejusque saltatione, quâ excellebat, vt forma, spectatores priuauit, ne id quidem animaduertente Claudio, cum ab omnibus pæne videretur.

Asinii Galli exilium. Asinius Gallus frater vterinus Drusi, licet insidiatus Claudio, non morte sed exilio tantùm mulctatus est; quia corpore turpis vt animo risum magis quàm periculum vltimum merebatur. Sic ei sua deformitas, & stoliditas profuere.

MVNDI Vrb. Cond. CHRISTI.
4100. 800. 47.

Paulus & Barnabas Antiochiæ subsistunt, ac de more promouent, tuenturque Christi fidem in hac vrbe egregiè florentem.

Pro-

Procurator Iudææ post Alexandrum, fuit Ventidius Cumanus, quo tempore Pallantis frater Samariam administrabat, ad rapiendum ambos quàm ad dicendum jus aptiores. *Ventidius Iudææ Procurator,*

Hoc anno juxta Theram insulam, parua insula ante non visa repentè apparuit; mare enim hoc Ægæum in hac parte sui, fertile fuit nouarum insularum subinde ex fundo æquoris erumpentium. *Noua insula.*

Ludi Sæculares Romæ exhibiti sunt sexaginta quatuor annis posteaquam ab Augusto celebrari essent; ita tum neque juris, neque temporis habebatur ratio. *Ludi sæculares.*

Valerius Asiaticus anni superioris Consul, qui se abdicarat Consulatu vt vitaret inuidiam, hoc anno non vitauit necem. Accusatus enim operâ Messalinæ, cum nihil propiùs esset quàm vt absolueretur, mentiente Vitellio eum petiisse mortis genus quo facilè periret, mori jussus est, quasi conscientiâ victus jam se prædamnasset; nullam ob rem aliam nocens, nisi quia diues erat. *Valerij Asiatici mors.*

Periit etiam veneno vir illustris Venicius, licet rebus suis egregiè cauisset; sed quia ejus vxor Iulia à Messalinâ necata fuerat, ipseque ei turpiter parere recusasset, occisus est; laudatione tamen publicâ laudatus, quam singulariter promeritus erat, eo tempore quo omnibus promiscuè concedebatur. *Venicij mors.*

Messalina se totam addicit Caio Silio Equiti Romano, qui tum omnia Romæ poterat, quia Romæ dominam habebat in potestate. *Messalina se Silio addicit.*

Titus patrem Vespasianum in Britanniâ circumuentum, perrupto Barbarorum agmine fortiter eripuit, recepitque coronam ciuicam; vti Plautius triumphalia ornamenta, ob Britannos sæpe, non tamen penitus edomitos.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4101.	801.	48.

Hic annus celebris est B. Virginis obitu (de quo tamen dubitauit S. Epiphanius) eiusque in cælum *B. Virginis obitus, & Assũptio.*

lum Assumptione, quæ huic propria est, sicut filij Ascensio. Hìc autem prætermittimus multa quæ tum contigisse putantur, quoniam hæc vulgata sunt à scriptoribus, aut incertis, aut parvæ fidei, quorum testimonio nihil vnquam certi conficietur.

Messalina nubit Silio, & cæditur.

Hoc demum anno Messalinæ libido in vltimam amentiam venit. Nupsit enim publicè suo C. Silio, palatium ei amplissimum dedit, in quod pretiosissimam quamque Claudij supellectilem conuexit, eum denique in annum sequentem designauit Consulem. Ferunt & Claudium ipsum instrumentum ejus Matrimonij obsignâsse, quasi è suâ re esset, eóque periculum ab ejus capite depelleretur. Sed demum admonitus de totâ fabulâ, à Narcisso ægrè & nonnisi impulsus à libertis eam interemit, quando & Silium, & Mnesterem, & alios Messalinæ adulteros notiores cædi passus est; ne enim omnes agnoscerentur, incredibilis libido spurcissimæ hujus mulieris impedijt.

Fossa Corbulonis.

Pertinere videtur etiam ad hunc annum Fossa Corbulonis à Rheno ad Mosam per millia passuum vnum & viginti, ne hi fluuij Oceano æstuante in caput acti restagnarent; opus magni viri, & meliori tempore dignioris.

Census actus.

Census denique hoc anno habitus sexagies nouies centena quadraginta quatuor ciuium Romanorum capita exhibuit; hoc est, vti jam loquimur, *sex milliones nongenta quadraginta quatuor millia.* 6944000. quo nullus vnquam antea fuerat numerosior.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4102.	802.	49.

Iudæi Roma pulsi.

Claudius hoc anno Iudæos expellit Româ, quibuscum ejectus Petrus Hierosolymam venit; Aquila verò & Priscilla Corinthum, quorum doctrina fuit vtilior Ecclesiæ, quàm mores.

Celebratum est hoc anno primum illud Generale Concilium Hierosolymis in causâ legaliū, an

ea essent à Gentilibus ad Christi fidem conuersis obseruanda; cui occasionem dedisse Cherinthum scribit Epiphanius. Causa inter Petrum, Iacobum, Ioannem, Paulum, Barnabam aliosque discussa, loquente per os Petri Spiritu Sancto, ita definita est, vt fideles abstinentes ab immolatis, sanguine, ac suffocato, & fornicatione, à cæteris legalibus liberi essent. Vtrùm autem *suffocatum* tum ab Apostolis prohibitum, an postea additum, quidam hoc putauerunt, quidam illud; quæ lis non est huius loci. Hoc certum, abstinentiam à suffocato diu in Ecclesia viguisse, eamque à quibusdam ocyùs, ab aliis tardiùs abolitam esse. *Concilium primum Apostolorum.*

Post aliquod tempus contigit illa Petri atque Pauli Antiochiæ altercatio, in quâ correptus à Paulo Petrus, quia *reprehensibilis* erat; quæ cum Augustinum atque Hieronymum commiserit an ea esset vera vel ficta, cum vtraque pars magnos adstipulatores habuerit, non videtur à nobis dissoluenda. Hoc tantùm dico, altercationem fictam faciliorem esse, veram synceriorem, atque meliorem. *Lis inter Petrum & Paulum.*

Disceptauerunt quoque Paulus & Barnabas, quæ lis eos ab inuicem disiunxit; Paulus cum Syla, Barnabas cum Marco perrexit, qui causa huius controuersiæ fuerat; sed qualis inter viros sanctos esse solet. *Item inter Paulum, & Barnabam.*

Exinde Paulus cum Silâ peregrinatur, sed ambo siderum instar, cursu hominibus valde salutari: Lystra autem cum venissent, Paulus circumcidit Timotheum patre gentili natum, quem sibi comitem adiunxit, hoc facto ad prædicandum Iudæis paratiorem.

Non ita multò post inuitatus Paulus ire in Macedoniam, eò perrexit, comite Lucâ Actorum scriptore, qui ab hoc tempore res gestas Pauli testis *αὐτόπτης* enarrat.

Agrippina filia Germanici, Neronis ex Domitio mater, ita patruum suum deliniuit, vt eam *Agrippina nubit Claudio patruo.*

vxorem duceret,contra Romanas leges,quę tum ab hac parte antiquatæ sunt. Hæc statim omnia in aula potuit;Senecam reuocauit ab exilio,eumque Neroni filio præceptorem adhibuit; Octauiam, Claudij ex Messalinâ filiam, Neroni despondit, atque se ita gessit mulier callida, vt non tantùm in Claudij thalamum,sed in eius quoque solium conscendisse videretur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4103. 803. 50.

Paulus in Areopago.

Paulus Philippis ac Thessalonicâ pulsus Athenas venit,vbi in Areopagum tractus (is erat collis consecratus Marti,vbi Deum hunc indicatum esse veteres fabulati sunt) orationem suam exorsus est ab arâ inscripta *Ignoto Deo*;vtrùm autem sic inscripta sit,an *ignotis Diis*, vt alij malunt, non est huius operis statuere. Cùm ergo Iudicibus illis annunciasset Christum à mortuis excitatum, à quibusdam irrisus, ab alijs in alium diem iterum audiendus reiectus est. Inter eos stabat Dionysius, qui patiente Christo visâ Heliopoli obtenebratione supra omnem ordinem naturæ,exclamarat *aut naturam euerti,aut naturæ Deum pati*;is statim dedit Paulo manus,& mulier pia nomine Damaris quam Dionisij vxorem plerique credunt. Cætera quæ hìc Hilduinus habet,parum certa sunt,& videntur ab otiosis Græculis conficta in gratiam Francæ gentis, quam sibi demereri conabantur. Hoc certius relictum eum à Paulo Episcopum Athenarum, vbi viuus exustus est,sicut vetera synceraque Græcorum Menœa loquuntur. Irridenda enim noua, quæ viuum Athenis exustum habent, & postea Parisios in Galliam venisse, quo quid fingi potest inconsideratius; Sed de hoc iterùm sub Decio, & de eius scriptis ad annum Christi 532. quando primùm citata sunt.

Dionysius Areopagita.

Nero adoptatus à Claudio.

Claudius Pallantis operâ, quem sibi deuinxerat Agrippina, Neronem adoptat,cùm Britannicum filium haberet; sicque viperam immittit in

domum

domum suam, per quam exterminaretur, vile seruorum suorum, vxorisque mancipium.

In oppidum Vblorum deducta Co onia, ab vxore Claudij nomen traxit, dicta Agrippinensis ad Rhenum, satis de se nobilis, quamquam ab Imperatoris veriùs dominâ, quàm vxore, non accepisset nomen. *Colonia Agrippina.*

CAPVT VI.

DECAS SEXTA.

Ab anno Christi 50. ad 60.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4104.	804.	51.

NERONI virilis toga datur, simulque ei paratur Imperium ab Agrippinâ, dum Britannicus sæpe ab oculis Claudij subducitur, semper proponitur Nero; qui excultus à Seneca in stolidi Senis gratiam se insinuabat non inscitè. Tū ergo factus est Princeps juuentutis, sicque propositus Romanis, vti jam eum quasi candidatum Imperij venerarentur. Et ne vis à milite ingrueret, Agrippina Burrhum Afranium, virum tali munere aliunde dignissimum præfectum Prætorio creandum curauit, vt duobus illis viris Senecâ atque Burrho, suffultus Nero securiùs Claudij, quandocumque ipsa vellet, occuparet locum. *Neroni paratur Imperiū.*

Bellum hoc anno inter Armenos & Iberos ex viciniâ concitatum est; quo excitati Parthi Armeniam ingressi sunt, sed appetente hyeme virtus eorum frigere visa est; itaque victis similes recessere. Rhadamistus autem dum eam quasi vacuam possessionem adire cogitat, inde expulsus, plus se voluisse quàm potuisse demonstrauit. *Bellum Armenū.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4105. 805. 52.

Philippus Apostol. Martyr. Philippus Apostolus apud Hierapolim Phrygiæ affixus cruci, lapidibus insuper obrutus est, vt bis quasi martyr haberetur. Huic multa affinguntur quæ sunt Philippi Diaconi, quasi vero ille alienis laudibus indigeret.

Paulus varia adit loca. Tum Gallioni Achaiæ Proconsuli sistitur Paulus, à quo, quia de religione agebatur, remittitur, expulsis Iudæis. Paulus ergo Corintho profectus Ephesum pergit, inde Cæsaream, Antiochiam, Hierosolymam jam quartum; inde Galatiam & Phrygiam venit, quibus peragratis rediit Ephesum, vbi ad tertium substitit annum, siue dum peregrinatur, siue dum quiescit in Ecclesiâ Dei, syderis aut facis instar collucens.

Apollo edoctus ab Aquila, & Priscilla. Apollo quidam Alexandrinus vir eloquens, & in scripturis versatus satis, cùm peregrinaretur Paulus per Asiam atque Syriam, Ephesum venit. Ibique ab Aquilâ & Priscillâ, quos hic Paulus reliquerat, fidem Christi edoctus accuratiùs, Corinthum adit, vti jam doctior, ita melior præco religionis.

Felix Iudææ Procurator. Ventidius Cumanus Iudææ atque Galilææ Procurator apud Quadratum Syriæ Præsidem accusatus, Romamque missus, exilio damnatus est: Qui verò criminum eius particeps fuerat Felix, relictus est Iudææ Procurator; hoc est vti lupus ouile regeret, magnum specimen æquitatis Romanæ.

Mathematici Italia pulsi. Mathematici atroci Senatusconsulto Italiâ depulsi, quòd ex sideribus futura inquirerent, ac multorum ambitioni velificarent.

Pallas honoratus. Pallanti liberto Claudij Prætoria ornamenta, & centies quinquagesies sestertiûm decreta, præmium suæ proditionis in Principem, atque in Neronem & Agrippinam beneuolentiæ.

Naumachia Claudij. Inter Fucinum lacum, & Lirim fluuium Claudius Naumachiam edidit antequam lacum illum emitteret, in quâ Rhodia classis, & Sicula

ad

ad internecionem depugnaturæ erant; Sed cum imprudenter decertaturos saluere jussisset, ii depugnare noluerunt, neque nisi vi ad certandum adacti sunt, quasi esset hoc verbo venia data. Quo in negotio dubitatum an maius specimen dederit Claudius magnificentiæ suæ, & diuitiarum, an stoliditatis, atque dementiæ.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4106. 806. 53.

Paulus Ephesi cum bestiis pugnat; non quòd feris obiectus sit, vt putauit Nicephorus, falsis actis Pauli inductus in fraudem; sed quòd cum ferinis hominibus atque crudelibus sæpe pro fide certauerit. Tum etiā eius sudaria, & alia eiusdemmodi, quæ corpus illius attigerant, languentibus, & energumenis admota ab iisdem morbos ac dæmonas abigebant; adeò vt cùm ab hominibus exagitaretur, ipsis etiam malis geniis metuendus, atque ipsā naturā maior videretur. *Paulus cum bestiis pugnat.*

Ad huncannum pertinet factum septem filiorum Sceuæ Sacerdotis, qui exorcistas agentes inter Hebræos; & alieni à fide, aduersus Dæmones sacrum Iesu nomen vsurpantes, eos expulerunt quidem; sed damno suo, ab iis quos eiecerant malè mulctati; vt hinc vis huius nominis, inde eorum infidelitas agnosceretur. *Filiorum Sceuæ casus.*

Nero annos sexdecim natus Octauiam ducit vxorem, & cum eā quasi dotale accipit imperium. Tum Iliensibus immunitatem impetrauit, vt quid posset ostenderet. Tum etiam Procuratorum Cæsaris aucta potentia, hoc est licentia magis impunè prædandi. *Nero ducit Octauiam.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4107. 807. 54.

Paulus Timotheum, quem antea Lystris circumciderat, & Erastum, mittit in Macedoniam, vt per eos hic adesse videretur. Paulò post autem contigit grauis in Paulum exorta seditio, cuius author fuit Demetrius, ædiculas Dianæ ex argento cudere solitus cum sibi subditis artificibus. *Seditio Ephesi in Paulum.*

cibus. Hâc per Alexandrum Iudæum scribam sapienter sedatâ, secedit in Macedoniam & Græciam Paulus, priùs tamen indidem Epistolâ primâ datâ ad Corinthios, quos diligebat impensiùs, atque inuicem distractos propter se, doctoresque alios, dolebat.

Claudius fungo tollitur. Tum Claudius dedit signa pœnitentis de matrimonio Agrippinæ, & adoptione Neronis, ac majora amoris in Britannicū edidit testimonia. Quare impotens mulier per Locustam veneficam infectum veneno Boletum parat, quo cibi genere Claudius auidissimè vescebatur; hoc cùm edisset, nihil amplius edit, obiitque elatus è conuiuio quasi tumulentus 3. Idus Octobris, cùm vixisset annos 63. imperasset 13. menses 8. die 20. vir quo stolidiorem & hebetiorem Orbis Romanus haud vidit, & cuius μετεωρία, & ἀβλεψία fidem omnem superare videntur. Scripsit, injuriæ ab eo acceptæ, quam beneficij recepti, magis memor Seneca ἀποκολοκύντωσιν hoc est *de immortalitate fungo parta*, ac deinceps Nero fungos Deorum appellauit cibum, quo factum esset vti Claudius Diis inaniter accenseretur.

Nero imperat. Morte Claudij tantisper celatâ ingenti dissimulatione, donec omnia circa successorem ordinarentur, imperium inuadit Nero Claudius Cæsar, initio tam bonus, vt rogatus à Burrho subsignare latronum neci optaret *nescire litteras*. Omnia interim Agrippina administrabat; cuius quasi regni initium fuit Iunius Syllanus Asiæ Proconsul veneno sublatus, & Narcisso Liberto, ampliùs quater millies sestertium diuiti, Claudioque à libellis, imperata nex. Quid enim aliud ab illâ expectaretur, quæ filio optarat imperium, etiam coniunctum matricidio.

Corbulo missus in Orientem. Parthi tum occuparunt Armeniam, mox tamen reliquerunt, sed vt paratiores redirent; quare eò mittendus fuit Domitius Corbulo, magnus copiarum ductor, & Orientis terror; qui tamen minus Parthos, quàm Neronem terruit.

MVN-

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4108. 808. 55.

Paulus ineunte anno in Macedoniam venit, vbi alteram ad Corinthios Epistolam exarat, & priorem ad Timotheum, forte & ad Titum: quæ enim ad Romanos data est, Corintho venit. *Pauli Epistolæ.*

Post prænunciata ab Agabo vincula, circa Festum Pentecostes Hierosolymam Paulus ingreditur, vbi captus à Iudæis iis ereptus est à Lysiâ Tribuno, à quo cùm verberandus esset, lege Porciâ atque Semproniâ à se virgas amouit, se ciuem Romanum, vtpote Tarsis Ciliciæ ortum, testatus. Inde cum præsidio, ne necaretur in viâ, ad Felicem Præsidem Cæsaream perductus est, vbi & huic, licet scelerato, & Drusillæ vxori Iudææ, dum de iudicio loquitur, incussit metum. Sed tum Felici successit Porcius Festus, & coram eo atque Agrippâ Rege, & eius vxore Berenice vbi locutus est Paulus, cum videret judicem in Iudæos inimicos propensiorem esse, ad Cæsaris tribunal prouocauit; Itaque Centurioni traditus est deportandus Romam, vt hanc non tantùm verbis suis, sed & sanguine redderet illustriorem. *Paulus captus Hierosolymis. Prouocat ad Neronem.*

Vologeses Rex Parthorum cum Romanis paciscitur, & obsides offert Corbuloni, cuius fortitudinem verebatur. *Fœdus cum Parthis.*

Actem Libertam, emptam ex Asiâ, Nero sic diligit, vt eam sibi copulare matrimonio cogitaret, submissis Consularibus viris, qui ortam eam sanguine regio & Attali peierarent. Id impediit quantùm potuit Agrippina mater, etiam intentato Britannico, sicque necis eius imprudens causa fuit. Eum enim statim Nero parato per Locustam præsentissimo, probatoque veneno sustulit, assignatis veneficæ amplis prædiis atque discipulis, quos ad suam artem erudiret. Matrem exinde satellitio, & ornamentis Augustalibus exutam redegit in ordinem, ac nihil propiùs abfuit *Britannicum tollit Nero.*

fuit quàm vt insidiarum in se accusatam de medio tolleret, jam voluntate, postea facto matricida.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4109. 809. 56.

Paulus nauigat Romam. Paulus vinctus perducitur Romam, appellitque Sidonem, & in Cyprum: Lystra videt; conscensâque iterum naue ad Melitam insulam naufragium patitur; eius tamen precibus vectores concessi sunt. Hic admorsus à viperâ non modo nihil est passus, sed exinde factum vt serpentes hìc veneno carerent, & tantùm nocerent dente, *Melitam venit.* Huius quoque Insulæ rectorem addictum Christo creauit Episcopum Publium, si vera quæ Martyrologia scribunt: Sed hoc verius quàm quòd ab aliis scribitur, eundem Publium Dionysio Areopagitæ in Episcopatu Atheniensi successisse, quem errorem, nominum confusio peperit.

Neronis lasciuia. Nero tum Romæ noctu per omnem lasciuiam grassabatur, corruptus ab adulatoribus aulicis suis. Redeuntes è cœnâ verberabat, vulnerabat repugnantes, ac mergebat cloacis, Tabernas effringebat; quamquam sæpe in iis rixis poculorum, aliquando etiam vitæ periculum adiret. Eò Principes insanos adolescentia, excusso rectorum jugo, nonnunquam adigit.

MVNDI *Vrb Cond.* CHRISTI.
4110. 810. 57.

Paulus Romæ. Paulus post primam coram Nerone defensionem, alteram ad Timotheum Epistolam scribit, atque ad Ephesios; tum Ecclesiarum quàm sui sollicitior.

Obitus B. Virginis. Qui B. Virginem annos 72. vixisse putant, hoc anno & obiisse & assumptam esse dicere debent, cum ætatis suæ anno 15. Euodio teste, pepererit Christum. Sed hæc ita certa non sunt, vt non liceat iis refragari.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4111. 811. 58.

Pauli Epistola. Paulus tum Epistolas dedisse creditur ad Philippenses,

lippenses, Collossenses Phrygas, Philemonem, Hebræos, & Galatas; hoc enim ordine quidam emissas arbitrantur: quanquam de duabus vltimis major controuersia, vtra alteri posterior.

S. Lucas Euangelium scribit aduersus Cherinthum, Merinthum, aliosque ejusdem furfur s homines, & scribit adhortante Paulo, quare id etiam hic vocat suum Euangelium. Illud autem nuncupauit Theophilo; vtrùm autem is sit Christianus quilibet, an vir clarissimus, Antiochenus ciuis, hospes Sancti Petri, cujus meminit in Recognitionibus Clemens, non est nostri otij statuere. *Lucæ Euangeliũ.*

Parthi de Armeniâ cum Romanis acriter contendunt; vt iis par esset Corbulo legiones suas diligenter exercet, & veterem disciplinam militarem seruare cogit. Sic instructis copiis Armeniam ingressus, expugnatis pluribus castellis etiam Artaxata incendit, vt hoc exemplo cæteras vrbes terreret. *Parthi instaurant bellum.*

Ruminalis Ficus quæ Romuli & Remi infantiam jam ab annis 831. texerat, atq; ab hoc tempore steterat incolumis, hoc demum anno exaruit, sed paulò post in nouis fœtibus reuixit, portento quod Romanos distinuit ac distraxit, quasi Vrbi exigui temporis pernicies immineret. *Ruminalis Ficus Romuli.*

Nero Poppeam Sabinam meretricis ejus lenociniis deuinctus deperit, ideoque maritum ejus Othonem sibi mollitie & nequitiâ parem amandat in Lusitaniam, quasi eam administraturus, Agrippinâ nequicquam eos amores abrumpere conante, qui conatus ei vitâ stetit. *Nero Poppeam Sabinam deperit.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4112. 812. 59.

Hoc anno quo contigit Solis Ecclipsis pridie Kal. Maias, S. Iudas, qui & Thadæus dicitur, Iacobi Minoris frater Catholicam Epistolam scripsisse perhibetur, tam vtilem Ecclesiæ, quàm Heterodoxis odiosam. *S. Iudæ Epistola.*

Lugduni tantum desæuiit incendium, vt nihil *Lugdun.*

Incendium. ejus sequenti die inuentum sit; adeò vt inter vrbem tantam, & nullam nox vna duntaxat interfuerit.

Nero tollit matrem. Agrippina modis omnibus sibi reconciliare Neronem filium conatur, ei etiam sui corporis potestatem nequiter ostentans; sed impulsus a Poppæâ (cui quoque Dio Senecam adjungit, & in eum impotentissimè debacchatur) primùm ter veneno tentatam frustrà, laxatis lacunaribus cubiculi per quandam machinam perdere parat. Cùm id quoque non successisset, solutilem ei parauit nauem, datâ Aniceto Liberto curâ, vti hanc cum matre perderet; verùm hac solutâ atque demersâ, Agrippina licet nautæ in eam remis contisque sæuirent, nihilominus emersit incolumis. Quod cùm Anicetus renunciasset Neroni, eum remisit cum suis nauti vt hanc interimeret. Ad ejus lectum cùm percussor accessisset, proripuit illa se ex grabato, nudatâque aluo, *percute ventrem*, inquit, *quæ monstrum tulit*. Sic obiit Germanici filia, Agrippæ neptis, abneptis Augusti, à filio suo, cui dederat imperium, etiam admonita potestatem quam ei parabat sibi exitio fore; sed misera & insana parens matricidam esse maluit, quàm non esse Imperatorem.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4113. 813. 70.

S. Andreæ Martyrium. Andreas Petri frater Patris Achaiæ, profitens publicè Christum affixum cruci, Ægeæ Proconsulis jussu, decussatæ figitur cruci, quam peramanter osculatus erat; & in eâ mori voluit, inhibitis Fidelibus, qui eum eripere supplicio moliebantur, longè pluris faciens crucem Domini sui tinctam sanguine, quàm fragilem vitam

Albinus Judææ procurator Festo Procuratori Iudææ, successit Albinus, latroni grassator; res enim Iudæorum, vti Romanorum mores ruebant in pejus.

Corbulonis victoria. Domitius Corbulo Tigranocertam in deditionem accipit, & Romanis totam subjicit Armeniam; huic præficit Tigranem, Archelai quon-

quondam Cappadociæ Regis nepotem à quo tutiùs & faciliùs seruari posset. Inde venit Corbulo in Syriam, vt ei prospiceret; quoniam morte Vinidij Quadrati, qui ei legatus præerat, periculum erat, ne in eam Parthus irrumperet, Corbulonis tamen præsentiâ, quam quolibet exercitu tutiorem.

Tum quoque Nero quinquennale certamen Romæ, ad morem Græci certaminis, instituit; in quo non spectator, & Brabeutes, sed actor, & aliqua pars ejus fuit, in magnum tanti hujus Imperij dedecus. *Quinquennale certamen Romæ.*

CAPVT. VII.

DECAS SEPTIMA.

Ab anno Christi 60. ad 70.

MVNDI	*Vrb. Cond*	CHRISTI.
4014.	814.	61.

SAnctus Barnabas hoc anno Martyrii palmam inuenit in Insulâ Cypro, vbi sepultus est cum Matthæi Euangelio, quod sua manu descripserat, & in suo complexu condi voluerat, vt ostenderet quanti non tantùm viuus, sed & mortuus id faceret. *S. Barnabæ Martyrium.*

Alexandriæ quoque Sanctus Marcus raptatus ab Ethnicis, ac pessimè habitus expirauit sanctissimè, factus ipse Idea perfectissimæ Christianitatis. *& S. Marci.*

Simon Chananæus, qui & Zelotes, Thadæusque, qui & Iudas Iacobi frater, cùm hic Mesopotamiam; ille Ægyptum decurrissent, annunciantes Christum, tandem in Persidem conuenerunt, veræq; religioni innumerabiles populos adjunxerunt; quorum conciones vt plus posset, dicentium sanguine irrigatæ, mirabilem Eccle- *& SS. Simonis, & Iudæ.*

ſiæ ſementem protulerunt.

Epiſtola S. Iacobi. Hoc anno S. Iacobus Epiſtolam ſuam dediſſe putatur in quinque capita digeſtam, ſed quibus vita omnis Chriſtiana continetur.

Britannica Paulini victoria. Bunduica Britanna, virilis animi fœmina, dum Paulinus verſaretur in Inſulâ Monâ, coactis centum viginti bellatorum millibus, duas cepit vrbes, & octoginta millia ciuium Ro. cecîdit, atque in fœminas maximè ſæuiit. Eam rediens Paulinus aggreditur licet ducentis triginta millibus ſtipatam, quando & Barbaros ad ſatietatem interemit, eiſque cladem cum fœnore repoſuit. Bunduica dum reparare conatur bellum, extincta morbo plenam Romanis reliquit victoriam, probroſam tamen quòd à fœmina victi, tantùm fœminam ſuperaſſent.

Serui crudeliter necati. Præfecto Vrbis Pædanio per ſeruum cæſo, vniuerſa quæ ſub eodem tecto viuebat familia addicta eſt neci, vt grauitate ſupplicij, atrocitas ſceleris innueretur, nec ij putarentur innocentes qui vitæ domini ſui, ſalutique tam negligenter proſpexiſſent.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4115.	815.	62.

S. Iacobi Minoris Martyrium. Trigeſimo à Chriſti morte anno, & octauo Neronis, S. Iacobus, Minor dictus, & Domini frater, iubente Anano Pontifice, homine feroci, ac ſæuo; Chriſtum publicè profitens ex pinnis templi dejectus, lapidibus obrutus, ac demum fullonis vecte percuſſus, pro ſuis percuſſoribus orans, animum Deo reddidit. Vir cultu etiam corporis pius, ſemper in lineâ veſte, nunquam tonſus, nunquam vnctus oleo, aut balneo vſus, tam deditus orationi, vti ejus genua atque frons inſtar pellis camelli occalluerint. Certè tanti factum eſſe à Iudæis, ſcripſit Ioſephus, vt ob ejus maximè cædem Hieroſolymitanam cladem contigiſſe putauerint. Succeſſor ejus Simeon in Epiſcopatu Chriſti cognatus atque Diſcipulus, mœrorem vtcumque leuauit, magnum tamen in viri

jactu-

jacturã, quem ex æquo boni maliq; inimici amicique diligerent.

Eodem anno, quarto ante bellum Iudaicum, Iesus quidam Anani filius, homo plebeius ac rusticus cladem Hierosolymitanam præcinuit, væ illud fatale suis popularibus intentans, neque monitis atque sæuis verberibus silere potens, donec obsesso ballista Romanorum vocem ei cum vitâ eripuit.

Cladis Hierosolymitanæ prænuncius.

Vologæsus Rex Parthorum Teridatem fratrem suum Armeniâ depulsum restituere conatus est. Sed statim adfuit Corbulo Tigrani allaturus opem. Cùm ergo hic rem Romanam in tuto collocasset, eam Semnius Pæstus Cappadociæ præfectus euertit. Victus enim turpiter à Vologæso, obsessusque in vrbe Rhandeâ, se parum honestis conditionibus dedere compulsus est. Corbulo præsentiâ suâ rem vtcumque restituit, sed ignominiam omnino abstergere non potuit.

Parthi Ro. vincunt.

Persius Satyricus hoc anno ætatis vndetrigesimo mortuus est; qui adeò obscurè cecinit, vt sub tyranno & Nerone scripsisse satis intelligatur.

Persius Satyricus.

Burrhus præfectus Prætorio, magnum Reip. virtutisque columen, atque vna Neronianorum criminum mora, ab eodem Nerone veneno extinctus est. Ejus loco substituti sunt duo præfecti Prætorio, vt minus possent, Fennius Rufus, & Tigillinus moribus tam inter se gemini, quàm dissimiles Burrho. Hi Senecam apud Neronem criminantur; quod cùm ille prævidisset missionem petiit, at non impetrauit, sapientior quàm felicior.

Burrhus tollitur.

Seneca petit missionem.

Octauiam jampridem expellere cogitabat Nero, sed ei reddendum Imperium Burrhus contendebat; hoc sublato monitore eam ejecit Cæsar; verùm exortâ Romæ seditione reuocare compulsus est. Mox tamen in Insulam relegatam interemit, etiam impudenter insimulatam adulterij, sanctissimam alioquin fœminam, atque alio marito digniorem.

Octauiam necat Nero.

Tum

Pallas interimitur. Tumquoque Pallas libertus, cujus operâ à Claudio adoptatus erat Nero, sublatus est, propter ingentes diuitias, sed malis artibus quæsitas, & semper dominis suis infructuosas.

MVNDI *Vrb.Cond.* CHRISTI.
4116. 816 63.

S. Matthiæ Martyrium. Hoc anno S. Matthias martyrio coronatus etiam meliorem quàm cum factus est Apostolus consecutus est sortem

Corbulonis fortitudo. Corbulo tantâ felicitate ac virtute bellum gessit in Parthos; vt Teridatem, haud repugnante Vologæso, in castra Romanorum venire compulerit, atque imaginibus Neronis subjicere diadema, majore tamen Corbulonis, quàm Neronis gloriâ.

Neronis malitia. Nero Equitum Romanorum loca sedilibus plebis anteposuit; non quod illum ordinem honoratum vellet, sed materiam rixarum sufficeret, homo ad insaniam malitiosus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4117. 817. 64.

Cestius Florus Syriæ Procurator. Cestius Gallus tum Syriam legatus rexit, cùm Gessius Florus Iudææ Procurator renunciatus est; cujus operâ maximè Iudæi in vltimam acti desperationem, rebellionē secuturis sæculis prope legitimam reddiderunt. Ius enim hic publicè vendidit, atque impunè vexandi quemlibet, spoliandique licentiam; quod tantùm occultè Albinus fecerat, & parciùs. Vrbem militi non semel diripiendam obiecit, facta potestate suis vti in Vrbe per vim captâ rapiendi, atque corrumpendi. Vno verbo se non Cæsaris Procuratorem, sed alterum Neronem præbuit.

Neronis improbitas. Nero trajecturus in Græciam Neapolin venit; sed repente mutato consilio, nòn tam in Vrbem, quàm ad suas libidines rediit. Tum enim Pythagoræ exoleto nupsit, & Sporum adolescentem formosum, vultûque Poppeæ simillimum, ipse duxit vxorem, huic assignatâ dote, obitisque ceremoniis omnibus quæ tum in nuptiis solebant adhi-

adhiberi. Eum etiam sæuâ & atroci dementiâ in fœminam transformare conatus est, eaque præstitit quæ pudor commemorari vetant, nec inuenirent fidem, nisi de Nerone dicerentur.

Verùm hæc paucis nocuere; quæ deinceps egit pænè Romam in vltimam ruinam impullere. Ardentem Troiam, vti depingitur à vatibus, spectare voluit; itaque variis Vrbis partibus curauit admoueri faces, atque ita domibus ignes subjici, vt Romani ancipiti distracti malo, de se potiùs quam de aliis cogitarent. Tum mons Palatinus vniuersus exarsit ac duæ Vrbis partes totæ conflagrarunt, cùm in Smaragdo, vt pulcrius esset, ac minus oculos offenderet, id spectaret incendium, turpi habitu Citarædi Trojæ ἅλωσιν occinens, & in malis exultans, quibus a Româ per Gallos incensâ Vrbs paria non viderat. Cùm igitur se ob eos ignes impeti conuiciis populi videret Nero, culpam voluit in alios refundere, atque iis crimen suum affingere. Nam in Christianos, quorum erat tum Romæ non exigua multitudo, hæc incendia deriuauit, quorum aliquos ferarum pellibus tectos à bestiis lacerandos curauit, alios pice ac sulphure illitos pro facibus ardere jussit, & crudelem nocturnis spectaculis exhibere lucem. Tum igitur contigit Religionis Christianæ

Nero Vrbem incendit.

Christiani de hoc incendio accusati.

PRIMA PERSECVTIO.

Cujus author fuit Nero, aptum dæmonis instrumentum ad torquendos homines Sanctissimos, & qui tantum ab ejus moribus disiuncti erant, quantùm à terrâ dissidet cælum.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4118.	818.	65.

Visa Hierosolymis signa vltimam vrbi calamitatem portenderunt. Xanthici mensis octauo die, horâ noctis nonâ, lux ingens circa altare per mediam horam effulsit. In festo Azymorum, porta Orientalis ærea, quam ægrè multi homines

Signa Hierosolymitanæ cladis.

sole-

solebant impellere, sponte patefacta est circa horam noctis sextam. In ipso die Pentecostes cùm Sacerdotes in templo nocte versarentur, fusuri de more ad Deum preces, auditus est strepitus ingens, cum his vocibus, *migremus hinc*; quibus admoniti Iudæi, nisi mens eis fuisset læuâ minantis opem implorare debuerunt.

Initium rebellionis Iudæorum Neque diu dilata sunt cladis imminentis exordia. Nero enim, petente Batyllo, qui ejus olim ex saltatore fuerat Pædagogus, nunc verò ei à Græcis epistolis erat, Iudæis Cæsareæ degentibus jus ciuitatis abrogauit, ac totum gentilibus concessit; vnde mali Iudaici prima labes. Cùm enim vtrimque grassationibus ageretur, & Gessium Florum diriori morte dignum interemissent Iudæi, venit ad Hierosolymam Cestius Gallus cum exercitu, vnde fugatus, Romanorum & Arabum peditum quinque millia, ac trecentos cum Aquila Romanâ perdidit, equites verò nongentos octoginta; quod dedecus totius gentis sanguine relinendum fuit.

Pisoniana conspiratio, & Viniciana Romæ autem ingens est concitata aduersus Neronem conspiratio Pisoniana, aliaque Beneuenti Viniciana, quibus nobiles quique impliciti amplam Cæsaris crudelitati, & rapacitati materiam suggesserũt. Cæsi omnes quotquot appellati sunt, *Lucanus Seneca, aliique Cæsi.* in iis Lucanus Poëta, cui vti poëtæ bono, malus vates Nero aliunde inuidebat; Seneca ejus Præceptor & qui ejus ad virtutem formarat mores, vt ab hac parte parricida vocaretur; Plautius, Lateranus, Sulpitius Aper Centurio, Subius Flauius Tribunus, adeòque ipse præfectus Prætorio Rufus. Neque tantùm in conjuratos sæuitum, sed & in alios quosque innoxios pœna deriuata est; risisse tum, plorasse, nutum aliquem edidisse, capitale fuit, sic præbitæ aures delatoribus, vt nemo tutus videretur. Tum Thraseas *Thraseæ, & Sorani mors.* Pœtus, & Soranus Romanorum honestissimi studiosissimique perierunt, hic quidem à Publio Egnatio Celere Philosopho dicente falsum testimo-

monium accusatus, quasi operâ filiæ magicis vsus esset artibus & sacrificiis ægrotante Nerone; ille quod tristior esset, vultumque Pædagogi ferret, rarò veniret in Senatum vt Cæsaris probaret acta, nunquam eum canentem audiuisset, nec ejus sacræ Citharæ sacrificasset, propter quæ laudem apud posteros retulit immortalem. Certè fortiter obiit, vti vixerat generosè, sanguinem è venis resectis profluentem propinans Ioui liberatori, dignum qui meliori causâ funderetur.

Sed quid mirum crudelem in suos inimicos fuisse Neronem, qui in amicos quoque sæuus extitit? Sabinam enim Poppæam delicias suas ictu calcis exanimauit, formæ suæ adeo sollicitam, vt quotidie quingentarum Asinarum, quas semper deducebat secum, lacte lauaretur; quæque mori potiùs quàm senescere exoptarat, cujus & votum fanaticus maritus impleuit.

Poppæam Nero occidit.

Tum Romanus Eques Neroni pollicitus est ingentes Didonis gazas, ereptas Pygmalioni, & latentes in Africæ vastissimis specubus, quæ paruo operarum labore refodi possent. Verùm inane indicium esse demonstrauit euentus; atque dubitatum vtrum qui promiserat, an qui crediderat esset amentior.

Falsi thesauri in Africa indicati.

MVNDI	Vrb. Cond.	CHRISTI.
4119.	819.	66.

Iudæi fusis Romanorum copiis tandem intelligunt quibuscum hostibus sibi res esset; varios itaque duces eligunt, quibus tanti belli curam committerent, inter reliquo Iosephum Gorionidem, virum fortem, nec malum scriptorem, qui Galilæam ordinaret. Aliunde Nero ex Achaiâ auditâ Iudæorum defectione huic bello Vespasianum præficit, qui statim Titum filium Alexandriam hyeme præmittit, vt inde legiones deduceret, earumque metu Iudæorum audaciam comprimeret.

Vespasiano mandatum bellũ Iudaicum.

Teridates, vti Corbuloni promiserat, Romam venit, vbi magnificè susceptus publicè accidit ad Nero-

Teridat es submittit se Neroni.

Neronis genua, deposito ad pedes ejus diadema, quod tamen mox cum osculo, multoque honore recepit, sed tanto cum apparatu, vt non seriò, sed mimicè cuncta geri viderentur.

Neronis in Græcia facta. Postea nauigauit in Achaiam Nero, vbi Græcos nactus adulatores se totum in ludos effudit. Hic inter Tragœdos atque Citharœdos saltauit, & cecinit, inter aurigas agitauit currus, sed tanto Imperij, suique neglectu, vt non Cæsar, sed priuatus aliquis esse videretur.

Corbulo ceditur à Nerone. Mox tamen quis esset ostendit; Domitium enim Corbulonem ex Oriente reuocatum perhonorificè, cùm Cenchreas ad portum Corinthi appulisset, occidi jussit, virum fortem, & bonum, & in eo tantùm reprehendendum quòd nimis Neronem dilexerit, eique amicus esse, quàm Imperator esse maluerit.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4120.	820.	67.

Vespasianus rē benè gerit in Iudæa. Vespasianus in Iudæâ rem prosperè gerit expugnatque duas vrbes permunitas, Ioppem, & Iotapatam; in hac Iosephum cepit, qui ei præcinuit imperium; quare deinceps Flauiæ familiæ acceptissimus fuit, publicam etiam promeritus statuam, & qui semper infelix fuisset, nisi infelicissimus extitisset. Titus autem totâ Galilæâ *Iosephus captiuus.* potitus, in quâ incredibilis hominum multitudo conscissa est, ab hac parte Iudæorum robur elisit; & tum seriùs agnouerunt miseri, non semper bellorum exitus initiis respondere.

Zelotæ turbāt Hyerosolymā. Interea ad externum, & Romanum, ciuile ac domesticum bellum Iudæis accessit. Zelotæ enim (ita dicebantur qui patrias leges audaciùs quàm sapientiùs tuebantur) reliquis ciuibus Hierosolymitanis, aut pacem, aut mitiora consilia spirantibus impares, sese templi septis incluserunt, & suum in auxilium Proselytos Idumæos accersiuerunt; hi clam in vrbem introducti multos ex ciuibus occiderunt, cibaria multa corruperunt, quibus postmodum misera ciuitas plurimùm indiguit.

Inter

Inter illas cædes enituit Zachariæ viri optimi justissimique nex; hic Barachi seu Barachiæ filius, inter templum, & altare interfectus, suspicionem sacrorum Codicum interpreti doctissimo iniecit, vtrum non esset ille Zacharias, cujus mortem Iudæis exprobrat Christus, quasi hæc sint propheticè dicta, & apud sacros vates præsentia atque futura quasi præterita nuncientur; quod hôc loco insinuasse, & sapientûm judicio subiecisse sufficiat.

Zacharias caeditur.

Tum quoque Pontifex Ananus ab iisdem jugulatus est; sed addita quoque rebus sacris contumelia: prius enim per ludum scelerati homines Phauniam quendam Samuelis filium abstractum rure, & de stiuâ Pontificem creant, sacrisque vestibus indutum, ac per vrbem circumductum inducunt in templum. Tum ergo Christiani à Domino præmoniti Hierosolymam reliquerunt. *Sic enim abominatio desolationis à Daniele prænunciata in loco sancto*, hoc est templo, apparuit, Zelotis, Idumæisque sanguine, cædibus, & rapinis funestantibus templum, & Dei cultu ad jocos abutentibus. Quòd si *abominationem* hanc *desolationis* ad illud tempus referre volueris, quo Cestius cum signis Romanis, exornatis Cæsarum, Deorumque imaginibus, ad Hierosolymam accessit, non multùm repugnabo; nam Iudæis *abominatio* fuit idolum & imago; & tum Romani, qui hactenus in Iudæorum gratiam à suis signis militaribus sustulerant imagines, eas in eorum odium reposuerunt; sicque maturiùs exiisse ab hac vrbe Christianos dicendum erit; sed superior expositio videtur facilior & Christi Domini verbis accomodatior.

Ananus interficitur.

Fugiunt Hierosolymis Christiani.

Abominatio desolationis.

Simon Magus Neroni, & Romanis illudens suis præstigiis, in aëre volare visus, & à malis geniis portatus, Petro jubente, destitutus corruit, confractisque cruribus, ac toto corpore debilitato malè periit; ob hanc causam Neronis jussu inuerso capite actus est in crucem Petrus: eodem

Simõ Magus deiicitur ex re à S. Petro.

eodem tempore, eodemque jubente; resciſſum Paulo caput, quod pellicem factam Chriſtianam Imperatori turpiſſimo ſubſtraxiſſet; ferunt ex reſecto ejus collo, lac pro ſanguine defluxiſſe, & ex trino capitis decidentis ſaltu tres emicuiſſe fontes, vnde loco nomen *trium fontium*, qui priùs *Aquæ Saluiæ, & gutta iugiter manans* dicebatur. Petrus autem affixus fuiſſe videtur cruci in ſummitate montis Ianiculi; dicitur tamen in Vaticano paſſus, quia montes illi duo ita conjuncti ſunt, atque confuſi, vt eorum nomina confundi meruerint; vbi autem poſtea condita eſt Baſilica Vaticana, ſepulchri ſine dubio locus eſt, ideoque in hujus rei memoriam Vaticanus dictus eſt *Mons aureus*, quòd tantum theſaurum ſuis viſceribus incluſiſſet.

Martyriũ SS. Petri & Pauli.

Carcer Mamertinus.

Antequam autem paterentur ambo Apoſtoli in carcerem Mamertinum detruſi fuerant, vnde fontem, etiamnum manantem, ad quorumdam baptiſmum elicuerant. In eodem ſcripſiſſe videntur Epiſtolam, Petrus ſecundam Canonicam, Paulus ad Timotheum alteram. Ita conjunctiſſimi duo in Chriſto viri dum viuerent, in morte ſeparati non ſunt, atque ſuo ſanguine plus illuſtrauere Romam, quàm omnes ab Vrbe conditâ duces ſuis victoriis Imperatores.

Linus ſuccedit Petro.

Mortuo Petro, cùm ſediſſet annis 24. menſibusquinque cum diebus aliquot, ſucceſſit Linus, natione Tuſcus, patriâ Volaterranus: neque enim moramur eos qui Petro Clementem ſufficiunt, & Linum ad martyrium volunt præceſſiſſe Petrum; nos enim ab omnibus recepta proponimus, cætera majori operi diſcutienda reſeruamus.

Apollonius Tyaneus.

Eodem tempore cùm Nero pepuliſſet Vrbe Philoſophos omnes, neque ſupra alios ſapere quemquam ſineret Romæ, in eam venit Appollonius Tyaneus ſpecie Philoſophus, re Magus, alter à Simone ſatelles Orci, eodemq; afflatus ſpiritu, vt bellum indiceret Chriſto. Hujus vitam Phi-

Philostratus vt multis libris, ita multis mendaciis texuit.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4121.	821.	68.

Vespasianus ad Hierosolymitanam vrbem obsidendam accedens, Gadara occupat, ne inde in obsidione vexaretur: hìc auditâ Neronis nece, mittit filium suum, qui Galbæ gratuletur Imperium: interim ne fortè alteri laboraret, obsidionem differt, cum ea dilatio non noceret Romanis, Iudæorum vires attereret. *Obsidio Hierosolymitana dilata.*

Hæc dum geruntur in Oriente C. Iulius Vindex, qui Proprætor Gallias administrabat, deficit à Nerone, cumque contumeliosis edictis lacessit, Ænobarbum duntaxat appellans. Iis Nero valdè commotus non est; sed maximè cùm Sulpitium Galbam audiit in Hispaniâ rebellasse; tum enim vestem discidit, conuerberauit caput, actum de se pronunciauit. Galba interim res suas ordinabat; non ita Vindex, quem Rufi Germaniæ præfecti milites oppressere, ipse sibi violentas intulit manus. Rufus acclamatus Augustus constanter repudiauit Imperium; nec nisi inuitus à Nerone defecit. Vindici itaque morte nunciatâ nihil propius abfuit, quàm vt eum sponte Galba sequeretur, simulque vitam, & Imperium deponeret. Sed auditâ nece Neronis resumpsit animos, & diffidentiam ac desperationem suam jam securus incusauit. *Vindex à Nerone deficit, & Galba.*

Interea Nero in Vrbe ab omnibus desertus est, editumque in eum atrox Senatusconsultum, vt in eum more majorum animaduerteretur; hoc est inter verbera atque carnifices efflaret animã. Itaque fugit cum paucis, mori volens, ac timens, & subinde latebras mutans. Tandem audiens imminere equites ad eum capiendum immissos, adjuuante Epaphrodito, qui huic à libellis erat, in jugulum sibi ferrum adegit, post mortem Tyranni præferens vultum, & horrorem metumque aspicientibus intentans. Combustus & tumulatus *Moritur Nero.*

tam

tam raptim, vt terræ communi omnium parenti grauis videretur, qui necasset matrem. Ita sublatus Nero non ad Vrbis tantùm, sed & Orbis exitium natus; neque satis citò, neque satis seuerè sublatus, cùm imperasset annis 13. mensibus 7. diebus 28. vt Dio, vt Suetonius paulò minus annis 14. exemplo certissimo primam institutionem in pueris emendari non posse; cum corrigere in eo non potuerit Seneca quod à saltatore & tonsore hominibus nequam, à teneris didicisset.

An Nero Antichristus. Neronem Antichristum esse quidam veterum crediderunt; aliqui putauere non esse mortuum, sed reseruari in ætatis flore ad finem mundi, vt tum Antichristi vices expleat: Quidam cum Antichristo tum regnaturum dixere, hunc in Oriente, illum in Occidente, cujus sententiæ adstipulatorem facit S. Martinum Turonensem, Sulpitius Iuliodunensis Presbyter. Sed hę omnes etiam virorum Sanctorum opiniones explosæ sunt, nec hi semper ex Dei Spiritu, sed aliquando ex suo, nonnunquam ex alieno locuti esse deprehenduntur.

Galba Imperat. Successit homini furioso & amenti sapiens & egregiè cordatus Seruius Sulpitius Galba cui Tiberius Imperium degustandum præcinuerat, in quo nihil desiderari potuit, nisi quod paulò tardiùs venit ad Imperium, idque maiori autoritate & fauore acceperit, quàm administrarit.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4122.	822.	69.

Titus redit ad patrē. Titus à Patre missus ad Galbam, auditâ eius morte in Achaia redit ad Patrem sapienter, cui præsens auxilium ferre poterat in tantâ Reip. perturbatione, neque spe suâ hic eiusque parens frustrati sunt.

Egregia initia Galbæ. Fortiter administrare cœpit Imperium Galba, militi nihil adulatus, & dicere solitus se militē legere, non emere. Laudatus est etiam quòd Helium, Narcissum, Patrobium, Locustam tempore

pore Neronis infames vinctos per Vrbem traduxisset, & addixisset neci; sed à tribus se regi permisit qui vendebant omnia; eorum operâ emissi Halotus & Tigillinus ex Neronis emissariis maleficentissimi, qui postulabantur ad necem; hinc despici cœpit. Quod cùm obseruasset ipse, quasi sua senectus & orbitas contemneretur, Pisonem Frugi Licinianum adoptat, nullâ mentione factâ donatiui; vnde data occasio Othoni nouas res moliendi; qui se præteritum in adoptione quam sperabat ægrè ferens, corrasis vndique pecuniis milites corrupit, à quibus Galba trucidatus est annos 73. natus, Imperij sui mense septimo, nequicquam eum defendente Sempronio Denso Centurione, quem sola mors ab Imperatore suo disiunxit. Additus quoque Piso, 7. adoptionis die, ne desereret patrem; iuuenis aliis temporibus, casibusque dignior. *Mors Galba Otho Imperat.*

Interea defecerant Germanicæ legiones ad Vitellium, quem eò præmiserat Galba tantùm furandi, grassandique cupiditate. Occasionem Vitellius arripuerat, & in earum se gratiam insinuarat facilitate, promissis, obsequio. Mittit ergo statim aduersus Othonem copiarum partem, qui jam principatus dimidium offerebat, & quo minùs totum dimitteret à suis tantùm impeditus erat. Tandem tribus prælijs vtraque pars dimicat circa Cremonam, quarto ad Bedryacum, in quo quadraginta hominum millia ceciderunt, quibus auditis Otho pugione se confecit, & quod sordidè ac turpiter acceperat, honestissimè deposuit Imperium, quod tribus mensibus occuparat anno vitæ suæ vndequadragesimo, vel trigesimo octauo; mulier vitâ, mortè vir extitit. *Vitellius Imperator* *Othonis mors.*

Vitellius factus Imperator Astrologos ejicit ex Italiâ, tum se in omnes voluptates immergit, adeo gulæ deditus, vt eius compotor Vibius Crispus ex comessationibus ægrotans, dicere postea solitus esset, nisi ægrotasset sibi pereundũ *Vitelii ingluuies.*

fuiss

fuisse: Principatus ergo Vitellij ebrietas & comessatio fuit; quarum diu memoria viguit; ab eo enim cupediarum genus dictum Vitellianum; jactatur & ejus cœna parata fratri, cui 2000. piscium, 7000. auium obtulit & celebratur; eius patina, quæ decies sestertium steterat, argentea, non fictilis, propter amplitudinem, & jussu Hadriani conflata, ne Romanis exprobrari posset. Creditores suos sibi fieri satis postulantes valere jussit, satis esse dictitans si ab Imperatore non cæderentur; qui sibi priuato molestiores extitissent: certè qui sic viuebat, multis prensantibus Imperium, id diu retinere non poterat.

Vespasianus eligitur Imperator.

His acceptis in Syriâ, Vespasianus ob virtutem & fortitudinem omnibus charus à Syriacis legionibus eligitur Imperator, atq; in ejus verba Tiberius Alexander Ægypti præfectus militem adigit Kal. Iulij, ipse paulò post Syriacas legiones. Præmittit itaq; in Italiam Mutianum, cui se Antonius Primus, seu Priscus cognomento Becco adjungit cum Mysiacis copiis. Ab iis oppressi Vitelliani ad Cremonam circa 29. Octobris. Vitellius vehementer conturbatus mox deponere, mox retinere volebat Imperium, nunc priuatus, nunc Imperator. Tandem resumpsit animos, & Sabinum fratrem Vespasiani cum ejus filio Domitiano, aliosque fautores in Capitolium compellit & obsidet. Maturè exinde fugêre Domitianus, & Sabini filius; ille sub Iliaci habitu. Templo enim à Vitellianis injectæ faces Sabinus aliique cæsi. Sed statim adfuit Antonius Becco cum suis, qui dum Vrbem subeunt, atque repelluntur, magna est edita strages, quinquaginta hominum millibus desideratis. Mox tamen Vitellius captus, ductusque per viam Sacram, reductâ comâ, reorum more, subjectoque sub mentum pugione vt attolleret vultum, oblitus cœno ac stercore, atque omnibus contumeliis vexatus ob vultum & aquilaculum, demum apud Gemonias scalas minutissimis ictibus ex-

Vitellius interficitur

car-

carnificatus tortoris manu periit; inde vnco tractus in Tiberim. Periere etiam cum eo filius & frater, aliique fautores eius, quamquam ille in Flauianos nihil desæuisset: imperauit mensibus octo, diebus nouem, vir infamis tam priuatus, quam Princeps, & popinæ atque mensæ, quàm palatio, & solio aptior.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4123. 823. 70.

Anno à Christi morte trigesimo octauo, Coss. Flauio Vespasiano Imper. secundùm, & Tito, Vespasianus pater eidem Tito bellum Iudaicum mandat. Ipse frumentum mittit in Vrbem, quo plurimùm indigebat, frugibus bello flagitiosè consumptis, vt sibi populum demereretur. Et quoniam eius causa Capitolium deflagrauerat, id magnificè reparandum curat, vt sic de Diis & hominibus benè mereretur. *Vespasiani præclara initia.*

Iam in Orientem & ad Titum conuertenda oratio; pertinet enim ad hunc annum adeo celebrata ἅλωσις Hierosolymitana. Titus ergo 18. Kal. Maij in monte Oliueti castra collocat, & exercitum ingentem ex variis gentibus conflatum explicat. Iudæi tamen adeo acriter huic resistunt, vt sæpè Titus ipse discrimẽ adierit; Idumæi enim, Zelotę, reliquique ciues, positis odiis, conspirabant, & ducibus Ioanne, Eleazaro, Simone sese pro legibus patriis deuouebant. Mox tamen recruduit dissensio, ac Zelotis omnibus Azymorum die exterminatis, in factiones tantùm duas diuisit vrbem. 5. igitur Nonas Maij primus murus machinis labefactatus ęgrè captus est, & quinto post die secundus, ac tertius acriter verberatus. Fames interea sæuiebat in vrbe, absumptis ciuili discordiâ publicis apothecis; itaque multi fugere ex vrbe conabantur; sed fugitiuos omnes affigi crucibus iusserat Titus ad reliquorum terrorem; quare tam multi venere in Romanórum manus, vt iam terra crucibus, corporibus deessent cruces. Aggeribus *HIEROSOLYMITANA ἅλωσις.*

tamen dissipatis, quos disposuerat Titus, vt inclusos contineret, statuit idem excitare murum ambitu 40. stadiorum, cum castellis tredecim, stadiorum decem, quibus quasi indagine aliàque vrbe includerentur. Mirum! tantum opus perfectum triduò, tantâque facilitate, vt lapides ad manum latomorum venire viderentur. Inter hæc irrepebant fugitiui, quorum duobus millibus resecti ventres, (quia aurum suum vorasse credebantur) ab Arabibus & Syris; & nisi vetuisset Titus vlterius progressa esset hæc extispiscina. Fames denique tam atrox in vrbe sæuiit, vt coria, calcei, fœnum, stabulorum stercus magno pretio venirent. Itum & in humana cadauera, matres nec suis filiis pepercêre. Inter cæteras Maria prædiues ac nobilis fœmina omnibus edulibus per milites raptis, filium comedit suum, idque agnitum ex nidore assatæ carnis. Inuitabat miseros ad deditionem Titus, verùm hanc inhibebant Pseudoprophetæ, auxilium à Deo promptum, certumque polliciti. Tandem ipse Deum hominesque testatus ciuitatem obstinatam exscindere parat. Captâ Antoniâ turre, inde miles jaculatus facem in templum illud sic incendit, vt neque Iudæi, nec ipse Titus afferre potuerit opem; itaque quasi Deo ventilante flammas succensum in cineres totum abiit Nonis Augusti: & post elapsas hebdomadas quatuor Kalendis Septembris vrbs eandem sortem subiit penitus inflammata. Tres tantùm seruatæ sunt turres cæteris editiores, monimenta difficilis victoriæ. Ita concidit Sancta ciuitas, quam Deus in oculis tulerat, temploque suo dignatus erat, quæ cum in Deum suum extendisset manus, eumque affixisset ligno, sic castigata est, vt de eius excidio nulla tacitura sit ætas, & ad eius auditionem orbis vniuersus perhorrescat.

CAPVT

CAPVT VIII.

DECAS OCTAVA.

Ab anno Christi 70. ad 80.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4124. 824. 71.

CASTELLA Iudææ hoc anno penitus excisa, nihil relictum quod vim arcere posset; agri vniuersi venditi, quoniam eorum domini vti mancipia seruiebant: Emmaüs amplificata Nicopolis dicta, vt esset non tantùm re, sed & nomine monimentum victoriæ; Cæsarea autem ideo Metropolis facta, quia id eius amplitudo dignitas,& nomen exigebant. *Emmaus dicta Nicopolis.*

Alexandriæ tumultuantibus Iudæis, iussu Vespasiani Lupus Oniun exscidit templum olim ab Onia Pontifice statutum, ne id eorum rebellionem, vt Hierosolymis, fouere videretur. *Onium templum excisum.*

S. Bartholomæo Apostolo, cùm ex Indiâ citeriori, in Maiorem Armeniam iter reflexisset, viuo atque spiranti detracta cutis, posteaque rescissum caput; cuius corpus inde translatum Liparam primò, deinde Romam, Tiberis Insulam longè quàm Æsculapius olim reddidit illustriorem. *S. Bartholomæi Martyrium.*

Vespasianus & Titus de Iudæis triumpharunt, in quo ducti Ioannes & Simon factionum duces duo cum militibus septingentis: his addit Barphoram Dio, quem à triumpho necatum scribit. Quod autem Iudæi Didragma pendebant, id Ioui Capitolino persoluere compulsi sunt. Pacis templum condere aggreditur Imperator claudit quoque Iani Gemini templum, quod pacem datam Orbi Romano innueret. *Triumphus de Iudæis.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4125. 825. 72.

Ebion hæreticus. Ex Cocabâ vico Basanitidis emersit Ebion, qui ita se dici voluit, quòd volens pauper effectus esset, & ad pedes Apostolorum suarum possessionum pretium abiecisset; hic sectam effinxit ex omnibus deliriis Samaritanorum, Iudæorum, Nazaræorum, Cherinthianorum. Vixit pæne hoc tempore Cherinthus, & in vtrumque incidens Ioannes filius Zebedæi, discessit ex Balneo, ne ejus ruina cum hominibus sceleratissimis inuolueretur. Fuerunt autem in eo similes & gemini quod Christi diuinitatem negarent, eum creatum maiorem Angelis dicerent, at ex viri semine progenitum, & alia eiusdemmodi, quæ pudor & otium hìc commemorare vetant. *Et Cherinthus.*

Menander Basilides Saturninus. Eodem quoque pertinet Menander Discipulus Simonis Magi, Magus ipse, qui suos in nomine suo Baptizabat, nec aliter consecuturos salutem existimabat; cui condiscipuli fuerunt Basilides atque Saturninus, omnes Christianitatis pestes, & Christi inimici.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4126. 826. 73.

S Thomæ Martyrium. S. Thomas Meliapore, seu Calaminæ in India jaculis configitur, ibidemque sepelitur; non tamen integer, cùm eius reliquiis aliquot aliæ ciuitates glorientur. Neque enim putamus, quod aliqui dixere, per miraculum, tanti viri corpus in multis vrbibus totum esse sepultum, cùm pars duntaxat iisdem tutandis, atque exornandis sufficeret.

Heluidius Priscus ceditur. Heluidius Priscus Thraseæ gener, sectâ Stoicus, Prætor Romæ non satis Vespasianum reuerens, immo eidem sæpe insultans ac insolentissimis altercationibus propè in ordinem redigês, primùm multatur exilio; deinde jubetur interfici: misit tamen Imperator qui percussores reuocarent; & seruatus esset, nisi jam periisse falsò nunciatum fuisset. Cùm eius exemplo incitati,

neque

neque pœnâ deterriti Stoici quidam atque Cynici furere pergerent, suadente Muciano Philosophos omnes Vrbe submouit Cæsar: præter Mussonium; Hostilium verò atque Demetrium Cynicos in insulas relegauit, ex quibus Hostilius μετῆλθε hoc est *exiit*, vel *sententiam mutauit* (sic enim variè exponitur Græca vox) Demetrius damnatus in Cæsarem incidens, ei neque assurrexit, neque eum salutauit, immo allatrauit de more, cui tantùm bonus Imperator significauit, mori quidem illum velle, at se nolle interimere canem, satis esse ratus conuicio aduersus hominem qui sic insaniret. *Philosophi Vrbe pulsi.*

Tum S. Apollinaris S. Petri ab Oriente comes à Gentilibus Sacerdotibus, quòd ad Christum multos conuerteret, extorto decreto à Vespasiano, dirè tortus, & eiectus Rauennâ, tandem trucidatus est immaniter in vitâ & post obitum miraculis clarus. *S. Apollinaris Martyrium.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4127. 827. 74.

Achaia, Lycia, Rhodus, Byzantium, Samus, vtraque Cilicia, Comagena antea liberæ, aut sub amicis regibus in Prouinciam redactæ, pluribus non tam præfectis quàm latronibus expositæ sunt: hos enim de industriâ præficiebat Imperator, vt postea tanquam spongias premeret, eorumque rapinas addiceret fisco, publicus ipse grassator, & latro, cæterisque nocentior. *Auaritia Vespasiani.*

Vespasiano V. & Tito III. Consulibus, iidem Imperator & Cæsar vltimam egere Censuram atque vltimum egere Censum iam ab anni 639. institutum, quo toto tempore 75. tantum Lustra condita sunt, neque postea celebrata, Romanorum moribus deinceps ita corruptis, vt nullâ censurâ, nullis censoribus possent emendari. *Vltima Censura, & Census.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4128. 828. 75.

Templum Pacis Æternæ à Vespasiano constructum, & Iudæorum spoliis exornatum hoc *Templum pacis.*

anno dedicatum est, vbi Romani bellorum pertæsi lubentissimè vota sua profuderunt.

Asconius Pædianus. Q. Asconius Pædianus nobilis Interpres Tullij, & magnus Rhetor, hoc anno ætatis 75. perdidit oculos, & postea cæcus 12. annis vixit Vespasiano charus, qui Rhetoras amauit, eisque teste Tranquillo tam Græcis, quàm Latinis primus ex fisco centena constituit; vtrimque iustus, seu cùm Philosophos latrantes pœnis coercuit, Rhetores loquentes sapienter, ac benè, muneribus auxit.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4129. 829. 76.

Nascitur Hadrianus. Hoc anno Vespasiano VII. & Tito V. Coss. IX. Kal. Febr. natus est Hadrianus Imperator, patre Ælio Hadriano Afro Consobrino Traiani, matre Domitia Paulina Gaditana. Maiores eius Hadriæ in Picentibus orti, Italicæ in Hispania temporibus Scipionum vixerunt, ipse maiores omnes illustrauit suos.

Impostor Luciani. Pertinere videtur præter propter ad hoc tempus Proteus ille impostor Philosophus Peregrinus Paro Insulâ natus, de quo Samosatenus Lucianus. Sceleratus ille parricida, & Pæderastes, vt haberet vnde viueret, Christo nomen dedit, cuius causa se in carcerem detrudendum curauit, vt pecuniam conficeret, & lautiùs viueret, quod & contigit. Tandem enim auro plenus emissus est à Syriæ Præside. Suscepit & alteram peregrinationem, suâ Christianitate suffultus, nullius rei egens, sed ob flagitia à Christianis eiectus, omnium rerum penuriâ laborans demùm in ludis Olympicis sub Domitiano viuus in ignes insiluit, vanæ gloriæ, ac Dæmonis vile mancipium.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4130. 830 77.

Sabinus Gallus cæditur. Prodiit hoc anno ex suis latebris Sabinus ille Gallus cum vxore Peponila, quæ ibidem duos ei filios ediderat. Is afferebat se ex Iulio Cæsare progna-

prognatum, ideoque se Cæsarem dicebat, atque Imperium in Lingonibus occuparat, & comparatat exercitum; sed victus, se receperat in sepulchrum vbi nouem annis vixerat. Hoc demum anno agnitus adductusque Romam cæsus est cum vxore, quæ eum abdiderat, atque ex eo duos susceperat liberos, vt plures Imperatori suppliçes offerret; quod ab eo lacrymas, non veniam elicuit.

Circa hoc quoque tempus Sophistæ quidam Vrbem ingressi sunt, ex quibus Diogenes irrumpens in Theatrum multis conuiciis populum excepit; quare virgis probè mulctatus silere didicit. Non tamen eius exemplo sapuit Eras, qui tergi sui confidentia insolentiùs, atque impudentiùs populum allatrauit; itaque non jam verberibus sed gladio cæsus, non ad tempus vt alter, sed perpetuò tacere perrexit. *Sophistæ mulctati.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4131. 831. 78.

S. Linus Summus Pontifex, cùm sedisset an. xi. mens. 2. diebus 24. jussu ingratissimi Saturnini Consularis, cuius filiam energumenam sanarat, pro Christi fide perdidit caput. Cauitne qua mulier sine velo subiret Ecclesiam. Scripserat res gestas Sancti Petri cum Simone Mago, sed non extat liber: item & passionem SS. Petri & Pauli; verùm quia eius hæc opera corrupta sunt, est minus scriptis suis Linus, quam vitâ ac facto illustris. Successit ei Cletus, tertius à Petro, quem caue cum Anacleto confundas. *S. Lini Martyrium.*

Alienus & Marcellus summis honoribus aucti à Vespasiano, eiusque familiares, in eum ingratissimè conspirant. Alienus in Palatio, dum surgit è conuiuio, ne quid per comparatos milites moliretur, Titi jussu cæsus est. Marcellus damnatus in Senatu sibi nouaculâ præscidit guttur; vterque feris deterior judicatus, qui tot beneficiis à bono Principe cicuratus nō esset. Vespasiani tempore floruisse creditur Curtius Rufus expeditionis *Coniuratio in Vespasianum.* *Quintus Curtius.*

tionis Alexandrinæ scriptor egregius, de cuius tamen ætate tantùm inter se scriptores digladiantur, quantùm de excellentia styli eius inter se conueniunt.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4132. 832. 79.

Moritur Vespasianus. Moritur in Sabinis ad Aquas Cutilias hoc anno Flauius Vespasianus, annos natus vndesepuaginta cum vno mense, & diebus 7. cùm imperasset annis x. minus diebus sex, tam bonus, & facilis, vt ei diuinitatem ac miracula Ethnici scriptores affinxerint, & ab eo cæcum saliuâ, mancum ac debilem crure, vel manu, solo contactu sanatos velint. Sordes etiam eius excusant nonnulli administrationis necessitate. Cæterùm facilitatis tanta, vt inuitus semper reorum morti subscripserit, & fugillatus, aut conuicio, aut risu iniurias depulerit.

Succedit patri Titus. Successit patri deliciæ generis humani Titus, bono patre longè melior, quem tamen impudenter criminatus est Hadrianus, quasi venenum miscuerit patri; eius enim iussu quandiu imperauit sublatus est nemo; tam paratus effundere beneficia, vt putaret perditum diem, in quo de nullo bene meritus esset; illustre Principum exemplar, & viuens inter homines imago diuinitatis.

Agricola Britannos domat. Bellum extitit in Britanniâ, quo Cn. Iulius Agricola regionem hostium vniuersam vastauit, & populando didicit, eam Insulam esse, ac posse circumnauigari. Hunc triumphare passus est Titus, quia maiora fecerat quâm exigebat Prætura; propter quæ Domitianus ignominiâ & paupertate affectum crudeliter perdidit; tantùm interest quo imperante magna geras.

Vesuuinum incendium. Mons Vesuuius non procul ab vrbe Neapoli noctu ignes, interdiu fumos egerere solitus, hoc anno tanta incendia vomuit, vt finis Orbi imminere crederetur. Cùm enim in eius vertice inusitatæ magnitudinis gigantes inter fumos &

ignes

ignes apparuissent, terra concussa, mare commotum vehementiùs infremuissent, exilierunt primùm ex cratere grandes igniti lapides, quasi machinis impulsi in cælum, tantaque ignis & fumi egesta vis est, vt cælum penitus obscuraretur, Sol videretur extinctus. Adhæc tanta copia cineris extitit, vt in Africam, Syriam, & Ægyptum pars aliqua delata sit. Tanta autem, tamque densa hujus cineris nubes inuoluit Vrbem, vt ejus vltima pernicies expectaretur. Insuper his motibus & incendiis duæ integræ vrbes Pompeij, & Herculanum, sedente populo in Theatro, obrutæ sunt, secuta grauissima lues, quò multi mortalium sunt elati. Denique tam grauis huius anni casus fuit, vt omnes aut mors, aut mortis certissimæ metus afflauerit.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4133.	833.	80.

C. Plinij Veronensis obitus.

C. Plinius Secundus Misenæ Classis præfectus, dum ad Vesuuinum incendium propiùs accedit, spiritu obstructo crassiori caligine, clausoque stomacho, qui ei naturâ angustus & inualidus erat, extinctus est anno ætatis suæ quinquagesimo sexto. Vir fuit magni laboris & studij, vt ejus opera arguunt; sed suspectus α'θ ο'τατος, Deique pæne oblitus, dum naturæ arcana penitiùs scrutatus est.

Incendium Romæ.

Dum Titus inuisit Campaniam, vsurpaturus oculis calamitatem, quæ omnem superabat fidem, fœdum incendium (quod extitisse de terrâ putat Dio) Romæ fœdissime grassatur: eo multa templa combusta sunt, Serapidis, Isidis, Neptuni, Pantheon, Iouis Capitolini, Theatrum Balbi, Scena Pompeij, ex quibus de priuatis ædificiis conjecturam duces. Hoc casu reuocatus est in Vrbem Titus, sed misit duos Consulares viros cum ingenti pecuniâ, qui Colonias ducerent, & afflictis familiis prouiderent. Tanta miseria tam misericordem Principem exigebat.

CAPVT IX.

DECAS NONA.

Ab anno Christi 80. ad 90.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4134. 834. 81.

Titus moritur. Titus cùm imperasset biennio, mensibus 2. diebus 20. ætatis 42. hoc anno, vel veneno potatus à Domitiano, vel conjectus ab eodem in arcam niuis plenam dum langueret ex morbo; extinctus est, majore hominum damno quàm suo. Moriens se tantùm vnius pœnitere dixit; sed quale id esset nunquam apperuit; itaque qui hic consuetudinem cum Domitiâ fratris vxore, aut Domitianum non necatum obtrudunt, vaticinantur.

Domitianus Tito succedit. Succedit ei frater Domitianus, cujus exordia non fuere mala. Nam vt Tito meliorem se probaret, in eius odium, qui pueros sic emollitos dilexerat, castrari vetuit mares: reuocatâ item lege Iuliâ seuerè coercuit adulteria; probrosis fœminis lecticæ ademit vsum, & jus adeundæ cujuslibet hæreditatis: in quibus tamen alienæ, *Eius bona vitia.* quàm suæ pudicitiæ sollicitior fuit. Adhæc vt accusandi pruritum restingueret, statuit vt accusator qui causam non teneret, exilio mulctaretur. Calumnias denique Fisci fortiter repressit, professus *Principem qui delatores non castigat, irritare.* Sed finis his initiis non respondit.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4135. 835. 82.

Domitiani otium. Domitianus tum quis esset ostendit, publicè professus se Imperium dedisse Patri, atque Fratri, eos tantùm restituisse. Interea in Palatio vacabat nugis, stylo aureo configens muscas, quò pertinet

tinet Vibij Crispi non illepidus jocus, qui quærenti vtrùm aliquis esset cum Imperatore, respondit, *ne musca quidem*.

Florebat hoc tempore Fabius Quintilianus Calagurritanus, qui Romam cum Galba venerat. Is insinuauit se in gratiam Domitiani, cujus nepotes erudiit, atque ex Fisco salarium recepit publicus Rhetor. Declamationes autem ejus sunt alterius junioris Oratoris. Vide judicium Laurentij Vallæ de ejus præceptionibus, nec judici, nec judicato satis æquum, quem perperam & ineptè anteponit Ciceroni. *Floret Quintilianus.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4136.	836.	83.

Domitianus facilitatem, quam præ se tulerat, exuit, & crudeliter in multos desæuit. Interemit Cerealem Saluidienum Orbitum, Ælium Lamiam, Saluium Cocceianum, Metium Pomposianum, Sallustium Lucullum, Iunicum Rusticum, Flauium Sabinum, aliosque complures, ex nullis, aut leuissimis causis; adeò vt retinuisse sæuitiam videretur, quò eam vehementiùs in Romanos emitteret. *Fusæ à Domitiano cædes.*

Tum Philosophos non tantùm Vrbe, vt pater, sed & Italiâ submouit, ne mores eius, aut dictis, aut etiam exemplo coarguerentur. *Philosophos eicit.*

Incesta Vestalium Virginum à patre atque fratre neglecta variè ac seuerè coercuit: Occellatis sororibus, & Varonillæ liberum reliquit mortis arbitrium, ac genus. Tradunt alij tres eiusmodi virgines spirantes esse defossas; tamque acerbam tum de earum stupro, accuratamque institutam esse quæstionem, vt Heluius quidam Pontifex in Senatu metu exanimatus mortuus ceciderit. Sic puniebat incestos concubitus Imperator, dum fratris sui filiam contaminatior, & turpior ipse pollueret, *vexabatque columbas censura*, dum *parceret coruo*. *Incesta Vestalium pœnit.*

MVNDI *Vrb.Cond.* CHRISTI.
4137. 837 84.

Antonius in Domitianum rebellat, & opprimitur.

Antonius, qui Germaniæ præerat, aduersus Domitianum jam omnibus odiosum insurgit; sed cum Lucius Maximus oppressit tam facilè, vt vix vllam laudem mereretur; ex eo sanè commemoratione dignus, quòd inuentas omnes in scriniis Antonij litteras combusserit, ne materiam sæuiendi, aliunde sæuo præberet Imperatori. Hic tamen etiam absque litteris ex suspicione plurimos interemit. Iulius Caluaster adolescens pulcherrimus, conuictus cum Antonio sermones sæpe miscuisse, non aliter effugit mortem, quàm famæ suæ honorisque jacturâ, confessus ab eo se turpiter amatum, eius amori respondisse.

Homines cædendi libido.

Circa id quoque tempus nonnulli acubus veneno illitis quos collibitum erat pungebant, multique minutis illis vulneribus repente interierunt. Nec Vrbem tantùm, sed & vniuersum Orbem hominescædendi lues infecit, multorum tandem suppliciis, ac tempore ipso sublata; sic non tantùm corporibus, sed & animis sua pestis est, atque contagio.

MVNDI. *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4138. 838. 85

Floruerunt Domitiani temporibus maximè hi Poëtæ nobiles, quorum versus ad nos peruenere.

Iuuenalis.

Decius Iuuenalis Aquinas, Satyrarum scriptor aculeatus, sed turpis, & qui dum obscœnitatem arguit, edocet, ideoque eum Republicâ submouendum putabat Ammianus Marcellinus. Cùm Paridem Pantominum pupugisset, octogenarius specie præfecturæ relegatus est in vltimam Ægyptum, ac limitem Æthiopiæ: hoc ei Satyra de more profuit, legentibus quàm scribentibus semper vtilior.

Martialis.

C. Valerius Martialis Bilbilitanus sub Nerone annos 20. natus Romam venit, ibidem egit annos 35. ac demùm sub Trajano Vrbis tædio pa-

patriam repetiit An Coquus dictus sit quidam dubitant sine causâ, & causam falsi fortè nominis otiosiùs exquirunt. Ingenio peramœno fuit, acuto, & ad Epigrammata in primis idoneo..

Statius. *Statius Papinius* Martiali σύγχρονος fuit, quanquam ejus nunquam meminit, quod ex inuidiâ fecisse putatur, quoniam Domitiano charior erat propter extemporalem carminis facilitatem, quâ carebat ipse: ex Stellâ tamen vtriusque amico, & cuius vterque meminit, vtriusque ætas colligitur. Styllus ejus nimiùm elatus ac tumens, & cujus author meritò Virgilium sibi longè adorandum sequendumque proponat.

Valerius Flaccus. *C. Valerius Flaccus*, Setinus licet, ac Campanus, vixit tamen in regione Venetâ. Martiali charus fuit, reliquitque septem Argonauticon libros, sed imperfectos, & quibus vltimam manum non admotam esse meritò dolet Quintilianus.

Sillius Italicus. *Sillius Italicus* an nomen traxerit ab Vrbe Italica Hispaniæ, an Italiæ, quæ Corfinium quoque dicta, dubitatur à plerisque, & vtrumque Vossius negat, quoniam Italicensi, non Italicus dicendus esset, atque ab Italia nomen traxisse putat. Diues ille fuit, vtpote qui villam possederit, quæ fuerat Ciceronis, & alteram in quâ tumulus Maronis fuit. Simia Virgilij vulgò dicitur; & verò tantùm ab eo dissidet, quantùm ab homine bellua disiungitur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4139. 839. 86.

Domitianus instaurat Capitolium. Capitolium, quod Titi temporibus iterum deflagrarat, magnificè restituendum curat Domitianus, titulis tamen eius sic abolitis, vt vnum eius præferret nomen, ne quidem patris retento nomine, à quo restitutum fuerat magno studio, magnisque sumptibus.

Agon Capitolinus. Primus Agon Capitolinus quinquennalis hoc anno statutus est à Domitiano, qui Romanis instar Græcarum Olympiadum esset, continens

annos

annos quatuor plenos, aut quinque computatis extremis. Verùm inter se non conueniebant Agones isti duo, Romanus & Græcus; cùm hic inchoaret à τροπικῶν θερινῶν, ille à kalendis Ianuarii. Eodem tempore institutum ab eodem Imperatore quinquennale certamen Ioui Capitolino triplex, Musicum, Equestre, Gymnicum, dictum quinquennale quòd exacto quolibet Agonali anno quinto, qui sequentis Agonalis primus esset, magnâ celebritate conficeretur. Ita delinire conabatur Domitianus Romanos, quos crudelitate ac cædibus exacerbabat, insaniâ tyrannis familiari.

Natus hoc anno Antoninus Pius meliora tempora suis natalibus visus est Orbi Romano prænunciare.

MVNDI 4140. *Vrb. Cond.* 840. CHRISTI. 87

Domitianum se dici vult.

Cùm Domitianus tum procuratorum suorum nomine formalem dictaret Epistolam, sic eam inchoauit *Dominus & Deus noster sic fieri iubet*, vnde institutum deinceps, vt ne scripto ac sermone cujusquam appellaretur aliter. Quare Martialis versus.

& Palladis Deæ filium.

Edictum Domini, Deique nostri,

adulationis non est, sed necessitatis. Eodem quoque pertinet ejus insania, quâ se filium Palladis dici voluit tantâ sollicitudine, vt qui id detrectaret tanquam criminis alicujus magni reus detruderetur in carcerem, sicque cum Imperatore suo agere Romani compellerentur.

MVNDI 4141. *Vrb. Cond.* 841. CHRISTI 88.

Aggreditur Dacos & Decebalum.

Domitianus aggreditur Dacos, à Græcis dictos Getas, eorumque Regem Decebalum, virum fortem & industrium, ac Domitiano longè dissimilem. Hujus belli partem nullam attigit Imperator, ad bella nocturna & turpia, quam diurna, atque generosa magis idoneus; neque etiam in suis ducibus felix fuit; hi enim multis cla-

cladibus affecti redierunt, ex quorum tamen ignauia atque dedecore, colligere laudem & gloriam ridiculè voluit.

Mox in Quados & Marcomannos arma conuertit, quòd ab iis bello Dacico adjutus non esset, quorum etiam Legatos de pace missos interemit. At hi jus gentium fortiter vlti sunt, Romanosque in turpissimam impulerunt fugam; quæ & ipsum impulit cum Decebalo turpiter depacisci, datis ei opificibus, pecuniâ, donisque è suâ supellectile. Quod etiam dedecus mendaciis turpiùs obuelare conatus est, bello atque pace ridiculus Thraso. *Vincitur à Marcomannis.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CRISTI.
4142. 842. 89.

Domitianus reuersus in Vrbem, de Dacis, à quibus victus erat, magnificum triumphum egit, Romanis ridentibus in sinu, ejusque insaniam otiùs quàm pompam demirantibus. Exinde crudeliùs in suos debacchatus est, damnis videlicet suis efferatus. Philosophos iterum depulit Vrbe, quibus Mathematicos adjunxit, & viros aliquot bonos, inter quos Cocceium Neruam, quem tamen mox reuocauit, atque in annum sequentem Consulem fecit, in suis amoribus, & odiis inconstantissimus. Hùc pertinent Metius Pompusianus, Maternus Sophistes, Cæcilianus Rufinus, Claudius Pacatus, Rusticus Rufinus, omnes morte, vel exilio, vel ignominiâ affecti, leuissimis de causis, & tantùm quia dementi suberant Imperatori. *Triumphat de Dacis.* *Sæuit in Romanos.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4143. 843. 90.

Domitianus Apollonium Tyaneum Romam accersit, accusatum amicitiæ cum Cocceio Nerua, cujus causâ vt vaticinaretur, & de eius Imperio Dæmonem consuleret, puerum occiderat; præterea quod Magus esset, ac Deus haberi vellet, quodque credebatur capitalius, quia coleret homines quos odisset Imperator. Indictâ causâ *Apollonius Tyaneus à Domitiano malè tractatus disparet.*

coram

coram Domitiano, raditur Mago Coma atque Barba, magnum homini Philosophiam profitenti dedecus, atque inter sceleratos vincitur. Postea tamen ab eodem auditus, probatâ defensione cùm inuitus retineretur, magicis carminibus inuisibilis factus abscessit, ac Puteolis expectantibus eum sociis apparuit, quibuscum nauigauit Ephesum; vbi ad Domitiani mortem substitit, miseris Ephesinis illudens, magnus Christianorum hostis, & veræ religionis mora.

CAPVT X.

DECAS DECIMA.

Ab anno Christi 90. ad 100.

MVNDI	*Vrb.Cond*	CHRISTI.
4144.	844.	91.

S. Cleti Martyrium. Cletus Romanus Pontifex cùm Petri loco sedisset annis 12. mensibus 7. Aprilis 26. martyrio affectus est Domitiani jussu, cùm is jam alteram à Nerone persecutionem animo informaret. Cletus primùm vsus esse dicitur in suis litteris hoc exordio, *salutem & Apostolicam benedictionem*, quòd ejus successores constantissimè retinuerunt.

Ei succedit S. Clemens. In ejus locum ingressus est Clemens, ille discipulus Petri, ac probè cognitus Paulo, quem malè nonnulli S. Petri successorem faciunt, cùm ab eo sederit quartus, vir Sanctissimus, atque dignissimus, qui in oculis ac pectore horum Apostolorum suauissimè viueret.

Feralis cœna Domitiani. Pertinere videtur ad hunc annum feralis cœna Domitiani. Parari jusserat conuiuium nocte in ædibus nigerrimis, in quo mensæ, sedes, loca, famuli, fercula, sermones, silentium, tantùm spirabant mortem. Sed vanus hic conuiuarum

me-

metus fuit, donati omnes vasis pretiosis, quibus hæc cœna fuerat instructa, immò & famulis qui eis sub Dæmonum specie ministrarant, quos probè lotos, atramentoque deterso speciosissimos agnouere. Ita ludebat insanus Imperator, magnisque sumptibus volebat esse metuendus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4145. 845. 92.

Corneliam Virginum Vestalium Maximam, vt sæculum suum illiusmodi illustraret exemplo, anteà absolutam, repetito judicio viuam infodi jussit. Pontifices, itaque in villam Albanam vocauit, illamque absentem, atque inauditam damnauit incesti. Mortua est illa constanter se innocentem professa, sicut & Cornelius Eques huic objectus dum in comitio virgis cæderetur. Licinianus falsâ confessione vitauit mortem, molle passus exilium quidem, ac de Senatore factus Rhetorices Professor, plaudente interim Domitiano, quòd per eum de suâ in Corneliam crudelitate purgatus esset; quasi verò de tanto crimine posset absolui mendacio. *Cornelia Vestalis viua defossa.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4146. 846. 93.

SECVNDA PERSECVTIO *sub Domitiano*.

Quæ jam ab aliquot annis parabatur in Christianos carnificina, hoc anno potissimùm erupit. S. Ioannes ab Asiæ Proconsule reus impietatis ad Domitianum missus Romam, ibidem pridie Nonas Maij in doliũ feruentis olei injicitur, vnde cùm purior ac vegetior exiisset, relegatus est in Pathmon Insulam, ibidemq; ad metalla damnatus. Hic porro suam Apocalypsin scripsit, in quâ quot apices tot vaticinia; sed nondum apparuit satis gnarus interpres qui singula enarraret, omnesq; in ipso conatu creduntur defecisse. *S. Ioannes ad Portã Latinam.* *Apocalypsis.*

Tum quoque Pergami passus Antipas Martyr, dignus qui ore ipsius Dei celebretur, & fidelis testis *Antipæ Martyriũ.*

testis appelletur, conjectus in æneum bouem candentem, ex quo Dei sui laudes moriens occinebat.

S. Ignatius. Neque tum pœnarum exsors fuit S. Ignatius Antiochiæ, datus in custodiam, vinculis adstrictus atque religatus, vt ad majora se postea sub Trajano pararet.

Edictum de vitibus excindendis. Eodem anno Domitianus edixit ne quis in Italiâ nouellaret, ac propagaret vites; in Prouinciis autem eædem succiderentur, nisi forte vbi plures essent, ac tum dimidia tantùm pars earum seruaretur; ad quod edictum emittendum nullâ re aliâ impulsus creditur, quàm libello, quo versiculi duo Græci continebantur, de Capro vitem arrodente. Ridicula suspicio, quia ceciderat in hominem insanum & potentem, tantæ calamitatis & jacturæ causa fuit.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4147.	847.	94.

Asceletarii Mathematici prædictio. Asceletarius Mathematicus accusatus apud Domitianum aliquid ex arte suâ prodidisse, ingenuè fassus est: cumque de se quoque pronunciare, jussusesset, asseruit se breui vorandum à canibus. Verùm Cæsar statim eum interfici jussit, atque accuratè sepeliri, vt vanam eius artem coargueret. At coortâ tempestate funus eius dejectum, & in cadauer semiustulatû canes è proximo irruentes miserum hominem nimis vera de se præcinuisse demonstrarunt. Dio viuum hunc exustum esse scribit, eiusque bustum imbre extinctum, vnde canes ereptum eius cadauer discerpserunt, vero semper vaticinio.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4148.	848.	95.

Flauius Clemens caeditur. T. Flauius Clemens Imperatoris patruelis, Consul cum eodem decimum septimùm, cæditur ob Christi fidem; quam Suetonius impiè *contemptissimam inertiam* vocat; Dio Αθεότητα: addit Suetonius filios eius duos paruulos sibi successores Imperatorem destinasse, atque abolito priori

priori nomine, vnum Vespasianum, alterum Domitianum appellasse.

Flauia quoque Domitilla Clementis vxor, Domitiani consanguinea, ob eandem causam, in Pandatariam insulam relegata, tantùm propter genus atque prosapiam, minus illustris, & magis misera esse peroptauit. *Domitilla relegata.*

Flauia autem Domitilla Virgo, Clementis Consulis ex sorore neptis, ob eandem religionẽ ab Aurelio sponso accusata, in Pontiam insulam deportata est, atq; inclusa carceri longum martyrium inchoauit, quod demum fuso sanguine absoluit Terracinæ. Ita Flauia gens non Imperatorum tantùm, sed & Martyrum fœcunda fuit.

M. Acilius Glabrio, qui Consulatum gesserat cum Traiano ante quatuor annos, accusatus, inquit Dio, quòd in Iudæorum mores transiisset, (ita videlicet Ethnici loquebantur) interfici iussus est. Hunc fuisse fortissimum liquet; nam, inquit Dio, vocatus Consul in Albanum ad Iuuenalia, & cum Leone commissus, eum gloriosè confecit, quod quidem accendit Imperatoris inuidiam, quæ postea de Consulari, martyrem fecit. Quod autem, nec huius, neque Clementis, neque vxoris Domitillæ vlla mentio fiat in Ecclesiâ, Diocletiani fecere tempora, libros Christianorum exurentis; sed in eo libro hæc nomina exarata sunt, vnde hæc nulla hominum vis, nulla temporis expunget injuria. *Acilius Glabrio necatur.*

Denique Domitianus hoc tempore reliquos ex stirpe Dauidis conquiri, necarique jussit, quibus à Iosepho didicerat Iudææ sceptrum deberi. Verùm regni hujus hæredes erant, quo vis Romanorum non pertinebat. *Stirps Dauidis excisa.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4149. 849. 96.

Cùm Domitianus in omnes promiscuè grassaretur, nemo iam expers periculi, nemo metus; ipsa etiam Domitia vxor, duoque præfecti prætorio, Norbanus, & Petronius Secundus sibi reformi- *In Domitianũ conspiratio.*

formidarent ; accidit vt puer tabulas ex Imperatoris puluinari, sub quo latebant, raptas efferret, atq; iis luderet. Quas cùm legisset Domitia, seque ad mortem cum aliis designatam videret, iis ostendit quorum nomina notabantur ; inde cædem eius quam informarant animo vrgendam duxerunt ; Stephanus Domitillæ procurator suscepit negotium: is sinistrum brachium aliquot diebus anteà lanis ac fasciis inuoluit ad suspicionem auertendam; at cædis designato die, pro lanis dolonem indidit , & quasi afferens indicium conspirationis admissus est . Porrectum dum legit libellum conjurationis Cæsar vulneratur in inguine, & dum luctatur cum Stephano, à Clodiano, Maximo, Saturio, & aliquot ex gladiatorio ludo assumptis, septem vulneribus conficitur, 14. Kal. Octob. anno ætatis 45. Imperij 15. cum diebus sex. Vidit eius cædem Ephesi Apollonius Tyaneus sibi repræsentatam à Dæmone, eamque multis audientibus indicauit. Sic obiit Domitianus, vir rectè dictus Nero recaluaster, quem & superabat crudelitate, e libidine non multùm impar, cæteris vitiis geminus, & si diutiùs vixisset, longè superior.

Cæditur Domitianus.

Succedit ei Cocceius Nerua, cui Mathematici pollicentes Imperium, pænè vitam ademerant; sed reseruatus est , vt à Domitiano facta perperam emendarèt ; & verò statim eius acta omnia ex Senatusconsulto rescidit, ideoque solutus exilio Ioannes rediit Ephesum , vt opponeret se Apollonio Tyaneo (cui visa Domitiani cædes absenti, multùm venerationis attulerat) suæque prouideret Ecclesiæ, quam Tyaneus dæmonibus, ac nefariis hominibus junctus, plurimũ turbarat.

Nerua eligitur Imperator.

Redit ab exilio S. Ioannes.

MVNDI Vrb. Cond. CHRISTI.
4150. 850. 97.

Moritur Virginius Rufus.

T. Virginius Rufus , qui Vindicem sustulerat, ac sæpe acclamatus Imperator , maluerat Imperium asserere Reipublicæ quàm sibi (vt in ejus tumulo scriptum est) cùm Nerua tertiùm factus

est

est Consul: Qui enim tam bene de Rep. meruẽrat, id saltem honoris merebatur, maximè cùm ab eo sibi Nerua metuere, nec vellet, nec posset. Obiit autem Rufus hoc anno, anno ætatis octuagesimo tertio, oratione funebri laudatus à Cornelio Tacito, cujus eloquentia Rufi virtutibus, ac laudibus respondebat.

S. Ioannes scribit suum Euãgelium.

Circa hoc tempus S. Ioannes propè compulsus ab omnibus Ecclesiis suum scripsit Euangelium aduersus Cherinthum, Ebionem, & alias eiusdemmodi pestes, qui in Christo diuinitatem adimebant. Indicto is jejunio cùm conscendisset in montem, inter ingentem fragorem, atque tonitrua hæc verba audita sunt, *In principio erat Verbum, &c.* Et verò tantæ doctrinæ atque maiestatis sunt, vt ab ipso Deo pronunciata credi posse videantur: quod verum, licet id legatur inter Prochori fabulas, ex quibus id tanquam certum S. Hieronymus secreuit. Eiusdem Ioannis Epistolæ perstringere videntur Basilidem, humanam carnem adimentem Christo, atq; negantem cruci verè affixum esse. Eius autẽ prima, licet titulo careat, fuit olim ad Parthos inscripta nec *Senioris* nomen, quod in secundâ ac tertiâ legitur, alium ab Euangelistâ earum authorem probat, cùm Senioris ac Presbyteri nomen Episcopis, & Apostolis olim tribueretur, essetque non tantùm ætatis titulus, sed & dignitatis.

Epistola eiusdem S. Ioannis.

Mors Apolonij Tyanei.

Obiit hoc anno Magus Apollonius, ablegato ad Neruam Damide discipulo suo, ne mortis eius testis esset; quam cùm Lucianus *Tragædiam* appellarit, non potuit, vti finxit Philostratus, exitu læto terminari.

Traianum Nerua adoptat.

Calpurnius Crassus in Neruam conjurat; cui in theatro assidenti sibi Cæsar porrexit gladios de more probandos, vt iis aduersus se, si vellet, aut auderet, vteretur; tantus fuit in fortissimo sene Imperij, mortisque contemptus. Cùm tamen Casperius Ælianus præfectus Prætorio, suis militibus fretus nimiùm auderet, & ab eo etiam

ali-

aliquid contra jus extorqueret, ratus fenium & orbitatem fuam contemni, Imperioque nondum firmato fatis confulturus, neglectis propinquis fuis, ac fanguine; M. Vlpium Traianum tùm copiis Germanicis præfectum fibi adoptauit in filium, eundemque fucceflorem fuum defignauit; quo vno facto, quàm fuis virtutibus fe, Imperio digniorem oftendit; non tantùm viuus Romæ, fed & poft obitum vtilis.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI,
4151. 851. 98.

Moritur Nerua. Cocceius Nerua annos natus fexaginta quinque, menfes decem, totidemque dies fato defungitur, cùm imperaffet anno vno, menfibus quatuor, diebus vndecim, Imperio breuiori fi fpectetur virtus, fatis diuturno fi fucceffor confideretur.

Traianus Imperator. Statim enim renunciatus eft Imperator M. Vlpius Traianus Hifpanus, natus in Vrbe Italicâ Turditanæ in Bœticâ Prouinciæ, (vnde ab ineptis Librariis factus eft Tuderti in Italiâ ciuis) annos natus quadraginta duos, & regendo cum dignitate par Imperio. Is ftatim Neruam patrem retulit inter Deos, vt fe electum à Diis oftenderet. Scripfit & ad Senatum fanctè pollicitus fe virum bonum aut nece, aut ignominiâ affecturũ neminem; cùm tamen collegia fodalitatefque prohibuiffet hinc data præfidibus ejus, atq; præfectis facultas in Chriftianos fæuiendi. Certè Vrbis præfectus Mamertinus Clementem Pontificem ad fuum tribunal adduci juffit; cui fuper eâ re confultus Traianus imperauit exilium, nifi Diis faceret. Perrexit igitur ille in Tauricam Cherfonefum, vbi marmora extrahebantur, & fecabantur à nocentibus, & ad vrbem Cherfonam, fupra quam Bycia Palus, ex quâ voce natus error, quo Clemens in Lycia, aut Græcia dicitur exulaffe *Bycia* voce in Lyciam, aut Græciam flagitiosè à Librariis detortâ.

Clementis exilium.

Hoc anno Cerdo poft Auilium Alexandrinæ

præ-

præfuit Ecclesiæ, quam annis 13 rexit, dum Ignatius Antiochenam, Simeon Hierosolymitanam administraret, viri Sancti omnes, suisque sedibus dignissimi: neque enim hunc Cerdonem cum eo confundas qui sub Antonino Pio vixit, non tantùm Episcopali sede, sed & Ecclesiâ Catholicâ indignissimo. *Cerdo Episc. Alexand.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4152. 852. 99

Susceptus Romæ Traianus agnitus est spem omnem Neruæ superasse, in bonos facilis, malis metuendus: statim enim Ælianum Prætorianosque in Neruam sedit osos sustulit, vt omnes intelligerent virum fortem, nec militibus indignum, creatum esse Imperatorem. Conjux eius Plotina, marito virtute gemina, in Palatij gradibus se id subire professa est, qualis egredi vellet. His igitur virtutibus instructa Traiani domus Romanorum in se conuertit oculos, tacitamque Romæ censuram egit, jampridem à Romanis, eorumque subditis desideratam. *Traiani egregia Imperij initia.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4153. 853. 100.

Claudit hoc sæculum, vel certè aperit sequens, S. Ioannes Euangelistæ beata mors, cùm annos natus circiter 92. inter Discipulorum manus Ephesi expirasset, dignus amore Christi, & Beatissimæ Virginis custodiâ, propter excellentem castimoniam suauissimis moribus conditam, & ardentissimum in Deum ac proximos amorem, quem in eius sinu, & vltimâ cœnâ dormiens hauserat. Sepultus est Ephesi, vbi diu eius reliquiæ magnâ veneratione seruatæ: nec enim audiendi, qui mortuum negant, & asserunt ad tempus Antichristi sepositum, aut etiam in suo sepulchro dormire, quod aliqui tradiderunt, vt de eo Christi verba intelligerentur. Quæ cùm ipse Ioannes exposuerit, rejiciendi sunt profectò qui ea aliter enarrare volunt, etiam cum dispendio veritatis. *Moritur S. Ioan. Euangel.*

Cle-

S. Clementis Papæ Martyrium.

Clemens Romanus Pontifex relegatus in Tauricam, & Christianos hic suis concionibus fouerat, & indigenas multos miraculis vocarat ad fidem Quare Traiani iussu ancorâ ad collum alligatâ projectus in mare martyrium consummauit 9. Kal. Decemb, cùm sedisset annos 9. menses sex, totidemque dies. Huic genios bonos in ipso mari Ecclesiam marmoream statuisse produnt, semper aquis obrutam, nisi cùm eius recurreret festus dies, ac septem dies consequentes; Tum enim recedebat mare, aperiebatque fidelibus ad sacrum eius corpus viam quod miraculum, magnis comitatum prodigiis tenuit, donec eius corpus Romam delatum ab Occidentalibus coli cœpit, etiam maiori, vt par erat, quàm apud Barbaros, honore. Scripsisse dicitur Constitutiones Apostolorum, cum appendice de Canonibus Apostolorum, Recognitiones seu periodos vel circuitus, aut itinerarium Petri, Missam Clementis, disputationem Petri & Apionis, cum Epistolis; sed quæ vt syncera non admittuntur ab omnibus; hoc vnum certissimum, nos esse de eius sanctitate & patientiâ, quàm de eius operibus & libris certiores.

Ei scripta.

LIBER

LIBER II.

Ab anno Christi 100. ad 200.

CAPVT I.

DECAS PRIMA.

Ab anno Christi 100. ad 110.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4154. 854. 101.

CVM Pontificatus Romanus aliquo tempore vacasset à S. Clementis morte, tandem ei suffectus est Anacletus, natione Græcus, quintus à Petro Pontifex, quem caue cum Cleto confundas, quod aliqui Græci fecerunt, non satis in enumerandis summis Pontificibus accurati. *Anacletus Papa.*

Gessere hoc anno Consulatum ordinarium Vlpius Traianus IV. & Sextus Articuleus Pætus; sed eorum loco Kal. Septembris suffecti sunt honorarij C. Plinius Secundus, & Cornutus Tertullus, in menses duos: & tum Plinius Panegyricam orationem Traiano dixit, cuius gloria est prope, quàm ipsius Traiani maior. *Plinius Nouacomensis.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4155. 855. 102.

C. Plinius Proconsul in Bithyniam proficiscitur, exorsusque à rebus sacris, de Christianis ad Traianum scribit, quos viros agnouerat bonos, *Plinius pro Christianis scribit.*

& ad subeundam pro religione mortem paratissimos: respondet Traianus quærendos non esse, si offerrentur, puniendos: ineptè; *si enim mali, cur non quærendi? si boni, cur mulctandi?* inquit Tertullianus.

Vincitur Decebalus bis, & tollitur. Decebalum adoritur Traianus, pertæsus ei persoluere quæ huic à Ro. nomine Domitiani persoluebantur, & victus quidem Decebalus, Romanorum verò multi sauciati, in quibus sanandis, ne quidem paludamento suo purpureo Traianus pepercit. Videns itaque Dacus sibi rem esse cum Imperatore fortissimo, ab eo pacem impetrauit. Sed cùm eam seruaret infidè, iterum appetitus bello, Istro etiam mirabili ponte coniuncto. Tumque victus Decebalus Regiam suam, ac vitam perdidit, quam ipse sibi, ne veniret in Romanorum manus, eripuit. Thesauri quoque eius inuenti, licet in Sargetiæ fluminis alueo defodisset; eius denique caput allatum in Vrbem tantum Romanis voluptatis exhibuit, quantùm eius nomen priùs terroris incusserat.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI,
4156.	856.	103.

Col. Vlpia Traiana. Dacia subiugata in Prouinciæ formam redigitur, Colonia Zarmigethusam deducta quæ Vlpia Traiana nominata est, illustre ac diuturnum tantæ victoriæ monumentum.

Helxai hæreticus. Hoc tempore Helxai quidam, aliter Helxæus, origine Iudæus, Ossenis se, Ebionæis, ac Nazaræis coniunxit, ac deliriis suis turbauit Ecclesiam. Eius fautores Helsecæi dicti, qui tanti fecere Pseudoprophetem suum, vt ex eius sanguine prognatas fœminas duas tanquam Deas venerarentur; iidem quoque Sampsæi dicti ab altero eius sectæ authore; nunquam enim Hæresibus interpolatores defuere.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4157.	858.	104.

Traiani constantia. Traianum in Vrbem reuersum multæ gentium legationes excepere, etiam ab Indis, ad quos iam

iam eius fama, virtusque transuolarant. Tum sepelijt Licinium Suram, virum diuitem, & cui coniurationis accusato etiam se commiserat, eius medico oculos suos, eius tonsori barbam mentumque submittens. Quippe virtute suâ subnixus reformidabat neminem; quare Præfecto Prætori j sui porrigens de more gladium, eum distrigendum sibi si bonus esset, contra se si malus, constanter obtulit.

Et ne operum pacis bellicosus Imperator obliuisceretur, Bibliothecas egregias Musarum disciplinarumque domicilia magnis sumptibus extruxit. Erexit & columnam illam in foro suo nobilem, *Traiani* dictam, victoriis Dacicis illustratam, futuram mortuo corpori monumentum, animo suo Arcum triumphalem; quod ne destrueretur à Barbaris, operis obstitit præstantia, & authoris virtus. *Columna Traiani.*

Florebat hoc tempore Dio Chrysostomus, sic dictus ab eloquentiâ, vt Prusæus à patriâ, Sophistes fuit & Philosophus exili admodùm corpore, ita charus Traiano, vt ab eo assumeretur in currum aureum in quo triumphare solebant Imperatores, eique sæpe Traianus iteraret, φιλῶ σε ὡς ἐμαυτὸν; quo facto sanè tùm Romæ triumphare visa est eloquentia. *Dio Chrysostomus.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4158.	858.	105.

Traianus aduersus Parthos & Armenos suscipit expeditionem, cuius prætextus fuit quòd Armeniæ Rex non à Romanis, sed à Parthis diadema recepisset, causa verò cupiditas gloriæ, & spes de inuictâ hactenus gente victoriæ. Cùm igitur Athenas appulisset ad eum venere Legati ab Osrhoë, seu Cosrhoë petentes pacem, ac munera deferentes. Repudiauit hæc Traianus, de illâ acturum se ait cum venisset in Syriam, ac res oculis vsurpasset. Sic affectus per Asiam, Ciliciamque transiit, ac Seleuciam venit, hostibus ita perterrefactis, vt aut quærendi viderentur, *Traiani in Parthos expeditio.*

aut ea facerent quibus se victos, subactosque faterentur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4159. 859. 106.

Armenia se Ro. dedit. Hoc anno tota videtur subacta Armenia, Parthamasiride Rege ad Traianum accedente, ac deponente ad eius pedes diadema: verùm cum hic expectaret sibi reddi regnum, ac negari videret, tum verò se fortem verbis professus, sed tum inutilibus; emissus tamen est à Traiano cum suis Parthis, Armeni remanere iussi, in fide Romanorum perstitere, quorum amicitia firmior, & certior esset quàm Parthorum.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4160. 860. 107.

TERTIA PERSECVTIO *sub Traiano.*

Simeonis Episc. Martyrium. Hæc persecutio in Oriente concitata est ab Imperatore, dum illic sequentibus annis hyemaret. In eâ actus est in crucem Simeon Hierosolymorum Episcopus, annos natus centum & viginti, jussu Attici Consularis, post atrocissima verbera, tum quod ex stirpe Dauidis esset, quæ etiam Romanis incutiebat metum, tum quia Christi profitebatur fidem, aliasque Iudæorum sectas coargueret. Mortuus in hoc tam atroci supplicio fortiter, mirantibus qui irrogarant, capularem senem in tantis doloribus lætum & alacrem viguisse; sed vim crucis ignorabant, cui moriens virtutem arcanam Christus indiderat.

Thebulis hæreticus. In Simeonis locum sublectus est Iustus, reclamante Thebule quodam, qui hanc sibi sedem spoponderat. Is repulsæ impatiens errorem procudit, quo Ecclesiam Hierosolymitanam hactenus puram & virginem adulterare conatus est, satis innuens quo afflatus spiritu prensasset illam dignitatem.

S. Ignatius ad bestias damnatus. Eodem tempore Antiochiæ S. Ignatius damnatus ad bestias Romam missus est, quoniam

inter

inter Christianos eminere putabatur. Is commissus est militibus barbaris, atque ferocibus à quibus deductus est , quos ipse Leopardos vocat , nullis beneficiis muneribusque cicuratos. In hoc itinere aliquot Epistolas scripsit, pietatis amorisque diuini plenissimas, in quibus vir tãtus ita depingitur, vt eius imago aliàs frustra requiratur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4161. 861. 108

S. Ignatius deductus Romam , in Amphitheatro publicè leonibus expositus, ab iis interfectus est illæsis carnibus, vel vt alij volunt, ita voratus , vt nihil præter ossa firmiora superesset . Sic fractus atque commolitus , quod vehementiùs exoptarat, panis suauissimus oblatus est Deo , id vnum reueritus, ne, quod Martyribus sæpe contigerat, feris mitioribus, ac blandientibus vteretur, sicque à Christo suo, quem amabat impensè, diuelleretur. Syri comites eius Sanctissimi collecta lipsana Antiochiãm deportarunt , atque in suburbio ad portam Daphniticam religiosissimè collocarunt , vt huic vrbi essent ornamento , atque præsidio . *S. Ignatii Martyrium.*

Ignatio successit Heros , sicuti antea prænunciarat Ignatius , etiam Ecclesiæ suæ post obitum sollicitus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4162. 862. 109.

Hoc anno , quo Alexandriæ mortuo Cerdoni successit Primus, Onesimus Discipulus S. Pauli , Ephesiorum Episcopus , successor Timothei ab Asiæ Proconsule Romam missus 16. Febr. lapidibus obrutus est . Edessæ item Barsimæus Episcopus cum multis quos asseruerat Christo , Traiani jussu trucidati illi arctiùs coniuncti sunt ; aliique complures in variis locis, quos aut Traianus ipse , aut eius præsides reos , vt ferebant , ἀσεβείας immaniter sustulerunt . Ita videlicet bonorum virorum sanguini , quod sanctè pollicitus erat exorsus Imperium, Traianus parcebat. *Martyres plurimi.*

Cornelius Tacitus. Cornelius Tacitus circa hoc tempus florebat. Scripsit autem Historias post obitum Neruæ, quem Diuum vocat, deinde vero Annales; denique vitam Soceri sui Iulij Agricolæ. Dialogus de causis corruptæ eloquentiæ non est eius. Tacitus Imperator ex eius se genere dixit,& decies quotannis describi iussit. Vir firmissimi ingenij est; sed vitiorum nimis creduli,& qui sic aliquos Imperatores exagitauit, vt non historiam, sed satyram scribere videatur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4163. 863. 110.

Pantheon afflatum fulmine. Pantheon hoc anno Romæ fulminibus afflatum,multos ex Diis suis disiectos,aut truncatos, aut deformatos vidit, non iam Martis Vindicis, ædes, sed Dei, martyrum suorum sanguinem vlciscentis.

Moritur Anacletus. Enimuero 3. Idus Iulij passus est Anacletus Pontifex, cùm sedisset annis 9. mensibus 3. diebus decem. Huius inuentum *Tituli* Vrbis Romæ, siue Ecclesiæ Presbyteris assignatæ, septemque Diaconi qui assisterent Episcopo prædicanti, ac postea *Regionarii* dicti sub Fabiano, quod eorum singulis duæ regiones attributæ essent vt subuenirent inopibus, ac denique sub Syluestro *Cardinales*, quod vnius Ecclesiæ Primariæ cardine continerentur. *Succedit Euaristus.* Cùm autem vacasset Sedes Romana diebus 13. locum eius Euaristus, item natione Græcus, impleuit.

CA-

CAPVT II.

SECVNDA DECAS.

Ab anno Christi 110. *ad* 120.

MVNDI 4164.	*Vrb. Cond.* 864.	CHRISTI. 111.
MVNDI 4165.	*Vrb Cond.* 865.	CHRISTI. 112.
MVNDI 4166.	*Vrb. Cond.* 866.	CHRISTI. 113.
MVNDI 4167.	*Vrb. Cond.* 867.	CHRISTI. 114.

HIS annis persecutio in Christianos atrociter sæuiit, potissimùm in Oriente, vbi tum Traianus morabatur. Quid autem hìc rerum ageret non est facilè ad certa tempora reuocare, cùm ea perturbatè nimis proponat Dio, ex quo hæc habemus contigisse ante terræ motum Antiochenum. *Traianus in Oriente versatur.*

Venit igitur post compositam Armeniam Traianus Edessam, conciliatus Augaro (dicebatur is Abgarus, vel Abagarus) per Arbandem filium iuuenem eximiæ formæ, cuius beneficio etiam in Cæsaris familiaritatem irrepserat. Mouit postea in Manùm Arabiæ Philarchum, & Manisorum sibi suspectos, & Mebarsapem, seu Bebarsapem Adiabene Regem, qui etiam in vinculis Romanum Centurionem Sentium retinebat in præsidio, quod tamen idem Sentius occupauit. Tum quoque Singaram, & aliquot oppida cepit operâ Lusij vel Lucij ducis huic adhibiti bello, quod eodem tempore, multis refertus copiis in varias regiones Traianus circumferebat. *Variæ res gestæ Traiani.*

Tum etiam Nisibis, Barnæque vrbes captæ, ac tot tantæque victoriæ Romam nunciatæ sunt, vt Traianus *Optimus*, & *Parthicus* cognomina- *Victoria eiusdem.*

 retur;

retur; hoc nihili fecit, illud maximi, quia eo amor in ciues & subditos declarabatur, quem merito Princeps omnis bonus victoriis omnibus anteponet.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4168. 868. 115.

Terræ motus horribilis Antiochiæ.

Coss. M. Valerio Messala, & C. Popilio Caro Pedone, Imperij Traiani 18. contigit Antiochiæ celebris ille motus adeo terribilis, vt eo subsederint montes, fontes noui emicuerint, defecerint fluuij. Tum etiam eiecta in altum terra, atque viri, conquassatæ domus, ædes publicæ labefactatæ conciderunt. Augebat metum puluis, quo procuratæ tenebræ, Ægyptiacis pares, tumque incredibilis hominum multitudo, secuta Imperatorem in hac vrbe hyemantem, extincta est, vel oppressa. Pedo ipse Consul eliso pectore sanguinem euomens spiritum reddidit; nec mortem vitasset Imperator, nisi per fenestram emissum, quidam humanâ specie augustior, & maior, inter rudera, ac parietinas incolumen eum subtraxisset; tantusque timor omnes incessit, vt plerique omnes sub pellibus agerent, neque se tutos putarent in domibus, terrâ adhuc succussâ, ac hiatum, ruinasque minitante.

Quinque Virgines MM Antiochenæ.

Dum autem Antiochiæ versaretur Traianus, inter reliquos Christianos, quinque Virgines comburi iussit, earumque cineres æri permixtos in vasa ænea ad balnei vsum transformari. Mirum! quotquot loturi accedebant, caligine ac vertigine correpti exire balneo cogebantur. Quâ causâ cognitâ Cæsar pura ex ære vasa conflari iussit, atque ex ære cineribus mixto fieri quinque statuas quæ Balnei propyleum exornarent, factus ex necessitate de Persecutore cultor Christianorum.

Omnia in Oriente cedunt Traiano.

Neque tamen ea clades suscepti belli cogitationem discussit; sed primo Vere Traianus irrumpens in Parthorum fines Adiabenem totam sibi subiunxit. Arbela & Gaugamala in Alexandri expeditione notæ, vrbes captæ; captæ

quoque

quoque Babylon & Ctesiphon, Parthici Regni magna præsidia, & capita, nusquam consistentibus Parthis, quos bella ciuilia nuper distraxerant, nec inter eos seditio cessabat, malis domesticis & externis attritos. Inde Traianus descendit ad mare Rubrum, Indiam vtique cogitaturus si junior fuisset, & Alexandro ætate similior. Sed dum in hoc Oceano nauigat, accipit gentes quas domuerat rebellasse, & faciliùs esse vincere populos, quàm eos jugo atque seruituti assuefacere.

Inter hæc Iudæi Cyrenenses duce quodam Andreâ ducenta Romanorum, & Græcorum millia peremerunt, non tam armis quàm furore sæuientes. Multos enim serris à vertice secuerunt, quosdam objecere feris, plerosque inter se commissos pugnare, gladiatorum more compulerunt; ipsi cæsorum sanguine obliti, & pellibus demortuorum detractis atque consutis terribiles, morte aliquid grauius Romanis, eorumque sociis intentabant. *Iudæi Cyrenenses rebellant.*

MVNDI 4169. *Vrb. Cond.* 869. CHRISTI. 116.

Cyrenenses Iudæi subeunt Ægyptum, eandemque hîc exercent, quam in Cyrenaicâ fecerant, cædem & carnificinam; Gentilesque cum Ægypti præfecto Lupo cõgredi ausos primo impetu fundunt. Victi tamen Alexandriam confugiunt, ibique Iudæos omnes interficiunt. Interim Iudæi Lucuâ duce per reliquam Ægyptum arma cladesque circumferunt; sed & peruadunt in Cyprum, ibique Artemione Duce grassantur, Salaminam euertunt, cæsis ducentis quadraginta hominum millibus, adeò vt in excidium Romanorum armati viderentur, & iis reposituri quam Hierosolymis euersis acceperant cladem. *Iudæi Ægyptum inuadunt, & Cyprum.*

His acceptis Traianus aduersus eos Martium Turbonem mittit, qui infinitam eorum multitudinem perdidit. In Mesopotamia quoque eosdem tumultuantes Quintus Lucius multorum *Iudæi repressi.*

cæde repreſſit. Denique in Cypro internecione ſic deleti, vt nullus ſuperfuerit cladi: quare deinceps lege cautum, vt Iudæis etiam naufragis Cyprium littus attingere capitale ſit, euerſiſque aut demerſis ad Cyprum nauibus, Iudæo ſit aquis aut ferro pereundum.

Rebelles alij victi. Tum in reliquos populos rebellantes arma conuerſa ſunt, ducibus Lucio & Maximo; & hic quidem oppreſſus interiit; ille felicior, vt fortior Niſibin recuperauit, captamque vi direptamque Edeſſam incendit; Seleucia quoque, à legatis Iulio & Alexandro occupata, & inflammata: ſicque non tantùm armis, ſed & furore certatum. Cùm tamen immineret receptas iterum amittendi metus, conſilium vtile Traianus ſuſcipit. *Rex à Traiano Parthis datus.* Statuit donare Parthis regnum quod vix poterat retinere; eiſque Parthamaſpatem (is fortè eſt Pſamatoſſiris Spartiani) conſtituit Regem, ac diademate in planitie prope Cteſiphontem inſigniuit, factus ex neceſſitate bonus, atque liberalis.

Arabas omittere cogitur Traianus. Inde diuertitur ad Agarenos Arabas, quorum vrbem nequicquam tentauit, reſiſtentibus ſupra homines ciuibus, quando & vulnere accepto, multiſque Romanorum deſideratis, obſidionem ſoluere coactus eſt. Expertus enim hîc Traianus aliquid humano maius. Nam quoties oppugnabat vrbem, tonitru, fulgure, fulminibus, grandine deterrebatur, & in ipſis caſtris culices poculentis & eſculentis permixti omnia corrumpebant. Reliquit igitur illos intactos Traianus, aut Dæmonum aut Dei auxilio fultos, & vtrimque hominibus metuendos.

Millenariorum error. Circa hæc extrema Traiani tempora emerſit error Millenariorum, autore Papia Hierapolitano, Ioannis diſcipulo; qui ex verbis Apocalypſeos *de mille annis* fidelibus Chriſto promiſſis, putauit regnum terrenum poſt reſurrectionem mortuorum ad mille annos ſtabiliendum. Hominem ſanctum, & ab Eccleſiâ 22. Februarij cultum ſecuti ſunt magni viri; inter cæteros Iu-

ſti-

stinus & Irenæus ; neque enim is error hæresin fecit, nisi cùm per Damasum Papam in Apollinari pertinace damnatus ; de errantibus fecit heterodoxos.

MVNDI *Vrb.Cond.* CHRISTI.
4170. 870. 117.

Hoc anno cognouit Traianus se tot tantosq; labores frustrà suscepisse, nec finẽ expeditionis suæ initio respondere. Parthi enim datum sibi regem Parthamaspatem detestati, libertatem recuperarunt suam, ac suis moribus vti cæperunt. Reliquit itaque Traianus nepotem suum Hadrianum in Syriâ cum exercitus parte, dum ipse cum alterâ in Mesopotamiam irrumperet. Sed morbo correptus, & laborans intercute Italiam Romamque versus direxit iter. Ac cum Selinuntem in vrbem Ciliciæ venisset, ibidem interiit ; quare eadem deinceps dicta est Traianopolis. Vixit annos 63. mensem vnum, dies quindecim ; Imperauit annis vndeviginti cùm sex mensibus, charus adeo suis, vt in acclamationibus deinceps non exoptaretur *Traiano melior*, vt *Augusto non fœlicior*. *Moritur Traianus.*

Ex eo nata fabula de S. Gregorio Magno, quasi is salutem Traiano precibus impetrarit; cùm tamen Gregorius neget à Christo ad Deum ab inferis retrahi potuisse, qui se à Deo malè viuendo separassent. Potuitne sperare sibi Gregorius, quod Christo cõcessum fuisse negat? Attamen à S. Ioanne Damasceno creditum hoc commentum, cui fidem vt faceret Ioannes Diaconus in S. Gregorij vitâ omissis Romanis instrumentis, quibus vtiq; carebat, confugit ad Britannos, & Anglicanam Ecclesiam, vt inde testimonia corraderet quibus nemo prudens permouebitur; sanctum virum Deum rogasse vt Imperatorem vino deditũ, & masculorum corruptorem à pœnis æternis liberet, nedum inferat Cœlo ; vnde etiam eum Iulianus Imperator detraxit, ne vim afferret Ganymedi, Iouis impudici concubino, ipse in mares effusior, ac Ioue pæderastâ libidinosior. *An S. Gregorius animam Traiani ab Inferis retraxerit.*

Hadrianus Imperat. Successit ei nepos, seu filius consobrini sui, Aelius Hadrianus, Plotinæ Traiani vxoris operâ, quæ eum impensiùs amabat: quare Traiani occultata mors fuit, vt adoptio simulata procederet. Is cum Parthis statim fœdus iniit, iisque Armeniam, Assyriam, Mesopotamiam reddidit, maluitque has prouincias ab illis regi & administrari, quàm populari ac diripi. Et quoniam ferre illi Parthamaspatem non poterant, huic aliud regnum concessit, illos suis legibus ac Principibus frui permisit, tam facilis initio sui Imperij, vt etiam hostium amorem aucuparetur.

Alexandria restituta. Tum quoque Hadrianus Alexandriam à Romanis euersam, fortasse tumultu Iudaico, publicis instaurauit impensis, ne diu misera subsisteret, quæ ex propinquo calamitosa illum tam fortunatum vidisset, & Imperatorem.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4171. 871. 118.

Præclara initia Hadriani. Hadrianus Romam reuersus intulit in columnam cineres Traiani, exinde modis omnibus S. P. Q. R. sibi demereri studet liberalitate & clementia; spondet igitur interfecturum se neminem alicuius nominis sine consensu Senatus: ad hæc remittit tributa omnia quæ fisco vel ærario debebantur in annos sexdecim, tabulis in foro publicè concrematis; quo igne iucundiorem nullum plebs Romana vidit. Hinc ergo Scaliger ortam originem Indictionum putat; atque, vt audacter solet, existimat in Dionem irrepsisse ἑφεκαίδεκα, & xv. pro xvi. legendum esse: quod est profectò Lesbiâ vti regulâ, & magnis scriptoribus abuti paulò liberiùs quàm eorum dignitas postulet, maximè cùm disertè clarèque loquuntur.

Sarmatæ, & Roxolani repressi. Sarmatæ atque Roxolani tumultuantes diu Romæ Hadrianum subsistere non sunt passi: vt eos compesceret, in Mœsiam venit, res tamen armis peracta non est, sed Imperatoris industriâ fœdus ictum cum iis gentibus, quorum ex cæde

nihil

nihil præter vulnera Romanus miles expectabat.

PERSECVTIO QVARTA *ab Hadriano; seu veriùs, Traiani continuata.*

Seuerus Sulpitius hanc persecutionem quartam vocat, ab Hadriano concitatam, vt se antiquæ religionis amantem probaret: hâc passus Eustachius, ante Baptismum Placidus dictus, is fortè qui in bello Iudaico equitū præfectus egregiam operam Vespasiano ac Tito nauasse perhibetur; cujus non semel Iosephus meminit, vocatque Placidum. Is autem in venatione mirabiliter conuersus ad Fidem, & jacturâ bonorum, vxoris, filiorum, quasi Iobus alter probatus, atque villicum aut hortulanum agere compulsus, quæsitus demum Traiani jussu, compescendis Orientalium rebellionibus adhibitus est; non autem bello Dacico, vt hujus habent Acta, quod antè Traiani obitum nullum fuit; aut Decebalo profligando, qui jampridem sibi manus intulerat. Hadriano autem Principe, cùm victor rediisset Romam, neque Deæ ob victoriam sacrificare vellet, cùm vxore Theopistâ, ac duobus liberis Theopisto & Agapito, quos inuenerat in expeditione, in bouem æneum inclusus 12. kal. Octob. martyrium consummauit. Quem non esse laudatum ab Ethnicis scriptoribus mirum videri non debet, in Christianos aut odio flagrantibus, aut non omnia commemorare solitis. *S. Eustachi. martyrium.*

Sub initia hujus Imperatoris Ecclesiam inficere cęperunt errores Basilidis, Saturnini, atque Carpocratis. *Basilides* origine Alexandrinus à Castore Agrippâ egregiè refutatus est; meminitque errorum ejus Irenęus, & magum fuisse innuit, vt ex illis vocibus *Abracax*, & *Abracadabra* ab ejus fautoribus vsurpatis, liquet. Obiit is Alexandriæ, imperante Hadriano, ac reliquit filium Isidorum, patri nec doctrinâ, nec impietate, nec audaciâ imparem; ϰ̀ κακοῦ κόρακος κακὸν ᾠόν. *Heretici Basilides.*

Sa-

Saturninus. *Saturninus* autem, aliter *Saturnillus* Antiochenus, post S. Ignatij mortem emersit; cujus errores apud Irenæum, Epiphanium, aliosque sanctos PP. perleges, obliuioni sine magnâ eruditionis jacturâ tradendos. *Carpocras* denique impuritatis omnis sentina, ea dixit, & facere sectatores docuit, quæ pudor commemorari vetant: ab eo Carpocratiani recepêre nomen, qui se *Gnosticos*, quasi *Intelligentes*, appellabant; quod tamen nomen sibi quoque arrogarunt Basilidiani. Hi porrò omnes Gnostici, libidine promiscuâ, ac puerilium carnium vsu infames, nomine Christiani, re Dæmonis turpissimi fautores, nostram apud Ethnicos traduxêre fidem, & Principum in eam crudelitatem acuerunt. Carpocratis filius fuit Epiphanes, vt Deus à suis post obitum in Cephaleniâ patriâ sua cultus, quemadmodum ejus pater sectâ Platonicus; vt Platonis Schola hæreseon plurimarum mater haberetur. Ex Carpocratis quoque venisse creditur Prodicus, autor Adamitarum, quorum Ecclesiæ, lupanaria (*Paradisos* vocant ipsi) in quibus nudi viri ac fœminæ prostabant, ac primorum parentum primam in horto voluptatis conditionem repræsentabant. Quos tolerari in præsentiâ in quibusdam Rebuspublicis Christianis mirum est, quos nequaquam ferendos esse Gentiles ipsi putauerunt.

Carpocras.

Prodicus Adamitarum author.

MVNDI	Vrb. Cond.	CHRISTI.
4172.	872.	119.

Iudæi repressi. Iudæi rebellantes, sub Tinio Rufo Iudææ præside compressi domitique, plus in Romanos ostendêre maleuolentiæ, quàm iis aut eorum sociis intulere damni, non vltra primum, vanumque conatum progressi.

Euaristi Papa Martyrium. Euaristus Papa cùm sedisset annos 9. menses 6. dies decem, 7. Kal. Octobris martyrio affectus est. Hujus ex instituto matrimonia publicè celebrata sunt, ac nuptiis adhibita benedictio, vt essent contrahentibus salutares. Cùm autem vacasset sedes diebus duodeuiginti, electus Alexander,

Succedit ei Alexander.

der, ordine septimus, afflictæ prouidit Ecclesiæ.

Florebat hoc tempore Plutarchus, gente Bœotus, patriâ Chæronensis, natus sub Claudio, vsusque Ammonio præceptore. Adeò autem Traiano charus fuit, vt ab eo ornatus sit dignitate Consulari, iussique Illyrici tractus præfecti eo inconsulto nihil agere. Vixit & sub Hadriano, quando in patriâ sua ἄρχων fuit, & sub Antonino Pio factus tum Apollinis Pythici Sacerdos. Vocatur apud Agellium doctissimus & prudentissimus, ejusque scripta Theodorus Gaza omnium antiquorum operibus anteposuit. Aliqua tamen ejus operibus admixta sunt quæ sunt Plutarchi Iunioris; sic etiam magni viri, plerumque de se satis diuites, inferiorum sibi spoliis locupletantur. *Plutarchus Chæronæus.*

Nec ab eo reuellendus videtur Sextus Cherronæus, ex sorore natus, quem cum Sexto Empirico quidam confundunt: Nepos ille M. Antonini philosophi præceptor fuit; quem sine dubio magnum extitisse, & auunculus & discipulus arguunt. *Sextus Cherronæus.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4173.	873.	120.

Hadrianus vt verè liberalis esset, nec effunderet beneficia, sed daret, Romanum Orbem lustrandum suscepit, vt omnium necessitati subueniret. Quamobrem cusi in ejus honorem nummi, in quibus *Locupletator Orbis terrarum*, & *Restitutor Orbis terrarum* legitur, quia quocumque pergeret, rerum omnium afferret copiam, & satis esset ad felicitatem populis visus & cultus Hadrianus. Primos ejus fauores expertæ Gallia, Germania, Britannia; in quibus de præsidibus suis & procuratoribus habuit seueras quæstiones; puros ac castos præmiis ac laudibus; rapaces & sordidos, pœnis ac dedecore prosecutus. *Hadrianus lustrat Rom. Orbem.*

Sed antequam transiret Alpes, in Italiâ contra Christianos animaduertit: Brixiæ enim Faustinum presbyterum, & Iouitam diaconum damna- *Martyres sub Hadriano.*

nauit ad bestias, agente Italico Rhætiarum præside: Quos quum bestiæ immanitatis oblitæ non attigissent, ad eorum pedes prostratæ, eo spectaculo permoti Colocerus, aliique ex familiâ Imperatoris, atque Afra præsidis vxor, coluere Christum, variisque torti tormentis in variis locis, ea sanguine suo atque constantiâ illustrarunt. Multi quoque Romæ martyrium passi sunt, adeò vt in cryptis & arenariis hîc Christiani viuere, & religionem profiteri cogerentur.

CAPVT III.

DECAS TERTIA.

Ab anno Christi 120. ad 130.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4174. 874. 121.

Murus Hadriani in Britannia.

BArbari Britanniam vexabant, fretique suis montibus, syluis & lacubus, minùs exercebant bella quàm latrocinia. Hos quoniam inueniri non poterant, muro sejunxit Hadrianus, ducto per octoginta millia passuum à Glottæ æstuario ad æstuarium Boderiæ, stipitibus magnis actis in terram, atque inter se arctè connexis, & implicatis; vt quoniam virorum more non poterant, belluarum ritu submouerentur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CRISTI.
4175. 875. 122.

Hispaniã & Galliam Hadrianus lustrat.

Hadrianus ex Britanniâ redit in Galliam, vbi Nemausi templum, operis magni atque mirabilis, excitauit in honorem Plotinæ vxoris Trajani, cujus potissimùm operâ consecutus erat Imperium, huicque pro mortali honore diuinum rependit.

Apis Deus Ægyptiorum.

Hîc auditâ Alexandrinâ seditione, turbatus est, quam inuentus post multos annos Apis vitulus

ſus excitauit, populis certatim eum ad ſe attrahare conantibus tantâ contentione, vt arma meritò timerentur. Natus erat taurus ille Deus ex vaccâ quæ nullum alium peperiſſet, ſed icta fulmine ex eo concepiſſet, iis notis illuſtrem quas prodit Herodotus: animal tantæ venerationis non tantùm apud Ægyptios & Romanos; ſed apud Iudæos quoque, qui in deſerto ejus ſibi figuram auream conflari, Iſraëlitæ reges diù apud ſe coli retinerique voluerunt.

Inde tranſit in Hiſpaniam, hiemauitque Tarraconæ, vbi Templum Auguſto aliàs excitatum, ſuis ſumptibus reſtituit, quando & magnum periculum adiit; dum enim per viridarium deambularet, hoſpitis ejus ſeruus ferro diſtricto in eum irruit; quem nocere prohibitum, miniſtris accurentibus tradidit, & furere agnitum per medicum curauit ſanandum, non magis commotus quàm ſi ſine tanto diſcrimine ſuo homo furioſus inſaniiſſet. *Hadriani periculum.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4176.	876.	123.

Hadrianus in Orientem profectus eſt ob exortos Parthorum motus; bellum enim hìc parabatur, quod alloquio præſentiâque ſuâ diſcuſſit Imperator. Sapienter multas inhibuit cædes, & plus nonnunquam Principibus prudentem eloquentiam, quàm arma & exercitus prodeſſe docuit. Hinc, pertranſitâ prius Aſiâ inſuliſque interjectis, in Achaiam nauigauit, & Athenas inuiſit; atque Eleuſinia ſacra, exemplo Herculis ac Philippi, ſuſcepit: multis item ſacrificiis interfuit ſine ſatellitio, nihil reueritus Sacerdotum cultros, aliis ante ſe Principibus metuendos. *Hadrianus pergit in Orientẽ & redit in Græciã*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4177.	877.	124.

Hadriano Athenis hyemante, Publius Athenarũ Epiſcopus martyrio coronatus ſucceſſorẽ habuit Quadratum Apoſtolorum diſcipulum, cujus fide & induſtriâ Athenienſis Eccleſia, paſtoris ſui morte *Placatur Hadrianus Chriſtianis.*

morte dispersa, restituta est. Is Quadratus vna cum Aristide Philosopho libros pro Christianâ religione Imperatori obtulit; quando & idem Quadratus orationem Apologeticam pro suis ad Cæsarem habuit, quibus inflexus Hadrianus faciliorem se aduersus Christianos præbuit. Verùm potissimùm permotus est litteris Sereni Granij, vel Graniani, Asiæ Proconsulis, qui antequam è suâ Prouinciâ discederet, eum admonendum putauit, indignum esse Christianos ex populi clamoribus, non ex judiciis, ad supplicia rapi, ac tantùm hujus sectæ reos immaniter trucidari: Quam ob causam Hadrianus ad ejus successorem Minucium Fundanum litteras dedit, quibus inhibuit de Christianis, nisi criminum reis, exerceri judicia; populi clamores, & tumultus esse deridendos. Quibus gestis Hadrianus Romam rediit, vt inde reliquis Imperij partibus prouideret; in quâ tamen tantumdem duntaxat morabatur, quantum Vrbis illius & Orbis Romani quies salusque postularent.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4178.	878.	125.

Africã prospicit Hadrian. Hadrianus Româ in Africam proficiscitur, ibique multa prouinciis concessit beneficia, quibus eas indigere cernebat, plus fidei suis oculis quàm aliorum orationi ac litteris adhibens; ac præsidibus intentus, quos Principum incuria ac negligentia plerumque rapaces & injustos efficit magno suo dedecore, majori damno subditorum.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4179.	879.	126.

In Orientem pergens Imperator, per Atticam iter habuit, atque Athenas sibi charissimas inuisit: hîc opera cœpta dedicauit, vt ædem Iouis Olympij aramque suam, actum Dionysia more Græco celebrauit. Porrò in templo illo magnificentissimo Iouis Olympij, pro numine Draconem sibi ex Indiâ deportatum posuit; & tum bestia *Olympij Iouis templũ Athenis.*

huic

huic templo magnum attulit ornamentum. Permisit & Græcis templum sibi statuere communibus impensis, quod Panhellenium dicerent; quibus cùm prælucerent Athenienses, magni Principum laudatores, iis Cephaleniam insulam attribuit, suæ præmium adulationis.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4180. 880. 127.

Athenis hieme transactâ venit Hadrianus in Asiam, vbi templa sui nominis consecrauit, jam assuetus diuinis honoribus. A Cappadocibus seruos castrenses accepit, militiâ Romanâ jam corruptâ, & admittente seruitia, quæ boni Imperatores submouebant. Toparchas & Principes inuitauit ad amicitiam suam, atque inter cæteros Cosrhoëm Parthorum Regem, quos tantis sibi beneficiis deuinxit, vt qui accedere noluerant, superbiæ aut negligentiæ suæ pœniteret: hos inter enituit Pharasmenes Rex Iberorum, qui inuitantem Hadrianum superbè neglexerat; Is enim à Cæsare muneribus affectus doluit tam bonum Principem offendisse, nec ejus præuenisse liberalitatem. *Hadriani inter in Asiam.*

Cæterùm in hac potissimùm regione de suis procuratoribus inquisiuit, quorum scelera impunè non siuit abire; eò grauiora, quò cùm multorum damno solent esse conjunctiora. *Hadriani justitia.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4181. 881. 128.

Hoc anno Nicopolis & Cæsarea terræ motu concidisse feruntur, quando Aquila, genere Ponticus, ex malo Christiano factus est Iudæus: cùm enim Astronomiæ Iudiciariæ daret operam & futura ex sideribus præcinere conaretur, reprehensus sæpè à doctoribus, nec emendatus, tandem ejectus est ab Ecclesiâ. Tum autem Scripturam Græcè exponere aggressus, & in 72. Interpretes sæpe irruens, meruit à SS. Patribus sæpe reprehendi, quasi hæreticus Iudaizans; neque fideliter satis, sed ex animi prauo sensu sacros *Aquila interpretatur Scripturã*

Codi-

Codices interpretatus. Cùm tamen id semel iterumque præstiterit, sunt ejus cogitationes secundæ primis, teste Hieronymo, meliores.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4182. 882. 129.

Antiochenis irasci. tur Hadrianus.

Hadrianus venit in Syriam, vbi in odium Antiochenorum, à quibus offensus erat, Phœnicem à Syriâ diuidere cogitauit, ne Antiochia tot vrbium Metropolis esset; sicque ejus ditione contractâ, ciuium petulantia dicacitasque coerceretur.

Æliã vrbem instaurare cogitat.

Tum etiam Hadrianus instaurare Hierosolymam aggreditur, & Romanorum facere coloniam, per quam Iudæi in officio continerentur: quâ tamen irritatos potiùs quàm repræssos fuisse experientia docuit. Huic vrbi ædificandæ præpositum Aquilam Ponticum ferunt, jam Iudæum sed quantùm res ejus patiebantur, & Cæsari quàm sectæ suæ addictiorem.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4183. 883. 130.

Hierosolyma dicta Ælia Capitolina.

Hierosolymis instauratis, & Romanæ coloniæ imponit nomen suum Hadrianus, eamque Æliam Capitolinam vocat. Templi etiam loco, aliud Ioui Capitolino ædificandum curat, vt vrbs se Iudæam fuisse obliuisceretur. Id acriter Iudæos pupugit, quòd Ethnici prophanique homines vrbem dictam aliàs Sanctam incolerent: addit Spartianus eos vetitos esse mutilare sua genitalia, hoc est, filiorum Abrahami recipere notam, probrosam gentibus, sibi perhonorificam: quamobrem tumultuari incipiunt, sed occultè, ob Imperatoris præsentiam; qui metus tandiu eos repressit, quandiu vicinum senserunt; vbi recessit, malum hunc fuisse magistrum officij, & obsequij docuerunt.

Sepulchrũ Pompeio excitat Hadrianus.

Ex Iudæâ profectus est in Arabiam Hadrianus, vnde & Pelusium venit, & Casium montem conscendit, vt inde Solem mirabiliter Orientem videret. Hîc Pompei tumulum magnificentiùs

erexit,

erexit, ratus è Romanorum dignitate esse, virum ab iis Magnum appellatum, in tam paruo abjectoque sepulchro jacere.

Eodem anno martyrium subiit Alexander cum Euentio & Theodulo Presbyteris, Pontificatus sui anno decimo cum mensibus 5. diebus viginti. Is aquæ benedictæ vsum decreto sanciuit, jampridem inductum; quam Nouatores, vti rabidi canes, furiosè refugiunt. Cùm autem vacasset Sedes diebus 20. Sixtus, patriâ Romanus, in eâ sedit; quem vide ne cum Sixto, aut Sexto Pythageo confundas; quem in lapidem Ruffinus turpiter impegit: ideo ab Hieronymo egregiè vapulauit. Passi sunt quoque eodem tempore Hermes perfectus Vrbis, & Quirinus Tribunus cum filiâ Balbinâ contactu catenarum Alexandri sanatâ; omnes ab eodem Pontifice ad Christum conuersi, digniq; visi qui cum ejus sanguine pro Christo sanguinem suum permiscerent.

Alexãdri Papæ Martyriũ & aliorũ.

Succedit ei Sixtus.

CAPVT IV.

DECAS QVARTA.

Ab anno Christi 130. *ad* 140.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4184.	884.	131.

Perdidit hoc anno Hadrianus delicias suas & & Catamitum suum Antinoum. Puer ille formosus, vt ejus nummi testantur, ortus erat ex Bithynia, seu Claudiopoli, vrbe Bithyniæ, & vel cecidit in Nilum, vt Ipse scribit Hadrianus, vel immolatus ad extispiscinam, vt putat Dio, ἀντίψυχος καὶ ἀντανδρος obiit. Porrò eum mortuum Hadrianus muliebriter defleuit; de ejus nomine vrbem vbi obierat Antincëm, vel Antinoiam condidit, cumque consecrari à Græcis

Antinous moritur.

cis permisit, confiсto etiam sydere, & μαντῖα, cujus oracula idem Imperator composuisse ferebatur: quod cùm irriderent Ægyptij, maximeque Christiani, ideo in eos, cæterosque Ægyptios aculeatam epistolam scripsit; quæ nisi calumniatorem Hadrianum confiteri velis, in Carpocraticanos, & Gnosticos sine temeritatis periculo refundes.

Hadrianus gloriæ cupidior. Eodem anno Hadrianus in Vrbe templum Romæ ac Veneris extrui jussit; cujus ἰχνογραφίαν cùm ad Appolodorum Architectum misisset, & is in eâ aliquot vitia notasset, id tam ægrè tulit Imperator, vt importunum censorem occidi jusserit. Quantò sapientior Fauorinus ille, qui malè reprehensus ab Hadriano de quodam verbo à probatis autoribus vsurpato, statim acquieuit, quoniam *illum doctiorem se putauit, qui ad manum triginta legiones haberet.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4185.	885.	132.

Iudæi duce Barchochebâ rebellant. Ex Ægypto in Syriam rediit Hadrianus, quòd defectionem clam molirentur Iudæi; qui cùm eo præsente quieuissent, absente ad arma cucurrerunt, duce Barchochebâ impostore quodam, qui suo nomine abutebatur. Cùm enim id nomen *astrum* significaret, aiebat se prænunciatum hâc prophetiâ, *Orietur Stella ex Iacob*; ideoque statim à Iudæis exceptus est. Huic autem cùm Christiani parere nollent, eos suppliciis omnibus vexauit. Iustinus Samaritanus ob eos tumultus egressus è patriâ, in omnium Philosophorum sectis quæsiuit lucem, quam demum in Christianâ religione reperit. Præses autem Iudææ Rufus hoc administrauit bellum: cui tandem cùm par non esset, propter hostium desperationem, accersitus est ex Britanniâ Iulius Seuerus, sui temporis præstantissimus Imperator, vt huic bello imponeret finem; quod tamen profligauit potiùs industriâ, quàm fortitudine, neque tamen ob id minùs bonus Imperator.

Hoc anno, Hadriani 170. Saluius Iulianus, Imperatoris jussu edictum edidit *perpetuum* dictum quo omnes in posterum Pretores vterentur; cùm ante hoc tempus qui praerant prouinciis pro arbitratu suo annua, & Praturæ tantùm suæ tempore duratura, proponerent, Quo facto Cæsar multoru m vitæ, fortunis, ac famæ cauit; quæ ante hoc edictum ex solâ plerumque judicis iniquitate pendebant.

Edictum perpetuum Iuliani,

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4186. 886. 133.

Iulius Seuerus, Iudæis omnibus per orbem Romanum rebellantibus, atque multitudine eorum territus, non est ausus aperto marte cum iis congredi; sed singulatim aggressus, commeatu prohibito, variisque stratagematis vsus, eos ita fregit vt Iudæorum pauci ex eo tumultu superfuerint. Sic bellum tardiùs, sed securiùs confectum est: cùm enim Iudæi pro suâ lege certarent, furiosorum instar ruebant in pericula, ac certi cadere, multos Romanorũ interimebant. Seuerus itaq; negatâ eis pugnãdi facultate eorum ardorẽ morâ restinxit; sapientiâ desperationem, bellumque sustulit tã difficile, vt ad illud profligandum vno Seuero opus esse Hadrianus ipse fateretur.

Seuerus prudenter bellum Iudaicum conficit.

Pertinent ad hæc tempora Fauorinus & Polemon Rhetores, Hadriano tantum accepti quantùm Principi eorum æmulo viri in arte suâ excellentes esse potuerunt. Fortè etiam Annæus Seneca Florus, Romanæ Historiæ scriptor de quo aliàs dabitur commodior & vberior dicendi locus.

Viri docti tum Illustres.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4187. 887 134.

Marcion hoc tempore hæresin suam vulgare cœpit, vt doctè Petauius probat; quem alij ad 7um Antonini rejiciunt. Is Ponticus, ex vrbe Sinope, filius Episcopi hujus vrbis, fuit Philosophus Stoicus. Cùm autem virginem ipse virginitatẽ professus vitiasset, expulsus est ab Ecclesiâ per patrem

Marcion Hæresiarcha.

trem

trē suum, & quominus Romæ reciperetur ab eodem impeditus. Itaque adhæsit Cerdoni, cujus est professus hæresim: sed statim ipse procudit suam; cujus capita omnia non est hujus scripti commemorare. Hæc tamen præcipua sunt: Duos, aut etiam tres Deos posuit; duos item Christos: Conjugatos exclusit cœlo atque Baptismo. Ciborum delectum inuexit, in ejus odium qui eos creasset; & alia ejusmodi mmodi, quæ omittimus quoniam delirantium somnia ignorare licet.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4188. 888. 135.

Bellū Iudai cum confectum excidio Iudæorum, magno Romanorū damno.

Romani Betherem obsident, & tandem eâ vrbe potiuntur. Tum ducibus omnibus suis cæsis, locisque captis, Iudæi se defecisse bello, non defuisse, gloriati sunt. Certè eorum arces permunitę quinquaginta, viciq; nobiles nongenti octuaginta quinq; funditus euersi sunt: cæsa in excursionibus & præliis quingēta octoginta millia; nam eorum qui fame, morbo, igne periere, numerus iniri non potuit; adeo vt Iudææ agri omnes inculti jacerent, nec Palæstina hortus Syriæ, sed desertū diceretur. Verùm & cladi Hadrianus addidit ignominiam; nam Æliæ portis sues insculpsit; in Golgotha simulachrum Veneris, in Anastasi imaginem Iouis collocauit; in Bethlehem, Adonidis fanum, (quod tamen aliqui negant) quæ quidem ad Constantini vsque Magni tempora perdurarunt; vt jam Hadrianus non Iudæis & Mosi, sed Christianis & Deo bellum indixisse videretur. Neq; tamen Iudæi illi inulti periere: tam multi enim ex Romanis his annis interfecti sunt, vt Hadrianus de more ad Senatum rescribere non sit ausus, *se exercitumque valere*; sed hanc formulam, *si vos liberique vestri valetis, benè est. Ego quidem & exercitus valemus*, ex fronte epistolæ suæ obliterarit, Cadmeam sibi non tam gratulaturus, quàm execraturus victoriam.

Deficientibus ergo Iudæis, & ex Circūcisione Epi-

Episcopis, primus ex Gentilibus Hierosolymorum Episcopus creatus est Marcus; sed apud Christianos iacuit Æliæ nomen, antiquum refloruit.

Episcopus Hierosolymitanus, Marcus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4189. 889. 136.

Iulius Seuerus confecto bello Iudaico missus ad Bithyniam administrandam, quæ Proconsule integerrimo sanctissimoque videbatur indigere, ostendit se bello atque pace magnum esse, & fortitudinem in hostes, nequaquam eius in socios & amicos facilitatem & humanitatem detriuisse.

Seuerus in Bithyniam missus.

Pharasmanes Rex Iberorum Alanos contra Hadrianum & Romanos exciuit, (hos Massagetas esse notat Dio) quibus Mediam totis viribus infestauit, Armeniamque & Cappadociam tantùm attigit. Verùm cùm Alani partim Vologæsi muneribus, partim Flauij Ariani, qui Cappadociæ præerat, adducti metu ab eo recessissēt, quiescere compulsus est Pharasmanes, accusatusque à Vologæso, Romam venire coactus est; vbi tamen ita causam suam egit, vt etiam regnum eius augeretur. Virum enim fortem in Romanorum partes Hadrianus amore trahendum judicauit; quare huic in Capitolio sacrificare permisit, & in æde Bellonæ eius imaginem posuit, denique eius exercitationem in armis cum liberis & primariis Iberorum spectauit, & tot muneribus auxit, vt huic sibi malè cessisse expeditionem, & accusari apud Romanos exoptandum videretur.

Pharasmanes beneficiis victus ab Hadriano.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI,
4190. 890. 137.

Hadrianus sibi nullos esse liberos videns, Cejonium Commodum Verum adoptauit in filium, sibi aliàs ob formam commendatum, eumque Ælium Verum Cæsarem appellauit: tumque primùm Cæsaris nomen Imperatoribus proprium, Imperij tessera fuit, adeò vt idem esset Cæsar ac Imperij candidatus. Sed statim eum minùs sanum esse deprehendit; quare sæpe conquestus se in ca-

Ælius Verus adoptatur.

in caducum parietem inclinasse, & quater aut ter millies sestertium in congiarium militibus, & populo malè perdidisse. Multis videlicet adoptatis opus erat vt dignissimus Antoninus Pius inueniretur.

Phlegon libertus Hadriani.

Phlegon Hadriani libertus ad hoc vsque tempus opus suum de Olympiadibus continuauit libris 8. quibus res gestas breuiter attexuerat. Extabant quoque sub eius nomine libri de vitâ Hadriani ab ipso Hadriano conscripti, sed omnes tam veri quàm ascititij temporum iniuriâ perierunt, & irrito vanoque labore vterque apud posteros gloriam quæsiit.

Similis Præfectus prætorio moritur.

Hoc anno antequam Hadrianus fato fungeretur obiit Similis vir fortissimus, & ob egregiam virtutem Præfectus prætorio creatus renitens & inuitus; quam tandem dignitatem cùm ipse deposuisset sponte annis septem antequam moreretur, vt in otio sibique viueret, inscribendum curauit tumulo suo se tantùm his annis septem vixisse, reliquos in militiâ ac aulâ contritos non credidit suos esse, in quibus sui iuris & arbitrii nunquam fuisset, exosus sapienter nobilem aulæ seruitutem.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4191.	891.	138.

Ælius Verus Cæsar moritur.

Kalendis Ianuarij huius anni mortuus est Ælius Verus Cæsar, ingrauescente valetudine sumpto largiùs antidoto, cùm esset oratione gratias habiturus adoptionis suę Hadriano. Nec studiosum, nec vitiosum hunc fuisse ferunt; sed in voluptates propensiorem: reliquit filium sibi cognominem L. Verum, qui cum Marco imperauit, & cui breuem vitam reliquit hæreditariam.

Antoninus Pius adoptatur.

Hadrianus sibi mortem imminere sentiens, nec tãtùm sibi, sed patriæ hæredem inuestigans, adoptauit Arrianum Antoninũ, qui dictus est Pius; sed eâ lege vt duos hic sibi adoptaret, Annium Verum, & Marcum Antoninum, neá se Cæsar electus deesset. Tum Seruianum sororis suæ vi-

rum,

rum, nonagenarium licèt, coëgit mori, quòd affectare videretur Imperium, multosque etiam alios, Sabinamque ipsam vxorem, cui ab eo datum venenum quidam credidere. Destinarat & aliquot alios ad mortem; sed hos Antoninus seruauit, piumque credidit in eo se non obsequi patri.

Hadrianus medicos exosus, à quibus dissidentibus se occisum querebatur, Baias petiit, & lentâ peresus tabe mori voluit, ferumque poposcit sæpe, sed negatum semper, curante Antonino ne sibi noceret; sanctè atque piè volens expectare Imperium, vt eo se digniorem præstaret. Tandem Magus, *& omnium curiositatum explorator*, compositis aliquot versibus, indicibus timoris sui de vitâ futurâ, expirauit annos natus 62. menses 5. dies vnde viginti, cùm imperasset anno vno supra viginti, menses decem. Huic falsa miracula viuenti afficta sunt, duoque cæci vir & mulier eius tactu recepisse lumen iactatum est; sed vt is mori volens impediretur, speraretque is vitam qui mira patraret. Mortuus autem à Romanis contemptus est, & fuissent omnia eius acta rescissa à Senatu, nisi adoptio boni filij iis contenta esset. In eius ergo gratiam duntaxat inter Deos relatus, multis inuitis, ostendit adoptionem sibi meliùs quàm Imperium cessisse.

Hadrianus moritur.

Tum florebat Hermogenes Hadriani medicus, quem Xiphilinus tradit ei desperato ostendisse locum sub mammâ, vt eo veneno illito, & istic vulnere inflicto, minore suo dolore moreretur; Principis sui non medicus sed tortor.

Hermogenes Medicus.

Statim ergo Hadriano successit Ælius Hadrianus Antoninus, dictus *Pius*, vel quòd Hadrianum mori volentem impediisset, vel quòd socerum fessâ iam ætate duxisset in Senatum, vel quòd naturâ mitissimus esset ac pientissimus, atque de omnibus benè mereri paratus. Itaque non tam Hadriani adoptione, quàm omnium votis creatus est Imperator.

Hadriano succedit Antoninus Pius.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4192. 892. 139.

Hadrianus ab Antonino cultus. Ita coluit Hadrianum etiam mortuum Antoninus, vt ab illo prouectis nullum successorem dederit, eos bonos justosque ratus quos Imperator tam bonus delegisset. Quos tamen idem damnauerat, seruauit incolumes, iis indulgentiâ à Senatu petitâ, affirmansque id Hadrianum, si viueret, esse facturum. Victus eius talis fuit, vt esset opulentia sine reprehensione, parsimonia sine sordibus, mensa quam omnes optarent, nemo fastidiret: vno verbo, tam bonus fuit Imperator, vt vix cogitatione fingere possis meliorem, & optabiliorem.

Secunda Iustini Apologia. Sub initia huius Principis Iustinus Martyr primam Apologiam pro Christianis edidit; quæ tamen secundo est collocanda loco, vt obseruant qui de scriptoribus Ecclesiasticis aliquid edidere. Et verò, ordo qui plerumque in SS. Patrum scriptis legitur, Librariorum est; à quibus frustra plerumque aliquid præter litteras expectes.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4193. 893. 140.

Sixtus Papa moritur. 8. Idus Aprilis martyr obiit Sixtus Papa, anno Sedis suæ decimo, minùs vno mense ac diebus 22. quamquam enim nullum in Christianos ab Antonino exiisset edictum, Hadriani tamen persecutio, quæ erat in motu, retinebat cursum suum, & Præfecti atque Præsides religionis prætextu in eos sæuire pergebant. Quamquam ad id quoque contulisse putetur aliquid edictum ab eodem Imperatore, quo sub pœnâ mortis vetita est Sibyllinorum carminum lectio, quoniam eâ multi conuertebantur ad Christum, istis versibus prænunciatum. Quanquam autem hi prodessent, plus proderat martyrum sanguis, semen Christianorum.

Telesphorus Papa. Successit Sixto Telesphorus post biduum electus à Clero, qui Ieiunium Quadragesimale, iam vsu receptum à primis Ecclesiæ temporibus, de-

creto

creto firmauit. Malè igitur Nouatores, id quasi hominum inuentum refugiunt, ficque plùs gulæ & abdomini ſuo, quàm ingenio & intelligentiæ tribuunt.

Antonini anno tertio extincta eſt morbo vxor eius Fauſtina, quæ ſtatim à Senatu inter Diuas conſecrata eſt, & donata templo, circenſibus, atque flaminibus, & puellis alimentariis quas & Fauſtinianas appellauit. Ita Deam appellari paſſus eſt mortuam, quam viuentem *ſtultam* vocarat; quaſi eius inſaniam libitinarius focus excoxiſſet. *Fauſtina moritur.*

CAPVT V.

DECAS QVINTA.

Ab anno Chriſti 140. *ad* 150.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4194.	894.	141.

HIs temporibus emerſerunt plurimæ Chriſtianitatis peſtes, hæretici; quorum ex æquo nomina & opiniones ridicula ſunt.

Ophitæ dicti à Serpente, in quem mutatam putabant eſſe Sapientiam, vt agnitionem ſui hominibus immitteret. Eorum Sacerdotes magi erant, incantationibus in altaria ſerpentem euocantes, qui εὐχαριστίαν lamberet, & à populo adoraretur. Hunc porro ſerpentem qui decepit Euam, fuiſſe Chriſtum aiebant, quem conuiciis impetebant, eiuſque loco Serpentem colebant factum hominibus ſalutarem. Ita Dæmon, quod naſcente mundo fecerat, per ſerpentem hominibus illudebat. *Hæretici Ophitæ.*

Cainitæ à Caino fratricidâ dicti, ex Gnoſticis germen, turpiſſimos quoſque homines ſanctos appellabant, erantque iis abominanda quæ- *Cainitæ.*

que vitia virtutes magnæ. Inter sanctos excellere putabant Cainum, Sodomitas, Chore; sed iis adhuc præcellere putabant Iudam proditorem, quòd Christum veritatis euersorem perdidisset; Saluari putabant neminem, nisi turpitudine omni se inquinasset, omniaque peccata consummasset; Quæ profectò secta, non hominum, sed dæmonum videtur fuisse.

Sethiani. *Sethiani* à Setho Adami filio nomen habent; Christumque dicebant esse Sethum, filium virtutis magnæ, quæ eum Abelis loco peperisset; induxisse illam diluuium, vt permixtionem Angelorum & hominum tolleret; sed Caini semen in Arcam inductum esse, sicque malos bonis permixtos esse; & alia eiusdem rationis ἄλογα, quæ mirum est hominibus in mentem venisse, mirabilius à quibusdam credi potuisse.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4195. 895. 142.

Iustinus Historicus. Iustinus Frontinus, aliter M. Iunianus Iustinus, Epitomen Pompeij Trogi, qui Caio Cæsari σύγχρονος fuerat, opus suum Antonino Pio nuncupauit. Hunc ineptissimè Martinus Polonus cum S. Iustino Martyre confudit; ex quo vides quid iste fidei mereatur, qui in re tam certâ tam turpiter aberrarit.

Suetonius Tranquillus. Huc etiam referes Suetonium Tranquillum, qui 12. Cæsarum vitam accuratissimè descripsit, meliori etiam stylo, quàm hæc tempora ferant. Pater eius vocabatur Suetonius *Lenis*, quam vocem ille in *Tranquillum* mutauit, vt ampliorem & consonantiorem. Hadriano Epistolarum magister fuit; quo excussus est honore, quia familiariùs agebat cum Principis vxore. Multa opera scripsit, quædam certa, quædam dubia, & aliis adiudicari solita; meliùs, si vt ex facie, sic ex similitudine styli scripta dijudicentur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4196. 896. 143.

Tatianus Circa hoc tempus Attilius Tatianus affectauit Tyran-

Tyrannidem; sed in ipso conatu detectus, accusatus est in Senatu, cuius iussu punitus est. Antoninus in eius conscios inquiri vetuit, sublato capite dictitans membra nihil esse nocitura, nec timendum esse malum cuius causa rescissa esset, Filium autem Tyranni adeò Patris pœna non inclusit, vt etiam in omnibus iuuerit, negans vt bona, sic crimina esse inter propinquos hæreditaria. *affectat Tyrannidem.*

Eiusdem sceleris accusatus Priscianus sibi violentas intulit manus, iudicio non expectato; quâ desperatione sub tam bono Principe, atque æquitatis peramante, se digniorem morte professus est, quàm si huic totius Senatus suffragiis esset imperata. *Et Priscianus.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4197. 897. 144.

Florebat circa hoc tempus Philostratus, qui vitam Apollonij Tyanei elegantiùs quam veriùs descripsit. Huncquidam Atheniensem, alij Tyrium faciunt; verè Lemnius fuit & ex vrbe Myrinâ, insulæ huius vrbe primariâ Qui autem eius operibus attexuntur icones, & aliquot alia, non sunt auunculi, sed Nepotis, qui à temporibus Seueri vsque ad Philippos vixit. Nos homines adeò sanguine coniunctos non putauimus esse separandos. *Philostrati duo.*

Neque inde procul aberat Sextus Empyricus, sub Antonino Pio medicus, cuius supersunt libri tres Pyrrhoniarum Hypotheseon, & decem aduersus Mathematicos, seu disciplinarum professores, quibus iacentem doctrinam Pyrrhi Philosophi (viuebat ille σύγχρονος Theophrasto atque Epicuro) erigere conatus est. Ex eo Σκεπτικοὶ, seu Ἀπορητικοὶ, vel Ζητικοὶ, suam ἀφασίαν, & ἀφασίαν, vt eruditionis, sic etiam religionis pestes, inuexere. Ineptum hominum genus, & multis laboribus ementium ignorantiam. *Sextus Empyricus.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4198. 898. 145.

Nicomedes vel Mesomedes poeta.

Hoc anno Eusebius statuit Nicomedem Cretensem musicum Poëtam: quem dubito an non idem sit cum Mesomede Lyrico, cuius meminit Capitolinus in Antonino, à quo eidem imminutum salarium asserit. Eiusdem Mesomedis versus aliquot quæsiuit, & congessit in hunc Capitolini locum Salmasius, vir maioris quàm ordinatioris doctrinæ.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4199. 899. 146.

Marcion suam Heresim disseminat.

Quo tempore Taurus Berytius Philosophus Platonicus celebris habebatur, Marcion ille Ponticus, de quo suprà, dogma suum latiùs propagare cœpit, & plures sibi fautores adsciscere. Sæpius enim palinodiam recinuit, sæpe suam interpolauit hæresin; quibus artibus sectarum isti principes res suas agere solent, & incautos decipere; sed qui semper, quantumuis in speciem boni, aliquo tument fastu, quem hæreseos fermentum meritò dixeris.

Apelles Heresiarcha.

Discipulus Marcionis fuit Apelles, qui hæresin quoque excogitauit suam; semper enim in hâc parte eiusmodi discipuli magistris suis præstantiores esse voluerunt. Hic Philumenem puellam habuit agitatam malo genio, cuius operâ futura prædicebat, sicque populo & incautis quibusdam imponebat; dæmone semper Heterodoxis fœminas aliquas sufficiente, quarum operâ prauæ opiniones promoueantur; quia hæ ad decipiendos homines sunt etiam ipsis dæmonibus aptiores.

Philumene.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4200. 900. 147.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4201. 901. 148.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4202. 902. 149.

Viri hac ætate præstantes.

Celebrantur circa hæc Antonini tempora viri in omnibus ferè disciplinis illustres. Philosophi quidem

quidem, Arrianus Nicomediensis, Maximus Tyrius, Apollonius Chalcidicus Stoicus, & Basilides Scythopolitanus, quorum vltimi duo Verissimi præceptores electi sunt ob eximiam, atque omnibus probatam eruditionem. Capitolinus Apollonium vocatum ex Chalcide scribit ad Tiberianam domum, vt doceret Marcum; quod cùm Apollonius iste molestè ferre videretur, retusus est eius ab Antonino fastus, & auaritia in mercede notata; sic Philosophus ille ingenio, quàm moribus illustrior fuit. Notat quoque Capitolinus idem Pium vsum esse nobilibus hisce *Iurisconsultis*, Vinidio seu Vindio Vero, Volusio Mætiano, Saluio Valente, Vlpio Marcello, & Iaboleno, seu Zaboleno, vel Diaboleno, Iuris dicendi peritissimis. Sunt quoque ejusdem temporis *Grammatici* Aper, Pollio, Eutychius, & Proclus Siccensis Rhetor, denique Cornelius Fronto: tantùm interest Litteratis sortiri Principem bonum atque studiosum, quoniam magna semper fuit litteras inter virtutemque cognatio.

MVNDI 4203. *Vrb. Cond.* 903. CHRISTI 150.

Hoc anno Christi, vt ipse testatur S. Iustinus Martyr, alteram habuit Apologiam pro Christianis, quâ purgauit jactari solitas in eos calumnias judiciaque perperam instituta, & quam obtulit Imperatori, ejusque filiis adoptiuis Marco & Lucio Philosophis, Senatui denique ipsi Populoque Romano, constantissimâ dignâque homine verè philosopho libertate. Non existimamus autem Decretum Imperatoris, quod ad finem huius Orationis prostat, hâc apologiâ expressum fuisse, cùm Tribunitiæ potestatis annum decimum quintum temporis notam præferat, is annus tantùm decimus tertius Imperij decurrat; at Tribunitiæ potestatis anni cum annis Imperij in hoc Antonino copulentur: aliunde Asiæ populis datum, non Romanis & Italis, cõstat. Igitur *Apologia S. Iustini Prima.*

ex Librariorum incuriâ natus error duo hæc disjuncta confundere non debet; quoniam sicut litteræ & syllabæ, historiæ ac tempora nequaquam coniunguntur.

CAPVT VI.

DECAS SEXTA.

Ab anno Christi 150. ad 160.

MVNDI	*Vrb. Cond*	CHRISTI.
4204.	904	151.

Alexander Pseudomant. Luciani.

AD hoc tempus referri posse videtur Lucianeus ille ψευδομάντης Alexander, ex Apollonij scholâ Magus & Impostor, qui Aboni in Ponto Oraculum constituit, proposito Serpente quem Æsculapium dicebat esse; & confluentibus ex toto Orbe Romano populis, responsa dabat, quæ malitiosè ipse confingebat. Quæstuosissima fuit authori suo hæc fictio, vtpotè qui ex eâ quotãnis septuaginta vel octuaginta dragmarum millia conficeret. Et quanquam multos fefellisset, ipsis etiam Romanis exercitibus bis perniciem creasset, tolerabatur tamen; quia multa mendacia effutiens, nonnuquam in veritatem impingebat. Sed quis esset impostor ille, moriens docuit, anno ætatis 70. computrescens, & diu se mori sentiens, vt mortem sempiternam viuus inchoaret. In ejus obitu retecta fabula est, quia successorem sibi calliditate & malitiâ parem non nuenit.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4205.	905	152.

Telesphori Papæ mors. Succedit Hyginius.

Telesphorus Papa, nonis Ianuarij, cùm sedisset annos xi. menses 9. Romæ Martyr occubuit; & cùm diebus tantùm septem vacasset ejus Sedes, successorem habuit Hyginum, seu Hyginium, patriâ

triâ Atheniensem, ordine decimum Romanum Pontificem, & antequam sederet Philosophiæ minùs quàm Virtutis sectatorem.

Antonino Pio decimum quintum imperante multa Romanis funesta acciderunt; desæuiit per Orbem fames atrox; concidit Circus Romæ, terræ motibus Rhodi atque ciuitates afflictæ. Romæ incendium 340. insulas vel domos absumpsit, Narbonæ, Antiochiæ, Carthagini ignis quoque sæuiit Intumuit supra modum Tiberis; crinitus Cametes arsit in cœlo; ex Arabiâ ac Mæsiâ portenta nunciata sunt, quibus non populus modò, sed & Imperator ipse perterritus Decretum pro Christianis èmisisse putatur, ne deinceps in eos præsides aliique magistratus sæuirent, quorum sanguis tam sæpe, tam atrociter & iniustè profusus hæc peperisse videbatur mala, maiora minabatur *Decretum Antonini pro Christianis.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4206.	906.	153.
4207.	907.	154

Valentinus Hæresiarcha philosophus Platonicus Ægyptius Phoebonites, vir ingeniosus & eloquens, à Fide desciuit, quòd alter ei in Episcopatu prælatus esset prærogatiuâ martyrii. Multa in hæresin suam ex Platone, immò ex Poëtis conuexit; vnde monstrum conflauit quod nec Christianum nec hominem saperet, effecitque discipulos doctrinâ malos, sed & moribus deteriores, & Gnosticis vt nomine, sic & turpitudine affines. Eorum operâ multi à subeundâ morte deterriti sunt Christiani, quos procaciter irridebant, negabantque pro Christo hominibus fundendum esse sanguinem, pro quibus ipse dedisset suum; in quos *Scorpiacum* suum, seu *de bono patientia* Tertullianus edidit, vt ostenderet ab iis tanquam serpentibus cauendum esse Christianis. Vt ergo plurès sibi fautores Valentinus adiungeret, Romam venit, quò venit quoque Cerdo, & quasi aspides duæ sibi inuicem indidere virus, mutuos *Valentinus Hæresiarcha.* *Cerdo Hæreticus.*

acceperunt & dederunt errores. Et aliquandiu quidem à Catholicis recepti, Catholicorum personam vafrè sustinuerunt; sed tandem detecti, sæpeque positâ receptâque laruâ infames, turpiter eiecti sunt, plus deinceps pœnâ quàm pœnitentiâ fidelibus profuturi.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4208. 903. 155.

Antonini Pij murus in Britannia.

Pertinent ad hoc circiter tempus Britanni per Lollium Vrbicum legatum domiti, ita tamen vt pæne se victos Romani faterentur. Neque enim Hadriani refecere murum, sed longiùs retraxere ad Tauum æstuarium, & vbi hodie limes Scotiæ & Angliæ fixus est: quo facto dum plus agri Barbaris relinquunt, suam parùm veram docuerunt esse victoriam.

Felicitas Antonini, & sapientia.

Eò quoque referas Mauros ad pacem petendam coactos; Germanos, Dacos, Iudæos Alanos ab Antonini legatis repressos; rebelliones in Achaiâ & Ægypto extinctas, quæ sine temporis notâ Capitolinus perstringit, magnâ tamen Antonini Pij sapientiâ & felicitate confecta.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4209. 909. 156.

Hyginius Papa moritur.

Pius ei succedit.

Hyginus, vel Hyginius Papa, cùm sedisset annis 4. minùs duobus diebus, martyr extinctus est 3. Idus Ianuarij. Ejus loco post dies tres sedit Pius filius Rufini, Pastoris frater; cui anteponunt aliqui perperam Anicetum eius successorem. Quod autem à quibusdam Hyginus nono loco inter Romanos Præsules nominetur, cùm reuerâ decimus sit, fecere Anacletus aut Cletus ab iisdem prætermissi, atque in vnum conflati; quod sæpe iam notatum est à nobis, vt scrupulus omnis deinceps eximatur, nec quibusdam SS. Patribus aduersari videamur.

MVN-

MVNDI	*Vrb.Cond.*	CHRISTI.
4210.	910.	157.
4211.	911	158.
4212.	912.	159.
4213.	913.	160.

Hi quatuor anni apud Chronographos vacui sunt; quibus tamen quæ sequuntur putamus contigisse, cùm paulò ante obitum Antonini Pij à Capitolino describantur. *Colitur ab exteris Antoninus.*

Pharasmanes Rex Iberorum ad eum Romam venit, plusque eius virtuti, quàm Hadriani triginta legionibus detulit. Pacorum Regem Ladis seu Lazis dedit, & is cultus est à suis Colchis, quia hoc honore dignus ab Antonino iudicatus esset. Vt Parthorum Regem ab Armenis expugnandis impediret, non armis, sed solis litteris vsus est; & quamquam ei Sellam à Traiano captam negaret, patienter tulit, ratus id sibi modicè ferendum esse, quod ab Antonino iustum censeretur. Rhimetalcen audito eius cum suo curatore negotio, in regnum Bosphoranum remisit. Olbiopolitanos aduersus Tauroscythas iuuit auxilio ac copiis, quas iis suffecit donec hi obsides sociis Populi Romani darent. Denique Abgarum ex Oriente ac Mesopotamiâ deduxit tantùm authoritate suâ, & quia sic ei placere iudicabat: aliæ quoque gentes positis armis se ei sponte subdiderunt, inquit Eusebius; quas Aurel. Victor vocat Bactros, Hyrcanos, & Indos; tantùm in Principe valet existimatio virtute quæsita; legionibus & cunctis exercitibus longè potentior.

C A-

CAPVT VII.

DECAS SEPTIMA.

Ab Anno Christi 100. ad 200.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4214.	914.	161.

Moritur Antoninus Pius.

HOc anno, ætatis suæ septuagesimo, (alij 75. volunt) apud Lorium seu Laurium villam, ex morbo obiit Antoninus Pius, cùm imperasset annis omnino viginti duobus, mensibus septem, & diebus viginti sex; vnde vulgò tribuuntur ei anni Imperij 23. & Tribunitiæ potestatis etiam 24. leguntur in nummis; sed tum computantur extrema. Vir ab omnibus laudatus plurimùm, & tamen nondum satis; à Romano Senatu, reclamante nemine, inter Diuos adscriptus, ita deploratus à populo Senex quasi adolescens mortuus esset, ac Numæ compositus, etiam melior inuentus.

Antoninus Philosophus ei succedit.

Successit demortuo Marcus Aurelius Antoninus, cognomento *Philosophus*; qui tamen licet solus ex Senatusconsulto dictus esset Imperator, & ad eum Fortunam Auream Imperij tesseram misisset Pius, ipse tamen consortem Imperij accivit Lucium Ælium Verum Antoninum, filium Ælij Veri Cæsaris, qui deinceps dicti sunt *Diui fratres*, quòd essent à Pio ambo adoptati. Sic autem inter se coniuncti vixere, vt ea quoque concordia ad ipsa eorum nomina peruaserit, & Veri nomine (quod Lucij proprium fuit, etiam Marcus apud Christianos scriptores nonnunquam intelligatur. Sed vt ea esset constantior amicitia, etiam nuptiis firmanda fuit; Lucius enim Lucillam Marci filiam accepit sponsam, quam tamen tunc temporis non duxit vxorem,

ad

ad Parthicum bellum raptim profectus, & sollicitior Imperii quàm nuptiarum.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4215. 915. 162.

Vologeses Parthorum Rex bellum quod imperante Pio parauerat, in Romanos gessit, & Romanum exercitum cum duce suo Seueriano penitùs deleuit. Seuerianus porrò deceptus falsis Oraculis Alexandri Impostoris, dum non satis cautè in Armeniâ pugnat oppressus, Parthis animos fecit, paratis Asiam inuadere, & trans Pontum Romanos fugare. Vt eis resisteret missus est in Orientem Lucius Verus. Hunc secutus est Capuam vsque Marcus: at vbi ab oculis Fratris abfuit Lucius, in omnem intemperantiam effusus, & per omnes villas cibo se atque vino ingurgitans, Canusij grauiter ægrotauit; ad quem videndum accurrit Marcus. Redditus valetudini, dum Oriens diriperetur venabatur in Apuliâ, & Corinthi, Athenis, & in Asiæ maritimis ciuitatibus toto itinere pergræcabatur. Fuit tamen in suis ducibus felix; & sub ejus auspiciis Legati Statius Priscus, Auidius Cassius, & Martius Verus tam fortiter retudere Vologesum, vt Romani Babylonem & in Mediam vsque peruenirent, Armeniamque vindicarent; vnde Armenici & Parthici dicti sunt Diui fratres: quæ tamen nomina Marcus reliquit Lucio, ipse Germanici appellatione contentus. Hæc non vno anno gesta sed toto quadriennio, quia notâ temporum carent hîc fuere congerenda, ne penitùs exciderent.

Verus in Orientem mittitur.

Lucius Verus in suis Legatis felix.

QVARTA PERSECVTIO *sub M. Aurelio, aut potiùs sub Vero.*

QVINTA *Seuero Sulpitio.*

Hoc anno in Christianos à nouo Imperatore grauis tempestas incubuit; Lucius enim Verus, quam-

quamquam ad præfectos Prouinciarum nullum publicum decretum emiserit, consulentibus tamen acerbissima responsa dedit, vti constat ex plerisque martyrum Actis. His inflammati crudeles alioquin homines sæuissimam edidêre carnificinam: Vtrum autem conscio Marco Aurelio; res est adhuc sub Iudice, cùm hinc concordia duorum Imperatorum, inde suauissimi Marci mores, & à cædibus alieni pugnent: nisi fortè ij falso religionis prætextu tum efferati sunt.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4216. 916. 163.

S. Iustini Martyrium.

Celebris est hic annus sancti Iustini Martyris pro Christi fide cæde, cum multis aliis, qui huic religione conjuncti cum eo pariter mori voluerunt. Vt igitur sanctè scripserat, sic etiam obiit sanctissimè, Apologias cruore suo consignans, vt iis maior adhiberetur fides. Edidit & aliqua alia, vt Epistolas, in quibus tricantur Nouatores, & summum Pontificem in his Papam appellari rident, Iustinumque ad infantes turpiter amandant. Intelligant igitur hâc voce significari *Patrem Patrum*, hoc est, inter Patres seu Præsules primum. Quam appellationem si ferre non possint, Synodos antiquas damnent; & si audent, Ecclesiæ iugulum per tot Episcoporum sacras infulas appetant. Vel certè nomen Græcum Πάπας, plerisque Episcopis deinceps concessum, tandem sub Gregorio septimo ἀντονομαστικῶς ex decreto concessum est eidem, quia supra reliquos eminebat, & cæterorum Pontificum caput erat.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4217. 917. 164.

Lucilla sanatur ab Abercio.

Conditum fuerat inter Diuos fratres, vt Lucilla filia Marci Ephesum ad sponsum Luciū mitteretur: sed hæc à Dæmone arrepta fuit, contestante se tantùm ab Abercio, Hierapolis in Phrygiâ Episcopo, abigendum. Cùm Medicis, Aruspicibus, & Idolorum sacrificulis hæreret aqua, perhonorificè Romam accersitus est Abercius, cuius

cuius operâ sanata Virgo, ad Lucium perducta est Ephesum; sed Abercio, digna sanctissimo Præside, digna Imperatore Romano persoluta merces, videlicet vt Hierapolitanis inopibus quotannis ter mille modij frumenti donarentur ex Fisco; quam liberalitatem nec Diocletianus, nec Maximianus, magnæ Christianitatis pestes, substulere; opusque fuit proditore Christi & Apostatâ Iuliano, vt hoc Marci Aurelij beneficium, in Christi odium aboleretur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4218. 918. 155.

Res Romana aduersus Parthos optimè procedebat, ex oppugnatoribus factos iam propugnatores. Quin & hanc personam hoc anno malè sustinuerunt, atque eripi sibi passi Seleuciam cum 300. hominum millibus in seruitutem per Romanos adductis. Hoc pretio Parthis & Vologeso bellum Romanis illatum stetit. *Parthi rē malè gerunt.*

Peregrinus impostor ille Lucianeüs post multos delusos ad Olympia Pisa insiluit in rogum quem sibi ex odoriferis lignis struxerat, etiam in suo supplicio gloriam sectatus, cui se victimam vanus homuncio deuouebat. *Peregrinus cōburitur.*

Pius Pontifex hoc anno martyr effectus est 4°. Idus Iulij, cùm sedisset annis nouem, mensibus fere sex. Rigidus ille fuit errorum in Sacerdotibus etiam imprudentibus censor; vnde intelliges quid iisdem à tanto Præsule in grauioribus sceleribus esset expectandum. Cùm autem vacua fuisset Petri sedes diebus 14. successit ei Anicetus, natione Syrus, vt eam omnibus patere nationes omnes agnoscerent. *Pius Papa moritur* *Anicetus ei succedit*

Venit denique hoc anno Romano Polycarpus, S. Ioannis discipulus, vt de Paschate Anicetum interrogaret. Sed cùm inter se non conuenirent, re nondum satis excussâ, ab se inuicem discessere vt viri boni inter se diffidentes solent, hoc est, amici opinionis suæ retinentes. *Polycarpus Romā venit.*

Polycarpus autem tum Romæ dicitur incidisse

Testatur Marcionē. se in Marcionem Hæreticum, eique roganti vtrum se cognosceret, respondisse, vt *Primogenitum Satanæ*; multosque Marcionis, Valentini, ac Cerdonis discipulos tanti viri operâ ad veram sinceramque religionem esse reuocatos, vt non venisse Romam Paschatis causâ, sed vt multorum firmaret Fidem eò missus à Deo videretur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4219. 819. 156.

Rediit hoc anno Romam Lucius Verus, confecto per Legatos suos bello Parthico, Armeniâque receptâ, cuius caput Artaxata, per Statium Priscum capta. Fuerat animus Lucio in Oriente remanendi, vt hic liberiùs indulgere voluptati, *Conficitur Parthicū bellum.* neque saltem M. Aurelij oculis, & grauitate corriperetur; sed vocabatur ad bellum Marcomannicum, quod indigere amborum Imperatorum præsentiâ ferebatur. Itaque Imperatores ambo triumpharunt de Parthis; quo tamen triumpho Marcus, licèt absens, dignior fuit quàm Lucius, cùm ille ad hoc bellum curam ne quid deesset exercitibus, hic tantùm crapulam, libidinem, aliaque vitia detulisset, derisus à Syris præsens, cùm absens à Romanis laudaretur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4220. 920. 157.

Cùm magnus immineret à bello Marcomannico metus, Deorum suorum inanium iram placare conatus est M. Aurelius, accitis vndequaq; Sacerdotibus, impletisque ritibus sacris, etiam peregrinis. Quâ occasione datâ à Deorum Flaminibus & sacrificulis in Christianos sæuitum, præsidibus illorum votis, & acclamationibus populi turpiter assentientibus. Tum autem passus est Smyrnæ magnum illud Asiæ & Ecclesiæ lumē *S. Polycarpi martyrium.* Polycarpus, à populo rogatus ad necem. Inductus ille in Amphitheatrum, & de cœlo delapsâ voce animatus, Christum professus est publicè cui iam annos octuaginta seruiebat; quare ignibus addictus est viuus. Sed cùm ei flamma non noceret, gladio

gladio transuerberatus interiit. Porrò ex eius vulnere tantùm sanguinis exiit, vt Bustum eius ingens extingueretur. Absumptum est flammis nihilominus per gentiles & Iudæos cadauer, ne à Christianis coleretur; qui tamen suffurati sunt pias reliquas, & ossa ad perpetuam tam sancti viri venerationem. Vt igitur nos Catholici pium illum imitemur fidelium ardorem, sic Hæretici ætatis nostræ gentilibus & Iudæis se geminos & similes esse fateantur.

Polyænus scriptor. Florebat hoc tempore Polyænus, qui libris octo contenta nongenta stratagemata Diuis Fratribus nuncupauit. *Diogenes Laertius.* Celebris erat quoque Diogenes Laërtius, aliter Diogenianus dictus, qui Philosophorum vitas accuratè iuxta & eleganter conscripsit; non antea appellandus, cùm Plutarchi Chæronensis, & Sexti Empyrici meminerit.

Claudius Galenus. Neque prætermittendus M. Cladius Galenus, Medicus præstantissimus, quo nemo plura simul maiorique doctrinâ scripsit. Vixit ad Seueri vsque tempora, charus omnibus; nunquam meritus mori, qui tam multos, deploratissimis temporibus, morti subduxisset.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4221. 921. 168.

Pestis atrox. Tum sæuiebat lues, quâ maiorem Orbis non vidit neque diuturniorem, & Thucydideæ parem. Orta dicitur esse in Babyloniâ, cùm hic miles arculam auream in templo Apollinis incidisset; hinc enim extitit spiritus pestifer, quo totus Orbis infectus vltimum interitum expectabat; siue ita se res habuit, siue hoc ab Ethnicis confictum, vt Deorum cultus commendaretur metu.

Theophilus Antiochenus. Hoc anno Heroni Iuniori, Antiochenorum Episcopo, successit Theophilus, vir planè eruditus, sicuti testantur eius libri ad Autolycum aduersus Gentiles pro Christianis; quibus pares paucos habet Ecclesia. *Hermogenes hæreticus.* Scripsit & aduersus Hermogenem, ex Africâ, malum pictorem, & deteriorem

riorem philosophum, postea Manichæorum & Sabellianorum, Hermianorum & Seleucianorum parentem, materiæ ingenitæ primum autorem, ex quâ omnia creasset Deus; vno verbo, qui ex Platonis scholâ errores suos, ex reliquorum Hæreticorum officinâ turpissimos mores hauserat, voluntate & intelligentiâ nequissimus.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4222.	922.	169.

Bellum Marcomannicũ. Bellum Marcomannicum hoc anno susceptum; ad quod profecti Imperatores ambo paludati: multæ enim gentes se iis adiunxerant, & huius belli metus grauiter Romanos incessebat. Profuit autem plurimùm magnus apparatus belli, & Imperatores duo magnarum copiarum duces. Certum est tamen Romanos aliquando malè acceptos ab iis Barbaris viginti millia suorum perdidisse; qui dum delusi ab Alexandro Impostore Pontico currere putant ad victoriam, victi trucidatique falsa esse nebulonis huius oracula dicerunt. Tum cecidisse putatur Furius Victorinus præfectus Prætorio; quæ causa fuit cur Lucius contenderet Romam esse redeundum, maximè cùm Barbari fugerent, & maximum præ se ferrent metum: sed vrgendum hostem volebat Marcus, & ita contundendum, vt futuris quoque temporibus prospiceretur. Euicit tandem Lucij sententia, quem Vrbanæ voluptates aduocabant. Itaque compositis Illyrici rebus, Italiâque sic munitâ vt huic nihil à Barbaris erumpẽtibus timendum esset, redeunt Imperatores ambo. Verùm inter Concordiam & Altinum correptus Apoplexiâ. Lucius interiit, cui sicut & Romę expediebat mori, quoniam moribus suis improbissimis euertebat quod bonis legibus & vitâ suâ sanctissimâ conficiebat Marcus. Is tamen in suspicionem dari veneni venit, & confictus est à quibusdam culter ab vnâ parte veneno illitus, quo oblata vulua ita dissecta est, vt sanam ederet Marcus, infectam Lucius, quâ sumptâ vltrà

Moritur Lucius Verus ex Apoplexia.

nihil

nihil comedit. Verùm hanc calumniam abundè refutant tam sancti Imperatoris mores; nec huic adhibita fides nisi ab improbissimis hominibus, & qui ex se suoque genio reliquos metiuntur.

Pertinent ergo ad hunc annum SS. Geruasius & Protasius Martyres, & Martyrum liberi, quos Aspasius ad bellum cum Imperatoribus proficiscens, impulsus à sacrificulis ad cultum idolorum inuitatos atque renuentes crudeliter enecauit 13. Kal. Iulias Mediolani, vbi postea eorum corpora à S. Ambrosio reperta, & de se & de inuentore magnam venerationem abstulerunt. *S S. Geruasius & Protasius martyres.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4223. 923. 170.

Melito Sardensis Episcopus hoc anno Apologiam obtulit Imperatori pro Christianis egregiam, vt ex eius fragmento apud Eusebium liquet, quod totius operis accendit sitim. Ex quo intelligitur libellum de transitu Virginis huic sancto adscribi solitum, esse supposititium, cùm tantùm hic ab Apologiâ dissideat, quantùm ab homine simia distat. Eodem tempore, eademque causâ scribebant Miltiades magnus Theologus, Apollinaris Hierapoleos, Pinytus Gnossi, & Philippus Gortynæ Episcopi, atque aliquot alij, qui eodem agitati spiritu pro Christianis malè acceptis ad Imperatorem scripsêre; quem dedocendum putabant, quoniam tot cædes erant ab eius moribus, & institutus alienæ. *Melito Sardēsis.* *Alij viri præstātes.*

CAPVT

CAPVT VIII.

DECAS OCTAVA.

Ab anno Christi 170. ad 180.

MVNDI	*Vrb Cond.*	CHRISTI.
4224.	924.	171.

Pausanias.

FLorebant his temporibus *Pausanias* & *Appianus*; cùm hic inter scribendum dicat, annis 900. iam durasse Romanam potentiam; ille meminerit Olympiadis CCXXXV. *Pausanias* patriâ Cappadox fuit ex vrbe Cæsareâ, atque edidit opus accuratissimum de Græciâ, quam lustrasse videtur, atque decurrisse. Dum ergo Iulius Scaliger eum Græculorum mẽdacissimum vocat, loquitur vt ignari de Plinio aliisque eiusmodi magnis viris dicere & sentire solent.

Appianus Alexandrinus.

Appianus autem Alexandrinus Romanam historiam complexus erat libris octuaginta; ab Æneâ ad Romulum, breuiter; inde ad Augustum fusè; ab hoc ad Traianum, carptim tantùm & obiter; verùm ex tanto opere supersunt duntaxat hodie Punica, Syriaca, Parthica, Mitridatica, Iberica, Annibalica, Illyrica, *τῶν ἐμφυλίων* libri v. & Celticorum fragmentum; quæ sit aptata non ab ipso authore, sed à quodam collectore putamus.

Tatianus hereticus author Encratitarũ.

Tatianus S. Iustini martyris discipulus scripsit egregium librum aduersus Gentiles, quẽ etiamnum hodie habemus; item & *διατεσσάρων* ex quatuor Euangelistis conflatum opus, malè à Victore Capuano tributum Ammonio Alexandrino, cui idem Victor eripit *Harmoniam*, vt id tribuat Tatiano, quasi furtum furto rependi posset. Sed Diatessaron Hæresin sapit, vt pote in quo omissa sunt quæcumque pertinent ad Christi huma-

humanam carnem, Is magistro mortuo, & relictâ Româ, in Pisidiâ & Ciliciâ errores docuit, factus autor *Encratitarum* quasi *continentium*, qui nuptias detestabantur, & vocabant μοιχίαν; item & *Hydroparastarum*, seu *Aquariorum*, qui vinum expellebant ex mysteriis, solâ aquâ contenti. Tatianum videtur sectatus esse Seuerus, ex quo *Seueriani*, S. Pauli hostes denunciati; vsus suâ Philumenâ energumenâ (vt Apelles suâ) ad vaticinia, & fascinationes Item Julius Cassianus Valentini discipulus, autor *Doxitarum* seu *Opinatorum*, Christo corpus φανταστικὸν tribuentium omnes variarum hæreseon interpolatores; omnes, quàm sui præceptores, in deteriora prolapsi. *Aliique heretici*.

MVNDI *Vrb.Cond.* CHRISTI.

4225. 925. 172.

Florebat circa hoc tempus Dionysius Episcopus Corinthiorum, cuius extant epistolæ, magnæ, sicut earum parens, autoritatis; ideo eas omni ope Heterodoxi corrumpere nituntur, vt iis opiniones suas fulciant; tali patrono, tali patrocinio subnixas rati ab omnibus illicò recipiendas. *Dionysius Corinthius*

Eiusdem quoque temporis est Bardesanes Syrus, olim vir bonus, & hæreticorum hostis, quos scriptis confutarat; Apollonio etiam Chalcedonio charus, à quo frustra ad Gentilium religionē vocatus erat; gratissimus etiam Abgaro Principi Edessenorum, viro optimo, cuius magister fuerat; tandem is delapsus est in hæresim Valentini, & de suo nomine sectatores suos *Bardesanistas* dixit. Filius eius *Harmonius* fuit litteris apprimè excultus, & cum patre suo à S. Ephrem Edesseno diacono egregiè refutatus. *Bardesanes Syrus hæreticus.*

Circa hæc quoque tempora sparsit virus suum Ptolemæus, dictus à Tertulliano *Valentini Flosculus*; item & Marcus simul Hæreticus & Magus, suisque præstigiis illudens fautoribus suis; cuius discipuli, turpissimi licèt, se *perfectos* nomina- *& alij hæretici.*

minabant, ab aliis *Marcosij* & *Marcitæ* dicti. Quibus addes *Ascodrytas* & *Archonticos* Sacramentariorum nostrorum parentes primos, omnes ex Valentino prognatos, atque ipso deteriores: quia semper mala in peius ruunt, & semel à veritate tantisper disiunctis solemne est ab eâdem longiùs aberrare.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4226. 926. 173.

Anicetus Papa moritur. Anicetus summus Pontifex 15. Kal. Maias cæsus est ob Christi fidem, cùm sedisset annis octo, minùs tribus mensibus, ac diebus 7. quamquam alij huic annos x. alij XI. alij octo cum tribus mensibus inconstanter tribuant. Eius inuentum est, Clericorum coma breuior, & modesta; sepultusque est in Arenariâ, vbi postea Callistus cœmeterium statuit, quoniam ex multorum Martyrũ corporibus locus iste traxerat venerationem.

S. Soter ei succedit Huic successit post dies 17. Soter, natione Campanus, patriâ Fundanus, vir doctus, atque magnificus, vt eius epistolæ eleemosynis coniunctæ arguunt; ex quibus intelliges Romanæ Ecclesiæ diuitias & magnas, & tum, quod caput est, benè collocatas.

S. Felicitatis martyrium. Celebris quoque est hic annus S Felicitatis fortitudine, quæ filios 7. cohortata ad gloriosum agonem 6. Idus Iulias, & in iis septies Martyr, ipsa tandem octaua victima 9 Kal. Decembris gloriosum sacrificium consummauit.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4227. 927. 174.

Legio Christiana fulminatrix. M. Aurelius iam quartum annum bellum gerens in Quados, Marcomannos, Sarmatas, aliosque conuenas, hostium multitudine circumuentus apud Carnuntum, & in loca compulsus vnde non posset effugere, atroci insuper siti vexato exercitu, frustra ad suos Deos confugit. Tum Christiani milites plerique ex Melitinâ Armeniæ ciuitate, flexo poplite Deum adorantes suum, & suis pluuiam, & hostibus ignem, grandinem, fulmi-

fulmina impetrarunt, quibus deiecti dissipatique hostes magnam Imperatori pepererē victoriam. Eius rei monimentum prostat in columnâ Antonini, in quâ tamen Ζεὺς ὀμβρίος seu ὑέτιος, *Iupiter Pluuius* depingitur. Quod Dio artibus Magicis Arnuphis Ægyptij tribuit, Ethnici alij scriptores precibus Imperatoris affingunt, sed refelluntur ex litteris ipsius Marci ad Senatum, quæ prostant ad finem Apologiæ Iustini martyris, & quæ sæpe à SS. Patribus aduersùs Gentiles; ad quas, tum in omnibus oculis positas, ipsi prouocant. Vnde Marcus sanxit ne quis Christianus ob religionem suam vocaretur in iudicium, & accusator viuus exureretur; quod viguisse Romæ, tempore etiam Commodi, testatur Eusebius exemplo. Vtrùm autem hæc legio dicta fuerit ideo *Fulminatrix*, a nonnullis ambigitur: potuisse tamen plures esse eiusdem nominis Legiones, non est controuersum, nec ob friuolā rationem res contestatissima debet in dubiū reuocari.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4228. 928. 175.

Auidius Cassius Tyrannidem affectat.

Auidius Cassius, ex Cassio Cæsaris percussore natus, Dux bonus, & antiquæ disciplinæ retinentissimus, cuius operâ retusi Parthi, semper victor fuerat Imperator quando suis auspiciis, tāti ducis manu consilioque pugnauit, audito de morte Marci nuncio, vel certè disseminato, in Oriente rebellauit, ac induit purpuram: Id iampridem agitabat, huicque hactenus occasio, non voluntas defuerat. Verùm is post tres menses à Centurione vulneratus, à Decurione necatus est. Cassius Metianus eius filius, cui Alexandria commissa, ab exercitu quoque cæsus: vt se innocentem probaret, hostis fuerat à Senatu dictus, sed eum cædi potiùs passus est Marcus, quàm voluit.

Cassius cæditur.

Certè eius omnibus affinibus perpercit, & liberos quoque eius bonorum partem habere iussit; hos tamen postea Commodus, quasi aliquid molientes, viuos omnes exussit. Is finis Tyranni

fuit, licèt Imperio dignissimi; sed seuerioris quàm hæc tempora, quàm per vim occupatus Principatus exigebant.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4229. 929. 176.

Marcus in Orientem venit. Marcus in Orientem proficiscitur cum Faustinâ coniuge, quam ideo *matrem castrorum* vocauit, & filio Commodo, vt is expeditionibus & labori assuesceret. Hic ignouit ciuitatibus quæ Cassio fauerant; videre tamen noluit Antiochiam, quæ reliquis facem rebellionis præferre visa erat, nec Cyprum, ex quâ Tyrannus oriundus erat. Cum Regibus Orientis egit humaniter, & iis ostendit ad regendos homines, Philosophos aptissimos esse. Sed ad Tauri montis radices, in *Faustina moritur.* vico Halale, Faustinam vxorem perdidit morbo, eoque subito, exanimatam. Hanc inter Diuas referendam curauit, licèt impudicam, & suis amatoribus addictam, inter quos Tertullus enituit etiam cum ea prandens deprehensus ab Imperatore, qui etiam ob eam causam à Mimo publicè in scenâ perstrictus est. Monitus eam repudiare, negauit id se posse, nisi eidem dotem, hoc est, Imperium redderet. Eam igitur mortuam quantùm potuit honorauit; ædem enim ei excitauit, Faustinianas puellas instituit, & vicum vbi obierat coloniam fecit. Rediens in Italiam, Athenas inuisit, Cereris ingressus templum & sacrarium, vt se probaret innocentem. Tandem grauissimâ tempestate defunctus, Brundusium appulit, vnde Romam togatus cum suis omnibus venit. Hic Coss. T. Volcasio Pollione & M. Flauio Apro, v. Kal Decemb. Imperij sui anno 16. *Commodus creatur Augustus.* Commodum filium sibi collegam Imperij assumsit, & cum eo, quia sic Senatus optabat, triumphauit; in eo infelix, quod talem peperisset filium; minùs fortis Princeps & constans, quia in omnia vitia procliuem agnitum admouisset Imperio, magisque suo sanguini, quàm Reipublicæ prouidisset.

MVN-

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4230. 930. 177

Recruduit hoc anno in Christianos persecutio M. Aurelii edicto vtcumque compressa; cùm illi non vt Christiani, sed vt grauissimorum criminum rei, postularentur ad supplicia. Celebris est in primis Lugdunensium martyrum cædes, quâ sublati Photinus Episcopus nonagenario maior, Attalus, Alexander Medicus, Blandina supra fœminam fortis, aliique complures; qui a loco Athanaco, vbi passi sunt, dicti sunt Athanacenses. Neque verò reliquos commemorare licet per Gallias, multò minùs per totum Orbem Romanum passos. Vtrùm autem tum primùm in Gallia & trans Alpes visa sint martyria, non est huius operis definire, cùm de hâc quæstione vltrò citroque scripti libri nondum hanc litem terminarint, doctioribus aientem partem, pluribus negantem animosè vel obstinatè propugnantibus. *Martyres Lugdunenses.*

Marcus Imperator bellum triennale aduersùs Marcomannos, Hermunduros, & Quados suscipit, ita aliàs domitos vt ab hâc parte pax diuturna speraretur. Sed cùm ope Christianorum repressi essent, nec tamen esset Christianorum conditio melior, Deus his hostibus animos reddidit, vt suas illi atque Dei vlciscerentur iniurias; quod magno Imperij damno perfecere. *Bellum Marcomannicum recrudescit.*

Sed antequam exirent a b vrbe Imperatores, ad eos accessit Legatus à Christianis Athenagoras, philosophus Atheniensis, illisque obtulit nobilem suam Apologiam, quâ Christianos de obiectis criminibus purgauit, & mortuorum resurrectionem ab Ethnicis irrisam doctissimo probauit commentario. Sed is oleum & operam videtur perdidisse; suamque causam Deus meliùs defendi patientiâ, quàm orationibus & verborum apparatu, demonstrauit. *Athenagoras Apologia.*

In eadem vrbe martyrio coronatus est x. Kal. Maias Soter, Pontificatus sui anno ferè quarto, *Moritur S. Soter Papa.*

H 2 cui

cui post dies vndecim suffectus est à Petro decimus quartus Eleutherus, patriâ Nicopolitanus, ad quem Lugdunenses Martyres alij, qui tenebantur in vinculis, misêre sanctum Irenæum, Ecclesiæ suæ tùm Presbyterum, vt eum de quæstionibus tùm inter Christianos agitatis interrogarent. Quænam autem hæ fuerint, ambigitur; & prætermittimus proferri solitas, quia historiam, non vaticinia scribimus.

Succedit ei Eleutherus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4231. 931. 178.

S. Irenæus Lugdunensis Episcopus.

S. Irenæus missus à S. Polycarpo in Gallias, reduxè Legatione Romanâ in Photini demortui locum Episcopus Lugdunensis eligitur, vir à sequentibus SS. Patribus ob singularem doctrinam, huicque respondentes mores, egregiè laudatus; & quæ reliquit scripta, iis laudibus indignum non esse satis ostendunt.

Marcionis pænitentia.

Hoc tempore vixisse Florianum & Blastum Hæreticos, & Schismaticos, ex eodem Irenæo discimus; qui suos quoque sectatores habuere: sicut & pœnitentiam petiisse Marcionem, quæ ei promissa est, eâ lege vt quos ab Ecclesiâ abduxerat, restitueret; ne sibi bonus, aliis impius, ouile Christi Dæmonis administer subiret.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4232. 932. 179.

Montanus & Cataphryges.

Pertinere videtur ad hæc tempora Hæresis Montani, seu pseudoprophetia quæ κατὰ φρύγας dicta, promota per duas fœminas abreptitias Priscillam, seu Priscam, atque Maximillam, diuites, & a maritis abductas. Dicta porrò est κατὰ φρύγας, quòd Montanus ortus esset ex vico Phrygiæ *Ardaban*. Is porrò se paracletum dixit, quem Christus à patre missurus erat; scripta autem fanaticarum fœminarum, quas sibi comites habebat, licèt semiuir & Eunuchus, esse prophetias. Tres Quadragesimas obseruabat in anno; fugiendum nunquam esse in persecutione negabat; secundas Nuptias prohibebat

bat vt infames. Patriarchas habebat tantùm ex Pepuzâ Phrygiæ vico, Cenones & Episcopos aliunde, sed adeo rigidos legum Ecclesiasticarum censores, vt minimus error Montanistis præcluderet Ecclesiam; non quòd non peccarent, sed crimina sua diligentiùs occultarent. Piget hic eorum recensere sectas & nomina, sicut & reliquos errores; hoc tantùm dico, Montanum atque Maximillam afflatos malo genio sibi tandem laqueo fregisse gulam, Theodotum huius sectæ magnum procuratorem mente captum se dæmoni in aërem euehendum permisisse, & derepente præcipitem eiectum toto corpore debilitatum miserè periisse. Hæc tamen hæresis plurimùm Ecclesiæ nocuit, quia ad eam plures rigidi homines, sed superbi conuolarunt, & dum plusquam alij, de more recentium Hæreticorum, sapere volunt, *ad sobrietatem* (vt Scriptura loquitur) non sapuere; in quo posita vera atque diuina sapientia.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI,
4233. 933. 180.

Coss. Brutio Præsente secundùm, & Sexto Quintilio Condiano, M. Aurelius Imperator sibi moriendum intellexit, cùm ita hostes attriti essent, vt si superesset annus, eorum regio in prouinciam conuertenda videretur. Agebat tùm Sirmij, & saluberrimis monitis Commodum filium instituebat; sed canebat surdo, & Vrbanas tantùm delicias cogitanti. Statuit igitur mori ex inediâ, quòd talē filium peperisset, & qui pluris valetudinem suam faceret, quàm remp. vt ipse ferebat. Mortuus est igitur, vt philosophum decebat, consolans amicos, & lacrymas eorum ad publica mala reseruari peroptans. Commendauit filium amicis ac Diis immortalibus, sed si dignus esset; eumque postremùm salutans, ac dimittens, ne suo afflaretur morbo, dormiens, aut certè simulans somnum, obiit annos quinquaginta nouem natus, cùm imperasset annos vnde- *Moritur M. Aurelius.*

viginti, dies xi. ex iisque nouem circiter cum Lucio Vero. Vir nomine philosophus, sed re multò magis, & cui nihil optandum fuit, præter sterilitatem.

Succedit ei Commodus. Successit patri Commodus Antoninus, optimè nutritus à patre, & egregiis præceptoribus datus: sed præualuit indita vis ingenii, & eorum mores qui in aulâ Principes erudiunt; mali semper, aut malis propiores.

Pantænus Indos docet. Agrippino Alexandriæ Episcopo, cùm sedisset annis 12. successit Iulianus, sub quo floruit Pantænus ille vir eruditissimus, Clementis Alexandrini præceptor; factusque ex Stoico philosopho Christianus, Catechesibus præfuit, vt operam suam fructuosiùs collocaret. Neque hoc labore contentus, etiam cogitauit Indiam, vt in eâ Euangelium quoque disseminaret. Hic autem reperit Euangelium Matthæi à S. Bartholomæo istuc delatum: vtrùm autem in veram Indiam profectus sit, an in Æthiopiam, dictam quoque Indiam, statuat cui plus otij, aut temeritatis erit.

CAPVT IX.

DECAS NONA.

Ab anno Christi 180. ad 190.

MVNDI	*Vrb Cond.*	CHRISTI.
4234.	934.	181.

Initia Commodi turpissima. REDIIT hoc anno Romam Commodus, sed vt eam suis libidinibus inquinaret quas hic commemorari pudor vetant atque prudentia. Neque enim priuatim impudicus fuit, sed & publicè, & libidini trophæum excitare conatus est; adeo vt propè Neronem absolueret. Triumphauit autem de hostibus, quos adhuc

huc integros, & vltionem spirantes dimiserat: quo in Triumpho egit quoque triumphum de profligata pudicitia, tantà impudentià, vt nequissimos etiam Romanorum, Imperatoris sui puderet.

Commodi concubina fuit Martia, quam impensè diligebat: ea Christianorum studiosa, quamquam Christiana non esset, vt ostendit exitus, effecisse creditur apud Commodum vt persecutio cessaret, decretumque Marci patris eius seruaretur; quod accuratè seruatum esse, paulò post in Apollonij Senatoris seruo videbitur. *Martia Commodi Concubina.*

Visa tùm nouæ Scripturæ interpretatio facta per Theodosionem Ponticum, vel Ephesium; quæ vulgo *Tertia* dicitur, aut etiam *Quarta* si velis, vt antè docuimus. Ferunt hunc Theodosionem Tatiani discipulum, Marcioni adhæsisse, & ab eo ad Iudæos proselytum transiisse. Vtrùm autem eius translatio fuerit syncera, consule S. Hieronymum eà in re peritum iudicem; neque enim hìc diutiùs immorari licet, qui multa paucis perstringenda suscepimus. *Tertia interpretatio Scripturæ à Theodosione.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4235. 935. 182.

Serapidis templum, magnæ in Ægypto venerationis, incensum hoc anno in cineres abiit; fuisse tamen ab Alexandrinis repertatum sequentia docent tempora, quibus non casu, sed sponte in id proiecti ignes locum illum libidinibus infamem purgauere. *Serapidis templum arsit.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4236. 936. 183.

Bellum graue in Britannià conflatum, Barbaris murum sibi obiectum transgressis, Romanoque duce cum suis militibus cæso. Hoc ab Vlpio Marcello confectum est, homine frugi, nihil pecuniis addicto, &, supra quam credi par est, vigilante. Ob eam causam à suis adulatoribus Britannicus appellatus est Commodus, *Bellum Britannicum.*

cùm tamen aduersùs eum Britanni deligere voluissent Imperatorem : sic miseri deluduntur à suis aulicis Principes, à quibus dum blanda tantùm expectant, vera nunquam recipiunt; ac tandem infelices discunt illa placere, hæc prodesse, illa voluptatis esse perbreuis, hæc diuturnæ vtilitatis.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4234. 937. 187.

Isidis Romæ cultus restitutus. Isidis sacra Romæ recepit Commodus, anteà Imperatorum edictis in Vrbe prohibita, eius etiam Sacerdotibus aut expulsis vrbe, aut etiam necatis. Sed tùm restituta sunt ab Imperatore, qui his sic addictus fuit, vt & caput raderet, & Anubin portaret; in quo tamen se nonnunquam voluptatis & iocorum, quàm religionis & pietatis amantiorem præstabat. Itaque non miror Christianum Consularem Apostatam ad ritus defecisse, (hunc Tertullianus acerrimo Carmine pupugit) quos suo placere videbat Imperatori; & homini gratificari voluisse, qui Dei cultum veramque religionem, boni caduci causâ, neglexisset.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4238. 938. 185.

Coniuratio in Commodum detegitur. Commodus ad regendas prouincias mittit vel criminum suorum socios, vel ab iis commendatos. Vnde in Senatus odium venit; quam ob rem in hunc ordinem crudeliter sæuiit. Hæc impulere Quadratum, & Lucillam eius sororem, vt inter se de eo interficiendo deliberarent, adhibito etiam in Concilium Tarrutino Paterno Prætorij præfecto. Commissum est negotium Claudio Pompeiano eius propinquo. Herodianus Quintianum vocat, adolescentem promptum & audacem ex ordine Senatorio; sed ex perturbatione hic egit omnia: cùm enim ad eum ingressus, districto ferro incautum cædere potuisset, & opus esset tantùm manu, adhibuit fatuus linguam; atque *pugionem à*

Senatu

Senatu mitti Cæsari dixit; inhibitus itaque detexit coniurationem, sibi atque multi perniciosissimam. Instituta est enim à Perrenni homine flagitiosissimo, & Cæsari addictissimo, quæstio; sublati omnes ad quos vel ipsa criminis peruenit suspicio; adeo periculosum est hominibus parùm cautis, neque satis compotibus sui res magni periculi momentique committere.

Natus est hoc anno Origenes, magnum in Ecclesia lumen, quod tamen in magnas tenebras desiit. *Nascitur Origenes.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4239. 939. 186.

Circa hæc tempora Lucius Rex Britannorum (an intra murum, & Romanis subditus, an extra & Barbaris illis populis imperans, dubitatur) litteras ad Eleutherum Papam misit, petiitque viros à quibus erudiretur ad eam religionem quam tot miraculis firmatam, ac sanctis moribus illustrem mirabatur. Huic concessi Fugatius, & Damianus, seu Donatianus, quorum operâ Rex, eius vxor ac populus sacris aquis intincti Ecclesiam instituerunt, huic deinceps addictissimam, cuius curâ & sumptibus tantùm beneficium recepisset. *Lucius Rex in Britannia Christianus.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4240. 940. 187.

Apollonius, Romanus Senator, vir doctissimus, & magnus philosophus, accusatus à seruo, quòd Christianus esset, rogatusque per fraudem à Perenni Præfecto prætorii, qui tum omnia Romæ poterat, vt coram Senatu sibi oblatum crimen dilueret; quod & præstitit, ac nobilem Apologiam pro se atque Chrstianis, coram Patribus, conscriptis recitauit, a quibus tamen ἀ'κο'τατος damnatus, & securi percussus, nobile martyrium consummauit. Eius tamen delator seruus, inquit Eusebius, vt M. Aurelij decreto aliquid concederetur, de non vocandis in *Apollonius Senator Christianus caditur.*

in jus ob fidem Christianis, mulctatus est crurifragio, qui viuus igne comburendus erat; sed accusati supplicium pœnam accusantis imminuit.

Perennis Tyrannidem affectans tollitur.

Perennis suaserat Commodo, vt omissâ Reip. curâ vacaret deliciis suis: cui assensus Imperator, inclusus Palatio cum trecentis concubinis, totidemque puberibus exoletis, ex primâ nobilitate delectis, vino ac ganeis indulgebat. Interea Perennis in multorum bona vitamque sæuiit, eorumque prædam in domum suam conuexit, adeò diues effectus vt jam de Imperio cogitaret. Res etiam tunc temporis aduersùs Sarmatas fortiter gestas in filios suos deriuabat. Verùm cùm is imprudenter amotis Senatoribus, Equites copiis in Britanniâ præfecisset, proditâ re per legatos, hostis exercitûs appellatus, militibus lacerandus obiectus est; quam sortem quoque eius filius, vxor, soror, nepotesque subiêre. Herodianus paulò rem aliter narrat: scribit enim Perennem à Philosopho quodam Cynico in theatro apud Commodum accusatum esse, quem tamen ille vt furiosum igne cremari jussit; at paulò pôst milites quosdam ad Commodum nummos detulisse, percussos nomine Perennis, ideòque patrem ac filium Imperatoris jussu jugulatos, illum Romæ, hunc in ingressu Italiæ à Cæsare blandiùs accersitum. Inde duo Præfecti Prætorio creati, vt minùs possent, immò & tres: sed subinde mutati, ac tam sæpè, vt jam Ducem milles Prætorianus non agnosceret.

MVNDI *Vrb. Cond.* CRISTI.
4241. 941. 188.

Materni coniuratio.

Hoc anno fulmen in Capitolium de cœlo ruit, inflammatisque latè vicinis ædibus, Bibliothecas, magno rei litterariæ damno, illustres absumpsit: quod cùm nihil, vel parum curaret Commodus, paratus est huic hostis, à quo tantùm non sublatus est. Maternus enim gregarius miles, manu promptus, & adhuc ingenio melior, collectâ sodalium suorum ma-

manu, Hispanias, Galliasque depopulatus, etiam transcendit Alpes vt Commodum interficeret. Selegit ergo festum Cybeles, seu Matris Deûm, quo Romanis erat solemne personatis decurrere, vt meliùs lateret, sicque Imperatorem tunc cum aliis lasciuire solitum ipse, aut per aliquem suorum obtruncaret. Sed cùm id consilium pluribus communicatum esset, tandem innotuit Commodo; Maternus capite mulctatus leuiores tanti criminis pœnas dedit.

Cleander locum occupat Perennis, & tollitur.

Tam ingens in Italiâ grassata est pestis, vt quotidie bis mille corpora Romæ efferentur. Secessit Commodus in villam lauris consitam, ac proinde odoré suo aduersus pestilentem morbum salutarem. Inter hæc Romæ relictus mortui Perennis successor Cleander sæuiebat, huic rapinis, auaritiâ, crudelitate suppar. Vendidit enim omnes prouincias atque magistratus, atque vnus & idem annus viginti quinque Consules vidit. Per eum sublatus est Byrrhus, vir sororis Commodi, qui ausus esset de hisce rebus admonere Imperatorem. Tandem in eum populi exarsit seditio, vel quòd frumenta compressisset, vt vult Herodianus, vel vt Lampridius, quòd Artium Antoninum per insidias sustulisset. Obiecit furenti plebi Cleander Prætorianos, à quibus de populo multi cæsi sunt, sed milites multi vicissim jactis è superiori loco tegulis & lapidibus interierunt. Quâ de re per sororem Fadillam admonitus Imperator, eum plebi furenti tradidit, vel, vt ait Herodianus, jussu Cæsaris ei rescissum caput, atque in conto oblatum Populo: ejus quoque cadauer, filiorum, amicorum per Vrbem raptata in cloacas abiecta sunt. Sicque ejus sanguine restinctus est tumultus: neque tamen sceleratis illis hominibus sublatis Reipublicæ reddita pax est, magnisque viris. Nam in eos ipse Commodus sæuiit, & tam multos sustulit, vt nullum Romæ, qui alicuius nominis, & auctoritatis esset, relinquere

velle videretur.

MVNDI *Vrb.Cond* CHRISTI.
4242. 942. 189.

Demetrius Alex. Episc. Alexandriæ defuncto Iuliano suffectus est vndecimus Episcopus Demetrius, qui sedem hanc annis quadraginta tribus tenuit, officii sui diuturnitate, quàm rebus gestis illustrior.

MVNDI *Vrb.Cond.* CHRISTI.
4243. 943 190.

Athenæus scriptor. Athenæus Naucratites scripsit Dypnosophistarum libros eruditissimos, quorum nobis tantùm supersunt Παρεμβολαί. Vide ne hunc cum eo confundas, quem Diodorus Siculus scribens sub Augusto laudat: Naucratites enim noster meminit clauæ Herculeæ, & pellis Leoninæ substratæ currui Commodi; quæ fortè etiam, hoc Imperatore viuo, scribere ausus non esset: quare ante hoc tempus malè à quibusdam collocatur.

Iulius Pollux. Popularis ejus fuit Iulius Pollux, item Naucratites, quem per iocum quidam Phœnicium ex Vrbe Arduenâ putant: Athenis docuit sub Commodo; obiitquè annos natus duodesexaginta, multis relictis operibus, ex quibus tantùm ad nos peruenit Onomasticum, magnæ litteraturæ.

Lucianus Samosatenus. Ad hæc quoque tempora vitam produxisse videtur Lucianus Samosatenus, sectâ Epicureus, vir ingeniosus, sed nequam. Ad hæc vsque tempora Commodi peruenit, si quidem M. Aurelium àppellat τὸ θεόν. Voratum esse à canibus scribit Suidas, qui eum ait fuisse ἐν Ἀντιοχείᾳ δημηγόρον, & cùm id ei minùs succederet, ad scriptionem esse conuersum: vocat insuper eum παμμιάρον, & cognominatum fuisse βλάσφημον ἢ δύσφημον, ἢ ἄθεον, quæ nomina sunt ei à Christianis concessa, quos in suis scriptis pupugit. Vtrum autem fuerit ipse Christianus, & Apostata, non liquet; hoc certum, non vidisse eum Paulum Apostolum, licet eius raptum, &

cal-

caluitiem irrideat; neque rebus sacris nec ipsi Deo parcere solitus.

CAPVT X.

DECAS VLTIMA.

Ab anno Christi 190. *ad* 200.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4244. 944. 191.

Commodus hoc anno varia edidit spectacula quibus multas feras singulis ictibus confecit, sed tam certis, vt vix eas ense, aut pilo certiores faceret. Nam alioqui debilis, vitio inter inguina prominenti, ad cædendas feras magnarum virium fuit, adeo vt conto transfigeret elephantum, Orygis cornu transuibraret hastâ, multa ferarum millia singulis telis occideret. In his porrò spectaculis clauâ & Leonis pelle amictus apparuit, ac se Herculem dici voluit, & coli. Ac supersunt ejus statuæ antiquæ referentes Herculem, cuius nomen & laudes ambiebat, tantùm dissitus ab Hercule, quantùm à Leone mus. *Spectacula sub Commodo.*

Itaque cùm ei vt Herculi sacrificare Iulianus Senator recusasset, fustibus ad mortem cæsus spiritum reddidit; cuius corpus cùm Christiani aliquot rapuissent, atque sepelissent, in crimen vocati quasi bonorum ejus direptores, vario mortis genere necati sunt. Quibus etiam comes adiectus est Antoninus carnifex, qui primus eos torserat; cùm enim vidisset vnum ex iis, Eusebium nomine, præcisâ linguâ distinctè loqui, liberè professus Christum perdidit caput, SS. Martyribus, quos inseruerat cælo, Martyrij comes adjunctus. *Iulianus Senator Martyr, & alij.*

Coss. Cassio Aproniano & M. Attilio Metilio

Incendium ingens Romæ. lio Braduâ II. Commodi duodecimo, exiguo terræ motu præuio, aut nocturni fulminis jactu, aut igne ex terræ visceribus agitatis erumpente, magnum incendium contigit Romæ, quo templum Pacis augustissimum, publicis priuatisque diuitiis locuples, Templum Vestæ, totum ferè Palatium, denique magna Vrbis pars deflagrarunt. Tum exusti sunt libelli qui ad Principatũ spectabant, magno Reip. damno; multi ex diuitibus inopes repentè facti: neq; sedari potuit arte vllâ humanâ flamma, sed cadentibus è cœlo imbribus duntaxat, vt ostenderetur diuina vindicta, ac venisse de cœlo malum, venisse de cœlo remedium.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4245.	945.	192.

Eleutherus Papa moritur. Eleutherus Papa 70. Kal. Iunij, cùm sedisset annis 5. diebus 23 obiit; an cæsus, an naturali morte, dubium quamquam in sacris Diptycis Martyr nuncupetur. Sed cum *Martyris* nomen, sicut & Confessoris, sit iis tributum qui aliquid pro Fide passi essent, nec inter tormenta spiritum emisissent, ex hoc nomine tantùm conficimus, saltem haud sine labore & ærumnis in sanctorum album Eleutherum relatum esse. Sedes autem Petri diebus tantùm quinque vacua fuit; nam ei *Victor ei succedit.* suffectus est Victor, Afer natione, filius Felicis, cujus nominis omen in hoc minùs quàm in illo impletum fuit.

Cùm in vltimam dementiam Commodus vrbem Romam incendere statueret, eam de suo nomine Commodianam dicere vellet, plerosque *Interficitur Commodus.* Senatorum destinaret ad cædem, Martia concubina eius, Lætus Præfectus prætorio, & Electus cubiculi custos, morti quoque addicti, in tabulis quas puer cum Commodo ludere solitus, tenebat in manibus, eum præuenire decreuerunt. datum igitur ei venenum; quod cùm non procedere timeretur, à Narcisso Atletâ, cum quo solitus erat exerceri, compressis diu faucibus, strangulandum curauerunt pridie Kal. Ianu. cùm impe-

imperasset annis 12. mensibus nouem, diebus 14 vixisset annis triginta & vnum, menses quatuor. Mors ejus expressit acclamationes à Senatu, quibus atrociores excogitari vix possunt, Patribus certatim huic vncum, spoliarium, extrema quæque exoptantibus. Hunc tamen in odium Senatus retulit Seuerus inter Deos, addito ei Flamine, quem viuus parauerat, Herculanio Commodiano. Sic obiit publicus Romanorum hostis, veriùs gladiator, sagittarius, carnifex, quàm Imperator, dignúsque qui gladiatoris, non Marci Patris optimi filius haberetur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4246. 946. 193.

Ineunte pæne anno, & prid. Kal. Ian. à Læto Electo, & Martiâ oblatum est Imperium Heluio Pertinaci Liguri, quasi Commodus morbo extinctus esset. Is in Pompeianum generi Marci rejicere voluit, sed jam datum alteri sapienter recusauit; quare in castra deductus, exinde in Senatum, a militibus & Patribus cum multis acclamationibus receptus est. Dictus est autem *Pertinax* à patre suo Heluio Successo ex continuatione lignariæ negotiationis, cui tenaciùs adhæsit. Eodem die quo dictus est Augustus, Flauia Titiana vxor eius Augusta quoque dicta est. Sed vix eum honorem ambo degustauerunt. Prætoriani enim milites Vrbis deliciis innutriti, ac reformidantes laborem: statim ad alium molliorem Imperatorem respectarunt, Aulicis etiam eos adhortantibus, sub flagitioso Principe viuere solitis. Itaque à Tausio quodam Tungrensi cæsus est, nequicquã repugnante Electo, qui interfectis duobus percussoribus, & corpore suo Cæsarem tegens, fortiter occubuit v. kal. April. Q. Socio Falcone & C. Iul. Claro Coss. Vir tempore meliori dignus, & sub quo Roma sanari potuerat, si medicum ferre potuisset. Vixit annis 60. mensibus 7. diebus 26. & mensibus tantùm duobus, cùm diebus 5. moderatè ac sapienter imperauit; post

Pertinax eligitur Imperator.

post obitum relatus inter Deos, & filium suum Flaminem, cum Circensibus consequutus.

Didius Iulianus ei succedit.

Huic successit Didius Iulianus, licitatus Imperium vicenis quinis millibus, seu ducentis quinquaginta aureis in singula militum prætorianorum capita pronunciatis. Armatorum metu duntaxat confirmauit eius electionem Senatus, & Manliam Scantillam vxorem eius, ac filiam Didiam Claram dixit Augustas. Verùm illicò Iulianus se malæ mercis, vt aiunt, malum mercatorem agnouit, & ad dicendum quàm ad agendum aptiorem. Auditâ enim Pertinacis morte, Septimius Seuerus in Illyrico, Pescennius Niger in Syriâ, Clodius Albinus in Galliâ Imperium occuparunt. Seuerus itaque, Lepti, vel Tripoli in Africâ natus, Carnunti idibus Aprilis acclamatus Imperator, statim ad opprimendum Iulianum perrexit, conciliato sibi Albino, quem Cæsarem dixit, ne propinquior Iuliano suppetias ferret. Hic autem Seuerum Romæ per Senatum hostem patriæ declarandum curauit; quod & iubenti, & obsequentibus malè cessit. Statim enim Seuerus Senatusconsultis opposuit arma; & vbique victor, evocatis Româ prætorianis percussoribus Pertinacis, iisque callidè exarmatis, à militibus & Senatu creatus est Imperator, dictusque Pertinax in eius gratiam quem imitari cupiebat. Iulianus ab omnibus desertus, & potitus Imperio duos menses ac dies quinque, interfectus vxori ad sepulchrum redditus est. Cùm vix triginta diebus hæsisset Seuerus in Vrbe, eamque sic ordinasset vt ab ejus administratione omnia fausta sperarentur, in Orientem perrexit contra Nigrum, virum militarem, ac Romanis charum, ideòque ab iis aduersus Iulianum ex Oriente accitum. Sed perfecit industriâ suâ Seuerus, vt neque sibi Romæ Pescennius amore & gratiâ, neque in Oriente Legionibus incommodaret.

Seuerus, Niger, Albinus Imperium inuadunt.

Iulianus cæditur Seuerus Imperator dicitur.

Clemens Alexandrinus.

Celebrabatur hoc tempore Alexandriæ Clemens, Panteni in Scholâ ac Catechesibus successor

cessor, dictus inde Alexandrinus, cùm tamen Atheniensis esset, itemque Στρωματεὺς ab opere doctissimo. Discipulum habuit & successorem Origenem, virum tali scholâ, tali institutione dignissimum. Porro huius Clementis multa scripta interciderunt, & quæ præ manibus habemus Gelasij censurâ notata sunt, cùm propter aliquos næuos ipsius authoris, tum quia ab Arianis corrupta esse quidam cum Rufino suspicantur, nec abest à ratione suspicio.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4247. 947. 194.

Pescennius Niger, ita dictus à ceruice valdè nigrâ, cùm reliquo corpore candidus esset, patrem habuit Annium Fuscum. Militaris disciplinæ adeo retinens fuit, vt eius seueritas propè vergeret in crudelitatem. Talem ac tantum virum Seuerus inuasit; & Niger adhuc integer obtulit Seuero partem Imperij, Seuerus autem jam attrito cladibus Nigro tutum exilium; quas conditiones ambo ex gloriâ respuerunt. Itaque ad arma deventum est. Æmilianus, qui Nigri nomine Græciam, Macedoniam ac Thraciam tenebat, à Ducibus Seueri victus & oppressus est. Niger ad Issum grandi clade victus, & Antiochiæ maturè fugâ dilapsus, aut ibidem in suburbio latens, aut dum ad Euphratem properat, interēptus est. Spartianus tamen id ad Cyzicum contigisse scribit. Is exitus Pescennij Nigri fuit, cui nihil obfuit ad Imperium quàm quòd Seuero compositus fuit; immo eum superaturus, si Româ prior potitus esset, neque molliores Syriacas Legiones, & Antiochenos ignaros belli duratis Illyrico frigore copiis opposuisset.

Pescēnius Niger inuaditur & caditur.

Victor Pontifex Theodotum Byzantium, ab arte quam profitebatur Coriarium dictum, hominem doctissimum, sed hæreticum, & negantem Christum esse Deum sed purum hominem, quem in M. Aurelij persecutione negasset, ab Ecclesiâ submouit. Vnde autem mutuatus sit hære-

Theodotus coriarius hæreticus.

sin

sin suam, non est facile dicere; hoc tantùm asseri potest, in eo malitiæ tu sse satis atque ingenij vt de se nouam produceret sectam, quæ deinceps Theodotianorum dicta, & confutata fuit.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4248. 948. 195.

Obsidetur Byzantium. Hoc anno inchoata est Byzantij obsidio, quæ ciuitas imprimis Nigro fauerat, & extrema omnia expectabat ab Imperatore vltionis appetentissimo; quare hæc diutiùs restitit, quàm Romana Respublica ordinanda pateretur.

Theodotus Argentarius. Hæreticus. Exortus est eodem tempore alter hæreticus superiori cognominis Theodotus, professione argẽtarius, siue Trapezita, qui Christo pariter diuinitatem ademit, atque insuper Melchisedecho inferiorem fecit, cùm Christus ab hominibus, Melchisedechus ab Angelis faceret, horum caput vt mortalium Christus. Neque hic error de Melchisedecho magnis fautoribus caruit, cùm Origenes & Didymus (quod obseruat Hieronymus) Melchisedechum Angelis adscripserint. Quidam *De Melchisedecho errores.* etiam apud Augustinum eum hominem esse negant, sed supra hominem euehunt. Omitto enim deliri nescio cuius Aruerui insaniam de Melchisedecho, nostrâ ætate etiam typis excusam; quæ quia proscripta est, melius obruetur silentio, quàm commemoratione refricabitur. Omnes porrò opiniones istas proscripsit Ecclesia, sicut & ineptos Arabas quosdam Nabathæos qui Mosem celebrant vti Deum, propter edita ab eo signa; insanos, qui causam præcipuam ab instrumento nequaquam distinguerent.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4249. 949. 196.

Bellũ gerit Seuerus in Nigri fautores. Interim dum à Seueri ducibus vrgetur obsidio Byzantina, Seuerus ipse aduersus Barbaros Nigri fautores bellum mouet. Erant illi Arabes, Adiabeni, Parthi, quos omnes deuicit, atq; se Romanum Imperatorem agnoscere coẽgit: tantùm quæ his populis Romani nominis terrorem injecit, vt

sub

ſub tanto Principe non inferre bellum, ſed propulſare ſibi ſatis eſſe iudicarent.

Praxeas hæreticus. Pertinet ad hoc tempus Praxeas hæreticus, qui Chriſtum Ieſum dixit eſſe Patrem, & paſſum atque mortuum ad ſuam dexteram ſedere. Primùm his Montani fautoribus κατὰ Proclum adhæſerat, mox redierat ad Eccleſiam, ac ſuorum Myſteria reuelarat. Sed iterum lapſus, iterum pœnitens, inter hæreticum atque Catholicum medius fuit; at hæretico propior. Eius autem impij ſectatores dicti *Praxeani Monarchici*, & *Patropaſſiani*; quorum errores aliorum erroribus conjuncti, permixtique, magnas in Eccleſiâ tragœdias & tumultus excitarunt.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4250.	950.	197.

Byzantiũ euertitur. Byzantini poſt triennalem obſidionem ſe dedunt Seueri ducibus, dum in Meſopotamiâ verſaretur, & reliquias belli Barbarici profligaret. Atrociter in miſeram vrbem ſæuitum; eius disjecti muri ſtructuræ mirabilis, atque ægrè labefactati; libertas ablata ciuibus, ipſi Heraclææ ſeu Perintho contributi, vt inde ius peterent; locus non jam vrbs nobilis, ſed pæne deſertus vicus. Eò videlicet deprimendum erat Byzantium, vt poſtea in Conſtantinopolin & Nouam Romam aſſurgeret.

Seuerus aggreditur Albinum, & Baſſianum filiũ creat Cæſarem. Seuerus redit in Italiam cum nominibus Arabici, Adiabeni, Parthici; quod vltimum reiecit ne Parthos laceſſere videretur. Recuſauit & oblatum triumphum, ne ciuibus ſuis inſultare crederetur; iis enim adhuc indigebat, vt Albinum opprimeret. Porrò Albinus iſte Adrumetinus ex Africâ fuit; ita dictus, quòd procedens ex vtero matris non ruber, vt alij pueri ſolent, ſed candidiſſimus apparuiſſet; vnde huic inditum ab ipſo parente nomen. Hunc Seuerus primùm inſidiis aggreſſus, cùm illæ parum procederent, eum aperto bello appetiit; ac profectus in Gallias, nequid ſibi humanitùs contingeret, Viminatij Baſſianum

ſianum filium Cæſarem creauit, vocauitque Antoninum, cùm vt fratrem Getam ſpe Imperij dejiceret, tum quia in fatis erat ſibi ſuccedere Antoninum. Adeò valuit vaticinium in hominem ſuperſtitioſum, vt Seueri deinceps nomen ex eius familiâ obliteraret.

Controuerſia de paſchate.

Hoc anno iterum renouatâ de Paſchate celebrando controuerſiâ an more Iudæorum lunâ decimâ quartâ, in quemcumque diem illa incideret, vt Aſiatici factitabant, an ſemper die Dominico; Celebrata ſunt variis in locis ex auctoritate Victoris Papæ varia Concilia, vt Romæ ab ipſo Victore, Cæſareæ Palæſtinæ à Theophilo, in Galliis ab Irenæo, aliiſque in locis, & à pleriſque ſtatutus Dominicus Dies; obſiſtente vehementer cum ſuis Aſianis, ex S. Ioan. Euangeliſtæ (vt ferebat) ſenſu, Epheſiorum Epiſcopo Polycrate. Quos cùm ſeparare vellet ab Eccleſiâ Victor, nec ad eos de more Euchariſtiam mittere, deterritus eſt ab Irenæo Lugdunenſi, & tolerati ſunt in Eccleſiâ Quartodecimani, donec eorum error in Hæreſin tranſiit; neque jam vt pij, & morum à maioribus ſuis acceptorum tenaces, ſed vt pertinaces, & opinioni ſuæ retentiores viſi ſunt à SS. Patribus eliminandi.

Narciſſus Epiſcopus Hieroſol.

Florebat circa hoc tempus Narciſſus Epiſcopus Hieroſolymorum, ſanctimoniâ & miraculis clarus. Is appetitus calumniis à ſceleratis quibuſdã, quos corripuerat, quamuis à populo nulla eis haberetur fides; tamen ex indignatione, cui etiam obnoxij ſunt viri ſanctiſſimi, ſeceſſit in Eremum, ac tres deinceps non longè temporis ſucceſſores habuit. Tandem cùm eius calumniatores, quas optauerant, vt ſuam firmarent accuſationem, pœnas dependiſſent, inuentus à ſuis iterum reſtitutus eſt Sedi, diuino monitu, accito ſibi ob ingraueſcentem, & centum annorum ætatem, Alexandro collegâ, jam alterius Sedis in Cappadociâ præſule, tumque ad loca ſancta peregrino: ſicque vir optimus, ſibi atque

ſuis

ſuis fecit ſatis ; ſancta ciuitas ſanctiſſimos præſules duos deinceps habuit , quoniam vnum perdiderat.

Iudaici belli & Samaritani hoc anno meminit Euſebius ; Iudæi porrò ita malè habiti ſunt a Nigro, vt iis aërem facere vectigalem optauerit ; Claudius quoque Peſcennianorum Dux, eos excurſionibus & latrociniis vexauit ; quare rebellantes in Romanos, ac domiti, Seuero triumphi materiam dedêre ; quam ob rem idem Imperator ſub graui pœnâ quemquam Iudæum fieri, ac circumcidi vetuit, quoniam gens iſta procliuis ad rebellionem, non tantùm liberis genitis ſed etiã factis vbiq; proſelytis creſcere videbatur *Iudæi rebellantes compreſsi.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4251.	951.	198.

Numerius Grammaticus ſponte Româ in Galliam profectus, ac ſe miſſum à Seuero Senatorem mentitus , collectâ militum manu cum Albinis ducibus ſæpe conflixit ; multiſque rebus fortiter geſtis , ad Seuerum ſeptuagies ſeſtertiûm miſit ; atque ad Seuerum hoc bello confecto veniens , nihil ab eo petiit , quàm vt ruri degens in otio victum quotidianum obtineret ; multis laboribus exantlantis , vt ipſe nihil poſſideret. *Numerii illuſtre factum.*

Seuerus in Galliam venit, ac primùm feliciter cum Albino ad Tinurtium pugnauit , tamen non ſine periculo ſuo excuſſus equo , famâque vulgatâ quaſi ictu plumbeæ glandis interiiſſet ; adeò vt de nouo Imperatore eligendo paſſim deliberaretur , cùm tamen ille abjecto paludamento tum lateret . Deinde iterum ad Lugdunum majori contentione certatum ; quo prælio plurimis vtrimque cæſis, Albino grauiter vulnerato atque ſemineci reſciſſum caput. XII. Kal. Martij ; Lugdunum direptum , incenſumque ; atrociter ſæuitum in fautores Albini ; tam multi cæſi Senatores , vt rediiſſe ſimul Syllana , Mariana, Octauiana tempora viderentur. Ita cruenta fuit de Albino victoria , non tantùm foris , ſed *Albinus ad Lugdunũ vincitur.*

etiam

etiam domi; neque tantùm nomine, sed reuerâ Roma Seuerum est experta Imperatorem; ipse contra se iactum conuicium, quo *Sylla Punicus* dictus est, verissimum reddidit.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4252. 952. 199.

Antoninus à patre ex S C. creatur Augustus.

Seuerus Romam reuersus, Antoninum suum ex Senatusconsulto creat Imperatorem, Getam Cæsarem duntaxat; quanquàm vtrumque factum αὐτοκράτορα minùs probaliter asserat Herodianus. Inde vt populi gratiam sibi atque filiis demereretur, quem tot cædes efferarant, ludos magnificentissimos celebrauit, huicque congiarium, militi donatiuum dedit; neque enim huic pecuniæ deerant Hispaniâ, Galliâ, ac Orbis Romani ferè partibus omnibus, ex occasione bellorum ciuilium, atque proscriptionum, direptis. Ex illo donatiuo militari Tertullianus sumpsit argumentum de *Corona militis*. Cùm enim Christianus quidam miles cum coronâ laureâ ad recipiendum donatiuum (quod alij milites Christiani non ducebant religioni) accedere noluisset, à Præfecto exutus cingulo militari, & fustibus malè mulctatus in carcerem detrusus est, reliquis Christi asseclis factum eius vti temerarium, neque concoctum satis, meritò detestantibus. At Tertullianus eum defendendum suscepit, & ita pro eo scripsit, vt se Montani sectatorem profiteretur; vir majoris ingenij & doctrinæ, quàm religionis atque pietatis.

Opus Tertul. de Corona militis.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4953. 953. 200.

Bellū Seueri contra Parthos.

Septimus Seuerus in Orientem proficiscitur aduersus Parthos, relicto in Vrbe populari suo, quem odiosum aliàs receperat in gratiam, Plautiano: huic autem tantùm tribuit, vt filiam eius Bassiano seu Antonino filio desponderet. Ac primo impetu Seuerus submouit Parthos; mox & eorum ditionem ingressus, depulso Rege, Ctesiphontem accessit, eamque cepit atque diripuit,

puit, Rege iterum profligato. Sic victor, multis tamen suorum amissis ex morbo, rediit in Syriam, auctus multis honoribus, quorum aliquos admisit, alios contempsit, alios in filium refudit, ipse publicæ factus arbiter honestatis.

Christiani in Africâ sub Saturnino malè accepti sunt; quæ non tam persecutio, quam persecutionis velitatio fuit; factusque est præses ille quasi Seueri, postea grauiùs in eosdem sæuituri, rorarius.

Saturninus vexat Christianos in Africa,

LIBER

LIBER III.

Ab anno Christi 200. ad 300.

CAPVT I.

DE CAS PRIMA.

Ab anno Christi 200. ad 210.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4254.	954.	201.

Victor Papa moritur.

ICTOR Romanus Pontifex, cùm sedisset annos 9. & menses duos, martyrio coronatus 5. Kal. Aug. post quam sedes eius vacasset diebus XI. locum Zephyrino Romano reliquit, vnaque magnam patientiæ virtutisque materiam.

Scapula vexat Christianos in Africa.

Scapula Proconsul Africæ, Saturnini successor, acceptâ à Plautiano sæuiendi potestate in majestatis reos, iis quoque Christianos implicuit. Quare ad eum Apologeticum librum scripsit Tertullianus, docuitque quàm esset hæc falsa piorum hominum accusatio, qui fidelissimi semper Principibus extitissent; eumque deterrere conatus est ostentis, quæ tum magna contigerunt; sed parùm vulgò in illiusmodi homines possunt.

Seuerus Ægyptum inuisit.

Seuerus tum in Ægyptum venit, percurritque huius regionis loca antiquis monumētis famosa.

Ale-

Alexandriam ingressus, jus curiæ seu Bouleutarium huic vrbi dedit, cùm antea quotannis à Cæsare eò mitteretur præfectus Iuris dicundi, qui *Iuridicus Alexandriæ* dicebatur. Tū etiam ibidem mutatus esse creditur Philippus præfectus Augustalis, qui jam à tempore Commodi regebat Ægyptum; hunc Christianum successor eius Terentius Lætus idibus Septembris per suos satellites clam domi cædi jussit, ne tumultus oriretur in populo, à quo diligebatur. Filia eius Eugenia desponsata Acilio Consulari, cum duobus suis Eunuchis Percoto & Hiacyntho, fugit ad Monachos; inter quos, id procurante S. Heleno Episcopo Heliopoleos, sub virili veste delituit, nec antè cognita est, quàm eùm accusata stupri quænam esset reuelare compulsa. Sed de hâc iterum dicetur, cùm martyrium subibit; patris enim vt vitæ, sic mortis æmula fuit. *Philippus præfectus Augustalis ceditur.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4255. 955. 202.

Imperator reuersus Romam magnificè de Parthis triumphauit, ac congiarium populo, prætorianis viritim denos aureos dedit; quam in rem bis millies Sestertiūm impendit, vt sanguine parta & proscriptionibus in sanguinarios homines effunderentur. *Triumphat Seuerus de Parthis.*

Secutæ sunt nuptiæ Antonini cum Plautillā, cuius Pater Plautianus dotis nomine tantū filiæ dedit, quantum Reginis quinquaginta satis esset: hæc quoque sanguine dotata fuit, eius parente, absente Seuero, de amicis Albini seuerissimam quæstionem exercente, & proscriptorum bonis per totum orbem Romanum affatim ditato. *Antoninus Plautillam ducit.*

QVINTA PERSECVTIO *sub Seuero Imperatore*.

SEXTA *Sulpitio Seuero*,

Hæc primùm in Ægypto viguit, quando tran-

fire ad Iudæos & Christianos Seuerus sub acerbissimis pœnis vetuit; cui diligenter Terentius Lætus præfectus Augustalis paruit. Porrò ea tam atrox & cruenta fuit, vt vulgò hi existimarent imminere aduentum Christi Domini vltimum, & Antichristum non procul abesse. Tum passus sub hoc Terentio Leonides, Origenis Pater, quem cùm captum videret filius tanto amore Martyrij flagrauit, vt non nisi ægrè ac variis artibus matris impeditus sit, quominus patri conjungeretur: vtinam hæc initia respondissent fini.

Leonides pater Origenis Martyr.

Tum quoque S. Irenæus Lugduni martyrio coronatus est, & quam professus erat scriptionibus fidem sanguine firmauit, stipatus Lugdunensibus suis Christianis, quibus mors cum Episcopo suo pro Christi nomine magis quàm vita placuit.

Et S. Irenæus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4256. 956. 203.

Origenes paternis exutus bonis, cum sex aliis fratribus natu minoribus ac matre inope, annos septemdecim natus, fœminæ primùm locupletis operâ sustentatus; deinde ludum aperuit in quo Grammaticam pueros docuit. Tum huius operæ laborisque pertæsus vendidit litterarum humaniorum libros, eâ lege vt in dies singulos 4. obolos acciperet. Sed cùm vidisset metu persecutionis magistros omnes Christianos euolasse, factâ sibi à Demetrio Episcopo licentiâ litterarum sacrarum interpretationem aggressus est, annos natus duodeuiginti; quando & multos ad fundendum pro Christo sanguinem incitauit, ipse subinde latebras captans, & frustrà quæsitus ad necem, vt præcepto Dominico pareret, seque ad alia tempora laboresque reseruaret.

Origenes docet Alexandriæ.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4257. 957. 204.

Ludi sæculares tum magnâ pompâ Romæ celebrati, inuitatis omnibus, vt ea viderent quæ nun-

Ludi sæculares.

nunquam vidissent, numquam visuri erant; eàque denunciatione pluribus ad Vrbem conuolantibus Ob hanc causam Tertullianus librum *de spectaculis* scripsit, item *de Idololatria*, quæ SS. Patres arctissimo inter se vinculo colligata judicabant.

Plautianus Imperium affectans caditur.

Plautianus Præfectus Prætorio, adeoque diues ex proscriptionibus, vt jam Antonino metuendus esset, insuper ab hoc lacessitus probris, & minis, Imperatoris totam domum perdere destinat, & Imperium occupare. Dat hoc negotium, etiam scripto, imprudenter Tribuno militum Saturnino; sed is libellum ad Seuerum defert; cui vix adhibita fides: sed curante Antonino euocatus quasi re confectâ Plautianus, ac deprehensus cùm loricâ, interfectus est statim, cadauer populo ad ludibrium expositum, filius Plautius & filia Plautilla primùm in Liparam insulam relegati, postea eandem cum patre sortem subierunt. Multi etiam qui eius adhæserant fortunæ, calamitatis tantæ comites accesserunt, ab amico misero, inuiti licèt, nequaquam diuulsi atque separati.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4258. 958. 205.

Symmachi Scripturæ interpretatio.

Origenes persecutionis metu apud Julianam virginem, à quâ alebatur, per biennium latuit. Hic inuenisse dicitur Symmachi interpretationem sacrorum Codicum, quam tamen secundam S. Hieronymus vocat. Vnde suspicantur quidam legendum non esse inuentam *sub Seuero*, sed *sub Vero*; vt Theodosianæ sub Commodo anteponatur. Is porrò Symmachus Samarites fuit, & inter suos eximius; sed cùm apud eos non reperiret fidem, Principatûs cupidus ad Iudæos transiit, factusque proselytus iterum præputium secuit, vt scribit Epiphanius. Hieronymus non de verbo ad verbum Scripturam Græcè reddidisse censet, sed ita vt sententia sententiæ responderet, & ex Eusebio existimat eum de

Christiano factum esse Ebionitam; quæ omnia vera possunt esse, ac de homine credi quem ambitio in transuersum rapiebat.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4259. 959. 206.

Bullas insignis prædo. Bullas quidam vel Bulla, cognomento Philix vel Felix, homo Italus, cum manu sexcentorum latronum, inuitis duobus Imperatoribus eorumque militibus, magnas prædas egit in Italiâ. Seuerumque miris artibus ludificauit. Visus, inquit Dio, & repertus, non inueniebatur; deprehensus non capiebatur; immo sæpe volentes se intercipere dedit in vincula. Duos etiam è suis captos, & jam damnatos ad bestias, præfecto carceris illudens liberauit. Tandem post biennium dormiens interceptus, oblatusque Papiniano Præfecto prætorij, se nihil timere docuit; damnatusque ad bestias, & ab iis voratus ostendit se sexcentorum illorum grassatorum animam esse, quâ sublatâ eos esse in Italiâ nemo putauit ac sensit.

Origenes se castrat. Origenes ad litteram malè interpretatus Christi verba, contra consuetudinem suam, castrauit sese, vel vt esset continentior, vel quòd sæpe cum fœminis versaretur, ne ansam calumniandi daret. Id qui nouerat primùm occultauit sapienter Demetrius Episcopus, mox ex odio Origenis diuulgauit, neque prudenter neque Christianè.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4260. 960. 207.

Tertulliani scripta. Tertullianus hoc anno aduersus Marcionem scribebat; item aduersus Valentinianos & Iudæos, vir acer & vehemens, & ad retundendos Heterodoxos quàm ad eos reuocandos aptior.

Minutij Felicis Octauius. Eodem tempore edidit præstantissimum opus, quod inscribitur *Octauius* Minutius, Romæ causidicus insignis, in quo Cæcilium quendam inducit, quem Baronius suspicatur esse Cæcilium Rhetorem, S. Cypriani Episcopi Carthaginiensis magi-

magiſtrum. Hoc opus, diu Arnobio adſcriptum, cuius conficiebat librum octauum, tandem redditum eſt autori ſuo, indigno prorſus, propter excellentiam ingenij, cuius opus & liber tandiu lateret.

Nouis motibus in Britanniâ per Mæatas & Calydonios concitatis, eò pergit cum ingentibus copiis & maximo apparatu Seuerus, vt eam inſulam totam Romano aſſereret Imperio, domitis planè, vel exterminatis Barbaris. Sed tandem comperit, naturam facilè domari non poſſe, & gentes aliquas locorum ſitu fretas, eſſe potiùs ſpernendas à magnis Principibus, quàm inuadendas. *Seuerus bellum in Britannos parat.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4261. 961. 208.

Quidam hoc anno Getam à parente dictum Auguſtum volunt, & donatum Tribunitiâ poteſtate, idque ex nummis & inſcriptionibus conficiunt; an benè, periti dijudicent. Suſpicari tamen licet id eſſe factum, vt Antonini ferox ingenium retunderetur; quod tam perditos eius mores non dimitigauit, ſed in parentis perniciem conuertit. *Geta fit Auguſtus.*

Hoc igitur anno librum ſuum de Pallio ſcribebat Tertullianus, nempe cùm *eradicato omni hoſtilitatis aconito, triplex eſſet Imperij virtus*, videlicet in Seuero, Antonino, & Geta. Induit autem Pallium, non quod primùm factus eſſet Chriſtianus, ſed quia tum perfectius vitæ genus profiteri ſe hoc habitu docuit; vtinam non ad corpus tantùm hæc voluntas, ſed ad animum quoque perualiſſet. *Tertulliani Pallium.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4262. 962. 209.

Ægrè ferabant milites & Antoninus trahi bellum, & ad Vrbis delicias reſpectabant; itaque Antoninum Imperatorem acclamant, & Seuerum pedibus ægrum contemnere videntur. Hic ſe in Tribunal portari juſſit, ſiſtique reos qui id *Seuerus oſtendit eſſe Imperatorem.*

 auſi

ausi essent, cum suo Imperatore. Cùm in omnes, præter filium, more maiorum aduerti imperasset, omnibus ad terram prostratis, & implorantibus veniam: *Sentitis*, inquit, *caput imperare, non pedes*: quo facto tamen militum metus in Principem, sed filij in patrem creuit audacia.

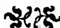
Murus Seueri in Britannia.

Barbari itaque occurrentes, semper trucidati; quæsiti etiam in syluis atque paludibus magnis sumptibus, maiori periculo. Tandem qui sibi pollicitus erat totam insulam Seuerus, murum adhuc remouere compulsus est, atque eo loco statuere, vbi eius rudera etiamnum hodie retinent nomen *Mur-seuer*, à mari scilicet ad mare, sed opere tam firmo, vt eo satis Romana magnificentia atque diuitiæ significentur. Hic enim Murus continuit Barbaros, quandiu stetit Romana potentia; neque nisi eâ euersâ potuit labefactari.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4263. 963. 210.

Antoninus conatur patrem interimere.

Seuerus procedere videns bellum, Getam præficit huic parti Britanniæ quæ Romanis parebat; adhibitis illi prudentibus consiliariis; Antoninum retinet secum, eique committit bellicas expeditiones: at is de morte patris, quàm de victoriâ sollicitior, eum non semel perdere est aggressus; & ab eo paratam sibi mortem tantùm industriâ declinauit pater. Quamobrem is ex mœrore sensim contabuit, quòd parricidam hæredem suum ac populi Romani rectorem, etiam si maximè nollet, relinquere cogeretur; erat enim acceptus militi, eumque quibus poterat modis demerebatur; vt vitam atque Principatum quæ patri non potuerat, fratri suo faciliùs eriperet.

CAPVT

CAPVT II.

SECVNDA DECAS.

Ab anno Christi 210. *ad* 220.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4264.	964.	211.

SEVERVS mori se sentiens, filios suos alternis fortunam Auream seruare iubet, asserens se iis Imperium relinquere firmum, si boni essent; infirmum, si mali. Tum eos ad concordiam hortatus obiit Eboraci prid. Non. Febr. cùm imperasset annos 17. menses 8. dies 3. vixisset annis 65. mensibus nouem, & die bus quindecim. Vir bello magnus, pace non item, in quâ sanguinarius fuit, dignusque nomine *Syllæ Punici*. Septizonium erexerat tumulum sibi, in quo eius cineres reponerentur, ad gloriam magis quam ad vsum: nam eius vrna in tumulo Antoninorum condita est. Tantum autem pecuniæ, tantum cibariorum, armorum, & copiarum reliquit, vt hæredes suos hostibus metuendos faceret; non tantùm viuus, sed & mortuus meritò reformidandus. *Seuerus moritur.*

Antoninus mortuo parente statim medicos occidit, qui ei parere noluerant, & Seueri accelerare mortem, hoc facto se parricidam professus. Inde Romam redeunt ambo fratres, sibi inuicem facientes & accipientes metum, atque ita viuentes vt eorum non posset esse concordia diuturna. Celebrata est denique Romæ magnificè Seueri Apotheosis, ac relatus inter Deos, quem crudelitas & rapinæ grassatoribus, ac propè feris, accensebant. *Antoninus & Geta redeunt Romam.* *Apotheosis Seueri.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4265. 965. 212.

Antoninus fratrem Getam interficit.

Antoninus, Seueri & Iuliæ Marciæ filius, cognomento Caracalla, à vestis genere quam Romano populo dedit, dictus est etiam Tarantus. Frater eius Geta nomen ab auo deduxit: hi inter se adeo discordes, vt quod placeret vni, displiceret alteri; hinc mutuum odium, & quale inter fratres nullum fuit. Primùm ergo statuerunt Imperium ita diuidere, vt Oriens Getæ, Occidens Antonino cederet; sed improbauit consilium Iulia mater, cui boni omnes assensi sunt. Degebant quidem ambo in eodem Palatio, sed priuatis omnibus foribus obstructis, ac custodibus ac seruis ita separatis vt omnia inimica timerentur. Veneno sese tollere voluerunt; hæc irrita fecit mutuus metus. Tandem Antoninus cum dispositis militibus ad fratrem ingressus, agentem cum Iuliâ, multis vulneribus interfecit in gremio matris, adeo vt eius sinus filij sanguine perfunderetur. Hinc quasi magno perfunctus periculo, ac vim vi repulisset, fugit ad castra; vbi cùm non admitteretur, multa in fratrem deblaterans, & (quod militem demulsit) ingentem vim pecuniæ viritim promittens, receptus est, & solus acclamatus Imperator, Geta hostis patriæ fratrisque dictus. Cæsus est Geta 5. Kal. Martias, annos natus 22. cum mensibus nouem. Imperio dignior quàm frater, si spectentur mores; affabilis omnibus, nulli grauis, gratus Senatui populoque Romano; quæ tamen gratia multis sanguine bonisque stetit.

Sæuit in seruos & amicos Getæ.

Statim enim in eius seruos omnes amicosque sæuitum tantâ atrocitate, quasi hi in Principem coniurassent. Cæsus tum Papinianus, iuris consultissimus, quòd id facinus excusare noluisset, causatus *faciliùs patrari, quàm velari parricidium*; ac *parricidium defendere grauius esse parricidio*. In hunc securi, non gladio, animaduersum esse Antoninus doluit, nec esse morti additam

additam ignominiam. Tum etiam his cladibus implicitæ quatuor Vestales Virgines; ex his vna Clodia Læta, quasi ab eo stuprum passa, innocens viua defossa est. Quo tamen supplicio ipse dignior erat, ductâ in vxorem propter eximiam pulchritudinem Iuliâ nouercâ, quasi supra omnes leges esset, qui iam omnia iura diuina humanaque violasset.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4266. 966. 213.

Ad bellum proficiscitur Antoninus.

Antoninus in vrbem tam fœdè, tam crudeliter debacchatus, eam relinquere cogitat, atque ad bellum proficisci, vt se sanguine, quem sitiebat, innocentiùs satiaret. Itaque ad Istrum & Septentrionales Imperij tractus proficiscitur, Alexandrum Magnum sibi imitandum proponens, quem in ore semper habebat, & oculis. Quam ob causam Peripateticos capitaliter oderat, quòd ab Aristotele eum necatum esse putaret. Et verò tum se vendibilem Ducem præbuit, pedibus incedens semper cum legionariis, arma ipse sua deferens, eodemque cum militibus pane, iisdemque cibis quos pararat ipse victitans: & si reliqua fuissent in ipso paria (quod de eo contumeliosè jactabatur) iam *paruus Alexander* dici posse videbatur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4267. 967. 214.

Colit Achillem & Tyaneum.

Antoninus Ilium venit ad Achillis sepulchrum, vt magno huic heroi iusta persoluéret, quem acceperat Alexandro suo charissimum extitisse: & ne tantùm militares viros coluisse putaretur, magnos etiam honores reddidit Apollonio Tyaneo, cui monumentum extruxit, vt tamen ostenderet quàm sibi artes magicæ & incantationes placerent.

Cataphrygei anathemate perculsi.

Contigit hoc anno disputatio Caij viri sanctissimi atque doctissimi aduersus Proclum, inter Cataphrygas illustrissimum Montani discipulum; quo conuicto confutatoque contra Pseudo-para-

cletos, ac nouæ Prophetiæ sectatores, adeoque in Tertullianum ipsum Zephyrinus dixit anathema: quo tamen sanatus non est vir superbiâ tumens; sed efferatus aduersùs medicum, petulantiùs insaniit.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4268. 968. 215.

Perfidè agit Antoninus.

Circa hoc tempus Antoninus ad se euocatum amicè Augarum, seu Abgarum, Osrhoënorum Regem, dedit in vincula, & mox in ditionem eius irrupit, quam totam juris Romani fecit perfidiosè, nec ex Alexandri Magni moribus. Eodem quoque tempore Armeniorum Regem cum filiis diffidentem dum fingit reconciliare, apud se quoque retinuit: sed eius sibi regnum asserere non potuit, fortiter obsistentibus Armenis, à quibus victus est facilè: missus contra eos Theocritus, natus ex seruo, & ad saltationes & Orchestram, quàm ad castra motusque bellicos aptior.

Tertullianus Hæreticus.

Anno 160. ex quo primam ad Corinthios dedit Epistolam Paulus, librum de Monogami afflatus suo Paracleto Montano scripsit Tertullianus aduersus secundas nuptias, ex antiquâ traditione in Ecclesiâ receptas: librum item de Iejunio, vt indicta à Montano jejunia multa defenderet: denique librum de pudicitiâ aduersus Psychicos (sic enim Catholicos *animales* vocat) qui pœnitentes mœchos reciperent; ipse non iam animantibus, sed dæmonibus superbis annumerandus.

An rebaptizandi hæretici?

Circa idem tempus Agrippinus Carthaginiensium Episcopus Concilium habuit, in quo decretum est Hæreticos esse rebaptizandos, cùm redirent ad Ecclesiam: quæ Sanctio multarum turbarum causa fuit, & tandem fuit Concilio Plenario penitùs abolenda.

Antonini in Alexandrinos crudelitas.

Antoninus Antiochiam venit, ibique parum moratus Alexandriam properat, specie visendæ vrbis quam sibi Heros charissimus statuisset, reuerâ vt jacta in se dicta ab Alexandrinis crudeli-

ter

ter vlcisceretur. Cùm ergo finxisset se ex huius vrbis ciuibus Phalangem Prætorianam instituere, eosque in planitiem deduxisset, copiis suis concidendos, ac spoliandos obiecit, tantâ cæde, vt diu Nilus sanguinolentus decurreret, ingentes fossæ cadaueribus opplerentur. Hâc mercede dicaces esse naturâ suâ, atque ipsos Principes incessere dicteriis Alexandrini didicere.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4269.	969.	216.

Antiochiâ mouet Antoninus in Parthos, & ab eorum Rege callidè filiam sibi p tit vxorem, vt equitatus Parthicus Legionibus Romanis adiunctus vtrique Principi sponderet Imperium Orbis terrarum. Tergiuersatus nonnihil Parthus, acquieuit tamen, & cum nobilibus suis inermibus accedit ad Romanorum castra, in eius ditione ad placitum collocata, rebusque omnibus affatim instructa; quid enim Principis sui genero subditi denegarent? Verùm in eos nihil aliud præter nuptias cogitantes immittit exercitum, & obuios quosque cædit aut spoliat: ægrè Artabanus impositus equo Romanorum effugit manus; oppida regionis vastata & incensa; Antoninus quasi victor redit in Mesopotamiam, vnde victoriam suam Senatui significat; non triumpho honestandam, sed Gemoniis scalis in liberâ ciuitate deturpandam. *Antoninus perfidiosè cædit Parthos.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4270.	970.	217.

Opilius Macrinus Maurus, ex Cæsareâ vrbe Africæ natus, Præfectus prætorio, iussus ab Antonino litteras à Materniano inimico suo datas legere, ex iis sibi periculum imminere didicit: Antoninum ergo præuenire statuit, & ad eius necem aliunde Principi iratum inuitat Martialem. Hic Centurio Cæsarem pergentem Carrhas ad templum Dei Luni, & à suis impellente naturæ necessitate diuulsum interfecit, mox ipse tamen à Germanis equitibus interemptus. Nulla *Antoninus interimitur.*

peruenit cædis ad Macrinum suspicio, putantibus cunctis Martialem fraternam cædem, & contumelias suas vltum esse. Sic periit anno ætatis suæ vndetrigesimo, aut 43. cùm annos sex, menses duos ab obitu patris imperasset, homo ex incantationibus, stupris, sanguine concretus; sed tardiùs periit, quàm Imperij dignitas, & existimatio postulabant.

Eligitur Imperator Macrinus. Cùm igitur imminere nunciaretur cum ingentibus copiis & ad vltionem paratis Artabanus, electus est à militibus Opilius Macrinus Imperator, non quia dignus, sed quia eo melior non erat ad manum. Is statim aut Cæsarem, aut etiam sibi collegam dixit filium Diadumenum seu Diadumenianum nouennem, ita dictum vel ab auo Diadumeno, vel quòd pro naturali pileo cum quo pueri nasci solent, diadema tenue in speciem nerui sagittarij, & quod rumpi non posset, ex vtero matris attulisset; symbolum profectò Imperij, sed breuis, & quod in puero consisteret.

Moritur Iulia Domna. Iulia Domna Antonini nouerca (alij matrem fuisse volunt) Antiochiæ auditâ eius nece, dum plangit, ac sibi tundit pectus, cancrum quem diu alebat irritauit, ex quo, & insuper voluntariâ inediâ vitam finiit; fœmina turpis, & quæ jam libidinosum de se Antoninum meretriciâ nuditate ad incœstas nuptias inuitarat.

Quinta editio Scripturæ. Anno vltimo Antonini Caracallæ Hiericonte in doliis inuenta est, sine autoris nomine, *Quinta* Scripturæ Græca editio; ne vnquam deesset Græcis, tum eruditionis magistris, liber quem ipse Deus emisisset.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CRISTI.
4271.	971.	218.

Heliogabalus creatur Imperator. Iulia Mæsa, Iuliæ Antonini nouercæ soror, locuples fœmina, corrupit auro milites quosdam, vt nepotem suum dicerent Imperatorem. Erant huic Mæsæ duæ filiæ, Sœmis seu Sohemias, aliter Semiamira dicta Bassiani Heliogabali, &

Mam-

Mammæa Alexiani matres. Hæ cùm duobus Syris nupsissent, Varo & Aurelio, finxit tamen callida mulier, susceptum ex Antonino Heliogabalum, quem forma Imperio digna commendabat, & ob Sacerdotium Dei in Syriâ famosissimi: Itaque à quibusdam acclamatus Imperator Heliogabalus. Quod cùm Macrino renunciatum esset, Iulianum misit qui eum opprimeret; sed hic à suis occisus est, ejus copiæ rebellibus junctæ. Pergit ergo ipse Macrinus cum exercitu; sed cùm hic languidiùs, & pro Imperatore deliciis dedito pugnaret, alij pro vitâ; victus Macrinus fugere compulsus est, suis desertis, atque ad Chalcedonem, aut in vico Bithyniæ 7°. Idus Iunias, cæsus: cùm Imperium anno vno & mensibus duobus tenuisset. Interfectus quoque Diadumenianus, jam ferox, & spirans sanguinem; ac maturè elidendus, ne Romanum Imperium grandior perderet. *Ceditur victus Macrinus.*

Successit ergo Macrino Alagabalus, vulgo Heliogabalus, antea Varius à Variâ auiâ, aliter dictus Lupus, Auitus, Sardanapalus, & Tiberinus: sed postrema duo nomina conuicia potiùs videntur esse; hoc, cùm post mortem abiectus in Tiberim; illud, ob inquinatissimos, & Assyriorum Imperatore vltimo dignissimos mores, quibus Romam reddidit Niniue turpiorem: vltimus denique Antoninorum fuit, atque tam illustre nomen etiam turpiter funestauit. *Heliogabali nomina.*

MVNDI *Vrb.Cond.* CHRISTI.
4272. 972 219.

Zephyrinus Papa, cùm sedisset annos duodeviginti, ac totidem dies, 7°. Kal. Septembris diem clausit extremum. Hunc Ecclesia Martyrem dicit; quamquam dubium sit vtrum hoc nomen subierit, non quòd martyrio terminarit vitam, sed quod aliquid pro Christo passus sit; id enim tum Martyres efficiebat, aliter appellatos Confessores. *Zephyrinus Papa moritur.*

Ala-

Deum suum Heliogabalus Romam deferri iubet.

Alagabalus Deum suum Romam deportari jubet: lapis erat, sub quo à Phœnicibus Sol colebatur. Hunc præ cæteris Diis Romæ coli jussit, ac tot sacrificiis, vt ejus templum laniena videretur: vxorem quoque huic dedit Palladem Ilio delatam, postea Vraniam Venerem Carthaginiensem, dote huic gentibus omnibus imperatâ. Ipse Corneliam Paulam vxorem duxit, atque eius nuptias magnificentissimè celebrauit; mox eâ repudiatâ Vestalem virginem, vt virgo Sacerdos Imperatori Sacerdoti nuberet.

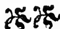
MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4275. 975. 12.

Improbitas Heliogabali.

Pertinent ad hunc annum scelera quæ Lampridius narrat, & propter honestatem publicam prudentiùs tacuisset; pertinent & conuiuia, & ganeæ quibus fiscum exhauriebat: denique fecit omnia quæ Neronem, Domitianum, & Commodum absoluerent; & in hunc impurissimum ganeonem trium nequissimorum hominum flagitia confluxisse viderentur.

Iulius Africanus.

Tum Iulius Africanus, huius temporis nobilis scriptor, ad Imperatorem suscepit Legationem, pro Nicopoli Palestinæ, quæ antea dicebatur Emmaüs, & incensa fuerat, sumptibus Imperatoris restituendâ; quod & obtinuit. Scripserat historiam ab exordio Mundi vsque ad Macrinum; sed illa periit, quamquam Photii tempore integra legeretur: & de tanto viro, nisi ex aliorum judicio, statuere non possumus; quem magnum fuisse virum, legatio nobilis arguit.

C A-

CAPVT III.

DECAS TERTIA.

Ab anno Christi 220. *ad* 230.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4274. 974. 221.

TVm deuenit ad vltimum nequitiæ, atque impuritatis Alagabalus; nupsit enim Hierocli cuidam mancipio, & aurigæ, cuius se Reginam ac Dominam dici voluit. Nec vno marito contentus, superinduxit Zoticum athletam lacertosum; cui in omnibus paruit, ad extremum Imperij Romani dedecus & ignominiam. *Impudicitia Heliogabali.*

Cùm timeret igitur Mæsa, ne milites vitâ turpissimâ Imperatoris sui mouerentur; hic saltèm remoueretur, ipsa ad priuatam vitam recideret; persuadet Alagabalo, vt quoniam rebus diuinis vacaret impensiùs, eligeret alium qui humanas curaret; ad id muneris aptiorem esse, quàm patruelem suum, neminem. Dicebatur is Alexianus, postea detortum in Alexandrum nomen. Placuit id Imperatori; itaque eum Cæsarem dixit, atque insuper adoptauit ipse pater, annorum circiter septemdecim filium duodennem. Quæ tamen Senatus probauit, ridens in sinu: sed jampridem cum suis Principibus nobilis ipse cœtus insanire didicerat. *Alexander creatur Cæsar.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4275. 975. 222.

Alagabalus agnoscens carum esse militibus Alexandrum, eum perdere destinat; ac primò agit veneno, quod Mæsa & Mamæa prudenter declinarunt. Eum ergo omni honore spoliat, & includit Palatio. Milites eum optãtes videre, tumultum excitant; quos cùm ad supplicium rapi jus- *Heliogabalus interimitur.*

iussisset incautus, illi ope sociorum imploratâ, eum in latrinâ latentem interficiunt; atque vnà Sohœmiam matrem; eorum cadauera per Vrbem à populo ignominiosè raptata, primùm in cloaculam; deinde in Tiberim, adiecto pondere ne vnquam sepeliri possent, proiecta sunt. Hinc abolito Antonini nomine, per Senatum tantùm Varius, & Tiberinus, & Tractitius, & Impurus nuncupatus est. Ita mori, ita sepeliri debuit monstrum, quo nequius natura non vidit, esca piscibus datum, cuius ad delicias & mensam non fuisset satis totus Orbis terrarum.

Succedit ei Alexander. Huic successit Aurelius Alexander, à Mammæâ matre sanctissimè institutus, qui statim sibi Præfectum prætorio Vlpianum dixit; eiusque, & præterea Pomponij, Celsi, Modestini, Pauli, & aliorum consilio vsus est; quorum operâ periisse quidam Christianos credunt, quibus erant inimicissimi Iuris illi, quàm Religionis peritiores. Nam Alexauder Christum coluisse perhibetur in larario suo, (sed cum Apollonio, Orpheo, & Abrahamo) cui & templum parasse creditur, atque Apotheosin. Vtebatur insuper in omnibus consilio Mamææ matris, tam honestæ atque studiosæ, vt quidam eam fuisse Christianam dubitarint; certè Origenes ab eâ euocatus Antiochiam, illam à Christianâ Religione docet non abhorruisset.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4276. 976. 223.

Moritur Mæsa. Sub initium Imperij Alexandri mortua est eius auia Iulia Mæsa, quæ prudentiâ suâ in familiam inuexerat Imperium, ideò inter Diuas relata; quam si Alagabalus audire voluisset, sibi meliùs Imperioque Romano consuluisset.

Præclara initia Alexandri. Eodem quoque pertinent præstantissima initia Alexandri, subinde iterantis hoc dictum, *Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris*, à Christianis acceptum, quod vbiq; in Palatio atque operibus publicis scribi iussit; vt quantùm in eo situm esset,

esset, Palatinorum suorum, omniumque Romanorum animis insculperetur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4277. 977. 224.

Callistus Papa, pridie Idus Octobris post longam famem, ac sæpe repetita verbera, ex domo in quâ seruabatur præcipitatus, martyrium consummauit, cùm Petri loco sedisset annis 5. mense vno diebus 12. Is decreto sanxit, vt quatuor anni tempora in Ecclesiâ triduano ieiunio seruarentur, vt eâ corporis afflictatione Christianorũ mentes ad Deum faciliùs attollerentur. Cùm vacasset sedes diebus sex, electus est Vrbanus, patriâ Romanus, multorum martyrum in Christo Pater.

Callistus Papa martyr.

Succedit ei Vrbanus

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4278. 978. 225.

Alexander labefactatam à superioribus Principibus Rempublicam tam sanctis Legibus instruxit, vt ex malis eorum temporum moribus sanctissimæ leges enatæ videantur. Non tamen probatur ab omnibus quòd Mathematicos Romæ profiteri publicè permiserit: certè si Genetliacos hoc priuilegio incluserit, non tantùm Reipublicæ, sed etiam sibi grauiter nocuit; hâc arte prouocatis rerum nouarum molitoribus.

Alexãdri bonæ leges

Huc quoque pertinere videtur edictum eius plenum iustitiæ, cùm Christianis de quâdam areâ cum popinariis contendentibus sanctè pronunciauit, Deum quemlibet hic potiùs colendum esse quàm tractanda pocula, mensasque sternendas. Quem locum dum credit Baronius esse Tabernam meritoriam, ex quâ Christo nato oleum defluxit, atque hodie S. Mariæ trans Tiberim dedicatum est, laudanda sancti viri coniectura; in quo dubitari potest vtrum vel eruditio, vel pietas illustriùs eluxerint.

Christianis litigantibus de loco fauet.

Ale-

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4279. 979. 225.

Therma Alexādri. Alexander Thermas Romæ ædificauit de suo dictas nomine, juxta Neronianas, aquâ inductâ quæ Alexandrina etiamtempore Constantini dicebatur; in iis ipse lauabatur sæpe. His addidit nemus de priuatis ædibus quas emerat, atque diruerat, ne aliorum damno in Populum liberalis & magnificus haberetur.

Vxores Alexādri. Tum quoque duxisse putatur vxorem Martiam, Martiani cujusdam vxorem; cuius pater factus Cęsar insidias struens Alexandro cęsus est, filiâ reiectâ, & in Africam relegatâ; quod ait Herodianus, fraude Mamææ factum, filio suo impotenter imperantis. Postea idem Alexander aliam duxit vxorem Memmiam, Sulpitij Consularis filiam, Catuli neptem, quæ mariti sui molliorem potestatem questa, didicit securiorem esse & diuturniorem: sed tam hæ historiæ, quàm earum tempus incertum.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4280. 980. 227.

Cælius Balbinus secundùm, & Maximus Clodius Pupienus hoc anno Consulatus, maioris postea dignitatis collegæ fuerunt, ambo Imperatores creati, ambo comites infelicitatis.

Claruit tum Geminus, seu Geminianus Presbyter Antiochenus doctissimus Ecclesiæ Scriptor; itemque S. Hippolytus, author libri de Antichristo seu judicio, & Canonis Paschalis quem adhuc habemus in manibus; cùm cæteræ huius magni viri lucubrationes perierint. Videtur fuisse discipulus Clementis Alexandrini; sed eius consilio, Metropolitanus licèt Arabiæ, cùm venisset ad Apostolorum limina, & SS. cemœteria, à Romano Pontifice Callisto retentus, donatus est Episcopatu Portuensi. Hic jussu Vlpiani Præfecti prætorij cum sociis in fossam aquis plenam præcipitatus, agonem suum martyr absoluit; *Hippolytus Portuensis.*

magnum

magnum vtriusque Ecclesiæ Orientalis & Occidentalis decus & ornamentum.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4281. 981. 228.

Cùm Phileto Antiocheno Episcopo demortuo successisset Zebenus, Origenes negotij cujusdam ad Ecclesiam pertinentis causâ pergens in Græciam, Cæsareæ ab Theopisto vrbis Episcopo, & Alexandro Hierosolymorum Antistite Presbyter factus est. Enimuero id ferendum non putauit Demetrius Episcopus Alexandrinus, & Episcopos illos coarguit, quòd hominem, qui se sponte castrasset, sacris altaribus admouissent, contra Nouæ ac Veteris Ecclesiæ leges. Excusarunt se Episcopi, id à se factum visis à Demetrio pro Origene commendatitiis litteris. Fautores verò Origenis, eius quoque obuelarunt culpam, quòd non ferro hanc partem corporis rescidisset, sed pharmacis exsiccasset; quâ de re varij variè senserunt. Ex eo tamen inepto tanti hominis facto videtur ortus error & hæresis Eunuchorum, seu Valesianorum, qui suos omnes aut volentes aut inuitos exscindebant, non aliter impleri posse Christi dictum autumantes; ideoque qui id tentarant, atque in se contra diuinas humanasq; leges desæuierant, non ab altari modò, sed à sacris mysteriis exclusi, minori suo damno explicare sacras litteras didicerunt.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4282. 982. 229.

Gessit hoc anno summum Magistratum cum Alexandro Imperatore secundùm Consule Dio Cassius, qui & Cocceius dictus, seu Cocceianus, cuius pater sub Hadriano præfuerat Ciliciæ. Ipse tempore Commodi jam Senator erat, annos natus 40. Historiam suam ab Vrbe conditâ ad Alexandrum Seuerum libris 80. complexus erat: sed primi 24. periêre, & magna pars 35. extant adhuc 24. à Gestis Luculli ad Claudium Imperatorem; interciderunt cæteri, atque eorum tan-

Dio Cassius seu Cocceius Historicus.

tantùm habemus ἐκλογὰς per Ioannem Xiphilinum; sed alia quoque eius scripta non extant. Iniquior fuit in Ciceronem, Cassium, Brutum, quos acerbissimè carpit, capitalem se eorum hostem professus, magno famæ suæ dispendio, majori veritatis.

Scripturæ alia ver- Hoc ferè tempore in doliis in vrbe Nicopoli inuenta est Scripturæ Græca versio, sine authoris nomine; ex quâ & aliis Origines sua Hexapla & Octapla concinnauit, ratus hæc Dei etiam per homines loquentis ἀνάλεκτα esse colligenda.

MVNDI. *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4283. 983. 250.

Origenes damnatus à Demetrio Alex. Exagitatur à Demetrio Episcopo Alexandrino Origenes, ob errores in eius libris repertos, potissimum περὶ ἀρχῶν, propter quos excommunicatus est a Demetrio, cuius sententiam Episcopi alij ratam habuerunt. Hinc Origenis Epistolæ, Demetrium, atque Orientis Episcopos lacerantis, conquerentisque libros non suos, sed ab aliis corruptos immeritò damnatos esse, quos ipse correctos & emendatos Episcopis offerre debuerat; sed multorum magister dum non satis se demittit, magis postea depressus est.

S. Cæcilia, & alij Martyres. Tum Romæ passa est Cæcilia Virgo x. Kal. Decembris, desponsata Valeriano, eius ad martyrium comiti, adjunctis Tiburtio eius fratre, ac Maximo imperatoris cubiculario; qui omnes à S. Vrbano Pontifice sacris aquis intincti, puriores ad Deum per tormenta euolarunt.

CAPVT

CAPVT IV.

DECAS QVARTA.

Ab anno Christi 230. *ad* 240.

MVNDI	*Vrb Cond.*	CHRISTI.
4284.	984.	231.

ANno decimo Alexandri Imperatoris Origenes fugit Cæsaream, relictâ Alexandriâ, ac scholæ suæ præfecit Heraclam, quam diu non rexit, reliquitque Dionysio, statim mortuo Demetrio cui successit, eumque inuisit Iulius Africanus, studiis cum Origene coniunctissimus. *Origenes fugit Alexandria.*

Interim Origenes, qui antea concinnarat *Tetrapla* sua columnis quatuor, ex versionibus 72. Aquilæ, *Symmachi* & Theodosionis, hic *Hexapla* formauit, præfixis columnis duabus, quarum vna textum Hebraicum, altera eundem textum sed Græcis litteris repræsentaret. Denique repertis duabus aliis versionibus, Quintâ & Sextâ, extendit *Octapla* sua; omnia vt magni laboris, sic in Ecclesiâ olim magnæ venerationis. *Scriptura ab Origene digesta*

Docebat nihilominus inter tot labores Origenes, & tum ad eum accessere adolescentes, ac per quinquennium eum audiuerunt Theodorus, alio nomine Gregorius, postea *Magnus* & *Thaumaturgus*, eiusque frater Athenodorus, sub Aureliano Imp. Martyr, itemque Firmilianus nobilis Cappadox, postmodum Cæsareæ Cappadociæ præsul. Et vt reliquos duos omittamus, hic est Gregorius quem Phædimus Episcopus Amaseæ, futurorum præscius, recusantem Ecclesiæ regimen, latebrasque captantem, quamquam ab eo 60 millibus passuum distaret, absentem precibus ac verbis sine impositione manuum consecrauit *Discipuli Origenis.*

cauit Episcopum vrbis Neocæsareæ ; quâ noui generis consecratione , quasi inuisibili vinculo colligatus, ad manuum impositionem lubens accessit. Huic quoque S. Gregorio B. Virgo cum S. Ioanne Euangelistâ *Regulam fidei* dedit, magni postea in vtraque Ecclesiâ nominis; digna manu & offerentis; & recipientis.

S. Vrbanus Papa Martyr.

Eodem anno 8. Kal. Iunias S. Vrbanus Pontifex , anno Sedis suæ sexto cum 7. mensibus , ac diebus quatuor, pro Christo perdidit caput. Multa ille vasa sacra confecit ex auro , argentoque, bonorum Ecclesiæ custos egregius ; quæ sapienter appellat *fidelium vota* , *pretia peccatorum*, *& pauperum patrimonia* . Verba hæc porrò in jus Canonicum translata , in Ecclesiasticorum omnium domibus insculpi meruerunt. Successit ei post 30. dies Pontianus Romanus , hæres bonorum eius, atque pietatis.

Succedit ei S. Pōtianus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4285. 985. 232.

Ammonius philosophus Christianus Platonicam doctrinam enarrabat , Alexandriæ publicus professor. Audiit eum Plotinus Lycopolitanus , annos natus duodeuiginti, & eius discipulus fuit annis XI. vtinam cum litteris ab illo fidem vir Ethnicus recepisset.

Thurinum umo enecat Alexander.

Pertinere videtur ad hunc annum nobile factum Alexandri Imperatoris aduersus aulicum Vetronium Thurinum, qui familiaris factus Cæsari , eiusque amicitiam ostentans, commendationes suas grandi vendebat pretio , ab vtrâque parte nonnunquam emunctâ pecuniâ ; quod cùm detexisset Imperator , hominem accusatum , & conuictum, in foro publico subiecto igne ex humidâ materiâ fumo enecauit , præcone vociferante , *mori fumo qui fumum vendidisset* ; exemplo aulicis metuendo , & Principibus imitando.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4286. 986. 233.

Artaxerses Persa tribus præliis Parthos superat, eorum Regem Artabanum duplici vtentem diademate exuit regno atque vitâ. Hic Persarum in Oriente restaurare nitebatur Imperium, vicinos facere sibi vectigales, & antiquam possessionem Cyri ad Ægæum vsque mare recuperare; jamque populabatur Mesopotamiam, Syriæque minabatur. Alexander eum reprimere Litteris conatus est, quas irrisit barbarus, arma atque equitatum intentans. Itaque potentioribus remediis vtendum fuit, Romanæ Legiones sæpe victrices, Orientalibus equitibus sæpe prostratis opponendæ.

Artaxerses Persarum regnū instaurat.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4287. 987. 234.

Alexander Artaxersem inuadit, functusque officio & boni ducis & militis, nobilem victoriam retulit; ex 700. turritis Elephantis 300 cepit, 200. interfecit; mille quingentos currus falcatos disjecit, quorum ducentos abduxit; centum viginta millia equitum fudit, Cataphractarios seu Clibanarios decies mille concidit, multos Persarum viuos abduxit, quos omnes vendidit, à Rege suo postea magno pretio redemptos; ac spoliis ditatum exercitum, Antiochiam primùm, deinde ad triumphum Romam reduxit. Celebratus est magnâ pompâ 7. Kal. Octob. neque enim hìc audiendus Herodianus, dum Romanos à Persis victos, expulsosque describit; ac potiùs adhibenda fides Lampridio ex Actis Senatus historiam hanc accuratè depingenti. Atenim vt nunquam Principibus adulatores, ita nunquam obtrectatores defuere.

Alexāder vincit Persas, de de iis triūphat.

Pontianus Pontifex cum Philippo suo Presbytero in Sardiniam relegatus Imperatoris jussu; suspicionem relinquit calumniæ in ipsum comparatæ, cùm certum sit, etiam ex Scriptoribus Ethnicis, in Christianos Alexandrum non malè

S. Pōtianus relegatus.

affe-

affectum esse.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI,
4288. 988. 235.

Alexãder à suis cæditur.

Alexander Germanis tumultuantibus bellum decernere cogitur pæne inuitus. In Galliam cum matre profectus, laboris sibi minùs esse in retundendis hostibus, quàm in suis continendis, expertus est: quare vt erat disciplinæ militaris retinentissimus, aliquas legiones exautorauit; vnde reliquarum in Principem odium. Occisus dicitur fuisse Scurræ barbarici manu, qui suos commilitones ad ejus necem inuitarat. Alij volunt interfectum curante Maximino, & immissis in eum quos regebat tyronibus. Cum eo quoque cæsa Mamæa mater; ob auaritiam à plerisque credita mortis eius causa, & quod à filio impensiùs coleretur. Vixit Alexander annis vndetriginta, mensibus tribus, diebus 7. Imperii decimo tertio absoluto, & 14 inchoato, vt ex nummis colligitur. Vir, quem nemo odit nisi pessimus, & cuius effata ad bonum Principem efficiendum sufficiunt, in Christianorum profectò Regum Palatiis describenda, vel ad disciplinam, vel ad contumeliam.

Succedit ei Maximianus.

Iulius Maximinus, Gotho Patre natus, Alanâ matre, vtrimque barbarus, magnitudine prope Gygas, robore Hercules, edacitate Milo, crudelitate Cyclops, Busiris, Sciro, Phalaris, inuasit Imperium, & renuntiatus ab exercitu Augustus; cùm Senator non esset, ipse filium suum sine autoritate Senatus Cæsarem dixit. Bellum in Germanos prosperè gessit, quos in paludes ac syluas fugere compulit, ad cccc. millia passuum eorum vicis incensis. Hâc confectâ expeditione Sirmium rediit hyemem traducturus, vbi datâ præfectis suis sæuiendi furandique potestate, non Imperatorem sed Tyrannum agere cœpit; delatores

Eius Imperij initia.

euocans, crimina confingens, innocentes occidens, omnibus, sed maximè bonis ac diuitibus metuendus; quæ præcipua est ac prima Tyrannidis nota.

Pon-

SEXTA PERSECVTIO *Sub Maximino, Sulpitio Seuero*. SEPTIMA.

Pontianus in Sardiniam relegatus, cùm sedisset annis quatuor, mensibus ferè sex, Maximini jussu fustibus contusus occiditur 13. Kal. Decemb. Cui post dies 13. suffectus est Anterus, natione Græcus: apage enim hinc Cyriacum, ex Actis ridiculis SS. Vrsulæ ac sociarum eius post Pontianum intrusum, quem refutare scriptor quantumuis otiosus non auderet. *S. Pontiani Papæ Martyrium.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4289. 989. 236.

Dum non imperat, sed furit, & per se ac præfectos suos, Maximinus, qui erat in Africâ exercitus ortâ seditione M. Antonium seu Antoninum Gordianum Africanum Proconsulem, ætate senem, inuitum ac repugnantem amicit purpurâ, & Imperatorem dicit cum filio in oppido Tisdro: inde deductus Carthaginem, magnificè Imperium administrare cœpit: petito Senatus assensu Vitallianum Præfectum prætorio, ne suis cœptis obsisteret, cædendum curat. Romani, auctore Senatu, à Maximino deficiunt; præfectum Vrbis Sabinum enecant cum delatoribus & Cæsaris amicis; huic mortem, huic vncum optantes. Quo audito nuncio Maximinus instar belluæ sæuiit, eruissetque oculos filio, nisi se maturè subduxisset, quòd amore patris Romam accedere monitus recusasset: vnde mali labem exortam esse insanus putabat, quod sua crudelitate parauerat. *Gordianus contra Maximinum eligitur Imperator.*

Anterus, vix occupatâ per mensem vnum sede, sublatus martyrio 3. Nonas Ian. creato post dies 13, Fabiano Romano Sedem suam ac mortis expectationem reliquit. *Anterus Papa cæditur, succedit ei Fabianus.*

MVNDI	Vrb. Cond.	CHRISTI.
4290.	990	237.

Gordiani duo pereunt.

Maximinus auditâ Gordiani proconsulis in Africâ defectione, huic Capellianum Mauros regentem successorem dederat. Hic versùs Carthaginem mouet, acerrimâque pugnâ initâ, cui tempestas funestissima præludit, Afros delet, cæso qui iis præerat Gordiano Iuniore Augusto. Quâ clade acceptâ, ex desperatione sibi laqueo pater fauces elisit. Capellianus in rebelles atrocissimè sæuit in Africâ, & quid alijs seditiosis expectandum esset ostendit. Iis Romæ auditis, seligitur Romæ M. Clodius Pupienus Maximus, ignobilis genere, sed virtutibus illustris, & huic muneri par; item Decimus Cælius Balbinus, moribus delicatior, neque tamen huic impar oneri; quibus adiectus est à populo ac militibus Cæsar puer Gordianus, veteris Gordiani nepos, iunioris filius aut filiæ patris Gordiani, cui velut auitum Imperium reseruaretur. Adiuncti & xx. viri qui prouincias curarent, atque in amicitiâ Senatus & duorum Augustorum retinerent. Pergit igitur aduersùs Maximinum Maximus. Balbinus remanet Romæ, non minori tamen periculo defunctus: nam inter Prætorianos milites Romæ relictos tanta seditio exorta est, vt Vrbi timeretur; certè pars eius incensa, tota ciuium ac militum cruore natauit; atque tota excisa fuisset, nisi per procerum hominem exhibitus populo ac militi Gordianus, partes inhibuisset, aspectu pueri & commiseratione sedatas.

Imperatores Pupienus, & Balbinus.

Maximinus superatis Alpibus Italiam ingreditur; sed Maximus sapienter subduxerat omnia cibaria; dum ergo obsidet Aquileiam, illius exercitus cœpit egere. Vrbem propugnabant Consulares duo, Menophilus & Crispinus, quorum virtute sic animus creuit oppidanis, vt mulieres ad machinas etiam capillos sufficerent. Pugnatum hîc acriter, & ferro & igne. Tandem dum efferatus Maximinus, etiam in suos quasi

Maximinus ceditur.

igna-

ignauos sæuit, interemptus est cum filio, eorumque capita præfixa contis, in sua castra omnium bonorum abundantiam inuexerunt. Sic periit Maximinus cùm tribus annis regnasset, robore, sed crudelitate major, quâ se in exitium cum filio traxit, alio patre digniorem. Certè si ex corporis formâ de animo judicari potest, non potuit hic esse malus, maximè cùm huic Alexander Seuerus sororem suam Theocliam sponsam exoptasset.

MVNDI	Vrb. Cond.	CHRISTI.
4291.	991.	238.

Hoc anno, quo Censorinus librum suum aureum de die Natali scribebat, contigit Ecclipsis Solis tanta, vt nihil penitùs videretur, sicut & alia anno superiori; quibus Augustorum neces superstitibus hominibus videntur esse denunciatæ. *Ecclipses Solis.*

Rediit in Vrbem Maximus cum suo exercitu, copiis Maximini vel remissis, vel in præsidia distributis, vel sibi adiunctis. Germanos etiam reduxit, quibus, si opus esset, in periculo vteretur. Exceptus est à Senatu & Balbino magnificè. Sed statim inter collegas nata discordia: quâ animaduersâ milites lectos à Senatu Imperatores tollere decreuerunt, perstricti maximè acclamatione Populi, quæ iis vnguis fuit in vlcere. Agonalibus ergo ludis Capitolinis irrumpunt in Palatium: & poterat arceri vis, si Germani à Maximo euocati adfuissent; sed dum eos retinet Balbinus, sibi à collegâ metuens, & se & illum perdidit. Obtruncati sunt igitur ambo, priùs omni contumeliâ vexati, relictis in viâ cadaueribus, vt Germanorum impetus retardaretur. Et cùm nihil propiùs esset quàm vt populus & milites iterum committerentur, acclamatus Gordianus Augustus, annos natus 13. vel 16. tumultum compressit, magno omnium ordinum fauore ob auum, & patrem aut auunculum, receptus; cùm hoc pacto & Senatui, & militiæ factum *Interficiuntur Pupienus & Balbinus.*

esse satis putaretur, Imperatore ab vtrisque electo atque recepto.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4292. 992. 239.

Babylas Antiochenus Episc. Mortuo Zebino Episcopo Antiocheno successit Babylas, magnum Ecclesiæ Orientalis lumen, & suâ morte pro fide factus illustrior.

Herodianus historicus. Floruit sub Gordiano Iuniore Herodianus: ac scripsit Græcè libros octo, ab obitu Marci Imp. ad Balbinum & Maximum, odio prosecutus Alexandrum Seuerum, & ab hâc parte malus historicus, alioquin expeditus & elegans.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4293. 993. 240.

Sabinianus Tyrannus repressus. Hoc anno, quo Consulatum iniere Vettius Sabinus & Venustus, Sabinianus in Africâ contra Gordianum rebellauit: sed ita compressa conjuratio per Mauritaniæ præsidem, primùm à rebellibus obsessum, vt Dux ipse factionis adduceretur Carthaginem à suis, sibi eius supplicio veniam deprecantibus.

CAPVT V.

DECAS QVINTA.

Ab anno Christi 240. *ad* 250.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4294. 994. 241.

Misitheus Præfectus præt. socer Gordiani. Ex tumultu ciuili vix Romanis respirantibus bellum graue enatum est, Persis fœdè Mesopotamiam populantibus. Quare vbi juuenis Imperator videt se egere consilio, hominis sibi addictissimi, duxit vxorem, Misithei (Zozimus vocat Timesiclem, qui Pomponio Leto Timessocles) viri doctissimi & eloquentissimi filiam, Furiam Sabinam Tranquillinam, cuius

patrem

patrem Præfectum prætorij creauit. Huius prudentiâ multa in Palatio correxit; neque, vti cœperat, se spadonibus & aulicis permisit, à quibus dignitates vendebantur; sed merita pensare didicit; jam supra ætatem sapiens, & alterâ prudentiæ parte potitus, quæ in audiendo consilio posita est; cùm tamen hæc in juuenibus nonnunquam magis quàm in prouectioribus desideretur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4295. 995. 242.

Gordianus Iani Gemini templum aperit, & cum ingentibus copiis, & egregiè instructis, aduersùs Persas proficiscitur. Per Mœsiam pergit, & Thraciam, vnde submouit quidquid negotium Romanis exhibere posset. Inde per Syriam venit Antiochiam, quæ jam à Sapore tenebatur, quem frequentibus præliis vicit, atque Antiochiam relinquere compulit; Carrhas item & Nisibin recepit, Persis adeo metuendus, vt sponte deficerent ciuitates, atque ex iis deducerent præsidia, non facilè vi expugnanda. Quæ omnia Misithei operâ peracta sunt, vigilantissimi ducis, & qui Imperio Romano ita prouiderat, vt prudentissimi patris-familias domus esse videretur. Quare huic gratiæ, Gordiano postulante, actæ sunt à Senatu, magnæ quidem, sed adhuc meritis eius impares.

Bellum in Persas felicissimè administratur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4296. 996. 243.

Beryllus Bostrorum Episcopus, vir doctissimus, cùm malè de Christo sensisset, atque Episcopos Arabiæ, quibus præerat, contra se concitasset, Origenis operâ ad sanam mentem reuocatus est; maiori se demittentis fructu, quàm gloriâ dedocentis.

Beryllus conuersus ab Origene.

Cùm Romanæ res ita florerent, vt melior sperari non posset administratio, hunc felicitatis cursum perditus Arabs interuertit. Philippus enim insidias Gordiano molitus, & sibi

Misitheus tollitur à Philippo.

tantùm à Misitheo metuens, eum per medicos improbos sustulit, qui ventris profluuio laboranti, pro scipticis remediis solutiua dedere, quibus tandem miser exanimatus est, magno Gordiani, maiori Reip. damno. Hæredem hic instituit Romanam Remp. & quidquid possidebat vectigalibus accedere voluit, vt huic viuus mortuusque prodesset. Statim in eius locum suffectus est Philippus Præfectus prætorio, ex humili genere natus, ideoque ad maiorem fortunam elatus, superbiâ tumens: quod vitium illis terræ filiis semper ingenitum est.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4297. 997. 244.

Philippus statim milites infensos Gordiano reddidit, frumentariis nauibus, & annonâ interuersâ, exercituque in loca deducto, de industriâ, vbi rebus omnibus egeret; cui malo tam prudenter Misitheus prouiderat. Hinc Philippo mandatum, vt his miseriis remedia quæreret, jam tutor Gordiani constitutus, & alter Augustus. Hâc nouâ dignitate superbus, cœpit illudere Gordiano, atque eius acuere indignationem; quod & præstitit. Accusauit enim hic illum ingrati animi coram milite, rogauitque vt huic dignitas abrogaretur quâ malè vtebatur; sed sensit tardiùs omnes fauere Philippo, à quo nec vt Cæsar esset, aut Præfectus prætorio, immo nec vt viueret impetrauit. Philippus enim Augustum Gordianorum nomen veritus, eum spoliatum Imperij ornamentis cædendum curauit, ipse jam solus Imperator. Scripsit tamen ad Senatum eum morbo extinctum fuisse; atque inter Diuos referri jussit, parum sollicitus vtrùm Diuus, modò vt non viuus esset. Obiit autem annos natus 19. vel 22. cùm sex imperasset, pulcher, amabilis; eruditus, omnibus animi ac corporis bonis ornatus, & cui nihil deesset ad Imperium præter ætatem.

Gordianus exauthoratus cæditur.

Iulius

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4298. 998. 245.

Iulius seu Iunius Philippus pacem turpem facit cum Sapore, filio Artaxerxis, Persarum Rege, homine procero & corpore horribili, relictis huic Mesopotamiâ & Assyriâ, & omni tantarum victoriarum fructu: sed id occupatum Imperium, & res Vrbanæ flagitabant. Iam enim auditâ Gordiani morte Senatus, Marcum quemdam virum sapientem & grauem legerat, eoque subitâ morte in Palatio defuncto Seuerum Hostilianum suffecerat, cui ægrotanti malè soluentes medici venam, mortem quoque attulerunt. Receptis ergo litteris à Philippo, Senatus ei confirmat Imperium. Hic Priscum fratrem Syriacis Legionibus, Seuerianum generum Mœsiæ ac Macedoniæ præficit, filium Imperij collegam creat, & redux in Vrbem ita Senatum populumque delinit, vt Gordiani sibi charissimi obliuiscerentur. *Philippus renunciatur Imperator.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4299. 999. 246.

Philippus in natali agro, non procul à Bostris vrbem sui nominis in Arabiâ condit Philippopolin, vt hoc monimento sui generis ignobilitas tolleretur. *Philippopolis condita.*

Putat etiam Baronius circa hoc tempus, Philippum Christo dedisse nomen, sacrisque aquis immersum quidquid contra Gordianum peccauerat eluisse, & bonis institutis Imperium emendare decreuisse; quod testantur edicta tum edita aduersùs exoletam & maledicam Poëtarum licentiam; quorum hoc tempore calamos sapienter inhibuit: si quid autem postea peccauit, publica exomologesi coram Fabiano Pontifice, Romanoque clero detersisse arbitratur, & Dauidem pœnitentiem secutum esse qui peccârem imitatus erat. *An Philippus Christianus.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4300. 1000. 247.

Philippus contra Carpos suscepit expeditionē, qui Istro circūposita loca suis excursionibus vastabant. *Expeditio in Carpos.*

cùm hic Scythas irrumpentes fortiter retudisset. Hos tamen missus Decius deiecit, resque valdè turbatas prudentiâ suâ restituit. Quare vt dignior Imperio, renitens purpurâ à militibus vestitus est. Aduersùs eum progressus Philippus ipse cum ingentibus copiis, atroci prælio victus & cæsus est. Alij tamen volunt eum à militibus suis Veronæ cæsum, medio capite supra ordinem dentium præciso, filium Romæ à Prætorianis, cùm annis quinque imperassent. Ferunt iuniorem Philippum, quem Sex. Aurel. victor C. Iulium Saturninum vocat, Agelastum fuisse, & à quinto ætatis anno nullo commento ad risum excitatum esse, patremque in Sæcularibus ludis cachinnantem petulantiùs, vultu saltem aduersante corripuisse; sic ambo quâ consecuti erant arte Imperium miseri perdiderunt. *Philippi necantur.*

Q. Decius, cognomento Traianus, his vnus Imperator successit, qui statim filium suum Q. Herennium Etruscum Messium Decium Cæsarem dixit: Erat ille ex Pannoniâ inferiore, Bubaliâ seu Bubali vrbe oriundus; vir fortis, ac bello clarus, & dignus Imperio, cui pacem sublatis Tyrannis reddiderât, postea in Christianos ipse Tyrannus acerbissimè sæuiturus. *Succedit Decius.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4303.	1003.	250.

SEPTIMA PERSECVTIO *sub Decio*,

Sulpitio Seuero OCTAVA.

Decius in odium Philipporum, & Christianorum qui plerisque in locis idola & fana diruerât, edicta in eos seuerissima proposuit, minis etiam intentatis in præsides qui quoquomodo iis parcerent, neque omnia in eos probra, omnia supplicia congererent. Quam persecutionem S. Cyprianus obseruat fuisse à Deo immissam censuram, vt Episcoporum atque populorum quasi *Dira in fideles persecutio.*

dormitans, & in otio languens fides excitaretur.

S. Cyprianus latet. Tum Cyprianus sæpe à populo postulatus ad leonem, sæpe à Proconsulis satellitibus quæsitus ad necem, latebras petiit, ac se ad meliora tempora reseruauit; quam fugam vtilem Ecclesiæ fuisse, ab eo gesta atque tolerata deinceps ostendent.

S. Fabianus Martyr. Fabianus Papa post annos duodeuiginti, 13. Kal. Febr. multis in Ecclesiâ sanctissimè constitutis, Petri sedem suo illustrauit sanguine; quam anno & amplius, sæuiente gentilium rabie, nullus impleuit, cum tanto Pastore ouibus dissipatis.

Origenes thus adolet. Tum etiam Origenem ferunt turpissimi dedecoris metu thus idolis obtulisse, aut ita se gessisse vt id passim crederetur; quod cùm alij afferant, alij negent, & multi vtrimque magnique ad stipulatores proponantur, satis est nobis in hoc opere propositam esse controuersiam.

Martyres plurimi. Sunt quoque huius temporis Babylas Antiochenus Episcopus; Martyr in carcere moriens, & cum suis vinculis, vt voluerat, sepultus: Alexander Comanæ Episcopus olim factus à S. Gregorio Thaumaturgo ex ridiculo Carbonario, & pro Christotum viuus exustus: Alexandriæ quoque multi flammis absumpti; vnde Christiani per contumeliam Sarmentitij, & Semassi ab Ethnicis nuncupati: septem juuenes in speluncâ Ephesi conclusi, inuentique sub Theodosio, ideóque dicti *Septem Dormientes*; aliique innumeri toto Orbe Romano, quos Decius inseruit cœlo, aut suppliciis, aut carceribus, aut rerum egestate.

Pauli in eremum secessus. Tum Paulus Eremita adolescens, metu mortis in eremum secedens, diuturnum martyrium inchoauit, eodem tempore quo Antonius lucem vidit, eorum futurus Parens qui in Ægypto vitam in desertis parem Angelis essent producturi, tantùm hærentes terræ, quantùm natura hominum fragilis pateretur.

C A-

CAPVT VI.

DECAS SEXTA.

Ab anno Christi 250. *ad* 260.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4304.	1004.	251.

ORtum est in Africâ schisma, cuius author Feliciſſimus fuit, in causâ lapſorum, quos recipi volebat contra antiquam receptamque Eccleſiæ diſciplinam Hic aduerſatus S. Cypriano ne eligeretur Epiſcopus, poſtea in abſentem quaſi duriorem in lapſos inuectus, cum aliis Presbyteris quinque multos ſibi conciliauit, quos in monte colligebat; quos aliunde criminibus infames Cyprianus ab Eccleſiâ reſcidit, ne reliquos inficerent. Adhæreſcebat huic Nouatus Epiſcopus, eumque occultè ad audendum incendebat: is poſtea Romam veniens, Nouatianoque Romano Presbytero junctus diuturnas inter Chriſtianos turbas inuexit. Erant porrò lapſorum duæ quaſi claſſes: prima erat eorum qui per ſe ſe idolis cultum exhibuiſſet, iterum in tres ordines digeſti: *Sacrificatorum*, qui ſacrificaſſent Idolis aut Idolothyta guſtaſſent, *Thurificatorum*, qui adoleuiſſent Diis Thura; & *Idololatrarum*, qui cultum aliquem iis exhibuiſſent: Altera claſſis erat *Libellaticorum*, qui per ſe, vel per amicos negaſſent fidem, ideoque impunitatis libellos à magiſtratibus obtinuiſſent: porrò lapſi illi non recipiebantur, niſi poſt grauem atque diuturnam pœnitentiam, quam tamen Martyrum preces dimitigabant Erant autem hi quadruplicis generis; quidam detenti in carcere, & nondum tormentis admoti, dicti *Confeſſores*; qui paſſi erant, *Martyres*; *a' ϖροιμιςικῶς*, qui fugiebant, & la-

Schiſma Feliciſſimi.

Lapſorum claſſes.

latebant, *Extorres*; denique qui sese offerrebant persecutoribus, *Professores*; hi omnes à lapsis rogati, & pro his sæpiùs & importuniùs rogantes, Ecclesiæ disciplinam corrumpere videbantur; quare admoniti à Cypriano acquieuere; vnus restitit Lucianus Confessor; ideòque de iis consultus Romanus Clerus, sede vacante, nihil innouandum censuit, tantùm antiquam Ecclesiæ consuetudinem seruandam esse sapienter edixit.

Cornelius Rom. Pontifex.

Interim Romæ Pontifex, postquam vltra annum vacasset sedes, electus est Cornelius Romanus, tali munere talique tempore dignissimus. In quem inuidiâ flagrans Nouatianus Presbyter, Nouato Episcopo Africano junctus schismatis veneno afflauerunt sese, & Confessorum aliquos in suas partes attraxere. Inde nonnunquam Nouatianus pro Nouato, aut vice versâ, à scriptoribus esse videntur vsurpata; vt erroribus, ita nominibus confusis, ex æquo Ecclesiæ Catholicæ deinceps nocituris.

Nouatus, & Nouatianus.

S. Pionius Martyr.

Tum passus est Smyrnæ cum aliquot sociis S. Pionius, ad stipitem clauis affixus, viuusque combustus; eo illustrior quòd cadente Episcopo suo Eudæmone, ipse Presbyter alios ad martyrium incitasset 23. Febr. cùm recurreret festus S. Polycarpi dies; Passa quoque 5. Idus Febr. Alexandriæ S. Apollonia, cui vetulæ ad contumeliam euulsi sunt dentes; ipsa à Deo concitata, in ignes irruit, tortoribus ad inferendam necem, quàm ipsa ad recipiendam minùs paratis.

S. Apollonia.

S. Dionysius Paris. Episcopus.

Sed omitti non potest Dionysius Parisiensis Episcopus cum sociis duobus Rustico & Eleutherio, qui sub Fescennio Præfecto dirum carcerem, atrocia verbera, & ardentem craticulam fortiter passus, in monte Martis, Lutetiæ incumbenti, qui deinceps Martyrum audiit, perdidit caput, quod tamen detulit in Catulliacum vicum ad piam fœminam, hodie s. Dionysij fanum, 7. Kalend. Octobris. Quòd enim cum Areopagitâ Dionysio sit confusus, id demum post annum 800. Christi

factum ; cuius author fabulæ Hilduinus : cui repugnauere viri eruditi ; sed tum gratia atque potentia, doctrinæ atque veritati præualuere

Valerianus tum factus est Censor , sexto Kal. Decembris , à Senatu , tolerante Decio, qui magnam hanc dignitatem Imperatoriæ jungi solitã amplissimo ordini permiserat. Tum sedato in Galliâ tumultu, creatoque Cæsare, ac Rep. Senatui commendatâ Decius perrexit in Thracias aduersus Scythas, Septentrionis regiones fœdè populantes , quos magnis cladibus affecit , eosque planè domnisset fame, nisi proditus à Treboiano Gallo in insidias pertractus esset. Hic cùm filium telis Barbarorum confixum , cum fortissimis quibusque suorum perdidisset , dum fugere cupit in profundissimam paludem demersus sic interiit , vt numquam ejus corpus apparuerit . Quod autem ejus vxor Tryphonia seu Tryphæna in sacris diptychis habetur , ea Senioris vxor non fuit , quam constat dictam esse Herenniam Sallustiam Barbiam Orbianam , sed junioris , quæ filia Seueri Hostiani fuit. Ita miser Decius cùm Christum ex Orbe Romano cupit expellere , ne è domo quidem suâ potuit ejicere , in consiliis , non tantùm in bellis suis infortunatus .

Valerian. Censor sub Decio.

Imperium statim inuasit C. Vibius Trebonianus Gallus , qui mox collegam dixit filium suum C. Vrbium Volusianum ; sub quibus deferuescere visa est persecutio , sed vt postea grauiùs recrudesceret .

Trebonianus Gallus, & filius Volusianus imperant.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4305.	1005.	252.

Romæ coacta est Synodus 60. Episcoporum , cui interfuere quoque multi Presbyteri, aduersus Nouatianum, qui *Clinicus*, hoc est, baptizatus in lecto, & à Dæmone ab Exorcistis liberatus, à tribus rudibus Episcopis in Romanum Pontificem euectus erat. In eâ damnatus cum suis Nouatianus , qui lapidem mouit omnem vt Fabium Antiochenum titubantem . Dionysium Alexandrinum ,

Synodus Romæ contra Nouatianos.

num, & S Cyprianum in suas partes pertraheret. Sed tandem Cornelius, & felicior, & superior fuit. Decretum quoq; vti lapsi reciperentur, editum, ne ex desperatione non jam schismaticis Nouatianis, sed Hæreticis adjungerentur; est enim procliuis à schismate in Hæresin lapsus.

Instauratur persecutio. Eodem anno Gallus & Volusianus inchoatam à Decio persecutionem acriter vrserunt; aut potiùs Hostilianus Perpenna, seu C. Valens Hostilianus adoptatus à Decio, datâ ei vxore Cn. Seiâ Sall. Barbiâ Orbianâ filiâ suâ; quem Senatus, mortuo Decio, cum Gallo Augustum creauerat; sed hic mox pestilentiâ absumptus τῷ θεῖα νόσῳ pœnas Deo dedit importunæ crudelitatis.

Dira pestis. Enimuero pestilens morbus egressus ex Æthiopiâ, toto Orbe Romano fœdè grassata est, præsertim in Ægypto & Africâ: cuius causâ librum scripsit de Mortalitate Cyprianus; vt qui mortis admonebantur à Deo, eam piè obirent atque Christianè.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4306. 1006 253.

Cornelius Papa relegatur, & caeditur. Cornelius Pontifex cum multis è Clero suo relegatur ad Centum cellas, quoniam eius operâ SS. Apostolorum Petri atque Pauli corpora honorificentiùs sepulta fuerant, Lucinâ pientissimâ fœminâ adnitente, & prædium etiam suum sufficiente. Sed cùm ad magnum exulem illum decurreretur, multi ad eum litteras scriberent, atque inter cæteros Cyprianus, reuocatus est in Vrbem; vbi plumbatis acerbissimè cæsus, & ad templum Martis raptus Christum confitens perdidit caput 16. kal. Octob. cùm sedisset annis duobus, mensibus totidem, cum tribus diebus. Cui post

Succedit ei Lucius. triginta quinque dies suffectus est Lucius Romanus, qui fuerat cum Cornelio relegatus, mox iterùm ab Vrbe in turpius exilium amandandus.

MVNDI *Vrb. Cond* CHRISTI.
4307. 1007 254.

Æmilius Æmilianus, in nummis C. Iulius Æmi-

Æmilianus, limitis Sarmatici in Mœsiâ Dux, fugauerat Scythas, eisque prædam eripuerat omnē ex variis gentibus collectam, quâ suos omnes ditarat. Hinc ab iis acclamatus est Imperator, explosi quasi inertes Gallus & Volusianus. Hi autem dum motus illos sedaturi proficiscuntur, Interamnę à suis interfecti, principatus sui anno tertio, eum Æmiliano reliquerunt; ignaui homines, & ad Christianorum sanguinem fundendum, quàm hostium, paratiores. Neque diu Imperio potitus est Æmilianus, post tres menses aut extinctus morbo, aut interemptus à suis refugientibus à ciuili bello, cùm P. Licinius Valerianus in Norico, Ignatius Galienus eius filius Romæ essent acclamati Imperatores; de quibus magna concepta spes, cum Imperij Romani dedecore tandem euanuit.

Gallus & Volusianus caesi.

Succedit Æmilianus.

P. Licinius.

Mortuus est hoc anno ætatis 69. Origenes, qui *vbi bene scripsit, nemo meliùs; vbi malè, nemo peiùs*, inquit ex veterum sensu Cassiodorus. Damnatus est ab Anastasio Papa, reprobatus à Quinta Synodo; vtrùm à Deo? quis audeat pronunciare? Sed cùm eum defendendum suscipiunt recentiores quidam, eique quasi affictos errores deprecantur, minimùm temerarij sunt, & imprudentibus accensendi. Eiusmodi quoque sunt qui duos Origenes admittunt, vnum sine cognomine, alterum Adamantium autorem Origenistarum quos *Turpes* vocant: sed hæc distinctio ab amatoribus Origenis conficta, vt in eam quasi laruam omnes tanti viri errores conjicerentur.

Moritur Origenes.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4308. 1008. 255.

4° Nonas Martij Lucius vbi gessisset Pontificatum annum vnum, mensibus tribus, eum cum vitâ martyr deposuit, cùm multa egregiè de disciplina Ecclesiæ sanxisset. Huic post dies 30. 5. Idus Aprilis successit Stephanus Romanus, sui juris fortis assertor, & Pontificiæ autoritatis.

Moritur Papa Lucius, ei succedit Stephanus.

MVN-

MVNDI *Vrb.Cond.* CHRISTI.
4309. 1009 256.

De rebaptizandis Hæreticis. Quoniam nondum erat terminata controuersia de rebaptizandis Hæreticis, Cyprianus cum suis Afris aientem partem sanciuit; ratam quoque eam habuerat Firmilianus Cæsareæ in Cappadociâ, & Dionysius Alexandriæ Epicopi. Sed negantem contrariâ Synodo definiuit Stephanus, & eum rectè contra tam multos & tam sanctos sensisse Arelatẽsis Plenaria Synodus judicauit.

Cyprianus in Stephanum insurgit. Quod autem tum Cyprianus contra Stephanum insurrexerit, neq; satis concocta scripserit, Augustinus tibi respondebit. Firmilianus autem factus primùm Quartodecimanus, & postea resipiscens, ostendit magnos viros nonnunquam cadere, sed resurgere; & eorum errores & peccata lapsus esse, non ruinam & desperationem.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4310. 1010. 257.

PERSECVTIO OCTAVA *sub Valeriano, & Galieno.*

Sulpitio Seuero NONA.

Credita Antichristi persecutio. Hæc persecutio concitata, Valerianum impellente quodam Ægyptio Mago, cuius artibus ita dementatus Imperator, vt ad victimas immolandas vir alioqui sapiens & grauis descenderet. Hæc autem laniena adeo crudelis fuit, vt Antichristi tempora Ioanni reuelata contigisse putauerit Dionysius Alexandrinus, fueritque eius sententia à multis sapientibus comprobata.

S. Stephanus ceditur. S. Stephanus Pontifex, cùm sedisset annis duobus, mensibus tribus, 4. Nonas Augusti multis editis miraculis, inter Missarum solemnia ab Imperatoris satellitibus trucidatur. *Sixtus ei succedit.* Cuius locum post 22. dies occupauit Sixtus Atheniensis, mox illum comitatior ad martyrium secuturus.

Sabellius Hæreticus. Sebellius, Ptolemaide in Pentapoli Libyæ natus,

natus, Noëthi hominis vanissimi Smyrnensis errores secutus, personas in Trinitate confudit, atque Hæresis tam nefariæ quàm latè patentis autor fuit. Quòd autem Sabelliano dogmati fauisse putatur à quibusdam S. Gregorius Thaumaturgus, nec eius sanctimonia nec S. Gregorij Naz. testimonium credere patitur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4311. 1011. 258.

In Romanum Imperium Barbari fœdè debacchantur; atque in Europam irruunt Gothi, Carpi, Burgundiones; Orientem populantur Persæ; Scythæ atque Marcomanni Thessalonicam vrbem obsident, atque ab eâ ægrè ab oppidanis fortissimis repelluntur, totâ Græciâ latè peruastatâ. Quare Athenienses jam à Syllæ tempore disjectos muros suos refecere, & Peloponnesij Hexamilum suum excitarunt, & munierunt Isthmum, quoniam jam Barbaris impar Romana fortitudo atque militia videbatur. Itaque proficisci parat in Orientem Valerianus, dum Galienus curaret Occidentem; sed huic non tantùm externum, sed ciuile bellum, idque multiplex, parabatur. 30. Tyrannis aduersus ignauum hominem mox rebellaturis. *Romanũ Imperium laceratur à Barbaris, & Tyrann.*

Ac primus Cyriades profusus nepos, primùm patri, deinde Romanis grauis, in eos Saporem & Odenatum concitauit, Antiochiâ & Cæsareâ captis dictus Cæsarianus, sed à suis adueniente Valeriano in Orientem necatus; tantùm parricidio, fugâ, ac Tyrannide celebris fuit.

Ingenuus quoque, dum popinis & stupris vacaret Gallienus, præses Mœsiæ ac Pannoniæ, vir fortis & à suis electus instantibus Sarmatis; sed oppressus per Celerem Verianum se pugione confodit, ne Galieno dederetur; homini Tyrannis ipsis crudeliori.

Hoc anno post annum vnum in exilio traductum S. Cyprianus ad Martyrium reuocatus est; quod declinauit tantisper, vt id ad Carthaginem *S. C priani Martyr. m.*

subi-

subiret, & Ecclesiam suam suo sanguine tingeret. Capite truncatus est a milite, cui 20. aureos dari iussit, 18. Kal. Octob. vt quæ tam sanctè scripserat, suo cruore & virtutibus obsignaret.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4312. 1012. 259.

Martyres sub Valeriano. In Africâ, in Numidiâ, in Galliis, in Hispaniâ Christianus sanguis profusus Valeriano calamitatem vltimam accersiit. Romæ quoque passa S. Eugenia sanctissima virgo, & fuso pro fide & Christo sanguine, quàm eodem à patre Philippo Præfecto Augustali recepto, illustrior.

Sixtus Papa Martyr. Sixtus Papa annum vnum sedit, menses 10. dies 25. ac 8. Idus Augusti Diaconis ac Subdiaconis martyribus stipatus occiditur; gemente Laurentio, quòd ab eo diuelleretur: sed vt paulò pòst (quod præcinuit Sixtus) grauiora supplicia toleraret.

S. Laurentius. Enimuero statim euocatus ab Imperatore Laurentius, Ecclesiæ bona, cuius ipse Oeconomus erat tradere jubetur: sed ea illico omnia is in pauperes effundit, ac pro thesauris inopum turbam ad Palatium deducit. Rabie efferatus Valerianus, duplicique igne accensus, furoris & auaritiæ, martyrem subjectis prunis in craticulâ torreri jubet; in quâ cùm auersâ corporis parte vstulatus esset, petiit in aduersam conuerti, vt tota eius caro edulis esset, mirabili fortitudine, & quæ spectantibus omnibus injecit admirationem, quibusdam etiam fidem.

Sixto succedit Dionysius. Cùm vacasset Romana Sedes diebus 32. in eâ locatus est Dionysius Atheniensis, vir magnæ pietatis, & funestis illis tēporibus sedere dignus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4313. 1013. 260.

Paulus Samosatenus. Paulus Samosatenus, mortuo Demetrio seu Demetriano Episcopo Antiocheno, nobilem hanc Ecclesiam regendam suscepit; hoc est, sanctum hoc ouile lupo administrandum concessum est.

Scy-

Scythæ per totum Imperium Romanum volitant, atque innumerabilem prædam colligunt; Trapezuntem diripiunt, Chalcedonem occupant, Nicæam & Nicomediam incendunt, Dianæ etiam Ephesinæ templum inflammant. Valerianus ergo diu tergiuersatus, in Bithyniam pergit vt eam tueatur: sed spectator tantùm ingentium calamitatum fuit. Hinc pergit in Orientem contra Saporem, quem muneribus ac pecuniâ placare conatus est; immo & imprudentissimè in eius colloquium venit. Sed ab eo captus, & mancipij instar vilissimi, ac demum cùm non vt captiuus sed vti desperatus loquitur, eiusdem Saporis jussu viuus excoriatus, atque salitus est, cùm annos septem in Imperio, aut in vinculis, semper miser traduxisset. *Scytharũ grassatio. Valerianus Imp. excoriatus*

Hæc cùm accepisset Galienus, licèt deliciis immersus, tantæ tamen crudelitatis in patrem, non Saporem, sed Deum agnouit autorem: quare eius jussu abrupta persecutio est, ne profusus Christianorum sanguis in eius caput maiorem calamitatem refunderet. *Persecutio cessat.*

Enimuero tùm 30. Tyranni extulere caput; non tamen omnes inutiles Galieno fuere. Odenatus enim Decurio aut Princeps Palmyrenorum, regio assumpto nomine, cum Zenobiâ vxore virilis animi fœminâ, ac filiis Herode, Herenniano, & Timolao, collecto exercitu Saporem vicit, victumque Ctesiphontem vsque insequitur; vir ad bella natus, venandis leonibus assuetus, cum vxore suâ bellicosissimâ, & in quâ forma cum robore decertabant. *Odenatus Palmyrenus.*

CAPVT

CAPVT VII.

DECAS SEPTIMA.

Ab anno Christi 260. ad 270.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4314. 1014. 261.

Pesti ministrantes Martyres. Galieno Imperatore V. & Volusiano Coss. dira pestis in variis prouinciis grassata plurimos extulit. Hoc tempore Christiani afflictis lue ministrantes, atque his operibus immortui, martyres in Ecclesiâ dici meruerunt, & eorum memoria in sacris Diptychis recolitur Kal. Martij: quid enim interest, an Dei, vel proximi causâ moriaris, si vtrobique ad mortem te tantùm diuinus amor impellat?

Odenati res gestæ. Odenatus in Macrianum pergit, qui cum filiis Macriano & Quieto aduersus Gallienum rebellarant; sed Quietum tantùm reperit, quem intercmit: Balista autem qui Macriano author Tyrannidis fuerat, in agro apud Daphnem, vbi priuatus degebat, interemptus est à quodam gregario milite Odenati: Vir planè dignus Imperio si felicitas in eo cum fortitudine & peritiâ conuenisset.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4315. 1015. 262.

Macrianus Tyrã. cæditur. Macrianus in Aureolum cum filio Macriano profectus est cum 45. millibus armatorum; sed in Illyrico vel Thraciæ finibus cum Domitiano duce Aureoli collatis signis, & se & filium perdidit, triginta quinque millia sese Aureolo dediderunt; tantùm hic viæ emensus est, vt hostis sui potentiam augeret.

Regillianus tollitur. Regillianus à Mœsis, quorum parentes Ingenui fautores crudeliter exceperat Gallienus, purpuram induere compulsus est: ferunt & eius

fortu-

fortunæ causam fuisse frigidam paronomasiam, quasi ex nomine *regendis* populis aptus esset. Ab iis à quibus acceperat Imperium metuentibus grauiora à Gallieno interemptus est; militibus tum spes at metus suos ex Imperatorum suorum capite metientibus.

Saturninus Tyrannus.

Saturninus quoque, ex odio luxuriosi Gallieni, Princeps creatus est; sed statim se imparem sensit, monuitque milites eos *bonum ducem perdidisse, non bonum Imperatorem fecisse*; cùmque accuratè militarem disciplinam seruatam vellet, ab iis cæsus est, qui neque bonum neque Principem ferre possent.

Æmilianus Tyrā nus.

Æmilianus denique ex ridiculâ causâ, & ob meliores crepidas factâ seditione, creatus est Imperator, atque Ægyptum sapienter rexit; parare etiam in Indiam, hoc est, Æthiopiam suscitus expeditionem; quare Alexander, vel Alexandrinus dictus; sed victus à Theodoto Gallieni duce, in carcere non vti dux, sed vt grassator strangulatus est.

MVNDI	Vrb. Cond.	CHRISTI.
4316.	5016.	263.

Postumus Tyrannus.

Postumus selectus erat à Gallieno, vt filium suum Licinium Cornelium Saloninum Valerianum Cæsarem creatum regeret in Galliis; vir absolutissimæ virtutis seu bellum gerendum esset, seu populi in officio continendi. Cùm igitur Galli Saloninum interemissent, natum ex Saloniâ seu Piparâ, Barbari regis filiâ, quam perditè amabat Imperator, atque aliunde Gallienum acerbissimè odissent ob improbissimos mores, hunc Imperatorem delegerunt. Cùm eum debellare posse Gallienus desperaret, pace factâ cum Aureolo, eundem in Postumum concitauit, & cum Claudio ipse ad eum oppugnandum venit. Certatum acriter, victusque Postumus. Sed Galienus sagittâ vulneratus; itaque relictus videtur esse in Galliâ Postumus, in quâ per 7. annos satis quietè & feliciter populos illos administrauit.

Galie-

Porphyrius philosophus. Galienus autem Romam reuersus decennalia celebrauit exquisito voluptatum genere, in quas immersus erat; libidinis ac gulæ vile mancipium.

Hoc anno Romam item venit Porphyrius, annos 38. natus, sequutus Plotinum agentem vitæ annos vnde sexaginta. Fuit hic Prophyrius Bitanæus, sed Iudæi veritus existimationem se Tyrium dixit; & cùm Syriacâ voce Malchus vocaretur, quæ Regem sonat, ab insigni regio *Purpura* suum nomen inflexit. Olim fuerat Christianus, sed objurgatus à majoribus suis eiurauit fidem; tanti furoris nonnunquam, vt de consciscendâ sibi morte cogitarit. En quos principes destituta fide Philosophia veneratur!

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4317.	1017.	264.

Odenatus imperat Orienti. Odenatus totum Orientem occupat, dum Romæ Galienus luxu deliciisque difflueret, plus abdominis quàm Imperij sui sollicitu: itaque hanc partem Imperij nobilem, quasi suam administrare cœpit. Nisibin & Carrhas oppugnat, Persas occurrere ausos capit, eorum captos Satrapas nonnullos mittit ad Galienum, qui de alienis laboribus ausus est triumphare. Capit & aliquas concubinas Saporis; quo nullum Persis maius inferri dedecus potest. Denique sic totum Orientem composuit, vt jam Româ, & Romanâ administratione nihil indigeret; tantû vnius hominis virtus in Rep. corruptissimâ potest

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4318.	1018.	265.

Paulus Samosatenus damnatus in Concilio Antiocheno. Aduersus Paulum Samosatenum Synodus Antiochiæ coacta est, cui interfuere Firmilianus Cæsareæ Cappadociæ, Gregorius Thaumaturgus Cæsareæ, eius frater Athenodorus Ponti, Hymenæus Hierosolymitanus, & alij magni nominis Episcopi. Vocatus ad eam Dionysius Alexandrinus, ob grauem ætatem venire non potuit. Damnata omnium calculis Pauli hæresis; qui

qui pollicitus se mutaturum sententiam, non est expulsus è sede, fortè propter discipulam eius Zenobiam, cuius tum maritus in Oriente poterat omnia, atque ita cautum fidei, vt in Ecclesiam hæ non inueherentur. Zenobiam enim Paulus docuerat, sed judaizare, vt quidam credunt; alij Iudæam conatum esse ad Christum pertrahere; quod dum præstat, & suo nimis confidit ingenio, in Artemonis hæresin impegisse. Sed & deinceps errores erroribus addidit, factus etiam imprudens aliarum hæreseon parens, vt Nestorij; moribus etiam corruptissimis fuit, vt est facilis ab hæresi in grauissima scelera lapsus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4319. 1019. 266.

Extincta sunt hoc anno magna duo Orientalis Ecclesiæ lumina Dionysius Alexandriæ, & Gregorius Neocæsareę Episcopi. Dionysius annis 17. suam rexit Ecclesiam, vir apprimè doctus atque hæreticorum hostis acerrimus, cuius memoria recolitur ab Orientalibus 15. Kal. Decembris, habuitque successorem Maximum aliter Maximianum. Gregorius verò numeratis priùs fidelibus Ecclesiæ suæ, septem tantùm inuenit ab eâ extorres; cùm suam ingressus sedem totidem duntaxat Christo mancipatos reperisset. Dictus autem Thaumaturgus, propter ingentia diuturnaque miracula; vt mons recedere jussus ad Ecclesiæ fabricam, Lycus fluuius baculo suo in eius ripâ defixo coërcitus: propter quæ etiam sui sæculi Moses appellatus est. Voluit non proprio, sed alieno tumulo sepeliri, vt viuus & mortuus alieni soli inquilinus esset; qui tamen magnæ venerationis fuit, nec inter terræ motus infinitos, quibus regio afflictata est sæpe, concussus vnquam; vt demortui inconcussa fides hoc prodigio significaretur.

Dionysij Alex. & Gregorij Thaumaturgi mors.

Cùm

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4320. 1020. 267.

Postumi mors. Cùm annis septem fortissimè atque sapientissimè Postumus Galliis præfuisset, cum filio suo Postumo eloquentissimo juuene, à rebelli Lolliano interfectus est: sed hic quoque cæsus à Victorino, quem consortem Imperij Postumus fecerat, & eius auxilio retuderat Gallienum. *Et aliorū Tyrannorū cædes, aut deditio.* Victorinus quoque interfectus est Agripinæ ab Actuario quodam, cuius vxorem stuprauerat, cùm in eo nihil præter castimoniam desideraretur; sed eius mater Victorina seu Victoria, mater castrorum dicta, statim Victorinum juniorem nepotem suum creauit Cæsarem, mox à militibus interfectum, & eodem tumulo cum patre inclusum. Cùm ergo Victoria Augusta se tantæ moli videret imparem, primò selegit Marium olim fabrum ferrarium, virum eximij roboris, qui tantùm triduo imperauit; secundò C. Pesuuium siue Pinesuuium Tetricum, cuius & filium Cæsarem dixit qui mox ambo sponte se Aureliano Principi submisere. Ita bellum ciuile Gallicanum multo sanguine inchoatum productumque, absque cæde peractum est.

Odenatus caditur. Florebat Oriens sub Odenato; qui etiam charus Galieno, à quo Augustus propter egregia facinora dictus erat; Sapori metuendus, quoniam hunc victum subactumque intra Tigrim compulerat: sed perfidiosè à consobrino suo Mæonio interfectus est cum filio Herode homine delicatiore, & cui pater nimiùm indulgebat: consensisse dicitur Mæonius cum Zenobiâ, quæ Herodem ex aliâ conjuge prælatum filiis suis Herenniano & Timolao ferre non poterat. Sed percussor ille turpissimus per errorem dictus Imperator, breui ob luxuriam à militibus sublatus est. Ergo Zenobia filiorum nomine suscepit Imperium, cui regendo se dignam præbuit, de sanguine Ptolemæorum & Cleopatræ orta; *Zenobia ei succedit* vltimo Gallieni dedecore, qui fœminam pati compulsus est,

est. Misit quidem contra Persas Heraclianum ducem; sed hic à Palmyrenis rejectus, quos magna curâ, & sumptibus coëgerat milites ignominiosè perdidit, victus à fœminâ, in quâ tamen nihil molle & delicatum præter sexum fuit, reliqua virilia & magni Imperatoris.

Neque tamen vbique Galienus infelix fuit; Scythas populantes, de more, Ro. Imperium duces eius Cleodamus & Athenæus Byzantini retuderunt, ac magno prælio profligarunt. Eius quoque Dux Venerianus Gothos nauali prælio vicit; quo tamen ex morbo sublato, victi Cyzicum, Asiam, Achaiamque vexarunt, expulsi tamen ex Achaia a Dexippo Atheniensi per Epirum, Beotiam, & Acarnaniam peruagati docuere, sub libidinoso Principe Imperium magnum esse latrocinium. *Scytharum depopulatio.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4321. 1021. 268.

Gallienum duces sui ferre vltrà non potuerunt, jocantem dum Imperium perderet; itaque eum ipsum perdere statuerunt Martianus qui Scythas sæpe domuerat, & Ceronius seu Cecropius dux Dalmatarum; hi tamen fraude eum interimendum decernunt; fingunt adesse Aureolum quem is appetebat bello; ad eum dum progredi putat, juxta Mediolanum, cùm imperasset 7. annis cum patre, solus octo, cæsus est, ac frater eius P. Licinius Valerianus. Is finis Galieni fuit, quem ad excidium Imperij natum nemo negare possit, cuius improbitas triginta Tyrannos armauit in Romam: eorum duntaxat aliquot commemorauimus; omisimus enim Trebellianum, Isaurorum potiùs & grassatorum ducem quàm Principem: Celsum in Africâ 7. die sui Principatus cæsum, & voratum à canibus: Valentem æmulum Martiani, & Pisonem Frugi, cognomento Thessalicum, immissum à Macriano vt Valentem interimeret: Titum, de se minùs quàm de vxore Calphurniâ notum: Cen- *Gallienus interimitur.* *Reliqui 30. Tyranni.*

sorinum denique, scurarum ioco Claudium dictum *Felicem ad omnia, infelicissimum Imperatorem*. Ab iis laceratum est Imperium Romanum, dum Valerianus in vinculis gemeret, Gallienus in deliciis volutaretur, & luderet, saltem suâ negligentiâ, atque impuris moribus parricida.

Claudius Imp. succedit Gallieno.

Successit Gallieno Marcus Aurelius Claudius, origine Dalmata, circa Kal. Aprilis delectus à toto exercitu, Senatu vniuerso approbante, quasi dignissimus qui cuncta corrupta emendaret: quem tamen Christianis infensum fuisse martyrum Acta declarant. Hic statim mouit in Aureolum Tyrannum, quem vicit ad pontem de eius nomine dictum Aureoli, ac tumulo humiliore donauit. Zosimus tamen eum se dedidisse scribit, sed ab Imperatoris militibus cæsum, in odium rebellionis. Inde contra Gothos maioris momenti suscepta expeditio, & in quâ Roma vel surrectura, vel penitùs ruitura videbatur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4322. 1022. 269.

Gothi victi à Claudio.

Claudius Gothos Romanum Imperium fœdè vastantes insigni prælio deuicit, in quo cæsi sunt Barbarorum trecenta viginti millia, bis mille depressæ naues, aliquot capti Reges, tanta mulierum multitudo, vt duæ vel tres singulis victoribus cesserint, cum innumeris bobus, ouibus & jumentis, adeo vt omni fide major hæc victoria cladesque crederetur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4323. 1023. 270.

Moritur Claudius.

Gothorum reliquiæ ad Henimontum peste ac fame miserabiliter periere, non inulti tamen, cùm eorum quosdam Romani turbatiùs aggrederentur, in quos seuerè Claudius animaduertit. Hinc grauis secuta lues, quæ etiam Claudium extulit, postquam annum vnum, menses decem, dies aliquot imperasset; virum omnibus

bonis

bonis corporis & animi exornatum, & in quo ad restituendum Romanum Imperium nihil desideratum est præter breuitatem Principatus.

Successit ei frater M. Aurelius Claudius Quintillus, vel Imperio dignus, etiamsi Claudij frater non fuisset; sicque omnium iudicio non hæreditariam, sed virtute partam dignitatem suscepit; sed cùm se grauem ac verum Principem præstaret, à suis militibus cæsus 17. Imperij sui, Romanis tantùm ostensus est.

Succedit ei frater Claudius Quintillus.

Electus deinde communibus suffragijs L. Domitius Aurelianus, Sirmio oriundus, obscuro genere natus, sed rebus gestis clarissimus, vt pote qui vno die bello Sarmatico quadraginta octo suâ manu interemisset, & cum trecentis tantùm præsidiarijs Sarmatas attriuisset; semper in prælijs victor, quæ nunquam detrectauerat, ex æquo & fortis & felix.

Aurelianus Imperator.

Obijt hoc anno Plotinus, annos natus sexaginta sex, in Campaniâ, quò recesserat vlceribus plenus, sed adhuc animo quàm corpore turpior.

Plotini mors.

Paulus Samosatenus iterum relapsus in hæresin, ac de multis criminibus accusatus in Synodo, è sede dejicitur, substituto in eius locum Domno filio Demetrij, vel Demetriani, omnibus virtutibus exornato. Sed restitit Paulus, nec exire Episcopio contumax voluit; itaque prouocatum ad Aurelianum Imperatorem, qui huic assignauit domum, cui tribuendam esse per litteras suas Pontifex Romanus cum Italis Christianis præscriberet. Quo edicto depulsus Paulus, inductus Domnus; ab Imperatore, seu Deo veriùs, pax est Ecclesiæ procurata.

Paulus Samosf. dejicitur sua sede.

Mortuus tum Romæ Dionysius, anno sedis suæ XI. cum mensibus 3. diebus. 14. Decembris 26. & eius solium vacuum diebus sex; vltimo anni die inductus est Felix Romanus, quem cum hâc dignitate multa pericula manebant.

Moritur Dionysius Papa succedit ei Felix.

CAPVT VIII.

DECAS OCTAVA.

Ab anno Christi 270. ad 280.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4324. 1024. 271.

Aureliani initia seuera.

ALEMANNI atque Marcomanni etiam Italiam subeunt, ac circa Mediolanum omnia vastant, dum Aurelianus cum iis fortiùs quàm cautiùs pugnat. Magna etiam accepta ad Placentiam clades Barbaricâ fraude, adeo vt Romæ trepidaretur; quare consulti libri Sibyllini, & carptim Imperator hostes aggressus, omnes concidit. Rediens in Vrbem victor in seditiosos seueriùs animaduertit, quibus nobiles etiam Senatores immiscuit; neque satis justè, neque satis leniter, vti sperabatur, auspicatus Imperium; tunc enim timeri cœpit Princeps optimus, qui antè duntaxat amabatur.

Roma amplitudo.

Tum muris cincta Roma, quibus antea carebat; aut veriùs iidem amplificati, adhibito Senatus consilio, atque ad 50. millia passuum eius pomœrium extendit Aurelianus, vt sub eius auspiciis cum Imperio Roma quoque cresceret.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4325. 1025. 272.

NONA PERSECVTIO *Sub Aureliano.*
OCTAVA *S. Leoni Papæ.*

Ex occasione excursionis Barbaricæ vulgò creditur hæc excitata persecutio, qua Christiani refugien-

refugientes Idolorum cultus dicebantur excitare feditiones, quibus anno superiori exagitata fuerat Roma. Quamquam autem promulgarit legem, præpeditus miraculo, quo manus eius quasi sine neruis elanguit, parata fatali in Christianos edicto subscribere, nihilominus sub eo passi multi Martyres, siue eius, siue præfectorum culpa fuit; quos probabile non est absque Imperatoris satis rigidi assensu tam grauiter sæuituros. *Excitata persecutio statim a præfectis.*

His Romæ peractis, multatisque qui in suspicionem rerum nouarum venerant, Epitimio, Vrbano, & Domitiano, proficiscitur in Orientem aduersus Zenobiam Aurelianus: & hæc quidem ad Propontidis vsque fauces suam ditionem extendere moliebatur: sed fines illi Imperatoris aduentu contracti sunt; Chalcedonem enim, Ancyramque recepit: Tyanam sibi occludi indignatus est, & canem se in oppido non relicturum negauit. Cùm tamen ea prodita esset per ciuem Heraclemmonem; & proditorem occidi passus est, & militibus direptionem vrbis postulantibus nihil aliud permisit, quàm canes occidere, ne periurus ipse, illi crudeles inuenirentur; quod Ethnici scriptores in Apollonij Tyanei meritus nocturnos inaniter refuderunt. *Expeditio in Zenobiam suscepta.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4326. 1026. 273.

Venit ad Antiochiam Aurelianus, vbi cum ingentibus copijs & exercitatissimis Zenobia Romanos expectabat Equestribus aliquot certaminibus, & velitationibus commissis, deprehendit in cataphractis Equitibus vim totam Palmyrenorum sitam esse. Monet igitur suos vt eorum primum declinent impetum, nec in eos nisi cursu & tergiuersatione fatigatos irruant; hoc demum strategemate victoriam Romanis integram peperit. Fugit Antiochiam Zenobia cum suis; & ne ab Antiochenis inuaderentur, cæso capite hominis qui non malè vultu referebat Aurelianum, & per totam vrbem circumlato, *Vincitur Zenobia.*

Zabdas militum Zenobianorum magister (Zabam fœminam vocat Vopiscus) vrbem in officio continuit; quæ tamen statim Aureliano relicta est. Iterum ad Emisam seu Emesam certatum, iterum grandi clade victa Zenobia fugit Palmyram; vbi obsessa, fortiter restitit, vulnerato etiam Aureliano. Tandem litteris Imperatoris inuitata se dedidit. Zosimus tamen in fugâ ad Euphratem captam asserit. Retulit inde Cæsar purpuram, cui comparatæ Romanæ, cineres videbantur. Zenobiam ad necem milites deposcebant, reseruari ad triumphum maluit, & viuere cum filijs; clementiæ suæ spirans monumentum.

Et se dedit, aut capitur.

Firmus, patriâ Seleuciensis, vir diues, robustus, & fortis reparare conatus est Zenobiæ partes; sed ab Aureliano victus, laqueo finiuit vitam, aut sponte, aut jussu Imperatoris. De eo fabulas commemorare nolo, quas etiam Vopiscus irridendas putauit.

Firmus Tyrannus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4327. 1027. 274.

Aurelianus apud Catalaunos Tetricum vicit, qui Faustini & militum suorum insolentiam non ferens ad Imperatorem scripsit, *Eripe me his inuicte malis*. Recepit eum amicè Aurelianus cum filio; sed vtrumque in triumphum duxit, habitu Gallico. Duxit & Zenobiam gemmis ornatam, verùm in catenis aureis, cum suis ex Odenato liberis Herenniano & Timolao; nunquam visus est triumphus magnificentior, si captiuorum numerus varietasque spectentur. Ducti tres currus nobiles Odenati, Regis Persarum, & Zenobiæ, in quo Romam se visuram sperabat; accessit & quartus Gothorum Regis, ceruis 4. junctus, quo inuectus est in Capitolium Aurelianus, vbi & ceruos mactauit Ioui. Zenobiam in Italiâ cum suis liberis viuere liberè permisit in Tiburtino; Tetricum cum filio non tantùm viuere passus est, sed hunc Senatorem esse voluit, illum

Triumphus Aureliani.

Tyran. Tetricus nus.

illum Correctorem Apuliæ creauit; & sæpe collegam, commilitonem, immo quandoque vocauit Imperatorem; post victoriam tam facilis, quàm ante seuerus & austerus extiterat.

Sed tam illustres victorias turbauit domesticum malum: Monetarij enim, autore Felicissimo Fisci procuratore, in eum rebellarunt; acerrimè, ac seuerissimè vindicata rebellio; questus est enim Aurelianus septem suorum millia cæsa jacuisse, & difficilem de iis esse relatam victoriam; quæ nunquam facilis est & incruenta, cùm de desperatis quæritur. *Domesticum bellum.*

Daciam prouinciam, quam vltra Istrum constituerat Traianus, abjecit, negans vti lem esse Populo Romano, & multorum bellorum inanium causam, & Imperium illud esse bonum non quod maius est, sed quod tutius. *Daciam deserit.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4328. 1028. 275.

Aurelianus, cùm imperasset annis quinque, populo charus, metuendus Senatui cuius pædagogus dicebatur, fraude Mnestei Secretariorum Notarij, in quem intentarat minas, conficto multorum cædendorum libello, manu cuiusdam Mecaporis apud Cœnophrurium, inter Perinthum & Byzantium, interfectus est mense Ianuario, Imperij sui anno 5. & aliquanto plus. Mnesteus bestijs est obiectus: cæsus inter diuos relatus est; *dux melior quàm Princeps*, aiebat Diocletianus, si quidem primâ Imperatoris dote clementiâ caruit. Sed quid agas quod aiebat mimicus ille scurra Claudij, *in vno annulo boni Principes perscribi possunt, atque depingi.* *Ceditur Aurelianus.*

Secutum est longum interregnum dum milites creandum Principem offerunt Senatui, ne ipsi ex iis qui errauerunt, aut malè fecerunt, in mortui Principis causâ aliquem seligant; Senatus rejicit eundem ad exercitum, ne si proponatur à Patribus, id fiat cum electi periculo, & eligentium inuidiâ; in eâ cõtentione perhonestâ *Tacitus ei succedit.*

octo menses abierunt. Tandem Kal. Octobris creatus est à Senatu M. Claudius Tacitus, ad Cornelium Tacitum originem referens; quare hunc quibus potuit modis honorauit. Hic Christianos ampliùs vrgeri non est passus, inquiunt Acta S. Charitonis; Princeps egregiè moratus, & dignissimus qui vno tot clarissimorum virorum consensu crearetur Imperator.

Felix Papa moritur, succedit ei Eutychianus. Felix Papa 3. Kal. Iunias martyrium subiit, cùm sedisset annis 4. mensibus 5. relicto successore pridie Nonas eiusdem mensis Eutychiano, natione Tusco, patriâ Lunensi; à quo edictum vt in Ecclesiâ terræ frugibus Sacerdos benè precaretur; non quòd antè non fieret, sed quòd nondum id esset Sanctione decretum.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4329.	1029.	276.

Moritur Tacitus. Tacitus Scythas Asiam vexantes excursionibus, partim ad internecionem deleuit, partim Plotiano Præf. prætorij concidendos obiecit. Multa sanctissimè edixit, & cùm imperasset mensibus sex; mense Martio aut morbo, aut suorum insidijs propter Maximinum propinquum suum interemptus est, magno Senatus potissimùm dolore, qui tam parum autoritatem suam atque potentiam viguisse molestissimè tulit.

Florianus inuadit Imperium. Probus eligitur. M. Annius Florianus, ex matre frater, non expectatâ Senatus aut Legionum voluntate quasi hæreditarium inuasit Imperium. Sed electus est à militibus M. Aurelius Probus Pannonius ex vrbe Sirmio, matre illustriore quàm patre, & electus modo, qui fabulam sapit; cùm enim monerent milites eligendum esse Principem fortem, clementem, probum, commune nomen, proprium statim reuocauit in mentem, Probus acclamatus Imperator, voxque hæc eligentibus pro sorte & augurio fuit. Approbatus autem à Senatu & Romæ Florianus; non quia idoneus, sed ne per vim retineret Imperium. Verùm hic post duos menses aut à suis militibus, aut

jussu

jussu Probi ad Tarsum interemptus tantùm degustauit Imperium, nec Principatu, nec fratre suo Tacito satis dignus.

Circa hæc tempora Priuatus Gabalitanus Episcopus, à Germanis Galliam depopulantibus martyrio coronatus est; vt vbique, & ab omnibus martyrium expectaretur. *S. Priuatus Martyr.*

MVNDI *Vrb.Cond.* CHRISTI.
4330. 1030 277.

Probus castigatis fortiter atque sapienter qui Aurelianum & Tacitum sustulerant, ne impunitas sceleratorum accenderet audaciam, profectus est in Galliam à Germanis fœdè laceratam. Hîc recepit vrbes sexaginta occupatas à Barbaris, quorum quadringenta millia cecidit, reliquos vltra Nicrum & Albin submouit: nouem eorum Reges ad suos pedes prostratos vidit, plus ei prædæ quam fecerant, ademit; eos arare, pascere, bellare Romanis compullit, facturus Germaniam populi Romani prouinciam, nisi tutiùs quàm longiùs imperare decreuisset. *Probus Germanos vincit.*

Circa hoc tempus turpissima Manichæorum hæresis prodiit, cuius initia nullus ignorare debet. Scythianus quidam, genere Saracenus, vir diues, & improbus, vtcumque doctus, errorem de duobus principiis ex Pythagoreo dogmate diuulgare cœpit in Palæstinâ, vbi confutatus se Magiæ dedidit, ac tandem ex morbo interiit. Discipulus eius fuit Terebinthus, qui scriptorum Scythiani & pecuniæ factus hæres, à Palæstinis exagitatus fugit in Persidem; vbi quoque vexatus à Sacerdotibus solis, & jam ab iis capiendus fugit ad viduam, vbi Magiæ dum Vacaret extinctus est. Hæc vidua cum hærede careret, seruum emit nomine Curbicum, quem & præceptoribus instituendum tradidit, à quibus tantùm didicit, quod ad disputandum audacter & perfractè satis esset; defunctâ viduâ per quam fuerat adoptatus, hæres bonorum eius, atque librorum, seruili nomine *Heresis Manichæorum exordia.*

depositio MANEM se, hoc est Persicè, *disputatorem* dixit, hæresin confinxit, ac sibi discipulos acciuit. Eorum operâ cùm emisset Christianorum libros, ex iis traxit quæ putaret ad suum dogma facere; & confutatus licèt non semel, haud despondit animos, sed perfrictâ fronte se semper victorem asseruit. At cùm Persarum Regis filium expulsis medicis, à quibus facilè leuari potuerat, precibus suis sanandum spopondisset, nec stetisset promissis, infante mortuo fugiens, tandem interceptus à Satellibus, Regis ejusdem jussu, Persarumque more, arundinibus viuus exutus est cute, postea obiectus feris, & pelle ad ludibrium suspensâ. Quare eius sectatores libenter arundinibus incubant; vnde Manarii dicti, homines vulgò sceleratissimi, quoniam eorum secta sentina fuit semper totius improbitatis. Hæc pestilentis hæresis initia, cuius author celeriter extinctus, longas propagines reliquit, & in perniciem Ecclesiæ nimiùm diuturnas.

Manes excoriatus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4331. 1031. 278.

Francorum excursiones.

Franci à suis pessimè accepti in Gallijs (jampridem enim in vnam ex variis populis coaluerant gentem, ac se Francos linguâ patriâ, hoc est, *Liberos Heroas* dixerant) socios suos vlcisci decreuerunt. Vastato itaque latè Imperio Romano, occupatis in Ponto nauibus, Græciæ, Asiæ, ac Libyæ littora latè terruerunt, captis etiam in Siciliâ Syracusis. Vnde spoliis diuites, superato Herculis freto incredibili audaciâ redierunt in patriam per Oceanum, nec omnes cæsos aut domitos à Probo fortiter docuerunt.

MVNDI *Vrb Cond.* CHRISTI.
4332. 1032. 279.

Barbari se Probo dedunt.

Probus pacatis Galliis Illyricum petit, & ingressus Rhætias eas ita pacauit, vt ne terroris quidem vmbram in his locis relinqueret. In reli-

reliquis Illyrici partibus Sarmatæ compressi sine bello, quæ rapuerant Romanis reddiderunt, sua seruare contenti. Inde in Thraciam direxit iter, quando Getici populi omnes famâ ejus territi, aut dediderunt sese, aut in eius amicitiam transierunt, parati cum eo militare quem verè Ducem esse & Imperatorem deprehenderant.

Tum etiam Pannoniis vites habere permisit, ac juxta Sirmium Almam montem militari labore vitibus conseuit, vt se tanto beneficio, Imperatoris populares agnoscerent. Eodem quoque tempore Gallos, Hispanos, ac Britannos habere vites passus, ac vinum exprimere, à Romanis quibusdam Imperatoribus vsu vini vix in Italiâ tolerato, ex vltimo timore, vel infamiâ. *Vites in Pannonia*

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

MVNDI 4333. *Vrb. Cond.* 1033. CHRISTI 280.

Pergit in Orientem Probus, & dum per Isauriam transit, latrone quodam potentissimo capto, cæsoque, didicit *facilius esse ex iis locis grassatores arceri quàm tolli*. Inde deflexit in Ægyptum, vbi Saturninum Gallum, Augustum ab his populis acclamatum, virum fortem, ac rebus gestis illustrem, ad se cum spe veniæ inuitauit. Sed, militibus eius diffidentibus, in castro obsessus, & captus, iniussu Probi jugulatus est. *Probi res gestæ in Oriente.*

Tum quoque Blemyas subegit, quibus eripuit Copton, & Ptolemaidem, eorumque captiuos Romanis obtulit, ad eorum speciem aspectumque stupentibus, quos ne de nomine quidem agnouerant, ex vultu terribiles reformidabant. *Blemyas Romanis ignoti.*

Intentauit & Persis bellum, atque ad eorum Regem Narseum, qui huic dona miserat, ita scripsit, vt belli causam quærere videretur: quam *Persæ ab eo sibi timent.*

tamen prudenter vitauere Persæ, plus famâ tanti Imperatoris territi, quàm audacibus, & minacibus eius litteris irritati.

CAPVT IX.

DECAS NONA.

Ab anno Christi 280. *ad* 290.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4334.	1034.	281.

Barbari in Imperio Ro. collo. cati.

PAce igitur cum Persis, vtcumque factâ, & pace quæ bellum minaretur, Probus redit ad Thracias, ac centum millia Bastarnarum in solo Romano constituit, qui Pop. Romano seruarunt fidem, nec ei inutiles fuerunt; sed cùm ex aliis gentibus quoque transtulisset, hoc est, ex Gepidis, Vvandalis, & aliâ eiusdemmodi fæce, occupato in retundendis Tyrannis Probo, rebellarunt, ac multis damnis Romanos affecerunt, ex eorum sociis facti piratæ atque grassatores. Adeo periculosum Barbaris confidere, quibus fides est damnum vel vtilitas.

Tyranni duo repressi, Proculus, & Bonosus.

Circa idem tempus insurrexere Tyranni duo, Proculus cui patria Albingaunum in maritimis Alpibus, & Bonosus Hispaniensis, ex Gallâ matre, patre Britanno, hybrida. Hi apud Coloniam Agrippinam facti sunt Imperatores, Proculus quidem joco, cùm latrunculis ludens, ac decies Imperator exiens, à scurrâ non ignobili salutatus est Imperator; homo ad impudentiam vsque luxuriosus, qui demùm victus à Probo, & ad Francos confugiens à quibus originem suam referebat, ab iisdem traditus, non modò non affines, sed nec amicos quidem expertus est. Bonosus autem quem Aurelianus natum dicebat esse, non vt viueret, sed vt biberet, semper so-

sobrius & securus socios & Barbaros quibuscum bibit, inebriauit; tantumdem reddens per vesiccam, quantum ore receperat. Tandem longo ac graui certamine superatus à Probo, laqueo vitam finiit, atque non hominem, sed amphoram pendere joco militari jactatum.

MVNDI *Vrb.Cond* CHRISTI.
4335. 1035. 282.

Probus post triumphum illustrem de Germanis & Blemyis, & spectacula Po. Romano exhibita, Sirmium in patriam venit, vbi dum milites de more non sinens esse otiosos, iis etiam non indigere parum prudenter palam exoptans, ab iisdem cæsus est, magno Reip. damno, cui subleuandæ atque reparandæ par vnus erat: vir inter Romanos duces, & Imperatores qui hactenus extiterant, nulli secundus; & fortasse superior; non tantùm Imperator bonus, sed & Imperatorum magister, quibus militarem virtutem inspirauit, non sibi tantùm, sed & aliis viris magnis peritus, & fortis. *Probus triumphat, & caeditur.*

Succedit ei electus omnium judicio, vt omnium dignissimus, Marcus Aurelius Carus, non Pannonius, non Gallus, non Pœnus, sed Romanus; qui Probi amici sui mortem acerrimè & constantissimè vindicauit. Hic statim Sarmatas Probi morte feroces, & Illyrico, Thraciæ, immò & Italiæ minantes sic retudit, vt intelligerent mortuo Probo, Romanum viuere Imperatorem. Occidente igitur composito reliquit M. Aurel. Carinum filium Cæsarem, secum M. Aurelium Numerianum in Orientem deduxit aduersus Persas, contra quos Probus magnum parauerat exercitum, neque minùs Imperatoris sui nomine, quàm numero apparatuque metuendum. *Carus ei succedit.* *Et componit Occidentem.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4336. 1036. 283.

Carus nullo occurrente Mesopotamiam recipit, & Cte-

Carus in bello Persico moritur.

& Ctesiphontem peruenit; ideo Persicus dictus: & longiùs progressurus esset, Persasque domestica seditione turbatos subgisset, nisi Præfectus eius Prætorio hic ac filio insidiatus posuisset moras: has tamen extremas fecit grauissimus morbus. Eo dum decumbit, tanta exorta tempestas, tanta caligo, tam horrenda tonitrua, ac fulmina, vt non eorum jactu, sed strepitu exanimatus interierit. Afflatum esse fulmine creditum est, quia domestici desperati eius morte tentorium incenderunt. Sic Carus interiit, medius inter malum & bonum Principem; sed bono propior.

Eutychianus Papa moritur, ei succedit Caius.

Obiit etiam hoc anno Papa Eutychianus, 6. idus Decemb. sedis suæ anno octauo, mense sexto, martyr sepultus in purpurâ sicut ipse ordinauerat. Cui suffectus est kal. Ianuarij Caius, origine Dalmata, affinis Diocletiani, & sanguine pro Christo fuso, quàm Imperatorio longè illustrior.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CRISTI.
4337.	1037.	284.

Numerianus cæditur.

Interim in Oriente Numerianus melior orator quàm Cæsar lugebat parentis sui interitum, & ita lugebat vt ex assiduis lacrymis acriter laboraret oculis. Dum ergo in coopertâ lecticâ metu lucis atque venti portatur, ab Arrio Apro socero suo Imperium affectante cæditur. Sed re cognitâ ex fœtore cadaueris milites, C. Valerianum Diocletianum, qui postea quoque dictus est Iouius, Augustum creauere. Is in primâ concione professus se Numeriani vindicem, manu suâ Aprum Præfectum Prætorio interemit, impleuitque vaticinium sibi à Druidâ fœminâ apud Tungros in cauponâ prænunciatum, tunc imperaturum cùm Aprum interemisset. Cùm enim sæpe apris occisis quereretur *alterum semper vti pulpamento*, tum denique fatalem Aprum à se necatum cognouit, & huius sanguine purpuràm suam intinxisse.

Diocletianus Imperator.

Erat

Era: Diocletianus origine Dalmata, Diocle vico (vnde ei nomen) Prope Salonas natus, vtroque parente ignobili, & obscuro, vtpotè genitus ex parte libertino Anulij Senatoris, aut saltem scribâ; Ex eo igitur anno Æra Diocletiani decurrit, postea ex eius odio dicta Æra Martyrum, vt Ecclesia filios potiùs suos, quàm eorum carnificem appellaret. *Aera Diocletiani.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4338. 1038. — 285.

Carinus in Iulianum Sabinum mouet; qui auditâ Cari morte, sibi in Venetis vsurparat Imperium. Is obuiam occurrit Carino; sed acie victus, obtruncatusque, pœnas affectati Principatus dedit. Inde progreditur aduersus Diocletianum in Mœsiam; hìc acie victus ad Murgum, à suis interfectus est, eius libidinem nequaquam ferentibus. Fuit enim, si quis alius Imperator, libidinosus, nouem vxorum vir, quibus non contentus in militum suorum thalamos irruebat, Imperio tam indignus, vt eum pater exterminare decerneret, vt suæ domus ac Imperij probrum & dedecus. *Carinus occiditur.*

Rustici in Galliâ, ducibus Salonino Amando, & L. Pomponio Æliano, tumultum excitant, & factioni suæ nomen Bacaudarum imponunt, castro huiusce nominis præmunito in Matronæ fluuij insulâ, vulgò *S. Maur lez Fossez*. Ad eos comprimendos Diocletianus mittit M. Valerium Maximianum, quem Cæsarem creauit, & Herculium dixit. Hic Octoduri Thebæorum legionem diis suis sacrificare nolentem, adhortatore S. Mauritio, decimauit primò, mox totam concidit; deinde vltrà progressus, tumultuantes partim deleuit, partim blanditiis exarmatos domum remisit, & Galliæ pacem reddit, non armis impiis, sed pio martyrum sanguine procuratam. *Bacaudarum rebellio.* *Martyres Thebæi.*

Tum excitata est atrox illa persecutio, seu veriùs carnificina, quando nulli fas erat emere aut ven-

Christiani quæsiti acerrimè. vendere, nisi priùs statuis paruulis vbique collocatis Thus adoleuisset; nec aut molere, aut aquas haurire permitteretur cuipiam, nisi qui priùs idolis libauisset. Terribilis machina, & in vltimam perniciem Christianitatis à Dæmone comparata, nisi hanc Deus operâ Chromatij Expræfecti & Castuli Principum Zotari discussisset: eorum enim auxilio Caius, multique Christiani sustentati sunt, donec per Torquatum Apostatam detecti, eorum multi gloriosum agonem consummârunt. Inter eos enituêre Tiburtius Chromatii filius, capite truncatus; Sebastianus Dux primæ cohortis Prætorianorum, sagittis primùm confixus, mox sanato corpore virgis ad necem cæsus, qui quòd egregiam in animandis, fouendisque martyribus nauasset operam, primùs Ecclesiæ *Defensor* dictus est, nomen hoc non in terris modò, sed & in cœlo meliùs impleturus.

MVNDI	*Vrb.Cond.*	CHRISTI.
4339.	1039.	286.

Carausius rebellat. C. Carausius Menapiæ ciuis, vel humili loco natus, sed præclaris factis elatus ad summa, jussus occidi à Maximiano, quòd præpositus classi per tractum Belgicæ & Armoricæ infestantes Francos & Germanos præuaricator malè reprimeret, neque prædam in ærarium omnem referret, sed seponeret sibi partem, purpuram induit, & Britanniam occupauit, inde negotij plurimùm Augustis & Cæsaribus exhibiturus, magnus insulæ huius, sed maioribus ingenij sui viribus.

Alij in orbe Romano motus. Tum alii in variis Imperij partibus concitati sunt motus. Achilleus enim Alexandriæ Imperator acclamatus totā sibi ad rebelliones procliuem addixit Ægyptum: Narses modò Armeniam, modò Mesopotamiam populabatur, adscitis in prædæ communionem propinquis Regibus. Africam Quinquegentiani seu nationes Quinquegentanæ cum Iuliano grauiter quatiebant. His permotus Diocletianus Maximianum Herculium, Cæsarem antè factum, Augustum *Maximianus Herculius Augustus.*

crea-

creauit; quo facto declarauit se tot turbis imparem esse, & sapientissimos quosque, ærumnarum & calamitatum sensu fieri prudentiores.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4340. 1040. 287.

Pertinere videntur ad hoc tempus Hieracitæ hæretici, sic dicti ab Hierace, seu Hieracâ Ægyptio Leontopolitano, homine erudito, sed & Mago. Dicti sunt aliter *Abstinentes*, & multos viros probos sub initium specie pietatis decepere, nullos admittentes nisi virgines, viduas, aut vitam solitariam agentes. Negabant resurrectionem carnis, Melchisedechum dicebant esse Spiritum sanctum, & multa alia; quibus se parum sapere indicabant; sed erant admodùm callidi, magni Sophistæ, & suis fallaciis simplices irretire soliti, quibus nihil est à verâ fide disiunctius.

Hierax hæreticus, & Hieracitæ.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4341. 1041. 288.

Cùm hoc tempore Manichæorum hæresis in Africam grassaretur, (vnde postea non nisi difficiliter exterminata est) dedere ad Proconsulem Africæ rescriptum Imperatores, vt eorum libros Doctoresque viuos combureret, sectatores de vulgo minueret capite, honoratiores ad metalla fodinasque damnaret, omnium bona adjudicaret fisco. Tanta visa, etiam prophanis Principibus, eorum hominum turpitudo.

Manichæi ab Impp. Ethnicis repressi.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4342. 1042. 289.

Circa hoc tempus florebat Serena Augusta Imperatoris Diocletiani vxor, & mater Valeriæ Eutropiæ vxoris Maximiani Herculij, & Galeriæ vxoris Galerij Maximiani Armētarij. Nulla eius fit mentio apud Ethnicos scriptores, neq; in nummis antiquis; sed meminere eius Martyrologium Romanum. 17. Kal. Sep. & passim acta Sanctorum, quibus annumerari maius aliquid est, quàm Imperatoris thalamum conscendisse.

Serena vxor Diocletiani.

Passa

MVNDI	Vrb. Cond.	CHRISTI.
4343.	1043.	290.

Susana martyr. Passa creditur hoc anno martyrium Susanna virgo, filia Gabinij, neptis Caij, a bneptis Diocletiani ex fratre suo Maximino, seu Maximo. Cùm enim eam ducere vellet Maximianus Herculius, mortuâ vxore suâ Valeriâ Eutropiâ filiâ primogenitâ Diocletiani, hæc hominem reiecit, jam nupta Christo; quod cùm resciffet Diocletianus, eam in paternis ædibus cædi jussit, & sic purpurâ illustriori cohonestari, 3. Idus Augusti.

CAPVT X.

DECAS VLTIMA.

Ab anno Christi 290. ad 300.

MVNDI	Vrb. Cond.	CHRISTI.
4344.	1044.	291.

Chlorus, & Galerius Armentarius Cæsares. CVm & à Barbaris & Tyrannis fœdè laceraretur Imperium, neque tot turbis atque locis duo pares essent Imperatores, creati sunt insuper Cæsares duo, vt calamitatibus per loca diuersa sparsis à pluribus prouideretur. Creatus est ergo Cæsar Flauius Valerius Constantius Chlorus, dictus & Terribilis, Claudij Imperatoris ex filiâ nepos (vt vult Eusebius) aut potiùs (vt scribit Trebellius Pollio) Crispi fratris Claudij ex filiâ nepos. Adjunctus quoque comes ei fuit Galerius Maximianus Armentarius, cognomento postea Iouius, ex Daciâ non longè Sardicâ natus. Atque vt conjunctiores viuerent, nuptiis quoq; inter sese deuincti sunt. Constantio enim, rejectâ Helenâ, ex quâ jam natus erat Constantinus Magnus, data est vxor Flauia Maximiana Theodora, filia Eutropiæ vxoris Maximiani. Armen-

mentario data est Galeria Valeria, altera filia Diocletiani ex Serenâ, quæ patri suo admodum chara fuit, ideoq; ex eâ partem Pannoniæ, dixit, quę deinceps vocata est Valeria Pannonię, vt distingueretur à Valeriâ Italiæ prouinciâ: fixit & ad ripam Danubij Valeriam vrbem, amoris in eam paterni certissimum monimentum. Tum inter eos Romanus Orbis, bellaq; diuisa sunt, Constantio commissa est Britannia, obiectusque Carausius, Maximiano Herculio mandata Africa, cum Quinquegentanis debellandis, & Iuliano jam quoque rebellante; Armentario Oriens & Narses Perses; Diocletiano Ægyptus & Achillcus Tyrannus, vt suam quisque coleret Spartam, tutamque præstaret. Sed tum inuectum est in Italiam malum ingens, at necessarium, tributorum onus ad tot Principum exercitus atque pompam, ipsis copiis, hisce temporibus vtiliorem.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4345. 1045. 292.

Hoc anno Armentario & Chloro data Tribunitia potestas, vt plus ambo possent, ac meliùs animati fines sibi commissos tuerentur. Nec mora, Constantius Carausium aggressus est: at is & suâ fortitudine fretus, & insulæ suæ situ, sic restitit vt omittendus videretur: ad hæc ad continendas in officio barbaras illas gentes aptus videbatur, murusque Seueriano firmior. Pax itaque cum eo constituta, duratura quandiu is felix esset, & necessarius, eique relicta prudenter quæ non poterat eripi Britannia. *Chlorus frustra aggreditur Carausiu.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4346. 1046. 293.

Diocletianus non appellari se modò *Dominum* passus est (quod nomen visum erat Romanis abominandum in Domitiano) sed & adorari, cùm ad hoc vsque tempus Imperatores salutarentur judicum more; atque vt spectabilior esset, vestes suas gemmis distinxit, immo & calceamenta, cùm alij Imperatores clamyde pur- *Diocletiani superbia*

purpureâ auro intertextâ tantùm distingueretur. Quibus factis docuit *humillimos quosque vbi accesserunt in alta*; *superbia*, *& ambitione immodicos esse*; eò ferri sublimiùs, quo ex inferioribus emerserunt.

Alectus Carausiu necat. Interea Alectus adscitus in societatem Principatus à Carausio, aut veriùs per scelus extorto Imperio, ac sic impetratâ flagitiorum impunitate, & ob ea mortis formidine liberatus, consortem suum fraude circumuenit, & occidit. Relicta quoque ei tantisper Britannia, pretium sceleris, eâ post triennium exuendus, & cùm satis diu non proditor modò, sed & proditio amata esse viderentur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4347. 1047. 294.

Maximiani Herculij libido. Contra Sarmatas expeditio suscepta (inquit Idacius, quibus Bastarnas & Carpos Eutropius adjungit) à Maximiano Herculio homine fero & libidinoso, & quem tolerabat Diocletianus, quia eius feritate & ingenio vtebatur, neglectâ libidine. Is in Venerem adeò propensus erat, vt ne quidem obsidum corporibus parceret; vnde datur intelligi quàm in suos flagitiosus esset, qui etiam alienos vitiaret.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4348. 1048. 295.

Barbari victi in agro Ro. locati. Victi sunt hoc anno Sarmatæ, Carpi, & Bastarnæ à Maximiano, atque vt diuturnior esset victoria, ingentes Barbarorum captiuorum copiæ in Romanorum finibus ab eodem assentiente Diocletiano locatæ sunt. Neque tamen cum cœlo mutauere mores; non enim vt arbores mutato solo, cœloque, ita homines mansuescunt.

S. Gabinius martyr. Gabinius S. Susannæ pater videtur circa hoc tempus obiisse in pædore carceris, eiusque animus ex duplicibus vinculis in Dei sui complexus euolasse.

Ale-

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4349. 1049. 296.

Alexandria hoc anno capta octauo obsidionis mense,& Diocletianus optimatium cæde contentus pepercit multitudini. Duas quoque vrbes penitus euertit, Busirin & Copton. Captus ipse Achilleus defectionis autor, ac feris obiectus dilaniatus est, cæteri consortes conspirationis atrociter puniti, in quos cædibus ac proscriptionibus sæuitum, adeo vt eo potentium sanguine Ægyptus maduisse perhibeatur; quid enim aliud ab Diocletiano, & Diocletiano victore expectaretur? *Diocletiani victoris sæuitia.*

Alectus appetitus est bello per Constantium, in quem is præmisit Asclepiodorum Præfectum Prætorio, cum parte classis atque legionum. Deletus Alectus ac cæsus, morte suâ Britanniam reddidit Constantio, in quâ deinceps vixit sociis acceptissimus, atque tantùm in iis diues, cùm vnus ipse ex Imperatoribus thesauros non cogeret; in subditorum à quibus amabatur manu certiores, atque tutiores. *Alectus cæditur.* *Constantius sine exactionibus diues.*

Deinceps in Galliâ multa præclara gessit; semel tamen tantùm non ab Alemannis oppressus apud Lingonas, & in vrbem fugere compulsus; ex cuius muro nisi fune à ciuibus demissus fuisset, captus erat. Andomatunum tamen huius populi caput ingressus, quò sui exercitus robur cõfugerat, ac ciuibus animatis, in hostes erumpit, & sexaginta eorum millia cædit, eâdem die fortunam iniquam & fauentem expertus. Hâc victoriâ pacatæ penitùs Galliæ; sic Germanis attritis, vt se Romanis bello impares faterentur. *Vincit Alemãnos*

Eodẽ tẽpore bene res gesta à Maximiano Herculio contra Quinquegẽtianos in Africâ, Procõsule Iuliano qui eis animos fecerat, vitâ copiis exuto. *Victoriæ Herculij.*

Galerio Maximiano Armentario res aliter cessit; cùm enim is Narsem, seu Narseum Varanis secundi filium inuasisset in Mesopotamiâ, primo congressu æquo marte discessit; altero victus *Armentarius victus à Persis.*

ctus

ctus fugatusque totum amisit exercitum. Igitur dedecoris plenus fugit in Syriam ad Diocletianum, à quo majorem recepit ignominiam. Nam mille passibus pedes ante eius carpentum, in purpurâ currere coactus est instar gregarij militis, qui militi Romano tam malè, atque sibi consuluisset.

Caius Papa Mart. Mortuus est denique hoc anno, Diocletiano VI. & Constantio secundùm Coss. Caius Papa Martyr. x. Kal. Maias, cùm sedisset annis 12. mensibus 4. diebus 5. cuius est institutum Decreto firmatum, vt per 4. minores ordines, 3. maiores, ad Episcopatum perueniretur. *Marcellinus eius successor.* Successorem habuit Marcellinum; quem caue cum Marcello confundans, neque te nominum similitudo, vti Eusebium eiusque sectatores, fallat.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4350. 1050. 297.

Armentarius vincit Persas & magnificè recipitur. Galerius Armentarius, collectis per Illyricum Mœsiamque copiis, adjunctoque veterano milite, Narsem Mesopotamiam depopulantem aggreditur, & priùs in habitu gregarij militis eius castris exploratis, eum noctu cum 20. equitum millibus inuadit ac fugat, tantâ clade, vt non modò superiorem velaret ignominiam, sed etiam Persas vltra Ctesiphontem fugaret vsque ad inuios Parthiæ montes; his tantùm vitam ac libertatem debuit Narses, vulneratus in acie, eius omnes liberi capti, vxores, sorores, & pletaque Persarum nobilitas; quæ omnia per legatos petita, non statim reddita sunt, nec nisi triumphata. Data tamen ei pax eâ lege, vt Armeniis Mesopotamia & Assyria cederet. Quare tum à Diocletiano in Mesopotamiâ magnificè susceptus Armentarius victus vix militibus, victor magnis Imperatoribus accensitus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4351. 1051. 298.

S. Andreæ Tribuni martyrium. Andreas Christianus Tribunus militum egregiam Armentario nauarat operam sub Antiocho duce

duce cum sibi subjectis Christianis. Eorum fides cùm detecta esset inter angustias Tauri montis, jussu Imperatoris trucidati sunt à reliquo exercitu, & per Petrum Episcopum Tarsensem, à quo sacris aquis eluti fuerant, religiosè collecti sepultique digniorem in terris atque cœlo triumphum retulerunt.

Romæ autem Imperatores duo Diocletianus & Maximianus triumpharunt de Persis, & Narseo, cuius liberos, vxores, sorores, & Principes in vinculis Populo Romano ostentati, tantùm voluptatis tum atulere, quantùm priùs terroris injecerant. *Triũphus Augustorũ*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4352. 1052. 299.

Tum victi Marcomanni, itemque vicinæ aliæ gentes, semper Romanis absentibus insultantes; & cum iis ineuntes fœdus cùm nocere non poterant: quod feriebatur tamen, quia barbaros limite Romano submoueri satis illi judicabant Imperatores. *Repressi Barbari.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4353. 1053. 300.

Thermæ Diocletiani Romæ, & Maximiani Herculij Carthagine ante 4. annos, anno 15. Diocletiani inchoatæ, tum diligenter promouebantur à Christianis militibus, quos atterere potiùs seruilibus operibus, quàm frustra necare statuerant Imperatores; quæ tamen nonnisi septennio absolutæ sunt; quando & laborum suorum præmium fœlices illi latomi 7. Idus Iulij ad Aquas Saluias, duce Zenone Tribuno, receperunt, fuso sanguine pro Christo, cui toties sudorem suum consecrarant. *Thermæ Diocletiani, & Maximiani.*

LIBER

LIBER IV.

Ab anno Christi 300. *ad* 400.

CAPVT I.

DECAS PRIMA.

Ab anno Christi 300. *ad* 310.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4354.	1054.	301.

Origo magnæ persecutionis.

COSS. Titiano secundùm, & Nepotiano, 15. Kal. Maias Herculio ludos in Circo maximo spectante, acclamatum est à Populo duodecies *Christiani non sint*, decies *Christiani tollantur*. Quare Hermogeniano Præfecto Prætorij referente in Senatú, decreta est ab eodem in Christianos persecutio; cuius rescriptum pridie Kal. Maias exiit. Eo jussi sunt Diis sacrificare, aut pœnis subjici, bonis confiscatis. Hoc porrò edictum quantùm sanguinis elicuerit Deus vnus nouit, cùm Martyrum numerum inire Notarij desperarint.

DECI-

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4355. 1055. 302.

DECIMA PERSECVTIO *Sub Diocletiano Iouio, & Maximiano Herculio.*

Constantio Chloro Cæsare IV. & Galerio Maximiano Armentario Consulibus, imminente Paschate pependerunt edicta nomine Imperatorum vt Ecclesiæ Christianorum diruerentur; Codices sacri traderentur & exurerentur; qui functi essent aliquo gradu, eo decederent; cæteri vitam in tormentis relinquerent. Itaque sæuitum vbique à præsidibus & præfectis, tantâ importunitate, vt intra mensem Romæ martyrum septem ac decem millia numerati sint, in Ægypto totâ hâc persecutione centum quadraginta quatuor millia perierint; septingenta millia exularint; vnde duces coniecturam de alijs prouincijs, præter eas quam & Constantinus regebat. *Certatim autem*, inquit Seuerus Sulpitius, *gloriosa in certamina ruebatur, multòque auidiùs tum Martyria gloriosis mortibus quærebantur, quàm nunc Episcopatus ambitionibus appetuntur*. Qui autem supplicijs fracti, aut quæstionum metu sacros tradebant libros, *Traditores* dicebantur, quorum ingens numerus fuit; nec pauciores inuenti sunt qui fidei confessionem perdidere, inter quos perperam refertur Papa Marcellinus, sed verè Eusebius Cæsariensis, cui in conuentu Tyrio Potamon Heracleæ Ægyptiacæ Episcopus eiusdem carceris cum eo inquilinus obiecit in faciem, sed quam improbus ille veterator perfricuerat.

Diritas huius persecutionis.

Traditores.

Eusebius Cæsariensis fidei desertor.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4356. 1056. 303.

Cyrthæ in Numidiâ habita est Synodus Antistitũ vt hic crearetur Episcopus; agitata est Traditorum causa: in quâ cùm Secundus Episcopus

Cirtha Synodus in causa Traditorum.

Tisigitanus, Primas Numidiæ, fermè omnes qui aderant huius criminis conuinceret; ipse vicissim accusatus est eiusdem sceleris à Pupurio Limatensi Episcopo, reo necis filiorum sororis suæ. Itaque qui supererant innocentes, ad vitandum Schisma eos in communionem receperunt, causâ judicioque Deo Optimo Maximo relictis. Itaque electus Paulus, qui mox & sacros Codices, & supellectilem Ecclesiasticam tradidit; vt à quibus promotus esset intelligeretur.

S. Vincentius Martyr. Passus est hoc anno S. Vincentius Cæsaraugustæ, à Daciano homine immani tortus verberibus, equuleo, craticulâ, vnguibus ferreis, vsque ad defatigationem tortorum, desperationem præsidis, in molli culcitrâ spiritum Deo reddidit, quem tormentis debuerat.

S. Agnes. Item S. Agnes Romana virgo duodennis pro fide & castimoniâ vitam profudit, quam vix delibauerat; in cuius cæde plus timuit qui ei mortem inferebat carnifex, quàm ea quæ recipiebat; omnium gentium celebrata linguis, & tamen omni celebritate longè major.

Alij Martyres Venit quoque ad martyrium Victorinus Episcopus Pictauiensis ex Pontificiâ sede; Genesius, Ardelio & Dioscorus, ex Scenâ, Crispinus & Crispinianus nobiles Romani, ex Surrinâ; Anastasia ex carcere, & igne; infiniti alij ex varijs tormentis, quæ defecerunt potiùs, quàm pleni Deo Martyres deficerent.

Pseudo synodus Sinuessana. Tum quoque putatur habita Sinuessana Synodus in causâ lapsi Pontificis Marcellini pœnitentis: quæ omnia fabulam sapiunt; auidè tamen arrepta ab iis qui sanctam Sedem inscitè magis quàm eruditè defendunt, quòd in hoc cœtu *prima Sedes à nemine iudicata feratur*; quasi verò fabulâ indigeret, quod sapiens negauit nemo, & quod hoc nixum testimonio potiùs ruere potest, quàm firmari.

Dio-

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4357. 1057. 304

Diocletianus & Maximianus Herculius, ille ex Imperij tædio, hic ne collegæ displiceret, ambo fortasse ex desperatione deprimendæ & abolendæ Religionis Christianæ, hic Mediolani, ille Nicomediæ deponunt purpuram Kal. Aprilis, eâdemque horâ Constantius Chlorus, & Galerius Maximianus Armentarius creantur Augusti, vt hic Illyrico, Græciæ & Orienti, ille Galliæ, Britanniæ, Hispaniæ, Africæ, Italiæ præesset; adiunctis tamen duobus Cæsaribus P. Valerio Seuero nepote Galerij, & Galerio Maximino, cognomento Daza, filio sororis Galerij Armentarij; cùm ergo Chlorus sponte cessisset Africâ & Italiâ, vtraque Seuero concessa. At ne spretus Maximinus videretur, missus est ad regendum Orientem. Herculius secessit in Lucaniam, Diocletianus in Dalmatiam Salonas, vbi hortum manu suâ coluit; sicque ex malo Imperatore factus olitor bonus docuit Imperium deseri faciliùs, quàm administrari.

Augusti se abdicant Imperio.

Chlorus & Armentarius fiunt Augusti.

Constantinus Constantij Chlori filius, relictus obses à patre apud duos Imperatores Iouium, & Herculium, magnæ spei iuuenis, & maioris quàm res Armentarij viderentur exigere, ab eo multis periculis expositus est, in quæ sponte ferox adolescens irruebat. Militans enim eques aduersus Sarmatas, ferocissimum & grandem Barbarum capillis attractum ad pedes Galerij per vim attraxit; nobile suæ fortitudinis monimentum. Deinde missus ab eodem Galerio contra Sarmatas, equo per paludem profundissimam ingressus, ipse suis inuenit viam & grandi clade hostem afflixit. Quæ in schedis P. Iacobi Sirmondi nondum editis cùm adhuc lateant, diutius in laudem magni Constantini non debent abscondi.

Constantini Magni adhuc iuuenis fortitudo.

Tum quoque Constantius Ethnicus licet, quàm bene de nostra fide sentiret ostendit; aulicos enim suos aut Christum aut aulam deserere jussit;

Chlorus Christianos amat.

sit: qui cœlum terræ præposuere, retinuit: qui pluris fecere hominem quàm Deum, dimisit; ratus nequaquam futuros homini fidos, qui Deo suo infideles extitissent.

S. Marcellini Papæ Martyrium. Marcellinus cùm sedisset annos ferè octo, 6. Kal. Maij pro Christo passus est, & post dies 25. successorem Marcellum Romanum habuit. *Succedit ei S. Marcellus.* Reliquos hoc anno passos quis enumerare conaretur? Enituere inter cæteros Theodorus miles, templi Cybeles incendiarius, Balahamus rusticus Sæuolâ generosior, Dorothea virgo munere suo admirabili Theophilum aduocatum lucrata, pleræque virgines per miracula in lupanaribus integræ ad martyrium seruatæ, vt non animo tantùm sed & corpore puræ Christo sponso sisterentur, *Varij Martyres.* quorum nomina in cœlo scripta, non opus vt hìc exarentur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4358. 1058. 305

Constantinus redit ad patrem. Maximianus Armentarius Constantinum reddit patri suo repetenti. At cùm iuueni esset per Italiam transeundum, sibi à Seuero iure metueret, sic per Italiam decurrit, vt Seuerianis insequendi tolleret potestatem, veredarijs equis quibus non vtebatur omnibus mutilatis. Sic peruenit ad patrem Bononiam, ante Gessoriacum nauale, & tempore adfuit vt res stabileret suas, parente superstite, qui deinceps diu in viuis non fuit, nec ægrè se passus est mori, relicto filio qui locum eius digniùs & augustiùs impleturus erat.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4359. 1059. 306.

Constantius Chlorus moritur. Succedit ei Constantinus filius ex Helena. Constantius Chlorus Eboraci moritur; Constantinus filius consensu omnium militum Cæsar dictus, & appellandus Augustus nisi recusasset, ne sibi conflaret inuidiam. Reliquit autem hæredem partis Imperij quam occupabat Constantinum natum ex Helenâ, hospitis sui in Britanniâ filiâ, quare per contemptum *stabularia* dicta

dicta est. Ex Theodorâ verò Augustâ genuit Constantium patrem Galli & Iuliani, Fl. Delmatium patrem Fl. Iulij Delmatij iunioris Cæsaris, & Fl. Claudium Hannibalianum, qui in nummis Rex inscribitur, videlicet Ponti in Cappadociâ; quibus omnibus nihil reliquit præter beneuolentiam fratris, & quem propter eximias corporis animique dotes ad eorum fortunam & amplitudinem satis esse arbitrabatur. *Prosapia Chlori.*

Vbi Constantini Cæsaris imago perlata est Romam, Maxentius suppositicius ab Eutropiâ filius Herculii, Augustus acclamatus est à Prætorianis, quos promissis corruperat; ac Constantini deiectis statuis eius se inimicum profitetur. Et sub initium Maxentius fauere visus est Christianis, vt sibi Pop. Romanum demereretur; sed tantumdem durauit is amor, quantùm vtilis amanti iudicatus est. *Maxentius hostis Constantini.*

Cæcilianus in locum Mensurij Carthaginiensis Episcopi ordinatus à Felice Episcopo Aptungitano, statim repetit à Senioribus vasa quæ iis Mensurius tempore persecutionis crediderat; ea ne redderent auari homines, addunt se Botro & Cælesio repulsam passis in ambitu Episcopatus, adiunctâ sibi Lucillâ pecuniosissimâ & factiosissimâ fœminâ, aliunde iratâ Cæciliano, quòd ab eo Archidiacono Mensurij increpita esset quoniam exosculabatur ante communionem os nescio cuius hominis martyrium passi, sed nondum inter martyres agniti. Itaque Secundum Episcopum Tigisitanum, Numidiæ Primatem, principem Traditorum, qui præfuerat Synodo Cyrthensi, cum suis idem consortibus ij seorsim conuenientes, creant Pseudoepiscopum Maiorinum lectorem, in Diaconio Cæciliani, ac suis litteris per totam Africam, Traditorem Cæcilianum faciunt, ideoque meritò exauctoratum. Inde exorti Donatistæ, ita dicti à quodam Donato Episcopo de Casis Nigris in Numidiâ, homine factioso, & inter illos Episcopos, qui *Donatistarum exordium.*

Maiorinum crearant, eminente. Sed cùm is postea damnatus esset à Papâ Melchiade, negarunt Donatistæ se ab eo dictos esse, sed a quodam Donato qui Maiorino successit, homine eloquente, & cui promotum schisma plurimùm debuit.

Meletianum schisma in Ægypto. Eodem tempore aliud conflatum est in Ægypto schisma, autore Meletio Episcopo Lycopolitano, qui à Petro Alexandrino Episcopo propter grauia crimina depositus in synodo, maximè quòd idolis fecisset. Itaque reuulsus à Petro, etiam Maximinum Cæsarem in Catholicos accendit, multisque præuaricationis causa fuit, non jam à Petro, sed à Christo disjunctus.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4360.	1060.	307.

Armentarius Maxentio impar, victo Seuero. Maximianus Armentarius audiens Maxentiũ vsurpasse sibi Imperium, mittit in eum Seuerum Cæsarem cum exercitu; sed corruptis per Maxentium Seueri militibus hic vincitur, & Rauennam fugere compellitur. Quidam etiam tum interfectum eum à Maxentij militibus scribunt. Armentarius ergo cum ingentibus copiis aduolat, sui Cæsaris vlturus fugam: sed dum videt milites omnes in Maxentium bene animatos, ad eum mittit Licinium & Probum duces suos, qui eum admonent, vt precibus potiùs obtineat Imperium, quàm vi extorqueat. Verùm reiectæ Maximiani monitiones, eiusque monitores; contemptus & a suo milite Augustus, qui sibi jam metuens, fugienti similis recedit in Illyricum, *Licinius Cæsar creatur.* creatque Valerium Licinianum Licinium Cæsarem, vt Pannonias tueatur; dum ipse Sardicæ meliorem vltionis occasionem opperiatur.

Herculius turbas sedare parat. His acceptis Maximianus Herculius, qui nunquam ex animo abiecerat Imperium, id respectabat identidem, Romam è Lucaniâ aduolat, monetque Diocletianum vt clauum abiectum recipiat Imperij, in quo bellum ciuile nascebatur sed eum indicatis caulibus & brassicis prudẽs

senex

ſenex irriſit. igitur Herculius, quaſi ſolus has turbas ſedare poſſet ingenio ſuo, fraudibus pectus fœcundum concutit, ac primò Seuerum deceptum periurio vinculis mancipat, & inſtar captiui per Vrbem victum traducit; nec eo contentus de decore, in Appiâ viâ trigeſimo ab Vrbe lapide jugulari curat, vt Maxentium ſibi obſtringeret, ac tandem in ſuas deduceret plagas; ſed eas ſubodoratus Maxentius perfidum, Vrbe cogit exire, qui in proximam Galliam confugit ad Conſtantinū, eique Fauſtam filiam ſuam mortuâ priori vxore Mineruinâ, ex quâ Criſpum jam ſuſceperat, vxorem dedit, atque inſuper creauit Auguſtum, quaſi huic dotale cum filiâ deferret Imperium.

Conſtantinus M. creatur Auguſtus ab Herculio.

Fauſtam ducit vxorem.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4361. 1061. 308.

Coſſ. Maximiano Herculio X. & Galeriano Maximiano VII. idem Galerius Licinium humili loco natum in Daciâ creat Auguſtum Carnunti in Pannoniâ, 3o. Idus Nouembris, vt eum hoſtibus & inimicis opponeret, quibus ſe non carere homo naturæ ferox, ſed aliunde callidus intelligebat.

Galerius Licinium facit Auguſtum.

Pamphilus Cæſarienſis in Palæſtinâ Presbyter, jam biennio detentus in cuſtodiâ cum 12. ſociis, juſſu Firmiliani preſidis variis ſuppliciis torti, Martyrij victoriam retulere; quorum piis manibus mox præſes ipſe litauit interemptus ferro. Euſebio Cæſarienſi adeo hic carus fuit, vt ſe Euſebium Pamphili dici voluerit, eumque in cognomine ſuo prætulerit patri; cui vtinam moribus quàm doctrinâ coniunctior extitiſſet.

S. Pamphilus martyr.

Donatiſtæ hoc anno robur & incrementum accepere; juncti enim Traditoribus Carthagine coegerunt partium ſuarum 270. Epiſcopos, & per 75. dies inter ſe contulerunt; & Sanctionem ediderunt, quâ cauerunt, Traditoribus, modò vt baptizari nollent, eſſe communicandum. Tanti videlicet laboris, & temporis, is ridiculus fructus fuit.

Donatiſtæ junguntur Traditoribus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4362. 1062. 309.

S. Marcellus Papa moritur. 18. Kal. Febr. S. Marcellus Papa cùm sedisset annos 4. menses 8. præter propter, in catabulo, seu vbi iumenta publica alebantur pædore ac situ loci nudus, ac cilicio vestitus interiit. Eo à Maxentio relegatus erat, mortem ei pro Christo inuidenti, quasi Deus absque sanguine suos martyres non haberet. Post dies 20. *Eusebius ei suffectus.* suffectus ei Eusebius natione Græcus, quem antecessoris sui calamitas nihil deterruit: certè accendit patientia.

Eodem anno vrbs in Phrygiâ cum vniuerso populo addicta Christo, Imperatoris Galerij jussu tota concremata parauit bustum quolibet Imperatorio rogo preciosius, & quod veram; eamque multiplicem fecit Apotheosin.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4363. 1063. 310.

Maximianus Herculius strangulatur. Agebat apud Constantinum generum suum Maximianus Herculius, in honore; & gratiâ: sed inquieti vir ingenij hoc bono vti nescit. Parat enim genero suo insidias adhibita consorte filiâ suâ, at hæc amantior mariti quàm patris, totam retexuit telam. Itaque fugere compulsus est Massiliam; ibi interceptus strangulatus est, sublatus morte quæ latronem magis & sicarium quàm Imperatorem decebat.

S. Petrus Alex. martyr. Feliciùs hoc anno pro Christo interiit Petrus Episcopus Alexandrinus, etiam volens, & indicato satellitibus modo quo sine populi tumultu posset interfici, etiam in morte de ouibus, hostibusque suis sollicitus. Is Arium ob Meletianum schisma expulerat Ecclesiâ, nec eum vnquam recipere, voluit quamuis Achillas & *Arium noluit recipere.* Alexander deprecatores accederent eius postea successores. Viderat scilicet vir sanctus ab impio homine disscissam Christi vestem, & qui Schismaticus fuerat ex ambitione, futurum ex rabie Hæresiarcham.

Statim

Statim ergo Petri successor Achillas Arium pœnitentiam simulantem recipit, & ad Presbyteri gradum promouet, immò & cuidam Ecclesiæ Alexandrinæ præficit cum potestate sacras litteras interpretandi. Sed infelixsic inclusit caulibus lupum, & dum sceleratum hominem sibi deuincire parat, viperam inclusit sinu, cuius morsum diu luxit Ecclesia. *Achilles Petro succedit.*

CAPVT II.

DECAS SECVNDA.

Ab Anno Christi 310. ad 320.

MVNDI	Vrb.Cond.	CHRISTI.
4364.	1064	311.

LVcianus Martyr Nicomediam deductus ad Imperatorem, coram eo Apologiam pro Christianis dixit; eius iussu coniectus in carcerem manibus pedibusque decussatis ad quatuor palos affixus, pridie quam cæderetur positis in pectore suo pane & vino, mysteria celebrauit, & se atque suos pretiosâ Christi carne, ac sanguine refecit. Eius cadauer in mare proiectum excepere Delphini, atque ad Drapanum detulere, religiosi, Deo iubente, Vespillones. *S. Lucianus mart.*

Galerius Maximianus Armentarius consumptis genitalibus pestilenti vlcere, pestilentem effudit animam ex corpore vermibus ad horrorem scatente. Antequam obiret, agnouerat Dei vindicantis manum, & persecutionem Christianorum edicto compresserat: sed, vt creditur, pœnitentiâ vt morte Antiocho par & geminus. Hunc Maxentius eius gener inter Deos retulit, & gratus esse voluit vt Diis suis illuderet. *Galerius Maximianus moritur.*

Alexander, natione Phryx, in Africâ Præf. Prætorio, in Maxentiũ rebellat, homo Imperio minùs di- *Alexander Tyrannus in Africa.*

dignus, sed ad id suscipiendum compulsus, cùm ejus filium (fortè Nigridianum dictum) ad nefariam libidinem poposcisset, eoque necato patrem eius interficere conatus esset: at is victus est à Rufio Volusiano Præf. Prætorij in Africam cum copiis misso, captusque suffocatus est; vnde data Maxentio Carthagine sæuiendi seges, atque Romæ triumphandi; qui triumphus crudelitatis potiùs, quàm fortitudinis fuit.

Eusebius Papa moritur, ei succedit Melchiades.

Eusebius Papa, sedis suæ anno secundo cum 7. mensibus, diebus sexdecim, obijt: eique post septem dies successit Melchiades, ad meliora tempora reseruatus.

Athanasij initia.

Achillæ demortuo successit Alexander, cuius initio sedis contigit Baptismus ab Athanasio Cattechumenis collatus; quem iterari noluit Episcopus, sed tantùm ceremonias sacras adhiberi; huncque deinceps conuictorem suum voluit esse atque scribam, quem Deus hoc puerili ludo ad magna destinabat.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4365.	1065.	312.

Maximini persecutio.

Eo anno, quo dira fames per totum Orientem grassata est, Maximinus persecutionem instaurat, impulsus à quodam Theotechno; Antiocheno curatore, homine improbo, & Vafro, qui falsis oraculis Principem induxit vt bellum indiceret Christo. Et verò eo jubente Acta quædam Pilati nomine conficta sunt, blasphemiis & jocis in Christum referta, quæ ludimagistris omnibus proposita sunt, vt pueris instillarentur, atque à teneris in Christum odia combiberent. Corruptæ denique mulieres quædam gentiles omnibus scceleribus coopertæ, quæ se Christianas fuisse fingerent, & Christum eiurasse propter libidines in cœtibus occultis patrari solitas. En quibus artibus mendaciorum pater, eiusque satellites, hominibus illuserint, cùm jam regnum suum videret interire, à Christo statim per Constantinum sanctiùs obterendum.

Acta Pilati conficta, & nefariæ artes in Christianos.

Eius

Eius temporis videtur esse S. Catharina, nobili prosapia genita, & litteris egregiè exculta; quam cùm deperiret libidinosissimus Maximinus, nullis eam artibus ad venerem trahere potuit. Apud Eusebium ex versione Rufini (nam in textu Græco caret nomine) appellatur Dorothea, fortè, vt suspicatur Baronius, quia binominis erat, Ethnica dictá Catharina, seu Hecaterina, Christiana verò Dorothea. Vtrum autem Philosophos confuderit, machinæ dentatæ obiecta sit, decollata ab Angelis in monte Sinai sepulta sit, nemo (quod mirum est) veterum dixit, primusque reperitur Euthymius Zygabenus in Psal. 44. qui sub Alexio Comneno vixit, id asseruisse, cùm Eusebius tantùm eius Dorotheæ exilij meminerit; quæ fortè cùm in deserta & montes Arabiæ, vt multi Christiani, confugisset, à Sanctis viris in his locis degentibus sepulta sit, qui Angeli nonnunquã vocantur. Sed hanc viri docti coniecturam, eruditorum arbitrio subiicimus, & Ecclesiæ aliter sentienti, atque canenti prudenter assentimur. *S. Catharina Martyr.*

Dum autem Maximinus in Oriente libidinosè fureret, non erat castior in Occidente Maxentius. Ab eo cùm inuitaretur ad stuprum Sophronia Romanã mulier, eaque Christiana (sic enim apud Eusebium latinè per Ruffinum loquentem vocatur, cùm Græcè nomine careat) etiam assentiente marito Vrbis præfecto, postulato tempore vt se comeret & aptaret, in cubiculo sibi gladium in pectore defixit; parricida si genio suo, Martyr si Spiritu sancto inuitante sibi violentas intulerit manus. *Sophronia Christiana.*

Cùm igitur ita grassaretur Romæ Maxentius, eiusque libidini crudelitas responderet: inuitatus à Romanis quibusdam, sed longè potentiùs à Deo in eum arma corripit Constantinus, priuatis insuper Tyranni injuriis lacessitus, qui statuas eius & imagines euerterat, atq; conscideerat. Cùm igitur Constantinus in eum moueret, Sole in pomeridianum inclinante, vt ipse Eusebio *Constantinus Maxentium aggreditur.*

testatus est, vidit cum toto exercitu in cœlo crucem formatam ex luce cum his verbis, ἐν τούτῳ νίκα *in hoc vince*, ac sequenti nocte Christum aspexit præcipientem sibi vt eiusmodi quod viderat in cœlo signum formari juberet, hastam scilicet cum exiguo ligno transuerso, & litteris X. & P. implicitis, eminentibus in apice crucis; quod deinceps latinis *Labarum*, Græcis λάβορον fuit; quo vel laborum militarium finis, vel persecutionis significaretur. Hoc signo fretus, animatusque Constantinus, Maxentii duces sibi obiectos ad Taurinum, Brixiam, Veronam profligat, ac denique ipsum Maxentium sibi cum ingentibus copiis ad Vrbem occurrentem penitus delet, editis vbique fortitudinis portentis. Maxentius dum victus se in Vrbem recipit per pontem Miluium degrauatum multitudine, vt vult Zosimus, seu intempestiuè à Machinatoribus solutum, vt scribit Eusebius, in Tiberim decidit, eiusque vorticibus haustus est. Corpori inuento rescissum caput, quod hastâ defixum primò delatum est Romam, deinde in Africam, ad bonorum spem, malorumque terriculum. Is Maxentij exitus fuit; de quo dubites an luxuriosior an crudelior, an audacior an turbulentior extiterit, cùm in eo omnia vitia, vt ipse cum æmulis, de Principatu contenderent.

Per crucem incitatur ad bellum Constantinus.

Labarum facit.

Maxentius vincitur, & perit.

Porrò ex hoc anno Indictiones procedunt, & sequens primus numeratur primæ Indictionis annus, de quâ cùm aliàs dictum sit, superuacaneum esset in eâ festinantem immorari.

Indictionum initium.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4366.	1066.	313.

Constantinus Pontifex Maximus, edictis persecutionem compescit, Licinio ac Maximino vt idem facerent inuitatis, Vrbeque ordinatâ proficiscitur in tumultuantem Germaniam. Mediolani sororem suam Constantiam dat vxorem Licinio. Ad eas nuptias vocatus Diocletianus venire recusat, senectute m causatus; sed admissa non

Licinius Constantiam ducit vxorem.

est

est excusatio, minacibusque litteris ab vtroque Imperatore territus est, quasi Maxentii demortui, ac Maximini viuentis fautor, vt vitam deinceps terroris plenissimam vir sceleratus traduceret, & desperatam inter vitam atque probrosam mortem incertus miserrimè fluctuaret. *Diocletianus suspectus Augustis.*

Constantius his nuptiis celebratis repetit Germaniam & Gallias, quas solo aspectu placat. Licinius pergit in Maximinum, bellum sibi denunciantem, & jam in Illyricum transgressum vanis Deorum responsis incitatum. Sed fugere victus in Asiam compulsus, vbi in fallaces Deorum sacrificulos conuertit iram, quam bruta idola sentire non poterant. Tandem edicto in gratiam Christianorũ promulgato, Tarsi in Ciliciâ mortuus est miserabili exitu vitæ; totum enim corpus sensim exesum, in vnum vlcus abiit, oculi sponte ex capite disilierunt. Quare insuper dictus hostis à Constantino & Licinio, ex mœrore & desperatione miserandam efflauit animam, Deũ vltorem prædicans; sed qui leuibus & breuibus pœnis ad grauiores & diuturniores præludebat. *Victus Maximinus à Constantino moritur.*

Donatistæ tumultuantes in Africâ contra Cæcilianum, eum malè ordinatum à Felice Aptungitano contendunt, & ad Constantinum prouocant. Ad eum Anulinus Proconsul Africæ 17. Kal. Maias mittit Carthagine Donatistarum libellos supplices, quibus causam tuebantur suam, & Gallos Episcopos judices postulabant. Constantinus eligit Romanum Pontificem Melciadem cum aliis Episcopis Italiæ, quibus adjungit Maternum Agrippinæ, Rheticum Augustoduni, & Marinum Arelates Episcopos, Ab iis Synodus habita in domo Faustæ in Laterano; qui causâ diligenter excussâ, à Cæciliano pronunciarunt; Melchiades grauiter increpuit Donatum, Majorinum ad Concordiam inuitauit: sed repugnauere Donatistæ, & conditiones omnes pacis pertinacissimè respuentes, nihil se præter turbas & tumultus quærere nimis ostenderunt. *Donatistæ prouocant ad Constantinum.* *Damnati in Concilio Romano.*

40 Idus

Melchiades moritur; succedit Syluester.

40. Idus Decembris post sedis annos duos, menses totidem, ac dies totidem 9. moritur Melchiades, vix degustatâ Ecclesiæ pace; quâ sequenti anno Kal. Febr delectus Syluester diu potitus, florentem vidit ac reliquit Ecclesiam.

MVNDI	Vrb. Cond.	CHRISTI.
4357.	1067.	314.

Concilia Ancyranum, Neocæsariense, Laodicenum

Ancyrana Synodus 18 Episcopos vidit, à quibus 24. Canones sanciti de pœnitentiâ lapsorum. Neocæsariensem Episcopi 17 confecere, cum Canonibus 14. Vtrique præfuit Vitalis Antiochenus Antistes, qui pauló post mortuus locum Philogonio dedit. De Laodiceno in Phrygiâ Concilio vtrum hoc tempore, an post Nicænum, non cônstat; hoc certum, in eo sexaginta Canones vtilissimos editos esse, ac disciplinam Ecclesiæ egregiè stabilitam. Quando & Constantinus, rescripto suo 3. Nonas Maii ad Ablauium de ratis habendis Episcoporum sententiis etiam in ciuilibus caufis, quàm bene effet in Christianam fidem animatus ostendit, seque tum fuisse plusquàm voluntate Christianum.

Arelatensis plenaria Synodus.

Donatistæ rursus in Africâ turbas cient, ac Felicem, qui Cæcilianũ ordinarat, Traditorem fuisse contendunt. De hoc negotio jussu Constantini Ælianus Africæ Proconsul statuit, & Donatistas damnat 15. Kal Mart. Hi prouocant ad Imperatorem: à quo Arelatensis prima cogi iubetur, quæ vulgò *Plenaria* dicitur ab Augustino: hæc vox eruditos hactenus plurimùm torsit, & compulit plerosque ad Nicænum Concilium cõfugere ob vocem *Arianis*, pro *Afris*, à Gratiano perperam intrusam. In hac ergo Synodo iterum reiecti Schismatici prouocauere ad Imperatorem absentem, præter moras & tergiuersationes aliud quærentes nihil, & audaciores facti qui à nimis bono Imperatore non satis fortiter coërcebantur; quod vnum est tamen in Schismaticis & Hæreticis retundendis remedium.

Con-

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4368. 1068. 315.

Initium discordiæ inter Licinium, & Constantinum.

Constantinus agit cum Licinio, vt Bassianus, cui nupserat Anastasia soror sua secundo loco nata, Cæsar crearetur, & obtineret Italiam; quasi inter duos Imperatores interiectus. At incautus Bassianus audiit Sinicianum fratrem suum, à quo persuasus est vt Licinio adhæreret potiùs, Constantinum appeteret bello; verùm ille in ipso conatu oppressus pœnas temeritatis & insaniæ dedit. Sinicianus ergo autor huius belli petitur à Licinio, & necatur, statuis insuper Constantini Æmone deiectis. Hinc atrox bellum, & prælium ad Cibalim Pannoniæ 8. Idus Octob. à mane a vesperam; quo victus Licinius, amissâ magnâ parte copiarum, cum vxore ac filio & thesauris ex vrbe Sirmio translatis fugit in Daciam, inde in Thraciam, reparaturus bellum; ideò Valentem Cæsarem creat, primùm Siniciano in acie cæso, harum turbarum concitatore. At Constantinus potitus Cibali, Sirmio, aliisque oppidis, Licinium fugientem in Thraciâ assequitur, & pacem nequicquam orantem, in Mardiensi campo inire prælium cogit; quo iterum victus est, partem copiarum eius internecioni nox subduxit. Nihilominus operâ Mestriani Legati compositum fœdus, eâ lege vt Licinio Thracia, Asia, totusque Oriens relinqueretur, reliquum Imperij Constantino cederet; hujus fœderis victima cæsus Valens fuit, nomine Cæsaris non Imperij, sed mortis candidatus.

Licinius victus ad Cibalin.

Iterum in Thracia.

Cæso Valente Cæsare pax initur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4369. 1069. 316.

Moritur Diocletianus. & refertur inter Deos.

Moritur Salonæ olitor Diocletianus 3. Non. Decembr. sed mortis modum nemo facilè dixerit, dissentientibus scriptoribus: alii enim venenum hausisse, alii contabuisse, alii toto corpore putrefacto amissisque oculis interiisse scribunt, propter immanẽ Christianorũ proscriptionẽ iis simul & semel omnibus supliciis dignus, in antecessũ æternæ damnationis. Relatus tamen est inter

ter Diuosâ Licinio, sed in odiũ Christianitatis, vt putabat, reuera in cõtẽptũ Ethnicæ religionis.

Nascitur S. Martinus. Hoc anno natum S. Martinum Sabariæ in Panoniâ putat S. Gregorius Turonensis, ex patre militari viro; qui tamen annus, non est anno mortis eius certior.

Arius hæreticus ejectus ab Ecclesia. Arius hoc tempore spargens in suis concionibus ad populum hæresin suam, eamque defendens, ab Alexandro Episcopo presbyteratu exautoratus, cum septem aliis Presbyteris, Diaconis 12. septingentis virginibus castitatem profitentibus; quos omnes homo nefarius & ambitiosus seduxerat. Ex Concilio 100. Episcoporum ejectus est ab Ecclesiâ, nunquam in eam admittendus, & citiùs exturbandus.

Coluthus hæreticus. Eodem tempore Coluthus item Presbyter, vni Ecclesiæ vrbis Alexandriæ præpositus, hæresin aliam docuit, negans Deum malorum esse creatorem, & suis sequacibus Coluthianos de suo dixit nomine. Hi cum Arianis & Meletianis juncti multùm Catholicis exhibuere nagotij, dum se multitudine & malitiâ simul tuerentur.

Donatistæ à Constantino ipso damnati. Hoc anno Coss. Sabino & Ruffino 4. Idus Nouemb. vltimum judicium contigit in causâ Cæciliani, quando ab ipso Constantino Mediolani accuratè auditi sunt Cæcilianus eiusque aduersarij; hi damnati vt improbi calumniatores, ille innocens declaratus: postea tamen iidem Donatistæ Ecclesiam in vrbe Constantinâ Catholicis eripuerunt impudenter; hi modicè tulerunt, & aliam sibi ex fisco statui postularunt; nectamen in illos impudentes Constantinus sæuiit ferro, sed tantùm exilio, ne vti martyres à suis colerentur: habent enim Schismatici, & Hæretici immo Dæmon, Martyres suos.

MVNDI	Vrb. Cond.	CHRISTI.
4370.	1070.	317.

Crispus & Licinianus Cæsares. Crispus Constantini filius ex Mineruinâ, & Constantinus paucis antè diebus ex Faustâ natus Arelate, Cæsares creantur, vnaque Flauius Vale-

rius

rius Licinianus Licinius, Licinij Imperatoris ex Constantiâ sorore Constantini; itaque hic annus Iuniorum Cæsarum fuit.

Hoc anno Solis Ecclipsis portendere visa est, honorem duorum inter illos Cæsares non fore diuturnum. *Solis Eclipsis.*

MVNDI — *Vrb. Cond.* CHRISTI.

4371. 1071. 318.

Arius eiectus Alexandriâ in Palæstinam venit, vbi ab huius prouinciæ Episcopis impetrat potestatem conuentus agendi cum suis; ab iisdem admonitus reconciliari Antistiti suo, ille contrà caput erexit, fretus potentiâ Eusebij Nicomediensis, qui nuper ex Berytensi sede translatus erat in Nicomediensem fauore & gratiâ Constantiæ vxoris Licinij. Hic excitauit Paulinum Tyrium, Eusebium Cæsariensem, & alios, vt eius patrocinium susciperent, à quibus Epistolæ scriptæ 70. quibus Alexander respondit, vnus tot aduersarijs par, atque superior. Quæ cùm resciſſet Syluester, misit in Orientem Osium, aut certè jam eum versantem in Oriente rogauit vti turbas illas compescere conaretur, & sopire flammas quibus postea Oriens atque Occidens exarsere. *Arius fautores habet.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.

4372. 1072. 319.

Licinius S. Basileum seu Basilium Amasææ Ponti Episcopum cædi iubet ob Christi confessionem, & seruatam subductamque Glaphyram virginem Constantiæ famulam ex suis manibus; quâ de re monitus Constantinus à sorore, eum bello aggredi destinat. Licinius vt magis irritaret Constantinum Christianos omnes ejicit è suo Palatio, eos in vrbibus agere conuentus vetat, Episcopos colloqui cum gentilibus; vno verbo, aduersus Christum, Constantini vt putabat fautorem, immanem excitat persecutionem, quâ multos martyres immisit cœlo, se atque filium exturbauit Imperio. *Licinium inuadere statuit Constantinus ob Christianos malè acceptos*

Hoc ergo anno inchoata est LICINIANA perse-

Licinia-na perse-cutio. persecutio, vndecima Seuero Sulpitio, quâ multi sublati sunt, sed præcipui 40. milites Cappadoces, qui Sebaste in Armeniâ minori, post varia tormenta, in stagnum glacie rigens noctu immissi sunt: ex quibus cùm vnus negasset fidem, & in balneum aquæ tepidæ ingressus statim interiisset, Martyrum custos, qui 40. corona s è cœlo pendere viderat, positis vestibus eius occupauit locum, confractisque omnes cruribus curru delati sunt in ignem, præter vnum Melitonem, quem fortissima mater viuentem in humeros detulit tandiu, donec mortuum in eundem cum aliis currum coniecit; supra fœminam, & matrem; mulier fortis. *40 Martyres Sebasteni.*

Turbæ Alexãdrinæ ob Arium. Idem Constantinus turbas Alexandrinas per Osium placare satagit, litterasque ad Arium & Alexandrum scribit. Sed vbi Arij nequitiam fraudesque comperit, litteras ad eum publicas dedit, quibus improbum hominem sibi probè notum esse testaretur.

Synodus Alexãdrina. Alexandriæ Synodus ab Osio coacta est, in quâ Coluthus reddactus in ordinem, Sabelliani damnati. Quid de Ario statutum, temporum aut potiùs Arianorum iniquitas scire prohibuit.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4373.	1073.	320.

Crispi de Germanis victoria. Crispus Cæsar tam fortiter, tam feliciter contra Germanos depugnat, vt se sanguine Constantini genitum ostenderet, nec parenti, si fata sinerent, futurum inferiorem.

Leges sanctæ Constantini. Hoc anno quoque Constantinus abolet pœnas contra orbos & cœlibes latas, quibus à successione suorum arcebantur; abolet & compunctos hominum vultus, & crucem latronibus & fugitiuis figi solitam, quia hæc erant à Christianorum castimoniâ, humanitate, & pietate nimis aliena.

CAPVT

CAPVT III.

DECAS TERTIA.

Ab anno Christi 320. *ad* 330.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4374. 1074. 321.

Quinquennalia Crispi & Constantini, Consulibus Crispo Cæsare II. & Constantino item secundùm, magnificentissimè celebrata sunt, quando Quinquennium Crispi, cum patris decimo quinto concurrit. Tumque multa Imperator multis indulsit; Donatistis pœnam exilij remisit; consuli Aruspices passus est; feriari diem Dominicum sanxit; Medicis, Grammaticis, & Professoribus litterarum immunitatem, aliaque beneficia largitus est; jam neque Ethnicus, neque Christianus, licèt à Paganismo remotior. *Quinquennalia Crispi.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4375. 1075. 322.

Ad hæc circiter tempora referri potest Synodus Gangrensis, in Paphlagoniâ, cui interfuit Osius; eius tamen tempus sat certum non est. In eâ damnatus legitur Eustathius quidam, non Sebastenus Episcopus, vti vulgò hactenus creditũ est, sed veriùs Eutactus discipulus Petri Anachoretæ seu Impostoris in Palæstinâ. Hic docebat excludi cœlo qui diuitias, parentes, & liberos nõ reliquerit, multosque hac opinione dementauit, nequaquam dicendus monachorum Armenorum Pater, sed insanorum fanaticus Heresiarcha. *Synodus Gangrẽsis.*

Tum quoque Donatistæ Romæ habere voluerunt Episcopum, eoque misêre Victorem quendam Garbiensem. Exclusi autem à Ciuitate, conueniebant in montibus, vnde & *Montenses* dicti *Donatistę circũcelliones.*

cti, cùm tamen sic quoque in Africâ antea sub Felicissimo dicerentur. Ex iisquoq; nati *Circumcelliones*, quorū præfecti se dicebant *duces Sanctorum*, jactantes se publicæ justitiæ vindices esse, seruos vocantes ad pileum, & oppressos ære alieno liberantes; qui ab Imperatoribus etiā armis non tantùm edictis compescendi fuere; furiosi homines, & auidi sanguinis sui perfundēdi, quem Dæmoni, scelerati martyres, offerebant.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4376.	1076.	223.

Constantini lex contra Ethnicos.

Edidit hoc anno Constantinus sanctionem contra homines diuersarum religionum, qui Christianos atque etiam Clericos ad lustrorum sacrificia celebranda compellerent, quando videlicet ex Aruspicum responsis Vrbs ob aliquod sacrificium lustranda videretur: quo edicto Gentilium furorem repressit, quem Augurum consultatione excitare visus erat; vt sic vtrisque faueret, nec Ethnicus neque Christianus.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4377.	1077.	324

Gothi à Constantino repressi.

Gothi hoc anno ingressi per limites Imperij malè custoditos, Thraciam & Mœsiam vastant; sed cùm ageret Constantinus Thessalonicæ, vbi nobilem parabat & aptabat portum, eos fortiter retudit; quibus, & factâ impetratâque precibus pace captiuos reddidit, in Licinianum bellum intentus. Questus est eâ de re quasi de violato fœdere Licinius, qui cogitabat bellum, nec à Constantino refugiebatur; quare mox atrocissimum exarsit; dum autem vtrimque paratur, auarus imprimis Licinius crudelitatem auxit, multis tantùm ob diuitias cæsis, & quas rapere nisi crudeliter haud poterat.

Crispum filium suum Constantinus cum classe in Asiam mittit, cui Licinius Amandum (Zosimo Abentum) opponit; sed neque Imperator nec eius Nauarchi fortunati fuere. Licinius ad Hadrianopolim in Thraciâ, quamquam 150.

pedi-

peditum millia, equitum quindecim in armis haberet, victus est stratagemate Constantini; qui fingens Hebrum ponte connectere, ab aliâ parte vbi arctissimus est, exercitum suum traduxit; qui superueniens imparatis Licinianis, eorũ triginta quinque millia concîdit, reliquos auertit in fugam, leuiter tamen in hoc prælio sauciatus. Licinius Byzantiũ venit, vbi Martinianum Cæsarem creat & cùm eo se statim obsessum videt. Amandum autem cum plurimis nauibus in angustiis Hellesponti Crispus cum octoginta expeditissimis aggressus vicit, multas eius naues demersit; prælium nox diremit, Liciniana classis, in Asiæ littus Æantium portum, Constantiniana in Europæ portum Eleuntem recessere. At sequenti die Aquilo ventus à Crispo pugnauit, & Amãdi classem impegit in saxa, ex quâ centũ & triginta elisæ sunt, adeo vt earum Dux ægrè cum quatuor nauibus fugeret. Byzantium ergo relinquere cogitur Licinius, & Chalcedonem se cum thesauris recipere; ad eam vrbem tertium prælium cõmittitur 14. Kal. Octobris, in quo tantam cladem Licinius accepit, vt ex centum triginta millibus vix millia triginta superfuerint. Tum Constantia vxor marito suo in ordinem redacto impetrauit vitam, sicut & Martiniano Cæsari. Zosimus tamen Licinium vult fugisse Nicomediam, & inde ad Constantinum purpuram attulisse, vitâq; donatum esse ad tempus; Martinianum autem traditum satellibus suis à Constantino jugulatum esse. Summa belli huius, toto Imperio potitus est Constantinus, quod sibi pietate vindicauit, perditum impietate Licinij.

Vincitur terra marique Licinius.

Exauctoratus Licinius.

Florebat hoc tempore S. Nicolaus Mirensis Episcopus, cuius tamen mentio nulla ante secundum Nicænum Concilium. Tres pueri huic appositi quasi Scholastici, tres Tribuni Scholij sunt, eius operâ liberati ex mortis faucibus; vnde natus error: Sanctus ille tam hodie cultus, quàm olim incognitus sanctis Patribus fuit.

Pauli-

Paulino Antiocheno mortuo in eius sedem irripere conatus est Eusebius Cæsariensis fauentibus Arianis: ordinatus tamen Eustachius Catholicus Antistes, sicque causa melior fallaciori præualuit.

Indicenda visa est Oecumenica Synodus Nicęna vt duæ quæstiones dirimerentur, de Paschate celebrando, & de Arianâ hæresi; sequenti anno vtraque quæstio cum Nicęno Concilio terminata est.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4378.	1078.	325.

Coss. Paulino & Iuliano, Constantini 20. celebratum est Nicææ in Bithyniâ.

CONCILIVM PRIMVM GENERALE.

Huic interfuere 318. Episcopi, præsedere Legati Romani Pontificis Vitus & Vincentius Presbyteri; Osius Cordubensis Episcopus egregiè disputauit, necnon Athanasius, tum duntaxat Presbyter, ab Alexandro deductus.

Cùm autem Ariani Episcopi, Eusebij Nicomediensis & Cæsariensis, Paulinus Tyrius, Menophantes Ephesinus, Theognis Nicænus, Mares Chalcedonensis; aliique, suæ causæ diffiderent, varios proposuere libellos Imperatori aduersus Catholicos Episcopos, quos publicè Constantinus incedit, atque hæc crimina, & criminationes suâ chlamide obuelanda, & Dei judicio reseruanda sapienter edixit. Ergo ad causas Ecclesiæ totus conuersus est cœtus, & statutum vt eodem die ab omnibus Pascha celebraretur, hoc est, die Dominico qui proximè succedit decimo Lunæ primi mensis, hoc est cuius 14. Luna vel cadit in diem Verni Æquinoctij, 21. Martij, vel propiùs ipsum sequitur. Damnata quoque Arij Hæresis, & conditum Symbolum quod Nicænum dictum est; quare Ariani palinodiam recantare coacti sunt, immo Arius ipse, recepti in communionem,

Actũ de Paschate.

Damnata hæresis Arij.

nionem, sed eâ lege vt nunquam Arius rediret Alexandriam. Durauit autem hæc Synodus à 13. Kal. Iul, ad 8. Kal. Septembris, non tribus annis, vt quidam perperam asseruerunt. Probata sunt Acta huius Concilij à Syluestro, aliâ Synodo Romæ congregatâ, vt eadem eius autoritate conuocata fuerat, Constantino duntaxat opem ferente, & ne quid turbarum accideret, sapienter ac fortiter prouidente.

Licinius agens Thessalonicæ, nouas res moliri deprehensus; & Barbaros sollicitare aduersus Constantinum, eiusdem jussu strangulatus, & viuere, & furere desiit; vir strenuus, sed sceleratus, auarus, crudelis, atque ex omnium criminum colluuione concretus, dignusque visus qui crudelissimo Imperatori crudelior ipse succederet. Cæsus quoque in Cappadociâ Martinianus ab eo electus Cæsar, quia non plus eo sapere meritò credebatur. *Licinius strangulatus.* *Cæsus Martinianus Cæsar*

Hoc denique anno, quo Eusebius Chronicon suum terminat, Kal. Octob. Constantinus ludos gladiatorios edicto sustulit, nec diutiùs ferè potuit inuectam jampridem in Vrbem & autoritate publicâ probatam generis humani carnificinam. *Gladiatores sublati.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4379. 1079 326.

Cæsus est hoc anno, vel Romæ, vel Polæ in Istriâ Fl. Julius Crispus, quasi de stupro Faustam nouercam interpellasset; neque enim hîc audiendus Gregorius Turonensis, qui huic crimen proditionis perperam impingit. Interfectus quoque ei charissimus Licinius junior, cuius necis causam cùm nullam scriptores antiqui proferant, nefas est cum recentibus hîc vaticinari. *Crispus jussu patris occiditur.* *& Licinius junior*

Helena Constantini mater, de morte nepotis sui Crispi optimi juuenis incredibili dolore agitata in Palestinam venit, dolores suos recordatione dolorum Christi sedatura. Hîc Crucem Domini infossam humi reperit, & miraculo detexit; partem eius hîc reliquit, aliam secum Ro-

nam

mam deportauit, cum clauis, qui si plures jam quàm tres apud Christianos inueniuntur (quartus enim in mare proiectus creditur, vt eius naufragia prohiberentur) hi non affixere Christum, sed Crucis brachia conjunxere, vel etiam Martyres, membra Christi, crucibus affixere. Tum autem Constantinus Hierosolymam instaurare decreuit, vbi & celeberrimam Basilicam statuit Μαρτύριον dictam; mater eius duas, in monte Oliueti vnam, alteram in oppido Bethlehemo; vt quæ loca fuerant Imperatoris Romani impietate ac furore deturpata, alterius Imperatoris pietate ac liberalitate sacrarentur.

Athanasius Alex. Episcopus

Alexandro Episcopo demortuo successit S. Athanasius, frementibus Arianis, quorum malleus fuit, nec ab ipsis Arianis Imperatoribus retundendus.

Arnobius, & Lactantius.

Arnobius tum in Africâ Rhetoricam docebat, ægrè ad Baptismum admissus, quòd aliàs impugnasset fidem: hanc ergo cùm libris 7. pulcherrimis defendisset, dato quasi pignore inter Christianos admissus est. Florebat tum quoque eius Discipulus Lactantius Firmianus, Crispi Cæsaris magister, Tullianâ facundiâ illustris, quam tamen aliquot erroribus deformauit, ideoque rejectus à Gelasio, non quòd malus esset, sed quod non vbique bonus.

Bellum contra Saporem.

Sapores in Perside concitauit in Christianos persecutionem, in quâ cæsi Acepsimas, Aitales aliique ad octodecim millia, veram fidem sanguine suo sanxerunt. Pax quoque inter illum & Constantinum dissoluta est operâ Metrodori cuiusdam Philosophi ex Indiâ redeuntis, & mentientis sibi à Sapore raptos lapides pretiosos, mendacio sanè pretioso, & quod multo sanguine multisque cædibus stetit.

Calocærus Tyrannus.

Calocærus magister Camelorum Cyprum occupat, eamque Rex administrare conatur; sed statim oppressus à Flauio Iulio Delmatio Cæsare captusque, viuus combustus didicit aliud esse

armen-

armentis, & pecori, aliud hominibus imperare.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4380. 1080. 327.

Hactenus dissimularat Hæresin suam Arius, tempori cedendum ratus; vbi satis sibi latuisse visus, reuersus est ad vomitum canis, & vt meliùs virus suum effunderet redire conatur Alexandriam, per Eusebium Nicomediensem, qui etiam inflexerat Constantinum. At vtrique se opposuit Athanasius, & Deo fretus etiam Imperatori exilium per litteras minitanti fortiter restitit. *Arius redit ad vomitum.*

Tum missus ad Indos Frumentius Episcopus ab eodem, hic disseminauit fidem, vbi vel non audita fuerat, vel euanuerat, & vbi quondam ipse vixerat puer, eò deductus à Meropio philosopho. Quo etiam tempore operâ Christianæ mulieris nunciatus est Christus Bacurio Regi & Iberis, captiui mancipij linguâ & exemplis ex seruitute dæmonis mirabiliter erepti. *Frumentius Indis prædicat.*

Tum quoque Crispi innocentia patefacta est Constantino, & impudentia Faustæ, quam in Balneo inclusam suffocari iussit, ne ipsa diutiùs viueret impudicitiæ Imperatoriæ simul & crudelitatis, spirans monimentum. *Fausta necatur.*

Sanctiùs eodem tempore obiit S. Helena, annorum octuaginta, inter amantissimos filij nepotumque complexus, 15. Kal. Sept. De cuius nomine Drepanum Bithyniæ ciuitatem, in honorem S. Luciani ibidem conditi instauratam magnificè, Helenopolin dixit; vt vno eodemque facto Pius Imperator diceretur. *Moritur S. Helena.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4381. 1081. 328.

Dum lustrat suam Diœcesin Athanasius, Ischyram pro Episcopo se gerentem deijcit, qui statim ad Meletianos, damnatorum portum, confugit. Hoc in itinere vidit Athanasius S. Antonium & Pachomium, Eremi lumina, & multorum monachorum parentes, quorum colloquiis *Athanasius Ægyptum lustrat.*

vir Sanctus ærumnas suas, mœroremque demulsit.

Iuuencus poeta. Iuuencus Presbyter Hispanus, hoc tempore versibus scribebat Euangelia, vt cum voluptate legerentur, & ipse poësin, quâ valebat, consecraret Christo, dum huius facta dictaque concineret.

Conditur Constantinopolis. Constantinus pertæsus Veteris Romæ, Byzantij locum contemplatus, eius situm Nouæ Romæ destinat, cui nomen imponeret suum, in Orientis & Occidentis limite; vt vtriusque nexus esset, & monumentum maximi post Romam conditam Imperatoris.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4382. 1082. 329.

Gallicani res gesta. Hoc anno Ouinius Gallicanus bellum Scythicum feliciter confecit, vsus consilio SS. Petri & Pauli cubiculariorum Constantiæ filiæ Constantini, quam huic pater si victor rediret despondera. Creatus est anno sequenti Gallicanus ille Consul, & pro Christo videtur spreuisse Imperatorias illas nuptias; immo & omnia bona sua eidem, seque, ad ostia Tiberina consecrasse. Scio hæc referri à Sigonio ad annum Christi 316. qui præcessit quoque Gallicani Consulatum; sed meo judicio melius ad hunc annum differuntur. Vtrum autem hæc Constantia, sit ea virgo Constantini filia quam B. Agnes vlcere liberauit, statuere non audeo, & in re tam dubiâ atque controuersâ, minùs prudenter judicium fertur, quàm suspenditur.

Meletiani & Eusebiani S. Athanasium falsis criminibus exagitant, videlicet de fracto Calice per Macarium Presbyterum, & Arsenio occiso: sed eorum fraude detectâ, atque Ischyrâ accusatore veniam postulante, & suum fatente crimen, calumniatores execratus Constantinus Eusebium Nicomediensem & Theognidem Nicænum de suis sedibus exturbari jubet, vt Arianos, quamquam Ariano dogmati subscripsissent, quòd

Arium

Arium ipsum damnare nollent; ex hoc hæretici judicati, quòd homini hæretico pertinaciùs adhærerent, & pium hominem, neque malè de fide sentientem existimarent: quæ certa est occultatæ hæreseos nota. *Innocens declaratur Athanasius.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4383. 1083 330.

5°. Idus Maij dedicata est Constantinopolis, ac Diuæ Virgini consecrata, dictaque Noua Roma, siue Secunda, *tantum Veteri inferior, quantum hæc Noua super reliquas vrbes emineret*. Hanc autem totius Orbis Romani spoliis locupletauit, atque sic instruxit, vt eam de suo nomine dici non doleret. Eo certè situ collocata est, vt verè Bimaris, quolibet flante vento semper naues admittat, dignaque sedes esse possit Imperatoris, cui Europâ, Asiâ, Africa totæ subjiciantur. *Dedicatur Constantinopolis.*

CAPVT IV.

DECAS QVARTA.

Ab anno Christi 330. *ad* 340.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4384. 1084. 331.

MELETIANI rursus exagitant Athanasium, ab Eusebio Nicomediensi concitati; & quoniam Calicis confracti causâ corruerat, in Arsenio Episcopo jugulato per Athanasium consistunt, cuius etiam manum ostentabant quasi ad magicas cantiones adhibitam. Interim ipsum Arsenium detinebant accusatores, & quominus sua fraus detegeretur omnem mouebant lapidem. Sed tandem vbi is lateret Athanasius detexit, & ex Thebaide superiori Tyrum appulsum, hic deprehensum hominem, & se negantem esse Arsenium, ad Paulinum vrbis Episcopum *Exagitatur iterum Athanas. & absoluitur gloriosè.*

Catholicum pertrahendum curat, apud quem de fraude conuictus, & fassus se id ab Eusebio Nicomediensi impulsum fecisse, huic grande dedecus inussit, Athanasio magnam gloriam comparauit.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4385. 1085. 332.

Gothi victi à Constantino Cæsare. Gothi Sarmatas vexant, & nituntur opprimere, hi à Constantino flagitant opem semper miseris paratam; missus in Gothos Constantinus Cæsar eorum ferè centum millia ferro, frigore, inediâ perdidit; reliqui dare obsides compulsi sunt, atque inter cæteros Ariaricum filium Regis; hac deditione magis quàm suâ clade se victos esse professi.

S. Martinus fit miles. Pacatiano & Hilariano Coss. rescriptum dedit Constantinus de Veteranorum liberis ad militiam cogendis: hoc compulsus S. Martinus annos 17. natus miles effectus, Ambiani nudo pauperi dimidiam clamydem suam dedit, texitque Christum gloriantem sequenti nocte coram cœlitibus se à Catechumo Martino vestitum esse, qui primus ad egregiam virtutem Sancti huius gradus fuit.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4386. 1086. 333.

Constantinus laudat Athanasium. Admonitus per Macarium Presbyterum ab Athanasio Constantinus de fraudibus Eusebij Nicomediensis atque Meletianorum, Paulinique Tyrij in Arsenij causâ quæstione, judicium huiusce facti totum reseruauit sibi, ademptâ Delmatio omni de hoc iudicandi potestate. Litteras insuper ad Athanasiũ perhonorificas dedit, quibus publicam eius faciebat innocentiam. Accessit & illud commodi, quòd Arsenius, & Ioannes supremus Meletianorum Antistes, veniâ ab Athanasio petitâ, & impetratâ, Ecclesiæ restituti sint; magna Athanasij virtutis, & triumphi fercula; & quos maioribus calamitatibus & ærumnis emptos esse Deo vir tantus exoptasset.

Litteræ in pretio. Coss. Dalmatio & Xenophilo 8. Kal. Ianuar. Con-

Constans Constantini filius creatus est Cæsar; quando etiam 5. Kal. Octob. Medicis & Professoribus litterarum immunitates & priuilegia confirmata sunt, vt faciliùs multos instituerent, & per Principem latiùs eruditio spargeretur multorum; atque etiam ipsius Principis commodo, cuius virtutes celatæ, ab inertiâ nihil aut parum diffident.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4387. 1087. 334.

Hoc anno, Coss. Optato & Paulino, quo contigit Solis insignis defectio, effecere suis artibus Eusebiani, vt Ioannes Athanasio reconciliatus ab eo iterum deficeret, ipsi autem tam multa, tamque callidè conficta in illum proposuerunt Imperatori, vt eum compulerint ad Synodum cogendam Cæsareæ in Palæstinâ: qui locus cùm meritò suspectus esset Athanasio ob Eusebium huius vrbis Episcopum, proposita est Tyrus, quò Episcopi conuocati erant ad Basilicæ Constantinianæ dedicationem, inde Hierosolymam ad Martyrij consecrationem transituri. Sed cùm plerique ex Episcopis euocatis meritò suspecti essēt Athanasio, hic tergiuersatus est tribus mensibus, & quandiu causa sua prope desperata tolerauit.

Athanasius iterum accusatur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4388. 1088. 335.

Constantio & Albino Coss. celebrata sunt Constantini tricennalia 8. Kal. Augusti, quando Fl. Iulius Delmatius, filius Delmatij Hannibaliani, creatus est Cæsar; eius autem frater Fl. Claudius Hannibalianus Rex Regum & Ponticarum Gentium constitutus est, acceptâ coniuge Constantiâ filia Constantini, quæ postea Gallo nupsit: sed hanc dignitatem mulier crudelis, ac furiæ propior plurimùm imminuit.

Familiam suam ordinat Constantinus.

Hoc anno celebratum est famosum illud Concilium Tyrium, ad quod venit Athanasius cū suis Ægypti Episcopis, inter quos eminebant Paphnutius & Potamon nobiles Confessores; itemque

Concilium Tyri contra Athanasium.

vinctus per milites adductus est Macarius. Non inuenit locum Athanasius qui præesse debuerat, & quasi reus stare jussus; quod tam iniquè tulit lacrymans Potamon, vt Eusebio Cæsariensi exprobraret suam in persecutione Apostasiam. Tum ergo agitata quæstio de Calice fracto, & Arsenij nece, eodem accusante Ischyrâ qui veniam suæ calumniæ petierat, nunc eandem texebat spe Episcopatus. Arsenius autem delitescebat, quem ad necem Eusebiani quærebant, itaque ab amicis Athanasij occultatus est etiam Tyri tam prudenter, vt id factum lateret aduersarios. Calente ergo judicio, & manu iterum Arsenij ostentatâ, inductus tum Arsenius probè ab omnibus cognitus fabulam cum suis manibus ostendit, Athanasij aduersarijs frementibus, atque desperatis. Adiungit etiam Theodoretus Scortum ab iisdem corruptum, vt sibi ab Athanasio pudorem ereptum quereretur, sed Timotheus Presbyter inductus, fingens se Athanasium esse, & à Meretrice quasi Athanasius accusatus; calumniam accusantis, accusati innocentiam patefecit. Restabat calix effractus, cuius autor erat Macarius, sed jubente Athanasio: de quo cùm facilè esset pronunciare, suspendêre tamen sententiam suam iniqui judices, donec de hoc facto idonea testimonia inuenirentur. Missi ergo in Maræotin quæsitores, connitente ad omnes Eusebianorum conatus Dionysio Comite; quare relictâ Tyro fugit ad Constantinum Athanasius, nihil sibi expectandum ratus ab Eusebij fautoribus, in eius perniciem coniuratis. Interim cum Ischyrâ veniunt in Maræotin Episcopi quos Philarius Ægypti præfectus comitabatur; reiectis illi viris probis, Iudæos, & Cathecumenos, ac suæ farinæ homines interrogant, testimoniisque celeriter Tyrum perlatis, indictâ causâ damnatur Athanasius, exuitur Episcopatu, & Alexandriæ hærere prohibetur; Ioannes autem eiusque factionis Episcopi cum Ario & Euzoio in communio-

In quo damnatus Athanasius, & exautoratus, restituti Ariani.

nionem recepti sunt, Paphuntio indignante, & admonito Maximo Episcopo vt abirent, ne Confessores duo pro Christo lusci atque claudi in cathedrâ impietatis sederent. Renunciatus est insuper Ischyras Episcopus minuti pagi sui, qui nec Presbyter erat; omnia denique sic perturbatè confecta ab Arij fautoribus, vt ex odio iudicium hoc profectum esse satis ab omnibus intelligeretur. Dedicata nihilominus vtraque Basilica Tyria & Hierosolymitana, cuius pretium fuit magna Ecclesiæ perturbatio.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4389. 1089 336.

Mortuo sub anni finem Syluestro, cùm sedisset anno vno & mensibus decem, suffectus est ei 17. Kal. Febr. Marcus Pontifex, sed tantùm ostensus Ecclesiæ mensibus octo, mortuus Nonis Octobr. & post dies decem 16. Kal. Nouemb. huic succedente Iulio Romano. Primùm autem fit hic Pallij seu Phrygionis mentio, honoris postea causâ quibusdam Episcopis à Summo Pontifice tributum, ex lanâ crucibus contextum, vt qui id ferret, Christi boni Pastoris meminisset, ouem suis humeris referentis.

Moritur Papa Syluester succedit ei Marcus.

Agebat tum Constantinopoli Athanasius, sicque coram Imperatore suam egerat causam, vt eodem vocarentur Episcopi qui eum Tyri damnarant, etiamnum in Encæniis Hierosolymæ commorantes. Plerique eorum in suas recessere Ecclesias, sex tantùm reliquis impudentiores duo Eusebii Nicomediensis & Cæsariensis. Theognis Nicænus, Patrophilus Scythopolitanus, Valens Mursiensis, Vrsacius Singidonius accessere, qui omisso Calice fracto asseruere Athanasium minatum esse se impediturum quominus ex Ægypto, de more, frumentum Constantinopolin, mitteretur earumque minarum produxere testes quinque Episcopos Ægyptios, qui olim ab Athanasio steterant, nunc corrupti ab Eusebiis & Dionysio Comite in suum Episcopum dixere te-

Noua in Athanasium calumnia.

stimonium. Itaque iratus Imperator eum Treuirosire exulem iubet, vbi perhonorificè exceptus est è Maximino huius vrbis Episcopo. Præterea idem Ariani expellendum curarunt inimicum sibi, amicum Athanasij Marcellum Ancyranum. Restituendum quoque curarunt Alexandriæ Arium; sed cùm turbas ibidem mouisset, redire Constantinopolin iussus est. Ita *conuenerunt quatuor aut quinque (vt miserum deluderent Imperatorem,)* quod querebatur Diocletianus.

Mittitur in exilium Treuiros.

Arius egerit intestina.

Constantinopoli Arius professionem fidei subdolam edidit, in quâ *Consubstantialis* vocem expunxit, Ita iussus est Alexander Episcopus Constantinopolitanus eum in communionem recipere; ille tamen recusauit autorem hæreseos admittere, totâque nocte Deum orauit, vt ipse aut Arius à Deo tolleretur; sequenti ergo die dum idem Arius pergit ad Synaxin, ad latrinas publicas diuertens, ibidem & intestina & miseram animam euomuit; Iudæ proditori & vitâ & morte simillimus.

Legati ex Indiis.

Denique tum venere Constantinopolin Legati ex Indijs Orientalibus cum pretiosissimis gemmis, ac varijs animalibus, picturis, & imaginibus, quibus Imperatorem Constantinum suum Orbisque Principem faterentur; cùm iam eius nominis fama, ac victoriarum, vix Orbe toto caperetur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4390. 1090. 337.

Constantinus Baptizatur, & moritur.

Constantinus Magnus, in villâ proximâ Nicomediæ, quam Achironam appellant, moritur 11. Kal. Iunias seu 22. Maij, die Pentecostes, sub meridiem, cùm imperasset annis 32. aut 31. Vir planè eximius, & cui Ecclesia plurimùm debet, quam multis donis, multis priuilegijs auxit. Qui autem circumfertur liber *de Donatione Constantini*, scriptus est ab inimico S. sedis, siue ille Græcus fuerit, siue Latinus, homine imperito & absurdo,

absurdo, timendoque dum aliquid dare simulat. Eusebius scribit se eum in morte baptizasse, differentem sacram illam ceremoniam, vt in Iordane, & aquis à Christo consecratis elueretur; nec videtur ratio cur Eusebius ad tres filios Cõstantini rescribens auderet mentiri, à quibus refelli posset; assentitur quoq; Eusebio S. Ambr. & quotquot Syluestri baptismum, Imperatoris lepram, balneum ex infantium sanguine, aliaque eiusdemmodi explodunt, de quibus statuere non audemus; quia illinc multi, hinc eruditi stant, & non est huius operis *tantam componere litẽ*.

Tum Augusti renunciati sunt tres liberi Constantini, Constantinus, Constantius, & Constans, qui sic Imperium Romanum partiti sunt, vt Constantinus Gallias & quidquid est trans Alpes obtineret, Constans Romam, Italiam, Africam, Siciliam ac reliquas insulas cum Illyrico, Macedoniâ, & Græciâ regeret; Constantius denique Thraciam, Asiam, Orientem cum Ægypto administraret. Aspersum etiam fuit aliquid Dalmatio Cæsari, Constantio Constantini Magni fratri, & Hannibaliano, quos Constantinus Magnus purpureâ auratâque veste, & *Nobilissimatus* titulo donarat: sed hi tres militari tumultu sublati sunt, quem aut concitauit, aut fieri passus est Constantius. Quibus etiam adjunctus est Optatus, creatus Patricius ab eodem Constantino, excogitato dignitatis nouo gradu, vt is videlicet suprà Præfectos Prætorio sederet; tum autem hic ei titulus vitâ stetit. Sublatus quoque Ablauius Præfectus Prætorio, homo auarus & potens; cui tũ pecunia, vt præcinuerat qui eum extulerat, nihil profuit, & cui tum oblata à Constantio simulante purpura per sicarios eius sanguine rubuit; meritò *pila fortunæ* dictus, cùm ex humili loco ad summa, ex magnis ad infima delatus esset. Gallus & Iulianus ægrè seruati, vitam ille des-

Filij e'u diuidunt Imperium Ro.

peratæ valetudini, hic teneræ ætati suæ debuerunt. Sic tantum Imperium vt multo sanguine coaluerat, sic multa cæde diuisum est.

Concilium Romanum. Romæ Concilium celebrauit Iulius Papa, in quo Nicæni Concilij acta prolata sunt, atque confirmata; hæresis Ariana damnata est, quæ etiamnum serpebat, & occultè minabatur, ex tot Principibus vnũ opperiens de more, à quo foueretur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4391. 1091. 338.

Initia Iuliani Apostatæ. Eò spectare videntur initia Iuliani Apostatæ; cui ad Ethnicos mores propensio instillata est à Mardonio Eunucho philosopho Scythâ, & Maximo philosopho itemque Mago, quem audiit Nicomediæ. His malis præceptoribus mala alioqui & corrupta indoles, quid boni potuit polliceri?

Redit Athanasius Alexandriam. Rediit hoc anno cum perhonorificis litteris à Constantino ad Alexandrinos datis S. Athanasius; ita receptus ab omnibus, vt non ab exilio, sed è cœlo redire videretur. Rediere quoq; ad Ecclesias suas alii eiecti Episcopi: idque tolerauit ingratis, & inuitus Constantius, jam ab Eusebianis actus in transuersa, & quem fratris natu maioris metus tantùm in officio continebat.

Sanatur Constantius ab vlcere. Constantius in Persas expeditionem parans, insanabili vlcere percussus à Deo, vt ad sanam rediret mentem, à Spiridione Tremithuntis Cypri Episcopo, quem viderat in somnis, tactu duntaxat sanatus est corpore, non tamen mente, licèt ei vir sanctissimus præclara monita & saluberrima impertiisset; tantò faciliùs corpora, quàm animi pristinæ valetudini restituuntur.

S. Iacobus Saporem cogit soluere obsidionem. Interea Sapores Persarum Rex Nisibin, aliter dictam Antiochiam Mygdoniæ obsidione graui premebat, & eam cepisset nisi in eâ vixisset Iacobus Episcopus; cuius precibus in Persarum exercitum tanta vis culicum immissa, vt equis & Elephantis efferatis rabie obsidio soluenda fuerit, nunquam processura quandiu in eâ aut Iacobus vixit, aut tumulatus est.

MVN-

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4392. 1092. 339.

Ariani molestissimè ferentes Athanasium restitutum, Legatos mittunt ad Iulium Pontificem, & ad Imperatores Constantinum & Constantem, qui eum accusent, quòd eius reditus causâ multæ cædes patratæ essent; quòd per Concilium ejectus, sine Concilij autoritate rediisset; quòd frumentum dari solitum viduis subtraxisset. Quas calumnias cùm abundè diluissent eius Legati, illi petiere Concilium, vti res accuratiùs excuteretur; sed ex quo turbas potiùs, quàm victoriam sperabant. *Ariani accusant Athanasium.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4393. 1093. 340.

Iulius Romæ in causâ Athanasij synodum indicit ad quam euocat, & actores, & accusatum; hic accurrit, illi tergiuersantur, neque comparent. Itaque hæsit mensibus duodeviginti Romæ Athanasius, vbi publicauit S. Antonij vitam, ac monachorum in Occidentem disciplinam inuexit. Hîc quoque confecit Symbolum de suo dictum nomine, quodquidem diu latuit, neque ab antiquioribus Græcis aut Latinis citatum est; videtur tamen S. Augustino innotuisse, apud quem integræ leguntur hujusce Symboli sententiæ, & prorsus iisdem conceptæ verbis; hodie ab Ecclesiâ magno consensu recipitur, neque est sciolorum quorumdam de eo tricis immorandū. *Declinant Ro. synodum Athanasij accusatores.* *Symbolum Athanasij.*

Obiit hoc anno Eusebius Cæsariensis *Arianæ factionis signifer, propugnator apertissimus, & inter Arianos facilè Princeps*, inquit Hieronymus: quare malè à Petro de Natalibus inter sanctos relatus est, & in Vsuardi Martyrologium, & Menologium Græcorum irrepsit 21. Iunij, substituto videlicet Cæsariensi pro Samosatensi, cujus natalis in hunc diem cadit. Absit enim vt eum Ecclesia hoc honore dignata sit, cuius memoriam in secunda Nicæna synodo execrata est, eumque anathemate dignum judicauit. Successit ei discipulus *Eusebius Cæsariensis moritur, cui succedit Acacius.*

pulus Acacius impietate par, & mali corui malum ouum.

Eusebius Niceæ Episc. fit Constantinopolitanus.

Meliori fato elatus est Alexander Constantinopolitanus Antistes, cui Arium sublatum debet Ecclesia. Huic substitutus est ab Orthodoxis Paulus, contrà nitentibus Arianis pro Macedonio. Sed in Vrbem adueniens Constantius, adhibito Arianorum Concilio, & Paulum expulit in Pontum, & in hanc sedem ex Nicomediensi Eusebium transtulit; gementibus bonis omnibus, & turpem illum Episcopatuum mangonem execrantibus.

Eustathius Antiochenus exulat.

Eodem tempore Eustathius Episcopus Antiochenus, à meretrice auro corruptâ accusatus, item quasi Sabellij fautor & Augustæ matris Imperatoris maledicus, & conuiciator, relegatus est Traianopolin in Thraciam. Obiit hîc sanctissimè; ejus corpus postea Antiochiam relatum sub Zenone, ipse locum in sacris diptychis meruit; quæ eum accusarat meretricula longo & graui afflicta morbo calumniam eiusque authores Eusebianos patefecit. Huic successit Epaphronius Arianus, à quo refugêre Catholici, priuatim conuentus agentes, vnde Eustathiani dicti ab hæreticis, tantumdem alienis à fide, quantò magis eam publicè profiteri videbantur.

Constantinus Iunior cæditur.

Constantinus Iunior, Constantis fratris ditionem inuadens, latrocinio potiùs quàm justo bello, ab huius militibus interimitur, eiusque corpus in Alsam fluuium prope Aquileiam proijcitur, grassatoris potiùs quàm Imperatoris sepulturam sortitus: Zosimus tamen mortis huius causam refudit in Constantem, quem ait triennio toto iracundiam suam in fratrem, ob controuersiam de Italiâ, & Africâ dissimulasse, & dum fingit milites ad Constantium & bellum Persicum mittere, Constantino intulisse necem. Vtut se res habuerit, magnus Arianorum obex sublatus est, atque Athanasij, & Catholicorum defensor acerrimus; qui tamen sua patientiâ, non hominum præsidio, victores extitere.

C A-

CAPVT V.

DECAS QVINTA.

Ab anno Christi 340. *ad* 350.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4394.	1094.	341.

HOc anno Coss. Marcellino, & Probino Franci in Galliam fecere irruptionem; quæ facilè repressa est, his jam magna molientibus, eamque tum sedem fortitudinis suæ destinantibus. *Franci repressi.*

Tum etiam terræ motus ingens anno ferè toto Antiochiam concussit; quando & in Armeniâ eodem terræ motu ab se inuicem resiliere, eodemque quasi arietantes collisi sunt; certo indicio Deum Orienti iratum esse, vbi eius serui tam malè ab Impiis excipiebantur. *Terræ motus ingens.*

Antiochiæ celebrata sunt Encænia *Dominici Aurei*, sic dicebatur Basilica hîc à Constantino Magno exædificata; his præsens fuit Constantius, atque Episcopi plures nonaginta, ex quibus Ariani sex & triginta numerabantur pauciores Catholicis, sed audentiores, & quibus fauebat Imperator. In eâ Synodo abdicatus Athanasius, & in eius locum suffectus Eusebius; sed eo non admittente, ex metu Alexãdrinæ plebis, electus à pseudosynodo Gregorius Cappadox: Eusebius verò Emesenæ præpositus est Ecclesiæ, vir impius, Astrologiæ judiciariæ deditus, ideoque à suis Emesenis exclusus, discipulus Eusebij Cæsariensis, & Patrophili Scythopolitani, atque insuper Sabellij erroribus infectus, malè inter sanctorum Catalogum intrusus, cuius homiliæ quæ circumferuntur, Eucherij Lugdunensis Episcopi sunt, tãtumdem ab eo disjuncti, quantùm vera fides ab hæresi dissidet. In hâc Synodo nomen ὁμοούσιος cal- *Athanasius exauctoratus & suffectus ei Gregorius.* *Eusebius Emisenus hæreticus.*

Pseudo-concilium Antiochenum. callidè suppressum, editique Canones 25. in corpus canonicum postea recepti, non quia à malis prodierāt, (horum enim nomina callidè supressa fuerant) sed quod boni cēsebātur; tamen à S. Ioanne Chrysostomo olim non imprudenter reiecti.

Audiani Anthropomorphitæ. Tum viguere Heretici Audiani ab Audæo hæresiarchâ dicti, qui Iudæorum more celebrabant Pascha, & multa dicebant quibus parum se sapere ferebantur, vt Deum humanam formam habere; ideoque ejus sectatores postea dicti Anthropomorphitæ, ipsi formâ belluæ digniores.

Iulius Papa absoluit Athanasium. Ariani retinuerant Legatos Iulij Papæ, Elpidiū, & Philosenum, donec conuentum suum Antiochenum absoluissent; quare idem Pontifex in Synodo 50. Episcoporum, causâ diligenter excussâ, Athanasium pronunciat innocentem, sicut & Marcellum Ancyrannum. His auditis Ariani qui etiamnum hærebant Antiochiæ litteras ad Iulium scribunt; sed quæ ab Heterodoxis erant expectandæ, hoc est, quærelarum & fastus plenæ: quibus nihil perfecere, nisi vt se nauiter impudentes & refractarios profiterentur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4395. 1095. 342.

Gregorius per vim introducitur Alexandriam Exceptus fuerat Alexādriæ, cum ingenti totius Ægyptiacæ Ecclesiæ gaudio, Athanasius; sed eam lætitiam Gregorius Cappadox, intrudendus in ejus locum ex Antiochenâ Pseudopsynodo militari manu per Philagrium præfectum, abrupit. Hic natione quoque Cappadox, & apostata à fide, videns Catholicos suis conatibus obsistere, Ethnicos, Iudæos, & impios quosque armatos, in Ecclesiam immittit; à quibus nudatæ sacræ virgines, monachi obtriti, plebs indignè vexata, egrè ex eorum manibus se subduxit Athanasius quæsitus ad necem. Inde sæuitum in alias Ecclesias; Potamon ille magnus Confessor tot plagis consciffus est, vt ex illis obierit; olim pro fide, nunc pro Ecclesiæ libertate martyr.

Iulius hæreticos publicos detestatur. Hæc cùm audiisset Romæ Iulius, immo cùm

ea

ea ex Athanasio eodem appulso didicisset, collectâ Synodo Arianorum epistolam confutauit, non autem in eos sententiam pronunciauit, adhuc latentes sub Catholico nomine : at cùm misisset ad eum Gregorius legatum Carponam Arianum manifestum, eum nec alloquio, nec aspectu dignatus est Iulius, vt ostenderet quo esset in eos animo, qui hæretici esse côuincerêtur.

Eusebius Nicomediensis moritur.

Hoc tempore Eusebius antea Nicomediensis, non Constantinopolitanus, impiè, vti vixerat, moritur; de cuius successore tumultuatum, Catholicis Paulum, Arianis Macedonium suggerentibus. Itaque Constantius mittit Constantinopolim Hermogenem Ducem, à quo expulsus Paulus ciuitate, insuper mulctatâ dimidiâ parte frumenti, quod ex magni Constantini liberalitate singulis diebus accipiebat. Sed tandem idem Hermogenes à populo discerptus, pœnas dedit & suæ, & Imperatoriæ crudelitatis.

Exules Episcopi Romam confugiunt.

Eodem tempore eiecti è suis sedibus Marcellus Ancyrâ, Asclepas Gazâ, Lucius Hadrianopoli, Romam ad Iulium Pontificem confugere, à quò tam liberaliter excepti sunt, vt qui communis Ecclesiæ Pater esset, jam afflictorum, & miserorum patronus haberetur.

Photinus hæreticus.

Photinus, Ancyrâ oriundus, discipulus Marcelli Ancyrani nouam procudit hæresin, negans Christi Diuinitatem, & purum hominem astruens: cæterùm vir ingeniosus fuit, eloquens, ac linguarum peritus; quas animi dotes superbia, mater hæresços, corrupit.

Francis data pax.

Denique hoc anno, cûm Franci bienuio toto multum negotij exhibuissent Constanti, sic ab eo repressi sunt, vt Romanorum socii fierent atque fœderati : quæ pax ad spem conceptam, iis magis quàm bellum profuit.

MVNDI	Vrb. Cond.	CHRISTI.
4396.	1096.	343.

Moritur S. Paulus Eremita.

Mortuus est hoc anno S. Paulus primus Eremita, natus annos centum & tredecim, agnitus mira-

mirabiliter à S. Antonio, & ab eodem operâ duorum leonum sepultus; cui mortis timor profuit, vt tandiu sanctè viueret atque religiosè.

S. Antonius Alexandriam venit.

Circa hoc tempus venit Alexandriam S. Antonius, relictâ eremo suâ, vt populum doceret se ab Athanasio stare, quem suum esse Ariani iactabant, quos ille factis, dictis, ac miraculis confutauit.

Persecutio in Perside.

Apud Persas dira sæuiit à Sapore Rege persecutio, quâ primùm in bona sæuitum, iis per crudelissimos exactores direptis; deinde Ecclesiæ dirutæ sunt; denique cædibus actum. Tum Simeon Seleuciæ, & Ctesiphontis Episcopus necatus est; cæsus item Vsthazanes Regis nutritius, ac princeps Eunuchorum, cum aliis centum Episcopis, Presbyteris, ac Clericis. Ac deniq; sublatus cum suâ filiâ Pusiles Præfectus artificū; viri omnes magni, sed fide suâ, ac morte longè clariores.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4397. 1097. 344.

Persecutio viget in Volgo, & Episcopos.

Viguit & hoc anno in Perside Christianorum persecutio, iussique interfici quotquot Christum colerent, sine discrimine sexus, vel ætatis. Itaque innumerabilis multitudo cæsa est & militum & aulicorum: sed cùm inter eos interemptus esset Azades Eunuchus charissimus Sapori, eo non admonito, tantum ex eius nece doloris hausit, vt deinceps neminem plecti voluerit præter legis magistros & doctores. Exinde tamen multi Episcopi, Presbyteri, Diaconi, monachi, sacræ Deo Virgines, aliique officiis Ecclesiæ addicti perierunt, eò chariores Deo, quò erant eius altaribus victimæ propinquiores.

Aliud Conciliabulum Antiochenum.

Conciliabulum aliud ab Arianis Antiochiæ celebratum, in quo professionem fidei cæteris lōgiorem ediderunt, ideò μακρόστιχον dictam; cui Luciani martyris titulum præfixere: sed hæc quoque suspecta visa est Occidentalibus, quòd nomen *Consubstantialis* non haberet. Immò & cùm eorum Legati venissent Mediolanum ad

Con-

Constantem, parati Occidentalibus subscribere, vbi ad rem ventum est, & damnanda Arij sententia fuit, illi furoris pleni, ex cœtu diffugêre, & qui essent, re potiùs quàm verbis ostendere.

Neocæsarea ciuitas in Ponto tota concidit terræ motu, præter Ecclesiam in quâ tum Episcopus & populus, sacris mysteriis intenti, periculo subducti sunt in gratiam S. Gregorij Thaumaturgi qui hanc Ecclesiam inter terræ motus sepulchro suo semper firmam & incolumem præstitit. *Neocæsarea tota concidit.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4398. 1098. 345.

Constantius aduersus Persas suscipit expeditionem, in quâ parum feliciter pugnauit contra Saporem, licèt tinctum sanguine Christianorum; sed magis hæreticus Princeps quàm Ethnicus displicebat Deo: vt bella domestica & ciuilia, quàm externa & aliena solent esse crudeliora. *Bellum Persicum infelix.*

Gallus & Iulianus, filij Constantij fratris Constantini Magni, hoc anno Ecclesiæ & Clero addicti sunt, vt natalium suorum obliuiscerentur. Iuliani etiam primam indolem visus est S. Mamas detestari: cùm enim ambo fratres huic templum ponerent, & partem quisque struendam suscepisset, Iuliani collabebatur semper, Galli pars manebat immota, martyre eius munus exhorrescente qui tot martyres quandoque facturus erat. *Gallus, & Iulianus Clerici.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4399. 1099 346.

Post triennium quàm Athanasius venerat Romam, accitus Mediolanum ad Constantem Imperatorem venit, vt cum Protasio huius vrbis Episcopo de suâ aliorumque Episcoporum expulsorum causâ ageret; itaque tum primùm informata Concilij Sardicensis cogitatio, quod in annum sequentem indixere Constans & Constantinus, à Iulio Pontifice permoti, vt multis controuersiis ac litibus prouideretur, quæ generalem totius Orbis conuentum viderentur postulare, *Athanasius adit Constantem.*

lare,

lare, & vt litigatoribus Arianis omnis tergiuersandi tolleretur occasio.

Concilium Agrippinense.

Tum verò celebratum est Concilium Agrippinense, seu Coloniense, in quo damnatus est Euphrates vrbis huius Episcopus, Christi negans diuinitatem; quare & dignitate exutus est. Sed cùm idem Euphrates anno sequenti sederit in Concilio Sardicensi, immo perfunctus sit honorificâ legatione ad Constantium cum Vincentio Capuano, dubium ingeritur vel de eius damnatione, vel de tempore; & cum iis hærere hìc nobis aquam, sine temeritatis nota possumus confiteri.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4400.	1100.	347.

Conciliū Sardicense.

Coss. Rufino & Eusebio celebrata Synodus Sardicæ, quæ vrbs est in limite Mysię ac Thracię, cui Episcopi 70. interfuerunt, ex quibus plerique Catholici, pauci Ariani, sed audaciæ suæ, atque Constantio præfidentes. Legati sanctæ Sedis Archidamus & Philoxenus; patronus Concilii, Osius. In hâc Synodo absoluti Athanasius, Marcellus Ancyranus, Asclepas Gazensis; damnati Ariani; Canones conditi 21. editi Græcè & Latinè, qui postea Nicænæ Synodo cōtributi aliquid negotii exhibuere. Cùm autem viderent Ariani Episcopi, in hoc Concilio neque vim neq; fraudes posse, sanctissimis Episcopis ex æquitate statuentibus, defluentes ex Synodo aliam ex factionis suę Episcopis Philippis in Traciâ conflauerunt, quā malitiosè quoque Sardicensem appellau re. In eâ decreta sua de Athanasio, & aliis à se damnatis confirmauere, cui addiderunt quoque Iulium Romanum Pontificem, & fidei professionem ediderunt, in quâ cùm omisso nomine ὁμοούσιον

Pseudosynodus Sardicensis.

damnassent etiam aliquot positiones Arij, inde Semiariani dicti sunt Hæc autem autoritate Imperatoris sic diuulgata sunt, vt plus innotescerent quàm decreta veri Concilij Sardicensis, in quâ nulla edita fidei regula, neque vllum verbum aut apex detractus aut additus Nicænæ fidei; vnde fa-

factum vt Synodus Sardicensis Canones ad disciplinam Ecclesiasticam pertinentes Nicæno Concilio tribuerentur; quæ ergo fidei Sardicensis Decreta citata sunt, ea Semiarianorum fuerunt: quare sanctis quibusdam Patribus odiosa Synodus Sardicensis fuit, quoniam iis tantùm cognita fuit Pseudosynodus; quod de Hilario liquet, & Augustino, tantùm interest Ecclesiæ, fulcire veram fidem Principes, quorum præsidio destituta, hæreticorum factioni succumbere videatur.

Quare vt huic prouideretur malo, Legati sunt à Catholicis ad Constantium Vincentius Capuanus & Euphrates Agripinensis, viri magni, & Imperatorem ad suas partes attracturi, nisi se totum jam, ac postea etiam magis, Heterodoxis Episcopis regendum permisisset. *Legati Synodi ad Constantium.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4401. 1101. 348

Hoc anno pugna Romanos inter & Persas commissa est ad Singaram; in quâ victor erat Constantius, si fortiter imperare potuisset; sed certam victoriam amisit ferociâ militum suorũ, dum stolidè & cõtra rationem belli præcipitante die eum ad pugnam compulerunt. Sed erat hic in Catholicos Episcopos fortis, in militem pauidus & meticulosus; certissimum abjectæ mentis argumentum. Fuit autem hoc grauissimum, ex nouem aduersùs Persas, Constantii prælium, atque ex quo minùs accepit damni; semper infelix, & nonnunquam ita pressus vt in loco in tuto pernoctare cogeretur, & victitare pane quem ab anu rusticâ precariò petitum receperat, tantùm disiunctus a parente suo gloriâ & felicitate, quantùm sanctimoniâ & pietate diuulsus erat. *Victoria de Persis.* *Infelix in hoc bello Constantius.*

Hadrianopolitani ciues & Episcopus Lucius Arianos auersati, cum eis communicare noluerant; itaque jussu Imperatoris Constantij in eos sæuitum magnâ acerbitate: capite quidam, bonis alij multati, plerique voluntario exilio fidem reseruandam censuerunt; Lucius ipse in exilio mori *Crudelitas eius in Hadrianopolitanos.*

mori coactus; adeo vt Diocletianus reuixisse in Thraciâ putaretur.

Legati Syn di Sardicensis Antiochiæ vexati. Neque honestiùs actum cum Legatis Synodi ad Imperatorem. Stephanus enim Antiochiæ Episcopus per Clericos suos facinorosos homines meretricem in cubiculum Euphratis immisit, vt tam huic quàm collegæ Vincentio adulterij crimen impingeret. Sed cùm ad aspectum veteruli Episcopi horruisset, exclamauit, ac retexuit fraudem. Quare Stephanus exautoratus, & Ecclesiâ pulsus est, accepto successore Leontio Luirato, Phryge homine nequissimo, & qui ne laicâ quidem, propter voluntariam abscissionem, communione dignus erat. Sed alius Episcopus à perdito Imperatore, Antiochiæ tum degenti, non erat expectandus.

Constans Donatistas reuocare studet. Constans Imperator apud fratrem Constantium de Paulo & Athanasio restituendis agit; nec tantùm precibus, sed & minis agit. Mittit etiam eodem tempore in Africam Legatos duos viros clarissimos Paulum & Macarium, qui Donatistas ad Ecclesiam reducerent, simulque pauperum subuenirent inopiæ. Sed iis restiterunt ambo Donati, Carthaginiensis & Bagaiensis, homines improbi, quorum ille etiam Imperatorem conuiciis proscidit, atque eius eleemosynas accipi vetuit à suis, hic etiam Circumcelliones in legatos armauit, qui à militibus Proconsulis Africæ cæsi, apud eos martyrum nomen & cultum obtinuerunt; hinc Macarianos Donatistæ dixere Catholicos, & Paganos, quòd ab his instituta videretur esse persecutio, cùm tamen infelices illi Pseudomartyres capitibus suis meritam perniciem accersiuissent.

Concilium 1. Carthaginiense. Celebratum est tum quoque primum Concilium Carthaginiense à Grato Episcopo, vt Ecclesia pêr Donatistas corrupta restitueretur. Hoc mirum est à S. Augustino ignoratum esse. Dictum est autem primum, quòd quæ illud præcesserant nullos reliquerint Canones, saltem qui extent;

extent; in hoc autem sanciti reperiantur quatuordecim, magnæ etiam in aliis locis autoritatis. Porrò & Constantis sollicitudo, & Grati cura non malè cessere; multi enim ex Donatistis reconciliati sunt; eorum Episcopi fugêre, aut in exilium missi sunt; tantum valent Ecclesiæ & Cæsaris iunctæ potentiæ.

Donatistæ multi reuocati.

Moritur Maximus Episcopus Hierosolymitanus, cui suffectus est Cyrillus. Sed quis ille Cyrillus, nemo facilè dixerit, cùm nimirum duo cognomines extiterint, iidemque Episcopi Hierosolymitani. Hoc certum, ex iis vnum Episcopatum adeptum esse ab Acacio Cæsariensi in mercedem perfidiæ, eiuratâ ordinatione Maximi, à quo fuerat creatus Presbyter, & in Ecclesiâ tantùm Diaconum ministrasse: deinde authorem Catecheseon verè Catholicum fuisse, fideique Nicænæ constantissimum assertorem; alterutrum deinde, aut etiam vtrumque saluâ fide Semiarianis adhæsisse vt protegerentur, cùm tantùm possent apud Imperatorem, vt iis displicere viris alioqui bonis periculosum videretur.

De Cyrillo Episcopo Hierosolymitano.

MVNDI *Vrb.Cond.* CHRISTI.
4402. 1102. 349.

Constans Imperator ad fratrem Constantium tam potentes litteras dederat, vt Paulum & Athanasium metu grauissimi belli restituere cogeretur. Athanasius ergo hoc anno ad Constantium euocatus venit, & apud eum restitit; in quo honoris multa, & beneuolentia signa deprehendit. Acta enim in eum vniuersa aboleri iussit, deditque litteras ad Alexandrinos quibus quo esset apud se in pretio significaret. Abstinuit tamen Athanasius à communione cum Leontio Ariano, & in priuatâ potiùs domo conuentus egit. Cùmque ab eo peteret Constantius ἀντιδό. ρ υ loco Ecclesiam Alexandriæ suis Arianis, ipse vicissim alteram Antiochiæ suis Catholicis postulauit; quod cùm Ariani ferre non possent, neutra concessa est, sicque petitio est elusa petitione.

Athanasius à Constantio benè exceptus.

Coss.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4403. 1103. 350.

Constans interimitur.

Coss. Sergio, & Nigriniano, seu Nigriano, Constans Imperator ad oppidum Helenam vulg. *Elne*, propè Pyrenæum, à Gaisone interimitur, eo præmisso per Magnentium, qui Tyrannidem arripuerat, anno Imperij 17. videlicet ex quo creatus fuerat Cæsar, ætatis 30. Hunc Ethnici Scriptores vexagitant; at S. Athanasius eum Martyrem vocauit, & SS. Antistites alij eum cœlo receptum putauerunt. Magnentius autem, Taporus cognominatus, Augustorum, operâ Marcellini præfecti Ærario, induerat Purpuram, & jam Imperatorem agebat, à suis militibus acclamatus Augustus. Auditâ ergo Constantis nece, & rebellione Magnentij, Vetranio Dux Pannonici exercitus apud Mursam se quoque dixit Augustum. Idacius Sirmij id factum asserit Kal. Maij

Magnentius, & Vetranio Tyranni.

Nepotianus caeditur.

Quæ cùm didicisset Fl. Popilius Nepotianus Constantinus, filius Eutropiæ sororis Constantini Magni, collectâ militum tumultuariâ manu in habitu Imperatorio Romam venit; sed oppressus est ab Aniceto Magnentij Præfecto Prætorij, eiusque caput præfixum pilo. Constantius autem Vetranionem ad suas partes attraxit, ne sibi cum duobus ducibus res esset; sed cùm eius milites abduxisset, octauo post mense ex quo Imperator renunciatus erat, exuit dignitate; ei tamen vitam in otio opiparam reliquit: hoc ei profuit adeò molliter restitisse, vt reliquisse potius Imperium, quàm amisisse videretur.

Vetranio se subdit Constantio.

Athanasij iter Alexandriam.

Gregorio igitur intruso, à plebe Alexandrinâ jampridem necato, Athanasius ad Sedem suam perrexit; vbi incredibili omnium gaudio receptus est. Sed antequam eò perueniret, Hierosolymam venit, vbi in eius gratiam Synodus celebrata est, vbi professi sunt omnes Episcopi (præter Acacium Cæsariensem, & Patrophilum Scythopolitanum, qui huic non interfuerunt) se nihil fecisse aduersus illum, nisi per vim; & eâ de

re

re litteras publicas ad Ægypti Ecclesias dedere. Transiens quoque Leodiceâ Syriæ, egerat familiariter Athanasius cum Apollinari Lectore, filio alterius Apollinaris. Is autem ideo expulsus fuit à Georgio huius vrbis Episcopo, neque vnquam exinde receptus; quare hic dolorem suum, quem æquo animo ferre debuerat, in desperationem vertit, ac pestilentem hæresin; magno eius dedecore, ac dolore Catholicorum.

Tum quoque Vrsacius & Valens dedere ad Athanasium litteras; Romamque profecti, Iulio Papæ pœnitentiæ libellos obtulerunt; homines ad omnem auram mobiles, sed hæretici quotiescumque sua res non ageretur. *Vrsacius & Valens pœnitentes.*

CAPVT VI.

DECAS SEXTA,

Ab anno Christi 350. ad 360.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4304.	1104.	351.

DVM parat bellum Constantius in Magnentium Idibus Martiis Fl. Iulium Gallum patruelem suum Cæsarem creat, quem & Constantium vocat, eique committit Orientem, datâ Constantinâ, quæ priùs Hannibaliano nupserat. Magnentius quoque fratrem suum, Magnum Decentium Cæsarem dixerat, vt Gallias administraret; quisque domesticis auxiliis suam potentiam firmare conatus. *Gallus, & Decentius Cæsares.*

Post aliquot minoris momenti certamina, & vtrimque paratas exitu non semper felici fraudes, ad Mursam dimicant decretorio certamine Constantius & Magnentius. Primo impetu repulsi sunt Constantiani; altero victores extitere 4. Kal. Octob. de Magnentianis: sed tantâ vtrimque clade, *Prælio ad Mursam motus Magnentius.*

clade, vt hoc prælium Romani Imperij vires attriuisse creditum sit. Dum pugnaretur, in Basilicâ Martyrum, extra oppidnm, versabatur Constantius, assumpto ad solatium ciuitatis Antistite Valente, qui sic omnia disposuerat, vt primus ipse exitum pugnæ nunciaret: ergo prior victoriæ nuncius extitit, ideo factus admodum Constantio gratiosus; sicque non sine magnâ Ecclesiæ pernicie Valens ille apud Imperatorem plurimùm valuit.

Valens Episc. primus victoriæ nuncius.

Hoc tempore creditur nata appellatio Paganorum, quòd Constantius milites omnes Christianos fieri voluisset; cùm enim qui Idola colerent militare non possent, ideo Pagani dicti, quòd ad Paganitatem eos Imperator redegisset: qui autem a Pagis, vbi tantùm tunc temporis Idola colebantur, ita dictos volunt, sentiunt quidem vt multi, sed non sicut eruditi.

Pagani vnde dicti.

Tum Synodus habita Sirmij contra Photinum vrbis huius Episcopum, vrgente potissimùm Basilio Ancyrano. Et quamquam ea prope omnis ex Arianis esset, quia tamen nihil edidere contra fidem, ea pænè recepta est ab Ecclesiâ, eiusque fidei confessio à SS. Patribus probata est; qui ab eâ retusum Hæreticum potiùs, quàm autores considerandos esse censuerunt.

Synodus Sirmiensis in Photinum.

Baptizatus est hoc anno S. Martinus ætatis anno 35. & quod pollicitus erat, renunciauit sæculo: sed tam accuratè, vt vera idea & imago Christiani posset esse; postea etiam sanctissimi Præsulis, non sibi tantùm, sed alijs inuigilantis.

S. Martinus baptizatur.

Paulus Episcopus Constantinopolitanus, jussu Constantij per Philippum Vrbis Præfectum extractus callidè ex Vrbe, mittitur in exilium in Pontum, deinde ad vrbem Singaram Mesopotamiæ, exinde Emesam, denique Cucusum oppidum Armeniæ, vbi sunt ei elisæ laqueo fauces.

Paulus Constantinopolitanus martyr.

Locum eius occupauit Macedonius, fœdissimè in Catholicos debacchatus; in eos enim rapinis, exilijs, verberibus sæuijt, multorum frontes ferro

Locum eius occupat Macedonius.

ferro candenti notari iussit; mamillas fœminarum aut ferrâ secuit, aut flammis exussit; Ecclesias aliquot demolitus sit, tantâ acerbitate, vt cùm sederet in loco sancto, merito Antichristus esse putaretur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4405. 1105. 352.

Constantius Gallus relictus in Oriente multa crudeliter, multa acerbè gessit, potissimùm aduersus Iudæos, qui Patritium in regni speciem sustulerant, & cæso Romano per noctem milite eius arma ad rebellandum inuaserant. Eos enim oppressit, cæsis pluribus hominum millibus, quando nec innoxiæ pepercit ætati. Vrbes quoq; Diospolim, Tiberiadem, Diocæsaream, aliaque oppida flammis immissis succendit; atque ita sæuiit, non vt emendare gentem, sed exterminare conaretur.

Crux in Cœlo.

Apparuit hoc anno (de tempore dubitatur, cùm Idacius Kal. Febr. notet, Cyrillus, αὐτονητη, nonas Maij, diesque Pentecostes) apparuit ingens in cœlo ex luce Crux, cuius longitudo à Caluario in montem Oliuetanum porrigebatur, cui respondebat latitudo. Quid autem illa portenderit, facilè dici non potest; neq; in hoc opere tam paruo licet nobis vaticinari.

Iulius Papa moritur. *Succedit ei Liber.*

Iulius Papa moriens anno Sedis suæ 16. cum mensibus 5. ac diebus 17. postquam Pastore Roma caruisset dies 25. eam reliquit Liberio, simulque campum vberem ærumnarum.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4406. 1106. 353.

Magnentius, & Decentius pereunt.

Magnentius in Gallia res suas credebat reparare; sed & Gallos à se auersos, & sollicitatos contra se Barbaros, & præclusum sibi ab Hispanis ad Mauros aditum intellexit; quare apud Lugdunum incumbit gladio 3. Idus Augusti, cùm tribus annis, ac 7. circiter mensibus imperasset. Quæ cùm nunciata essent Decentio apud Senonas; ne viuus in hostium manus veniret, sibi

laqueo gulam fregit; & vterque fortiùs inuasit Imperium, quàm dimisit. Frater Magnentij Desiderius vulneratus à Fratre Constantio se dedidit, eumque, hostem licèt, expertus est germano suo meliorem.

Constantius venit in Gallias, tyrannide Magnentij laceratas, atque hyemem Arelate transegit, vbi Circenses & ludos edidit magno apparatu, quibus Principatus sui tricennalia celebrauit. Sed eam lætitiam temperarunt nuncij ex Oriente allati. Hîc enim Gallus, instigante vxore suâ Constantinâ, quæ meritò *mortalis Megæra* vocitata est, in multos nobiles Antiochiæ sæuiebat, occultis artibus ad Imperium enitens. Quæ cùm accepisset Constantius, Domitianum mittit in Orientem, vt quibus posset artibus Gallum in Italiam pertraheret. Is autem superbiùs patruelem Imperatoris, & Cæsarem allocutus, eius furorem commouit, & militis odium; quod ita ventilauit Gallus, vt ab iis Domitianus interimeretur, eorumque dux fieret, ex homicidâ perduellis.

Gallus in Oriente turbat.

Hoc anno in eâdem vrbe Arelate celebratum est Concilium, in quo contigit Vincentij primarij Romanæ Sedis Legati, aliorumque lapsus, damnationi Athanasij subscribentium. Sed alij restitere constanter, inter reliquos Paulinus Treuirensis, in exilium ideo pulsus, & Lucius Annæus Moguntinus, non tantùm relegatus in Phrygiam, sed ibidem ab Arianis strangulatus; & aliquot alij, qui Athanasij iudicium esse causam Ecclesiæ iudicauerunt, eiusque gratiâ toleratam necem, martyrium.

Arelatēse Conciliū in causa Athanasij

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4407.	1107.	354.

Constantius Arelate pergit in Reges Alemannorum Gondomadum & Vadomarium, quibuscum tamen pepigit fœdus, belli Ecclesiastici, quam politici sollicitior. Fœdere ergo cum Barbaris

baris icto redit Mediolanum in hiberna. Accersiuerat interea Constantinam sororem suam, vxorem Galli; quæ & maritum adducebat suum, plus fraternæ fortunæ tribuens, quam amori maritali: at in Bithyniâ correpta febribus obiit, magno Galli commodo, si eo vti nouisset; at hic se ad Constantium deduci passus est, atque in itinere, aut Polæ in Istriâ, aut in insulâ Flanonâ primùm exautoratus, deinde necatus est. *Gallus interficitur.*

Eandem cum eo sortem subiisset Iulianus, nec frater deseruisset fratrem, nisi Eusebiæ vxoris Constantij operâ, à quo diligebatur, liberatus esset. Primùm ergo Nouocomi tantisper hæsit studiorum causâ; deinde Athenas vidit, vt liberalibus disciplinis, quarum flagrabat desiderio, erudiretur. Hic incidit in Basilium, & Gregorium, moribus & studiis inter se simillimos, qui ex Iuliani vultu fanatico, & corporis inconditis moribus, judicarunt *Romanam terram in Iuliano ingens malum alere*; neque virorum sanctorum vaticinio fides defuit. *Iulianus nece eximitur.*

Hoc anno natus est S. Augustinus idibus Nouemb. vt ipse fatetur libro de vitâ Beatâ; ad exscindendas hæreses natus, cùm vberiùs succrescere viderentur. *Nascitur S. Augustinus.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4402.	1108.	355.

Concilium Mediolanense hoc anno celebratum in causâ Athanasij, cui interfuere pauci Orientales, varios prætextus causati, ex Occidente verò plures trecentis. In eo cùm sibi timerent Ariani, à populo Mediolanensi egregiè in fidem animato, in Palatium transtulere conuentus, vbi quàm malè sentirent de fide satis aperuerunt; nam eorum in Athanasium odium dubium erat nemini. Eius damnationi primùm subscripsit Dionysius Mediolanensis, satis imprudenter; sed eius nomen piâ fraude delendum curauit S. Eusebius Vercellensis; quare ambo in *Mediolanense Cõcilium in causa Athanasij.*

exilium eiecti, in Dionysij locum suffectus est Auxentius Cappadox Arianus. Liberius quoque Pontifex per vim Mediolanum pertractus est; vbi Imperatori dum fortiter obsistit, Berœam, quæ in Thraciâ est, relegatus, fortiùs hanc suscepit causam, quàm absoluit: Osius feliciùs cessit suâ constantiâ; cùm enim vocatus ab Hispaniâ, jam centenarius, nullo modo induci potuisset vt damnaret Athanasium, remissus in patriam suam, quasi desperatus & delirus; cùm tamen Imperator potiùs de eo vincendo desperaret, verèque desiperet.

Exulant Episcopi, inter quos Liberius Papa.

In Liberij porrò locum substitutus est Felix, Catholicus quidem, sed ab Arianis electus, Epicteti Episcopi Centumcellensis Arianorum audacissimi molitione, Acacij Cæsariensis, seu μονόφθαλμον auctoritate, a tribus Arianis Episcopis ordinatus, & ad expellendum Athanasium paratissimus. Quare dum Mysteria celebraret Romæ, aut in Ecclesiâ esset, nunquam iis interesse, aut eam subire Romana plebs voluit, locum eius præsentiâ pollutum detestata.

Felix substituitur Liberio.

Hilarius Pictauiensis Episcopus creatus est ab vniuerso populo, litteris egregiè excultus, & quod caput erat, hoc tempore vir magni animi, & quem mortale nihil vnquam, Deus vnus terruit. Is autem tum omissus est, ex Barbarorum metu Gallis imminentium: sed anno sequenti in Biterrensi Synodo, dolo Saturnini Arelatensis Episcopi, cum Rhodanio Tolosano ejiciendus; ideo sic prouidente, ne simul & semel tot viris magnis careret Ecclesia.

Hilarius creatur Pictauiensis Episc.

Syluanus, peditum magister, apud Coloniam Agrippinam purpuram Tyrannus inuadit; sed intra dies duodeuiginti militari tumultu interfectus, eam sanguine suo rubere indoluit.

Syluanus Tyrannus cæditur.

Huic malo vti prouideretur, curante potissimùm Eusebiâ, creatus est Cæsar Flauius Claudius Iulianus, Galli frater, cui data vxor Helena Constantij soror, vnaque Galliarum admini-

Iulianus Cæsar creatur.

niſtratio, quas Germani tenebant. Et verò hoc circiter tempore iidem populi, Rheno ſuperato, Coloniam obſeſſam cepere, ac penitus deleuere, Gallis omnibus paria timentibus, aut expectantibus.

Donatus, à quo Donatiani, tum eſt eiectus Carthagine, cuius ſectatores Romæ Montenſes dicti, quòd Romæ primùm Eccleſiam in monte fixerint. Eodem tempore in eadem vrbe florebat Victorinus, Rhetor adeo inſignis, vt ſtatuam in Traiani foro meruerit; & Donatus Grammaticus, de ſe magnus, ſed adhuc magiſterio S. Hieronymi clarior. *Donatus.* *Viri magni.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4409. 1109. 356.

Conſtantius triumphans Romam ingreditur 3. Kal. Maias, ob victum Magnentium, quando Matronæ Romanæ per maritos ſuos Imperatorem rogauêre, vt Liberius exul reſtitueretur. Cùmque Imperator populo Rom. Felicem ſimul & Liberium offerret; publicè acclamatum, *vnus Deus, vnus Chriſtus, vnus Epiſcopus*; quare reſtituendum Liberium pollicitus eſt, ſed nonniſi corruptum reddidit. *Conſtantij triumphus*

Dux Syrianus Alexandriam cum copiis miſſus, 5. Kal. Febr. dum minùs expectatur irrumpit in Eccleſiam cum milite, multoſque interficit, multos cædit, multos in vincula detrudit. Athanaſius à Monachis mirabiliter ereptus eſt, cùm ipſe potiſſimùm ad necem peteretur; ac diligenter perquiſitus, nuſquam comparuit. In eius locum ſtatim intruditur Georgius Cappadox, olim ærarii Conſtantinopolitani quæſtor, & depeculator, ideo profugus, idoneus ad omnem crudelitatem iudicatus ab Arianis; & verò quid poſſet mox oſtendit, adiutus maximè ab Heracliano Comite Ariano, & Sebaſtiano Duce Manichæo, à quibus in Catholicos Ægyptios excitata eſt perſecutio, quâ nulla viſa fuerat hactenus maior. Reſtitêre tamen fortes Catholici, *Pellitur Athanaſ. intruditur Georgius.*

passi omnia ne Hæreticis communicarent, erectisque animis inter verbera, bonorumque ia cturam; ne impiis cœtibus miscerentur.

Lucifer scribit in Constantium.

Tum Lucifer Calaritanus in Constantium ipsum stylum exeruit; cui inuidêre Ariani Martyris gloriam, quater exilij mutauere locum, cumque hominibus commisêre, inter quos vitam quâuis morte acerbiorem toleraret. Eiusdem conditionis fuit Eusebius Vercellensis Scythopoli, vbi tamen inuenit Iosephum Comitem, de Iudæo mirabiliter factum Christianum, à quo benignè susceptus est, & tum illum inuisit S. Epiphanius; mox tamen à Patrophilo vrbis huius Episcopo ea passus, quæ vix ab Ethnicis expectasset: Inde etiam in Cappadociam amandatus, quasi tetriorem exilij locum; ex quibus tamen ad Triumphum suum, & Ecclesiæ, victor emersit.

Episcopi Martyres.

Tum Dionysius Mediolanensis, & Paulinus Treuirensis ærumnis confecti in exilio, absque ferro, & suppliciis, horrore quidem mitius, sed diuturnitate molestius tolerauere martyrium.

Eudoxius inuadit sedē Antioch.

Eudoxius Germaniciæ Episcopus Sybaritâ mollior, licèt filius martyris, tum Romæ agens, auditâ Leontij morte Antiochenam sedem inuasit, operâ aulicorum, statimque restituere conatus est Aëtium, *Atheum & Impium* cognominatum, hominem corpore turpem, animo nequiorem, Philosophicis tantùm argutiis potentem; quibus tamen, Arianus ipse, sectatores Arij à se alienauit, vsque ad insaniam altercandi rixandique cupidus.

Iulianus componit Galliam.

Eusebia irata, Helenæ coniugi Iuliani venenum propinat, vti nunquam conciperet; huic etiam natum filium per obstetricem resecto strictius vmbilico sustulit, magno Ecclesię bono, ne vir tam nefarius in aliquâ parte sui superesset. Interea Iulianus Gallias componebat, receptâque Coloniâ, territisque Francis, cum eis nihilominus componit pacem, quibuscum nonnisi

nisi periculosè poterat decertare. Mox Senonas proficiscitur, hic hiematurus; at prolapsurus Alemannis qui bellum intentabant; neque jam latissimo Rheni alueo coërcebantur.

Iulianus in Vangionibus pugnaturus cum Alemannis, pridie quàm certaretur donatiuum offert militi; quod recusat Martinus, ac missionem petit honorificam, jam confectis stipendijs. Eum itaque comprehendi jubet vt ignauum, & in primis ordinibus ad excipienda hostium tela collocari. Sed frustra, vti Sanctus præuiderat; hostes enim sequenti die pacem petiere, & obtinuêre; Martinus honestè dimissus est, vt melior deinceps domino militaret. *S. Martinus militiã linquit.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4410. 1110. 357.

Iulianus parat bellum in Germanos, qui Lugdunum inuadunt; vnde subinde depulsi, plus se velle, quàm posse docuerunt. Tum Cæsar Tres Tabernas ab iisdem euersas instaurat. Denique ad Argentoratum atroci pugnâ vincit Alemannos, eorumque Regem Chonodomarum capit, quem vinctum ad Constantium mittit, suæ victoriæ perhonorificum testimonium; ipse hyemem traducit Parisiis, quem locum vrbeculam vocat, sed sibi charam: cuius odium, jam facta maior, eius amori libenter anteponeret. *Iuliani victoria de Alemannis.*

Constantius tum degebat Sirmij; vbi habita altera Synodus, nomine aduersùs Photinum, re aduersùs Ecclesiam ac Christum. Hîc enim ab Vrsacio & Valente concepta est ἔκθεσις Syrmiana. Blasphema prorsùs, quam S. Hilarius *Osij, & Potamij formulam nominat*. Potamius quidem hæreticus Arianus fuit; Osij nomen videtur adiectum fuisse ab Arianis. Certè huic Osius verberibus, tormentisque coactus subscripsit, & cum Vrsacio, & Valente communicauit: at vt damnaret Athanasium nunquam adduci potuit. Is tamen Osius verè Catholicus obiit, damnatâ penitùs Arianâ perfidiâ, quantumuis cum mise- *Altera Synodus Syrmiana*

rabili exitu vitam terminasse, precibus Gregorij Eliberitani Episcopi scripserit Isidorus. Sed Athanasio συγχρόνῳ Osium laudanti, quàm Isidoro ætate dissito eundem vituperanti, potior adhiberi fides debet.

Sirmiana formula Semiarianorũ. Huic Sirmianæ formulæ scripserunt Semiariani Ancyræ conuenientes Episcopi, restitutoque τῆς οὐσίας nomine tantùm ὁμουσίου substituerunt, eamque ad Constantium miserunt, ducibus Basilio Ancyrano, & Gregorio Laodiceno. Quare cum Sirmianæ formulæ pœniteret Arianos, eam omni diligentia suppresserunt, capitali etiam pœnâ iis ab Imperatore propositâ, penes quos reperta esset.

Liberius ei subscribit. Tum autem Liberius relegatus terrore compulsus, & subscripsit Athanasij damnationi, & fidei professioni, in quo concordiæ gratiâ vox ὁμουσίου reticeretur, & filius per omnia similis Patri admitteretur. Sed eam formulam nacti Vrsacius, & Valens, sceleratissimi præuaricatores, aliam edidêre Liberij nomine, plenam perfidiæ, quæ magnos tumultus per totum Orientem concitauit. Quare Georgius Laodicenus Semiarianus scripsit ad Basilium Ancyranum quoque Semiarianum, vt Anomæorum hæresin tum grassantem comprimeret; vnde & lux aliqua Ecclesiæ rebus cœpit affulgere, cùm eius aduersarij ei vtcumque suffragari viderentur.

Liberium fugit Clerus Romanus. Liberius ergo Romam redire permittitur, sed ab eo refugit Romanus Clerus; & quamquã pollicitus esset se viuente Liberio alium agniturum neminem, vbi tamen eũ communicasse hæreticis audiit, iuramento se solutum putauit. Itaq; Felix

Felix II. Papa martyr. II. tum Pontifex Romanus agnitus est; qui etiam fortiter restitit Constantio, eumq; vt hæreticum damnauit; quare in vrbem Cære relegatus martyrio coronatus est, & vt martyr colitur in Ecclesiâ 28. Iulij. Liberius autem tum non agnoscebatur vt Pontifex, immò in Ecclesiam, & inimicos suos grassabatur; vnde nata fabula de Leone,

quem

quem Felici successisse quidam volunt; sed commento tam insulso, vt rideri potiùs, quàm refutari mereatur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4411. 1111. 358.

Legatos misit Rex Persarum ad Constantium, sed conditiones tam iniquas offerentes, & inuidiosas, vt bellum videretur gloriosum turpi pręferendum paci. Tum quoque magni terræ motus in Oriente & Græcia contigere, quibus Nicomedia 9. Kal. Sept tota concidit, primo Solis exortu admonitis per Arsacium Monachum ciuibus. Aliæ item 150. vrbes valde labefactatæ sunt; omnibus mortalibus ita perturbatis, vt mundi vltimum exitium expectaretur. *Terræ motus ingens.*

Tum Iulianus Francos, qui sedem fixerant apud Toxandros, inuasit, eosque ad ditionem compulit. Aliunde Constantius Quados & Sarmatas populatus est, vnde & Sarmaticus dictus, vt ostenderet se aliquid posse, neque à suo Cæsare eiusque copiis sperneretur, quæ Orientem magis Solem quàm Occidentem venerari solent. *Franci victi à Iuliano.*

Interea magni concitati sunt in Oriente tumultus inter Arianos & Semi-Arianos: horum princeps erat Basilius, illorum Acacius μονόφθαλμος Cæsariensis; hi nomen οὐσίας repudiabant, illi admittebant, ambo rejiciebant ὁμούσιον. Cùm igitur opus esset Concilio Generali, & huic assignata Nicomedia concidisset; Nicæa item concussa, quæ illius loco substituta fuerat, conuentum inter Episcopos vt Orientales Seleuciæ in Isauriâ, Occidentales Arimini in Italiâ conuenirent; atque ita rebus omnibus prouideretur; Anomæi, qui maximè petebantur, extinguerentur. Sed iis immixtus Constantius turbauit omnia, à quo tantùm vis expectanda præuidebatur. *Magnæ turbæ inter Arianos, & Semiarianos.*

Datiano & Cereali Coss. 16. Kal. Feb. S. Antonius Eremitarum pater, inter discipulorum manus suam reddidit animam, sepultusque est *S. Antonius moritur.*

in obſcuro loco, ne Pergamus quidam ei addictiſſimus ſupra eius ſepulchrum Martyrium excitaret, quo ſe putabat indignum. Interfuit eius funeri diuinitus admonitus S. Hilarion, clauſoque per triennium cœlo viſa ſunt eum lugere elementa; nomine Magni digniſſimus, ipſis etiam Imperatoribus charus, ac dæmonibus terribilis, qui eum neque viuum neque mortuum ferre potuerunt, licet horum vnus ſub porci ſpecie eius ſemper imaginibus alligetur.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4412.	1112	359.

Victoria ſub Conſtantio. Coſſ. Euſebio, & Hypatio, natus eſt Gratianus Valentiniani filius 14 Kal. Maias, quando Iulianus Alemannos bello vexatos ad pacem compulit, Conſtantius litigantes Sarmatas deuicit, Lauritius Comes tumultuantes & graſſantes Iſauros compreſſit, omnia fuere Conſtantio proſpera bello atque foris, non item pace atque domi, dũ Eccleſiaſticis ineptè rebus implicatur.

Synodus Seleuciẽſis. Tum celebrata eſt Synodus Seleucienſis coram Lauritio Iſauriæ præſide, & Comite Leonâ, inita 27. Sept. in quâ primùm actum de Fide, agente Leonâ. Cùmque Acacius μὴ ὀφθαλμὸ novam ἔκθεσιν propoſuiſſet, Nicænæ aduerſantem, ea rejecta eſt à Semiarianis, & digreſſis Arianis, ea propoſita eſt quæ in Encæniis Antiochenis anno Christi 341. edita fuerat. Confugerunt ergo ad Conſtantium Acaciani; confugere & Baſiliani, miſerumque Imperatorem vehementer exagitarunt, in quam partem inclinaret circumſpicientem, cùm horum doctrinam, illorum amicitiam pluris facere videretur.

Ariminẽſe Concilium. Eodem tempore altera Arimini celebrabatur, in quâ ſedere 400. Epiſcopi, tantùm ex iis 80. Ariani. Cùm hîc quoque primùm actum eſſet de fide, Vrſacius & Valens propoſuere ἔκθεσιν Sirmij, à Marco Arethuſio procuſam, in quâ omiſſis vocibus οὐσίας & ὁμοουσίου, Filius Patri per omnia ſimilis dicebatur & ὁμοιούσιος; ſed cùm Arianam

nam Hæresin, & Arium damnare nollent, vt Hæretici habiti sunt. Mittit ergo Synodus Legatos ad Constantium, sed eos præuenere Ariani: itaque per Taurum Præfectum jussu Imperatoris diù detenti sunt Arimini episcopi, atque macerati; eorumque multi compulsi sunt subscribere Valentis formulæ, in quâ Filius Dei dicebatur non esse creaturà vt alia creatura. Exinde Valens, acceptâ à Constantio potestate, ciuitates circumiens, per vim subscribere Ariminensi ἐκθέσει cogebat, recusantes Episcopos ejiciebat sedibus, *miratus est pæne vniuersùs Orbis se esse Arianum*, duorum hominum fraude circumuentus.

Circa hoc tempus Ariani Synodum ex suis Nicææ in Thraciâ assignant; in quà jam non filium per omnia Patri similem, sed tantùm ὁμοιούσιον declarant; occulti semper inimici filij Dei, cui cùm poterant, quod antè dederant, adimebant. *Synodus Nicææ in Thracia.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CRISTI.
4413. 1113. 350.

Hoc anno, quo horrenda contigit Ecclipsis Solis digitorum vndecim, Constantius inuidens Iuliani gloriæ, propter res ab eo feliciter & fortiter in Galliâ gestas, statuit eum in Orientem transferre, & ad alios exercitus: quod subodorati milites, Lutetiæ Parisiorum eum Augustum acclamant, & fortem Imperatorem inu.do esse anteponendum putant. *Iuliaru acclamatur Augustus.*

Interea Sapores Mesopotamiam ingressus, Singarum, Bezabdem, aliter Phœnicum dictam, vi capit; Vietam in eiusdem regionis finibus frustra tentat fortiùs propugnatam, quam oppugnatam. Constantius tum hiemabat Constantinopoli, ridiculè plus Episcopis, quàm suis copiis intentus. Longè aliter agebat Iulianus, qui tum Francos Atthuarios excurrentes repressit; omnique pacatâ Galliâ Legatos mittit ad Constantium, quibus factum suum excusaret; verùm recepti sunt tam superbè, vt satis intelligeret Iulianus sibi moriē- *Imprudentia Constantij.*

dum esse, vel imperandum: vbi Constantij enituit imprudentia, qui re infeliciter aduersùs Persas gestâ, duce Sabiniano, bellum etiam domesticum accenderet; neque attenderet se eò extulisse Iulianum, vnde sine suo periculo deturbari non posset.

Hilarius redit in sedem. Hilarius exulans in Phrygiâ, vbi mortuum suscitarat, cùm porrexisset Constantinopoli libellum Constantio, & aduersarios ad congressionem prouocaret, ex eorum consilio remittitur ad sedem Pictauiensem. Hunc redeuntem suscepit omnis Gallia, quasi de Arianis triumphantem, quos confutarat scriptis, solâ prouocatione terruerat. Tunc eum secutus est ex insulâ Galinariâ S. Martinus, tali magistro discipulus dignissimus.

Ejicitur iterum Liberius. Liberius Papa recusans subscribere formulæ Ariminensi, per Valentem ejicitur ex Vrbe; neque tamen est ei alius suffectus Episcopus. Gaudentius Ariminensis Episcopus, absens tempore Concilij, eo absoluto redit in sedem, ejus acta fortiter damnat; quare Martiani præsidis jussu,

Martyres Episcopi. fustuario & lapidatione mactatus animam Deo redidit. Reddidit & Ruffinus ante currum Epicteti Centumcellensis, tandiu currere compulsus doneceius præcordia rumperentur. Sic hæretici fidem tuentur suam, Diocletiano quàm Christianis similiores.

Macedonij Hæresis. Macedonius è sede Constantinopolitanâ dejectus hæresin suam disseminat de Spiritu Sancto, quem negat esse Deum, & ab Angelis tantùm gradu differre. Ei sufficitur Eudoxius Antiochenus, fautor Aëtij & Eunomij. Meletius autem ab Eudoxianis, Sebastiâ transfertur Antiochiam; sed potitus sede, statim Catholicam fidem profitetur. Ita Antiocheni trifariam diuisi Eustathiani & Meletiani, Catholici, Eudoxiani Ariani; dissidebant autem Eustathiani à Meletianis, quòd Meletius ab Arianis ordinatus esset. Adeo Orientis Ecclesia fœdè lacerabatur, vt etiam Catholici inter se schismate scinderentur.

Ma-

Macedonianorum hæresis plurimùm dissemi-nata est, quòd hi oratione multum possent, aliunde viri boni, sanctique viderentur. Profuit eis quoque Marathonius quidam, aliàs Quæstor, qui post multas diuitias collectas, eiuratâ militiâ, totum se ad curandos ægros, ac pauperes subleuandos transtulit. Neque satis, monasticam insuper vitam Eustathij Sebasteni professus est, animo nihilosecius hæreticus, & magnus Macedonianorum patronus, quorum sectam pecuniis suis promouit, ac fouit, dignus ideo qui nomen quoque Macedonianis impertiret, dictis aliter *Marathonianis*. I nunc, de hæreticorum fide, ex eorum moribus & virtutibus simulatis, statue. *Marathonius propagat hæresin Macedoni.*

Circa hæc tempora vigebat Eunomius Hæresiarcha, origine Galata, discipulus Aëtij, tanta superbiâ tumens, vt se in diuinis nihil ignorare iactaret, ita se nosse Deum, vt Deus ipse se noscit. Sed charissimus fuit Eudoxio, & ab eo sæpe defensus, à quo admonebatur subinde vt animi sui sensa occultaret. Infensus non tantùm fuit Verbo, sed & toti Trinitati; homo aliàs impurissimus, & libidinis magister. Ideo etiam ab Imperatoribus secta eius prohibita, dictique eius sectatores Troglodytæ, quòd secreta loca quærerent, in quibus sæpe agerent quæ non essent omnibus propalanda. *Eunomij Hæresis.*

Temporibus quoque istis Constantii apparuère *Massaliani* hæretici, aut potiùs insani, qui omnia in oratione ponebant, ideo vocati *Euchaitæ*, & *Precatores*, item & *Euphemitæ*, qui multos admittebant Deos, vnum colebant; dicti & *Martyriani*, quòd cùm gentiles essent, à præfectis puniebantur; & *Sathaniani*, quia Sathanam colebant, ne ab eo læderentur; omnes digni qui sub tam impio Principe orirentur, & viuerent. *Massaliani Hæretici.*

C A-

CAPVT VII.

DECAS SEPTIMA.

Ab anno Christi 360. ad 370.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4414. 1114. 361.

Constantius aliam ducit vxorem.

CONstantius Antiochiæ, Eusebiâ demortuâ, Maximam Faustinam duxit vxorem, ex quâ suscepit Constantiam postumam, quæ postea nupsit Gratiano; inde quoque in Iulianum intentus erat, & aduersus eum Vadomarum Francorum regem per litteras incitarat, hicque pollicitus erat officium omne quod à fœderato poterat expectari. At litteræ venerunt in Iuliani manus; itaque Francus captus, victu'que in Hispaniam amandatus est; ita coërciti Barbari, vt ab hâc parte nihil sibi Iulianus metueret. Tum autem secreto ritu Bellonam creditur placasse, quominus enim publicè Deos suos coleret, impediebat metus, quo solutus in omnem idololatriam væsanus erupit.

Iulianus idololatra.

Rebellat in Constantium.

Dum itaque mortem Constantii imminere credit, nec eum ad se retundendum, deficiente corpore, idoneum aggredi placuit, dat litteras ad Lacedemonios & Athenienses; interim tamen ritu Christiano viuit, & festum Epiphaniorum diem, de more, in Ecclesiâ celebrat, à qua tam aberat animo, quàm corpore præsens erat.

Cruces in vestibus.

Superatis tandem montibus, in Illyricum peruenit, vbi roris guttæ de cœlo delapsæ, in eius & militum vestibus cruces impressere, vt etiam inuitus Imperator quam ex corde euulserat ferret in purpurâ suâ Christianitatis notam.

Moritur Constantius.

Nunciatâ Iuliani expeditione Constantius cum Persis vtcumque paciscitur, & versùs Occidentem mo-

mouet ; sed in itinere prope Tarsum, aut (vt alii volunt) Mopsucrenis pridie Nonas Octob. moritur, cùm imperasset annis 24. mensibus quinque, cum diebus aliquot. De ætate non liquet, scriptoribus inter se dissidentibus: de eius morte hoc certum, Constantium non satis citò, si ad eum attenderis; si ad successorem, non satis tardè interiisse.

His auditis Iulianus in Thraciam aduolat, ac 3. Idus Decembris ingreditur Constantinopolim; vbi Salustium Præfectum Prætorio creat; seuerissimas de amicis & consultoribus Constantij exercet quæstiones, quorum aliquos nece, alios exilio mulctat, & publicas in mortuum, quas in viuum ausus non erat, profitetur inimicitias. Tum etiam Antistites Christianorum ad se in Palatium vocat, & cui quisque velit sectæ jubet adhærescere; ita tamen singulos allocutus, vt inter se committeret omnes, ratus concordes sibi terribiles esse, dissidentes penitùs contemnendos. Tunc etiam Deorum ante clausa templa patefecit, Pontificem Maximum se antiquo ritu & sacrificiis inaugurandum curauit, ac religione Christianâ publicè ejuratâ hostem se Christi, ac mysteriorum ejus inimicum exhibuit; Ad hæc reuocat omnes exules Episcopos, vt Catholicos opponeret Arianis, ne hi nimiùm potentes essent; illi dum aliquid possunt, suis aduersariis resistant, ac se se mutuis altercationibus aut lacerent, aut defatigent.

Succedit ei Iulianus.

Initia Iuliani Apostatæ imperantis.

MVNDI	*Vrb. Cond*	CHRISTI.
4415.	1115.	362.

Variæ accedunt ad Iulianum legationes, ei gratulantes Imperium; at his ille neglectis cogitabat de Persis, ex morte Constantij sibi victoriam, & victoriæ fructum sperantibus Orientem; eò vtique proficiscitur, vt intelligeret Sapores Constãtium obiisse, non Romanorum Imperatorem.

In Persas mouet.

Georgius Alexandriæ Episcopus, homo crudelis, à plebe discerpitur, trahitur contumeliosè

Georgius ab Alex. necatur.

ca-

cadauer eius, & flammis absumitur. Iulianus eamob rem Alexandrinos leuiter increpuit, & luculentam eius bibliothecam ad se deferri iussit, ratus sic eius mortem Imperatoris Palatio profuturam.

Persecutio Iuliani in Christianos.

Tum est in Christianos excitata persecutio, in quâ multi ceciderunt, multi fortes perstitere, inter quos enituit Anthemius, Augustali præfecturâ donatus à Constantio, & bello Magnentiano clarus. Is aliorum criminum specie Antiochiam adductus, impietatem exprobrauit Iuliano, ideoque ab eo cæsus XII. Kal. Octobr. Enituerat etiam antea Iouiani, Valentiani, & Valentis constantia, quos à Christo abducere Iulianus nunquam potuit; sed Valentiniani multò major, dum Ædituum, à quo aquæ lustralis guttâ in templo Fortunæ aspersus erat, spectante ipso Iuliano, pugnis contudit, & de veste tantum rescidit quantùm hæc gutta intinxisset. Sed in bello generositas, hos reseruare Iulianum compulit, magis rebus suis, quàm suis sacris addictum.

Valentiniani constantia.

Daphnæicum templum exustum.

Contigêre & hoc anno multa prodigia: Templum Apollinis Daphnæi, conditum ab Antiocho Epiphane, igne cœlitus misso deflagrauit, translatis ex hoc loco S. Babylæ reliquiis, quæ Dæmonem tacere compulerant. Iulianus id incendium Christianis adscripsit, nec fallebatur, si de precibus, & Babylæ potentiâ quæstio esset, cùm de facibus injectis, ne minimam quidem suspicionem per atrocissimas quæstiones extorserit. Tum etiam iterum terræ motu cecidit Nicomedia, vexata Nicæa, cælo & terrâ minitantibus Imperatori.

Misopogon Iuliani.

Irrisus est tum ab Antiochenis Iulianus, propter barbã & affectatam satis insulsè Philosophi personam; jacta & in eum dicteria, vocatusque Victimarius, & Thuricremus, & aliis nominibus quibus idololatria eius perstringebatur; quare in eos scripsit Misopogonem, seu Antiochicam; quâ tamen se magis ridiculum ostendit, & se

Rh:-

Rhetorem magis quàm Philosophum.

Basilius secedit in Eremum ad ripas Iris fluuij, quò eum paulò post secutus Gregorius Nazianzenus; viri magni, & qui tum sapienter latuere, vt postea nobiliùs emicarent. *Basilius & Nazianzenus in Eremum secedunt.*

Athanasius redit Alexandriam, (id enim edictum Iuliani de reuocandis exulibus Episcopis, id Georgij mors postulabat) tantâ pompâ exceptus, vt numquam simili vllus Imperator. Statim Synodum Alexandriæ conuocauit, cui Eusebius Vercellensis interfuit. In eâ decretum vt Episcopi lapsi, cum dignitate reciperentur; & Catholica fides probata; admissaque nomina ὑποστάσεως & οὐσίας, antea semper controuersa, illud etiam hactenus SS. Patribus incognitum; vnde operum Dionysij Areopagitæ quibusdam suspecta fides. *Athanas. redit Alexandriam.*

Lucifer Calaritanus Antiochiæ præficit Episcopum Paulinum, discipulum Eustathij, vt verè Catholici suum haberent; Meletius enim Catholicis præerat, sed à quibus Eustathiani refugiebant; Euzoius Arianorum Episcopus erat. Eusebius Vercellensis, eò missus vt factiones illas tolleret, factum hoc Luciferi improbauit; quâ sententiâ irritatus Lucifer, aliunde improbans lapsos Episcopos cum dignitate recipi, schisma conflauit, in eo situm quòd neque cum lapsis, neque cum eis qui eos admiserant, communicaret. Is porrò Lucifer rediens in suam Sardiniam ex edicto Iuliani, in suo schismate mortuus est, terribili exemplo diuinæ Iustitiæ, nunquam peccantis, licet statuat quæ judiciis hominum non satis conuenire videantur. *Luciferianum Schisma.* *Moritur Lucifer schismaticus.*

Ariani efficiunt apud Iulianum vt Athanasius exterminaretur: hic quæsitus ad necem, insequentes se callidè elusit, ac rediit Alexandriam, ibique latuit vsque ad Iuliani mortem, sicque vtilem Christo ministrum seruauit. *Athan. exagitatur à Iuliano.*

Iulianus vetat Christianos liberales disciplinas docere. Ideo Prohæresius nominatim à Iuliano *Iulianus vetat Christianos docere.*

exclusus, acceptâque profitendi potestate reliquit Scholam suam, quod & Musonius fecit, & Marius Victorinus insignis Romæ Rhetor; magnâ Imperatoris infamiâ. Tum autem Gregorius Nazianzenus versus scripsit, qui Homericorum loco possent esse, & quoad formam non minùs vtiles, quoad materiam Christianis mage profuturi.

Fauet Donatistis. Donatistæ obtinent à Iuliano relaxationem ab exilio, & Basilicarum restitutionem, atque eius authoritate freti fœdè in Catholicos grassantur: quibus tamen Deus magnis miraculis obstitit. Tum etiam Christianos iussit appellari Galilæos edicto suo Iulianus, & cruces, religionis nostræ præcipuas notas, aboleri; qui Christum sequerentur, affici posse iniuriis impunè edixit, neque inter militesconscribendos deinceps; quæ non passus est Deus seruari diutiùs, ne vltima pernicies immineret Ecclesiæ, quam euertendâ Dæmonis præcipuus iste fautor susceperat. *Vexat Catholicos atrociter.*

Viri eruditi tempore Iuliani. Iulianus idem magni fecit viros aliquos eruditione præstantes Ethnicos, vt taceam Christianos, Ecebolium Rethorem, cuius religio alligata erat Principis religioni, Oribasiū Pergamenum medicum excellentem, Libanium Sophistam Antiochenum ab eo quæsturâ donatum; denique Themistium philosophum simul & oratorem, creatum ab eo Præfectum Vrbis Constantinopolitanæ, antea per Constantium Præturæ insignibus ornatum; viros omnes egregios, & quibus (si Ecebolium excipias) nihil præter Christianam religionem defuit.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4416.	1116.	363.

Reparare finit Iulianus templum Salomonis. Iulianus potestatem facit Iudæis templi restituendi; quod instaurari prohibuit Deus, flammis erumpentibus ex aperto fundamento, quibus consumpti impij isti Iatomi opus suum interruperunt. Tum in Persas mouet Imperator cum apparatu magno militum, magno item Dæmo-

num,

num, quibus magis confidebat; & exit Antiochiâ 3.No.Martias. Primò impetu occupatis aliquot vrbibus, obsidet Ctesiphontem; quâ omissâ, delusus à proditore Persâ, atque in loca deductus carentia commeatu, plerisque militibus amissis Cœli inclementiâ, prælium cum Persis conserit; in quo dum sine loricâ pugnat, telo lethaliter vulneratus interijt, sanguinem exceptum manu in Cœlum jactans, & identidem exclamans: *Vicisti Galilæe*. Quis auctor ejus necis fuerit, an Persa, an Romanus, an venerit è Cœlo telum? hoc certum, sceleratum Principem, magum, inimicum Christi, immaturo funere præreptum esse 6.Kal. Iulias, ætatis anno 32. cùm ab obitu Constantij vno tantùm anno ac septem ferè mensibus præfuisset, etiam diuturniori quàm ejus crimina postulabant Imperio. *Persicum bellum suscipit, & caditur.*

Flauius Iouianus, Singidone in Pannoniâ natus, Domesticorum primus, & egregius Confessor, statim ex necessitate ab omnibus militibus certam internecionem expectãtibus eligitur Imperator; negat hic se præesse militibus Ethnicis velle, omnes se Christianos esse proclamant, eumque Augustum dicunt. Statim quam ratio temporis & imprudentia Iuliani postulabat pacem cum Persis init, Nisibi & magnâ parte Mesopotamiæ relictâ, desertòque Armeniæ Rege amico ac socio Populi Romani, atque exercitu ex Perside retracto; *sic malè consuere vestem compulsus, quàm eius antecessor malè consciderat.* *Iouianus eligitur Imperator.*

Macedoniani hæretici (sic jam dicebantur Semiariani) petunt à Iouiano vt pellantur Anomœi; sic Arianos vocabant; respondit sapienter Imperator, nolle se his quæstionibus immisceri. Acacius itaque veritus exilium, cum Meletio conuenit, Purpuram, inquit Themistius, potiùs secutus quàm Deum; & celebratâ Antiochiæ Synodo Nicænam fidem omnes sunt amplexi, atque omnibus Episcopis suus est restitutus gradus, si qua fides est Socrati: Hieronymus enim in Chro- *Homæosion Semiarianorum.*

Chronico, non vulgaris ille quidem, sed emendatus à Pontaco, scribit in hâc Synodo Homousio Anomæoque rejecto, medium inter hæc Homœousion Macedonianum dogma esse vindicatum; quod est longè similius vero: neque enim tam facilè solent hæretici à suis erroribus resilire.

Iouianus colit Athanasiũ. Iouianus Christianos exautoratos statim restituit, atque inter cæteros Valentinianum, Religionis causa Melitinæ in Armeniâ exulem. Restituit etiam suæ sedi Athanasium, à quo ex Alexandrinâ Synodo, quam statim ecẽgerat, ἐκθεσιν fidei recepit, eumque plurimùm coluit, vt veræ fidei certissimum & constantissimum assertorem.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.

4417. 1117. 364.

Docendi potestas reddita Christianis. 3°. Idus Ianuar. potestas docendi professoribus facta, hoc est, Christiani Magistri à Iuliano reiecti suas aperuerunt scholas, & Christiana pietas in præceptoribus, de more, cœpit honorari.

Moritur Iouianus. Hoc anno, Dadastanæ in limite Bithyniæ & Galatiæ Iouianus Imperator, vel ex cruditate stomachi, vt quidam volunt, vel prunarum calore, ob recens illitum calce parietem, exanimatus est inuentus in cubiculo, ætatis anno 33. x I. Kal. Mart. cui nihil ad bonum Imperatorem defuit, nisi quòd Maximum & Priscum philosophos Iuliani magos honorarit, & eidem Iuliano Tarsi tumulum magnificum excitari curarit; quæ tamen crimina fuere potiùs temporis, quàm voluntatis, & nondum Imperio stabilito, Principi omnia circumspicienti forsitan ignoscenda.

Valentinianus eligitur Imperator. Septimo ab obitu Iouiani die 5°. Kal. Mart. ad Nicæam Bithyniæ, absens & relictus Ancyræ, nemine reclamante, ab exercitu delectus Flauius Valentinianus Imperator. Is Cibali in Pannoniâ ortus erat, patre Gratiano, non nobilitate generis, sed propriâ virtute clarissimo; hic autem Funarius dictus est, quòd funem venalititium

por-

portanti milites quinque haud potuerint extorquere; ideoque adſcitus in militiam, per omnes gradus ad Præfecturam Prætorij conſcendit, omnibus charus, quibus omnium ſibi amorem, filio alioqui de ſe digniſſimo Imperium peperit. Hic autem Imperij magnitudine, & difficultate territus, cui par vnus haud eſſe videbatur, 4. Kalendas Aprilis, 7°. à Conſtantinopoli milliario fratrem ſuum Valentem Auguſtum creauit, ac ſibi collegam adſciuit, eique Orientem adminiſtrandum reliquit, dum ipſe Occidentem regeret. Felix, ſi in eo eligendo religionis & pietatis potiùs, quàm ſanguinis & fortitudinis rationem habuiſſet.

Collegam adſiſcit Valentem.

Macedoniani à Valente cogendi Concilij poteſtatem impetrant; ſapientior Valentinianus Epiſcoporum legatis reſpondit, hæc Concilia non in poteſtate Imperatoris laici, ſed Epiſcoporum eſſe. Valens autem Antiochiam profectus Meletium eiicit, & Catholicos Euzoio communicare cogit; quibus quid ab eo eſſet expectandum Eccleſiæ nimis oſtendit. Denique Imperatores ambo 5. Idus Septemb. Magicos apparatus, & ſacrificia edicto ſuſtulerunt, ob Iulianam impietatem id temporis neceſſario.

Valens fauet Arianis.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4418.	1118.	365.

Macedoniani ſeu Semiariani Rampſaci conueniunt aduerſus blaſphemias in Conſtantinopolitano Conciliabulo editas ab Acacio, Eudoxio, & aliis Anomœis, ſeu Arianis; & Ariminenſi profeſſione damnatâ, ἐγ θέσεις Antiochena comprobatur; diuinitas tamen Spiritus ſancti non admittitur. Ex hâc Synodo mittuntur Legati in Occidentem, potiſſimum ad Liberium Papam, ſcilicet eorum audaciſſimi & calidiſſimi Euſtathius Sebaſtiæ in Armeniâ Minori, Theophilus Caſtabalorum, & Siluanus Tarſi, reiecti primo aſpectu, quòd ab hæreticis miſſi eſſent, cùm tamen profeſſionem Nicænæ fidei purã propoſuiſſent,

Semiariani Liberium fallunt, & recipiuntur.

sent, & damnassent Arium eiusque sectam, admissâ etiam voce ὁμουσίας, & petitâ pœnitentiâ, recepti sunt amicè a Liberio, & in communionem vocati: ideo multi Episcopi sedibus suis restituti; inter quos Eustathius Sebastenus, ostensis litteris Liberij Concilio Tyanensi, quod tum celebrabatur, Episcopatui suo redditus est vnde eum eiecerat Synodus Melitinensis; Arianus alioquin, & Ariũ, eiusque sectam verbo tenus eiurās.

Procopius Tyrannus. Procopius, natione Cilix, Iuliani propinquus, monitus à Iuliano, si quid ei contingeret humanitus arriperet Imperium, cæso Iuliano neglectũ, & post deductum eius cadauer Tarsum diu non comparens, tandem absentibus ambobus Imperatoribus, id arripit Constantinopoli 4. Kal. Octob. ac primùm paucos fautores habuit, vilemque plebeculam; sed ita Comitatus eius creuit, vt Valenti iam metuendus esset. Certè Valentem in eas angustias ab eo esse compulsum aiunt, vt de purpurâ deponendâ cogitarit: fecissetque nisi à Comitibus suis impeditus esset. Fauit autem illi consilio & opibus Eugenius Eunuchus; sed has perdidit; illud neque sibi, neque Procopio satis salutare tandem aliquando deprehendit.

Maximus Philosophus exagitatur. Maximus philosophus Ephesius hoc circiter tempore à Valente vinculis & equuleo dirè tortus est, Valentiniano non improbante, quòd non tantùm Christianis, sed & sibi perniciosus extitisset. Is tandem per Clearchum Proconsulem Asiæ Valenti pernecessarium ad tempus vinculis & quæstionibus exemptus, mortem quam promeritus erat non vitauit, sed distulit.

MVNDI	Vrb. Cond.	CHRISTI.
4419.	1119.	366.

Valentinianus iunior nascitur. Valentinianus Iunior nascitur Valentiniano ex Iustinâ, Magnentij olim vxore, fœminâ Arianâ, & quæ si non corrupit maritum, saltèm meliorem esse prohibuit.

Ceditur victus Procopius. Procopius re suâ non satis prouidè & constanter administratâ, tandem prope Nacoliam in Phry-

Phrygiâ Salutari victus, à suis vinctus ad Valentem adductus, capite minutus est; quod missum statim est ad Valentinianum Parisios, certissimum victoriæ argumentum Imperium statim & locum eius inuasit cognatus Marcellus Nicææ, cæso Sereniano homine improbo & crudeli, & occupatâ Chalcedone: sed mox captus, sulcatis acerrimè lateribus interiit, nullo alio opere pretio quam vt hominem de medio tolleret, Imperio magis & Reip. quàm sibi rebusque suis perniciosum. Statim autem in Tyrannorum fautores atrociter sæuitum; Chalcedonis muri, quòd Procopio fauisset, diruti, mox tamen reparati sunt; quia vrbs punienda, non perdenda censebatur.

Tem[...] Marcellus.

Valens moturus bellum in Gothos, qui auxilio Procopiũ iuuerant, baptizatur ab Eudoxio Ariano, cui se jurejurando obstringit se in dogmate baptizantis perseueraturum, & cõtra aduersarios sæuiturum; quod cumulatiùs præstitit, quàm pollicitus erat. Tum Danubium transgressus, cùm sibi occurrentem non inuenisset hostem, (confugerat enim ad montes Serrorum inaccessos, nisi locorum gnaris) rediit, eum terruisse contentum, nullis inflictis vulneribus, nullis receptis.

Valens baptizatur ante Gothicam expeditionem.

Alemannis instaurantibus bellum, omniaque deuastantibus, occurrunt Valentiniani duces duo, Carietto & Seuerianus; sed vtroque in pugnâ cæso, Iouinus dux egregius victor est tribus præliis contudit, in vltimo quatuor millia sauciauit, sex millia trucidauit; Rex eorum à militibus affixus patibulo, pœnam dedit, cuius vel ipsum victorem pœnituit.

Alemanni repressi.

Valens ægerrimè ferens fidem suam damnatam esse Lampsaci, Nicomediæ coactâ Synodo, Eleusium Cyzici Episcopum Semiarianum subscribere cogit ἐνθέσει Arianorum. Hic reuersus in sedem suam, cùm abdicare se vellet impeditur, à populo; nihilominus jussu Imperatoris eijcitur ex vrbe. Eudoxius Constantinopolitanus Antistes Eleusij oco ordinat Eunomium; sed is propter horren-

Valens Arianos tuetur.

horrendas blaſphemias eiicitur, nec huic profuit autoritas ordinantis.

Fanes Nouatianis. Nouatianorum Eccleſias juſſerat claudi Valēs; ſed cùm eius filias Anaſtaſiam & Caroſin erudiret Marcianus Presbyter Nouatianus, obtinuit vt hæ recluderentur; & plus apud Imperatorem impium filiarum ſuarum magiſter, quàm Deus ipſe potuit.

Nazianzenus & Baſilius ex Eremo prodeunt. Tum exierunt ex eremo ſuâ Gregorius Nazianzenus atque Baſilius; hic adiutor factus Euſebij Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopi, iam ipſi reconciliati; ille Patrem adiuuans ſenio confectum in ſede Nazianzenâ; ambo excitati à viris bonis & à Deo, vt opem ferrent Eccleſiæ laboranti; quam ita defendêre, vt oſtenderent ſe in ſolitudine collegiſſe vires, & ſacram quietem eſſe plerumque viris eruditis & magnis vtiliſſimam.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4420.	1120.	367.

Valentinianus ægrotat. Tam graui morbo cōflictatus eſt Valentinianus, vt morti proximus videretur, eiuſque deplorata ſalus; adeo vt de Imperatore deligendo conſultaretur, & Imperium inter Ruſticum Memoriæ & Seuerum, Magiſtros peditum, fluctuaret. Sed tandem recreatus ex morbo Imperator. Gratianum filium ſuum dicit Auguſtum Ambiani, & Imperij ornamētis induit ſummo omnium ordinum conſenſu, quoniam in puero iam Imperij dignitas emicabat, & ſpem magni Principis oſtendebat. *Gratianus fit Auguſtus.*

Valens iterum mouet in Gothos. Valens iterum pergit in Gothos; ſed Iſtro reſtagnāte ferè ad Autumnum vſq; hærere coactus eſt in ſtatiuis juxta vicum Carporum. Quare vbi tēpus belli vidit abiiſſe, Martianopolin rediit, hoſte neq; viſo, neq; territo, cui elementa pugnabāt.

Liberius Papa moritur. Mortuus eſt hoc anno Liberius, cùm ſediſſet annos 15. menſes 4. Is bis Pontifex fuiſſe dicendus eſt, ne geminum in Eccleſiâ caput cogamur admittere, cùm Felicem ſecundum Papam & Martyrem veneretur Eccleſia. Porrò ſancto fine, vitam clauſit ſuam; ideò Beatiſſimus ab Ambroſio.

Beatus

Beatus ab Epiphanio dictus. Cùm vacasset autem sedes eius diebus sex, electus est Damasus, natione Hispanus, qui à Felice steterat; postea tamen adeo charus Liberio, vt huic Ecclesiam absens, & recedere compulsus, commendaret. At qui semper steterant à Liberio, dolentes Pontificẽ creatum esse aliquem ex Felicis partibus, pauci quidem, sed animosi eligunt in Basilicâ Sicinini Vrsicinum Diaconum; vnde magni tumultus, & cædes, in eâdem æde Sicinini aliquando vno die repertis 137. cadaueribus interfectorum, & Viuentio Vrbis Præfecto in suburbium recedente, quia se his turbis imparem judicabat; tanto cum ambitu prensabatur ea sedes, (inquit Amm. Marcell. Ethnicus horum temporum scriptor) quæ Rom. Pontificem mensâ, curribus, apparatu Regibus parem efficiebat. Quare non mirum videatur si Prætextatus vir Ethnicus, & ab Imperatore, Romæ primus, dicere solitus esset Damaso: *Facit me Romanum Pontificem, & statim fiam Christianus:* vnde de diuitiis primæ huius Sedis constat; quibus bene vsi boni Pontifices gloriam duplicem; qui abusi sunt mali, dedecus duplex, quorum vnum æternum est, miserabiliter promeruêre.

Damasus ei succedit

Vrsicini schisma.

Quo ambitu Romana sedes prẽsaretur.

Coss. Lupicino & Iouino, viro illo fortissimo de quo anno superiori bello Alemannico facta mentio, Nonas Iulij Constantinopoli grando cecidit instar petrarum, pari magnitudine, atque damno. Nec Constantinopoli tantùm, sed & in Cappadociâ, vt liquet ex Oratione Gregorij Nazianzeni de plagâ grandinis, quâ constat multos homines esse necatos; vnde de bestiis & rebus inanimis facies coniecturam.

Grando ingens.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4421. 1121. 368.

Tertiùm Valens aggreditur Gothos, Istro põte constrato prope Nouidunum, ac lõgis itineribus petita gens Grutungorum: Athanaricus eo tempore judex potentissimus (sic enim eum Ammianus vocat, non Regem) actus in fugam, longius-

Valẽs tertiùm Gothos aggreditur.

que recedens quàm vt eum inf qui Valens posset, eum in hiberna redire compulit hyemis metu, hostis grauioris Athanarico.

Parmenianus succedit Donato. Defuncto Donato Carthaginis Pseudo Episcopo sufficitur in eius locum à Donatistis Parmenianus, scriptor ille egregiè confutatus ad Optato Mileuitano, & Augustino, & iam aduersariorum suorum lucubrationibus, quàm suis notior.

Valentinianus Alemannos reprimit. Valentinianus ab Alemannis prouocatus, aliquot damnis cum Gratiano Rhenum transit, eosque fugientes post magnam populationem assecutus, tandem aggreditur, victoriam retulit, sed cruentam, multis suorum, ac primariis, desideratis; atenim Barbarorum refrænata audacia, quos tantum fuga & auia loca ab interitu vindicarunt.

Sapores Arsacem Armeniam subiugat. Vetus ille Rex Sapores Arsacem Regem Armenorum captum perfidiosè, primùm argenteis catenis vincit, mox crudeliter enecat. Obsessus cum matre filius eius Para, fugit ad Valentem, & Neocæsareæ excipitur honorificè. Petitusque ab Armenis redditur, Armeniam administraturus vt Rector, non vt Princeps, ne occasionem belli quæsitam Persæ quererentur; quòd vtraque pars aut non refugiebat, aut optabat.

Mulier ictia septies. Valentinianus natura sæuus, in multos seueriùs animaduertit: eius exemplum secuti præsides atroces, in adulteros potissimùm, quæstiones exercuere, vt docet mulier illa septies icta, quam adolescens in tormentis, innocentem licèt, dixerat ream; cui famæ, atque vitæ, ingenti miraculo Deus ipse prouidit, toties percussa, neque tamen necata.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4422.	1122.	369.

Aurelius Victor Consul. Consulatum huius anni notauere suis nominibus Valentinianus nobilis puer, & Sextus Aurelius Victor, illustris ille historicus, & scriptis suis quàm tantâ dignitate celebratior.

Valens

Valens inuadit etiamnum hoc anno Athanacum atque Gothos, quos belli diuturnitas, & abrupta commercia ad vltimam compulerant inopiam: itaque petiere pacem, ac veniam; quam non putauit Imperator eis denegandam. Composito itaque bello, & obsidibus acceptis, rediit Constantinopolim Valens, iam deinceps Catholicis quam Gothis magis metuendus. *Pax Gothis data.*

S. Hilarius Mediolanum venit ad Valentinianum aduersùs Auxentium Arianum vrbis huius Episcopum. Sed Auxentius verbis Arianam hæresin eiurauit, re seruauit; nec Hilario data est facultas eius dolos refellendi sub iniquis judicibus, immo vt calumniator, & discordiarum auctor, facessere iussus. Hic autem non ita multò pòst obiit sanctissimè; vir imperterritæ fidei, synceræque, *cuius scripta legi posse inoffenso pede* putauit Hieronymus; magna laus profectò, magnique viri à magno viro. *S. Hilarius malè accipitur à Valentiniano.*

Auxentius quasi victor Catholicis insultabat præsulibus Eusebio Vercellensi, & Philastrio Brixiano, quos semper aduersantes sibi experctus erat, & iam aliquot Illyrici seduxerat Episcopos; itaque in eum Romæ Synodum Damasus cogit 90. Episcoporum Galliæ & Italiæ; in eâ nominatim damnatus Auxentius, vetiti Episcopi cum eo communicare, Ariminensis formula proscripta. Sed aduersus Arianos fortiorem machinam parabat Deus, adeoque Catholicum Auxentij successorem Ambrosium. *Auxentius damnatus.*

Enimuero Anicius Probus Præfectus pretorio, Ambrosio ciui Romano, filio Ambrosii qui aliàs præfectus Gallias rexerat, Insubriam, Liguriam, & Æmiliam cum insignibus Consularibus administrandas tradidit, admonito vt eas prouincias non vt Iudex, sed vti Episcopus regeret; quæ vox, non tantùm monitio, sed & vaticinium fuit. *Probus mittit Ambrosium in Insubriã &c.*

Eusebio Cæsareæ Cappadociæ demortuo successit Basilius Magnus, iam huius sedis designatus Antistes, & factis atque concionibus Episcopus. *Basilius M. fit Episcopus.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4423. 1123. 370.

Persecutio apud Gothos.

Hoc anno creditur apud Gothos excitata aduersùs Christianos persecutio per Athanaricum Ethnicum Regem; qui tum relegauit multos, multos morte punitus est: neque verò tum Gothi erant Arianâ labe infecti. Falsumque quod tradunt aliqui Vulphilam Episcopum, qui Gothicas inuenit litteras, & Scripturam sacram Gothico idiomate loqui fecit, Arianum hominem populares suos primùm adiunxisse Christo, cùm jam tempore Constantini Magni Theophilus Episcopus Gothorum interfuerit Concilio Nicæno; certum est enim hæreticos nunquam idoneos fuisse ad amplificandam Ecclesiam, sed ad eam diuidendam, & labefactandam.

Multi ob sortes cæsi.

Valentinianus Saxonas & Alemannos deuicit, intentus bello dum frater eius Valens nugis vacaret. In eius Comitatu cùm nonnulli de successore quæsiuissent sortes, atque occurrissent hæ litteræ THEOD. multi jussu Valentis necati, ne verum esset augurium, quod tamen non potuit auertere inter cæteros præcipuus Theodorus Ethnicus, & ab Ethnicis expectatus Imperator, quæstione dirè tortus igni traditus est quasi maleficus simul & affectator Imperij. Tum quoque & justiùs cæsus Ephesi familiaris Iuliani Maximus Philosophus & Magus, citiùs exterminandus, nisi vt acerbiùs castigaretur, eiusque vita mors esset lentior ac diuturnior.

Valens in Catholicos sæuit.

Aberat Constantinopoli, & versabatur Nicomediæ Valens, cùm obiit Eudoxius Episcopus Nouæ Romæ annis 19. In eius locum à Catholicis ordinatus Euagrius, ab Arianis Demophilus; neuter Valenti placuit; vtrumque relegauit, qui ab hoc tempore in Catholicos grassari cœpit. Et verò 80. honestissimos viros ordinis Ecclesiastici, qui ad rogandum Imperatorem venerant Nicomediam, vt de Arianis quererentur, per Modestum Præfectum impositos naui in medio mari exuri

exuri jussit; quam ob causam grauis subsecuta fames, piis eorum manibus litauit ampliùs, quàm miseræ Reip. status exigebat.

Mors Luciferi & Eusebii Vercellensis. Hoc anno mortui sunt Eusebius Vercellensis, & Lucifer Calaritanus; ambo vt moribus, sic morte dissimiles, cùm hic schimaticus, ille sanctus obierit; hic meruit altaria, ille tantùm à nescio quo Sardo nugatore in sacra diptycha relatus sit, cùm ex vitæ libro impium hominem ipse Deus eraserit.

Valens eiicit Episcopos. Valens edictum emittit, quo sub grauissimis pœnis injunxit vt Episcopi expulsi à Constantio restituti à Iuliano, iterum pellerentur. Athanasium tamen à suâ plebe retentum non est ausus aggredi, sicut nec Paulinum Antiochenum, nec Epiphanium ob eximiam pietatem. Hic Palestinus erat ex vico Besanduce, in tractu Eleutheropolitano, qui monachus in patriâ suâ & Ægypto fuerat: hic tentatus à Gnosticis per impudicas mulieres, sed fauente Deo ab earum illecebris prohibitus, tandem Salaminæ seu Constantiæ in Cypro factus est Episcopus, vir electissimus, & in quo eruditio sanctimoniæ concinebat. *S. Epiphanius Salamine Episc.*

Eusebius Samosatenus & alij exules. Tum relegatus est in Thraciam Eusebius Samosatenus, sed exul sponte, etiam delusâ plebe suâ, deinde inhibitâ, ne per vim retineretur. Hic tamen in habitu militari Ecclesias Syriæ & Palæstinæ lustrabat, pastoribus ei victum sufficientibus. Suffectus ei Eunomius ab Arianis tanto in odio fuit apud Samosatenos, vt aquam Balnei in quâ lotus erat, in cloacam effunderent. Neque meliùs habitus, hoc eiecto, Lucius alius Arianus, cuius cùm iumenti pedem attigisset pila, qui eâ ludebant pueri accenso igni eam flammis purgauerunt. Eiecti quoque Meletius Antiochenus, ob quem Præfectus qui eum deducebat in Armeniam, pænè lapidibus obrutus est à plebe; Pelagius Laodicenus, qui olim primo nuptiarum die reliquerat intactam vxorem; & Gregorius Nyssenus, frater S. Basilij: quorum &

pœna & exilium fuere Episcopatu ipso atque dignitate nobiliora.

Valens quid cum S. Basilio. Valens Cæsaream Cappadociæ venit, fortè ob ingruens bellum à Persis, hîcque Basilium variis tentauit modis, semper inuictum. Hunc cùm eijcere decreuisset, dum eius exilio subscribere conatur, tribus fractis calamis & manus tremore impeditus est. Filio quoque eius ægrotantis spoponderat vitam, quam ei aduenientes Ariani abstulere; sanatus autem Modestus, qui eius implorarat opem. Hîc quoque princeps coquorum Demosthenes, ausus eum reprehendere, audiit quæ noluerat, quia dixerat coram viro sancto, quæ dicere non debuerat.

CAPVT VIII.

DECAS OCTAVA.

Ab anno Christi 370. ad 380.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4424.	1124.	371.

Felix Valentiniani. BELLA duo fœliciter hoc anno confecta sunt à duobus Ducibus Valentiniani; Alemannos enim ausos congredi per Seuerum egit in fugam: aliunde in Mauritaniâ concitatum bellum sapienter & fortiter confecit Theodosius; dux illis temporibus, & alio Imperatore dignior.

Didymus Alex. cæcus. Didymus Alexandrinus hoc tempore florebat, à 50. ætatis anno oculis captus: tamen Anagnoste vsus Scholæ Ecclesiasticæ præfuit, omnium disciplinarum gnarus, etiam mathematicarum propè ad miraculum; cæcus corpore, animo perspicacissimus.

Basilius malè accusatus. Basilius egit cum Athanasio, Meletio Antiocheno, & Eusebio Samosateno vt scriberetur ad Occi-

Occidentales, & ab iis auxilium peteretur, quo Oriens plurimùm indigebat. Ipse variè exagitatur, tum quòd recepisset Eustathium Sebastenum, & cum Apollinari communicasset; tum quòd malè sentire de fide putaretur ab inimicis, & admitteret tres Deos, & de Spiritu sancto loqueretur malè. De quibus accusationibus ita se defendit, vt huic nulla erroris hærere suspicio apud æquos judices videatur.

Tum etiam eiusdem Basilii cum Anthimo Episcopo Tyanensi dissidium, magni boni causa fuit: cum enim inter Cæsariensem & Tyanensem Metropoles tota Cappodocia distributa esset, quarum hæc Secunda, illa Prima dicebatur, Anthimus arrogabat sibi parœcias aliquot, quæ ad Cæsariensem Episcopum pertinebant, Basilius hanc iacturam locorum, viro illustrissimo sarcire voluit. Erat Nazianzum sicut & Aziancum (hoc erat patria Gregorij) subditione Anthimi: Episcopatum ergo statuit Basilius Sasimis humili loco, eiusque antistitem creat Gregorium. Tergiuersatus est hic quidem diutiùs; non ob tenuitatem oppidi, sed quia dubium erat vtrum locus ille esset Cappadociæ Primæ vel Secundæ; tandem verò cessit amiciciæ, & ordinatus est a Basilio, Gregorio Nysseno, & patre suo Gregorio Episcopo Nazianzeno; cui conuentui parem vix vnquam vidit Cappadocia.

Nazianzenus Sasimorum Episcopus.

Sexto Nonas Maij mortuus est Alexandriæ S. Athanasius, cùm annos quadraginta sex totos Episcopatum suum administrasset; vir cui constantiâ geminum nunquam vidit Ecclesia, tribus Imperatoribus, & toti Romano Imperio superiorem. Eius scripta tanto in pretio habita sunt, vt cùm inuenirentur, & chartæ deessent, ea in vestimentis esse scribendâ Cosmas Abbas admoneret. Multas eius laudes congessit Nazianzenus; sed nondum laudante, laudatoque satis dignas, cùm omni laude maior vixerit, scripserit, & obierit Athanasius.

Moritur S. Athanasius.

Ara Victoriæ. Valentinianus Aram Victoriæ in Capitolio stare, & huic facere Senatores Ethnicos passus est, magno Christianitatis probro, & quod eloquentiâ sua diluere non potuit sanctus Ambrosius.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4425. 1125. 372.

Theodosij Iunioris victoria. Bellum contra Quados infelici successu Valentinianus suscepit; hoc ei Victoria Capitolina profuit: contrà verò piissimus Theodosius Iunior, Mœsiæ Dux, vix primâ clarus lanugine Sarmatas Liberos dictos fortiter repressit; atque hoc facto, aliisque plurimis ad Imperium obtinendum prolusit.

Burgundiones enecati à Valentiniano. Valentinianus vt frangeret Macriani Regis Alemannorum fastum, ei parat opponere Burgundiones: hi qui oriundos ex Romanis se iactabant, aliunde Alemannorum hostes ob Salinas, ad Rhenum vsque incredibili multitudine descendunt; non recepti à Romanis, & quasi delusi captiuos omnes suos enecant, & sedes repetunt suas, nullo alio opere pretio quàm vt Alemannos simul & Romanos territarent.

Melania Comes Ruffinus. Melania nobilissima Romanorum mulierum, Marcelli Consulis filia, vel neptis, amisso marito, & aliquot liberis intra annum elatis, vnico relicto filio tum Prætore Vrbano, in Ægyptum venerat cum Ruffino Presbytero Aquileiensi erudito viro, in viuis tum superstite Athanasio. Hic ambo hausere à Didymo Origenis virus. Inde Hierosolymam profecta, ibi monasterium extruxit, vbi cum 50. virginibus lustra quinque decurrit, moribus quàm fide melior.

S. Hieronymus. Tum in Syriæ solitudine latebat S. Hieronymus; vnde litteras ad Rufinum dedit. Is Stridone in Dalmatiâ natus honestis parentibus, & satis diuitibus, adolescens Romæ Donatum præceptorem audiuit, variisq; decursis peregrinationibus per Galliam, Italiam, Thraciam Pontum, Bithyniam Cappadociam, Ciliciam, tandem

tandem Eremum Syriacam petiit, in quâ sic mores aptauit suos monachus, vt tamen ingenium suum, Ecclesiæ doctor eximius aliquando futurus, excoleret.

Gregorius Nazianzenus, patre ac matre ferè centenariis mortuis, exsoluit se administratione Sasimorum, & Ecclesiæ Nazianzenæ, ac Basilio multisque aliis Episcopis reclamantibus, fugit Seleuciam ad memoriam S. Theclæ, tum peregrationibus fidelium illustrem; vbi ad obitum Valentis vixit, turbas Ecclesiæ tam exteras, quàm domesticas exosus. *Nazianzenus fugit Seleuciam.*

Mauuia Saracenorum Regina, vastatis Palæstinæ ac Arabiæ limitibus, & Romano exercitu sæpe deleto, rogata pacem, eam dedit eâ lege vt Mosem monachum miraculis illustrem acciperet suæ gentis Episcopum. Hic à Lucio Episcopo Ariano ordinari nunquam voluit; itaque ab Episcopis Catholicis exulibus inaugurandus fuit, & sibi subditum gregem verbo & miraculis conuertit ad Christum; iniquissimæ & turbulentissimæ gentis factus Apostolus. *Mauuia Saracenorum regina, & Moses Episcopus.*

Tum deniqueS. Hilarion Palæstinus, S. Antonij discipulus, sui sæculi Thaumaturgus, obiit octogenarius, eius animâ ex corpore abire tergiuersante propter diuina judicia, quæ viri sancti tam reformidare solent, quàm impij negligere. *Obit S. Hilarion.*

MVNDI. *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4426. 1126. 373.

Para Rex Armeniæ primùm detentus in custodiâ Tarsi, deinde ex illâ fortiùs quàm prudentiùs euolans, & sequentes aut vincens aut deludens, postea à Traiano militiæ præfecto inuitatus ad conuiuium perfidiosè interimitur, pari suorum dolore, & infamiâ Romanorum. *Para fugit, & necatur.*

Apollinaris atq; Vitalis eius discipulus in Synodo Romanâ damnati sunt. Ille Antiochiâ ad Damasum profectus, ad Paulinum Antiochenum *Apollinaris hæreticus, eo quo alij.*

sapienter remissus est, cum libello cui subscriberet; quod cùm subdolè fecisset, detectâ fraude à Damaso proscriptus est. Hic multorum hæreticorum parens fuisse creditur, vt Polemianorum à quodam Polemone, qui in Christo credebat commixtum esse confusumque cum carne Verbum: Antidicomarianitarum, qui Mariam post Christum editum à Iosepho cognitam putabant, quod & postea Heluidius dixit: denique Collyridianorum, qui eandem Virginem colebant vt Deam, eique *Collyride* seu placentâ faciebant per mulieres; omnes detestandi, siue nimis benè, siue nimis malè de Deiparâ sentirent.

Theodosius Senior tollit Firmum.

Theodosius Senior mittitur in Africam aduersus Firmum Mauritaniæ Regulum, quem primò ad conditiones pacis non iniquas compellit, & concedit eas petentibus Episcopis; sed cùm idem Firmus postea rebellasset, & magnos in Africâ concitasset motus, eum ita deuicit, & vrsit, vt ad laqueum compelleret, quem sibi vino madidus nexuit. Gildo Firmi frater reparauit Tyrannidem; qui fauens Donatistis, Catholicos vehementer afflixit: huic etiam adiunctus Optatus, ipse quoque Donati fautor, multas in Ecclesiam clades inuexit, Tyranno & Hæretico in eius perniciem conspirantibus.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4427.	1 27.	374.

Fœdus cum Alemannis.

Valentinianus, acceptâ Illyrici clade per Probum, inuitatus à suis juxta Moguntiam cum Macriano Alemannorum rege jungit amicitiam: hic eam deinceps accuratè seruauit, factus ex hoste socius; tam superbus in accipiendo fœdere, quàm in seruando constans & firmus.

Auxentio succedit S. Ambrosius.

Gratiano Augusto III. & Equitio Coss. moritur tandem Auxentius Mediolanensis Episcopus Arianus; atque Imperator reliquit Episcopis liberam successoris eius eligendi libertatem: sed cùm electores essent partim Catholici, partim

Aria-

Ariani, seditionis periculum imminebat. Eam vt discuteret, venit in Ecclesiam Ambrosius; vbi cùm ad concordiam omnes inuitaret, audita vox pueri, Ambrosium Episcopum deposcentis, in se omnium oculos animosque conuertit, ac derepente Catholici omnes & Ariani in eius electionem consensere. Frustra lapidem mouit omnem vt hoc onus excuteret, frustra crudelitatem, & libidinem simulauit; frustra etiam fugit; habitus est clemens ex reorum tormentis & quæstionibus, pudicus inter meretrices, fugitiuus mirabiliter Mediolanum reductus Igitur probante cum gaudio eius electionem, immò imperante Valentiniano, baptizatus primùm (erat enim tantùm Catechumenus) ab Episcopo Catholico, deinde octauo post die 7. Idus Decembr. depositis albis vestibus, Pontificales induit constitutus Episcopus: qui dies est in Ecclesiâ, quàm eius mortis celebratior.

Valentinum Concilium. Celebratum in Galliâ iisdem Coss. Concilium Valentinum 4. Idus Iulias; cuius 4. extant Canones, vnusque aduersus eos qui falso crimine Sacerdotium deprecarentur, vt haberetur etiam mentientibus fides; adeo voluere Patres, dedicatos altaribus homines immunes non tantùm à scelere, sed à sceleris suspicione.

Anchoratur S. Epiphanii. S. Epiphanus rogatus à Magistratu cleroque Suedrorum in Pamphiliâ scripsit Ancoratum; librum sic dictum, quòd futurus esset quasi Ancora iis qui sanam Patrum doctrinam haurire ac decurrere vellent; dignum opus mittente, atque postulantibus.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4128.	1428.	375.

S. Martinus fit Episcopus Turonensis. Quarto Non. Iulij creatur in Galliâ S. Martinus Turonensis Episcopus, anno qui notatur in Actis post Consulatum Gratiani & Equitij. Hic cùm mox ad Valentinianum Imperatorem aliquid petiturus venisset, atque operâ Iustinæ Augustæ turpiter exclusus esset, ille orationibus & jeiuniis

obtinuit, vt in Palatium nemine obsistente ingrederetur; cùmque ei non assurgeret Imperator solium statim inuoluit ignis, quo ille territus, in Martini complexum ruit, postulata concessit, eum alloquio sæpe suo, adeoque mensâ suâ dignatus est, iusto ieiunij pretio.

Ab Imperat. Valentiniano colitur.

Ambrosio, rerum ciuilium quàm Ecclesiasticarum peritiori, adiiungitur Simplicianus, vir sanctitate, & eruditione præstantissimus, qui ex suis laboribus fructum retulit, etiam suâ expectatione vberiorem.

Ambrosium docet Simplicianus.

Moritur hoc anno Photinus, perditissimus hæresiarcha, sæpe damnatus in Conciliis, vt iteratam eius malitiam, vel nunquam satis condemnatam Patres ostenderent.

Photinus moritur.

Furebat interea in Catholicos Valens, nonnihil tamen repressus à Themistio Philosopho, viro verbis potente; qui & illi ostendit sectarum varietatem esse in Christianitate ferendam, cùm esset longè maior inter Ethnicos diuersitas. Fuit autem amicus Gregorij Nazianzeni Themistius, vt ex eorum litteris constat; & facilè inter excellentes viros amicitia coalescit, quæ est tantùm nobilium animorum nodus.

Themistius Valentem reprimit.

Tum nihilominus Valens Monachos ad militiam coêgit; atque recusantes fustuario mactari iussit. Iam antea eosdem grauissimâ exactione tributi exagitarat, à quo eos exemptos esse voluerant Constantinus & Constantius; quòd cùm deprehendissent scelerati quidam, in miseros omne contumeliarum genus effuderunt, & verbis etiam addidore facta, vti docet Basilius, Epistolâ monachos consolans. Epiphanius quoque monachis Chalcidis nuncupauit quem ab eo petierant librum *Panarium* dictum, seu *Arculam* de omnibus hæresibus; opus eruditum. & contextum tam ingeniosè ab Epiphanio, quàm erudite à P. Dionysio Petauio nitori antiquo redditum atque illustratum.

Monachi vexati à Valente.

Valen-

Valentinianus mouet in Sarmatas, à quorum legatis delinitur: exinde in Quados arma conuertit, à quibus missos Legatos tam vehementer, ob rebellionem, increpuit, vt sibi ruperit venam; vnde extinctus est: alij volunt Apoplexiâ periisse. Quidquid sit de mortis genere, extinctus est in castello Brigitione 15. Kal. Decembris. Vixit annis 54. Imperauit annis XII. minùs tribus mensibus; bonus si cum fratre componatur, de se neque bonus neque malus; sed propter Iustinam vxorem propinquior malo. *Valentinianus moritur.*

Gratianus, Valentiniani filius, jam Augustus erat ab annis septem; nihilominus Valentinianus, alter ex Iustinâ filius, operâ Cerealis auunculi à militibus Augustus acclamatus est, in vrbe Acinco Pannoniæ X. Kal. Decemb. & id tulit modicè Gratianus, quâ erat animi lenitate; insuper nihil sibi à puero nouenni reformidandum ratus; plurimùm, si quorumdam potentiorum conatibus obsisteret. *Gratianus & Valentinianus II. Augusti.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4429. 1129. 376.

Valentiniani Senis corpus defertur Constantinopolin, vt cum Principibus Christianis sepeliretur in eâ vrbe quam primus Imperator Christianus statuerat. *Valentiniani sepulchrum.*

Hunni, Scythica gens immanis & ferox, Gothos suis sedibus expulere. Hi suscepti sunt à Romanis jussu Valentis, & in Thraciâ collocati, ducibus Fritigerne & Athanarico. Cùm hi quietè agerent inter Romanos, Lupicini in Thraciâ, ducis auaritiâ, prauisque consiliis in eorum perniciem commoti, bellum gerunt, & hospites suos multis cladibus atterunt, victo fugatoque Lupicino; nec sapienter recepti, & insipientiùs irritati atque vexati. *Gothi Thraciam vastant.*

Hoc etiam anno per totum Orbem crudelis grassata est animalium hominumque pestis, signo crucis in multis sanata; vnde multi gentiles *Pestis terra.*

les ad fidem conuersi, dum huius signi virtutem demirantur & sentiunt.

Theodosius pater cæditur. Theodosius pater, pace redditâ Africæ; ac de Imperio ac Imperatoribus bene meritus, jussu vt creditur Valentis, quem litteræ THEOD. forte ductæ efferarant, Carthagine periit, cùm post susceptum Baptismа, jam æternitatis candidatus percussori jugulum obtulisset. Quæsitus quoque est ad necem eius filius Theodosius, jam supra ætatem bonus Imperator; sed Deo sic *Fugit Theodosius filius.* curante periculum euasit, reseruatus ad Imperium, quod eius seruarat pater, ipse suâ fortitudine propagaturus erat.

MVNDI *Vrb. Cond.* CRISTI.
4430. 1130. 377.

Certant Gothi & Romani In Thraciâ Gothos inter & Romanos atrox initum est certamen, multis vtrimque desideratis, Romani secedunt ad Martianopolin, Gothi intra currus se recipiunt, vbi aliquot diebus inclusi hæserunt, dum eorum socij variis in locis cæduntur, minore quidem Romanorum, quàm Barbarorum, sed magis deflendâ jacturâ.

Valens ad se redire videtur. Valens Antiochiâ proficiscitur, ac territus superioris anni calamitatibus tandem ad se rediit, seràque pœnitentiâ ductus non tantùm Catholicos affligere desistit, sed & Episcopos in suas sedes reuocandos curat. Tum autem Alexandrinus populus, eiecto Lucio Ariano, Petrum in sede suâ constituit, eùmque sic recipit, vt huic exilium honorificum fuisse videretur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4431. 1131. 338.

Alemanni à Gratiano deuicti. Lentienses Alemanni cum quadraginta millibus armatorum in agrum Romanum irrumpunt: iis occurrit Gratianus cum copiis quas in Orientē ducturus erat, suppetias Valenti laturus, atque Mallobaudis Franci audaciâ ita deuicit, vt vix quinque millia diffugerint in nemora, cæteris internecione deletis: quâ victoriâ hostem ad

pe-

petendam pacem compulit, quæ immerentibus concessa, quoniam sic res Orientis postulabant.

Valens, paucis diebus Constantinopoli moratus, quia populus Gothorum populationibus irritatus seditiosè tumultuabatur, pergit Melantiada villam Cæsarianam (alii vetus Fossatum vocant, & milliaribus XII. ab Hadrianopoli disjungunt.) Hîc Legatum audit à Fritigene Presbyterum Christianum, pacem honestis conditionibus exoptantem, quem rejicit. Immo non expectato Gratiano cum copiis imminente, quem operiri volebant duces, cum Gothis conflixit 5. Idus Augusti. Victi grandi clade acceptâ Romani, Valensque sagittâ saucius in villam deportatus, in eâ à Barbaris incensus est, annos natus quinquaginta; anno Imperii sui decimo quarto cum mensibus quatuor, & diebus aliquot. Sic obiit crudelis Catholicorum Tyrannus, etiam viuus ignes expertus, quos sentiet sempiternos, diuinæ justitiæ nobile ferculum, Principum sæuorum oculis sæpe repræsentandum. *Valens exuritur viuus.*

Victores Gothi frustra Hadrianopolim, & Perinthum seu Heracleam pertentant. Ad Constantinopolim dum accedunt propiùs, refelluntur à Romanis, quibus animos fecerat Domnica Valentis vxor: sed egregiam quoque iis nauarunt operam Saraceni, quorum auxilio etiam profligati Gothi, beneficij duxere loco in Thraciâ nequaquam cecidisse. *Gothi repressi.*

Hîc deficiunt historiæ Ammiani Marcellini; deficit & supplementum sancti Hieronymi, quod attexuit Eusebij Chronico; sequetur deinceps Prosper, magni quoque nominis; quibus omnibus plurimum hi nostri Annales debent. *Chronica quædam.*

MVNDI	Vrb. Cond.	CHRISTI.
4432.	1132.	379.

Ausonio, & Olybrio Coss. Gratianus videns deploratissimum Orientis statum, 14. Kal. Febr. Sir- *Theod. fit creatur Augustus.*

Sirmij Theodosium Imperatorem creat, ac Orienti præficit, cui curando par vnus videbatur; ipse in Occidentem redit ordinatis vtcumque Imperij & Ecclesiæ rebus, nec enim depositus propè vtriusque status omnia resecari sinebat ad viuum, & aliqua vtrobique tolerari aliis temporibus haud perm ttenda.

Theodosij de Gothis victoriæ. Statim ergo Theodosius se meritò electum ostendit, & primùm Gothos aggressus, non semel deuicit, ac Thraciis, quibus imprudenter affixi fuerant, fortiter depulit: vtrum autem antequam renunciaretur Imperator, vel postquam Augustus dictus est, statui non potest, dissentientibus scriptoribus; qui facilè conciliari possunt, si victorias Theodosij multiplices agnoscamus, & antequam reciperet purpuram, & in purpurâ eum victorem renunciemus; cui coniecturæ, tanti Principis sapientia atque fortitudo non obsistent.

Longobardi prodeunt. Longobardi, aliter Langobardi, ita dicti voce patriâ, à productioribus barbis, hoc anno, ducibus Iboreâ & Aione, ex Insulâ seu Peninsulâ Scandiâ prodierunt, & profligauere Vandalos, quorum occupauere regionem, postea celebres etiam in Italiâ futuri, cui suum ad hoc vsque tempus nomen reliquêre.

Priscillianus hæreticus. Priscillianus Gallæcus ex Manichæorum & Gnosticorum erroribus hæresin conflauit suam; quæ non potuit non esse turpissima, fæcibus inquinatissimorum dogmatum in vnam confluentibus.

S. Basilius moritur. S. Basilius hoc anno, magno omnium etiam Iudæorum & Ethnicorum dolore, obiit Kal. Ian. cuius exequiæ tantâ hominum frequentiâ cohonestatæ sunt, vt multi in turbâ extincti ceciderint. Sortitus est tres magnos laudatores SS. Ephrem, Gregorium Nyssenum fratrem, & Gregorium Nazianzenum; quorum hic in eius laudibus recensendis omnes eloquentiæ vires insumpsit; adeo vt dubitari queat an meliùs Basilius

lius vixerit, an de eo meliùs dixerit Nazianzenus.

Nono mense ab obitu S.Basilii celebratum est Antiochenum Concilium, ad res Orientalis Ecclesiæ ordinandas. In eo statutum, ex consensu Paulini atque Meletii, vt alterutro vitâ functo nullus sufficeretur, sex primoribus ex vtrâque parte Presbyteris sacramento adactis. Anathemate quoque perculsus Apollinaris; & legati in varias partes dimissi, qui Ecclesias inspicerent, eisque prouiderent. Tum Gregorius Nissenus Arabiam lustrare jussus est; Meletius dum Syriam inuisit, Simeonem Stylitam in columnâ stare permisit; sed vincula quibus alligarat sese per fabrum abrumpi curauit, vt eum magis catena Christi, quàm ferrea cohiberet. Denique Eusebium Samosatenum in Dolichâ oppidulo, tegulâ in caput illisâ, mulier Ariana martyrio coronauit; dignâ tot laborum, & peregrinationum mercede.

Conciliũ Antiochenum.

Orientis Ecclesiæ ordinantur.

Gregorius autem Nazianzenus, vt inter cæteros Præsules eruditione ac virtute præstantissimus, sic missus Constantinopolim, vbi amplior laborum, ac difficultatum seges. Præerat huic sedi Demophilus Arianus, homo præpotens; quare in priuatâ domo coactus est habere cõciones Gregorius, atque in eâ dixit quinque nobiles orationes de Theologiâ; propter quas meruit Theologi nomen. Priuatim quoque erudiẽbat multos, eius eruditionis famâ accitos; inter quos excelluit S. Hieronymus, magna gloria & decus sui præceptoris. Gregorium autem ad Episcopatum plebs Constantinopolitana postulabat, & huic assensus erat per litteras Petrus Alexandrinus; verùm is postea in gratiam Maximi gentilis sui, in eam Ecclesiam turbas inuexit. Hic autem Maximus Alexandrinus, ex Philosopho ethnico factus Christianus, jactans se martyris filium, & ob fidem in Oasin relegatum, Constantinopolim venit, vbi exceptus est amicè à Gregorio,

Gregorius Nazianz. Episcop. Constantinopolis.

rio, immo & laudatus oratione sub Hieronis nomine. Sed in benefactorem suum ingratus fuit, eiusque ægrotantis locum occupare conatus est operâ nautarum Alexandrinorum; & quamquam expulsus a Clero & magistratu, priuatim tamen se pro Episcopo gessit, & aliquos ordinauit; quare in eum Gregorius inuectus, materiam suæ eloquentiæ luculentam inuenit.

Hieronymus factus Presbyter. Hieronymus à Paulino Antiocheno Presbyter ordinatus est, eâ tamen lege vt nulli alligaretur Ecclesiæ, repugnauitque fortiter Ioanni Hierosolymitano, cùm eum suæ subiectum vellet Ecclesiæ; quare nunquam vel in Monasterio adduci potuit, vt munere Sacerdotis fungeretur. Qui ergo illum Cardinalem Romanæ Ecclesiæ fuisse volunt, amandamus ad pictores, à quibus tantùm sanctus ille accepit purpuram, sicut & comitem leonem, quem ereptum Hierasimo monacho eidem affinxerunt, propter nominis similitudinem.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4433. 1133. 380.

Theodosius ægrotat. Theodosius, graui conflictatus morbo Thessalonicæ, sacris aquis elutus est ab Acholio huius ciuitatis Antistite, viro etiam miraculis claro; ex quo recreatus sanxit, damnatis hæresibus omnibus, vt omnes subditi sui eam sequerentur fidem, quam Damasus Pontifex Romanus, & Petrus Alexandrinus præscriberent; quando & tempore Quadragesimæ quæstionem de crimine agitari vetuit, in gratiam Christi patientis, & innocentis rei.

Petrus Alex. moritur. Timotheus ei succedit. Petrus Episcopus Alexandrinus, octauo suæ sedis anno, moritur; cui succedit Timotheus eius frater; quando & Theophilus, tum Alexandrinæ Ecclesiæ clericus, centum annorum Cyclum Paschalem ordinauit ab hoc anno, & Coss. Gratiano v. & Theodosio Augustis.

Ma-

Maximus Cynicus adit Theodosium adhuc agentem Thessalonicæ, vt eius operâ in sedem Constantinopolitanam mitteretur; sed sapienter reiectus est ab Imperatore, qui Constantinopolim ingressus 18. Kal. Decembr. Ecclesias hîc publicas ademit Arianis, & cedente Demophilo, jam annos quadraginta vrbis huius Episcopo, Gregorium Nazianzenum Præsulem introduxit, dignum non tantùm Episcopatu Nouæ Romæ, sed & Veteris. *Greg. Nazianz. agnoscitur Ep. Constantinop.*

Turbata est Ecclesia patrocinio Iustinæ vxoris Valentiniani, quæ Ariana profecta est Sirmium, vt hîc Episcopus Arianus eligeretur; sed eò quoque profectus Ambrosius, Anemmium vel Auennium Catholicum diligendum curauit; vbi puella Ariana, S. Ambrosio manus injicere ausa, scelus morte repentina luit. Ambrosius quoque dare Ecclesiam Gratiano compulsus est, in Arianorum & Iustinæ fauorem, quam tamen Gratianus reddidit Ambrosio Cùm autem Ariani Episcopi, maximè Palladius & Secundianus, Generale Concilium peterent vt fidem probarent suam, euicit Ambrosij sententia vt conuenirent Aquileiam vicini Episcopi, ex Africâ verò & Gallii tantùm legati; sapienter causatus, propter duos cariosos Episcopos non esse tandiu tot Ecclesias suis pastoribus orbandas. & præualuit tanti viri autoritas, eiusmodi ratione subnixa. *S. Ambr. constantia*

C A-

CAPVT IX.

DECAS NONA.

Ab anno Christi 380. ad 390.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4434.	1134.	381.

Athanaricus moritur, & sepelitur. ATHanaricus Gothorum Rex, pace initâ cum Theodosio, à suis expulsus, susceptus est Constantinopoli ab ipso Imperatore obuiam ei progresso, 3. Id. Ianuar. cùm idem Rex 8. Kal. Febr. ibidem mortuus esset, tam magnificis exequiis funus eius cohonestatum est, vt Gothi statuerint pacem cum Imperatore tam liberali, tam suæ gentis amanti, æternam conseruare.

Coss. Eucherio & Syagrio, consentientibus Damaso & Theodosio, celebrata est

SECVNDA SYNODVS OECVMENICA *dicta* CONSTANTINOPOLITANA.

Precipuè aduersus Macedonium diuinitatem Spiritus sancti denegantem; quamquam in eâ multa quoque alia confecta sint. Principio igitur, vt Theodosius firmaret Gregorium Nazianzenum in Constantinopolitanâ sede, vocarat Antiochiâ Meletium; sed id cum pacis Episcopis præstitit. Maximi ergo ordinatio improbata, itemque ab eo factæ ordinationes; Gregorij ab Imperatore & populo facta creatio, legitima iudicata. Postea plenior indictus conuentus, in quo nonnulla de fide statuta, maximè contra Macedonium, editaque professio fidei Nicænæ similis, nisi quòd additum aliquid de Spiritu sancto. Reliquæ item hæreses damnatæ, Eunomia-

mianorum seu Anomæorum, Arianorum seu Eudoxianorum, Semiarianorum seu Macedonianorum vel Pneumatomachorum, Sabellianorum, Marcellianorum, Photinianorum, & Apollinaristarum. Semiariani autem vocati adfuere, sed recessere statim; certi huic obsistere Concilio. Interim mortuus est Meletius, cui cùm sufficeretur Flauianus, restitit fortiter Gregorius, & Paulinum vnum esse seruandum Episcopum contendit, vti condictum erat, & sacramento firmatum; sed tum numeratæ voces, non ponderatæ. Flauianus electus, semper reclamante Gregorio; vnde in eum ingens odium. Inter hæc venit ad Concilium Timotheus Alexandrinus cum sibi subditis Episcopis, itemque Macedoniæ Antistites; & hi quidem in Gregorium insurrexere non ex odio, sed quòd ab inuisis sibi electus esset, itemque ab Antiocheno Præsule, cũ id sibi Alexandrinus vindicaret. Quæ vbi vidit Gregorius, vsurpatis Ionæ Prophetæ vocibus, cessit volens Episcopatu, & ægrè impetratâ ab Imperatore licentiâ, secessit in suam Cappadociam post triennij in hâc vrbe moram, Synodos quoad vixit auersatus, in quibus tot tantosque tumultus deprehendisset. Auxit & eius desiderium delectus Nectarius, natione Cilix, & Tarsensis Senator; sed Aulæ quàm Ecclesiæ aptior, & Catechumenus; quare sibi adjungere conatus est Cyriacum Adanorum Episcopum, vt ab eo erudiretur ad officium Sacerdotale, à quo, jam senior & valdè rudis, tam pauca didicit, vt cum Gregorio compositus cadauer cum viuente comparatũ videretur. Multis Episcopis ex Synodo digressis aliquid concessum Episcopo Constantinopolitano volunt, videlicet vt à Romano Pontifice secundus esset; sed hoc improbatum, & tam parùm receptum, vt neque ab ipsis Orientalibus Episcopis admitteretur. Celebratum hoc Concilium mense Maio, & ad finem Iulii productum, inchoatum tardiùs quàm res Ecclesię postularent; ex-

Gregor. Naz. cedit Episcopatu.

extensum longiùs quàm præsulum dignitas exigeret.

Aquileiense Concilium.

Nonis quoque Sept. Aquileiense Concilium inchoatum est, extortum à Gratiano in gratiam Palladij & Secundi, Arianorum; cui interfuere Episcopi duo supra triginta, & inter cæteros S. Ambrosius Episcopus Mediolanensis, Philastrius Brixianus, Valerianus Aquileiensis, & alij sanctimoniâ illustres & eruditione. Tandem post acrem disputationem damnati duo isti Episcopi, vnà cum Attalo Presbytero qui ad Arianos defecerat, & Valente Pseudo-Episcopo Petauionensi, qui patriam suam prodiderat Gothis, & in habitu Gothico procedere solitus erat; atque vnâ Actione confecta res, quia in hoc Cōcilio sedebant Antistites omni exceptione maiores, & qui tā facilè poterant errores detegere, quàm damnare.

S. Pauli Episcop. Constant. corpus refertur.

Statuerat Theodosius, vt episcoporum qui Martyrium subierant ab Arianis corpora transferrentur. Relatum ergo corpus S. Pauli Episcopi Constantinopolitani in Ecclesiam de suo nomine, & huic redditus honos, exilio ac multis ærumnis redemptus.

Conciliū Cæsaraugustanum.

In Hispaniâ Cæsaraugustam Synodus conuenit 4°. Non Octob. aduersùs Priscillianistas, qui absentes damnati sunt, quia refugêre Conciliū. Inter eos erant episcopi Instantius & Saluianus, laici verò Elpidius & Priscillianus: at Episcopi hi duo Priscillianum Abilensem creauere Episcopū. Sed iis constanter obstitere Idacius & Ithacius Episcopi Catholici, & impetrato ab Imperatore rescripto eos ex Hispaniâ eiecerunt; at exules cum mulieribus, & nominatim Proculâ, quæ ex Priscilliano grauida, credebatur partum sibi medicaminibus abegisse, confugerunt ad Damasum Papam & Ambrosium; per quos reiecti, corrupto pecuniis Macedonio Magistro officiorum, aliud à Gratiano impetrauere rescriptum; quo freti rediere in Hispaniam, vnde Ithacium fugere compulerunt, hæreticorum more inimici atro-

Contra Priscillianistas.

ces, neque parcere soliti. Erat autem Priscillianorum hoc effatum. *Iura, periura, secretum prodere noli*; remedium iis necessarium, quo magnas turpitudines obuelabant.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4435. 1135. 382.

Celebratum est hoc anno Romæ à Damaso Concilium Romanum, cui interfuere Paulinus Antiochenus, Epiphanius Salaminius, Acholius Thessalonicensis, vnàque S. Hieronymus: Reliqui Orientales venire noluerunt, sed Constantinopoli aliam habuere, Thedosio assentiente, ex quâ legatos Romam misere, qui significarent in hac & superioris anni Synodo gesta, omissâ tamen abdicatione Gregorij, & priuilegio sedis Constantinopolitanæ, quod subodorati Romani huius Concilii Patres, primas Romanæ sedi, secundas Alexandrinæ, tertias Antiochenæ tribuerunt, vt malum tum quidem latens, sed aliàs erupturum comprimerent. *Concilii Romanũ.*

Hieronymus apud Damasum substitit, cui ab epistolis fuit. Hic aduersùs Heluidium, B. Virginis hostem denunciatum, Iouinianum Virginitatis ac vitæ austerioris inimicum, denique Luciferianos accuratè scripsit; ac sæpe cum honestis matronis, & viris eruditis de sacris Codicibus colloquens, in multorum oculis, in omnium sermone fuit. *Hier. Damiso ab Epist.*

Tum scripsit & dixit Ioan. Chrysostomus in Gentiles: dixit & de Anathemate, quo Flauiani sectatores Paulinistas malè conficiebat; tum enim vir ille magnus populum affabatur, & redierat ex eremo Syriæ, vbi tractatum de Sacerdotio elaborarat, & amico suo Basilio iuniori Episcopo nuncuparat; & vbi contraxerat graues corporis morbos, quibus tamen animum sanum vegetumque reddiderat. *S. Chrys. initia.*

Coss. Antonio & Syagrio, quibus Gothi cum Rege suo se penitùs Theodosio permiserunt, Flauius Clemens Maximus Dux exulans in Britaniâ, *Maximus Tyrannus.*

niâ,qui se ex sanguine Constantini natum jactabat, ibidem arripuit Tyrannidem ope regulorum, & filium suum Victorem, Imperij consortem adhibuit. Inde in Galliam cum suis Britannis transgressus, depulsis Armoricis in eorum regione consedit, vnde ei deinceps Britanniæ Minoris nomen. An autem militibus eius missæ sint vndecim millia Virginum, quæ ad Coloniam Agrippinam trucidatæ sunt cum S. Vrsulâ ab Hunnis, ita credimus vt huic historiæ multas fabulas alligatas esse judicemus; ex quibus veritatem excernere, non est huius operis ad alia certiora festinantis.

XI. millia Virginum.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4436. 1136. 383.

Arcadius Aug. Arsenius eius doctor.

Theodosius filium suum Arcadium Constantinopoli 17. Kal. Febr. creat Augustum; ad quem erudiendum, à Damaso Papâ Arsenius mittitur, magno huius honore, non minori labore atque periculo, quamquam à Theodosio Arcadij pater appellatus esset,& meliori iure quàm ipse Theodosius pater.

Gratianus cæsus iussu Maximi.

Gratianus Maximum Pontificatum à se reiecit, quē hactenus sibi Christiani Imperatores vindicarunt; vnde confictus jocus ab Ethnicis, eo demortuo: *Si Gratianus non vult appellari Pontifex Maximus, breui Maximus Pontifex fiet.* Et verò 8. Kal. Septemb. idem Gratianus desertus à suis Lugduni, per Andragathium ducem à Maximo immissum cæsus est, eiusque corpus à Maximo sepeliri prohibitum. Tum in eius amicos atrociter à Tyranno sæuitum, primùmque in Merobaudem huius anni Consulem, & Ballionem ducem, qui sibi cruciatuum metu intulit mortem, in bello quàm in pace fortior. Rescripsit quoque ad Theodosium Maximus, vtrum sine bello eum Imperij consortem adsciscere vellet; & sapienter tergiuersatus est ille, ne Valentinianus ab eo in Italiâ opprimeretur, à quo etiā missus est Ambrosius ad eundem Maximum, vt elo-

S. Ambrosij ad Maximum Legatio.

quen-

quentiâ suâ, atque prudentiâ imminentem Italiæ cladem auerteret; tanta erat Sancti huius viri existimatio, vt Tyranno exarmando par esse videretur.

Augustinus annos natus viginti nouem Romam venit clam matre vt Rhetoricam doceret; quando tam dira fames Vrbem oppressit, vt pauperes ex eâ pellerentur; crudele remedium, neque vnquam famelicis vrbibus profuturum. *Aug stinus Romam venit.*

Theodosius tertiam Constantinopoli Synodum conuocat, ad dirimendas Ecclesiæ controuersias; vbi statutum, etiam inter Sectarum principes, vt illa probaretur, cui veteres Ecclesiæ Patres subscripsissent Tum etiam edidit Sanctionem idem Imperator aduersus Saccophoros (erant ij Massaliani saccis vulgò induti) qui etiam eodem tempore in Iconiensi Synodo sub Amphilochio, & in Antiochenâ sub Flauiano damnati, docent tùm latiùs disseminatos esse, qui tot in locis comprimendi fuere. *Massaliani Heretici repressi.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4437. 1137. 384

Venere tum Constantinopolim ad Theodosium Legati Persarum, petituri pacem; quando & magno gaudio Vrbs tota perfusa est, nato ex Flaccillâ Honorio 5. Idus Sept. qui acceptum de morte Gratiani mœrorem vtcumque leniuit. *Nascitur Honorius.*

Symmachus Vrbis Præfectus obtulit libellum Valentiniano de restituendo Deorum cultu; sed is egregiè ab Ambrosio refutatus est; atque vti plus placeret Christiana defensio, eam carmine cecinit Aurelius Prudentius vir Consularis, poëta hoc tempore vendibilis, cuius tamen pietas quàm poësis ab eruditis laude dignior judicatur. *Symmachum confutat Ambrosius.*

3°. Idus Decemb. obijt S. Damasus, cùm sedisset annis septemdecim, ac tribus mensibus, vir sanctus & eruditus, vt eius Poësis docet, quam tamen vt Pontifex rebus sacris adhibuit; cuius inuentum, vt in Ecclesiâ Romanâ certis anni temporibus occineretur *Alleluia*; ex Hiero- *Damasus moritur.*

ſolymitanâ Eccleſiâ ſuſcepta lætitiæ vox, ac per totum orbem ſubinde divulgata.

S. Auguſtinus Mediolanum venit. S. Auguſtinum ad docendam Rhetoricam mittit Mediolanum Symmachus Præfectus Vrbis, annum agentem trigeſimum. Eum aſſecuta mater Monica, nihil non egit vt eum pareret cælo; id inchoatum ab Ambroſio, qui primùm à Manichæis eum retraxit: ſed tranſiit miſer ad Academicos, qui tum in Occidente florebant. Rediit quoque tum in Africam eius concubina, relicto filio Adeodato, ſicque paulatim emergens ex voluptatis luto, ad recipiendam caſtam lucem Chriſtianitatis redditus eſt paratior.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4438. 1138. 385.

Docet Rhetoricam Mediolani. Conſulatum hoc anno geſſere Arcadius Auguſtus, & Bauto, cuius ad ingreſſum S. Auguſtinus Mediolani orationem Panegyricam in laudem Imperatoris habuit; tum autem totus erat in quæſtionibus Academicis exagitandis, ex quibus nunquam ſe expediiſſet, niſi Spiritus ſanctus per Epiſtolas Pauli in animum ſe illius inſinuaſſet. Tum adire cœpit Simplicianum eruditum Presbyterum, cùm frequentiùs Ambroſium magnis diſtractum negotiis adire non poſſet; ab illo didicit Victorini magni Rhetoris conuerſionem, item & duorum Aulicorum; quorum exemplis incitatus, & cœleſti voce monitus legere Epiſtolas Pauli, iis perlectis repente ſic immutatus eſt, vt ſe Deo perfectè dederet; magnum Victricis Gratiæ monimentum.

Siricius creatur Papa. Siricius 3. Idus Febr. eligitur Pontifex Romanus, cùm vacaſſet Sedes vno & triginta diebus, ob tumultum fautorum Vrſicini, repreſſum autoritate Valentiniani; quos tantùm Imperatoris metus compeſcuit: quia minùs Deum, quàm Principes Schiſmatici reformidare ſolent.

Bur-

Burdegalæ jussu Maximi Tyranni Synodus aduersùs Priscillianum coacta est, postulante Ithacio. Instantius Episcopus in eâ accusatus, damnatus, ac depositus est; idem expectans Priscillianus prouocauit est Maximum, auditusque Treuiris ab Euodio Præfecto prætorio, confessus grauissima scelera gladio cæsus est, cum Euchrotiâ Delphidij oratoris coniuge, Latroniano, aliisque consortibus erroris. Eam necem quantum potuit inhibuit S. Martinus; sed cùm reliquisset aulam, præualuit Ithacij pertinacia; quare tam hic quàm eius socij à communione Catholicâ separati sunt; quoniam Ecclesiâ petit improbos à Principibus emendari, verùm citra sanguinem. Sed & Vrbica discipula Priscilliani Burdegalæ lapidibus à populo obruta est; Priscillianus antea cultus vt sanctus à suis dum viueret, post obitum ab iisdem Martyris venerationem abstulit; nec eius sanguine repressa hæresis, sed vberiùs instar Lernæ pullulauit. *Maximus Priscillianum cædit.* *Quibane cædem procurarant, excommunicati.*

Mortuus est hoc anno Timotheus Alexandrinus Episcopus, in Ecclesiasticis legibus seruandis non satis rigidus, vt pote qui Ammonem Monachum auriculâ, quam sibi sponte amputarat, carentem Episcopum ordinarat, Irregularitatem istam ad Iudæos amandans, & impositurus manus *homini naribus trunco, sed moribus probo.* Suffectus est ei Teophilus, cui eruditio singularis minimùm hanc sedem dare debuit. *Timotheus Alexandr. moritur.*

Obiit & Flaccilla Augusta, vxor Theodosij, mater Arcadij & Honorij, nacta laudatores Gregorium Nyssenum, Ambrosium, & Theodoretum: quâ laude nullam maiorem consequi potuit. *Flaccilla moritur.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4439.	1139.	386.

Huius anni Consules fuere Honorius Cæsar, & Euodius Præfectus prætorio Maximi; vnde suspicari licet inter se conuenisse Maximum & Theodosium; fortè ita delusus Tyrannus, vt Valenti- *Consules duo creati ab hostibus.*

lentiniano spatium sui colligendi daret.

Galla Placidia vxor Theodosi. Theodosius Gallam Placidiam Valentiniani sororem, quæ tum Constantinopolin venit, ducit vxorem; hoc pacto mœrorem de Flaccillæ morte conceptum obliteraturus.

Ambrosius resistit Iustinæ. Iustina, Ariana mulier, à filio Valentiniano rescriptum extorquet in gratiam suorum sectatorum, & Ariminensis professionis: verùm id dictare recusauit Beneuolus Brixianus, præses memoriæ scriniorum, & potiùs cingulum posuit, Deo quàm Principi suo addictior. Hinc fœminæ fanaticæ, & pueri, quem quasi capistro regebat mater, in Ambrosium furor; auxit illum Ecclesia Arianis data ab Imperatore, denegata ab Ambrosio, cui fauebat populus Mediolanensis, cum suo pastore paratus mori. Præerattum Episcopus Arianis Auxentius alter, natione Scytha, qui se Mercurinum vocabat, ob nomen Auxentij Mediolanensibus odiosum, & Auxentium Cappadocem antecessorem. Is ad disputationem prouocauit Ambrosium in Palatio; conditionem hic accepit, sed in Ecclesiâ coram populo: cùm merito suspectus esset locus Ambrosio, discussa est ista congressio; nihil obtinuit impudens aduersarius quàm vt temere, ac propter insidias, tantum virum aggressus esse videretur.

Concilium Romæ de Africanis. Coactum Romæ Concilium 80. Episcoporum à Siricio summo Pontifice, ad restaurandam in Africâ collapsam Ecclesiæ disciplinam; id præstitum capitulis nouem, ex quibus tu temporum illorum consuetudinem edisces, Clericos non semper caruisse vitijs, sed emendatos fuisse.

Treuirensis Synodus. Eodem quoque anno celebrata est Synodus Treuiris, in quâ Ithacius de sanguine Priscillianistarum absolutus est, tantùm quia id Maximus exoptauit. Martinus cùm paulò pòst se in eam vrbem contulisset, vitam impetraturus Narseti Comiti, Leucadio Præsidi, quòd obstinatiùs fouissent Gratiani partes; & rogaturus Maximum ne Tribuni mitterentur in Hispaniam

cum

cum jure gladij aduersus Priscillianistas, quia periculum erat ne Catholici hæreticis inuoluerentur; primo quidem cum Ithacianis communicare noluit, quamquam id omni sollicitudine Tyrannus curaret: sed cùm hic interposuisset minas, & mortem pararet iis quos dimouere periculo volebat Martinus, cessit hic ad tempus, & cum iisdem excommunicatis ordinationi Felicis Episcopi Treuirensis interfuit. Tum quoque magnâ cum honoris significatione Imperatoriæ mensæ adhibitus est conuiua; quando regiam patinam primus haurire jussus à Maximo, eam expectante de tanti præsulis manu, Presbytero suo porrexit, vt pote, quâm esset Imperator, digniori. Tum etiam exceptus est ab Imperatoris vxore pientissimâ fœminâ epulo quod ipsa manibus pararat suis, cui & ministrare voluit, & sublatis ex eius mensâ reliquijs vesci, vt se verè Dei, eiusque serui famulam exhiberet. Discessit tamen ex hâc aulâ, atque ex iis honoribus mœrens Martinus, ac deinceps omni Episcoporum conuentu se abstinuit, sentiens in se vim miraculorum retusam; adeo seuerè etiam imprudentiæ delicta in viris sanctis castigantur, nec sibi à numine pœnas inflictas refugiunt, sed adaugere solent, supra quod Deus postulat pœnitentes.

Martinus communicat Ithacianis.

Ex aula Maximi discedit mœrens.

Hieronymus pergit Alexandriam, vt Didymum audiret, cæcum illum omnibus eruditis sæculi viris oculatiorem; à quo multa præclara didicit, sed Origenistarum errores non hausit; quod fecit Rufinus. Inde perrexit Bethlehemum, vbi hebraicas litteras magno labore arripuit sub Barrabono, præceptore tantùm nocturno, & verente odium suorum Iudæorum. Eodem quoque tempore S. Paula per Ægyptum peregrinabatur, atque ex SS. Monachorum colloquijs pietatem hauriebat, quam ita reseruauit sibi, vt eam quoque in filiam suam transfunderet.

Hieronymus linguam hebræam discit.

S. Paulæ peregrinationes.

Hoc anno ordinatus est Presbyter S. Ioannes

à Flauiano Episcopo, ac deinceps in hoc gradu annis duodecim populum docuit, ob singularem eloquentiam Chrysostomi consequutus nomen; & maius promeritus, si quid auro pretiosus plebs Antiochena iudicasset.

S. Chrysostomus fit Presbyter.

Obiit Hierosolymis S. Cyrillus Catecheseon ille scriptor, quas tamen iuuenis edidit, sæpe pulsus Episcopatu, sæpe receptus sub Valente, Successit ei Ioannes, Episcopatus pollicitatione redemptus ab hæreticis, & minimùm eorum communione pollutus. Hic sub Prætextati nomine sugillatus ab Hieronymo, & in alienâ personâ vapulat, quia sic eius dignitas, sic & eius vitia postulabant.

S. Cyrillus Hierosolymi. obiit.

Succedit ei Ioannes.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4440.	1140.	387.

Arcadius cum patre Theodosio Imperij sui quinquennalia celebrauit, variis editis spectaculis cùm alia & atrociora in Occidente Maximus Tyrannus appararet.

Arcadij Quinquennalia.

Iustina in Ambrosium & Catholicos vltima parat; & illi quidem minatur exilium: sed hi fortiter pro suo Præsule repugnant, & fœminæ præpotentis vincunt pertinaciam. Tum illa exprimit à filio edictum vt traderentur Ariani Basilicæ, repugnantes trucidarentur; neque tamen cessit Ambrosius, sed suo populo fretus, etiam Prætorianorum militum impetus fregit; &, quod mirabilius, hi fiunt ex oppugnatoribus Ambrosij propugnatores. Hos tumultus vtcumque sedauere inuenta corpora SS. Geruasij & Protasij magnis prodigiis illustrata, quibus Ariani conterriti, vtcumque quieuerunt. Sed cùm non satis essent domiti Valentinianus & Iustina, aliam & tristiorem machinam parauit Deus, Maximum Tyrannum, ad quem mittere Legatum compulsus est Valentinianus Ambrosium, & eum deprecari quem perdere voluerat. Neque verò hic malorum finis. Maximo enim Italiam ingresso, eam relinquere coactus est

Ambrosius resistit fortiter Iustinæ Arianæ.

Fugit Valentinianus.

cu

cum matre suâ, tantę causâ præcipuâ calamitatis, & proficisci in exilium Constantinopolim, quod viro sanctissimo perfidiosè parauerant.

Maximus potitus Româ atque Italiâ, Ethnicis sacrificia permittit, & aram Victoriæ restituit; ob quam à Symmacho laudatus est; ipse paulò post victoriam, vitamque perdidit.

Maximus Roma potitur.

MVNDI *Vrb.Cond.* CHRISTI.
4441. 1141 388.

Hic annus Consules vidit Theodosium Augustum II & Cynegium, antea Præfectum prætorio Orientis, & qui & in Consulatu obiit, defletus à populo ob egregiam pietatem, euersione simulachrorum contestatam; quibus lacrymis funebres exequiæ meliùs, quam pompâ & magnificentiâ cohonestantur.

Cynegij Conf. funus.

Ad bellum contra Maximum Theodosius indixerat tributi genus, quod est visum intolerabile Antiochenis. Quare furore perciti, Flaccillæ Augustæ statuas deiecerunt, & raptarunt per vrbem contumeliosè: itaque Imperator ab iis parat exigere pœnas sceleri pares: Primùm ergo vrbem dignitate spoliat, quam tribuit Laodiceæ; balnea, theatra, fora, aliaque eiusdemmodi loca publica claudi jubet; mittit insuper judices cum exercitu qui seditiosos acriùs castigent. Itaque seditionis præcipui authores in vincula dati, multi fugerunt, omnes metu conterriti expectabant extrema. Legationem ergo ad Theodosium placandum suscipit Flauianus Episcopus; Chrysostomus habet orationes ad Populum, ἀνδριάντων nomine; Monachi ex montibus vicinis in Vrbem consolantes distulere supplicia, donec ab Imperatore nouus nuncius aduenisset. Interea Flauianus ad Theodosium accessit, eumque sic demulsit oratione suâ, vt non tantùm veniam, sed etiam celerem veniam daret. Apage porrò hinc commentum Sozomeni de Symphoniacis pueris ad mensam Imperatoris occinentibus; quasi tribuendum sit Musicæ, quod

Antiochenorum furor.

Flauianus placat Theodosium.

perfecit eloquentia, modis omnibus musicis apud sapientem Principem longè potentior.

Theodosius Olympiadem malè accipit.

Olympiadem fœminam nobilem, Ablauij neptem, Anysij Secundi Comitis filiam, relictam viduam simul & virginem à Nebridio viro clarissimo, cum ingenti patrimonio jungere nuptijs voluit Theodosius cum Elpidio cognato suo homine Hispano; sed hæc, vt Deo vacaret, atque sibi, hominem spreuit, neque vllis precibus aut minis cessit. Omnes itaque fortunas eius in manu. Vrbis præfecti jussit esse, vt hâc egestate domaretur; sed hanc quoque constanter pertulit, tantùm orans vt bona sua pauperibus distribuerentur, dum ipsa iis expedita ad Deum faciliùs curreret. Quâ eius virtute permotus Imperator, ex bello contra Maximum redux liberam voluit esse; hæc sui juris facta, mox creata est Ecclesiæ Diaconissa, nec Imperatoris, sed Diuinis nuptijs digna.

Maximus victus, & cæsus.

Theodosius in Maximum proficiscitur cum magnis copijs, sed maiori fiduciâ in preces Anachoretarum Ioannis atque Senuphij; quas sibi non inutiles statim deprehendit. Maximum enim Scissiæ in Panoniâ 5. Kal. Aug. fratrem eius Marcellinum ad Petauionem omnibus copijs refectos deleuit, fugauitque, maximè operâ Francorum & Saxonum. Immo cùm idem Maximus obsessus esset ab eodem, Aquileiæ, vinctus à suis ipsis militibus deductus est ad Imperatorem, & quoniam flecti jam cœperat Princeps melior, trucidatus est; ne clementiæ ferculum esset, qui debuerat esse justitiæ. Maximi quoque filius Victor creatus Cæsar, proditione Comitis Arbogasti perijt: Andragathius denique classis præfectus, percussor Gratiani, & multorum aliorum criminum reus, se in mare præcipitem dedit, metu suppliciorum quæ promeritus erat; Theodosius duplicis Imperij dominus hâc expeditione, Occidentale, quod perdiderat, Valentiniano reddidit, qui etiam tum commodiùs

amiserat

amiserat Iustinam matrem, harum cladium causam, & majorum si Ariana superuixisset. *Iustina moritur.*

Interea iidem Ariani Constantinopoli de victo Theodosio falsos rumores sparserant, & Nectarij incenderant domum; audito ergo victoriæ nuncio, ad Arcadium confugêre, qui veniam eis impetrauit à patre; quo nemo mitior vnquam in suâ victoriâ fuit. *Ariani veniam obtinent.*

Theophilus Alexandrinus, pendente inter Theodosium & Maximum victoriâ, Isidorum Nitriæ antea Monachum, postea Presbyterum, miserat cum muneribus victori offerendis. Re post victoriam pate factâ fugit Isidorus, vtriusque partis inimicus, qui vtriusque amicus esse voluerat. *Theophili dolus retectus.*

Florebant hoc tempore Gregorius Bæticus Eliberitanus Episcopus, autor libri de Trinitate ad Gallam Placidiam; item Gregorius Cordubensis; & Palladius Galata scriptor libri qui inscribitur Paradisus Heraclidis, nuncupatus Lauso præfecto; vnde Lausiaca dictus: denique Euagrius Ponticus, seu Hyperborites, qui vitas Patrum scripsit, Origenis sectator, & Pelagiani erroris seminator; mali magistri magister deterior. *Scriptores varij.*

Hoc denique anno, qui tantùm erat Cathecumenus Augustinus, ab Ambrosio sacrâ intinctus est aquâ, cum Alipio amico, & filio suo Adeodato; nec enim vir tantus ad Christum solus venire debuit. *Baptizatur Augu.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4442. 1142. 389.

Hoc anno mortuus est S. Gregorius Nazianzenus, cognomento Theologus, vir de quo nescias vtrum studiosior fuerit, aut doctior; qui etiam ab inimicis suis laudes expressit, omni odio, & inuidiâ superior. Obiit eodem anno & S. Monica ad Ostiâ Tiberina, cùm redit cum filio in Africam, & obiit (vt piè credi potest) ex gaudio; quæ bis Augustinum peperit, sed meliùs renati, quàm nati mater. *Moritur Greg. Naziane.* *Obit S. M. ica.*

Theodosij triumphus. Theodosius Romæ cum Valentiniano triumphat; dat etiam congiarium suo & filii nomine; laudatusque est tum à Latino Pacato, & Symmacho, qui Maximum aliàs laudauerat, & ne cæderetur confugerat ad Ecclesiam; postea tamen receptus in gratiam, & post duos annos Consul designatus; laudator non Principum, sed eorum fortunæ.

Theodosij pietas. Templum Serapidis hoc anno Alexandriæ dirutum; sicut & alia variis in locis templa, in quibus Ethnici multa nefanda exercuerant; sublata quoque ergastula, & latibula furum, in quibus innocentes plerumque detinebantur: ita denique se gessit Theodosius, vt qui sibi Deum allaborasse nouerat, in omnium mentibus, & oculis eundem defigeret.

Flauianus reconciliatus Siricio. Paulino defuncto Antiochiæ suffectus est Euagrius. Synodus ergo Capuæ conuocata est à Siricio; ad quam accersitus Flauianus venire recusauit: causam Euagrij & Flauiani Pontifex commisit Theophilo Alexandrino, qui placauit Siricium, eique Flauianum reconciliauit; quare cùm mox obiisset Euagrius, sublatum est Schisma, quod tandiu Antiochenam Ecclesiam distraxerat, inter duos Episcopos tandiu distributam, atque toleratam.

Rex I. Longobardorum. Longobardis, ducibus suis defunctis, primùm sibi crearunt regem Agelmondum Aionis ducis filium, cuius regnum ad annos 35. extensum est; falso omine Longobardicæ dominationis.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4443. 1143. 390.

Galla Placidia eiecta. Columna ardens, ex cœlo pendere visa, non fine magno omnium terrore diebus 30. apparuit. Hoc cœli portentum; nec minus visum est in terris: eiecta est enim à suo priuigno Galla Placidia; cui quondam pater nihil indulserat, nunc supra ætatem iuuenis factus audacior.

S.Ioan-

S. Ioannis Baptistæ caput deportatum est ex vico Colai Constantinopolin, inuentum (vt docent Fasti Siculi) in domo fœminæ Macedonianæ, quæ Cyzici degebat, ac primùm Chalcedone depositum; pignus ingens, & apud mulierculam hæreticam latens, quibusdam eruditis negotium facessit.

S. Ioan. Baptista caput.

Thessalonicenses Boterichum in Illyrico militum Præfectum interficiunt, quòd aurigam suum ob crimen detentum ad ludos publicos laxare noluerat. Excanduit ad hunc nuncium Theodosius, placatus tamen est ab Ambrosio & alijs Episcopis tum agentibus Mediolani; sed instantibus comitibus, & Palatinis, ac maximè Ruffino, immissus est miles in populum inuitatum ad Circenses, & hîc sine discrimine nocentium atque innocentium sæuitum. Ideò hunc à sacris exclusit Ambrosius, nec nisi post octo mensium pœnitentiam in Natali Domini admisit ad Mysteria, eâ lege vt statueret ne sententia de bonorum publicatione & cæde ante 30. dies executioni mandaretur; dignum mandante Ambrosio, dignum Theodosio exsequente commentum.

Thessalonicensis cædes.

Theodos. pœnitens.

Hoc etiam anno Siricius Papa condemnauit Iouinianum Monachum, antea in Mediolanensi Synodo damnatum, quem SS. Hieronymus & Augustinus exagitarunt; hominem stupidum neque satis dignum, qui à viris illiusmodi confutaretur.

Iouinianus damnatus.

Contigit hoc anno facinus turpe, atque in magnum Ecclesiæ dedecus. Diaconus enim quidam Constantinopolitanus nobilem fœminam Diaconissam constuprauit; quæ dum pœnitentiam publicam agit, incertum an cum facultate Presbyteri Pœnitentiarij, aut suâ sponte, hoc crimen omnibus audientibus euulgauit; quam ob causam depositus Presbyter à Nectario, & pœnitentia publicè fieri vetita. Edictum insuper à Theodosio, ne mulier

Pœnitentia publica à Nectario sublata.

extensum longiùs quàm præsulum dignitas exigeret.

Aquileiense Concilium. Nonis quoque Sept. Aquileiense Concilium inchoatum est, extortum à Gratiano in gratiam Palladij & Secundi, Arianorum; cui interfuere Episcopi duo supra triginta, & inter cæteros S. Ambrosius Episcopus Mediolanensis, Philastrius Brixianus, Valerianus Aquileiensis, & alij sanctimoniâ illustres & eruditione. Tandem post acrem disputationem damnati duo isti Episcopi, vnà cum Attalo Presbytero qui ad Arianos defecerat, & Valente Pseudo-Episcopo Petauionensi, qui patriam suam prodiderat Gothis, & in habitu Gothico procedere solitus erat; atque vnâ Actione confecta res, quia in hoc Cōcilio sedebant Antistites omni exceptione maiores, & qui tā facilè poterant errores detegere, quàm damnare.

S. Pauli Episcop. Constant. corpus refertur. Statuerat Theodosius, vt episcoporum qui Martyrium subierant ab Arianis corpora transferrentur. Relatum ergo corpus S. Pauli Episcopi Constantinopolitani in Ecclesiam de suo nomine, & huic redditus honos, exilio ac multis ærumnis redemptus.

Conciliū Cæsaraugustanum. In Hispaniâ Cæsaraugustam Synodus conuenit 4°. Non. Octob. aduersùs Priscillianistas, qui absentes damnati sunt, quia refugêre Conciliū. Inter eos erant episcopi Instantius & Saluianus, laici verò Elpidius & Priscillianus: at Episcopi hi duo Priscillianum Abilensem creauere Episcopū. Sed iis constanter obstitere Idacius & Ithacius Episcopi Catholici, & impetrato ab Imperatore rescripto eos ex Hispaniâ eiecerunt; at exules cum mulieribus, & nominatim Proculâ, quæ ex Priscilliano grauida, credebatur partum sibi

Contra Priscilianistas. medicaminibus abegisse, confugerunt ad Damasum Papam & Ambrosium; per quos reiecti, corrupto pecuniis Macedonio Magistro officiorum, aliud à Gratiano impetrauere rescriptum; quo freti rediere in Hispaniam, vnde Ithacium fugere compulerunt, hæreticorum more inimici atro-

ces,

ces, neque parcere soliti. Erat autem Priscillianorum hoc effatum. *Iura, periura, secretum prodere noli*; remedium iis necessarium, quo magnas turpitudines obuelabant.

MVNDI. *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4435. 1135. 382.

Celebratum est hoc anno Romæ à Damaso Concilium Romanum, cui interfuere Paulinus Antiochenus, Epiphanius Salaminius, Acholius Thessalonicensis, vnàque S. Hieronymus: Reliqui Orientales venire noluerunt, sed Constantinopoli aliam habuere, Thedosio assentiente, ex quâ legatos Romam misere, qui significarent in hac & superioris anni Synodo gesta, omissâ tamen abdicatione Gregorij, & priuilegio sedis Constantinopolitanæ, quod subodorati Romani huius Concilii Patres, primas Romanæ sedi, secundas Alexandrinæ, tertias Antiochenæ tribuerunt, vt malum tum quidem latens, sed alias erupturum comprimerent. *Concilium Romanū.*

Hieronymus apud Damasum substitit, cui ab epistolis fuit. Hic aduersùs Heluidium, B. Virginis hostem denunciatum, Iouinianum Virginitatis ac vitæ austerioris inimicum, denique Luciferianos accuratè scripsit; ac sæpe cum honestis matronis, & viris eruditis de sacris Codicibus colloquens, in multorum oculis, in omnium sermone fuit. *Hier Damaso ab Epist.*

Tum scripsit & dixit Ioan. Chrysostomus in Gentiles: dixit & de Anathemate, quo Flauiani sectatores Paulinistas malè conficiebat; tum enim vir ille magnus populum affabatur, & redierat ex eremo Syriæ, vbi tractatum de Sacerdotio elaborarat, & amico suo Basilio juniori Episcopo nuncuparat; & vbi contraxerat graues corporis morbos, quibus tamen animum sanum vegetumque reddiderat. *S. Chrys. initia.*

Coss Antonio & Syagrio, quibus Gothi cum Rege suo se penitùs Theodosio permiserunt, Flauius Clemens Maximus Dux exulans in Britaniâ, *Maximus Tyrannus.*

niâ, qui se ex sanguine Constantini natum jactabat, ibidem arripuit Tyrannidem ope regulorum, & filium suum Victorem, Imperij consortem adhibuit. Inde in Galliam cum suis Britannis transgressus, depulsis Armoricis in eorum regione consedit, vnde ei deinceps Britanniæ Minoris nomen. An autem militibus eius missæ sint vndecim millia Virginum, quæ ad Coloniam Agrippinam trucidatæ sunt cum S. Vrsulâ ab Hunnis, ita credimus vt huic historiæ multas fabulas alligatas esse judicemus; ex quibus veritatem excernere, non est huius operis ad alia certiora festinantis.

xi. millia Virginum.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4436. 1136. 383.

Arcadius Aug. Arsenius eius doctor.

Theodosius filium suum Arcadium Constantinopoli 17. Kal. Febr. creat Augustum; ad quem erudiendum, à Damaso Papâ Arsenius mittitur, magno huius honore, non minori labore atque periculo, quamquam à Theodosio Arcadij pater appellatus esset, & meliori iure quàm ipse Theodosius pater.

Gratiani cæsus iussu Maximi.

Gratianus Maximum Pontificatum à se reiecit, quē hactenus sibi Christiani Imperatores vindicarunt; vnde confictus jocus ab Ethnicis, eo demortuo: *Si Gratianus non vult appellari Pontifex Maximus, breui Maximus Pontifex fiet.* Et verò 8. Kal. Septemb. idem Gratianus desertus à suis Lugduni, per Andragathium ducem à Maximo immissum cæsus est, eiusque corpus à Maximo sepeliri prohibitum. Tum in eius amicos atrociter à Tyranno sæuitum, primùmque in Merobaudem huius anni Consulem, & Ballionem ducem, qui sibi cruciatuum metu intulit mortem, in bello quàm in pace fortior. Rescripsit quoque ad Theodosium Maximus, vtrum sine bello eum Imperij consortem adsciscere vellet; & sapienter tergiuersatus est ille, ne Valentinianus ab eo in Italiâ opprimeretur, à quo etiã missus est Ambrosius ad eundem Maximum, vt elo-

S. Ambrosij ad Maximum Legatio.

quen-

quentiâ suâ, atque prudentiâ imminentem Italiæ cladem auerteret; tanta erat Sancti huius viri existimatio, vt Tyranno exarmando par esse videretur.

Augustinus annos natus viginti nouem Romam venit clam matre vt Rhetoricam doceret; quando tam dira fames Vrbem oppressit, vt pauperes ex eâ pellerentur; crudele remedium, neque vnquam famelicis vrbibus profuturum. *Augustinus Romam venit.*

Theodosius tertiam Constantinopoli Synodum conuocat, ad dirimendas Ecclesiæ controuersias; vbi statutum, etiam inter Sectarum principes, vt illa probaretur, cui veteres Ecclesiæ Patres subscripsissent. Tum etiam edidit Sanctionem idem Imperator aduersus Saccophoros (erant ij Massaliani saccis vulgò induti) qui etiam eodem tempore in Iconiensi Synodo sub Amphilochio, & in Antiochenâ sub Flauiano damnati, docent tùm latiùs disseminatos esse, qui tot in locis comprimendi fuere. *Massaliani Heretici repressi.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.

4437. 1137. 384.

Venere tum Constantinopolim ad Theodosium Legati Persarum, petituri pacem; quando & magno gaudio Vrbs tota perfusa est, nato ex Flaccillâ Honorio 5. Idus Sept. qui acceptum de morte Gratiani mœrorem vtcumque leniuit. *Nascitur Honorius.*

Symmachus Vrbis Præfectus obtulit libellum Valentiniano de restituendo Deorum cultu; sed is egregiè ab Ambrosio refutatus est; atque vti plus placeret Christiana defensio, eam carmine cecinit Aurelius Prudentius vir Consularis, poëta hoc tempore vendibilis, cuius tamen pietas quàm poësis ab eruditis laude dignior judicatur. *Symmachum confutat Ambrosius.*

3°. Idus Decemb. obijt S. Damasus, cùm sedisset annis septemdecim, ac tribus mensibus, vir sanctus & eruditus, vt eius Poësis docet, quam tamen vt Pontifex rebus sacris adhibuit; cuius inuentum, vt in Ecclesiâ Romanâ certis anni temporibus occineretur *Alleluia*, ex Hiero- *Damasus moritur.*

solymitanâ Ecclesiâ susceptа lætitiæ vox, ac per totum orbem subinde divulgata.

S. Augustinus Mediolanum venit.

S. Augustinum ad docendam Rhetoricam mittit Mediolanum Symmachus Præfectus Vrbis, annum agentem trigesimum. Eum assecuta mater Monica, nihil non egit vt eum pareret cælo; id inchoatum ab Ambrosio, qui primùm à Manichæis eum retraxit: sed transiit miser ad Academicos, qui tum in Occidente florebant. Rediit quoque tum in Africam eius concubina, relicto filio Adeodato, sicque paulatim emergens ex voluptatis luto, ad recipiendam castam lucem Christianitatis redditus est paratior.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4438. 1138. 385.

Docet Rhetoricam Mediolani.

Consulatum hoc anno gessere Arcadius Augustus, & Bauto, cuius ad ingressum S. Augustinus Mediolani orationem Panegyricam in laudem Imperatoris habuit; tum autem totus erat in quæstionibus Academicis exagitandis, ex quibus nunquam se expediisset, nisi Spiritus sanctus per Epistolas Pauli in animum se illius insinuasset. Tum adire cœpit Simplicianum eruditum Presbyterum, cùm frequentiùs Ambrosium magnis distractum negotiis adire non posset; ab illo didicit Victorini magni Rhetoris conuersionem, item & duorum Aulicorum; quorum exemplis incitatus, & cœlesti voce monitus legere Epistolas Pauli, iis perlectis repente sic immutatus est, vt se Deo perfectè dederet; magnum Victricis Gratiæ monimentum.

Siricius creatur Papa.

Siricius 8. Idus Febr. eligitur Pontifex Romanus, cùm vacasset Sedes vno & triginta diebus, ob tumultum fautorum Vrsicini, repressum autoritate Valentiniani; quos tantùm Imperatoris metus compescuit: quia minùs Deum, quàm Principes Schismatici reformidare solent.

Bur-

Burdegalæ jussu Maximi Tyranni Synodus aduersùs Priscillianum coacta est, postulante Ithacio. Instantius Episcopus in eâ accusatus, damnatus, ac depositus est; idem expectans Priscillianus prouocauit est Maximum, auditusque Treuiris ab Euodio Præfecto prætorio, confessus grauissima scelera gladio cæsus est, cum Euchrotiâ Delphidij oratoris coniuge, Latroniano, aliisque consortibus erroris. Eam necem quantum potuit inhibuit S. Martinus; sed cùm reliquisset aulam, præualuit Ithacij pertinacia; quare tam hic quàm eius socij à communione Catholicâ separati sunt; quoniam Ecclesiâ petit improbos à Principibus emendari, verùm citra sanguinem. Sed & Vrbica discipula Priscilliani Burdegalæ lapidibus à populo obruta est; Priscillianus antea cultus vt sanctus à suis dum viueret, post obitum ab iisdem Martyris venerationem abstulit; nec eius sanguine repressa hæresis, sed vberiùs instar Lernæ pullulauit

Maximus Priscellianum cædit.

Quibane cædem procurauant, excommunicati.

Mortuus est hoc anno Timotheus Alexandrinus Episcopus, in Ecclesiasticis legibus seruandis non satis rigidus, vt pote qui Ammonem Monachum auriculâ, quam sibi sponte amputarat, carentem Episcopum ordinarat, Irregularitatem istam ad Iudæos amandans, & impositurus manus *homini naribus trunco, sed moribus probo.* Suffectus est ei Teophilus, cui eruditio singularis minimùm hanc sedem dare debuit.

Timotheus Alexandr. moritur.

Obiit & Flaccilla Augusta, vxor Theodosij, mater Arcadij & Honorij, nacta laudatores Gregorium Nyssenum, Ambrosium, & Theodoretum: quâ laude nullam maiorem consequi potuit.

Flaccilla moritur.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4439. 1139. 385.

Huius anni Consules fuere Honorius Cæsar, & Euodius Præfectus prætorio Maximi; vnde suspicari licet inter se conuenisse Maximum & Theodosium; fortè ita delusus Tyrannus, vt Va-

Consules duo creati ab hostibus.

cum jure gladij aduersus Priscillianistas, quia periculum erat ne Catholici hæreticis inuoluerentur; primo quidem cum Ithacianis communicare noluit, quamquam id omni sollicitudine Tyrannus curaret: sed cùm hic interposuisset minas, & mortem pararet iis quos dimouere periculo volebat Martinus, cessit hic ad tempus, & cum iisdem excommunicatis ordinationi Felicis Episcopi Treuirensis interfuit. Tum quoque magnâ cum honoris significatione Imperatoriæ mensæ adhibitus est conuiua; quando regiam patinam primus haurire jussus à Maximo, eam expectante de tanti præsulis manu, Presbytero suo porrexit, vt pote, quâm esset Imperator, digniori. Tum etiam exceptus est ab Imperatoris vxore pientissimâ fœminâ epulo quod ipsa manibus pararat suis, cui & ministrare voluit, & sublatis ex eius mensâ reliquiis vesci, vt se verè Dei, eiusque serui famulam exhiberet. Discessit tamen ex hâc aulâ, atque ex iis honoribus mœrens Martinus, ac deinceps omni Episcoporum conuentu se abstinuit, sentiens in se vim miraculorum retusam; adeo seuerè etiam imprudentiæ delicta in viris sanctis castigantur, nec sibi à numine pœnas inflictas refugiunt, sed adaugere solent, supra quod Deus postulat pœnitentes.

Martinus communicat Ithacianis.

Ex aulà Maximi discedit mœrens.

Hieronymus pergit Alexandriam, vt Didymum audiret, cæcum illum omnibus eruditis sæculi viris oculatiorem; à quo multa præclara didicit, sed Origenistarum errores non hausit; quod fecit Rufinus. Inde perrexit Bethlehemum, vbi hebraicas litteras magno labore arripuit sub Barrabono, præceptore tantùm nocturno, & verente odium suorum Iudæorum. Eodem quoque tempore S. Paula per Ægyptum peregrinabatur, atque ex SS. Monachorum colloquijs pietatem hauriebat, quam ita reseruauit sibi, vt eam quoque in filiam suam transfunderet.

Hieronymus linguam hebræam discit.

S. Paulæ peregrinationes.

Hoc anno ordinatus est Presbyter S. Ioannes, à Fla-

à Flauiano Episcopo, ac deinceps in hoc gradu annis duodecim populum docuit, ob singularem eloquentiam Chrysostomi consequutus nomen; & maius promeritus, si quid auro pretiosus plebs Antiochena iudicasset.

S. Chrysostomus fit Presbyter.

Obiit Hierosolymis S. Cyrillus Catecheseon ille scriptor, quas tamen iuuenis edidit, sæpe pulsus Episcopatu, sæpe receptus sub Valente, Successit ei Ioannes, Episcopatus pollicitatione redemptus ab hæreticis, & minimùm eorum communione pollutus. Hic sub Prætextati nomine sugillatus ab Hieronymo, & in alienâ personâ vapulat, quia sic eius dignitas, sic & eius vitia postulabant.

S. Cyrillus Hierosolymi. obiit.

Succedit ei Ioannes.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4440.	1140.	387.

Arcadius cum patre Theodosio Imperij sui quinquennalia celebrauit, variis editis spectaculis cùm alia & atrociora in Occidente Maximus Tyrannus appararet.

Arcadij Quinquennalia.

Iustina in Ambrosium & Catholicos vltima parat; & illi quidem minatur exilium: sed hi fortiter pro suo Præsule repugnant, & fœminæ præpotentis vincunt pertinaciam. Tum illa exprimit à filio edictum vt traderentur Ariani Basilicæ, repugnantes trucidarentur; neque tamen cessit Ambrosius, sed suo populo fretus, etiam Prætorianorum militum impetus fregit; &, quod mirabilius, hi fiunt ex oppugnatoribus Ambrosij propugnatores. Hos tumultus vtcumque sedauere inuenta corpora SS. Geruasij & Protasij magnis prodigiis illustrata, quibus Ariani conterriti, vtcumque quieuerunt. Sed cùm non satis essent domiti Valentinianus & Iustina, aliam & tristiorem machinam parauit Deus, Maximum Tyrannum, ad quem mittere Legatum compulsus est Valentinianus Ambrosium, & eum deprecari quem perdere voluerat. Neque verò hic malorum finis. Maximo enim Italiam ingresso, eam relinquere coactus est

Ambrosius resistit fortiter Iustinæ Arianæ.

Fugit Valentinianus.

cum matre suâ, tantę causâ præcipuâ calamitatis, & proficisci in exilium Constantinopolim, quod viro sanctissimo perfidiosè parauerant.

Maximus potitus Româ atque Italiâ, Ethnicis sacrificia permittit, & aram Victoriæ restituit; ob quam à Symmacho laudatus est; ipse paulò post victoriam, vitamque perdidit. *Maximus Roma potitur.*

MVNDI *Vrb.Cond.* CHRISTI.
4441. 1141 388.

Hic annus Consules vidit Theodosium Augustum II & Cynegium, antea Præfectum prætorio Orientis, & qui & in Consulatu obiit, defletus à populo ob egregiam pietatem, euersione simulachrorum contestatam; quibus lacrymis funebres exequiæ melius, quam pompâ & magnificentiâ cohonestantur. *Cynegij Consf. funus.*

Ad bellum contra Maximum Theodosius indixerat tributi genus, quod est visum intolerabile Antiochenis. Quare furore perciti, Flaccillæ Augustæ statuas deiecerunt, & raptarunt per vrbem contumeliosè: itaque Imperator ab iis parat exigere pœnas sceleri pares. Primùm ergo vrbem dignitate spoliat, quam tribuit Laodiceæ; balnea, theatra, fora, aliaque eiusdemmodi, loca publica claudi jubet; mittit insuper judices cum exercitu qui seditiosos acriùs castigent. Itaque seditionis præcipui authores in vincula dati, multi fugerunt, omnes metu conterriti expectabant extrema. Legationem ergo ad Theodosium placandum suscipit Flauianus Episcopus; Chrysostomus habet orationes ad Populum, ἀνδριάντων nomine; Monachi ex montibus vicinis in Vrbem conuolantes distulere supplicia, donec ab Imperatore nouus nuncius aduenisset. Interea Flauianus ad Theodosium accessit, eumque sic demulsit oratione suâ, vt non tantùm veniam, sed etiam celerem veniam daret. Apage porrò hinc commentum Sozomeni de Symphoniacis pueris ad mensam Imperatoris occinentibus; quasi tribuendum sit Musicæ, quod *Antiochenorum furor.* *Flauianus placat Theodosium.*

perfecit eloquentia, modis omnibus musicis apud sapientem Principem longè potentior.

Theodosius, Olympiadem malè accipit.

Olympiadem fœminam nobilem, Ablauij neptem, Anysij Secundi Comitis filiam, relictam viduam simul & virginem à Nebridio viro clarissimo, cum ingenti patrimonio jungere nuptijs voluit Theodosius cum Elpidio cognato suo homine Hispano; sed hæc, vt Deo vacaret, atque sibi, hominem spreuit, neque vllis precibus aut minis cessit. Omnes itaque fortunas eius in manu. Vrbis præfecti jussit esse, vt hâc egestate domaretur; sed hanc quoque constanter pertulit, tantùm orans vt bona sua pauperibus distribuerentur, dum ipsa iis expedita ad Deum faciliùs curreret. Quâ eius virtute permotus Imperator, ex bello contra Maximum redux liberam voluit esse; hæc sui juris facta, mox creata est Ecclesiæ Diaconissa, nec Imperatoris, sed Diuinis nuptijs digna.

Maximus victus, & cæsus.

Theodosius in Maximum proficiscitur cum magnis copijs, sed maiori fiduciâ in preces Anachoretarum Ioannis atque Senuphij; quas sibi non inutiles statim deprehendit. Maximum enim Scissiæ in Panpnoniâ 5. Kal. Aug. fratrem eius Marcellinum ad Petauionem omnibus copijs refeitos deleuit, fugauitque, maximè operâ Francorum & Saxonum. Immo cùm idem Maximus obsessus esset ab eodem, Aquileiæ, vinctus à suis ipsis militibus deductus est ad Imperatorem, & quoniam flecti jam cœperat Princeps melior, trucidatus est; ne clementiæ ferculum esset, qui debuerat esse Justitiæ Maximi quoque filius Victor creatus Cæsar, proditione Comitis Arbogasti perijt: Andragathius denique classis præfectus, percussor Gratiani, & multorum aliorum criminum reus, se in mare præcipitem dedit, metu suppliciorum quæ promeritus erat; Theodosius duplicis Imperij dominus hâc expeditione, Occidentale, quod perdiderat, Valentiniano reddidit, qui etiam tum commodiùs

amiserat

amiserat Iustinam matrem, harum cladium causam, & majorum si Ariana superuixisset. *Iustina moritur.*

Interea iidem Ariani Constantinopoli de victo Theodosio falsos rumores sparserant, & Nectarij incenderant domum; audito ergo victoriæ nuncio, ad Arcadium confugêre, qui veniam eis impetrauit à patre; quo nemo mitior vnquam in suâ victoriâ fuit. *Ariani veniam obtinent.*

Theophilus Alexandrinus, pendente inter Theodosium & Maximum victoriâ, Isidorum Nitriæ antea Monachum, postea Presbyterum, miserat cum muneribus victori offerendis. Re post victoriam patefactâ fugit Isidorus, vtriusque partis inimicus, qui vtriusque amicus esse voluerat. *Theophili dolus retectus.*

Florebant hoc tempore Gregorius Bæticus Eliberitanus Episcopus, autor libri de Trinitate ad Gallam Placidiam; item Gregorius Cordubensis; & Palladius Galata scriptor libri qui inscribitur Paradisus Heraclidis, nuncupatus Lauso præfecto; vnde Lausiaca dictus: denique Euagrius Ponticus, seu Hyperborites, qui vitas Patrum scripsit, Origenis sectator, & Pelagiani erroris seminator; mali magistri magister deterior. *Scriptores varij.*

Hoc denique anno, qui tantùm erat Cathecumenus Augustinus, ab Ambrosio sacrâ intinctus est aquâ, cum Alipio amico, & filio suo Adeodato; nec enim vir tantus ad Christum solus venire debuit. *Baptizatur Augu.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4442. 1142. 389.

Hoc anno mortuus est S. Gregorius Nazianzenus, cognomento Theologus, vir de quo nescias vtrum studiosior fuerit, aut doctior; qui etiam ab inimicis suis laudes expressit, omni odio, & inuidiâ superior. Obiit eodem anno & S. Monica ad Ostiâ Tiberina, cùm redit cum filio in Africam, & obiit (vt piè credi potest) ex gaudio; quæ bis Augustinum peperit, sed meliùs renati, quàm nati mater. *Moritur Greg. Nazianz.* *Obit S. Monica.*

Theodosij triumphus. Theodosius Romæ cum Valentiniano triumphat; dat etiam congiarium suo & filii nomine; laudatusque est tum à Latino Pacato, & Symmacho, qui Maximum aliàs laudauerat, & ne cæderetur confugerat ad Ecclesiam; postea tamen receptus in gratiam, & post duos annos Consul designatus; laudator non Principum, sed eorum fortunæ.

Theodosij pietas. Templum Serapidis hoc anno Alexandriæ dirutum; sicut & alia variis in locis templa, in quibus Ethnici multa nefanda exercuerant; sublata quoque ergastula, & latibula furum, in quibus innocentes plerumque detinebantur: ita denique se gessit Theodosius, vt qui sibi Deum allaborasse nouerat, in omnium mentibus, & oculis eundem defigeret.

Flauianus reconciliatus Siricio. Paulino defuncto Antiochiæ suffectus est Euagrius. Synodus ergo Capuæ conuocata est à Siricio; ad quam accersitus Flauianus venire recusauit: causam Euagrij & Flauiani Pontifex commisit Theophilo Alexandrino, qui placauit Siricium, eique Flauianum reconciliauit; quare cùm mox obiisset Euagrius, sublatum est Schisma, quod tandiu Antiochenam Ecclesiam distraxerat, inter duos Episcopos tandiu distributam, atque toleratam.

Rex I. Longobardorum. Longobardis, ducibus suis defunctis, primùm sibi crearunt regem Agelmondum Aionis ducis filium, cuius regnum ad annos 35. extensum est; falso omine Longobardicæ dominationis.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4443.	1143.	390.

Galla Placidia eiecta. Columna ardens, ex cœlo pendere visa, non sine magno omnium terrore diebus 30. apparuit. Hoc cœli portentum; nec minus visum est in terris: eiecta est enim à suo priuigno Galla Placidia; cui quondam pater nihil indulserat, nunc supra ætatem iuuenis factus audacior.

S.Ioan-

S. Ioannis Baptistæ caput deportatum est ex vico Colai Constantinopolin, inuentum (vt docent Fasti Siculi) in domo fœminæ Macedonianæ, quæ Cyzici degebat, ac primùm Chalcedone depositum; pignus ingens, & apud mulierculam hæreticam latens, quibusdam eruditis negotium facessit. *S. Ioan. Baptistæ caput.*

Thessalonicenses Boterichum in Illyrico militum Præfectum interficiunt, quòd aurigam suum ob crimen detentum ad ludos publicos laxare noluerat. Excanduit ad hunc nuncium Theodosius, placatus tamen est ab Ambrosio & alijs Episcopis tum agentibus Mediolani; sed instantibus comitibus, & Palatinis, ac maximè Ruffino, immissus est miles in populum inuitatum ad Circenses, & hîc sine discrimine nocentium atque innocentium sæuitum. Ideò hunc à sacris exclusit Ambrosius, nec nisi post octo mensium pœnitentiam in Natali Domini admisit ad Mysteria, eâ lege vt statueret ne sententia de bonorum publicatione & cæde ante 30. dies executioni mandaretur; dignum mandante Ambrosio, dignum Theodosio exsequente commentum. *Thessalonicensis cædes.* *Theodos. pœnitens.*

Hoc etiam anno Siricius Papa condemnauit Iouinianum Monachum, antea in Mediolanensi Synodo damnatum, quem SS. Hieronymus & Augustinus exagitarunt; hominem stupidum neque satis dignum, qui à viris illiusmodi confutaretur. *Iouinianus damnatus.*

Contigit hoc anno facinus turpe, atque in magnum Ecclesiæ dedecus. Diaconus enim quidam Constantinopolitanus nobilem fœminam Diaconissam constuprauit; quæ dum pœnitentiam publicam agit, incertum an cum facultate Presbyteri Pœnitentiarij, aut suâ sponte, hoc crimen omnibus audientibus euulgauit; quam ob causam depositus Presbyter à Nectario, & pœnitentia publicè fieri vetita. Edictum insuper à Theodosio, ne mulier *Pœnitentia publica à Nectario sublata.*

Diaconissa fieret ante annum vitæ sexagesimum; & quoniam peccatrix illa ditasse Diaconum scortatorem ferebatur, cautum ne viduæ quouis titulo Ecclesiæ, aut ministris eius, aut pauperibus dare possent; quæ tamen pars legis de Eleemosynis post duos menses ab eodem Imperatore abolita est. Lata quoque lex de Monachis in vrbibus non recipiendis, 7. Non. Sept. post duos annos abrogata est. Quòd autem ex hoc Nectarij facto, à duobus Nouatianis Sozomeno & Socrate narrato, abolitam penitùs volunt in Ecclesiâ pœnitentiam, tam absurdi videntur jam eruditis viris, vt miseratione potiùs indigeant, quàm confutatione.

CAPVT X.

DECAS VLTIMA.

Ab anno Christi 390. ad 400.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4444.	1144.	391.

Arbogastes Eugenium Tyrannum excitat.

Arbogastes Francus, viribus corporis pollens, & moribus satis compositus, ideoque Ambrosio charus, vsurpato sibi militum magisterio, ob nimiam potentiam molestus esse cœpit Valentiniano; quare hic dignitatem homini superbo nititur abrogare; sed frustra, nimiùm enim elatus erat, vt tam facilè deprimeretur: immo Arbogastes ille Eugenium, obscurũ genere, Rhetoricis tantùm disciplinis clarum, quas publicè professus erat, versatum in aulâ, notumque duci Rhicomeri, atque eius commendatione familiarem sibi redditum, ad vsurpandam

dam Tyrannidem adhibuit incredibili planè ſuperbiâ, vtpote qui clientem ac pæne famulum habere vellet Imperatorem.

S. Ioannis Baptiſtæ caput tum repoſitum eſt in Baſilicâ, quam in eius honorem Theodoſius ædificarat in Hebdomo, ſeptimo à Conſtantinopoli lapide; qui locus ab hoc ſacro Theſauro magnam deinceps conſecutus eſt venerationem. *S. Ioan. Bapt. caput in Hebdomo.*

S. Auguſtinus à Valerio Epiſcopo, populo petente, presbyter inuitus & lachrymans ordinatus eſt; & huic præſcriptum vt coram ſuo Epiſcopo concionaretur; quod tum non erat more poſitum; ſed Auguſtini eloquentia, & Valerij Græci hominis infantia hanc conſuetudinem abrogarunt. *S. Auguſt. fit Presbyter.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4445. 1145. 392.

Valentinianus Iunior ab Arbogaſte Comite Viennæ interficitur, annos natus 26. & quatuor circiter menſes, cùm imperaſſet annis ſexdecim cum ſex menſibus. Quidam volunt in cubiculo ſuo inuentum eſſe ſtrangulatum; vnde nata fabula eum ſibi laqueo vitam ademiſſe; quod mirum eſt alicui in mentem veniſſe. Erat tum Catechumenus, & moturus in Barbaros accerſiuerat Mediolano Ambroſium, quem vt parentem diligebat. Laudatus eſt publicè ab eodem Ambroſio, ac Mediolani in porphyretico tumulo conditus; inani ſolatio tanti luctus, ſed neceſſario. Arbogaſtes interea magnas in Galliis copias comparabat, dum Eugenius de pace ad Theodoſium Legatos mitteret, etiam Sacerdotes, vir alioquin impius, & Gentilitiæ ſuperſtitionis fautor; quare ſtatim Aram Victoriæ Romæ permiſit excitari, quam ob cauſam ab Ambroſio, qui Florentiam diſceſſerat, per litteras grauiter increpitus eſt. Sed quid aliud ab *Valentinianus interimitur.*

ab hoc hominum genere, cui Deus est fastus & ambitio, debuit expectari.

Contentio inter Ioan. Ierosol. & Epiphaniũ. Hoc quoque anno excitata est contentio inter S. Epiphanium, & Ioannem Episcopum Hierosolymitanum; hic Palladii, Ruffini, Isidori, & aliorum Origenistarum amicus, quos cauendos esse monuerat Epiphanius, aduersantibus sibi Theophilo Alex. Hieronymo, & aliis Epiphanio inimicus fuit, & cùm iis litium occasionem quærebat. Cùm ergo S. Epiphanius Paulinianum, S. Hieronymi fratrem, Diaconum & Presbyterum in Monasterio vbi tunc agebat, atque in territorio Eleutheropolitano ordinasset, in eum insurrexit quasi in alienâ Diœcesi aliquid contra Canones præstitisset. Sed & aliam afferebat Ioannes iracundiæ suæ causam, quòd Sacrificium incruentum offerens sic orabat, *Domine da Ioanni vt rectè credat.* Huic ergo per nobilem illam Epistolam, quam ipse latinè vertit Hieronymus, respondit Epiphanius, & mente suâ de vltimo capite explicatâ ad primum respondit, se ex necessitate Presbyterorum id fecisse, & quòd id esset in vsu positum apud Cyprios, cæterùm eius non esse de hâc ordinatione conqueri, sed Episcopi Cæsareæ, cui Hierosolyma, etiam ex Nicænâ Synodo, subdita esset. Hinc origo magnæ huius controuersiæ, quæ nec facile excitata fuit, nec facilè terminata.

S. Augustinus Fortunatum Manichæum reuincit. S. Augustinus cum Fortunato Manichæorum Presbytero contulit publicè, vbi veternosus hic hæreticus, multosque specie suæ doctrinæ decipiens, ita retusus est, vt cum nihil haberet quod responderet, polliceretur se cum suis consulturum, salutique suæ prouisurum. At statim Hipponem deseruit, vbi deinceps non posuit pedem, quòd ea ciuitas ignominiæ suæ atque dedecoris sedes extitisset.

Denique S. Hieronymus librum de Scriptoribus

bus Ecclesiasticis absoluit, Dextro Præfecto prætorij, fratri Paciani Episcopi Barcinonensis, nuncupatum; qui & ab vtroque, offerente atque recipiente, traxit commendationem. *Hier. l. de Script. Ecclesiast.*

MVNDI *Vrb. Cond* CHRISTI.
4445. 1145. 393.

Honorius à patre suo in Hebdomo renunciatus est Augustus, non 4. Idus Ianuar. vt aliqui scribunt, sed xi. Kal. Decembr. quo contigit Eclipsis Solis tanta, vt omnes supremum mundi diem expectarent; & verò fuit fere digitorum vndecim: signum haud dubium Romanum Imperium in hoc Principe magnas clades experturum. *Honorius Augustus.*

Ruffinus multos primarios viros tolli jubet; inter cæteros Promotum, quem per Barbaros in insidiis collocatos interemit; Proclum etiam operâ patris sui Tatiani retraxit de fugâ, & quâ sibi jam consulerat; pater patriam suam repetere jussus, & inglorius; filius capitis damnatus iudicio, cùm ei veniam dedisset Theodosius, retentus est à Ruffino nuncius, donec in eum animaduersum esset. Sic per improbissimum hominem, bonorum virorum dispendio, illudebatur Imperatori. *Ruffinus seuit in multos.*

Hoc anno inchoata superiori magis flagrauit contentio Epiphanium inter & Ioannem Hierosolymitanum; cui immixtus est sanctus Hieronymus. Hanc sopire conatus est Theophilus Alexandrinus, misso Legato Isidoro quodam Presbytero & Monacho Alexandrino; sed is quoque Origenista vnguis fuit in vlcere, ac se Origenis fautorem apertè professus est. His quoque discordiis immixtus Ruffinus cum suâ Melaniâ, omnesque Origenis sectatores, de more hæreticorum, superbiâ tumentes & fastu, qui & Catholicos *Philosiotas* appellabant, quòd credebant homines cum pilis atque corporibus resurrecturos, quod inficiabantur Origenistæ, *Contentio inter Catholicos & Origenistas.*

ma-

magnum in Ecclesiâ malum quoniam magnos cæteroquin in eâ viros primùm inter se, mox ab Ecclesiâ disjunxit.

Theodosius expeditionem suscipit in Eugenium.

Theodosius expeditionem parat aduersùs Eugenium Tyrannum, sed priùs consulto Ioanne Anachoretâ, cuius precibus aduersus Maximum fuerat armatus. Addit & orationes suas, jejunia, corporis afflictationes, sæpe omnibus armis, ac militari præsidio fortiora; jussit insuper remitti vectigalia & exactiones a Præfecto prætorij imperatas: quibus hominum, sed longè magis Dei beneuolentiam sibi demeruit. Eugenius e contra animo idololatra, & clam rimatus exta victimarum, frustra pecudum sanguinem fudit, suum postea meliori jure profusurus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CRISTI.

4447. 1147. 394.

Victoria de Eugenio.

Coss. Arcadio tertium, & Honorio secundùm, Theodosius cum eodem Honorio in Eugenium magnas copias Romanorum atque Barbarorum pertraxit; ac mirabili felicitate transgressus Alpes, quibus insederat, cum simulacris Iouis fulminantis & Herculis, Eugenius, prælium commissum est quod duobus diebus durauit: primò superari visus est Theodosius, multis suorum millibus desideratis; altero, cùm etiam eius nutaret acies, precibus suis victoriam impetrauit, exorto validissimo vento, qui in hostes sua tela retorqueret; vnde Claudianus verè de eo cecinit, & non tantùm poëticè, licet Ethnicus.

O nimium dilecte Deo, cui militat æther,
Et coniurati veniunt ad classica venti!

Octauo Id. Septemb. captus inter fugitiuos Eugenius, & ad Theodosium perductus, capite luit; Arbogastes nocentior sibi violentas intulit manus, suus ipse tortor, qui Valentiniani carnifex fuerat: victoria hæc eodem die Constantinopoli â Dæmonibus nunciata est, in Thebaide â Deo Ioanni Monacho, quam aliqui eius precibus ascri-

ſcribunt, alij Imperatoris; alij SS. Philippo & Ioanni Euangeliſtæ viſis ab Imperatore, atque eum de redintegrando prælio admonentibus; tanta victoria fuit, vt ſimul & ſemel tot patronos, ac ſuffragatores habere meruerit. In eâ porrò ſe adeo benignè clementerque Theodoſius habuit, vt tali dignus victoriâ, quâ tam Chriſtianè vteretur, ab ipſis hoſtibus ſuis dignus exiſtimaretur.

Concilium Conſtantino. politanum Encœniis. Celebratum eſt hoc anno Concilium Conſtantinopoli in Encœniis Eccleſiæ SS. Petri & Pauli, quam Ruffinus exædificarat. Actum eſt in eo de Agapio & Gebadio, ſibi Boſtrenſem Epiſcopatum vindicantibus. Huic interſuere Gregorius Nyſſenus & Amphilochius, duo inſtar magnæ Synodi, Nectarius Conſtantinop. Theophilus Alex. Flauianus Antioch. itemque Theodorus Mopſueſtenus, nondum hæreticus, ſiquidem inter ſanctos iſtos Præſules ſedit.

Quæſtio inter Aug. & Hieron. de Petro Alipio Hieroſolymis reuerſo in Africam; videtur eſſe inter Auguſtinum & Hieronymum excitata controuerſia; quâ, multis datis vtrimque litteris, eò deuenit quæſtio, an fictè an verè Petrus & Paulus inter ſe diſceptarint, & an Petrus eſſet reprehenſibilis an ſecus; quæ magno vtrimque calore agitata tum, nunc etiam nondum finita eſt. In quâ hoc tutò dici poteſt; ſatiùs eſſe dicere erraſſe Petrum, quàm Paulum mentitum eſſe dum Petrum ſcripſit reprehenſibilem fuiſſe; cùm in hoc negotio erraſſe Petrum, de fide non ſit; Petrum reprehenſibilem fuiſſe, de fide eſſe videatur.

Epiſcopi ſancti. Florebant tunc temporis nobiles Epiſcopi Exuperius Tholoſæ, Simplicius Viennæ, Amandus Burdegalæ, Mauritius Andegaui, omnes ſanctitate illuſtres, dignique qui ſoli ſola ſingula commendarent.

S. Paulinus Nolanus. Nec omitti debet Pontius Paulinus, nobilis ille Burdegalenſis ciuis, aliàs Conſul, percharus Auſonio, qui cum Theraſiâ conjuge ſæculo renuncians, abiit in Nolanum ſeceſſum, totumque

ſe

se obsequio S. Felicis dedidit, monasticam amplexus vitam Presbyter, & major relictis magistratibus quàm gestis.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4448. 1143. 325.

Anicij duo Coss. Consulatum hoc anno gessere Sextus Anicius Olybrius, & Sextus Anicius Probinus, filij Anicij Probi viri Clarissimi, ac de toto Imperio Romano bene meriti, quorum magistratum Claudianus versibus suis cohonestauit. Horum Consulum mater fuit Falconia Proba, quæ Centonem de Veteri ac Nouo Instrumento ex versibus Homericis contexuit; sicque magni huius & primi inter poëtas carm na ingeniosè consecrauit. *Falconia Proba.*

Moritur Theodosius. Obiit iisdem Coss. Mediolani 16. Kal. Febr. Theodosius, commendatis S Ambrosio liberis suis, Imperij sui anno 16. vitæ sexagesimo, cui perperam Socrates annum primum Olymp. 29. affigit; vir fortitudine rebusque gestis magnus fuit, sed maior pietate, cui victorias suas potiùs, quàm armis, acceptas retulit, etiam ab Ethnicis prælatus Traiano; & cujus peccata lacrymis eluta, atque pœniten iâ, multorum Principum etiam Christianorum virtutibus præualent.

Arcadius Eudoxiam ducit. Tum Arcadius duxit vxorem Eudoxiam Licinjam, virginem quæ apud Promoti filium alebatur, quam nonnulli Promoti neptem volunt. Harum nuptiarum conciliator fuit Eutropius, in odium Ruffini, qui filiam suam Arcadio destinabat, vt eum generum faciliùs tolleret, sicque Imperio potiretur. Nuptiæ porrò 5. Kal. Maias celebratæ sunt; quiescere compulsus est Ruffinus, cui alia fraus parabatur, & quam declinare non potuit.

Ruffini initia, & exitus. Ruffinus enim hic, Elusæ in Aquitaniâ natus humili genere, ad Consulatum, ad Præfecturam prætorij, ac ferè ad tutelam Arcadij promotus est. Sed ille Imperatorem tollere ac purpuram induere decreuit. Id vt faciliùs præstaret, & Gothos impune volitare per Græciam, duce Alarico,

co, passus est, & Hunnos in Asiæ cladem euocauit; qui tum Syriam malè acceperunt, & circumpositis regionibus incussere metum, dum omnia aut rapiunt, aut perdunt. Stilico gemino pollens exercitu, quo victus Eugenius, in Gothos mouit; quos sine dubio vicisset, & forsitan exterminasset, nisi autore Rufino Arcadius ad se suum reuocasset exercitum; itaque cum Honorij copiis in Occidentem rediit, dolens sibi certam è manibus excidisse victoriam. Gainas autem Gothus Constantinopolim copias Orientales reduxit; apud quas dum sibi parat Imperium Ruffinus (nam & auream percuti curarat monetam in donatiuum, & purpuram parauerat) progressus cum Arcadio, à milite Stilicone dicto, agente potissimùm Eutropio, conficitur, corpus eius ad ludribium discerpitur, caput præfigitur pilo, manus ita paratur vt recipere & petere pecuniam, laxatis aut contractis neruis, videretur. Sic periit omnibus rebus egens & abundans Ruffinus, cui post mortem etiam tumulus defuit, *nunquam* (inquit Claudianus) *totiesque sepultus*.

Eutropius Eunuchus præfectus cubiculo Arcadij, addictissimus Stiliconi, statim Ruffini bona inuasit; vxor tamen huius & filia ac soror Syluia ad Ecclesiam confugientes, abire Hierosolymam permissæ sunt; sicque Tyrannus, non Tyrannis sublata est. *Eutropius succedit Ruffino.*

Augustinus hoc anno, viuente adhuc Valerio, ne ab aliis Ecclesiis raperetur, creatus est Hipponensis Episcopus à Primate Numidiæ tum Megalio Calamensi, cum aliquot Episcopis aliis Catholicis, assentiente Primate totius Africæ Episcopo Carthaginiensi; cùmque hæc ordinatio esset contra Canones Nicæni Concilij, nihilominus probata est, quoniam hæc Ecclesiæ dedecat Augustinum. *Augustinus Hipponensis Episcopus creatur.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4449.	1149.	396.

Eutropius hoc anno se locum Ruffini impleuisse *Eutropius grassatur.*

uisse ostendit, huic gemnus auaritiâ & crudelitate. Ac principio Timasium ex comitibus Ruffini paratum ad omne nefas etiam vltra aras, in Oasin deportari iussit; Abundantium Consularem virum Sidonem Phœniciæ, aut Pythiuntem, relegari voluit, nullâ de re sollicitus, nisi vt vindictam suam expleret, impleret arcam; domesticus latro, dum Barbari publici grassatores Imperium depopularentur.

Reliquiæ S. Ioann. Bapt. Alex. deportatæ

Tum deportatas esse S. Ioannis Baptistæ reliquias Alexandriam scribit author Historiæ Miscellaneæ, seu Theophanes, hoc est, ossa & cineres in quæ corpus eius, iussu Iuliani Imperatoris refossum Samariæ, combustum fuerat; vt à Barbaris semotæ, securiùs ac religiosiùs colerentur.

Constantinopolis periculum euadit.

Arcadio IV. & Honorio III. Coss. periculum adiit vltimum Constantinopolis, viro militari prænunciatum, ignibus expeditis in cœlo ad inflammandam Vrbem, & terrâ motibus insolitis dehiscere paratâ; quod tamen geminum discrimen populus suis precibus ac pœnitentiâ discussit; Deus exoratus, & flexus, nihil præter minas intentauit; quid posset, minitare contentus.

Fritigildis S. Ambrosiū conuenit.

Fritigildis, Marcomannorum Regina, auditâ famâ S. Ambrosij ab eo formulam petiit, quam in modum Catecheseos vir sanctus descripsit. Insuper eam monuit, vti persuaderet viro suo Romanis seruare pacem; quod constantissimè præstitit, immotus dum alij Barbari per Romanum Imperium volitarent. Neque satis; vt tantum Antistitem videret, & alloqueretur, anno sequenti Mediolanum venit, sed eum reperit mortuum: atque vt sanctum receptumque cœlo venerata est, quem venerat admiratura.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4450.	1150.	497.

Eutropius & Stilico diffident.

Stilico statuerat in Orientem cum exercitu proficisci ad reprimendos Barbaros; id vt impediat Eutropius, ne nimiùm posset Stilico, eum ab Arcadio, & Senatu hostem declarari curat. Gil-

donem

donem quoque Comitem paganum, Africæ antea à Theodosio præpositum, sibi conciliat, sicque Africa periit Honorio, adjuncta est Arcadio, aut potiùs ab vtroque distracta est, vt magis impunè à Tyranno laceraretur.

Rediere hoc anno Romam Ruffinus & Melania infecti erroribus Origenistarum, & specie pietatis magni, atque potentes, iis infecerunt Vrbem, dolo Ruffini, autoritate Melaniæ. *Origenistæ Romæ.*

Nata est hoc anno 15. Kal. Iulij filia Arcadij Flaccilla; mortui duo viri celebres, S. Ambrosius & Nectarius: hic Constantinopoli 5. Kal. Octob. cui designatus successor Chrysostomus; ille Mediolani, sub diluculum Sabbathi sancti, pridie Non. April. cùm sedisset annos 22. menses ferè quatuor, annumque vitæ septuagesimum quartum delibasset; vir & viuus & mortuus miraculis clarus, Imperatoribus & Tyrannis suâ sanctitate & innocentiâ metuendus, ac superior; quod est omni miraculo mirabilius. *Mors S. Ambrosij & Nectarij.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4451.	1151.	398.

Gildo filius Reguli Mauricij, qui Firmo Tyranno olim restiterat, & à Theodosio Comes Africæ creatus erat, addito vtriusque militiæ magisterio, videns inter duos fratres malè coalitum Imperium; omnia posse in Africâ voluit; neque contentus ab Honorio ad Arcadium defecisse, Romam quoque perdere decreuit. Frumentum ergo in eam, de more, vetuit exportari ex Africâ; vnde Vrbs famelica tollendum esse Gildonem vociferata est. Frater eius Mascelzel, (Zosimo Masceldelus) veritus insidias fratris, in Italiam commodè fugerat, cuius etiam relictos filios Gildo peremerat; ille ergo Romanis armatus copiis, sed furore magis ac vltionis cupiditate, cum 5. millibus armatorum transit in Africam; quibus aggressus septuaginta Africanorum millia cecidit, deleuitque. Vsus, licèt Ethnicus, sanctorum virorum patrocinio; quando signifer *Gildo victus à fratre interit.*

ab

uisse ostendit, huic gem nusauaritiâ & crudelitate. Ac principio Timasium ex comitibus Ruffini paratum ad omne nefas etiam vltra aras, in Oasin deportari iussit; Abundantium Consularem virum Sidonem Phœniciæ, aut Pythiuntem, relegari voluit, nullâ de re sollicitus, nisi vt vindictam suam expleret, impleret arcam; domesticus latro, dum Barbari publici grassatores Imperium depopularentur.

Reliquiæ S. Ioann. Bapt. Alex. deportatæ

Tum deportatas esse S. Ioannis Baptistæ reliquias Alexandriam scribit author Historiæ Miscellaneæ, seu Theophanes, hoc est, ossa & cineres in quæ corpus eius, iussu Iuliani Imperatoris refossum Samariæ, combustum fuerat; vt à Barbaris semotæ, securiùs ac religiosiùs colerentur.

Constantinopolis periculum euadit.

Arcadio IV. & Honorio III. Coss. periculum adiit vltimum Constantinopolis, viro militari prænunciatum, ignibus expeditis in cœlo ad inflammandam Vrbem, & terrâ motibus insolitis dehiscere paratâ; quod tamen geminum discrimen populus suis precibus ac pœnitentiâ discussit; Deus exoratus, & flexus, nihil præter minas intentauit; quid posset, minitare contentus.

Fritigildis S. Ambrosiũ conuenit.

Fritigildis, Marcomannorum Regina, auditâ famâ S. Ambrosij ab eo formulam petiit, quam in modum Catecheseos vir sanctus descripsit. Insuper eam monuit, vti persuaderet viro suo Romanis seruare pacem; quod constantissimè præstitit, immotus dum alij Barbari per Romanum Imperium volitarent. Neque satis; vt tantum Antistitem videret, & alloqueretur, anno sequenti Mediolanum venit, sed cum reperit mortuum: atque vt sanctum receptumque cœlo venerata est, quem venerat admiratura.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4450.	1150.	497.

Eutropius & Stilico dissident.

Stilico statuerat in Orientem cum exercitu proficisci ad reprimendos Barbaros; id vt impediat Eutropius, ne nimiùm posset Stilico, cum ab Arcadio, & Senatu hostem declarari curat. Gildonem

donem quoque Comitem paganum, Africæ antea à Theodosio præpositum, sibi conciliat, sicque Africa periit Honorio, adjuncta est Arcadio, aut potiùs ab vtroque distracta est, vt magis impunè à Tyranno laceraretur.

Rediere hoc anno Romam Ruffinus & Melania infecti erroribus Origenistarum, & specie pietatis magni, atque potentes, iis infecerunt Vrbem, dolo Ruffini, autoritate Melaniæ. *Origenistæ Romæ.*

Nata est hoc anno 15. Kal. Iulij filia Arcadij Flaccilla; mortui duo viri celebres, S. Ambrosius & Nectarius: hic Constantinopoli 5. Kal. Octob. cui designatus successor Chrysostomus; ille Mediolani, sub diluculum Sabbathi sancti, pridie Non. April. cùm sedisset annos 22. menses ferè quatuor, annumque vitæ septuagesimum quartum delibasset; vir & viuus & mortuus miraculis clarus, Imperatoribus & Tyrannis suâ sanctitate & innocentiâ metuendus, ac superior; quod est omni miraculo mirabilius. *Mors S. Ambrosij & Nectarij.*

MVNDI	Vrb. Cond.	CHRISTI.
4451.	1151.	498.

Gildo filius Reguli Mauricij, qui Firmo Tyranno olim restiterat, & à Theodosio Comes Africæ creatus erat, addito vtriusque militiæ magisterio, videns inter duos fratres malè coalitum Imperium; omnia posse in Africâ voluit; neque contentus ab Honorio ad Arcadium defecisse, Romam quoque perdere decreuit. Frumentum ergo in eam, de more, vetuit exportari ex Africâ; vnde Vrbs famelica tollendum esse Gildonem vociferata est. Frater eius Mascelzel, (Zosimo Masceldelus) veritus insidias fratris, in Italiam commodè fugerat, cuius etiam relictos filios Gildo peremerat; ille ergo Romanis armatus copiis, sed furore magis ac vltionis cupiditate, cum 5. millibus armatorum transit in Africam; quibus aggressus septuaginta Africanorum millia cecidit, deleuitque. Vsus, licèt Ethnicus, sanctorum virorum patrocinio; quando signifer *Gildo victus à fratre interit.*

ab

ab eo in brachio cæsus, ideæque vexillum inclinans omnes suos ei se submittere impulit. Gildo desperatus sibi laqueo fregit gulam, sicque famelicis Romanis fecit satis: Mascezolem autem in Italiam reuersum de ponte per duos satellites Stilico præcipitauit in fluuium, cuius vorticibus haustus interiit, amicum expertus infidum, qui fratre suo confidere noluerat.

Chrys. Ep. se Constantinop. Ioannes Chrysostomus 4. Kal. Martias Constantinopolitanus Antistes inauguratur, per vim ferè ereptus Antiochenis; tam sollicitè expetitus à Principibus ad Episcopatum, quàm in eo malè acceptus.

Siricio succedit Anastasius. Hoc anno 8. Kal. Martias Siricius Papa cùm sedisset annos tredecim, mensem vnum, locum suum morte reliquit Anastasio, qui eius sedem conscendit pridie Idus Martias, à Petro Pontifex 37. patre Maximo Presbytero natus, atque inter officia Ecclesiastica enutritus, vt iis meliùs præsideret.

Honorius Mariam ducit. Honorius hoc anno conjugem duxit Mariam filiam Stiliconis ex Serenâ, fratris Theodosij filiâ; quibus nuptiis Stilico magnam sibi simul gloriam peperit, & inuidiam.

Vani rumores de Christiana Religione. Sparserant in vulgus Gentiles hoc anno desituram Christianam Religionem, confictis de eâ re variis oraculis; atque ita rudibus illuserant: sed stantem illam firmiùs agnouere, suam autem dejici, cum templis plurimis, quæ anno sequenti diruta, cum vanis hisce vaticiniis corruerunt.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4452.	1152.	399.

Tollitur Eutropius, ferente Gaina. Consules hoc anno fuere Manlius Theodorius, & Eutropius ille potens Eunuchus, de quo Claudianus, ... *titulumque effœminat anni* sed quem etiam morte suâ & ignominiâ notauit, expunctus ex fastis. Res autem ita se habuit. Cùm Gainas jam multùm in Imperio posset, Eutropius omnia, in Imperatorem & Eutropium rebellauit, clam tamen operâ vsus Tribigildi Barbari-

b ricarum copiarum Præfecti, à quo Phrygia & Pisidia desolatæ sunt; non tamen sine periculo eiusdem Trigibildi, qui à Valentino quodã Selgensi pastoritiâ manu oppressus esset, nisi ei Gainas subuenisset. Copijs ergo junctis cum Trigibildo Gainas, jam sibi nihil metuens, ab Imperatore Arcadio petit, vt sibi Eutropius inimicus dederetur ad necem; (erat autem tam potens Eutropius, vt aliqui Barbari sponte fierent Eunuchi, sicque vitam cum testiculis perderent.) Hunc ergo exuit insignibus Arcadius; quare ille sibi metuens confugit ad Ecclesiam, vnde fide datâ eductus in Cyprum primò, deinde Chalcedonem reuocatus, petente Gaina jugulatus est; & barbaro aliquid voluptatis, plus etiam bonis omnibus attulit.

Pulcheria hoc anno nata 14 Kal. Febr. temporis huius calamitates demulcere, & melioris Imperij spem visa est concitare. *Nascitur Pulcheria.*

Dum Theophilus Alexandrinus collectâ Synodo Origenem eiusque sectatores exagitat, Gaudentius & Iouius Comites in Africâ Deorum templa subuerterunt, & fregerunt simulachra; quod in varijs locis præstitum Honorij jussu; ita Præsulibus & Imperatoribus, Dei nutu, in Ecclesiæ bonum conspirantibus. *Deorum templa euersa cum statuis.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4453. 1153. 400.

Gainas, nihilo placatior cæso Eutropio, diuisis copijs in Bithyniam pergit, Trigibildum in Hellespontum mittit; mox Chalcedonem venit, ibique in templo S. Euphemiæ, cum Arcadio, quem acciuerat, colloquutus, dedi sibi postulat Saturninum Consularem, & Aurelianum huius anni cum Stilicone Consulem; quos gladio tantùm perstringens mittit in exilium, eos terrere contentus. His peractis, fretoque superato, Constantinopolim ingreditur, vbi petit Ecclesiam suis Arianis dari; sed huic restitit confidenter Chrysostomus, & verbis hominem ferum placauit, *Gainas omnia potest.* *Chrysost. restitit Gainæ.*

non

non Imperatore tantùm, sed & Barbaro exercitu præcinctis superior.

Gainas intercimitur. Moxtamen Gainas ab Vrbe recessit in Thraciam, specie ægritudinis, quasi abreptitius esset ad quem tum etiam missus ab Imperatore Chrysostomus. Verùm Barbaros suos in Vrbe sic distribuerat, vt aliquid moliri videretur. Cùm itaque rursus admouisset Vrbi copias Arcadius, ab Angelis custodibus cum Vrbe defensus, eum declarauit hostem, & Barbaros mœnibus inclusos cecidit. Gainas per Hellespontum fugiens in Asiam, à Frauittâ Gotho, qui cum classe suppetias Arcadio tulit, in Thraciam retrusus est; vbi postea cæsus, non satis graues de tot sceleribus ac cædibus pœnas dependit.

Alaricus Italiam, & Honorium turbat. Alaricus, Balthorum ex prosapiâ, Gothorum Rex, quem Theodosius magnifaciebat, ab eius filiis imprudenter contemptus, se non esse spernendum ostendit. Italiam enim ingressus, ad Poncondinianum penetrauit, & ad tertium à Rauennâ lapidem. Inde legatione ad Honorium missâ, Gallias & Hispanias obtinuit; quò dum pergerent, Stilico, improuidè per Saulum Ducem hominem Ethnicum eos adortus in die sacro Paschæ, victus est. Gothi vltionis auidi Italiam repetierunt; Romanis ostenderunt se inuadi facilè posse, difficiliter superari.

Origenistæ & Ruffinus damnati. Anastasius Papa Origenis errores damnat, eamque damnationem suis litteris Encyclicis denunciat; nec ita multò pòst Ruffinum euocatum ad se, & venire detrectantem, quanquam Apologiâ se purgasset, quia tamen Origenis mentionem non faciebat, damnat, atque expungit ex numero Catholicorum, qui jampridem ex piorũ albo propter inimicitias cum Hieronymo obliteratus erat.

Martyres Anaunenses & S. Vigilius Martyr. Hoc anno contigit trium Anaunensium Martyrum cædes 4. Kal. Iunias juxta Tridentum, dum Rusticorum Ambarualia nituntur impedire; quorum nex mirabiliter à Deo vindicata est, &

por-

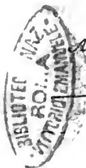
portentis, quibus tota regio asserta est Christo: eorum percussoribos parcitum ab Honorio, rogantibus Episcopis, vt martyrum sanguis tantùm animis prodesset, nihil corporibus incommodaret. S. autem Vigilius Episcopus Tridentinus, dum idolum comminuere conatur, à rusticis eius cultoribus obrutus lapidibus, ex iis coronam texuit, quàm ex Margaritis lapillisque, preciosiorem.

LIBER V.

Ab anno Christi 400. *ad* 500.

CAPUT PRIMUM.

DECAS PRIMA.

Ab Anno Christi 400. *ad* 410.

MUNDI	*Urb. Cond.*	CHRISTI
4454.	1154.	401.

Frunita Gothus Consul.

ONSULES huius anni creati sunt Vincentius, & Frunita Gothus, quem impensè Zosimus eius gentilis laudat, nec laudum in amicos, nec conuiciorum in aduersarios parcus: eius certè Frunitæ operâ retusa est audacia ac temeritas Gainæ, cuius caput præfixum pilo Constantinopolim delatum est 3o. Nonas Ianuarij; certissimo argumento, eum anno superiori interfectum esse; quod si maturiùs contigisset, multis prouincijs consultum esset, quas aut diripuit, aut prodidit.

S. Porphyrius Gazæ Episcopus, multa passus à Gazensibus Idololatris cum Ioanne Cæsariensi Metro-

Metropolitâ, à quo ferè per vim ordinatus erat, Constantinopolin venit vt impetraret Marnæi templi subuersionem. Quam impetrarunt in gratiam pueri Theodosij recens baptizati, Eudoxia piâ fraude huic negotio fauente. Quare missus Cynegius cum copijs, qui templum disturbaret; cuius loco excitata Basilica in formam crucis, sumptibus ipsius Eudoxiæ, puero mirabiliter indicante modum quo Marnæum inflammaretur: quod & illicò factum, ac Sacerdotum inanes conatus in ventum abiere.

Marnæum Gazæ di uitur.

Huic autem Gazensi causæ fauit tantùm consilio suo Chrysostomus, cui tum Eudoxia erat iratior, quod ab eo reprehensa esset de viduæ Theognosti cuiusdam vineâ, quam cùm Imperatrix reddere nollet, vt adiudicatam & detentam iniustè, à sancto Antistite ingressu Ecclesiæ prohibita est: addunt alij & viduam Alexandrinam vexatam, & Theodoricum appetitum insidijs ab eâdem propter diuitias, quas S. Præsul in pauperes distribuendas fœliciùs curauit; quibus percita & mulier, & potens, non tantùm se auaram, quod omnes fatentur, sed etiam furiosam demonstrauit.

Eudoxia in Chrysostomum odij causa.

Hoc denique anno, quo celebratum est quintum Carthaginiense Concilium 6. Kal. Iunij, post Consulatum non Cæsarij & Attici, sed Stiliconis & Aureliani, in quo conditi Canones 14. obijt S. Martinus Turonensis Episcopus, de quo in Prolegomenis diximus; qui tot miracula & viuus & mortuus edidit, vt ea etiam inuitus ingereret; per eum sanarentur aliqui, qui eodem ardore refugiebant valetudinem, quo ab alijs vulgò appetitur ac desideratur.

Moritur S. Martinus Turonensis.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4455.	1355.	402.

S. Anastasius summus Pontifex, cùm sedisset annos quatuor, mensem vnum, obijt 5. Kal Maij: cui successor datus Innocentius, 4. Kal. Iunij;

Moritur Papa Anastasius, ei succedit Innocentius.

ambo fortissimi Hæreticorum hostes, & Ecclesiæ propugnatores.

Theodosius Iunior Aug. Theodosius Iunior ab Arcadio 4. Idus Ianuarij creatur Augustus in Hebdomo, vt ferè simul disceret, & viuere, & imperare.

Theophilus & Chrysost. dissident. Cùm Theophilum Alexandrinum Chrysostomus monachis Origenistis reconciliare non potuisset, iidem Monachi desperantes se flectere posse Episcopum suum, de eo libellum obtulerunt Imperatori adeò plenum criminationibus, vt de eius vitâ ageretur. Crediderc aliqui id factum; saltem conniuente Chrysostomo. Quam ob causam accersitus est Constantinopolin Theophilus, & cò tantùm non perductus; vnde eius odium in Chrysostomum, quo paulò post atrociter vsa est Eudoxia.

Dissensio Chrysostomi & Epiphanij. Eodem tempore, eandemque ob causam venit in vrbem regiam Epiphanius, vbi lapidem mouit omnem vt Ioannes damnaret libros Origenis, de se forte non damnandos, si περὶ ἀρχῶν excipias. Discessit tandem ex Vrbe Epiphanius, iratus tam Eudoxiæ quàm Chrysostomo, & illi quidem quòd eam paulò acriùs in Monachos Ægyptios incendere non potuisset, huic autem quòd iisdem fauere visus esset; vnde vterque vtrique μάντις κακῶν extitit, Ioannes Epiphanio mortem eodem anno antequam Cyprum attingeret, Epiphanius Ioanni imminens exilium; ambo nimis vere vaticinati.

Concilium I. Mileuitanum. Mileuitanum Concilium hoc anno 6°. Kal. Sept. celebratum est Mileui in Numidiâ, quod primum dici debet; in quo iudicata causa quænam prima, quænam secunda Numidia dicenda esset, atque Constantina Metropolis Numidiæ dicta, eiusque Episcopo Xantippo contra Victorinum Primatus adiudicatus.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4456. 1156. 403.

Qui venerat accersitus ab Arcadio vt causam suam aduersus Monachos tueretur Theophilus; repen-

repente judex constitutus est in Ioannem Chrysostomum, ac multis acclamationibus quasi triumphans exceptus Principis Palatio. Cùm enim Ioannes accuratiùs excussisset locum illum 3. Regum cap. 18. *Congregate ad me Sacerdotes dedecoris, qui comedunt mensam Iezabel*; id contra se dictum Eudoxia, & qui ab eâ nutriebantur Seuerianus, Antiochus Acacius, atque Theophilus credidere; ab iis ergo Synodus congregata Chalcedone in suburbio Ruffini, quòd Δρῦς seu *ad Quercum* vocabatur, præsidente Theophilo triginta sex suæ factionis Episcopis; ad quam citatus est Chrysostomus. Accusatus de 45. capitibus, quorum præcipua, quòd non jeiunos ad communionem recepisset, & cum muliere dormiisset. Citatus ad hoc judicium ex Concilio 40. aliorum Episcoporum, qui tum versabātur Constantinopoli, Ioannes parere noluit. Itaque curantibus Eudoxiâ & Theodosio pellitur in exilium Pretenum Bithyniæ, populo vehementer indolente. Verùm ingenti terræ motu facto, ac plebe ad seditionem vergente, reuocatus est, funalibusque receptis ac cereis, Bosphoro, lintribus cooperto; adeo vt non ab exilio, sed ex victoriâ redire videretur. *In exilium expellitur Conciliabulo Chrysostomus; sed statim reuocatur.*

Non ita multò pòst celebrati sunt ludi ad Ecclesiam, ob argenteam Eudoxiæ statuam; quos oratione suâ exagitauit Chrysostomus; quare iterum collecti Episcopi, vocatusque Theophilus, ipse non adfuit, sed Legatos misit. Natali die suo nunciat Arcadius Ioanni se ad Synaxin non venturum, nisi se purgaret; sed non statim terminata est ista altercatio, cùm se tueretur sapienter Chrysostomus, aduersarii callidè atque vehementer aggrederentur. *Noua odij causa in Chrysostomum.*

Alaricus Rex in Italiam regressus vt inuaderet ac diriperet Romam, ad Pollentiam vrbem Liguriæ per Stiliconem magnâ afficitur clade, quâ penitus deletus erat, immo & captus Rex Barbarus, nisi eum perfidiosè elabi passus esset *Alaricus vincitur à Stilicone.*

proditor, jam de filij sui Imperio, quàm de Republicâ sollicitior, cùm tamen vtrumque perdiderit.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4457. 1157. 404.

Iterùm mittitur in exilium Chrysostomus.

Accusabatur Chrysostomus quòd expulsus Concilio, sine Concilij authoritate redijsset; excipiebat ille id ab Arianis statutum, aliunde se à 31. Episcopis absolutum esse. Tandem sic vrgent Arcadium aduersarij, vt ille Ioanni juberet ab Ecclesiâ facessere; quod hic negat, sibi Ecclesiam à Deo non ab Imperatore concessam obtendens. Pridie ergo Paschatis procedit, Baptismum publicè celebraturus; sed immissus miles omnia cædibus miscet, adeo vt Ecclesia à Barbaris occupata putaretur. Vinctus ergo abducitur in exilium Chrysostomus, fautores eius, *Ioannitæ* dicti, dirè vexati Romam ad Innocentium confugiunt; qui monet Honorium vt scribat ad fratrem, & Thessalonicæ synodus ex Orientalibus & Occidentalibus Episcopis habeatur in causâ Chrysostomi; cuius innocentia patebat omnibus, nisi qui per odium sibi oculos obuelassent.

Miræ secuta sunt eius exilium.

Statim à Ioannis egressu, ignis diuinitus ex eius throno exiliens, meridie in altum assurgens totam Basilicam incendit, & ab eâ desiunctum Senatus Palatium, cum multis ædificijs, per medium populum innoxiè transiliens. Seruata tantùm mirabiliter ædicula, in quâ vasa sacra seruabantur, ne facti suspicio in Ioannem, aut eius fautores caderet. Dira habita quæstio per præfectum Æthnicum, etiam de Clericis & Diaconissis, immunes ab hoc incendio Ioannis amicos præstitit. Verùm postea aliud malum grauius accidit; pridie enim Kal. Octob. grando insitatæ magnitudinis Constantinopolin lapidauit; & quatriduo post, pridie Nonas Octobris

Eudoxia moritur.

obijt Eudoxia; cùm in eius vtero fœtus mortuus computruisset, sepulta 4. Idus eiusdem mensis.

menfis, expertura Dei judicium, quæ bis fceleratos judices in fanctiffimum virum armaffet.

Honorius fæculares ludos, & gladiatoria certamina, ante prudenter abolita, fieri permifit; quæ poftea multo fanguine Romano penfata funt, vrbs flammis Barbaricis purganda fuit. *Gladiatorij ludi restituti.*

Carthagine Synodus 6. Kal. Iulij habita eft, in quâ decreta Legatio ad Honorium de coërcendis Donatiftis, qui jam non tantùm fraudibus, fed etiam cædibus graffabantur, quæ hæterodoxis familiares funt, experiri omnia potiùs, quàm fe fubmittere paratis. *Donatiftæ reprimendi.*

Contigit etiam hoc anno S. Auguftini cum Felice Manichæo difputatio, in quâ hic victus fuam eiurauit hærefin, multifque idem facturis præluxit: quamobrem Hippone deinceps hæc fecta penitùs concidit, exitu feliciffimo difputationis huius atque victoriæ. *August. cum Felice difputatio.*

Mortua eft denique hoc anno S. Paula, cùm in fancto propofito Romæ annis 5. Bethlehemi annis viginti perfeueraffet; & fanctiffimo fine claufit vitam, ætatis 56. cum menfibus octo, ac diebus vndecim; nacta laudatorem, quo meliorem nec Alexander magnus optare potuit, S. Hieronymum. *Moritur S. Paula.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4458. 1158. 403.

Chryfoftomus Cucufum à militibus deducitur, oppidum inter Armeniam Minorem, & Ciliciam, ideoque nonnunquam vtrique contributum. Fuit hoc iter difficile, ac periculofum propter Ifauros latrones, grauiffimum Ioanni ob febres ac ftomachi dolores. Sed adhuc finis itineris intolerabilior, cùm in eo loco omnia deeffent, præter eximiam Chriftianorum in eum reuerentiam & amorem. *Exilium Chryfoft. graue.*

Romæ Epifcopi Italiæ congregati Honorium compellunt, vt accuratè fcribat ad fratrem, eiufq; auxilio Synodus celebretur Theffalonicæ, ibique Ioannis caufa terminetur, quæ Orientem, *Legati Romani miffi pro Chryfoft.*

& Occidentem suspensum distractumque tenebat. Legati huius Concilii, acceptis Honorii & Innocentii litteris, Constantinopolin proficiscuntur, multis laboribus susceptis vt nihil agerent.

Arsacius suffectus Chrysost. Arsacius in locum Chrysostomi suffectus post 14. menses moritur; inimicis sanctissimi viri omnibus non diù superstitibus.

Concilium Toletanum. Celebratum est hoc anno in Hispaniâ Concilium Toletanum 7º. id Oct. quod vulgò primum inscribitur, cùm secundum sit; certè si non primum, saltem præcipuum.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4459. 1159. 406.

Legati malè habiti redeunt Romam. Legati à Synodo Romanâ missi impediuntur ingredi Constantinopolin, atque in Castello iuxta Vrbem detinentur: eripiuntur eis per vim litteræ, fracto etiam vni ex Legatis per Tribunum pollice; negantesque nouo communicare Episcopo, imponuntur putri nauigio, promissâ pecuniâ nauclero vt eos perderet. Sed cùm Lampsacum delati essent, mutatâ naue peruenerunt in Italiam incolumes. Ideo Atticus Sebastenus, qui Arsacio post 4. menses successerat, & Theophilus Alexandrinus damnati ab Innocentio, cæterique persecutores Ioannis, qui hoc anno ex Cucuso ob grassantes Isauros translatus est Arabissum; vnde litteras dedit ad Olympiadem, quæ eius causâ exilium quoque passa est. In iis cùm

Pelagii initia. queratur Ioannes de Pelagio monacho, non leuis iniicitur suspicio tum Pelagium hæreseos suæ venenum sparsisse, longè plus Ecclesiæ quàm exilium Chrysostomi nocituræ.

Samuelis reliquiæ. S. Samuelis reliquiæ Constantinopolin hoc anno translatæ sunt, ex vrbe Silo, 14. Kal. Iulias, pompam ducentibus Arcadio Imperatore, Anthemio Præfecto prætorii Exconsule, & Æmiliano Vrbis præfecto, cùm vniuerso Senatu; veriùs triumphus quàm funebris magnificentia & panegyris fuit.

Hoc

Hoc anno multi Barbari Europam depopulati sunt: nam Vvandali & Alani aliique populi pridie Kal. Ian. traiecto Rheno Gallias depopulati sunt. Quæ autem clades tum inuectæ sint in Gallias, dolentiùs deplorant S. Hieronymus & Orosius, aliique; earumque causam in Stiliconem reiiciunt, vti volentem his Barbaris, vt in filium Eucherium transferret Imperium. Sic Principes dum degustare tantùm volunt sui Principatus delicias, ac negotiorum curam in alios refundunt, Imperia sua perdere, & præposteras voluptates ærumnis grauibus sarcire solent. *Gallia à Barbaris direpta.*

Radagaisus Scytha, & paganus, cum ducentis, aut vt alii volunt, quadringentis suorum millibus malè accepit Italiam, donec ei oppositi Huldinus & Sarus Hunnorum Gothorumque reges magnâ illum strage deleuerunt: amputatum Radagaiso caput, milites eius captiui singulis aureis venditi, aut, vt ait Orosius, singuli captiuorum greges singulis aureis venierunt, sicque mancipiis, quam terruerant, totam impleuerunt Italiam. *Radagaisus cæsus.*

Vigilantius, natione Hispanus, patriâ Calagurritanus, hoc anno, quod sub sanctimoniæ laruâ occultarat, virus cœpit euomere mpugnabat hic sanctorum reliquias, ieiunia, cœlibatum Clericorum, & alia eiusdemmodi; quæ sic confutauit S. Hieronymus, vt eorum author non Vigilantius, sed Dormitantius dicendus esse videretur. *Vigilantius hæreticus.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4460. 1160. 407.

Chrysostomus Arabissum relinquere, atque Pithyuntem ad littus Euxinum duci jubetur. Sperabant aduersarij crebrâ locorum mutatione languentem alioqui virum interiturum: nec eos fefellit opinio. Eo enim dum pergit, cùm in templo quodam Comanis propinquo pernoctaret, S Basiliscus eius loci Episcopus, Nicomediæ *Pythiuntem Arabisso ducitur Chrysost.*

sub Maximiano Martyr, ei suum pollicitus est consortium in sequentem diem. Quare splendidè vestitus, munitusque Sacramentis, placidè animam exhalauit, 18. Kal. Octobris, non Decembris, & in eâdem cum Basilisco Ecclesiâ sepultus fuit, nec animo nec corpore ab eo disjunctus. Vixit annis 52. Mensibus 8. sedit Episcopus annos 9. menses sex, dies viginti; vir quo eloquentiorem non habuit Ecclesia, & fortasse constantiorem, immò neque doctiorem, dignumque quem ipse sanctus Paulus priuatis colloquiis erudiret. Eo demortuo, non priùs Innocentius & Occidentales cum eius judicibus communicare voluerunt, quin eius nomen in sacra dipthycha referretur, expungeretur Arsacij nomen, vt eum verè Episcopum mortuum esse, atque receptum cœlo posteritas intelligeret.

Moritur Chrysost.

Legatio de Donatistis, & Paganis coercendis

Idibus Iunii celebrata Carthagine Synodus, vnde decreta Legatio ad Honorium aduersùs Paganos & Donatistas, qui in Catholicos vires conjunxisse videbantur; cùm eadem inuehere soleant mala, & qui nondum sunt, & qui sunt mali Christiani.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4461. 1161. 408.

Obit Arcadius Imp.

Obiit hoc anno Arcadius, anno ætatis suæ 31. cùm imperasset cum patre annis 12. ab obitu patris tredecim, cum mensibus 3. diebus 15. Is moriens ventus filio suo octenni, commendauit eum Isdegerdi Regi Persarum, qui pactus cum Romanis fœdus 100. annorum, misit ad eum erudiendum Antiochum virum doctissimum & prudentissimum, vt eius ageret curam. Addiderat quoque moriens, Anthemium præfectum Exconsulem, & Pulcheriam jam annos quindecim natam, vt fratri loco matris esset; virginem sapientissimam, & quæ sororibus Arcadiæ & Marinæ hoc anno virginitatem persuasit, quam & ipsa diligentissimè seruauit,

Rex Persarum tutor Iunioris Theodosij.

ruit, ideo post digna Imperio judicata.

Stilico Comes interea, jam quasi Honorij & Imperij Romani Magister, cuius duæ filiæ Maria & Themantia Honorio nupserant, (ambæ tamen virgines obierunt) Alanos, Sueuos, & Vandalos populares suos donis illectos in Honorium excitat, eorumque auxilio Fucherium filium suum Cæsarem creare destinat. Alaricum quoque in Epiro distinuerat, quominus in Arcadium progrederetur, jam autem in Illyricum transgressus. Legatos misit ad Honorium, qui pecuniam deposcerent sibi promissam, ob moram ejus jussu in Epiro factam. Itaque Stilico Romam aduolat, efficitque vt ei quatuor millia librarum auri mitterentur, vno reclamente Lampadio, qui id *non pacem, sed pactionem seruitutis* inclamauit; sed bonus Honorius acquieuit Stiliconis consilio, sicut de omittendâ in Orientem profectione quam meditabatur: intentauit enim ei minas a Constantino, qui jam Arelatem Tyrannus occuparat, cùm eius consiliis interesset Stilico, omnibus aliis Tyrannis nequior. *Stilico affectat Imper.*

Enimuero Constantinus, (quem alij Constantium vocant) origine Britannus, tantùm ob nomen, & patriam, ac filium Constantem dictum, acclamatus est Imperator, & idoneus judicatus ad Barbaros abigendos, vt olim Magnus Constantinus. Iam autem iidem milites Britannici duos alios elegerant Augustos, Marcum statim exautoratum, & Gratianum post 4. menses interfectum. Constantinus igitur iis suffectus Arelatem vsque processit, ac filium Constantem ad regendas Hispanias misit; sed vterque se suo nomine indignum reddidit, & tantùm ostendit imperandi voluntatem. *Constantinus Tyrannus.*

Interea Olympius, vir bonus ac justus, permotus Tyrannide Stiliconis, quam in perniciem Imperij paratam videbat, Honorium adit, & quo sint eius res in statu exponit. *Olympius dedocet Honorium.*

Stilico interimitur.

Imperator quasi euigilans Tyrannum perdere statuit, in quem commodè Sarus Hunnorum dux rebellarat. Fugit itaque Stilico, suum caput appeti videns, in Ecclesiam Rauennæ: mox se militibus dedit, asserentibus sibi tantùm esse commissam eius custodiam, non necem. Sed aliud decretum ab Honorio venit vt capite minueretur. Sic periit ergo vir ambitiosus, & tantùm religioni addictus quantùm res eius sinebant; daturus fortè Imperio alterum Iulianum, certè Bucherium Etnicum, & qui templa Deorum patefacere decreuerat.

Gentiles, & Donatistæ abutuntur morte Stiliconis.

Abolita fuerant ab Honorio Acta omnia Stiliconis. Gentiles ergo atque Donatistæ emissa contra se decreta, Honorij negarunt esse, asseruerunt esse Stiliconis: sed missa Legatio ex tertiâ Synodo Carthaginensi retulit ab Imperatore omnia iterum confirmata fuisse; sibi, nisi grauiter mulctari vellent, esse deinceps quiescendum.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CRISTI.
4462.	1162.	409.

Alaricus pacem petens rejicitur.

Alaricus, Stilicone sublato, reconciliari conatus est Honorio, & id expediebat vtrique; sed Honorius malis consiliis vsus bellum prætulit paci, & imparatus atque ignauus, contra fortem & non contemnendis copiis instructum. Alaricus ergo coniunctus fratri Ataulpho, qui exercitum ex Gothis & Hunnis confecerat, statuit Imperii caput petere, & saltèm terrere Romam, vel, si fortuna faueret, occupare.

Eucherius caeditur.

Hoc anno Eucherius filius Stiliconis, Rauennæ captiuus, jussu Honorii ab Arsacio & Terentio Eunuchis interfectus pœnas dedit Imperio atque religioni, qui vtrumque atterere decreuisset. Cæsa quoque Serena vxor Stiliconis, & Honorij consobrina, jubente Senatu, ad-

adnitente Placidiâ Honorij sorore, quasi eius nutu Barbari Romam cinxissent, eâque sublatâ soluturi essent obsidionem; sed eius morte nihil factum, nisi vt pœnas dependeret filio procurasse Imperium, & initæ cum marito suo perduellionis.

Offertur purpura Constātio

Constantius interea mittit ad Honorium Legatos, quos suscepit amicè in magnas redactus angustias Imperator, & huic offert purpuram, quam non poterat denegare, rapiendam sine dubio, si recusaretur.

Hispaniæ vexata a Barbaris.

Alani, Vandali, Sueui hoc anno Hispanias ingrediuntur, in eas inducti per Constantem, filium Constantini Tyranni, aduersus Didymum & Verinianum fratres cognatos Honorij Imperatoris, quibus interemptis Barbari nobilissimam hanc regionem depopulati sunt. En quibus hominibus Romani milites Imperium contra Barbaros defendendum commiserant.

Soluitur Romæ obsidio, & iteratur.

Romani obsessi, fame pressi omnia circumspiciebant: authores erant aliqui, vt gentilitia fierent sacra, & hoc extremis saltèm malis remedium vltimum adhiberetur; quod & permisisse Innocentium Pontificem Zosimus turpissimo mendacio fabulatus est. Tandem multo auro appenso soluta est obsidio; & vt ageretur de honestis conditionibus pacis, missi à Senatu & Alarico Legati ad Honorium, quorum vnus fuit Innocentius. Sed cùm Honorius vtriusque militiæ præfecturam denegaret Alarico, quod vehementer optabat, iterum obsidetur Roma spoliata diuitijs.

Pinianus à populo postulatus Clericus.

Abruptâ tantisper obsidione, Pinianus cum Seniore Melaniâ, & Melaniâ Iuniore conjuge, atque socru suâ Albinâ, Carthaginem venit, inde Tagastam, inde Hipponem ad Augustinum & Alipium, à quibus suscepti vt eorum dignitas & calamitas exigebat. Sed populi facto concursu, Pinianus Presbyter tantùm non creatus est, ac jurare compulsus se, si Clericus fieret, nus-

quam nisi Hippone futurum. Quâ de re se purgauit Augustinus, quasi se inscio inuitoque factum. Melania Senior posthæc nauigauit Hierosolymam, vbi post 40. dies ab eius accessu, Origenis errores jampridem execrata, religiosè mortua est & piè; vbi olim Christus spiritum emiserat.

Melania senior moritur.

Constantinopolim translatæ sunt reliquiæ S. Iosephi Patriarchæ filij Iacobi, & Zachariæ Patris S. Ioannis prodromi, 6. Non. Sept. & cum eo honore depositæ in magnâ Ecclesiâ, quem eorum dignitas postulabat; digni quoque visi sanctis viris annumerari, & in sacra diptycha referri; huius gratiâ felices, quem aut repræsentarunt, aut præcinuerunt.

Reliquiæ Constant. translatæ.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CRHISTI
4463.	1163.	410.

Hoc in Oriente creatus Consul Varanes, in Occidente ab Attalo Tertullus, cuius nomen non est additum fastis, propterea quòd à Tyranno factus esset. Enimuerò Alaricus Vrbem obsidens, Romanos coëgerat Imperatorem eligere Priscum Attalum Vrbis tum præfectum, qui mox Alaricum & Valentem Duces militiæ dixerat, & Consulem gentilem suum Tertullum; omnes Arianos, ipse Arianus. Tum monuit Attalum sapienter Alaricus, vt Drumam cum copiis Barbaricis in Africam mitteret, atque inde Heraclianum Honorii ducem expelleret; ille improuidè Constantem seu Constantium cum paucis militibus eò præmisit; qui primo aduentu cæsus ab exercitu Heracliani, Africam asseruit Honorio, sicque vanis Vatum & Augurum responsis miser Attalus delusus est. Porrò antequam res eius in Africâ conciderent, mouerat aduersus Honorium Rauennæ degentem, & jam Ariminum vsque duxerat exercitum; quando ei Honorius purpuram obtulit, & consortem Imperii creare voluit: sed hæc respuit Attalus, Insulam duntaxat premisit

Attalus creatur Augustus.

Fames ingens Romæ.

fit in quâ fecurè viueret. Cùmque jam mifer Honorius pararet naues, quibus ad Theodofium in Orientem confugeret, noctu fubitò magnus militum numerus ex Oriente Rauennam appulit, quibus fretus Rauennæ, aleam belli fubire decreuit. Acceffit & aliud Attalo incommodum, quòd Heraclianus jam victor frumentum ex Africâ deferri prohibuerit, vnde fecuta fames ingens, quæ tanta fuit, vt pretium humanis carnibus in circo peteretur, matres filios fuos vorauerint, edule nihil, quantumuis horrendum, à famelicis omitteretur. Huic vt prouideret Attalus, in Vrbem reuocabatur: quare eius imprudentiâ iratus Alaricus hominem purpurâ fpoliat, quam ad Honorium mittit, eum tamen apud fe retinet cum Ampelio filio, vt vtrique ab Imperatore fecuritatem obtineret. Sic Alaricus Barbarus arbiter Imperij videbatur, cuius ex voluntate facti, infectique Imperatores penderent. *Exauto ratur Atta-lus.*

Pacem ergo inire ftabilem cum Honorio moliebatur Alaricus; fed eam Sarus Hunnorum Dux, Honorio tum militans, perfidiosè abrupit. Hic enim cum trecentis fuis ftrenuiffimis in Alaricũ incautum irruens, aliquot ex Gothis interemit, omnes turbauit; nec morâ, iratus Alaricus Honorio, quafi huius cladis autori, redit ad obfidẽdam Romam. Quomodo autem hæc capta fuerit, facilè ftatui non poteft; fed capta tamen, dato nihilominus priùs fuis præcepto, vti temperaretur ab eorum fanguine qui ad SS. Petri atq; Pauli Bafilicas confugiffent. Neque tantùm, fed vafa facra iifdem Ecclefiis reddita, Gentiles acerbiùs tractati à victoribus, Chriftiani humaniùs; Vrbs tamen direpta cum multo fanguine, graffationibus, ftupris; quæ à barbaris expectari debuerunt. Capta tum quoque Galla Placidia foror Honorij, & Arcadij, Ataulpho defponfata, magno Romanorum dedecore, cùm his nuptiis Imperatorius fanguis cum Barbarico mifceretur. *Roma tertium obfidetur, & capitur.*

Ala-

Alaricus obit; succedit Ataulphus. Alaricus triduò pòst, Vrbem captam relinquit, profectus Rhegium, vt inde transiret in Siciliam: sed nauibus tempestate disjectis, hic morbo periit, sepultusque in Basento fluuio cum multis opibus, alueo priùs deriuato, operisque cæsis omnibus, quæ huic sepulturæ allaborarant. Statim ergo in eius locum suffectus est Ataulphus eius aut frater & affinis; qui statim in Vrbem recurrens, eam iterum populatus est, indeque Gallam Placidiam abductam ad Forum Cornelij, seu Imolam, duxit vxorem. Ex tanto naufragio multi se subduxere, & in varias orbis Romani partes *Romani multi fugiunt in Africam.* abiere, plerique in viciniorem Africam, inter quos Proba cum Iulianâ filiâ, & Demetriade Iulianæ filiâ, diriorem expertæ Heraclianum Carthagini, quàm Alaricum Romæ: eò quoque perrexere Marcella atque Principia, quæ S. Petri Basilicæ suam debuere incolumitatem; neque diu Marcella superstes fuit, hoc anno, sicut & Pammachius, mortua, vt innumeros taceam, quos aut barbaricus gladius, aut fames, aut exilia sustulere; ex magnâ vrbe factum est magnum desertum.

Ruffinus moritur. Ruffinus Aquileiensis, patriâ suâ Aquileiâ per Alaricum destructâ, fugit in Siciliam, vbi obiit Pelagij antecessor & magister, discipulus Origenistarum, & omnibus iis contumeliis dignus quas in eum S. Hieronymus aduersarius acerrimus effudit.

Synesius Ep. Ptolemaidis. Synesius maximus Philosophus, patriâ Cyrenensis, tribus annis antequam pax iniretur inter Theophilum & fautores S. Chrysostomi, creatus est ab eodem Theophilo Alexandrino Episcopus Ptolemaidis; qui modis omnibus hoc onus excutere conatus est, famâ etiam neglectâ, adscitisque vitiis quorum immunis erat. Sed hæc conficta satis intelligebat, qui huic imponebat manum; & opere ipse confirmauit, quod linguâ perperam effutierat.

CA-

CAPVT II.

DECAS SECVNDA.

Ab anno Christi 410. ad 420.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4464.	1164.	311.

THeodosius Decennalia Constantinopoli, Honorius Romæ vicennalia celebrauit, quando & huius negotia pænè posita emerserunt. Namtum Constantius Comes aduersus Constantinum Imperatorem missus, apud Arelatem eum obsedit, & captum occidit, cuius caput 14. Kal. Octob. in conto Romam allatum magno gaudio Vrbem, maiori perfudit Honorium. Neque melior Constantis filij conditio; hunc enim Geron ius Viennæ interemit; sed eius loco Maximum quendam substituit; verùm cùm paulò pòst Gerontius à militibus quoque occisus esset, ablata fuit Maximo purpura, hicque fugere compulsus est in Hispanias, vbi inter Barbaros vixit, neque Romanus, multò minùs Cæsar. *Honorij res assi- ctæ refur- gunt.* *Tyranni exorti, & sublati.*

Marcellinus Tribunus in Africam missus anno superiori ad componenda dissidia inter Catholicos, & Donatistas, hoc anno celebrem illam Collationem constituit, in quâ superiores Catholici multos schismaticos in suas partes pertraxere, reliquis frementibus, & de more in suâ peruicaciâ obstinatioribus.

Qui fuerat missus ab Isdegerde Persarum Rege ad instituendum Theodosium Antiochus, hoc anno in ordinem redactus est; Pulcheria Imperium sola administrauit, supra sexum suum prudens, & in quâ sapientia cum pietate decertabant, *Pulcheria Imperium admini- strat.*

Con-

Concilium in Andronicum. Concilium coëgit hoc anno Synesius ex prouinciâ Pentapolitanâ aduersùs Andronicum Præfectum, hominem nequam, quem & à communione fidelium separauit. Is demum resipuit, eamque pœnitentiam egit vt Ecclesiæ reconciliari mereretur; magnum Ecclesiastici fortitudinis, ac vigoris monimentum.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4465. 1165. 412.

Tyranni barij. Coss. Honorio Aug. IX. & Theodosio Aug. V. Iouinus & Sebastianus fratres Narbone cæsi Honorium metu liberarunt. Sed eodem tempore Heraclianus in Africâ nimiùm potens Tyrannidem arripuit, homo crudelis, & jampridem re, si non nomine Tyrannus; quando Attalus in mari captus, & exhibitus Honorio, mitiùs habitus quàm ejus Tyrannis iterata exigebat Huic enim tantùm truncata manus, tanquam furi, qui Imperium rapere voluerat, toto corpore mutilandus.

Gothi Galliis potiuntur. Gothi Ataulpho duce ingressi Gallias, h c delegere stabilem sedem, & in regione Imperij Romani amœnissimâ degere statuerunt; vnde tamen à fortioribus & dignioribus populis depulsi sunt.

Theophili locum obtinet Cyrillus. Hoc anno mortuus Theophilus 15. Kal. Nouemb post triduum Cyrillo suum reliquit locum: quare Atticus Constantinopolitanus, & Cyrillus Alexandrinus Chrysostomi nomen in Diptycha retulere; sicque composita lis, cuius mora viuens Theophilus erat.

Donatistæ puniti. Honorius Donatistas ex Collatione factos pervicaces puniri jubet, laicos graui pecuniæ pensitatione, Clericos exilio. Ex quibus cùm non resipiscerent, sed efferati rabie crudeliùs in Catholicos sæuirent, S. Augustinus Marcellinum Comitem orauit, vt iis de cæde conuictis parceret, & ab eorum sanguine parceretur, qui Catholicorum sanguinem tam sæpe, tam atrociter profudissent; quoniam Ecclesia non cædendo, sed

pa-

patiendo proficit.

Cirtæ in Numidiâ hoc anno Concilium habitum est in causâ etiam Donatistarum sub Siluano huius prouinciæ Primate; ex cuius epistolâ intelligitur quo ardore Catholici inflammarentur ad eos ad sanam mentem reuocandos, cùm ipsi furerent; hos ægrotasse, illos medicam insanientibus manum obtulisse. *Cirtense Conciliũ de Donatistis.*

Cælestius primarius discipulus Pelagij, à Paulino Diacono conuictus Pelagianæ hæresis in publicâ disputatione, Episcopali iudicio damnatus est; fassusque est huius autorem esse Ruffinum. *Cælestius conuictus, & damnatus.* Hæc quoque antea damnata fuerat Romæ in Iouiniano, qui hoc anno relegatus est in insulam Boam in orâ Illyrici: vbi inter luxuriosas epulas libidinum & voluptatum magnus fautor turpem effudit animam. *Iouinianus relegatus.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4466. 1166. 413.

Pelagius, scriptâ Epistolâ ad Demetriadem nobilem virginem, & spreto nobilissimo sponso paulò ante nuptias Deo consecratam, Carthagine, quis esset aperuit. *Pelagius agnoscitur hæreticus.* Hæc malè ab ignaris est attributa vel Augustino, vel Hieronymo, quibus Gratianus imposuit. Sed hæc accuratè refutata est ab Augustino, vt hæresibus scatens, & sic inchoatur; *Si summo ingenio*: quò ab aliâ Catholicâ ex primis illis verbis distinguatur. Fuit autem ille Pelagius origine Scotus, monachus voluptuosus, & priùs corpore corruptus quàm animo; vtroque inquinatissimus, qui & sordes suas pluribus alliuit, licet à viris sanctissimis Hieronymo & Augustino accuratè dilutas & detersas.

Burgundiones, qui se Romanorum sobolem gloriabantur, gens olim tenuis, postea multitudine pollens, semper fortis, hoc anno partem Galliæ Rheno proximam inuasit, atque retinuit, saltem nomine, ad hæc vsque tempora; etiam si populus iste in Francos transierit, à quibus non *Burgundiones sedent in Gallia.*

mul-

multùm moribus & indole distabat.

Heraclianus victus & cæsus. Hoc anno nominatur vnus Consul Lucius, cùm Heraclianus Consulum alter ob tyrannidem obliteratus sit. Hic cum classe septingentarum nauium, ac tribus armatorum millibus, in Italiam nauigans, obuiam habuit Marinum ducem ad Otriculum, à quo sic victus est atque profligatus, vt cum vnâ tantùm naue Carthaginem fugerit: vbi in æde Memoriæ cæditur à percussoribus quos in eum Honorius immiserat. Sabinus eius gener, & tyrannis socius, fugit Constantinopolim, vnde retractus, exilio tantùm mulctatus est, quia non suo, sed soceri ductu peccasse videbatur.

Marcellinus Tribunus occiditur. Inde missus est ad prouinciam illam ordinandam Marinus, qui Marcellinum Tribunum illum pietate nobilem, cuius operâ collatio inter Catholicos & Donatistas peracta fuerat, interimendum curauit insidiis Donatistarum circumuentum, qui vires suas, & industriam impenderunt, vt eum perderent. Quare Marcellini quasi martyris memoria recolitur in Ecclesiâ 8. Idus Aprilis, quia non ob culpam suam, sed propter nauatam Ecclesiæ operam perdidit caput, cum amplissimâ mercede suæ pietatis.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4467.	1167	414.

Pulcheria Augusta. Pulcheria Theodosij soror hoc anno dicta est Augusta, cùm tamen longè antea re dignitatem illam, licèt nomine nondum haberet.

Gothi Romani fiunt. Constantius hoc anno Consul, cum filio suo Constante degens Arelate, Narbonâ Gothos expulit, atque in Hispaniam abire compulit, interdicto nauium commeatu, & vsu peregrinorum commerciorum. Præerat Gothis Ataulphus, qui cùm antea statuisset abolere Romanorum & Augusti nomina, eorum loco Gothorum, & Ataulphi substituere, videns consilia sua malè cedere, & præterea delinitus Placidiæ vxoris suæ illecebris, decreuit Imperium Romanum copiis Gotho-

thorum reparare; sed tum id consilij cepit, cùm plus voluntatis, minùs virium habuit.

Gothi vt res suas labantes in Galliâ repararent, Attalo suaserant vt iterum purpuram resumeret, ei polliciti auxilium. Et verò aliquid potuit, quandiu hi populi formidabiles extiterunt; qui cùm euanuisset metus, Attali quoque fortuna euanuit. *Attalus resumit purpuram.*

Iidem Gothi non contenti Hispaniarum parte, paratâ classe in Africam transfretare parant: sed in freto Gaditano tempestate agitati magnam partem nauium suarum cum vectoribus perdidere, amissâ Africæ spe, valde debili Hispaniarum. *Gothi tempestate iactantur.*

Honorius in Donatistas grauiùs agere parat, misso in Africam Dulcitio Tribuno; à quo pecuniâ laicis imperata, Clericis exilium indictum. Cùm tamen sibi aliqui Episcopi violentas inferrent manus, vt pro Martyribus colerentur, eâ de re interrogatus Augustinus, respondit satiùs esse perire paucos, quàm plurimos damnari. Mitiùs tamen cum iis actum; nec Dulcitius vi, sed minis potiùs reformidatus est. *Dulcitius Trib. missus in Donatistas.*

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4468.	1168.	415.

Attalus à Gothis transeuntibus in Hispaniam neglectus, immo ab iis eodem pertractus, tandem præsidio omni destitutus capitur, & viuus offertur Constantio Patricio, posteaq; in triumphum ductus ab Honorio mancus in Liparam insulam relegatus perdidit tantùm manum, qui caput amittere debuerat. *Attalo capto truncantur manus.*

Ataulphus Gothorum Rex dum paci cum Romanis ineundæ studet, Barcinone, suorum dolo, cum sex liberis occisus est. Successit ei Sigericus, à suis pariter Gothis necatus, quòd in pacem inclinaret. Electus itaque Vvallia, fœdere cum Romanis sancito, felicior fuit: suscepitque bellum aduersus Alanos & Vvandalos Silingos, pollicitus Romanæ securitati periculum suum *Gothi Reges cæsi.*

contra

contra omnes Barbaros qui in Hispaniis insederant, vt sibi pugnaret, Romanis vinceret. Idem etiam rescripsere ad Honorium Alanorum, Sueuorum, & Vandalorum Reges, eumque rogarunt vt ab omnibus obsides acciperet, & cum omnibus haberet pacem, dum ipsi inter se confligerent, & tam victi quàm victores Imperio Romano allaborarent; consilio, in quo plus furoris, quàm amoris esse videretur.

Barbari suem & Romanis.

Inuentio S. Stephani. Gamalielis &c.

Hoc anno Luciano presbytero Ecclesiæ Caphargamalæ, in territorio Hierosolymitano, apparens in somnis Gamaliel, eundem admonuit vbi suum lateret corpus, S. Stephani, & Abibi filij eiusdem Gamalielis: quæ mox ingenti pompâ translata Hierosolymam tot miracula ediderunt, vt iis totus Oriens atque Occidens coruscarit. Celebratur etiamnum illa Inuentio in Ecclesiâ 3. Non. Augusti, legiturque Epistola, quam tum Iulianus ad omnes fideles scripsit, egregium antiquitatis monimentum.

Diospolitana s. Synodus in causa Pelagij.

Tum autem, vt ex eâdem Epistolâ liquet, habita est Synodus Liddæ seu Diospoli, cui interfuere Episcopi quatuordecim, atque inter cæteros Eulogius Cæsariensis, & Ioannes Hierosolymitani Antistites; in quâ præsens Pelagius postquam sua hæreses damnasset, absolutus est. Sed cùm id dolosè fecisset, ideo eum Conuentum probare noluit Innocentius; & Hieronymus *miserabilem Synodum* nuncupauit. Statim enim tam Pelagius, quàm eius discipuli Cælestius & Iulianus ad ingenium suum rediere; hæreticorum more, qui nunquam pœnitentiam simulant, nisi vt faciliùs errores suos, ac tectiùs disseminare queant.

Turba Alexandrina.

Eodem anno Iudæi multos Christianos Alexandriæ interemerunt, noctu, rumore vulgato iniectas esse faces Ecclesiæ; quas dum parabant extinguere, iugulabantur: quare Cyrillus Iudæos omnes vrbe expulit, quam iam à temporibus Alexandri Magni incolebant. Orestes quoque Præ-

Præfectus, à Monachis & Parabolanis lacessitus est: & cùm dissensiones inter eundem Orestem & Cyrillum souere crederetur Hypatia Theonis Philosophi filia, virgo doctissima, membratim ab Alexandrinis discerpta fœderis inter vtrumque victima miserabilis extitit.

Isdegerdes Persarum Rex, Maruthæ Mesopotameni Episcopi sanctitate & miraculis permotus, tantùm non Christianus est factus: verùm eo mortuo, cùm Abdaates Episcopus Persarum, præpostero zelo templum Ignis incendisset apud Persas celeberrimi, grauis persecutio ad annos quinque est exorta; multosque martyres vnius hominis imprudentia inseruit cælo. *Fides in Perside.*

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4469. 1169. 416.

Vt firmiùs cum Romanis percuteret fœdus Vvalia Gothorum Rex, Placidiam Ataulphi quondam conjugem reddidit Honorio fratri; cuius nuptiis dignus est visus Constantius, tum dux magni nominis. Et verò vt probaret Honorio quam bene delectus esset, non ita multò post Fridibalum Vvandalorum Regem, sine certamine ingeniosè captum ad Imperatorem misit, amoris in eum sui & Placidiæ argumentum, & majoris tesseram. *Placidia nubit Constantio.*

Orosius Hispanus presbyter, qui autore Augustino septem libros Historiarum scripsit, hoc anno ex Oriente rediens Epistolam Luciani & reliquias S. Stephani detulit; quæ magnis miraculis in Africâ & Hispaniâ illustratæ, non Christianis modò, sed & Iudæis profuerunt. *Orosius redit ex Syria.*

Hoc anno habita sunt Concilia duo, Carthaginense sub Aurelio Africæ, & Mileuitanum sub Syluano Numidiæ Primatibus; hoc, Episcoporum vnius & sexaginta; illud, septuaginta septem: in quibus damnatus est Pelagius, vnde & datæ ad Innocentium litteræ, vt eam hæresin conficeret. In Mileuitanâ porrò hâc Synodo commissa cura Augustino vt hanc hæresin exagita- *Pelagius damnatus in 2 Conciliis Africæ.*

gita.

gitaret, quod & cumulatè præstitit, & qui in aliis operibus alios vicerat, in hoc seipsum vulgò creditur superasse.

Ioan. Hierosolym. obiit. Obiit tum Ioannes Episcopus Hierosolymitanus, cui successit non Paulinus, vt scribit Nicephori Chronicon, nec Cyrillus, vt alij, sed Praijlus, qui anno sequenti ad Romanum Pontificem litteras misit, ex quibus & fides eius, & nomen agnoscitur.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4470.	1170.	417.

Innocentius moritur. Hoc anno, quo terræ motus ingens contigit, non autem Ecclipsis, quam malè innuere videtur Marcellinus Comes, vti bene Petauius docet, Innocentius 5o. Kal. August. mortuus est, cùm sedisset anno 15. mensès 2. dies 20. Eique post 20. dies suffectus est Zosimus, quem tamen, *Succedit ei Zosimus.* quantumuis Græcum, Cælestius & Pelagius primâ fronte deceperunt.

Enimuero statim atque audiit Innocentium obiisse Cælestius aduersantem sibi, se Romam contulit, vt etiam in aduersarios suos Africanos *Pelagius Zosimum fallit.* Episcopos querelas deferret. Zosimo autem obtulit libellum tanto artificio contextum, vt ex eo nonnisi Catholicus appareret. Interrogatus etiam an assentiretur Epistolæ Innocentis, mentitus est se ei subscribere; quare cũ eo leniùs agendum putauit Zosimus; neq; tamen eius excommunicationem dissoluit, sed scripsit ad Africanos Episcopos, vt si quid aduersus eum haberent, Romam mitterent, vt de his Romanus Pontifex statueret. Dedit quoque suas ad Zosimum litteras Pelagius, qui jam ex Palæstina ad Innocentium alias dederat; quibus nimis faciliter assẽtiens Pontifex, eum vt Catholicum recepit, datâ ad Patres Africanos Epistolâ; eius verò accusatores Herotem & Lazarum Episcopos Gallos, *Zosimus agnoscit se deceptũ esse.* calumniatores declarauit & multorum crim nũ reos. Sed postea idem ipse Zosimus se vnà tan-

tùm

tùm parte auditâ judicasse deprehendit, & præceps emendauit judicium.

Actum quoque à Zosimo tum de priuilegiis Ecclesiæ Arelatensis, quæ & jam probauerat, vt eius Episcopus Galliæ Primas haberetur, ob S. Trophimum S. Petri discipulum; & quia summi Pontificis is Vicarius diceretur, ac semper acciperet Pallium. Sed cùm reclamasset Ecclesia Viennensis, reuocauit sententiam suam Zosimus, & pleniori indagatione opus esse in difficiliori causâ sapienter existimauit.

Causa Episc. Arelatensis & Viennensis excussa.

Tum Vvandali Silingi in Bæticâ omnes per Vvalliam Gothum extincti sunt: item & Sueui ita cæsi, vt extincto Atace Rege suo, abolito regni nomine, Vvandalis qui in Gallæciâ subsederant submittere se compulsi fuerint; omnes dum inter se pugnant Barbari, quod erant polliciti, egregiam Honorio ac Romanis operam nauauerunt.

Barbari à Barbaris delentur

Pascha non ritè celebratum à quibusdam Occidentalibus 25. Martij, benè apud Alexandrinos cecidit in 22. Aprilis, quo Baptisteria per miraculum in priuilegio Paschatis repleri solita, hoc die, non illo, mirabiles aquas reddiderunt, curante Deo his prodigiis, ne in re tanti momenti peccaretur.

Pascha benè, & malè celebratam.

MVNDI	*Vrb. Cond.*	CHRISTI.
4471.	1171.	418.

Placidius Valentinianus, vulgò Iunior dictus, nascitur Rauennæ 6. Non. Iulij, patre Constantio Cæsare, & matre Placidiâ, dignissimi matrimonij fructus.

Valentinianus Iunior nascitur.

Concilium Carthagine hoc anno celebratum est ducentorum septemdecim Episcoporum, in quo damnati Pelagius & Cœlestius, eorumque patefactæ sunt fraudes. Damnati quoque sunt Romæ à Zosimo & ab omnibus bonis Catholicis, bellum iis indictum est, neque deinceps sub laruâ pietatis latere permissi. Tum quoque conuenit Synodus Teleptensis in prouinciâ Byzacenâ,

Pelagius & Calestius Carthag. & Romæ damnati.

zacena, cui Primas præfuit Donatianus. S. quoque Augustinus multa Hippone correxit; ac se formam & imaginem veri Antistitis præbuit.

Controuersiæ initium de Nicænis canonibus.

Apiarius Presbyter depositus ob crimina ab Vrbano Siccensi, prouocauit ad Zosimum. Mittit ergo Pontifex in Africam Legatos, vt de quatuor capitibus agerent, quorum primum erat de appellationibus Episcoporum ad Romanum Pontificem, ex autoritate Nicænorum canonum, vltimum de Vrbano Siccensi, quem Apiarius accusarat. Africani Præsules conuenientes in Synodum, lecto Zosimi commonitorio, respondere canonem de appellationibus non videri esse Nicæni Concilij; quam ἀβλεψίαν excusare postea multis conati sunt Romani, & eorum jam placet defensio.

Zosimus Papa obit.

Obiit hoc anno Zosimus 7 Kal Ianuarij, cùm sedisset annum vnum, menses quatuor, dies 7. quo mortuo vacauit tantùm vno die sedes, eique datus successor Bonifacius Presbyter; sed orto schismate, pars minor, & deterior, huic opposuit Eulalium Archidiaconum, fretum Symmachi autoritate; cuius potentia tum plus Ecclesiæ, quàm schisma nocuit.

Succedit ei Bonifacius.

MVNDI *Vrb. Cond.* CHRISTI.
4472. 1172. 419.

Christus apparet Hierosolymis.

Hoc anno multæ vrbes in Palæstinâ terræ motu conciderunt; quo etiam Christus Dominus supra montem Oliueti se palam videndum præbuit in nube: huius aspectu multi Gentiles sacris aquis tingi voluere, quorum in candidis vestibus statim crux resulsit, huius ducis tessera cuius militiam atque fidem sequebantur.

Eulalii schisma in Bonifacium.

Bonifacius Papa exagitatur ab Eulalio Pseudopontifice, & Symmacho eius fautore, cuius operâ & litteris factum vt ad partes Eulalii videretur Honorius inclinare, Bonifacio non satis æquus esset. Verùm hic obsequio suo rem Ecclesiæ, atque suam erexit; ille pertinaciâ suâ lite

lite cecidit. Cùm enim vtrumque Rauennam aduocasset Honorius, atque interim Adulleum Episcopum Spoletinum sacra facere Romæ in Paschate jussisset, & Synodum congregare, prohibitis seuerè contendentibus ad Vrbem accedere, in eam Eulalius clam irrepsit; ideo facessere jussus, & causa Bonifacio adiudicata. Decretumque ab Honorio, postulante eodem Bonifacio, vt si post huius mortem duo eligerentur, neuter Episcopus esset, ad Pontificatum ea nominatio electis aditum præcluderet. Quòd autem hic Illyricus, cum suis congerronibus, nugatur Eulalium verè Pontificem fuisse, Bonifacium intrusum; mirum non est homini schismatico hæreticos de more fauere.

Eustochium, filia S. Paulæ, hoc anno moritur, anno 15. ab obitu matris, cùm ea piè admodùm cum matre vixisset annis viginti; quæ multùm S. Hieronymo debuit, a quo instituta; plus etiam Paulæ, quæ bis eius mater fuit, & animo quàm corpore meliùs. *Eustochiū moritur.*

Constantius Cæsar pacem sanxit cum Vvalliâ Rege Gothorum, de Romano Imperio optimè merito, cui & assignauit Aquitaniam secundam atque incolendam dedit cum quibusdam ciuitatibus adiacentibus; minùs tamen ad præmium Vvalliæ, quàm Imperij tutelam. *Gothis datur Aquitaniæ pars*

Carthagine 8. Kal. Iunij Synodus habita est, quæ vulgò Sexta numeratur. In eâ cùm prolati essent Nicæni canones, nec repertus qui à Zosimo citatus erat de appellationibus, decretum est vt & Romam & in Orientem Legati mitterentur, qui inuestigarent authentica Nicæni Concilii. Huic Synodo interfuere S. Augustinus & Alipius, cum Episcopis 217. Sed cùm plerosque tæderet diuturnioris moræ, & absentiæ, missione plerisque concessâ, delecti quidam subsistere jussi sunt, ad Legatorum reditum: qui cùm aliis reuocatis numero 217. iterum confluxere, & Synodum VII. confecere, acceptisque canoni- *De canonibus Nicenæ Synodi Concilia.*

nonibus Nicænis ex Oriente 6o. Kal. Decembr. per subdiacons duos omnia ad Bonifacium misere. Tumque deprehensum est citatum canonem à Zosimo non fuisse Nicæni, sed Sardicensis Concilij; cuius tamen Canones Nicænæ Synodo nonnunquam leguntur contributi. Apiarius autem Presbyter videtur tum fuisse à Legatis Pontificiis absolutus, qui tamen postea sub Cælestino Papâ damnatus est; quia improbi probos præsules non semper fallunt.

Piniani & Melaniæ finis. Pinianus cum vxore Melaniâ juniore, relictâ in Palæstinâ socru suâ annis degrauatâ, Monachos Ægypti inuisit, decursisque sanctissimè religiosis hisce locis Hierosolymam redeunt, vbi Pininus fit Monachus, Melania in monte Oliueti se includit in cellulâ; ambo cœlestibus geniis parem, corpore disjuncti, animo coniunctissimi, in terris vitam exegerunt.

Qui sequitur annus, ad hanc quoque Decadem spectat; sed cùm in eo illustris incipiat Epoche, vnde alteram huius Tomi partem ducendam existimauimus, huc quoque rejicietur, & vnius anni in hâc decade jactura, ni fallor, hoc non corrumpet opus, maximè cùm ex sequenti decade nullo negotio repeti queat.

Finis primæ partis Tomi Secundi.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

VITTORIO EMANUELE BIBLIOTECA ROMA

Digitized by Google